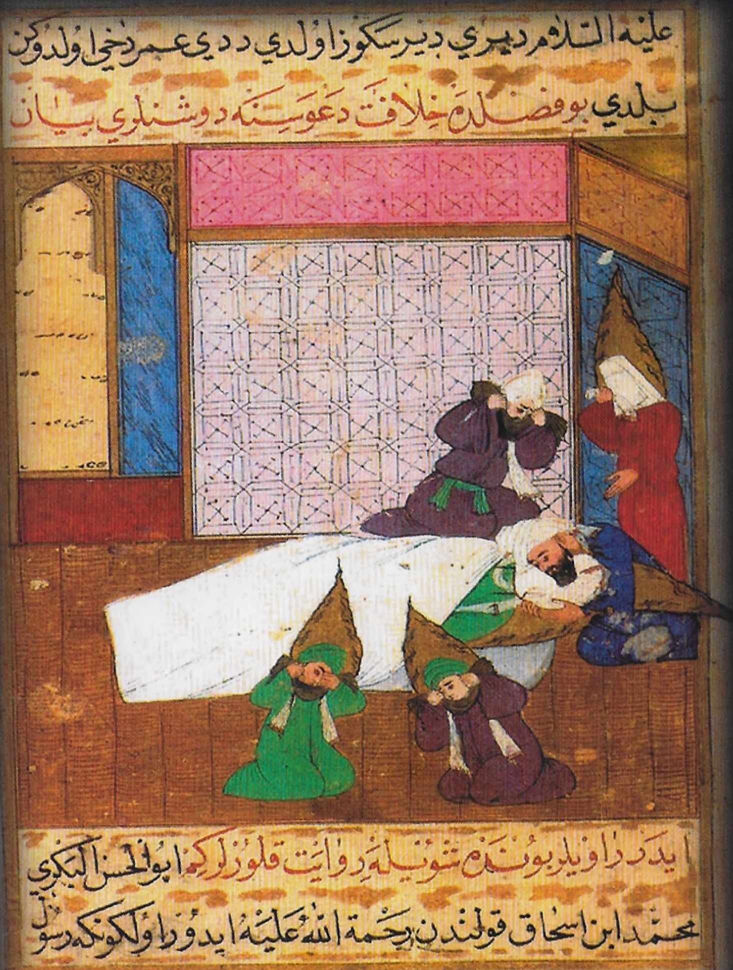
YTY
YURT
KİTAP-YAYIN

araştırma-inceleme

BİLİNMEYEN YÖNLERİYLE

Hz. MUHAMMED'İN ÖLÜMÜ

ARİF TEKİN

Yazar Üzerine

Diyarbakır ili, Kulp ilçesi, Gavgas köyünde doğdu. Köyde ilkokul olmadığından medrese tahsiline başladı ve bu öğrenim yaklaşık on beş yıl sürdü. Tabii ki daha sonra kendi çabasıyla İslam felsefesi hakkında bilgisini geliştirmeye çalıştı. Zaman içinde latin alfabesini öğrenip Türkçesini geliştirdi ve ilkokul diplomasını aldı. Daha sonra bölge düzeyinde yapılan din görevliliği sınavını dönemin birincisi olarak kazandı, Diyarbakır merkeze bağlı Alıcık Köyü Camii İmamlığı'na atandı. Zaman içinde Diyarbakır İmam Hatip Lisesi diplomasını yine dışardan aldı. İzmir 9 Eylül İlahiyat Fakültesi'nden 1994'te mezun oldu. 1999 yılında "Kur'an'ın Kökeni" adlı çalışmasıyla Turan Dursun Araştırma Ödülü'nü kazandı. Arif Tekin, halen Kur'an tefsiri, hadis ve İslam tarihi üzerinde çalışmalarını sürdürmektedir.

Bilinmeyen Yönleriyle

Hz. MUHAMMED'İN ÖLÜMÜ

Yurt Kitap-Yayın 194
ISBN 978-975-9025-88-5
Nisan 2011, Ankara

Kapak Ali İmren

Baskı Cantekin Matbaası, Ankara
Sertifika No: 15372

Yurt Kitap-Yayın
Konur Sokak 26/3
Bakanlıklar/ANKARA
Tel: 0.312. 417 35 49
Fax: 0.312. 425 36 40
e-mail: yurtkitap@yurtkitap.com
Sertifika No: 16451
www.yurtkitap.com

Bilinmeyen Yönleriyle Hz. MUHAMMED'İN ÖLÜMÜ

Arif Tekin

İÇİNDEKİLER

Bu çalışmamı, tabulara karşı mücadele veren,
kurtuluş yolunu geçmişte ve insan ötesinde değil;
ancak insanoğlunun kendisinde arayan,
evrensel barış için çaba harcayan ve bu yolda
çözüm üreten, fedakârlık gösteren tüm duyarlı
insanlara ithaf ediyorum.

SUNARKEN

Bu çalışmamda Hz. Muhammed'in en yakın çevresi tarafından iktidar hırsı yüzünden nasıl bir siyasi cinayete kurban gittiğini anlatmaya çalışacağım. Bunu yaparken de kanıt olarak sadece elimdeki İslami kaynakları kullanacağım: Konuya ilişkin Kur'an'da birkaç ayet var, onları sunacağım; yanı sıra İslam literatüründe güvenilir sayılan hadislerden net bilgiler aktaracağım. Bir de yerine göre müsnedlerden, tabakat ve siyer kitaplarından, tefsir, sebeb-i nüzul denilen ayetlerin sebep-sonuç ilişkisini irdeleyen eserlerden, meşhur İslam tarihçilerinden de bilgiler sunmaya çalışacağım. Kısacası, elimde İslam camiasında kabul görmüş kaynaklardan başka bir veri yok. Zaten hangi eserlerden yararlandığımı dipnot olarak belirteceğim. Ayrıca alıntı yaptığım kaynakların bir listesini de kitabın sonunda kaynakça adı altında ekleyeceğim. Kısacası, bu çalışmam İslami kaynakların bir ürünüdür.

Burada, "**Asırlar gelip geçmiş, kimse böyle anlatmamış; sadece bu yazar mı bu bilgileri kavrayabildi**?" gibi sorular sorulabilir. Ben bu soruların muhatabı değilim. Çünkü az önce de ifade ettiğim gibi, bu bilgileri İslami kesimin kabul ettiği eserlerden temin ettim. Benim için çokluk önemli değil; tersine ilim, akıl ve insanoğlunun yararı söz konusudur. Mesela; bir milyardan fazla insan Hz. İsa'ya şu veya bu şekilde inanıyorsa veya milyonlarca insan öküze tapıyorsa, benim de İsa'ya inanmam veya öküze tapmam gerekmiyor! Her çokluk gerçektir-doğrudur diye bir kural yok: Tıpkı inanç konuları gibi.

Biliyorum, karşımda İslamdan beslenen siyasiler var, safça inanan dini akademisyenler var veya birkaç yayınım satılsın, para kazanayım diyen ve bu nedenle İslam'a toz kondurmak istemeyen islamologlar var. O bakımdan işlediğim konuları en ufak ayrıntısına kadar sağlam tutarım. Bildiklerimle ilgili gayet emin bir şekilde işimi yaparım.

Bu tür kitapları yazmakla birilerinin inançlarıyla oynamak gibi bir düşüncem asla söz konusu değildir. Bana göre eğer insan bir dalda uzmansa ve hele uzman olduğu alan da tüm insanları ilgilendiriyorsa ve ben vicdan sahibiyim, kendimi sorumlu hissediyorum diyorsa, bildiklerini kamuoyuyla paylaşmayıp da, tersine kendisiyle beraber toprak altına götürüyorsa, bundan daha ağır bir kayıp olamaz. Hatta bu bilgiyi harekete geçirmemek bir insanlık suçudur. En azından ben böyle düşünüyorum, bakış açım bu.

Bilindiği gibi bundan bir süre önce Danimarka'da Jylands-Posten Gazetesi, İsveç'te de karikatürist Lars Vilks tarafından Hz. Muhammed'in karikatürü çizilmişti. Lars'ın çizdiklerini gördüm ama Danimarka'da çizilenleri görmedim. Benzer yaklaşımlar çok yanlış ve olsa olsa ancak provokasyon olabilir. Ben bu gibi çıkışları yanlış buluyorum. Hollanda'da Özgürlük Partisi lideri Geert Wilders'in de Hz. Muhammed'in icraatıyla ilgili bir film yapmakta olduğunu basından öğrendim. Bunun ne kadar gerçekçi olduğunu bilemiyorum.

Demek istediğim, kutsal dinlerin kaynakları ele alınırken bilimsel bir mantıkla değerlendirilmeli; insanların dini inançlarına hakaret etmekle, boş saldırıyla bir yere varılmaz. O nedenle diyorum ki kutsal dinleri ve kaynaklarını, medeni ve ilmi çerçevede ele almak, değerlendirmek ve hatta eleştirmek ayrıdır, rastgele saldırmak ayrı... Ne yazık ki az sayıda da olsa zaman zaman bu gibi yanlışlar yapılıyor.

Burada basit bir örnek vereyim: Bilindiği gibi **HAZRET** kelimesi Muhammed zamanında olmadığı, sonradan kullanıldığı ve üstelik de Farsça bir kelime olduğu halde, ben yine de itina göstererek bunu hep kullandım, Hz. Muhammed dedim. Ali ve eşi Fatma, halk nezdinde hazretle anıldıkları ve bu şekilde meşhur oldukları için, onlar için de Hz. kelimesini kullandım. Kullanılmayan yer/ler varsa demek ki dikkatimden kaçmıştır. Benim için önemli olan özdür; yoksa kelime oyununa takılmak gibi ucuz şeyler âdetim değildir.

Johannes Kepler'in (1571-1630) güzel bir sözü var: "Bir âlimin eleştirisini milyonlarca cahilin alkışına tercih ederim". Böyledir; bir toplumda eleştiri özgürlüğü, tartışma özgürlüğü kısıtlıysa o toplumun ilerleme şansı olmadığı gibi, huzuru da mümkün değildir. Dünyaya bir kuş bakışı bakalım, düşünce-inanç ve ifade özgürlüğünün olmadığı ülkelerin durumları ortada. Belirttiğim bu özgürlüklerin yolu ve zemini de tabii ki sağlıklı bir demokrasiden geçer.

Bu çalışmamda Hz. Muhammed'in ölüm nedenini anlatırken, ağırlıklı olarak şu bölümler üzerinde duracağım:

- Hayber'de Yahudi bir kadın tarafından kendisine verilen zehirli et olayı.

- **Tebük'te** Hz. Muhammed'e karşı en yakın arkadaşları tarafından yapılmak istenen bir suikast girişimi var; bunu detaylıca açıklayacağım. Aynı zamanda **Veda haccı** dönüşünde en seçme sahabeler tarafından Hz. Muhammed'e karşı tertiplenen başka bir suikast girişimi var, bunu da anlatacağım.

- En önemlisi de Hz. Muhammed'in vefat ettiği sırada, onun isteği dışında, eşleri Ayşe ve Hafsa tarafından kendisine ağız yoluyla verilen ilaç olayı var; bunun üzerinde duracağım. Bunları anlatmakla birlikte Hz. Muhammed'in öl-

dürülmesinin neden gizli tutulduğu sorusuna kısaca açıklık getirmeye çalışacağım.

İşleyeceğim konular ilginç ve halk nezdinde bilinenlerin tam tersi. O bakımdan insan haklı olarak, 'Acaba bu ciddi, hatta trajedik sayılan olaylara karşı İslam tarihçileri, Kur'an yorumcuları, siyer ve tabakat yazarları, İslam'ın meşhur yazarları ne gibi savunmalar yapmışlar?" diye sorabilir. Onun için bu ünlülerden de en zirvedekilerden birkaçının konularla ilgili savunmalarını sunacağım.

Kitapta ayrıca Hz. Fatma ve eşi Hz. Ali'nin başına gelen olumsuzlukları özet şeklinde anlatacağım. Çünkü bu konuda da gerçekler Müslüman kamuoyundan hep gizlenegelmiştir. İslami kaynaklarda bu konuda yeterince bilgi var. Bu arada halk arasında Ebubekir'in de ölüm nedeni farklı biliniyor; buna da açıklık getireceğim. Yani bugünkü tabirle Ebubekir'in bir siyasi cinayete kurban gittiğini ve bunu yapanın da halife Ömer olduğunu kanıtlarıyla birlikte sunacağım. Yine halife Osman'ın Müslümanlar tarafından linç edilmesi olayı var, onu da işleyeceğim. Halife Ömer birçok konuda ağır bir şekilde suçlanıyor. Bu suçlamaların doğru olup olmadığını tam olarak anlayabilmek için onun bilinmeyen yönleriyle ilgili bazı çarpıcı bilgiler vereceğim.

Yine Müslüman kamuoyu tarafından Hz. Muhammed'e mal edilen çocuklarla ilgili bir yanlış bilgilendirme var; bunu izah edeceğim. Kısacası, bu çalışmam bugüne kadar Müslüman kamuoyuyla paylaşılmayan farklı bilgilerden oluşmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

HZ MUHAMMED'İN HAYBER'DE YEDİĞİ ZEHİRLİ ET OLAYI

Hz. Muhammed'e karşı yapılan suikastları işlerken böyle masalımsı, ona karşı güya düzenlenip de mucize sonucu başarısız kılınan suikastleri anlatmayacağım. Örneğin, Cabir b. Abdullah'ın anlattığı şu olay: "Bir yere baskın düzenlemiştik; bir ara istirahat için gölgeye çekildik. O arada Hz. Muhammed kılıcını bir ağaca asıp o ağacın altında uzanırken adamın biri gelip onun asılı kılıcını alır ve kendisine, **"Ey Muhammed; bugün kim seni elimden kurtaracak, seni öldüreceğim"** der. Hz. Muhammed de, "Allah beni kurtarır" yanıtını verir. Bu soru, o adam tarafından üç sefer tekrarlanır ve Hz. Muhammed'den aldığı yanıt da hep aynı... Sonuçta Allah tarafından adam etkisiz hale gelir, vücudu sanki donmuş, felç olmuş gibi olur ve kılıç kullanamaz hale gelir." Bu hadis en başta Buhari ve Müslim'de anlatılmaktadır.[1]

Cabir b. Abdullah bu olayı üç farklı içerikle anlatır... Birinde sanki orada bulunan herkes Muhammed ve adamı izlemiş gibi bir aktarım söz konusudur; diğerinde, Muhammed'in arkadaşları o adamı görünce bağırıp çağırmışlar, adam da korkudan ona bir şey yapamamış şeklinde bilgi

1 a- Buhari, Megazi, Zat'ü Rika kısmında.
b- Müslim, hem Fedail/Hz. Muhammed'in tevekkülü kısmında, hem korku namazı kısmında.

verilir; bir diğerinde ise, 'böyle bir olayın meydana geldiğini ancak Hz. Muhammed bize anlattı, biz görmedik' şeklindedir. İşte tek kişiden üç değişik şekillerde anlatılan bir masal.

Bir diğer örnek de Süraka b. Malik'ten. Hz. Muhammed Mekke'den Medine'ye göç ettiği sırada kendisine inanmayanlar, Süraka'ya, "Muhammed'i öldürürsen sana yüz deve mükâfat vereceğiz" deyince o da atını alıp Hz. Muhammed'in peşine takılmış. Bu paralı katil (Süraka) Muhammed'e yaklaştıkça atı hep kumda batıyormuş, Muhammed'e ulaşamıyormuş. Sonunda adam kendi kötü planından vazgeçip İslamiyet'i kabul etmiş. İslami yazarlar, sanki benzer şeyler olmuş gibi bu örnekleri ballandıra ballandıra hep anlatmışlar kaynaklarında. İşte bu çalışmamda anlatacağım suikast olayları çok farklı ve dünya tarihinde hep olmuş ve olacak şeylerden. Özetle; bu çalışmamda az önceki örneklerde olduğu gibi benzer akıl dışı olayları işlemeyeceğim.

Başka bir kaynağımda Hz. Muhammed'in Hayber'de yediği zehirli et olayına kısaca değinmiştim.[2] Olay şuydu: Hz. Muhammed ve arkadaşları Hayber baskınında Yahudilerin çoğunu öldürüyor, kadın ve kızlarını da cariye olarak ele geçirip kendi aralarında dağıtıyor. Bu arada o sırada 60 yaşında olan Hz. Muhammed de kendine 17 yaşında ve daha yeni evlenmiş Safiye'yi alıyor. Üstelik de eski eşini canlı olarak ele geçirip katlettikten sonra. İşte o kitabımda bunları anlatırken, Hayber'de Hz. Muhammed'e karşı gerçekleştirilen bir suikast olayına da özet şeklinde değinmiştim. Bir kere o kaynağın konusu zaten farklıydı. O yüzden bir vesileyle orada özet şeklinde bu zehirleme olayına de-

2 Kur'an'da Kadın ve Hz. Muhammed'in Hanımları adlı kitabımda.

ğinip geçtim; ancak olay o kadar da basit değildir: Hz. Muhammed'in ölümü cidden kuşkuludur. Bu çalışmamda, ölümüyle ilgili bugüne kader hiç değinilmeyen karanlık noktalar üzerinde duracağım.

Bu başlığı fazla detaylandırmayacağım; Hayber'deki suikast olayına kısa bir açıklık getireceğim. Bu kaynakta asıl üzerinde durmak istediğim, bambaşka bir ölüm nedeni. Yeri gelince onun üzerinde yeterince duracağım.

Hayber'de meydana gelen zehirleme olayının özeti şu: Hz. Muhammed Mekke'den Medine'ye geçip orada sistemini kurunca, asıl yerlileri olan Yahudileri çeşitli bahanelerle dağıtmaya, kovmaya, katletmeye yönelir. Örneğin; Beni Nadir, Beni Kaynuka, Beni Kurayza ve daha sonra da Hayber Yahudileri gibi. tabii ki İslami kesim burada şunu savunur: Yahudiler Hz. Muhammed'e karşı olup Mekke müşriklerini destekledikleri için onlarla savaşıldı... Benzer savunmaların hiçbir şekilde haklı tarafı yoktur. Çünkü Medine onların yurduydu, Hz. Muhammed ise yabancıydı: Mekkeliydi ve onu orada rahat bırakmadıkları için Medine'ye hicret etmişti. Burada haklı olarak şu söylenebilir: Madem iddia edildiği gibi onun arkasında Tanrı vardı, o zaman niye Mekke'de ona yardım etmedi, neden Medine'ye gelip bu insanların da istirahatını bozmaya neden oldu, o kadar savaşlar, katliamlar oldu? (Beni Nadir, Beni Kureyza, Beni Kaynuka, Hayber, Fedek gibi bunların hepsi Yahudi ve hepsi de Hz. Muhammed tarafından ortadan kaldırıldılar.)

Hz. Muhammed'i bu konuda haklı çıkaracak hiçbir gerekçe olamaz: Başka bir ülkeye gitmek ve oranın insanlarını, beni dinlemiyorlar diye katletmek gibi bir anlayış, eşyanın tabiatına aykırıdır. Bugünkü tabire göre, onun Medine'de oturma izni yok. Bunu hangi ülke kabul eder: Gel bir,

iki yıl bir ülkede kal, ondan sonra yönetimi ele geçir, oranın halkıyla da kavga et, onları katlet, yurtlarından eyle. Bunun örneği dünyanın hiçbir yerinde yoktur!

Hz. Muhammed ve yandaşları, Hayber kalesini ele geçirince, ölümden kurtulanlar ona şu teklifi sundu: Biz bu toprakları sizden daha iyi işleriz. Çünkü yıllarca ekip biçtik, deneyimimiz var. O yüzden bizi öldürmeyin, sürgüne de göndermeyin, biz burayı ekip biçelim, gelirini paylaşalım derler. Hz. Muhammed de bu teklifi kabul eder ve Hayber toprakları bu anlaşmadan sonra bu şekilde işlenir. Zaten esir düşen Hayber sakinleri için bunun dışında alternatif de yoktu.

Hayber'den sonra Hz. Muhammed'in kendilerine yöneleceği bilgisini alan Fedek halkı bu pazarlığı duydu. Onlar da Hz. Muhammed'e aynı teklifi sundular ve önerileri kabul edildi. İşte Fedek savaşsız alındığı için, Kur'an'daki Haşir suresinin 6-7. ayetlerine göre bu köy (**Fedek**) 'Fey' sayılırdı. Yani ancak Allah'a ve Muhammed'e ait olacaktı; diğer ganimet malları gibi Müslümanlara dağıtılmayacaktı. Sonuçta Muhammed Fedek köyünü kendine ayırdı; ancak Hayber'i hazine malı olarak arkadaşları arasında paylaştırdı. Savaşın kısa durumu bu.

Hz. Muhammed'in bu baskın sırasında yediği zehirli yemeğe gelince; Hayber Yahudilerinden sağ kalan Haris kızı Zeynep -ki Selam b. Meşkem'in hanımıydı- soruşturuyor, acaba Hz. Muhammed hangi yemekleri çok sever, diye. Etin kaburga kısmını çok sevdiğini söylüyorlar kendisine. Bu arada Zeynep bir koyun pişirip içine zehir doldurarak Muhammed'e ikram ediyor. tabii ki Hz. Muhammed'in sevdiği kısma daha fazla zehir bırakıyor. Hz. Muhammed yemeğe başlayınca, onun arkadaşlarından Bişr b. Bera, acele edip ondan önce ağzına alıyor ve orada yığılıp can

veriyor. Hz. Muhammed ise henüz arkadaşı kadar fazla yemediği ve bu arada onun da durumunu gördüğü için, artık yemekten vazgeçiyor. Sonra o yemeği hazırlayan kadını çağırıyor: "**Neden buna gerek duyup bizi zehirlemek istedin**?" diyor. Kadın da, "Sen bizim başımıza neler getirdiğini iyi biliyorsun. Babam Haris'i, kocam Selam b. Meşkem'i, amcam Yaser'i, kardeşim Merhab'ı ve diğer yakınlarımla Hayber Yahudilerini öldürdünüz, kalanları da esircariye yaptınız. Bunun için ben de kendi kendime dedim ki, bu adamı zehirleyeceğim: Peygamberse, Tanrı ile irtibatı varsa, zaten vahiy alır bu etten yemez; ama yalancıysa yemeğe devam eder ve ölür. Dolayısıyla biz kalanlar da ondan kurtulmuş oluruz. O yüzden böyle bir plan kurdum" diyor.

Burada şunu eklemek isterim: Peygamber olup olmaması bir kenara; bir kere onlardan bu kadar insan öldüren bir Muhammed, nasıl olur da safça, tedbirsiz bir şekilde kalkıp bir Yahudi kadının hazırladığı yemeği cesaretle yiyebilir? Şunu da kabul etmek lazım ki, kadın çok yetenekli ve aktif biriymiş. Bu plan, her babayiğidin işi değil. Yineliyorum: Hz. Muhammed'in kendileriyle savaştığı ve çoğunu katlettiği insanların kalanlarından birinin hazırladığı yemeği yemesi çok yanlış bir şey; bu kadar tedbirsizliğin açıklaması olamaz. Ben, madem Tanrı arkasındaydı neden haber vermedi sorusundan ziyade; normal bir insan düşman olan kesimin yemeğini nasıl bu kadar rahatlıkla yiyebilir diye hayret ederim.

Bazı islam tarihçileri, Muhammed bu olayda kadını affetmiş gibi açıklamalar yapmışlarsa da, bunun inandırıcı bir yanı yoktur. Muhammed bu olaydan dolayı o kadını orada öldürüyor. Hatta bazı islami kaynaklarda Muhammed'in talimatıyla o kadın işkenceyle, çarmıha gerilmek suretiyle in-

faz ediliyor.[3] Ha reklam için affetmiş, ha katletmiş bu o kadar önemli değildir. Önemli olan, kendileriyle savaştığı insanların ikram ettiği yemeği yemek, bunun sakıncalarını göze almamak. Bu önemli bir yanlıştır. Bazı kaynaklara göre bu zehirli etten sadece Bişr adındaki şahıs değil; birkaç kişi ölmüş diye farklı bilgi de var.[4]

Bu olayda yediği zehirli etten dolayı Muhammed'in bedeninde yıpranmalar oluştuğu ve ölene kadar da sıklıkla (hecamat denilen yöntemle) vücudundan kan aldırdığı bir gerçek. Mesela Ebu Hind, Ebu Tayyip adlarındaki şahısların ondan kan aldıkları kaynaklarda geçiyor. Hatta bunun karşılığında Muhammed'in Ebu Tayyib'e ücret olarak iki **Sa**' hurma verdiği bile yazılı. Yine İbni Mace'nin aktardığı rivayette, onun eşlerinden Ümmü Seleme'nin kendisine, "Bakıyorum sen o zehirli etten sonra gitgide olumsuz etkileniyorsun" dediğini ve ara sıra onun da Muhammed'den kan aldığını aktarıyor.

Buhari ve Müslim'de, "Bazen hac için ihramda iken, bazen oruçlu iken kendisinden kan aldırıyordu" şeklinde hadisler var. Yani kan aldırma, Hayber'de yediği zehirli etin etkisiyle oluşan hastalıktan dolayı oluyordu...

Şu not da önemli! Enes b. Malik, "**O yemekten sonra Muhammed'in ağız bölgesinde bozukluklar oluşmuştu**" diye bilgi veriyor. Bu Enes b. Malik Muhammed'e on yıl yaverlik yapan bir sahabi ve onun bu hadisi en başta Buhari ve Müslim'de geçmektedir.[5] Bu açıklamalara göre

---

3 Siret-i Halebi, Hayber kısmında. 2/769. Burada Ebudavud ve başka kaynaklarda da bu şekilde anlatıldığı kaydediliyor...

4 İbni Kesir, el-Bidaye ve'l Nihaye, Hayber kısmı. 4/236 ve sonrası.

5 a- Buhari, Megazi, Hayber'de ikram edilen zehirli et kısmında. Bir de Tıp kısmı, Muhammed'in zehirlenmesi bölümünde geçer. Ayrıca Hibe kısmında, müşriklerden hediye alma adı altında geçen bölümde anlatılır.
b- Müslim, Selam bölümü, zehir (Simm) babında.

Hz. Muhammed'in bu suikastta darbe aldığı kesin; ancak bu olaydan sonra üç yıl daha yaşıyor. Acaba bir zehir bu kadar zamana yayılır mı veya o zaman bu kadar güçlü bir zehir var mıydı? tabii ki bu ancak uzmanların bileceği bir iş.

İnananlar açısından Hz. Muhammed'in bu suikastta öldürülmemesi bir mucize olarak iddia edilebilir: Hani arkadaşları öldü de o ölmedi, diye. Ama yersiz bir savunma. Bir kere Muhammed'in bu olayda kurtulması gayet normal bir şeydir: Dünyada her eylem başarıyla sonuçlanır diye bir kural yoktur. Bu yoruma karşı şu rahatlıkla söylenebilir: Mademki onda bir mucize vardı, neden önceden haber vermedi? Haber verseydi, en azından arkadaşları ölmezdi. Bir de Allah koruduğu için ona bir şey olmadı diyelim, peki sağlam hadislerde anlatılan, yediği zehirli etten dolayı dudaklarında, ağzında ve yüzünde neden yaralar oluşmuştu, bu zehirli yemekten dolayı zaman zaman vucudundan kan aldırdığı bir gerçek. Hani en azından bu zehirli etten ötürü kendisinde rahatsızlıklar oluşmuş. O halde ölmedi diye bundan pay çıkarmak yanlıştır.

Ancak burada Hz. Ayşe'ye mal edilen bir hadis var: Muhammed hasta iken bir ara, "Ey Ayşe! Kaç yıl önce Hayber'de yediğim o zehirli etten dolayı içim yanıyor, artık dayanamam" şeklinde bir ifade kullandığı söz konusu.

Bir kere Muhammed'in Hayber'de yediği zehirli et olayını Enes b. Malik, Ebuhüreyre gibi birçok sahabe anlatıyor; ancak "Hayber'de yediğim o zehirli etten dolayı içim yanıyor, artık dayanamam" sözünün arkasında yalnız Ayşe

c- Ebu Davud, Diyat kısmında.

d- İbni Mace, Tıp kısmında.

e- Ayrıca siyer kitaplarında, İslam tarihinde, İslam ansiklopedilerinde (tabakat) konuya ilişkin detaylar çok.

var.[6] tabii ki bu ölüm konusunda Ayşe töhmet altında; bunu zaten anlatacağım. O yüzden Ayşe'ye dayalı benzer hadislerin hiçbir değeri yoktur.

Hayber suikastının özeti böyle.

6 a- Zehebi, Siyer-i Alam, 27/438.
b- Mecme'ü Zevaid, Alamat-i Nübüvve, no: 14262.
c- Beyhakı, Sünen-i Kübra, Kitab'ü Dahaya, Bab'ü İstimali evan'il Müşrikin. No: 19097.
d- Hakim, Müstedrek, Megazi, 4449.

İKİNCİ BÖLÜM

TEBÜK'TE HZ. MUHAMMED'E KARŞI SUİKAST GİRİŞİMİ

a) Hz. Muhammed'in En Yakın Çevresi Onu Öldürmek İstiyor:

Hicri 9. yılında Hz. Muhammed Suriye tarafında Bizanslılara karşı Tebük (bir bölgenin adıdır) seferini düzenler. Ordusu hem sayı olarak az, hem de araç-gereç bakımından zayıf olduğu için, pek çok Müslüman savaşa katılmak istemez. Burada savaşın seyriyle ilgili bilgi vermiyorum; amacım, bu savaşta meydana gelen önemli bir konuda bilgi vermektir. Tebük seferine katılmak istemeyenler hakında Kur'an'da (özellikle Tevbe suresinde) birçok ayet var, yeri gelince onlardan da örnek sunacağım... Demek istediğim şu: Hz. Muhammed Tebük'ten dönüp Medine yolunu tutunca, en yakın arkadaşlarından süvari bir grup -ki sayıları 12-15 olarak söyleniyor- gece karanlığından da yararlanarak onu vurmak ister.

Ancak Muhammed bu planın duyumlarını alınca yol güzergâhını değiştirir. Yolda Ammar b. Yaser onun devesini önden çekmekte, Hüzeyfe b. Yeman da arkadan sürmektedir. Muhammed'i öldürmeye karar veren grup, onun bu yol değişikliğini öğrenir ve aynı istikamette onları takibe alır. Bunlar yaklaşıp artık baskın yapma aşamasındayken, Muhammed'in arkadaşları tarafından fark edilirler.

Bu arada Muhammed arkadaşlarına, "Çabuk sürün, hızlı olun" diye emir verir. Arkadaşları bağırıp çağırır ve "**Habeniniz olsun sizi gördük**" deyince, baskını düzenlemek isteyen Müslüman grup korkar, kaçmak zorunda kalır ve İslam ordusu arasına dağılıp kaybolur. Karanlık olduğu için Muhammed'in etrafındaki insanların çok olduğunu sanmışlardır; yoksa onu kolay kolay bırakmazlardı.

Bu arada Muhammed, arkadaşlarına, "Siz bunları tanıdınız mı?" diye sorar. "Yüzleri maskeliydi, göremedik; ancak atlarını, bindikleri hayvanları tanıdık/ bugünkü tabirle, arabaların plakalarını aldık" derler... Muhammed yine sorar: "Sizce bunların niyeti neydi?" "Bilmiyoruz" karşılığını verirler. Muhammed bu kez: "Yemin ederim ki onların planı beni vurmak, ortadan kaldırmaktı. Ben onları teker teker biliyorum" der ve onların isimlerini Ammar-Hüzeyfe'ye söyler; ancak "Sakın ola, bu isimler sizde gizli kalsın, hiç kimseye söylemeyin" talimatını verir.

Neden böyle bir talimata gerek duymuştur? Çünkü bunu yapanlar, Hz. Muhammed'in kendilerine cennet müjdesi verdiği en yakın arkadaşlarıydı. En başta halife Ebubekir, halife Ömer, halife Osman, Talha b. Ubeydullah, Sad b. Ebi Vakkas, Ebu Musa el-Eş'arî gibi seçme isimler vardı bu on beş kişilik baskın grubunda. Evet; bunu anlatan, ünlü İslam düşünürü İbni Hazm (**h. 456.ö**). Gerçi kendisi bahaneler buluyor ama ne olursa olsun bunları o anlatıyor.

Bu baskını gerçekleştirenler arasında Ebubekir, Ömer ve Osman'ın isimlerini veren başka yazarlar da var.[7] tabii ki burada savunma amaçlı uyduruk bazı sözler öne sürülmüş; ancak bunlar çok sığ ve gülünç savunmalar, yeri gelince onlardan birkaç çarpıcı örnek vereceğim. Benzer sa-

7 İbni Hazm, Muhalla, 11/224. Necah, Nezeriyat'ul Halifeteyn, 2/266. İbni Ebi'l Hadid, Şerh'u Nehci'l Belağa, 2 /390 Darü'l kütüb'il İlmiyye, Mısır.

vunmaları İslami kesim hep yapıyor. Mesela ileride değineceğim gibi, halife olarak Ebubekir'in rakibi Sad b. Ubade, Ömer'in korkusundan Şam tarafına göç etmek zorunda kalıyor. Ömer adamlarını gönderip onu orada katlediyor ve "tuvalete girince cinler onu öldürmüş" diye çok saçma bir bahane uyduruyorlar. Yine yeri gelince anlatacağım; Ayşe ile Hafsa, Muhammed'e ilaç içirince, biz yapmadık, ey Muhammed; senin amcan Abbas yaptı diyorlar. O da diyor ki Abbas masumdur, siz yalan söylüyorsunuz, siz yaptınız. İşte yapılan savunmalar hep bu tarzda. Dediğim gibi, bağımsız bir başlık altında bu savunmalardan ilginç birkaç örnek vereceğim...

Tabii ki İbni Hazm gibi ünlü bir İslam düşünürü bu olayla ilişkileri olan kişileri anlattığı için, İslam âleminde ona kimse bir şey de diyememiştir ancak savunma amaçlı farklı zikzaklara başvuran İslam düşünürleri çoktur. O savunmalardan önemli bir kesit sunacağım.

Bu olaya karşı Muhammed'in arkadaşları Huzeyfe ve Ammar kendisine şu öneriyi getirirler: Mademki onları tanıyorsun, biz Medine'ye dönünce onları öldürelim, ne dersin? Muhammed, "Hayır olamaz. Çünkü o zaman bana karşı olanların ellerine bir fırsat geçer, onlar olumsuz propaganda yapıp '**Muhammed en yakın arkadaşlarını öldürdü"** derler. Onun için biz tedbirimizi alır o şekilde devam ederiz" der. Evet, Hz. Muhammed onların isimlerini gizli tutmuştur dedim. Ancak gerçeği saptırmak için, kimi kaynaklarda bazı sahte isimler de verilmiş: Şu şu kişilerdi gibi uyduruk bazı isimler ortalıkta dolaşıyor. Aslında onlar günah keçisi kesilen isimlerdir. Gerçek failler ise hep gizlenmek istenmiştir. Bu konu üzerinde yeterince duracağım.

Hz. Muhammed onların isimlerini gizli tutmakla iyi bir

taktik uygulamıştır aslında. Çünkü eğer açıklasaydı, kendisinin de belirttiği gibi hem İslama karşı olanlarda olumsuz etki yapardı: Demek ki bu dinde bir şey yok, Muhammed'in en yakın arkadaşları bile kitlesel olarak ondan uzaklaşıyorlar ve hatta onu vurmak istiyorlar gibi olumsuz propagandalar yapılabilirdi. Hem de deşifre etmiş olsaydı, onlarla kuvvet yoluyla bir kere baş etmesi pahalıya mal olurdu, hatta mümkün bile değildi: Mesela Hz. Ömer'e ceza verebilir miydi, onu karşısına alabilir miydi? Ebubekir'e, Osman'a, Talha'ya, Sad b. Ebi Vakkas'a, Ebu Musa el-Eş'ari'ye... ne yapabilirdi! O zaman tüm lider kadro ona düşman kesilirdi ve Muhammed'in elinde kimse kalmazdı ve yalnız kalırdı.

Komplocuları tespit ettiğine göre bundan sonra yapması gereken, hem fiziki olarak tedbirini almak, kendini korumak, hem de Cebrail-Allah kanalıyla Kur'an'a istediği ayetleri eklemektir. Dediğim gibi zaten başka yöntem de mümkün görülmüyordu. tabii ki bu arada sanki Muhammed'in onların komplosundan haberi olmamış da, inandığı Allah'ı ona vahiy yoluyla kendileri hakkında yeni bilgi iletiyormuş gibi mucizesini de göstermiş oluyordu. Onlar hakkında Tevbe suresinin 74. ayetini oluşturup ilan etmiştir.

Diyanet'in Kur'an tercemesinden ilgili ayetin anlamını vereyim: "**Bir şey söylemediklerine dair Allah'a yemin ediyorlar. Hâlbuki o küfür sözünü söylediler ve Müslüman olduktan sonra kâfir oldular. Ayrıca başaramadıkları şeye (peygamberi öldürmeye) de yeltendiler. Sırf, Allah ve Resûlü kendi lütfu ile onları zengin kıldığı için intikam almaya kalktılar. Eğer tövbe ederlerse kendileri için hayırlı olur. Şayet yüz çevirirlerse Allah onları dünyada ve ahirette elem dolu bir azaba çarptıracaktır.**

Artık onlar için yeryüzünde ne bir dost ne de bir yardımcı vardır."

Sanki Muhammed bu suikastçılar hakkında hiçbir şey duymamış da; Allah'ından gelen bilgiyle ilk kez haberdar oluyormuş gibi yapıyor. tabii ki bir taşla iki kuş misali, bu ayetle birkaç yere mesaj gönderiyor. Çünkü Tebük'te bir ara onun devesi kaybolunca, Müslümanlardan biri, "**Hani dünyada olup biten her şeyi, geçmişi, geleceği... biliyorum diyen bir Muhammed, nasıl olur da yanı başında devesi kaybolmuş da nerde olduğunu bilemiyor, bu nasıl peygamber"** şeklinde alay ediyor. Cülas bin Süveyd,[8] "Eğer Muhammed'in anlattıkları doğruysa, eğer peygamberse ben eşek olayım" diyerek onunla alay ederken, Muhammed bunlardan haberdar oluyor. İşte Tebük'te hem kendine karşı komplo kuranlar/onu vurmak isteyenler, hem de onunla alay edenler için, mucize niyetiyle yukarıdaki ayeti oluşturuyor.

Ayette her şey açık ve nettir: Onlar yemin ediyorlar ki, biz söylemedik. Peki, neymiş söylemedikleri şey? İşte az önce özetlediğim gibi, 'Muhammed'de tanrısal boyut varsa eşek olayım' diyen kişi. Güya ona baskı yapılınca ben bunu demedim demiş ve Tanrı için de onun sözü o kadar önemli olmalı ki bu ayeti onun yalanı için göndermiş.

Bir de 'yanı başında devesini bulamayan Muhammed, nasıl oluyor da geçmiş ve gelecek her şeyi bilirim' diyen kişinin bu cümlesi tanrının hoşuna gitmemiş olmalı ki, gerek görüp az önceki ayeti yanıt olarak göndermiş. tabii ki Muhammed'in bunların söyledikleri hakkında istihbaratı vardı. O yüzden hepsine topluca yanıt olabilecek böyle ayetler oluşturup anlatıyordu. Ayetin bir yerinde şu cümle-

8 Kadi Beydavi, Tevbe suresi 74. ayet açıklamasında.

cik de var: "**Allah ve Resûlü kendi lütfu ile onları (Müslümanları) zengin kıldığı için, inkârcılar intikam almaya kalktılar**" diyor. Peki, bu parçanın olayla ne alâkası var? Bunu da müfessirler şöyle açıklamışlar ve zaten başka türlü de yorumu mümkün değil: Efendim, Hz. Muhammed Medine'ye gelip savaşlarda elde ettiği ganimetleri yandaşlarına dağıtınca bunlar zengin olur. Bu arada başta Abdullah b. Selul olmak üzere muhalefettekiler onların bu durumunu kıskanırlar. İşte ayette sözü edilen zenginliğin kaynağı budur. Yani Allah'ın minnet ettiği zenginlik kaynağı, ganimetler, talan ve çapulculuk. Yoksa başka ne gibi yollarla onları zengin etmiş ki!

Aynı ayetin bir yerinde de, başarılmayan bir plandan söz ediliyor. İşte o plan Tebük'teki suikasttir. Zaten Diyanet de, "**Muhammed'i öldürmek demek**" şeklinde almıştır. Biraz önce vurgu yaptığım gibi, Muhammed onlarla savaşmak yerine, ayet taktiğiyle kendilerini korkutmaya, bu yöntemle işi ayarlamaya çalışıyordu ve tabii ki artık fiziki olarak da tedbirini almaya devam ediyordu.

Bu Tevbe suresinde konuya ilişkin oluşturulan başka ayetler de var. Bu ayetlerde söylenen bazı mesajlar şöyle:

"Ey Muhammed; bu münafıklardan ölen olursa cenaze namazını bile kılma, kabirleri başında da durma. Ayrıca onlara 70 sefer dua etsen de ben (Allah olarak) kabul etmem." Yani ey Muhammed, onların bağışlanması için sen bile devreye girsen ben onları affetmem şeklinde ayetler var.[9]

Hz. Muhammed hadislerinde, arkadaşlarım arasında 12 kişi var ki (aslında Tebük olayına adı karışanların sayısı 15'tir; ancak bunlardan 12'si Muhammed'e çok yakın isimler olduğu için burada bu rakamı kullanmıştır!), deve

9 Tevbe, 80 ve 84.

iğne deliğinden geçmediği sürece bunlar da cennete girmeyecekler diyor, ayrıca onlar için bedduada bulunuyor.

Bu kişilerin sayıları hakkında ünlü Kur'an yorumcusu/müfessir Kadı Beydavi kesin rakam belirtiyor: Diğer Kur'an yorumcuları gibi o da olayın detayları hakkında bilgi verdikten sonra Tebük seferi dönüşü Hz. Muhammed'e karşı suikast girişiminde bulunanların sayısı 15'ti, diyor. Bu suikastle ilgili bilgileri içeren epeyce İslami kaynak var. Bazılarında bunların sayısı, parça parça da olsa isimleri de verilmiş; bazılarında ise yalnız olay anlatılmıştır.[10] Zaten olay net olarak Tevbe suresinde anlatılıyor; ayette sadece kişilerin isimleri yok. tabii ki Muhammed onların isimlerini ayette belirtemezdi. Çünkü o zaman açıkça onları hedef gösterirdi ve aralarında savaş başlardı.

---

10 a- Zehebi, Siyer-i A'lam, 2/363 vd.

b- İbni Kesir, Bidaye-Nihaye, 5/25 vd. Hicri 9. yılı olayları, Halit b. Velit'in 'Ukeydir Dume' gönderildiği kısım, Tebük seferi bağlamında. Yine İbni Kesir kendi Tefsirinde, Tevbe suresi, 74, 80-81 ve 101 ayetlerinde bu konuyu açıklamış. Aynı zamanda İbni Kesir kendi Siyer kitabında, 4/30 ve sonrası, Tabük olayı bağlamında. Bir de ilgili ayetler hakkında uzun tefsirlerde bu bilgiler anlatılıyor. Yanı sıra Siyer, İslam Tarih-i, Tabakat kitapları ve hadislerde bu olaya uzunca yer verilmiş, tartışmasız bir konu... Özellikle Suyuti'nin 'Dürrül Mensur' adlı tefsiri, Tevbe suresi 74. ayeti kısmında çok detaylar var.

c- Heysem,'Mecme'ü Zevaid, no: 424-425.-1/110 Kitab'ül Eyman, münafıklar kısmı.

d- Kenz'ül Ummal, no: 856-57.

e- Müslüm, Sıfat-i Münafikin. Burda aynı içerikli birkaç hadis var.

f- Zadü'l Maad, 3. cilt Tebük kısmı.

g- İbni Ebi Şeybe, Musannaf, Magazi, no: 38259- cilt, 20/616.

h- Ahmet b. Hanbel Müsned'i, Baki Müsnedi'l Ensar, Ebi Tufeyl Amır kısmında.

i- Kadı Beydavi (ö.685.h) Envârü't-Tenzîl, Tevbe suresi 73 ve sonrası.

j- İbni Abd'il Ber, İstiab, no: 1639. Abdullah b. Kays b. Selim (yani Ebu Musa el-Eş'ari) kısmında.

k- İbni Asakir, 32/93 ve devamında. Abrullah b. Kays (Ebu Musa el-Eş'ari) kısmında.

Kaldı ki İbni Hazm'ın Muhallası dışında, başta Müslim olmak üzere birçok İslami kaynakta bu konuda kanıtlar var; hepsini anlatacağım.

İbni Hazm her ne kadar katılmıyorsa da şunu da yazıyor kitabında: Ömer, Hz. Muhammed'in yanında bulunan Hüzeyfe'den soruyor: "**Madem sen o münafıkları tanıyorum diyorsun, peki ben de onların içinde var mıydım?**" diyor.

İslam tarihi aşırı derecede sansürlüdür; buna rağmen yine de değişik kaynaklara ve hatta değişik sayfalara dağıtılan bilgiler bir araya getirildiğinde bu konuda önemli bilgiler ortaya çıkıyor.[11]

b) İbni Hazm'ın Suikastla İlgili İlginç Açıklaması

Şimdi çok önemli, ses getirecek bir hadisi sunuyorum. Öyle bir hadis ki, İbni Hazm kendi meşhur kitabı Muhalla'sına almış. Her ne kadar eften püften savunmalar yapmışsa da (o savunmalarını da yazacağım) benim için önemli olan, onun böyle bir hadisi kaleme almasıdır.

Hemen hadisi vereyim. Velit bin Cümey'den, "**Halife Ebubekir, halife Ömer, halife Osman, Talha bin Ubeydullah ve Sad bin Ebi Vakkas gibi ünlü sahabeler, Tabük'te Hz. Muhammed'i katletme girişiminde bulunanlardandır**" açıklamasını yapıyor ve devamla, "**Aslında bu**

11 a- Mecme'ü Zevaid, münafıklar kısmı no: 421-425. Cilt 1/110.
b- Beyhakı, Sünen-i Kübra, 8/198. Mürted kısmı. no:16327 ve 16330.
c- Müslim, Sıfat-i Münafıkin, no: 4983.
d- İmam Ahmet b. Hanbel, Müsned adlı yapıtı, Müsned-i Nasara, no: 22676.
e- Müsned-i Bezar, no: 2432.
f- İbni Kesir Tefsiri, 1)Tevbe suresi 74. ayet. 2)Bidaye-Nihaye, 5/26 3) Siyer, 4/34-40 Tebuk seferi kısmında.

Velit denen kişi helak olanlardandır, İslam camiasında hiç kimse ondan hadis almamıştır, yalancı bir insandır. Dolayısıyla onun aktardığı bu hadis asılsızdır" diyor.

Bunun değerlendirmesine geçmeden, farklı bir noktaya değinmek istiyorum.

Müslümanlardan bir grup, Suriye'den ticaretten dönünce yalan bir haber yayıyorlar: Biz gelirken yolda aşırı derecede bir hareketlilik gördük. Kesin olarak Bizanslılar Müslümanlara karşı savaş hazırlığı yapıyorlardı şeklinde bir haber. Muhammed de buna dayanarak seferberlik ilan ediyor. Hâlbuki böyle bir şey yok, kökten yalan.

İşte bu yalana dayanarak milleti savaşa sürüklediği için, Celas b. Süveyd gibi bazı Müslümanlar, 'eğer Muhammed hak ise ben eşek olayım' diyorlar.[12] Muhammed bu gibilerin dedikodusunu duyunca, onların aleyhine ayetler oluşturuyor. Bunu, az önce de anlattım. Aslında bir bakıma bunu söyleyenler haklı. Çünkü bir ticaret kafilesinin yalanını bilmeyen bir Muhammed, nasıl diyebilir ki ben gelmiş, geçmiş her şeyi bilirim. Boşuna o insanları Bizans'a karşı savaşa sürüklemenin ne anlamı var, neden mucize yoluyla bu haberin yalan olduğıunu söylemedi! Üstelik nerdeyse bu Tebük seferinde kendisine karşı tertiplenen suikastta öldürülebilirdi de.

Peki, olay nerden kaynaklanıyor, İbni Hazm neden Velit b. Cümey' yalancıdır, kimse ondan hadis almamıştır, diyor? Hadise şu: En başta Müslim'de birkaç versiyonla ve ayrıca başka İslami kaynaklarda da şöyle bir olay anlatılıyor: Hz. Muhammed'in vahiy kâtibi ve aynı zamanda Hz. Muhammed'in sırlarını gizlemekle meşhur ve Tebük'teki suikastta Hz. Muhammed'in yanında olan ve bu isimleri

---

12 Vakıdi, Megazi, 2/989 ve Tarih-i Dımaşk, Muhammed'in gazaları, Tebük kısmı, 2/34.

teker teker Hz. Muhammed'den öğrenen Hüzeyfe bin Yeman'a bazı hadisler atfedilir. Onlardan bir tanesini az sonra sunacağım. İşte İbni Hazm, Hüzeyfe'ye dayanan bu hadisleri çürütmek, o münafıkları temize çıkarmak, böyle bir şeyin olmadığını, yalan olduğunu kanıtlamak için az önceki açıklamayı yapıyor. Yani, bu hadisleri aktaran kişiler arasında Velit bin Cümey' de var. Dolayısıyla o, güvensiz biridir diyor. Öyle ki, o suikastta Ömer, Osman gibileri de varmış diyor ve bu şekilde güya kendince az sonra sunacağım o münafıklarla ilgili hadislere gölge düşürmek istiyor.

İşte az önce Velit'e dayanan o çok ses getirecek hadisi bu bağlamda ele alıyor. Aslında İbni Hazm burada kaş yapayım derken göz çıkarıyor. İbret olsun diye İbni Hazm'ın komik savunması hakkında az sonra geniş bir bilgi sunacağım.

Gelelim Hüzeyfe'nin hadisine. Bir gün Hüzeyfe ile Tebük'te Muhammed'i katletme girişiminde adı geçenlerden biri arasında şu konuşma geçiyor: Adam Hüzeyfe'den, "Peki Muhammed'i öldürme girişiminde bulunan bu insanların sayısı kaçtı?" diye soruyor. (Çünkü insanlar biliyordu ki, Hüzeyfe o olay esnasında Muhammed'le beraberdi ve üstelik Muhammed o kişilerin isim listesini ona teker teker söylemişti. O yüzden bu işe bulaşanlar zaman zaman onu yoklamak isterdi) Hüzeyfe buna yanıt vermek istemiyor; ancak orada bulunanlar kendisine, "Mademki bu konuda senden bilgi istiyor, ne olacak sen de cevap ver" deyince, Hüzeyfe şunu söylüyor: "**Seni de sayarsak onların toplamı on beş olur. Allah şahittir, bu on beş kişiden on ikisi Hz. Muhammed'le birlikte Allah rızası için düşmanla çarpışan seçme sahabilerdi**" diyor.

Evet; bu metin en başta Sahih-i Müslim'de (Sıfat-i Münafikin kısmında) ve diğer birçok İslami kaynakta geçiyor.

Yani Hüzeyfe ile biri arasında konuşmalar kayıtlarda var; ancak isim belli değil/geçmiyor: Sadece o münafıklardan biri Hüzeyfe ile tartıştı şeklinde isimsiz bir hadis.

Peki, tartışma biliniyor ve bu tartışmanın şahitleri de var; ama neden o kişinin ismi kayıtlarda yok diye sorulmaz mı? Burada açık olarak belli oluyor ki, o kişi çok önemli, otoriter biriymiş ki, ismi kayıtlara geçmemiş. Zaten hadisler zaman içinde çok sonra tedvin edilmiş (yazı haline getirilmiş), o yüzden bu iş hep sansürlü olmuştur. Sansür diyorum. Çünkü bundan asırlar önce o ganimetçi, talancı, gaddar sisteme karşı bir şeyler yazmak kolay değildi! Kim bilebilir az önceki olayda Hüzeyfe ile tartışan kişinin halife Ömer olmadığını! Zaten Ömer'in birkaç kez Hüzeyfe'yi yoklayıp bu konuda ağzından bir şeyler almak istediğine dair bilgiler var, bu bölümde o hadisleri de sunacağım.

Bir de eğer Hüzeyfe ile tartışan şahıs otoriter biri olmasaydı, en azından bu tartışmayı izleyenler ona kızardı: Nasıl Muhammed'e karşı suikast girişiminde bulunursun, münafıklık yaparsın gibi hem sözlü sataşmalar olurdu, hem de kavga ederlerdi. Çünkü Hüzeyfe ile o adamın yanında olanlar herhalde ne kördü, ne de sağır. Şayet kör-sağır olsalardı, o zaman bu hadisi aktaramazlardı. İşte bu suskunluk da haklı olarak insanın aklına kuşku düşürüyor.

İbni Hazm her ne kadar Velit ismi üzerinden hareketle bu gibi hadislerin sıhhatine gölge düşürmek istemişse de, yine konuya ilişkin bazı hadisleri vermeye devam etmiştir. Kaldı ki o hadisleri sadece İbni Hazm vermiyor; bunları aktaran birçok ünlü İslam düşünürü var: Onları da ayrıca sunacağım. İbni Hazm şunu aktarıyor: Hüzeyfe münafıkları bildiği için, halife Ömer ondan sormuş: "**Acaba ben de o münafıklardan mıyım?**" diye. Hüzeyfe hayır yanıtını vermiş ve "Artık bundan sonra kimseye bu konuda bilgi vermek istemem" diye de eklemiş.

Peki, İbni Hazm'ın hiçbir gerekçe göstermeden, sadece Ömer ve diğer arkadaşlarına toz kondurmamak için, 'bu hadis yalandır, bunu aktaran kişi de güvensizdir, kimse ondan alıntı yapmamıştır' açıklamasının gerçekten doğruluk payı var mı?[13] Fazla ara vermeden hemen sıcağı sıcağına İbni Hazm'ın bu iddiasına bir bakalım... tabii ki sunacağım kanıtlar yine İslami kaynaklardan. Acaba iddia edildiği gibi, Velit bin Cümey'den gerçekten kimse hadis almamış mı, İslami literatürde güvensiz mi sayılmış; yoksa İbni Hazm gibi bir İslam mütefekkiri artık ne diyeceğini bilemediği için rastgele mi onu lekelemiş, buna bakacağız.

Ancak bu örneklere geçmeden şu kısa hatırlatmayı yapmak istiyorum: **İbni Hazm hicri 456'da** vefat etmiş. Peki, Hz. Muhammed'le arasında yaklaşık beş asırlık bir zaman dilimi var. Ey İbni Hazm, sen başta Ömer olmak üzere bu isimlerini verdiğin suikastçıların bilgisini nereden aldın, senden önce hangi yazar nerede yazmış, neden bu hadis senin kaynağından başka (bu kadar açık bir şekilde) diğer kaynaklarda yok? Belli ki ondan önce kayıtlarda varmış ki İbni Hazm onlardan almış. Yineliyorum: İbni Hazm'dan önce kim/kimler bu bilgiyi kaydetmiş ki, İbni Hazm onlardan alıp kitabında yazmış? İşte ortada ciddi bir silme, yok etme ve imha söz konusudur. Çıkarmasına çıkarmışlar ama yine de profesyonelce bir çalışma yürütmemişler. Görüldüğü gibi yine bu gibi açıklamalarla bazı bilgileri sızdırmışlardır.

Bir kere İbni Hazm'ın güvensizdir dediği Velit'le ilgili **İbni Ebi Şeybe (h. 235.ö)** hadisler almış ve adamı da lekelememiştir. Az önce Müslim'in Ebu Musa el-Eş'ari ile ilgili aktardığı hadisi (ki onu aktaranlar arasında Velit b. Cümey' de vardı), İbni Ebi Şeybe de kaynağında anlatmış ve ona

13 İbni Hazm (h.456.ö), Muhalla, 11/ 221-225.

herhangi bir sorun da çıkarmamıştır. İbni Hazm, bu raviler arasında Velit var; o bakımdan güvensizdir diyor. Ama aynı Ömer gidip Hz. Ali ve taraftarlarını tehdit ediyor, ya gelin Ebubekir'i kabul edin, ya da evinizi yakarım diye. Ama bunu anlatanlar arasında Velit yok. Örneğin; Muhammed b. Bişr Ubeydullah b. Ömer'den, o da Zeyd b. Eslem'den, Zeyd de babasından alıyor şeklinde geçiyor ve bunu en eski tarihçiler-muhaddisler anlatınca bir sorun da çıkarmıyorlar. Peki, İbni Hazm bu hadiste nasıl Ömer'i kurtarır acaba! Bu ev yakma olayını daha sonra detaylıca anlatacağım.[14]

İbni Hazm'dan önce iki asırdan da fazla yaşayan bu meşhur hadisçi İbni Ebi Şeybe bunları anlatırken de herhangi bir itirazda bulunmuyor; ama İbni Hazm sudan bahanelerle bu gibi hadisleri aktaranlara kusur bulmaya çalışıyor. Ama ne yazık ki, bunu yaparken yüzüne gözüne bulaştırıyor, meslektaşları tarafından bile gülünç hale düşüyor. Hemen açıklayayım. İbni **Hacer Askalâni (ö.852.h)**, **Abdurrahman b. Ebi Hatem el-Razi (h.327.ö), Zehebi Şemsettin (h.748.ö), İmam Müzi (h.742.ö**) gibi ünlü hadis uzmanları, raviler ve Cerh-Tadil uzmanları, İbni Hazm'ın "**Güvensizdir, kimse ondan hadis aktarmamıştır**" dediği Velit b. Cümey' hakkındaki değerlendirmeleri şöyle:

"İmam Ahmet b. Hanbel ve Ebu Davud, bu kişide sakınca yoktur" demiş. İbni Muin ve Uclî, "Velit bin Cümey' güvenilirdir" demiş. Ebuzer'a, "sorun yoktur" demiş. Ebu Hatem, "hadisleri güvenilirdir" açıklamasını yapmış. İbni Sad,[15] "Hem güvenilirdir, hem de birçok hadis aktarmıştır" şeklinde onun hakkında kanaatini belirtmiştir. Bezar, onun hadislerini olumlu değerlendirmekle birlikte kendisini Hz. Ali taraftarı olmakla itham etmiş. Hakim ise, "İmam Müs-

14 İbni Ebi Şeybe, Musannaf, 20/614-no: 38259-37045 cilt 20/579.
15 Tabakat, 6/531, no: 2556.

lim ondan hadis almasaydı iyi olurdu" diye yorum yapmış. Kısacası, adı geçen hadis yorumcuları Velit hakkında bu şekilde olumlu bir bilgi aktarmışlardır.

Ancak bunlardan İmam Müzi, "İbni Mace dışında başta Buhari ve Müslüm olmak üzere meşhur Kütüb-i Sitte sahipleri ondan hadis aktarmışlardır" açıklamasını da yapıyor. Şunu da hatırlatayım ki, bu değerlendirmeyi yapan şahıslar, hadis usulü, Cerh-Tadil denilen hadisleri ve ravileri değerlendiren-kritize eden önemli İslam mütefekkirleridir.[16]

Velit ile ilgili değerlendirme sadece bu kadar kişiyle sınırlı değil; ilgili konu uzmanlarından birçok kişi onun hakkında kanaatini belirlemiş ve onun güvenilir bir hadis ravisi olduğunu belirtmişlerdir.

Kanımca, bunlar İbni Hazm'ın aktardığı hadisi görmemişlerdir; yoksa eğer ravinin aktardığı bu suikast hadisinden haberleri olsaydı, İbni Hazm gibi onlar da adama bir bahane bulurlardı.

İbni Hazm'ın "güvensizdir, kimse ondan hadis almamıştır" dediği Velit hakkında İslam düşünürlerinin kanaatlerini biraz daha açmak, detaylandırmak istiyorum.

a- Ahmet b. Abdullah Uclî (182-261), Bunun yorumu zaten yukarıdaki değerlendirmede geçti: "Velit güvenilir biridir" diye kaydetmiş.[17]

---

16 a- Askalani, (1) Tehzib-i Tehzib, 11/ 138 ve (2) Takrib-i Tehzib, no: 7432 Velit kısmında.
- b- İmam Zehebi, Mizan'ül İtidal, 7/129-no: 9370 Velit b. Abdulah b. Cümey' bölümünde.
c- İmam Müzi,Tehzib-i Kemal, cilt 31/35, no: 6713 Velit b. Abdullah b. Cümey' kısmında.
d- Ebu Hatem el-Razi, 'Cerh-Tadil', cilt 9/8. Velit bin Abdullah b. Cümey' kısmında.

17 Marifet'ü Sükat, no: 1943.

b- İbni Şahin Ömer b. Ahmet (297-385), "Velit b. Cumey' sakıncasız biridir" şeklinde açıklama yapmıştır.[18]

c- Osman b. Sait Daremi, (200-280), "Bu adam güvenilirdir" demiş.[19]

d- İbni Sad (230), "Velit b. Cümey Huzai, güvenilir biridir ve ona ait birçok hadis vardır" şeklinde açıklama yapmıştır.[20]

İslamda Kur'an'dan sonra en güvenilir hadis âlimleri Buhari ve Müslim başta olmak üzere birçoğu Velit b. Cümey' adındaki kişiden alıntılar yapmıştır. Zaten az sonra bunu örneklerle anlatacağım. Ben yukarıda hadis uzmanlarının doğum tarihlerini bilerek verdim. Hepsi İbni Hazm'dan en az iki asır önce yaşamış ve sorun da çıkarmamışlardır; ama İbni Hazm'ın hesabına gelmediği için öyle kuyruklu bir yalan atmıştır ki, meslektaşları bile onu utandırmışlardır.

İlk pratik örneğimiz Buhari'den olsun. Ebu Naim'den, o da Velit b. Cümey'den, ninesinden, o da Ümmü Varaka binti Abdillah b. Haris Ensari'den şöyle bir hadis aktarıyor: Hz. Muhammed'in önem verdiği Ümmü Varaka'nın bir kölesi, bir de cariyesi varmış. Kadın vasiyet ediyor; ölürsem siz de özgürsünüz, diye. tabii ki bu iki kişinin özgürlüğü birinin ölümüne bağlı olunca erkenden onun ölmesini ister. Bu nedenle o iki kişi kadını katlediyor. Olay, halife Ömer zamanında oluyor. Kendisi de her ikisini çarmıha germek suretiyle öldürüyor. Burada güya şu deniliyor: Kadın Hz. Muhammed'e demiş ki, izin ver ben de Bedir savaşına katılayım, bari hastalara bakayım. Muhammed de "Hayır sen gelme" demiş ve burada ona "Şehit" sıfatını

18 Tarih'ü Esma-i Sükat, no: 1499.
19 Tarih-i İbni Muin, no: 838.
20 Tabakat, 6/531, no: 2556.

takmış. Yani madem o kadar istiyorsun, sen de bir şehit kadar sevap aldın anlamında. Ama tabii ki İslami kesim burada Habbeden kubbe çıkarır. Her ne ise; İbni Hazm'ın, "Kimse Velit'ten hadis almamıştır" sözüne karşı Buhari gibi bir hadis âliminden somut bir örnek vermek isterim. Kaldı ki, Buhari hem Tarih-i Kebir, hem de Tarih-i Evsat adlı her iki kitabında da Velit'ten söz ediyor, ondan hadis aktarıyor ve olumsuz bir şey de söylemiyor.[21]

Velit hakkında Müslim'den somut bir örnek. Hadisi aktaran kişilerin sıralaması şöyle: Zübeyir b. Harb, Ebu Ahmet Küfi'den, o da Velit b. Cümey'den, o da Ebu Tufeyl'den aktararak Hz. Muhammed'e karşı Tebük'te suikast düzenleyenlerden biriyle, bunları bilen Hüzeyfe arasında şöyle bir konuşma geçiyor: Şüpheli kişi soruyor, Allah aşkına bunların sayısı ne kadardı diye? Hüzeyfe yanıt vermek istemiyor. Orada bulunan kişilerden biri Hüzeyfe'ye, "madem adam senden bir şey soruyor sen de yanıt versen ne olur" deyince, Hüzeyfe o kişiye (ismi gizli!), "Seninle birlikte onların sayıları on beşti ve hele bunlardan 12'si de Hz. Muhammed'in en yakın arkadaşlarıydı" diyor. İşte bu kritik hadisleri aktardığı için İbni Hazm bahane bulmaya çalışıyor, kimse bundan hadis almamış diyor; ancak ne yazık ki İbni Hazm tutturamamış. Çünkü somut örnekler ortada.[22]

Ebu Davud'dan somut bir örnek: Osman b. Ebi Şeybe, o da Veki' b. Cerrah'tan, o da Velit b. Abdillah b. Cümey'den, o da ninesi ve Abdurrahman b. Hallad Ensari'den, bu ikisi de Ümmü Varaka'dan yukarıda geçen hadisi aktarıyor. Hani kadın, ben de Bedir harbine katılayım demişti ya. Kadın Kur'an bildiği için Muhammed ona izin ve-

---

21 Buhari, a)Tarih-i Sağir (Evsat), 1/70. b) Tarihi Kebir, no: 2511. Velit b. Cümey md.

22 Müslüm, Sıfat-ı Münafikin. Burada buna benzer kaç hadis daha var.

riyor ki, kendi ailesine namaz kıldırsın, imam olsun ve aynı zamanda onun ailesinden bir de kadına erkek bir müezzin veriyor. Kısacası kadın, aile içi erkekli-kadınlı bir cemaate imam oluyor. Bu hadiste şu da anlatılıyor: Kadın, ben ölürsem kölem ve cariyem özgür olsunlar diye vasiyet ediyor. Bunlar da, madem özgürlüğümüz kadının ölümüne bağlıdır, biz de onu öldürüp bir an önce hürriyetimize kavuşalım düşüncesiyle kadını katlediyorlar ve halife Ömer de onları çarmıha gerdirip öldürüyor.

İslamda köle azat etmenin bir yöntemi de, az önceki kadının yaptığı gibi, vasiyetle olur: Yani patron, 'hayatta olduğum sürece benim kölem ve cariyemsiniz, ben gittikten sonra özgürsünüz' diyor ve onun ölümüyle köle özgürleşiyor. tabii ki bu yöntem iki açıdan sakıncalı. Biri, insanı insana köle kılmak, bunu onaylamak. Bu insanlık dışı bir olay. Diğeri de görüldüğü gibi iki kişinin, 'madem özgürlüğümüz efendimizin ölümüne bağlıdır, biz de bir an önce onun işini bitirelim' demeleri ve gereğini yapmaları.

Şu da var ki, Ebu Davud burada Velit'ten iki hadis aktarıyor. Şunu da ekleyeyim, aynı hadisi, mezhep lideri Ahmet b. Hanbel kendi Müsned'inde -üstelik kaç yerde- aktarmış ve İbni Hazm gibi Velit'e herhangi bir sorun da çıkarmamıştır.[23]

Burada daha fazla örnek sunmama gerek yok. Az önce kendilerinden örnek verdiğim hadis âlimleri dışında daha birçok İslam düşünürü de Velit adındaki kişiden hadisler aktarmıştır. İşte ibret olsun, İslami kaynaklardaki eksikleri

---

23 a- Ebudavud, Velit'ten iki yerde hadis almış: Biri, Namaz, kadın imam olur mu bölümde, no: 571, diğeri de Kitabü'l harac, no: 2973.
b- Ahmet b. Hanbel, Müsned, Müsned'ül Kabail, Ümmü Vereke hadisleri, no: 26738, bir de Ebubekir hadisleri kısmında 15 sıradaki hadis ve c. 1/56 aynı hadis. Hüzeyfe Hadisleri, no: 23966-cilt 9/501. Ebuzer-i Gıfari hadisleri, no: 22073-8/542 ve daha ulaşamadıklarım.

kapatmak isteyen İslam âlimlerinin ne gibi sahte yöntemlere başvurduklarını okur kitlesi bilsin. İşin ilginç yanı, Hakim Nisaburi Velit hakkında, "Keşke Müslim gibi o büyük alim Velit'ten hadis almasaydı" dediği halde, farkında olmadan kendisi de kaynağında yine Velit'ten alıntılar yapmıştır.

Daha bitmedi! Az önce İbni Hacer Askalani'den Velit hakkında alıntı yaptım: Velit'in sicili sağlam diyor; ancak Velit'in de içinde bulunduğu kritik bir hadis var: Hz. Muhammed kendi döneminde bir kadına izin vermiş ki, sen kendi aile efradına (içinde erkekler olmak üzere) imamlık yapabilirsin ve üstelik de aynı aileden ona bir de erkek müezzin veriyor. Bunu zaten daha önce aktardım.

Evet, ilginç bir olay. tabii ki İbni Hacer gibi bir İslam âlimi kadının imam olmasını kolay kolay kabul etmez; etmeyince ne yapar? Ancak İbni Hazm gibi o da uyduruk bir bahane bulmak zorunda kalır. İbni Hacer bir kere Velit için sağlam rapor vermiş; onunla ilgili artık bir şey diyemez. Bir kadının imam olması konusunda var olan hadis hakkında bu kez farklı bir bahane bulmak zorunda. Onun bahanesi de şu: Aslında bu hadisi aktaran ravi listesindeki Abdurrahman b. Hallad Ensari pek tanınmış biri değildir diyor. Yani tam da kötüleyemiyor; ancak bir şüphe ortaya atıyor.[24]

---

24 a- Beyhaki (458), Sünen-i Kübra, 3/186, no: 5353.
b- Hakim (405), Müstedrek, no: 733. Üstelik hakimin sıralaması da şöyle: Hadisi, Ebu Abdillah Muhammed b. Abdillah Safar, o da Ahmet b. Yunus Dabi, Abdullah b. Davud Haribi, Velit b. Cümey', Leyla binti Malik ve Abdurrahman b. Halad Ensari'den, bunlar da Ümmü Vereke'den aktarmışlar diyor.
c- Askalani, (1) Tehzib-i Tehzib, 11/ 138 ve (2) Takrib-i Tehzib, no: 7432 Velit kısmında.
d- Daremi, Sünen, 1/279 ve 403.
e- İbni Hacer, Telhis, 2/57, no: 557.

Doğrusu, bu kadar açık çelişki, dengesizlik, tiyatro örneği çok ender bulunur.

İbni Hazm gibi tam açık değilse de, **İsferaini (ö.429)** de kendi kaynağında bu suikastla ilgili bazı işaretler veriyor. Orada değişik kelam akımlarını anlatırken, sıra Nazzâmiye ekolüne gelince, bu düşünce akımının lideri Ebu İshak b. Seyyar (Nazzam) bölümünde bazı işaretlerde bulunuyor. Nazzam çok zeki, filozof görüşlü olduğu için Müslüman yazarlar hep ondan uzak durmuşlar, dine sıcak bakmıyor, hatta deist (yalnız yaratıcıya inanan) biri olduğunu söyleyenler de var. O bakımdan İsferaini onun hakkında şunu diyor: Bu adam sahabeyi eleştiriyor, özellikle Ebu Hüreyre'ye "En yalancı insan" diyor diye ekliyor. Nazzam Halife Ömer'i de eleştiriyor. Çünkü birkaç yerde Ömer'in Muhammed'e karşı geldiğini, Akabe gecesi Muhammed'e suikast girişiminde bulunduğunu ve yine Ömer'in Hz. Fatma'yı dövdüğünü iddia ediyor. İşte Nazzam bunları söylediği için İsferaini onu eleştiriyor.[25]

Yine bu konuda **Şehristani (ö.548.ö)** bazı ipuçları veriyor; ancak net açıklama yok. Kendisi kitabında Nazzam'ın görüşlerini anlatırken, bir yerde şunu ekliyor: Nazzam, büyük sahabeyi eleştiren bir insan. Halifeliğin Muhammed tarafından Hz. Ali'ye verildiğini, Ömer'in bilgisi olduğu halde bunu inkâr ettiğini iddia ediyor diye açıklama yapıyor. Yine Ömer'in Hz. Fatma'yı dövdüğünü ve bunun sonucu olarak Hz. Fatma'nın çocuk düşürdüğünü öne sürüyor. tabii ki Şehristani bunları anlatmakla aslında Nazzam'ı kötülemek istiyor. Şehristani burada adamın Ömer hakkında olumsuz şeyler konuştuğunu anlatırken, İbni Hazm gibi isimleri net olarak açıklamıyor; üstü kapalı olarak geçiyor.

25 Esferaini, el-Ferk'ü beyne'l firek, s. 93-104.

Bunları Nazzam anlattığı için de bir değerinin olmadığını ifade ediyor.[26]

Dine doğmatik veya çıkar karşılığı inanan kesim illaki Nazzam gibi düşünenler hakkında bir kılıf uyduruyor; ama kanıtlar güçlü. Ne yaparlarsa yapsınlar gerçeklerin üstünü kapatamazlar. Aslında iftiracı olan Nazzam gibileri değil, bu gibi cılız savunma yapanların ta kendileridir.

c- Halife Ömer Neden Hüzeyfe b. Yeman'ı Yokluyordu?

Bu bölümün bir yerinde değindiğim gibi, Hz. Muhammed bu suikastçıları durdurmak, onları korkutmak için tanrı-Cebrail yöntemini sıkça kullanıyordu. Oluşturduğu ayetlerden biri de,

'Bu münafıklardan ölen olursa cenaze namazını bile kılma, kabirleri başında durma ve onlara 70 sefer dua etsen de ben Allah olarak bu duanı kabul etmem"şeklindeydi.

Durum böyle olunca, bunların listesini bilen, Hz. Muhammed'in sırlarını saklamakla görevli ve aynı zamanda onun vahiy kâtiplerinden olan[27] Hüzeyfe bin Yeman, bu münafıklardan biri öldüğünde onun cenaze merasimine katılmıyordu.

İşte halife Ömer, bu adamın o münafıkları sır gibi sakladığını biliyordu, aynı zamanda kendisinin de bu planın içinde olduğu için her fırsatta Hüzeyfe'nin ağzını yokluyordu, acaba Muhammed ve Hüzeyfe ile Ammar'ın bildikleri kişiler listesinde ben Ömer de keşfedilmiş miyim endişesini hep taşıdığı için, fırsat buldukça Hüzeyfe'den soruyordu. Yani sormasının nedeni, kendisinin deşifre olup olmadığını anlamaktır.

---

26 Şehristani, el-Milel ve'l Nihal 1/71.
27 Salihi, Sübülül Hüda, 12/391.

d- Halife Ömer Ümmü Seleme'yi de Rahat Bırakmıyordu.

Ümmü Seleme Muhammed'in hanımlarından ve de çok akıllı biri. Ömer'in bilinmeyen yönleri adlı başlığı altında Hudeybiye kısmında, ondan kısa bazı bilgiler vereceğim. İşte zeki ve güvenilir olduğu için Muhammed bazı sırlarını onunla muhakkak paylaşmıştır. Hatta bu suikastı planlayanlardan da haberi olabilir; öyle anlaşılıyor.

Öyle ki, zaman zaman bu münafıklarla ilgili bazı ipuçları da veriyordu. Mesela bir ara Muhammed'in, "Arkadaşlarımdan öyleleri var ki, ben öldükten sonra artık bir daha beni asla görmeyecekler (ahiretteki hayatı kastediyor), yollarımız ayrılır" dediğini söylüyor. Bunu duyan Ebu Musa el-Eş'ari veya Abdurrahman b. Avf (ki ikisi de zaten komplo kuranlar, suikast girişiminde bulunanlar arasında isimleri geçiyor) hemen Ömer'e gidip Ümmü Seleme'nin az önceki sözünü kendisine aktarıyorlar.

Ravi burada şunu anlatıyor: Ömer bunu duyunca sür'atle Ümmü Seleme'nin yanına gidiyor ve "**Allah aşkına ben de onlar içinde var mıyım**?" diye soruyor... Kadın da aynen Hüzeyfe'nin taktiğini uyguluyor (zaten uygulamak zorunda; yoksa Ömer onu sağ bırakmazdı), "Hayır; sen onlar içinde yoksun; ancak senden sonra kimseyi bu konuda temyize çıkarmam/ bilgilendirmem" diyor. Kadının bu ifadesi ve Ömer'in kendisinden, "Ben de onlar içinde var mıyım?" diye sormasıyla ilgili hadis, birçok İslami kaynakta geçmektedir. Hele İmam Ahmet bin Hanbel, kendi Müsned'inde Ümmü Seleme hadisleri kısmında bu konuda eş anlamlı beş hadis aktarmıştır.[28]

---

28 a- Ahmet b. Hanbel, Müsned, Ansar'dan kalanların müsnedleri kısmında Ümmü Seleme hadisleri bölümünde. No: 25284, 25338, 25404, 25439 ve 25471.

e- Bazı İslam Otoriterlerin Önemli Aktarımları.

Burada birkaç İslam düşünürün işlediği bir hadisi sunmak istiyorum.

Okuyucu olup biteni doğrudan anlamak ister; tabii ki bu onun hakkı. Ancak benim için daha önemlisi, bilgileri temin ettiğim kaynaklardır. Bir de mademki İbni Hazm gibi bir İslam düşünürü "Hüzeyfe'nin bu konuyla ilgili hadisleri zayıftır. Çünkü işin içinde Velit vardır ve kendisi güvensiz biridir, kimse ondan alıntı yapmamıştır" deme cür'etinde bulunup bu kadar açık bir şekilde hakikat dışı konuşuyor, ben de kabarık bir listeyi ayrı ayrı sunmakta yarar görüyorum. Çünkü konu çok hassas. Gerçi hemen hemen tümünün içerikleri aynı. Dolayısıyla bu metni toplu halde verip kaynakları dipnot olarak ekleyebilirdim; ancak belirttiğim gibi, konunun önemi için ayrı ayrı sunmak bence daha uygun.

Burada İslam düşünürlerin yazdıklarını aktarırken, ilk başta hem Kur'an'la ilgili tefsir yazan, hem de siyer, tabakat, tarih ve müsnedler olmak üzere birçok alanda ciltlerce eser bırakan ünlü İslam düşünürü İbni Kesir'le başlamak istiyorum. Bakalım halife Ömer'le Hüzeyfe arasında bu konuda nasıl bir diyalog gerçekleşmiş veya Ömer'in sorduğu soru neymiş.

---

b- Taberani, Mucem'i Kebir, 23/394. Ümmü Seleme hadisleri bölümünde, no: 941. Ravi, Şakik.

c- Heysem, Mec'me'ü Zevaid, 1) Nifak konusunda, no: 430, 1/110 ve 2) halife kısmında, no: 14449 cilt 9/8. Bezar'dan alıntı yapmış.

d- İbni Kayyım el-Cevzi, el-İgase... 11. bab.

e- Kenz'ül Ummal, no: 31491 Masruk'tan aktararak.

f- İbni Asakir, Tarih'ü Medinet'i Dımaşk, 44/307. Burada iki hadis alır.

İbni Kesir (h.774.ö): Hz. Muhammed'i öldürmeye gelen Müslümanların sayılarının 12-15 olduğunu, Hz. Muhammed'in, onların isimlerini hem Hüzeyfe, hem de Ammar'a söylediğini ve sır gibi saklamalarını istediğini belirtiyor; İbni İshak'a göre Hz. Muhammed bu isim listesini yalnız Hüzeyfe'ye söylemiş diye de ekliyor. İbni Kesir burada İmam Beyhakı, Müslim ve İmam Ahmed'den de alıntılar yapıyor. Bu komploculardan 12'sinin Muhammed'in çok yakın arkadaşı olduğunu, birkaç kaynak ve sağlam hadis göstererek belirtiyor. *(Zaten bunların sayısıyla ilgili Buhari, Müslim ve diğer İslami kaynaklarda hadisler var, yeri gelince onları da aktaracağım)...*

İbni Kesir devamla kendi tefsirinde Tevbe suresi 74. ayetinde ve yazdığı siyer kitabıyla Bidaye-Nihaye kitabında bu olayı detaylıca ele alırken, o suikastı düzenleyenlerden biri, bir ara Muhammed'in arkadaşından soruyor, onların sayısı 14 kişiydi değil mi diye. Adam da, "**Seni de sayarsak sayıları 15 olur** yanıtını veriyor" diye bilgi veriyor. İbni Kesir burada, soruyu soran kişinin ismini vermiyor. Ancak konuya hem Tevbe suresinin 101. ayetinde değinirken, hem de kendi siyer kitabında yer verirken, Ömer'in ismini açık olarak veriyor. Hadis şu:

Ömer, Hüzeyfe'den, "Acaba ben de o münafıkların listesinde var mıyım?" diye soruyor.

Hüzeyfe, "Hayır; sen yoksun; ancak bu konuda bir daha açıklama yapmak istemiyorum" diyor. Dediğim gibi, İbni Kesir, Ömer'le Hüzeyfe arasında geçen bu diyalog için birçok kaynağında yer ayırmış ve üstelik de İbni Hazm gibi hiç kimseye de çatmamıştır.[29]

---

29 a- el-Bidaye ve Nihaye, h. 8 yılı olayları, Tabuk seferi kısmında, Hz. Muhammed'in Tebuk ikameti bölümünde, cilt 7/185.
b- Es'Siret'ü Nebeviye, 4/34 vd.

Ahmet bin Hanbel (164-241): Tebük suikastı olayını anlatırken uzunca bir hadisin ortasında Ammar'la birinin arasında şöyle bir diyalog geçtiğini aktarıyor: Yine diğer kaynaklardaki gibi bunların sayısı soruluyor ve Ammar, "Eğer seni de eklersek bunların sayısı 15 olur" şeklinde karşılık veriyor. Yani burada yine kişinin ismi meçhul.[30] Üstelik İmam Ahmet bin Hanbel bu hadisi, Velit bin Cümey'den aktarıyor ve sıralamayı şöyle yapıyor: Bu hadisi Yezit adındaki kişi Velit bin Cümey'den, o da Ebu Tufeyl'dan aktarmış diye devam ediyor. Hani konunun başında İbni Hazm, "Bu Velit b. Cümey'den kimse hadis almamış, yalancının biridir" diye rastgele onun hakkında olumsuz karar vermişti! İşte böyle: Almış mı almamış mı, durum ortada.

İmam Taberi (ö.310): Kendi tefsirinde şunları aktarıyor: Hz. Ömer Hüzeyfe'den, "Ben de o münafıklar içinde var mıyım?" diye sormuş. O, "Hayır sen yoksun; ancak bir daha da bu konuda açıklama yapmayacağım" demiş. Taberi, kendi meşhur tarihinde de değişik konularda buna değiniyor. Ayrıca **'Tehzib-i Asar'** adlı yapıtında çok farklı bir bilgi de veriyor. Burada Nezal adındaki kişiden şunu aktarıyor: Biz bir toplantıda Hüzeyfe ile birlikte Hz. Osman'ın yanındaydık. Osman, Hüzeyfe'yi tehdit etti, senden bazı şeyler duyuyorum, senden başka doğru insan yok mu diye... Hüzeyfe yemin içti ki ben bir şey demedim. Hâlbuki Hüzeyfe daha önce bize bir şeyler demişti; ancak Osman'ın tehditlerine karşı inkâr etti. Osman gidince biz ondan sorduk, bu da ne? Hüzeyfe şu yanıtı verdi: Ne yapayım; bu

c- Yine İbni Kesir'in Kur'an tefsiri, Tevbe suresi 74, 80, 84 ve 101. ayetleri kısmında anlatıyor.

30 Ahmet b. Hanmel Müsned, Baki müsned-il Ansar, Ebu Tufeyl Amır b. Vâil hadisi.

şekilde ayarlamak zorundayım; yoksa daha kötü olur. Evet; bunu anlatan tarihçi ve aynı zamanda meşhur müfessir/Kur'an yorumcusu İmam Taberi.[31] Burada Hüzeyfe'nin niçin Ömer'e "Sen o listede yoksun" demesinin asıl nedeni belli oluyor: Korku. Yoksa Ömer onu sağ bırakmazdı!

İbni Ebi Şeybe (159-235): Münafıklardan biri ölüyor. Tebük'te Hz. Muhammed'in devesini çeken Hüzeyfe adındaki kişi, o adamın cenaze namazına katılmıyor. Bu Hz. Ömer'in dikkatini çekiyor ve Hüzeyfe'den soruyor: Acaba bu da sözü edilen o münafıklardan mı diye? Hüzeyfe "**Evet**" diyor. Ömer yine soruyor: Peki benim de onların içinde ismim geçiyor mu? Hüzeyfe, "Hayır" diyor ve "**Artık bu konuda kimseye açıklama yapmak istemiyorum**" diye ekliyor.[32]

Ebubekir Ahmet b. Bezar (h.292.ö): Bu konuda A'meş Ebu Vâil'den o da Hüzeyfe'den alıntı yaparak, münafıkları bilen Hüzeyfe'den şöyle bir olay aktarıyor: Hz. Ömer bir cenazeye çağırılıyor. Hüzeyfe ona dur diyor/gitme, bu da o münafıklardandır diyor. Bunun üzerine Ömer, "Allah aşkına ben de onlardan mıyım?" diye soruyor. Hüzeyfe, "Hayır; ancak bu konuda bir daha kimseye açıklama yapmak istemiyorum" diye ekliyor. Ayrıca burada hadisin dipnotunda başka birkaç kaynağın da isimleri veriliyor.[33]

31 Cami'ul-Beyan Tefsiri, Tevbe suresi 101. ayetin açıklama kısmında.
Bir de başka bir kitabı Tehzib'ül Asar'da buna yer vermiş. no: 1484, cilt 4/202.
32 Musannaf, Kitab'ül Fiten, no: 37390, cilt= 21/162.
33 Müsned-i Bezar, 7/293. no: 2885.

Ebu Yusuf Yakub b. Süfyan Besevi (h.277 ö.): Besevi, bu münafıklardan biri ölünce Hüzeyfe onun cenaze merasimine katılmıyor. Ömer, "Bu da o bilinenlerden mi?" diye soruyor. Hüzeyfe "Evet" yanıtını veriyor. Ömer yine soruyor: Allah aşkına ben de onlardan mıyım? Hüzeyfe, "**Hayır, ancak bundan sonra bu konuda kimseye açıklama yapmak istemem**" diyor.[34]

Ebubekir el-Helal (234-311): Hanbelî Mezhebi'nin önemli isimlerinden olan bu kişi, münafıklardan biri ölüyor, bu arada Hüzeyfe b. Yeman onun cenaze merasimine katılmıyor. Halife Ömer soruyor: Acaba bu ölen kişi münafıklardan mı? diye. Hüzeyfe, "**Evet?** diyor. Ömer yine soruyor: Allah aşkına ben de onlar içinde var mıyım? Hüzeyfe, "**Hayır**" diyor ve ekliyor: Artık bundan sonra bu konuda açıklama yapmak istemem diyor.[35]

Rabi' b. Habib el Basri (h.75 ? ö.): Bu yazar Müsned'inde şunu aktarıyor: Bir gün Hüzeyfe b. Yeman Hz. Ömer'le karşılaşıyor. Meğer o sırada Ömer de bir cenaze merasiminden dönüyormuş. Ömer Hüzeyfe'yi eleştiriyor; Hz. Muhammed'in sahabilerinden biri ölüyor, sen artık cenazelere de katılmıyorsun diyor. Hüzeyfe, bilmiyor musun ki Hz. Muhammed'in bana söylediği sırları/gizli emanetleri var! Ömer yine soruyor: Acaba bu ölen kişi onlardan mı? Hüzeyfe, hey Allah'ım bu da onlardandır diyor. Ömer, peki ya ben de onlardan mıyım? Adam hayır diyor ve bir daha da bu konuda konuşma yapmak istemediğini belirtiyor.[36]

---

34 Besevi, El-Marifet'ü ve'l Tarih, 2/769.
35 Es-Sünne, no: 1288/ cilt, 4.. Bab'ü münakehet'il Mürcie kısmında.
36 Sünen-i Rabi, 4.cilt Cabir b. Zeyd hadisleri kısmında. No: 929.

Neden Hüzeyfe sürekli "Bir daha da bu konuda konuşma yapmak istemem" demiş? Bunun yanıtı yine onun açıklamalarında var: O açıklamayı, az ileride Osman'ın Hüzeyfe'yi tehdit ettiği bölümde sunacağım.

İmam Gazali (ö.505.h): İhya'ül Ulum adlı yapıtında şunu yazıyor: Hüzeyfe, münafıkları bilirdi; ancak onların isimlerini söylemezdi. Başta Ömer, Osman olmak üzere en büyük sahabiler ondan genel ve özel fitneden sorup bilgi almak isterdi, kimler münafıklar diye hep ondan sorarlardı; fakat o, sır vermiyordu. Hatta halife Ömer kendisi için de ondan sorardı, ben de o münafıklardan mıyım diye? Hüzeyfe de, "Hayır" yanıtını veriyordu şeklinde bilgi veriyor. tabii ki bunları anlatırken de İbni Hazm gibi, herhangi bir raviyi de lekelemiyor.[37]

İbni Asakir (571.h): Bu daha farklı bir biçimde aktarıyor olayı. Hüzeyfe, "Ben camide oturuyordum, yanımdan halife Ömer geçti ve sordu: Falanca öldü ben de merasimine katıldım dedi ve kapıya kadar gitti, nerdeyse çıkmak üzereydi; ama bir daha geri dönüp bana baktı ve bir daha yanıma gelip şunu sordu: Allah aşkına ben de onlar içinde var mıyım, 'dedi. Ben de, "Hey Allahım, hayır" dedim ve bir daha bu konuda soru sormak istemem karşılığını verdim. O sırada Ömer ağlamaya başladı" diye aktarıyor.[38]

Ebül Feda da kendi kitabında h. 9. yılı olayları kısmında aynı şeyleri anlatıyor. Açıkçası bu konu hakkında var olan kaynak ve yazar isimleri yazmakla bitmiyor.

---

37 İhya'ül Ulum, 1/ 131-132.
38 Muhtasar'ü Tarih-i Medinet'il Dımaşk, 6/253.

İbn-i Esir (ö.630): Bu konuda şunu aktarıyor: Hz. Muhammed münafıklar hakkında Hüzeyfe'ye bilgi verdiği için, bir gün Ömer ona, "Acaba bana bağlı insanlardan münafık olan var mı?" diye soruyor. O "Evet, ancak isim veremem" diyor.[39] Bellidir ki Ömer, belki adı bir yerde açıklanır korkusuyla, değişik vesilelerle hep Hüzeyfe'yi yoklamış; ancak adam korkudan olsa gerek sır vermemeye devam etmiş. Zaten Hüzeyfe bir sözünde, "Eğer bildiklerimi açıklasam beni öldürecekler" şeklinde bu konuşmamanın nedenini çok açık bir şekilde belirtmiş. Daha önce de belirttim, halife Osman'la Hüzeyfe kısmında bu olayı geniş bir şekilde anlatacağım.

Heysemi (735–807): Bu yazar, Tebük olayında Muhamed'le birlikte olan ve suikastçılar hakkında bilgi sahibi olan hem Hüzeyfe, hem de Ammar'dan konuya ilişkin örnekler veriyor kaynaklarında.

Hüzeyfe'den verilen örnekle devam edeyim. Ravi zincirine göre, Abdülvahid b. Gayas Abdülaziz b. Müslim'den, A'meş'ten, Ebu Vail'den, Hüzeyfe'den aktararak şunu anlatıyor: Halife Ömer bir cenazeye çağrıldı. Kalkıp gitmek üzereyken ben onu tutup kendisine otur dedim. Daha sonra ona, davet edildiğin ölü kişi bu münafıklardandır, dedim. Bu arada Ömer, Allah aşkına ben de onlardan mıyım? diye sordu. Ben "hayır" dedim ve bir daha da bu konuda kimseye açıklama yapmayacağım dedim. Evet; bunu anlatan Hüzeyfe'nin kendisi.[40]

İlginçtir ki, Heysemi'nin bu kitabını tahkik eden Habibürrahman, yazarın çoğu hadislerinde yorum yaptığı halde

39 Üsd'ül Gabe, Hüzeyfe b. Yeman kısmında.
40 Keşf'ül Estar, 1/391, no: 831.

burada sadece, bu hadisi aktaran kişiler güvenilirdir diye not düşürmüş o kadar.

Aynı Heysemi bu kez de başka kaynağında Ammar'dan örnek veriyor. Hadisi rivayet eden Ebu Tufeyl. (İmam Ahmet bin Hanbel de bundan aktarmıştı, daha önce sundum) Olay şöyle anlatılıyor. tabii ki Tebük baskını nasıl gelişmiş bunu anlatıyor. Daha sonra hadisin bir yerinde, Ammar ile o komploculardan biri arasında pek uygun olmayan tartışmanın geçtiğini ve sonunda o adamın Ammar'dan, "Peki bu münafıkların sayısı kaçtı?" diye sorduğunu ve Ammar'ın da, "seni de sayarsak sayı 15 olur" yanıtını verdiğini aktarıyor.

Belli ki bu konu çoğu İslam akademisyenlerin dikkatini çekmiş ki, kaynaklarda buna hayli yer vermişler. Mesela Heysemi hem Ammar'dan, hem de Hüzeyfe'den örnek vermiş. Yine az önce belirtildiği gibi, İbni Kesir birçok kaynağında bu konuya yer vermiştir. Ancak "Seni sayarsak sayı 15 olur" hadisi hakkındaki isim belirsizliği hepsinde hemen hemen aynı.

Kanımca bu başlığı sonlandırana kadar o açıklanmayan, daha doğrusu makaslanan isim hakkında bir netlik oluşacak.[41] Bir kere otoriter biri olduğu kesin. Zavallı biri olsaydı herkes onun ismini yazardı. Demek ki çok önemli biriymiş.

İbni Hacer Askalani (773-852): Bu konuda Ömer'le ilgili şunu aktarıyor: Tebük baskınında Hz. Muhammed'in yanında olan ve münafıkları bilen Hüzeyfe b. Yeman, ölen birinin cenaze merasimine katılmayınca Ömer soruyor: "Acaba bu da o münafıklardan mıdır ki gelmedin" diye?

41 Heysemi: Mecmeü Zevaid, 1/110, no: 425 münafıklar kısmında.

Adam "evet" diyor. Ömer yine soruyor: "Allah aşkına ben de onlardan mıyım?" Adam, "Hayır" diyor. Bu arada Ömer ağlıyor. Hatırlanacağı gibi Ömer'in ağlamasıyla ilgili bilgi İbni Asakir'in kaynağında da vardı; daha önce sundum. Ömer gerçekten ağlamış mı veya ağlamışsa acaba neye ağlamış; bunu bilemiyoruz![42]

Hindi (888-975): Hindi bu konuda iki farklı hadis almış. Birinde, ölen birinin cenazesine halife Ömer çağırılınca Hüzeyfe "gitme" demiş ve Ömer gitmekten vazgeçmiş. Bu arada Hüzeyfe'den sormuş, "ben de münafıklardan mıyım?" O, "hayır" demiş. "Peki, mahiyetimde çalışanlardan var mı böyle biri?" Hüzeyfe, "bir kişi var" demiş ve adını vermemiş. Bir diğer hadiste, adamın biri ölmüş, bu kez Hüzeyfe b. Yeman onun cenaze merasimine katılmayınca Ömer ondan sormuş, "bu da o münafıklardan olduğu için mi cenaze merasimine katılmadın" diye. Hüzeyfe "evet" demiş. Ömer bir daha sormuş, "peki ben de onlardan mıyım?" Hüzeyfe, "hayır" demiş ve "bir daha da bu konuda açıklama yapmayacağım" diye eklemiş.[43] Biliyorum; verdiğim kaynakların konuya ilişkin içerikleri hemen hemen aynı. Dolayısıyla toplu halde de verilebilirdi. Ama daha önce de belirttim ki, konu çok hassas. O yüzden her yazarın yorumunu ayrı yazmayı yeğledim.

f) Sansüre Somut Örnek

İbni Abdi'il Ber (463.ö), Ebu Musa'el Eş'ari (Abdullah b. Kays b. Selim b. Haddar) kısmında, "Aslında Hüzeyfe Ebu

42 Metalib-i Aliye, cilt 14/702, Tevbe suresi tefsiri, no: 3623. Burada ayrıca başka yazarların da bunu aktardıkları belirtiliyor.
43 Hind, 36961-36962. Hüzeyfe bin Yaman hadisleri kısmında.

Musa el-Eş'ari hakkında kötü şeyler anlatmış ancak onları yazmaya dilim varmıyor; Allah onu bağışlasın. Zaten daha sonra meydana gelen hakem olayında onun durumu malum" şeklinde geçiştiriyor ve sözünü ettiği o kötü şeyleri yazmıyor.[44]

Şu da bilinmeli ki, Hüzeyfe'de bulunan özellikler başka sahabilerde kolay kolay bulunmazdı. Mesela kendisi hem Muhammed'e vahiy kâtipliği yapıyordu, hem sırlarını saklayan/güvenilir bir kişiydi ve en önemlisi de, Kur'an'ı kitap haline getirme önerisi ondan gelmiştir. Ben bunu, elimde olan başka bir çalışmamda daha teferruatlı bir şekilde işleyeceğim. Olayın özeti şu: Ebubekir zamanında Müslüman ordusu bir savaşta büyük zaiyat veriyor. Hüzeyfe, "Kur'an'ı bilen çoğu insanlarımız bu savaşta öldürüldü; dolayısıyla elimizde bir kitap yok. Onun için bu konuda bir tedbir alınırsa iyi olur" şeklinde bir fikir ortaya atar ve önerisi kabul görür. Artık o andan itibaren Kur'an'ın biraraya/kitap haline getirilmesi için çalışmalar yürütülür. İşte Hüzeyfe böyle biriydi.

Kaldı ki, zaten adamcağız korkudan bir şey de diyemiyordu. Kaynaklarda Hüzeyfe'nin, kendi arkadaşlarına, "**Bildiklerimi açıklamam şuna benzer: Diyelim ki bir nehir kenarında oturmuş avucumla o nehirden su alıp içiyorum ve o sırada da bildiklerimi açıklıyorum; İnanın ki suyu ağzıma getirmeden hemen orada öldürüleceğim**" diyor. Demek ki bildiği o kadar vahim şeyler varmış ki, açıklasaydı onu ortadan kalnracaklardı.[45]

Şöyle veya böyle, olayı aktaranların konuya ambargo koydukları belli. Kendilerince haklı olabilirler. Çünkü Ömer

44 İstiab, Ebu Musa el-Eş'ari kısmında diğer adı, Abdullah b. Kays b. Selim, no: 1639.

45 Hindi, Kenz'ül Ummal. Hüzeyfe hadisleri, no: 36969.

gibileri çok acımasızdı, onları yok edebilirdi. Aslında Ömer'in, Kur'an'ın oluşturulması konusunda Hz. Muhammed'e çok baskı yaptığı ve Hz. Muhammed'in de her nedense onun etkisi altında kaldığı ve onun baskısıyla birçok ayet oluşturup Kur'an'ına aldığı bir gerçek.[46] Bu konuda ileride halife Ömer kısmında bazı somut ve çarpıcı örnekler sunacağım. İşte Muhammed'in baş edemediği Ömer'le, Hüzeyfe gibileri nasıl baş edebilir ki! O yüzden Ömer ne kadar bu konuda onu zorlamışsa, Hüzeyfe hep mecbur kalıp "efendim sen bu münafıkların listesinde yoksun" demiştir.

Sormak lazım: Ömer'in sorusuna karşı Hüzeyfe'nin, "Evet, sen de o listede varsın" demesi mantık işi olur muydu? Bir kere adamın çok rahatsız olduğu şu sözünden de belli: Bundan sonra artık bu münafıklar konusunda açıklama, konuşma yapmak istemiyorum diyor. İşte İbni Hazm'ın bir sözü yüzünden konuyu ne kadar detaylandırdım, uzattım. İşte böyledir: Mollaların, dini hocaların hesabına gelmedi mi onlar için çamur atmak kolay. Ama görüldüğü gibi onun o büyük uydurmasına meslektaşları bile onay vermemiş. "Kimse Velit'ten hadis almamış" sözüne bu kadar açıklama getirdim. İbret olsun diye bu kadar detaylandırdım.

g) Halife Osman'ın Hüzeyfe'yi Tehdit Etmesi ve Ammar'ı Komalık Yapması.

Bu konuda İslam âleminde güvenilir, ün sahibi olmuş birçok yazar, kendi eserlerinde şunu anlatıyor:

Halife Osman bir gün Hüzeyfe'yi, "Nedir bu senden duyduklarım, senden başka doğru dürüst Müslüman yok mu, tek sen mi olayları biliyorsun?" diyerek tehdit ediyor.

46 Kur'an'ın Kökeni adlı yapıtımda buna bir bölüm ayırdım.

Hüzeyfe, "Hayır bir şey demedim ve seni gördüm göreli de hep sevdim" karşılığını veriyor. Sonuçta Osman onu o toplantıdan kovuyor. Hüzeyfe gidince, Osman adamlarına, "Çağırın bir daha gelsin" talimatını veriyor. Gaye onu o şekilde üzmek, rahatsız etmek, toplum içinde haysiyetiyle oynamak. Hüzeyfe geri gelince Osman bir daha tehditler savuruyor. Artık buna dayanamayan Hüzeyfe, "**Sizler (Osman da dâhil, Muhammed'e suikast girişiminde bulunanları kastediyor) öküz gibi ortaya çıkacaksınız/teşhir edileceksiniz ve deve gibi kesileceksiniz (hani devenin kesimi çok zormuş; bunu kastediyor)**" diyerek çok ağır ifadelerde bulunuyor, adeta o an için ölümü göze alıyor.

Buna sinirlenen Osman, sonuçta Muaviye'yi çağırıp konu hakkında onu bilgilendiriyor. İyi politikacı Muaviye, "Konuyu kapat" diyor ve tartışma orada noktalanıyor. İkili (Hüzeyfe ve Ammar) bu münafıkları bildikleri için hep halifelerin hedefi halindeydiler. Mesela halife Osman, Ammar'ı döve döve komalık yapıyor. Zaten çoğu İslam tarihçisi Osman'ın Müslümanlar tarafından feci bir şekilde öldürülmesinin nedenlerini sayarken, onlardan birinin de Osman'ın Ammar b. Yaser'i komalık yapması olarak belirtiyor. Bunu, halife Osman'ın niçin Müslümanlarca katledildiğinin nedenleri kısmında daha detaylı anlatacağım. Burada, konuyla ilgisi nedeniyle kısaca bir değinmede bulundum.

Muaviye'nin, "**konuyu kapat**" demesinin asıl nedeni, Osman'a küskün ve hatta kızgın olan halk bunu duymasın; yoksa Osman halifeydi, Hüzeyfe'yi ortadan kaldırabilirdi... Hatırlanacağı gibi Tebük komplosunda halife Osman'ın da adı vardı. Bunu daha önce İbni Hazm'dan aktardım. İşte Hüzeyfe ile kavgasının asıl nedeni buna dayanır.

Osman'la bu ikilinin (Hüzeyfe-Ammar) arası hiç iyi değildi. Kısa bir örnek vereyim.

Halife Osman Müslümanlar tarafından ablukaya alınınca, Hz. Ali ve Sad b. Ebi Vakkas Ammar'ı da çağırırlar, gel bir şeyler yapalım diye; Hz. Ali teklif ettiği halde Ammar yardımcı olmak istemem diyor.

Her iki insan da (Hüzeyfe-Ammar) iyi niyetli kişiler oldukları için halk onları seviyordu. Osman onlara hakaret edince insanlar bunu kabul etmedi, birçoğu Osman'ın bu haksızlığına karşı rahatsızlık duydu. Bu konuda Osman'a tepki gösterenler de vardı; Osman kısmında bunu biraz açacağım.

Aslında Osman yukarıdaki soruyu ne kadar Hüzeyfe'ye yöneltmişse, o hep inkâr etmiş, hayır olumsuz bir şey demedim şeklinde karşılık vermiştir. Onun az önceki o sert reaksiyonu (eşek-deve benzetmesi), Osman'ın onun üzerine fazla gelmesinden, ona psikolojik ve fiziki baskı kurmasından kaynaklanıyor: Artık dayanamadı, bir bakıma kendini kaybettiği için söyledi demek doğru olur. Çünkü Hüzeyfe hep hayati tehlike taşıdığının farkındaydı. Mesela; arkadaşları ona, "sen Osman'a hayır diyorsun; ancak tek başımıza kaldığımızda aksini, farklı şeyler söylüyorsun neden acaba?" diye sorduklarında o, "Ben böyle yapmak zorundayım; yoksa daha kötü olur, zarar görürüm" karşılığını veriyordu.

Hatta İbni Kuteybe, Hüzeyfe'nin, Osman'ın yanında farklı, arkadaşlarının yanında farklı beyanatlarda bulunduğu için bazıları (Nazzam) tarafından eleştirildiğini yazıyor.[47] Hâlbuki bence bu ağır eleştiriyi Hüzeyfe haketmemişti. Çünkü adamın hayati tehlikesi söz konusuydu.

Daha enteresan örnekler de var Hüzeyfe ile iligi. Bir keresinde, "Bilsem ki içimdeki sırları açıklasam her sözcük için yirmi kırbaç ceza alırım, yine de söylerdim/buna razıy-

47 İbni Kuteybe, Tevil'ü Muhtelif'il Hadis, 84...

dım" diyor. Bir diğer sözünde, "Ben pek fazla konuşmak istemiyorum" diyor. Bunun nedenini soranlara da, "Dilim kurt gibidir; serbest bırakırsam başıma bir şeyler getirir" yanıtını veriyor. Artık bundan her şey anlaşılıyor; bu açıklamalar durumun ne kadar vahim olduğunu kanıtlıyor.[48]

h) Hz. Ali'nin Hüzeyfe Hakkındaki Sözleri.

Nezar b. Sebre anlatıyor: Bir gün Hz. Ali ile birlikte Hüzeyfe'yi konuşuyorduk. Hz Ali, "**Hüzeyfe öyle bir insandı ki, büyük skandalları, detayları ve münafıkların isimlerini bilen biriydi. Kendisi bu konularda gerçekten bilgi sahibi bir insandı**" dedi.[49] tabii ki burada büyük ihtimalle Muhammed bu komployu Hz. Ali'ye de anlatmıştır. Çünkü ona en yakın isim ve onu koruyacak en güçlü kişi Hz. Ali'ydi: Hem amcaoğlu, hem damadı ve hem de savaşlarda gösterdiği performansıyla askeri yönü ve tabii ki Hz. Muhammed'e çok bağlı biri olmasından dolayı mutlaka söylemiştir. Çünkü çok ciddi ve hayati bir konu, onu haberdar etmemesi mümkün değil.

Onun içindir ki Hz. Ali Hüzeyfe hakkında az önceki açıklamaları yapıyor; yoksa bunları nerden bilsin. Demek ki

48 a- İbni Asakir, 1-Muhtasar'ü Tarih-i Dımaşk, 6/252-261 ve 2-)Tarih-i Medine-i Dımaşk,‹ 12/294.
b- Kenz'ül Ummal, no: 8753 ve no: 36315-36316.
c- A. Razzak, Musannaf, no: 20974-11/450.
d- İbni Ebi Şeybe, Musannaf, no: 38837- 21/307.
e- İbni Şebbe, Medine Tarihi,2/233-234 ve 3/1084 A'meş yoluyla: İbni Ebi Şeybe (21/307) dipnotunda.
f- Taberi, Tehzib-i Asar, s. 597 no: 1484.
g- Zehebi, Siyer-i A'lam, 2/368- no: 76.
h- İbni Kuteybe, Te'vil'ü Muhtelifi'l Hadis, s. 72 ve 84.
i- İbni Şebbe, Tarih-i Medine, s. 1083.

49 a- İbni Asakir, Muhtasar'ü Tarih-i Dımaşk, 6/252.
b- Zehebi, Siyer'ü A'lam. 2/363.
c- Hakim, Müstedrek 3/381.

Hz. Ali de haberdarmış; ancak çeşitli nedenlerden dolayı o da onları saklı tutmuştur. Burada muhakkak Muhammed'in talimatı ve önerisi vardır: Sen de diğer iki kişi gibi bunları saklı tut, başımızı derde sokmayalım ama bu arada tedbirimizi de alalım gibi telkinler. Çünkü tüm bu zanlılar söylenseydi, büyük ihtimalle sistem çökerdi. Çünkü bu kadar önemli insan düşman ilan edilseydi, arkasında etkili biri kalmazdı. Yani farklı hesaplar yüzünden söylenmemeye çalışılmıştır. Ama burada önemli olan, Hz. Ali'nin Hüzeyfe hakkında yaptığı az önceki açıklamalardır.

i- Übey bin Ka'b'den Önemli Bir Açıklama.

Uteyy bin Dumre adında biri çok uzaklardan gelip Übey bin Ka'b'den bazı bilgiler öğrenmek ister. Bu arada Übey, "Allah'a yemin olsun ki, eğer yaşıyorsam gelecek cuma günü öyle bir açıklama yapacağım ki, beni artık öldürecek misiniz, yaşatacak mısınız hiç de umurumda değildir" diyor. Kimi rivayetlere göre de, "Muhammed'den duyduğum bazı önemli şeyleri anlatacağım. Artık kim ne derse umurumda değildir" şeklindedir. İbni Sad bu konuda iki rivayet aktarıyor. Ama ne yazık ki o cuma gelmeden perşembe günü vefat ediyor.[50]

Burada sorgulanması gerek bir durum var: Neymiş acaba Übey'in başını ortadan kaldıracak kadar tehlikeli olan o gizli olay/lar? Bir de şahsen buna bakınca, Übey'in eceliyle öldüğüne inanmıyorum. Bana göre Übey'i ortadan kal-

50 a- İbni Sad, Tabakat, Bedir savaşına katılan Medinelilerden birinci tabaka kısmında, no: 173.
b- İbni Asakir, 1) Tarih'u Medinet-i Dımaşk, 7/340. 2) Muhtasar'u Tarih-i Dımaşk, 4/203.
c- Zehebi, Siyer-i A'lam, Übey bin Ka'b kısmı, cilt 1/399.
d- Müzi, Tehzib-i Kemal, Übey bin Ka'b kısmı, cilt 1/270- no: 279.

dırmışlardır. Übey'in bu açıklamasından sonra artık kim/lerse, "Biz deşifre olmadan bu adamı yok edelim" diyerek onu ortadan kaldırmışlardır.

Kaldı ki bu insan, Hicri 19. yılı halife Ömer iş başında iken vefat etmiş diyenler var veya halife Osman zamanında. Her ikisi tarafından da ortadan kaldırılması muhtemeldir. Hem bu skandallar için olabilir, hem de Osman'ın hazırladığı ve şu an piyasada olan Kur'an'a karşıydı, hatta onun özel olarak hazırladığı farklı Kur'an'ı vardı. Yani önemli bir isim ve önemli bir muhalif. Dolayısıyla suikaste kurban gitmesi akıldan uzak değildir.

Kaldı ki az önce de belirttiğim gibi zaten kaygılarını da belirtiyor. İlginç: İnsan ne zaman öleceğini bilmez; ancak burada verilen bir tarih var ve de çok kısa ve o tarih gelmeden adam vefat ediyor (resmi tarihin verdiği bilgiler). Bu ölüm kuşkulu değildir demek mümkün değil. Ben Übey'le ilgili bu bilgileri tararken, başta Müslim'de geçen şöyle bir hadisle karşılaştım. Bir gün Muhammed ona, "Cebrail geldi Übey'e Kur'an oku" dedi. Übey soruyor, yani Tanrı benim adımı mı anmış, bizzat ismimi mi söylemiş diyor? Muhammed, "Evet, adını bizzat belirlemiş" diyor. Ve bu hadis birçok İslami kaynakta anlatılıyor.[51]

j) Ebu Musa el-Eş'ari'nin Suikastla İlişkisi.

Tebük'teki suikastta Muhammed'in yanında bulunan ve saldırganları bilen Ammar b. Yaser, bir gün Ebu Musa el-Eş'ari'ye şunu söylüyor: "Hatırlamıyor musun ki, Hz. Muhammed bir ara sana, "Ey Ebu Musa; öyle bir fitne çıkacak

51 Bunu, farklı bir çalışmam var, orada detaylıca anlatacağım. Ayrıca bu Cebrail hadisi Müslim, sıfat-i munafıkin kısmında, Tabakat-i İbni sad 3/260 Übey b. Kab bölümünde. Bidaye-Nihaye, İbni Kesir, h. 19. yılı olayları. Zehebi, Siyer-i A'lam, Übey b. Kab kısmında. 1/390 ve sonrası.

ki, uyuyan oturandan, oturan da ayakta durandan daha iyidir" diye bir söz söyledi ve özellikle senin adını da burada andı; ona göre dikkatlı ol" diye bir hadis hatırlatır. Bunun üzerine Ebu Musa sesini çıkarmadan hemen oradan ayrılır. Zaten bu komplo içinde onun da ismi var. Her ne kadar bazı İslam tarihçileri onun ismini makaslamışlarsa da, yine kimileri ya farkında olmadan veya Ömer gibi etkili ve yetkili olmadığından, ondan korkmadıkları için bunu net olarak yazmışlardır. **Şakik** adında biri aktarıyor: "Bir gün Hüzeyfe ile oturuyorduk. O sırada Abdullah b. Mesut ile Ebu Musa el-Eş'ari yanımıza geldiler. Hüzeyfe bana, "Bunlardan biri münafıktır; ancak Abdullah her yönüyle Hz. Muhammed'e benziyor" dedi."

Burada net olarak Ebu Musa'nın münafıklardan olduğunu söylüyor. Çünkü hemen akabinde, Abdullah Muhammed'e benziyor diyor. Yani bu kadar açık konuşuyor.

Yine bir gün Ebu Musa, Ammar'a, "Ne var aramızda, arkadaş değil miyiz?" diye soruyor. Ammar, "Bilemem; bildiğim şu ki, **Muhammed seni lanetledi"** diyor. Ebu Musa, "**Her ne kadar beni lanetlemişse de yine beni bağışlamıştır"** deyince Ammar, "Ben senin lanetlendiğine şahit oldum; ama seni bağışladığına şahit değilim" diyor. Hadisin anlamı açık: Adam resmen Ebu Musa'nın adını belirtiyor. İlgiçtir ki, olaylar bu kadar net-açık olmasına karşın, bir İslam mütefekkiri kalkıp da şu açıklamalarda bulunabiliyor: "Peki bu halk nezdinde meşhur olan Ebu Musa ne yapmış ki Muhammed onu lanetlemiş! Demek ki işlediği çok önemli bir suç varmış ki Muhammed onu lanetlemiş..." Yani olaylar aslında çok açıktır; ama İslami kesim inanmak istemiyor.

Hüzeyfe bu suikast olayını biriyle konuşurken Ebu Musa, "Biz bunların on dört kişi olduğunu biliyoruz" diyor. Hü-

zeyfe de, "Seni de sayarsak sayıları 15 olur" diyor. Bundan daha açık bir ifade olmaz. Aynı şeylerin Ammar tarafından da söylendiği kaynaklarda geçiyor.

Hz. Ali sabah namazlarını kılarken Kunut duasında hep Ebu Musa'ya lanet ederdi.[52] Hani daha önce de ifade edildi, Hz. Muhammed en yakını olduğu için muhakkak Ali'ye de bu münafıkların isimlerini söylemiştir.

Yine Muhammed'in eşlerinden Ümmü Seleme'ye ait olan benzer hadisler var. Şunu anlatıyor: "Bazen Ebu Musa, halife Ömer'in yanına geldiğinde Ömer ona, anlat bakalım diyordu ve o da başlıyordu anlatmaya."[53] tabii burada neyi konuştukları belli değil. Burada kimi Şia kesimi, Ömer Ebu Musa'ya, "Anlat bakalım o eski anılarımızı" demekten kasıt, bu Tebük komplosudur demişler. Nitekim de Ömer'in halifeliği zamanında valiliği en uzun süre devam eden Ebu Musa'dır. Yani onun dostuydu diyorlar. Bunu bir yorum olarak kabul edebiliriz. Çünkü kimi Sünni yorumcular, Ömer'in, gel dinden imandan konuşalım dediği şeklinde açıklamalar yapmışlardır. Sadece bilgi olsun diye ekledim; yoksa netlik ifade etmeyen sözlerden bir sonuç çıkarmak istemiyorum. Benim için kanıtlar güçlü olmalı.[54]

Dikkat edilirse anlattıklarımın tümü İslami kaynaklardan. Kaynak o kadar fazla ki, nerdeyse her satır başına bu kaynaklardan dipnotlar ekleyebilirim; ancak bu konuda daha farklı şeyler yazan yazarlar da var. Mesela Hicri 8. asır-

---

52 Hindi, Kenz. No: 21989, Namaz kısmında.

53 Zehebei, Siyer-i A'lam, 2/391-395. Burada ayrıca İbni Asakir ve İbni Sad'ın da bunu aldığı dipnotta geçiyor.

54 a- İbni Asakir, Tarih'ü Medinet'i Dımaşk, 32/92-93.
b- Zehebi, Siyer-i A'lam, 2/393.
c- Besevi, El-Marifet'ü ve Tarih, 2/771.
d- Mecme'ü Zevaid, no: 425. Burada, Taberani'nin de Mucem-i Kebirinden aldığını belirtiyor.

da yaşayan Deylemi çok farklı şeyler anlatıyor. Hele Muhammed zamanında yaşayan Selim bin Kays'ın (h.2–76) yazdıkları çok çarpıcı. Kitap içinde bundan da zaman zaman aktarmalar yapacağım.

Deylemi'den kısa bir-iki numune vereyim. Muhammed halifeliği Hz. Ali'ye vasiyet edince, Ayşe duyuyor ve Hafsa'ya anlatıyor. Bunlar da gidip Ebubekir ve Ömer'e iletiyorlar. Sonuçta Ebubekir'le Ömer Mekkelilerden önemli kişilerle gizli toplantılar yapıyor, "Anlaşılan, Muhammed'inki de adeta İran ve Bizans gibi artık aile imparatorluğuna dönüşecek" diyorlar ve bu vasiyete engel olmak için bir plan yapıyorlar. Sonuçta varılan karar, vasiyet gerçekleşmeden Muhammed'i yok etmek. Yani Tebük'teki gibi onun hakkında suikast planı yapıyorlar.

Hatta Kur'an'da Maide suresi 67. ayeti Hz. Ali'nin halifeliğiyle ilgilidir, diyenler de var. Mesela İmam Suyuti, Nisaburi gibi kişiler bunu net olarak belirtmişlerdir. Ayetin özeti şu: "**Ey Muhammed, rabbinden sana geleni duyur; yoksa görevini yapmamış olursun.**" Yani Hz. Ali halife olacak diye ilan et. Hatta Muhammed ilan bile ediyor. Bu sırada Ebubekir ve Ömer, Cirane denilen yerde Muhammed'le konuşuyor, "Ali'nin halife seçilmesi senin fikrin mi, yoksa vahye dayanarak mı bunu yapıyorsun?" diye soruyorlar. O da "ben kafadan yapmam; vahye dayanıyor" diyor.

Artık ümitleri kalmayınca, Mekkeli Müslümanlardan en başta Ebubekir, Ömer, Osman, Talha, Zübeyir, A. Rahaman b. Avf, Ubeydullah, Sad b. Ebi Vakkas, Ebu Ubeyde (ki hepsi de Muhammed'den cennet müjdesini alan seçmeler) olmak üzere, Muaviye, Amr b. As ve hatta Ebu Hüreyre Muhammed'i vurmak için harekete geçiyor. Bu arada şunu da diyorlar: Nerdeyse Muhammed bize, "Ali'ye tapın, ona kul

olun" diyecek kadar ileri gitti. Sad b. Ebi Vakkas, "Vallahi korkarım, Muhammed nasıl ayet uydurdu ki, ben ayı ikiye böldüm diye, Ali için de bir ayet uyduracak ki, Cebrail geldi, Ali halife olsun dedi" şeklinde çok ileri gidiyor. tabii ki Muhammed de işin farkında ve bunlara karşı tedbirini alıyor. Dolayısıyla burada da başarı sağlanamıyor.[55]

Kaldı ki bu son olay Hz. Muhammed'in son veda haccında oluyor. Yani ölümüne yakın bir zamanda. Hem bu, hem de Tebük'teki olayda zaman zaman Akabe ismi geçiyor.

Akabe hem Mekke etrafında özel bir yerin adıdır, hem de sözlük anlamı, giden yola paralel olan dağ demek. O yüzden bazen her ikisi için de bu isim kullanılmıştır.[56]

Aşırı kesimden bir ipucu verdim; benzer tartışmalara girme niyetinde değilim. Ben, başta Kur'an olmak üzere, Sünni kaynakların meşhurlarında var olan bilgiler üzerinden bir şeyler aktarmaya çalışıyorum. Bu gibi sivrilerin yorumlarına değinmeyeceğim. Hâlbuki İslam tarihi daha taraflı, resmi tarih. Kim bilir belki bu gibilerin anlattıklarında doğruluk payı daha da fazla. Görüldüğü üzere bu suikastla ilgili İslami kaynaklarda çok önemli açıklamalar var; bunları bir kenara bırakmak mümkün değil.

55 Muhammed bin Hasan Deylemi (h.711) 'İrşad'ül Kulub' s. 330-333.
56 İbni Manzur, Lisan'ul Arab. AKB maddesi.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AYŞE ve HAFSA'NIN Hz. MUHAMMED'E İÇİRDİKLERİ İLAÇ

a- En Başta Buhari ve Müslim'de Ledud Olayı

Hz. Muhammed'in ölüm nedeni şu hadiste aranmalıdır demek, yerinde bir ifade. Kitabın ana teması, aslında bu bölümdür. Kalan kısımlar birer teferruattır. tabii ki onlar da önemli; ancak burası çok farklı. Bir şey anlatmadan hemen konunun başında yorum yapmak doğru değildir. Vurgulamak istediğim, Hz. Muhammed'in ölüm gerçeği bu başlıkta aranmalıdır.

Buhari'nin anlatımlarının birkaç yerinde, Müslim'de ve başka da birçok İslami eserde ortak olarak işlenen şöyle bir olay var: Hz. Muhammed son hastalığında ölüm döşeğindeyken bir ara ayılınca bakıyor ki ona ağız yoluyla ilaç içiriyorlar. Bunu görünce çok kızıyor ve "**Sizi, sakın ola bana bir şey içirmeyin diye uyarmadım mı? Neden bana ilaç içirdiniz? Hepiniz bu ilaçtan içeceksiniz, ben de bakacağım; ancak amcam Abbas hariç. Çünkü o sizinle beraber değil, planın içinde o yoktur**" diyor. Bazı rivayetlere göre, Muhammed bu ilaç meselesini fark edince onlara soruyor, kim yaptı diye? Onlar da amcan Abbas yaptı yanıtını verince kendisi, içinizde zaten tek sağlam kişi amcamdır diyor. Bu rivayet çok yaygın; ancak İbn'il Cevzi'nin aktardığı cümleler daha da ilginç: Hz. Muhammed

bu arada eliyle Habeşistan'a işaret ederek, bu ilaç içirme yöntemi Habeşli kadınların işidir diyor. Demek ki onlar bu yöntemle insanları zehirlemekle meşhurmuş ki böyle söylüyor.[57]

Zaten bu konuda hem Buhari, hem de Müslim bağımsız bir bölüm açmışlar: **Ledud** bölümü. Ve her iki kaynağın şarihleri de, '**Ledud**', hastanın istemediği halde, rızası dışında kendisine verilen ilaç demektir tanımını da yapmışlardır. Hatta İbni Sad gibi bazı tarihçiler, Muhammed onlara, neden sizi uyardığım halde bana bunu yaptınız, üstelik ben oruçluydum demiş.

Hz. Muhammed'in o ağır hastalık haliyle oruç tutması bir kere inandırıcı değil. Ancak belki ona ilaç içireceklerini tahmin ettiği, bunu onlardan beklediği ve sezdiği için böyle bir taktiktiğe başvurmuş olabilir: Bakın ben niyetliyim, sakın ola bana bir şey vermeyin demek istemiştir. Ama buna rağmen onu dinlememişlerdir.

İbni Sad gibi bazı İslam tarihçileri bu konuda net süre de veriyorlar. Pazar günü ona ilaç içiriyorlar, ondan sonra çok ağırlaşıyor ve pazartesi günü, yani bir gün sonra vefat ediyor. Çok ağırlaştığını duyup da yanına gelen Üsame b. Zeyd, "**Geldiğimde bana bakıyordu; ancak artık konuşamıyordu**" diyor.[58]

Hadisten, orada bulunanlar içinde yalnız amcasına güvendiği kesin. Kalanlar zaten eşleri Ayşe ve Hafsa (ki zaten hasta iken Ayşe'nin evinde kalıyordu). Çok açık ki onlara

---

57 a- Buhari-Müslim, L. Ve'l Mercan, no: 1427.
b- İbn'il Cevzi, Tıbbi Nevevi, İlac'u Zatei'l cenb 1/66.
c- Buhari, 1-) Megazi, Muhammed'in hastalığı kısmında. 2-) Tıp, Ledut md bölümü. 3-) Diyat, bir grup tek kişiyi katletse kısmında.
d- Müslim, Selam.

58 İbni Sad, Tabakat, Üsame b. Zeyd seriyesi, 2/345, Halebi, İnsanu'l Uyun, aynı kısım.

güvenmemiş. Çünkü onun ihtiyaç duyup böylesine bir uyarıda bulunması, sakın benden habersiz bana ilaç içirmeyin demesi, aslında birçok şey ifade ediyor. Demek ki kuşku duyduğu bazı emareler daha önce yaşanmış ki, onlara güvenmiyor. O nedenle kendilerini ilaç içirmeme konusunda uyarıyor.

Gerçi burada Ayşe'nin yaptığı bir savunma da var. Şunu diyor: Aslında bizim yaptığımız bir şey yok; ancak Muhammed ilaçtan korktuğu için kızıyor.[59] Herhalde Ayşe bu kadarını da becerebilir; hemen kalkıp "ben yaptım" diyecek hali yok ya. Bir de benzer şüphe içerikli hadisleri hep Ayşe anlatıyor, neden diğer eşleri de bu anlatımlarda yok, neden bunlar hep Ayşe'ye dayalı? Bu durum Ayşe'nin aktif olarak bu planların içinde olduğunu gösteriyor.

İlginçtir ki bu hadisleri açıklayan, bunlar üzerinde şerh yapan kişiler, eften püften noktalar üzerinde durmuşlar. Mesela buna bakarak, acaba hastaya, isteği dışında ilaç verilir mi gibi şeyler. Kimse, acaba Ayşe-Hafsa aracalığıyla böyle bir planın uygulanması mümkün mü, siyasi bir komplo ihtimali var mı diye bu konuda kafa yormamış veya bilerek değinmek istememiş.

Ayşe, "Hayatımda Muhammed'in ateşi ve ağrısı kadar şiddetli bir ağrı-ateş görmedim" diyor.[60] Muhammed kendi ateşi hakkında, "Bana yedi kuyudan su getirin ki, kullanayım da belki biraz serinlenirim; ama ateşimin düşüreceğini hiç sanmıyorum" diyordu.[61] Burada yineliyorum: Üç

59 El-lü'lüü vel-Mercan, no: 1412.
60 El'lü'lüü ve'lMeracn, no: 1661.
61 a- Buhari- Megazi, bab'ü merd-i nebi ve tıp kısmında.
b- İbni Sad,Tabakat 2/367.
c- Ebu davud, Sünen, Diyat kısmı no: 3913.
d- A. Razzak, Musannaf, no: 19815.

yıl önce yediği zehirli bir yemekten dolayı aniden bu kadar aşırı derecede ateş ve ağrı olur mu; bunu, ilgili dalın uzmanlarından sormak lazım. Belki tekrar olur ama bir kere Yahudi bir kadının ona zehirli bir yemek ikram etmesi ve onun da yemesi meşhurdur, buna kimsenin itirazı yok. Çünkü bu konuda kanıtlar güçlü ve hayli fazla.[62] Yalnız gerçekten üç yıl önce ve o günkü şartlarda zehirli bir yemek bu kadar zaman sonra kendini gösterir mi, bunu bilemiyorum.

Bir de şu çok önemli: İster o zehirli etin etkisi olsun, ister olmasın; burada farklı bir komplo, farklı bir cinayet nedeni söz konusu: Ömer ve Ebubekir'in, kızları aracılığıyla Muhammed'i öldürdükleri iddiası var ortada. O nedenle, eski zehirli ilacı bunun dışında tutmak lazım: O konu ayrı, buradaki konu apayrıdır.

Her ne kadar hadiste, hepiniz teker teker bu ilaçtan içersiniz deniliyorsa da, bir kere o an artık bunun pratik olarak uygulanması mümkün değildir. Çünkü Hz. Muhammed ölüm döşeğinde ve o yataktan da artık bir daha kalkamıyor, vefat ediyor. Bir de şu da mümkün: Olayın izini kaybettirmek için, Ayşe tarafından böyle bir ifade bilerek uydurulmuş olabilir ki efendim tehlikeli bir ilaç olsaydı, onlar içtiğinde kendileri de ölmüş olacaktı. Dolayısıyla ona içirilen ölümcül bir madde değilmiş... densin gibi bir savunma amacı söz konusu olabilir. Bir kere Buhari ve Müslim'de geçen hadislerde, **"O ilaçtan Ayşe ve Hafsa da içtiler"** açıklaması yok. Buhari bu hadisi birkaç yere almış, hiçbirinde "içtiler" ifadesini almamış. Müslim de içtiler demiyor. Şayet alsalar da önemi yok. Çünkü bu gibi kelimelerin eklenmesi şüphe uyandırmak içindir, bunlar bilerek hadis metnine eklenmiştir ve asılsızdır.

62 Buhari-Müslim, Lü'lüü ve'l Mercan, no: 1413.

Bir kere Hz. Muhammed'in o ilaç için bu kadar sert reaksiyon göstermesi kafaları karıştırıyor: Demek ki bildiği bir şey varmış.

Bir de Buhari'de geçen ve Ayşe'ye dayanan şöyle bir hadis var: "Muhammed ölüm döşeğinde iken dedi ki, Hayber'de yediğim o zehirli yemekten artık takatım kalmadı, beni şah damarından vurdu." Ama aynı Buhari, İbni Masut'tan rivayet ederek o zehirli etin mucize yoluyla konuştuğunu ve Muhammed'in o etten yemediğini de yazıyor.[63] Olayın izini kaybettirmek için Ayşe hep farklı ölüm nedenleri uydurmuş. Örneğin Ebu Ya'li'nin Ayşe'den aktardığı şöyle bir hadis de var: Ayşe, "**Muhammed, Zatü'l cenb denilen normal bir hastalıktan vefat**" etti diyor. Bu hadisi, zaten hadis uzmanları da kabul etmemişlerdir.[64] tabii ki Muhammed'in vahiy yoluyla o ette zehir olduğunu bilmesi gibi rivayetler asılsız. Bir kere realist olmak lazım. Peki madem haberdar oldu, o zaman o ölen insanları ne yapacağız: Niye yediler ve sonunda öldüler?

Bu konuda iyi sonuç almak için hem var olan tüm bilgileri bir araya getirmek, hem de Ömer'le Ayşe'yi çok iyi tanımak lazım. Kısacası, halk arasında bilinen Ömer'le Ayşe, gerçek Ömer'le Ayşe değillerdir. Bunlar hakkında bilinmeyenleri anlatacağım zaten.

Evet, bu ilaç içirme olayıyla ilgili hadisle giriş yaptıktan sonra, şimdi de doğrudan ilişkisi olan Kur'an ayetlerine geçeyim.

---

63 a- Zehebi, Siyer-i A'lam, 27/438.
b- Mecme'u Zevaid, peygamberlik alametleri kısmı no: 14262.
c- Hakim, Müstedrek no: 4449, Mrgazi.
d- Beyhakı, Sünen-i Kübra no: 19097,Dehaya, müşriklerin kap-kaşığını kullanma kısmında.

64 Ebu Ya'li el-Mevsılı, Müsned, 8/258, no: 487-4843. Burada dipnotta başka kaynaklarda var; ancak zayıf hadis.

b- Cinayetin Kanıtı Tahrim Suresinde Saklıdır.

Gerçekten bu surede olup bitenler üzerinde dikkatle durulursa Hz. Muhammed'in büyük bir sıkıntı çektiği ve sonunda bedelini bedeniyle ödediği ortaya çıkıyor. Önyargılı olarak hemen birilerini katil diye ilan etmek gibi bir niyetim yok; ancak var olan kanıtlar bunu gösteriyor. tabii ki aklın hakemliği de önemli. Az sonra sunacağım ayetlerin hem anlamları insana bir fikir veriyor, hem de Kur'an yorumcularının bu ayetlerle ilgili açıklamaları dikkat çekicidir.

İlkin ilgili ayetlerin anlamını vereyim:

1- Hani peygamber, eşlerinden birine gizli bir söz söylemişti. Ancak eşi o sözü (başkasına) haber verince Allah da bunu peygambere bildirmiş, peygamber bunun bir kısmını (ona) açıklamış, bir kısmından da vazgeçmişti.[65]

2- "Eğer siz ikiniz (Peygamber eşleri) Allah'a tövbe ederseniz, ne iyi. Çünkü kalpleriniz kaydı. Eğer Peygamber'e karşı birbirinize arka çıkarsanız bilin ki Allah onun yardımcısıdır, Cebrail de, salih mü'minler de (onun yardımcılarıdır). Bunlardan başka melekler de ona arka çıkarlar."[66]

3- "Eğer o sizi boşarsa Rabbi ona, sizden daha hayırlı, Müslüman, inanan, sebatla itaat eden, tövbe eden, ibadet eden, oruç tutan, dul ve bakire eşler verebilir."[67]

4- "Allah, inkâr edenlere Nûh'un karısı ile Lût'un karısını örnek gösterdi. Bu ikisi, kullarımızdan iki salih kişinin nikâhları altında bulunuyorlardı. Derken onlara hainlik ettiler de kocaları, Allah'ın azabından hiçbir şeyi onlardan savamadı. Onlara, 'Haydi, ateşe girenlerle beraber siz de girin!' denildi."[68]

65 Tahrim suresi, 3. ayet.
66 Tahrim suresi, 4. ayet.
67 Tahrim suresi, 5. ayet.
68 Tahrim suresi, 10. ayet.

5- "Allah, iman edenlere ise, Firavun'un karısını örnek gösterdi. Hani o, "Rabbim! Bana katında, cennette bir ev yap. Beni Firavun'dan ve onun yaptığı işlerden koru ve beni zalimler topluluğundan kurtar!" demişti."[69]

6- "Allah, bir de iffetini sapasağlam koruyan ve bizim de kendisine ruhumuzdan üflediğimiz, Rabbinin kelimelerini ve kitaplarını doğrulayan İmran kızı Meryem'i de (inananlara) örnek gösterdi. O itaat edenlerdendi."[70]

Aslında bu Tahrim suresinin ilk üç ayeti de aynı hadiseyle ilgilidir; ancak olayın anlaşılabilmesi için bunlar yeterli.

Biraz önce, "aslında ayetler tek başına bile konuya ilişkin bir şeyler çağrıştırıyor" demiştim. Gerçekten açıklama yapılmazsa da insan bu ayetlerin anlamına bakınca bir şeyler seziyor. Ama tam anlaşılabilmesi için detaylı bilgiye gerek var; yoksa var biçimiyle pek anlaşılmaz.

Ayetlerde peygamberin, eşlerinden birine gizli bir şey söylediği ve ona, bunu gizli tutacaksın dediği sözü çok açık. Yine burada Muhammed'in iki eşinden söz ediliyor ve onlar tövbeye davet ediliyorlar. Bir de onların kalplerinin kaydığı, Muhammed'e karşı birbirlerine destek oldukları, bu konuda birlikte çalıştıkları açık olarak vurgulanıyor ve üstelik de Tanrı tarafından tehdit ediliyorlar/uyarılıyorlar: Eğer peygambere karşı olmaya ve bu konuda birbirinize destek vermeye devam ederseniz, ilkin ben Allah başta olmak üzere, Cebrail, iyi insanlar ve diğer melekler de (topyekûn) Muhammed'e yardım ederiz deniliyor. Burada iki kadının yaptıklarına karşı, Tanrı'nın tek başına değil de; Cebrail, insanlar ve diğer melekleri de yanına alarak onlara

69 Tahrim suresi, 11. ayet.
70 Tahrim suresi, 12. ayet.

karşı cephe alması ilginç! Konumuz bu değil; ben sadece Tanrı'nın bu yaklaşımını hatırlatmak istedim!

Gelgelelim; bu sure Medine döneminin son 9-10 yılında[71] gelmiş (oluşturulmuş) ki, o zaman Muhammed 61-62 yaşlarındaydı ve 63 yaşında da vefat ediyor. Hele Tanrı'nın, Muhammed'in bu yaşından sonra, siz Muhammed'i rahatsız etmeye devam ederseniz ben her bakımdan sizden daha iyi olan kızlar, dul kadınlar ona verebilirim demesi, gerçekten ilginç. Zaman zaman konular arasında benzer tuhaf şeyler ortaya çıkınca, kısa bir vurgu yapmak zorunda kalırım! Çünkü konu dışına çıkmak, konuyu dağıtmak âdetim değil.

Başta tefsirler olmak üzere, diğer İslami kaynaklardan da yararlanarak ayetleri biraz daha açayım.

Ben şahsen daha önce bu ayetlerle ilgili var olan dokümanları, yorumları okuyunca, sanki bu ayetler Muhammed'le eşleri arasında meydana gelen çok basit bir aile ilişkisini anlatıyormuş gibi inanıyordum. Hani bir söz var: Bakmak ve görmek. Evet; ben de bakıp okuyordum; ama diğer Kur'an yorumcuları gibi hakikatı görmüyordum. Şartlanma böyledir işte: Sahibini kafese koyar, onu bağlar; gözlerini açtırmaz.

Anılan ayetler hakkında, tefsirlerde ve diğer ilgili kaynaklarda özetle şunlar anlatılıyor.

Efendim bilmem Muhammed hangi hanımının yanında bal yerken-bal şerbeti içerken, Ayşe-Hafsa bunu kıskanmışlar, bu yüzden Muhammed'e film çevirmişler veya bir gün Muhammed Hafsa'ya, bugün babanın (Ömer'in) evine gidebilirsin demiş, kadın da gitmiş. O gittikten sonra Muhammed de eşlerinden (cariye statüsündeki) Marya'yı yanına alıp Hafsa'nın odasına gitmişler ve Hafsa'nın yatağın-

71 Osman Keskioğlu, Kur'an Bilgileri, Diyanet yayını, s. 120-129.

da sevişmeye başlamışlar. tabii ki Hafsa da akıllı, Muhammed'in onu sebepsiz yere gönderdiğini anlamış. Dolayısıyla yarı yoldan dönüp geri gelmiş. Odasının kapısını açınca onları sevişirken yakalamış.

Bu manzara onun zoruna gitmiş; sonuçta Muhammed'e çok sert tepki göstermiş (Zira arkasında babası Ömer vardı, kadın ona karşı bunu yapabilirdi; sahipsiz değildi). Hafsa daha sonra bu olup bitenleri kuması Ayşe'ye anlatmış. Sonuçta ikisiyle Muhammed'in arası açılmış ve böylece iş kontrolden çıkınca da Tanrı bu ayetlerle müdahalede bulunmuş gibi bir hikâye, hatta masal anlatılıyor.

Hele çoğu Kur'an yorumcusu/tefsir sahibi ve bu konuyu kaleme alan İslam düşünürleri bu hikâyeleri anlatırken, o kadar zevkle ve sanki gayet normal bir şeymiş gibi anlatmışlar ki, insan hayretler içinde kalıyor. Evet, anlatılanlar bu gibi hikâyelerdir.

Ben burada küçük bir soru sorup, konuya devam edeceğim: Hani derler ki, Muhammed geçmişi, geleceği, her şeyi biliyormuş. Madem öyle, peki Hafsa'nın geri döneceğini neden bilememiş! Nerede kaldı onun peygamberliği (Din mantığına göre!) Bir de kadına böyle oyun kurması, tabir caizse hileli yolla onu göndermesi kendisine yakışır mı?

Şu olmuş olabilir ve gayet doğaldır da: Muhammed 60 yaşlarında, o kadınların dedesi durumundaydı ve ayrıca onun birçok kadını daha vardı. tabii ki haklı olarak bu konuda sıkıntılar yaşanmıştır. Ama çok büyük bir Tanrı diye nitelendirdiği yaratıcısını getirip bir aile barışı-ilişkisi konusunda kullanması, bakın ha Muhammed'i rahatsız ederseniz sizin iflahınızı keserim gibi ifadeleri ona mal etmesi, çok sığ bir yakıştırma: Ayetlerde oluşturulan bu hoş olmayan kompozisyon Tanrı'ya mal edilemez!

c- Hz. Ayşe Cenazeye Katılmıyor

Muhammed'in cenazesinin kaç gün yerde kaldığı konusunda değişik rivayetler var. Ancak genel kanı, üç gün yerde kaldığı yönünde.[72]

Hele Ayşe'nin şu sözü enteresan: "**Biz cenazenin defnini, çarşamba sabahı yapılan duyurudan öğrendik: Muhammed'in cenazesi bugün gömüldü şeklinde duyuru yapıldı**" diyor. Bunu aktaranlar arasında mezhep lideri var, önemli tarihçi ve Kur'an yorumcuları var; yani böyle kenardan söylenen bir söz değil.[73]

Peki, burada, "**Acaba cenaze gömülürken Ayşe neredeydi**" diye sorulmaz mı? Kendisi bizzat, "Muhammed en çok beni seviyordu, benim odamda vefat etti" demesine rağmen, nasıl oluyor da, eşinin cenazesi üç gün yerde kalıyor, daha sonra gömülüyor ve Ayşe bunun haberini başkalarının duyurusundan öğreniyor?

Burada şu sözler söylenebilir: Efendim Ayşe bir kadın; dolayısıyla dışarı çıkması, erkekler arasında bulunması dinen uygun değildi, onun için haberi olmamıştır... Oysa cenaze onun evindeydi, madem defin söz konusu değil-

72 a- İbni Kesir, Büdaye-Nihaye, Hz. Muhammed'in gümüldüğü yer kısmında. 5/292. Burada İmam Ahmet'ten alıntı yapıyor.
b- İmam Malik Muvata, no: 545 Cenâiz kısmı.
c- Taberi Tarih, 11. yılı olayları, 3/216 ve sonrası

73 a- Ahmet b. Hanbel 6/62. Ayşe hadisleri.
b- İbni Abdi'l Ber, Temhidö Muvatta şerhi, 24/396.
c- İbni Sad, Tabakat: 2/401. Muhammed'in defni kısmında. Burada çarşamba yerine salı günü sabahı geçiyor.
d- Taberi Tarihi 11. hicri yılı olayları, 3/217.
e- İbni Kesir, Bidaye-Nihaye, 5/292. Hicri 11. yılı, ne zaman gömüldü konusunda.
f- Beyhakı, Sünen-i Kübra, 3/403-409.
g- İbn'l Cevzi, El-Vefa bi Tarif-i Fedaili'l Mustafa. 35. bab.
h- İbni Hişam, Sire 4/344.

di ve sorun da yoktu, o zaman cenazeyi nereye, niçin götürdüler? Ayrıca Ayşe hayatında birçok siyasi hareketler içinde bulunmuş, Cemel Vak'ası gibi meşhur tarihi olaylarda yer almış bir kişiliktir; onlar caizdi de bu son uğurlamada eşinin cenazesinin başında bulunması mı yasaktı! Kaldı ki Ayşe için böyle bir yasak söz konusu değildi. Nitekim Hz. Fatma babasının mezarı başında hem ağlıyor, hem halkla konuşuyor, hem de babası üzerine şiirler okuyordu.[74]

Yeri gelince anlatacağım, halife Osman defnedilirken hanımı geceleyin mezarı başında mum tutup çalışanlara yardımcı oluyordu. Yine Ebubekir ölürken, eşlerinden Esma onun cenazesini yıkıyordu. Dolayısıyla Ayşe en azından çarşaf giyer, bu şekilde izleyebilirdi.

d- Ayşe ve Hafsa İkilisinin Tahrim Suresiyle İlişkisi

Ayetlerde bu iki kadının adı geçmiyor. Ama tabii ki hitabın Muhammed'in eşlerine olduğu kesin. Peki, hangi eşleri, nasıl biliyoruz?

Bu konuda binlerce kaynak var ki bu iki isim Ebubekir'in kızı Ayşe ve Ömer'in kızı Hafsa. İkisi de Muhammed'in eşleri. Burada kısa bir hatırlatma yapayım. Muhammed 54 yaşında iken 9 yaşındaki Ayşe ile evlenir ve vefat edince kadıncağız 18 yaşında dul kalır, hicri 57. yılında da vefat eder. Bu şu demek oluyor ki, Muhammed'den sonra yaklaşık 50 yıl daha eşsiz yaşamıştır. Yine Muhammed 56 yaşında iken, 17 veya 21 yaşlarında olan Hafsa ile evleniyor. Muhammed hayata veda edince bu kadın 28 yaşlarında dul kalıyor ve yaklaşık 35 yıl daha yaşıyor. İşte durum bu

74 A'lam-i Nisa, 4/113.

iken, mağdur olan bu iki kadın olduğu halde, Tanrı'nın ayetler göndererek[75] "bakın siz artık Muhammed'in ölümünden sonra başkalarıyla evlenemeyeceksiniz, sizler artık inananların anneleri sayılırsınız" demesi izah edilir gibi değil.

Bu Tahrim suresinde de mağdur olan yine Muhammed'in bu iki eşidir. Şöyle ki, bu gencecik kadınlar sanki Muhammed'e cariyelik yapmaya mecbur mu, onların yaşama hakları, zevkleri yok mu! Neymiş; bakın Muhammed'e karşı gelirseniz ben Allah olarak onu daha güzellerle evlendireceğim diyor.

Ortada iki ihtimal var: Ya bunlar kadın kısmını hiç insan saymıyorlardı (ki gerçek olanı bu) dolayısıyla biraz boylu poslu oldu mu hemen evlendirirlerdi veya Ayşe ve Hafsa'da olduğu gibi, kız vermekle iktidarı ele geçirmek hedeflenmiştir. Olaylara bakıldığında bu fikir kuvvetle muhtemeldir.

Tahrim suresinde anlatılan bu ikilinin Ayşe ile Hafsa olmasında bir kere İslam camiasında ittifak var. Bu iki isimle ilgili Buhari ve Müslüm'in ortak olarak aldıkları hadisleri temel alarak kısa bir bilgi vereyim. Şunu da hatırlatayım ki, her iki kaynakta da bu konuda hadisler çok fazla. Zaten bir kısmını aşağıya alacağım.

Sahabeden İbni Abbas anlatıyor. Bu ayet geldikten sonra, "Acaba Muhammed'in hangi kadınları kastedilmiş?" diye hep merak ettim, fırsat kovalıyordum ki, bir gün bunu Ömer'den sorayım; ama pek cesaret edemiyordum. Sonunda hac mevsimi geldi biz yola çıktık, hacca gidiyoruz. Bir ara yolda fırsatını bulup Ömer'den sordum: Ayette sözü edilen iki kadın hangileri, diye. O da, "Hayret sana, ya

75 Ahzab suresi, ayetler: 6 ve 53.

İbni Abbas! (yani nasıl hâlâ bilmiyorsun) bu iki kadın Ayşe ile Hafsa'dır" dedi.[76]

Daha önce de belirttim; tefsirlerde anlatılan bal şerbeti/bal olayı, bilmem Hz. Muhammed falancanın sırasında falanca eşiyle yakalandı gibi hikâyeler bir yana; ortada bir gerçek var: Muhammed, Ayşe ve Hafsa'ya –sebebi ne olursa olsun- bir söz vermiş, olup bitenlere karşı onları durdurmak için kendilerine torpil yapmış: Söz veriyorum; ben gidersem benden sonra babalarınız Ebubekir ve Ömer yerime geçsinler, halk tabiriyle halife olsunlar diyor. tabii ki bu, Muhammed'in isteğiyle olan bir teklif değil; zorunlu bir sözdür. Ancak anlık bir söz. Olayları yatıştırmak için o an için söylenmiş geçici bir söz. Çünkü yerine kimi belirlediği konusunda çok tartışmalar var; işin içinde özellikle Hz. Ali ismi öne çıkıyor. O bakımdan geçici diyorum. Hatta Muhammed bunu Ayşe ve Hafsa'ya ilk söylediğinde, "**müjde olsun**" şeklinde hitap ediyor onlara.[77]

Diyelim ki aralarında başka hiçbir olumsuzluk da yoksa bir kere bu halifelik sözünün verilmesi zaten Muhammed için tehlikeli. Çünkü söz vermiş, zaman da hızla ilerliyor ve adamlar da (Ebubekir-Ömer) onun yaşıtları. Onun için bir an önce iş başı yapalım hesabıyla kendisine karşı suikast yapmak için geçerli bir neden. Kaldı ki, kanıtlar zaten güç-

---

76 a- Buhari, Tefsir, Tahrim suresi kısmı, Nikâh, babanın kızına eşi hakkında nasihatı konusunda. Mezalim-gasb kısmında. Libas, peygamberin ruhsat verdiği elbise kısmında.
b- Müslim, Talak, bu iki isimde sorun yok: Ayşe ve Hafsa'dırlar; ancak daha fazla bilgi için, adeta bir ansiklopedi durumunda olan İmam Suyuti'nin 'Dürr'ül Mensur' adlı tefsiri, ilgili ayetler kısmında birçok kaynak var, oraya bakılabilir. Ayrıca Zamahşeri, Er-Razi, Kurtubi, Beydavi, İbni Kesir, Sealibi, Taberi ve daha niceleri Ayşe ve Hafsa diye belirtmişlerdir.

77 Suyuti, Dürrü'l Mensur, Tahrim suresi. Burada İmam Suyuti birçok yazar kaynağın ismini detaylıca veriyor. İbni Asakir, İbni Adiyy, Ebu Naim Isfahani, Dahhak İbni Mrdeveyh gibi.

lü; ama bu da onlar için önemli bir neden. Bu gibi planlar konusunda Ebubekir pek aktif biri değildi; aslında Ömer onu çok kolay yönlendirebiliyordu demek yerinde bir tespit olur. İlerde Ömer'le ilgili detaylı ve bağımsız bir başlık sunacağım. Orası da okunursa, sanırım Ömer'in gerçek kimliği hakkında daha inandırıcı bilgi edinmiş olunur.

Tahrim suresiyle ilgili bilgiler daha bitmedi; somut kanıtlar var.

Burada birçok hadis kaynaklarında geçen bir olayı, en başta Buhari ile Müslim'den aktarayım. Muhammed bir ara Ayşe'nin evini göstererek ve üç sefer de tekrarlayarak, "**İşte küfür/fitne buradadır, şeytanın boynuzunun çıktığı yer burasıdır**" diyor.[78] Bu sözü, Ayşe'nin evinden çıkınca üç sefer söyledi şeklinde rivayetler de var. Aynı sözü başka zamanda Hafsa için de kullanmıştır.[79]

Burada gözden kaçmaması gereken ince bir nokta var: Muhammed yalnız Ayşe ve yalnız Hafsa dediği zaman "Şeytanın boynuzu" terimini kullanmış (Yani tekil). Ama isimleri teleffuz etmediği zaman, bakıyoruz "**Şeytanın boynuzları**" şeklinde çoğul kullanmıştır.[80]

Fitne ve şeytan boynuzu terimlerini başka konularda da kullanmış; onlar ayrı şeyler. Bunu da belirtmiş olayım. Kimileri bunu çarpıtabilir diye hatırlattım.

Burada hiç şüphesiz ki bir kinaye, birini/birilerini işaret etme söz konusudur. Nitekim Ayşe ve Hafsa'yı işaret ettiği gibi; bunu böyle anlamak lazım. Hani halk arasında da

78 a- Buhari, Farz'ül humus. Muhammed'in eşlerinin evleri kısmında.
b- Müslim, Fitne bölümünde.
c- İmam Ahmet, Müsnedüi müksirun İbni Ömer hadisleri kısmında.

79 Müslim, Fiten bölümünde.

80 a- Müslim, Fiten kitabı.
b- Abni Ebi Şeybe, Musannaf, Fedail, Yemn kısmında.
c. İmam Ahmet de Müsned'inde almış. İbni Ömer hadislerinde.

kullanılır: Falanca aynen şeytan gibidir denilir. O da bunu kastetmiştir.

Hatırlıyorum, 1980'lerde Türk-İslam sentezcileri, Nurcular bu gibi hadisleri komünizme karşı anti propaganda olarak kullanıyorlardı. Yani Muhammed, "**Fitne doğudan çıkar**" derken burada V.İ. Lenin'i kastetmiş (komünizmi!) diye anlatıyorlardı. Bazı sözlerinde fitne buradadır yerine, doğudan çıkar şeklinde ifade etmiş. O da şundan: Artık ya farklı olay ve kişileri kastetmiştir veya bunu söylediği zaman Ayşe-Hafsa evleri ona göre doğuya düşmüş olabilir. Çünkü Ömer ve Ebubekir'den çekindiği için, Ayşe ve Hafsa'ya bazen dolaylı sözler söylemek zorundaydı.

Türk-İslam sentezcileri bu hadisleri şöyle kullanıyorlardı: Bakın işte komünizm o kadar tehlikeli ki, Muhammed ta o zaman -mucize yoluyla- buna işaret etmiş diyorlardı ve ayrıca ballandıra ballandıra "Komünizm tehlikesinden Rusya'yı terk edip Karadeniz'i yüzerek geçen ve bu zorluklarla Türkiye'ye gelen sayısız insanlar var, bakın bu konuda kitaplar bile yazılmış" gibi İslam'ın mucizelerini anlatıyorlardı. Üstelik o kitaplar bedava dağıtılıyordu. Ki o zaman ben zaten küçüktüm, dünyadan haberim bile yoktu. Ama madem söylenen hadisten maksat Rusya ise, bari "Şeytanın boynuzu kuzeydedir" deseydi, o zaman hiç olmazsa koordinatlar tutardı; ama doğu denince, Rusya Suudi Arabistan'a göre pek de doğuya düşmez. Bir de komünizmin asıl çıkış yeri Rusya da değil: Marx, Engels Avrupalı!

Muhammed ayrıca Ayşe ve Hafsa için, "**Siz aslında Hz. Yusuf'un etrafındaki kadınlar gibisiniz**" diyor. Hani Kur'an'daki anlatıma göre Yusuf'un etrafındaki kadınlar ona oyun kurmuşlar. Nitekim bu konuda özel bir ayet de var: "**Sizin tuzağınız gerçekten büyüktür**" diye. Her ne kadar bu hadis vefatına yakın bir zamanda Ebubekir'in cemaate

namaz kıldırma olayıyla ilgili olarak anlatılmışsa da; aslında bu bir uydurmadır, gerçeği yansıtmıyor. Nitekim Şia kesimi, Muhammed'in bu sözü, Ayşe'nin insanlara, "Muhammed diyor ki, Ebubekir cemaate imam olsun" iftirasını duyduktan sonra söylediğini iddia ediyor. Yani ben ne zaman Ebubekir'i önerdim, sizi gidi tuzakçılar şeklinde anlatıyorlar. Yoksa Hz. Muhammed bu kadar ağır bir benzetmede niye bulunsun ki. Bunu, kendisine karşı tertiplenen komplonun bir parçası olarak değerlendirmek daha doğru ve mantıklıdır açıkçası.[81]

Kanıtlar daha bitmedi; Kur'an'la devam edelim.

Tahrim suresinden anlamlarını verdiğim ayetlerden on ve on birinci ayetleri önemli bir mesaj içermektedir aslında; ama İslam düşünürleri bunlara hep basit anlamlar yüklemişler, farklı yönlere çekmişler; gerçek anlamlarını hep gizlemeye çalışmışlardır. Burada kötü iki kadın örneği veriliyor. İlginçtir ki, Ayşe ve Hafsa nasıl kötü bir ikili ise, verdiği Nuh ile Lut'un kadınları (10. ayette) da iki kötü kadın olarak açıklanıyorlar. Şu soruyu sormanın tam da zamanıdır: Acaba neden o iki kötü kadın örneğini getirip bu olay bağlamında/Ayşe ve Hafsa'nın geçtiği Tahrim suresinde anlatıyor, ne âlâkası var? Burada Ayşe ve Hafsa'yı, kötülük bakımından Nuh ve Lut kadınlarına benzetiyor.

Kaldı ki, Nuh ve Lut eşleri kocalarına karşı **hainlik** yaptılar diyor. Hainlik, nerdeyse ihanetle eşanlamlı bir kelime (aynı kökten gelen biri üç harfli, diğeri de dört harfli/mezid bir fiil). Bir kere burada daha uygun sözcük kullanılabilirdi. Gerçi hiyanet yalnız ihanet anlamına gelmez; başka anlamlarda da kullanılır; ama sonuçta olumsuz bir anlam taşır. Madem Hafsa ile Ayşe'yi bu ikiliye benzetiyor ve bu ikili de

81 Buhari, Ezan kısmında, no: 681 ve 684. Buhari-Müslim hadisleri, Lü'lüü Mercan, namaz kısmı, birinci cilt, no: 238

eşlerine karşı haindi diyor; peki Hafsa ile Ayşe de böyle miydi acaba (İhanetçi!). Diyelim Ayşe'nin Safvan'la İfk olayı meşhurdur, ya Hafsa?

Belki ayetten bunu kastetmemiş; ancak seçilen terimler uygun değildir. Burada ihanet/hainlik kelimesi kullanılınca Kur'an yorumcularının zoraki açıklamalara başvurduklarını görüyorum: Efendim peygamberlerin eşleri zina yapmazlar gibi yorumlar. İşte âlâkası olmayan bir terim kullanıldığında tabii ki yorumculara iş çıkar: Zoraki anlamlar yüklemek durumunda kalırlar.

Hiçbir kanıt olmasa bile, insan bağımsız bir gözle yalnız bu Tahrim suresindeki anlatılanlara baksa, yine aklına bir şeyler gelir: Muhammed'le eşleri arasında olup biten neymiş ki, Kur'an'a bu ilginç biçimde yansımış diye insanın aklına sorular gelir!

e- Ayşe Hakkında Bazı Saptamalar

Ayşe'yi biraz daha fazla tanımak için, hakkında sağlam İslami kaynaklardan derlediğim bazı bilgileri sunmak istiyorum. Maksat, anılan planları başarabilecek kapasitede mi değil mi?

Ayşe'nin anlattığı şöyle bir hadis var:

"**Muhammed'e sihir yapılmıştı, o sihrin etkisiyle öyle bir hale gelmişti ki, yaptığı bir işe hayır yapmadım diyordu... o kadar akli dengesini kaybediyordu**" diyor.[82] Bu, Buhari ve Müslim'in ortak olarak işledikleri hadislerden. Bunları bu suikast bağlamında şöyle değerlendirmek mümkün:

Demek ki bu ilaç içirme olayı sadece vefat ettiği sırada olmamış; daha önce de Ayşe ve Hafsa tarafından değişik yollarla kendisine verildiği olasılığı çok güçlü. Neden Hay-

82 El-lü'lüü vel-Mercan, no: 1412

ber'de bir Yahudi kadın bunu planlayabiliyor da Ayşe böyle yapmasın! Üstelik Ayşe yapsa babası halife olacaktı, bu işte çıkarı vardı. Şu denilebilir: Ayşe Muhammed'i kaybetseydi, ayetlere göre artık bir daha evlenemezdi. Dolayısıyla Ayşe neden kendini eşsiz bıraksın ki? Bir kere Muhammed'in Ayşe'den başka aynı anda en az on hanımı daha vardı[83] ve kendisi 60'ı geçmişti. Bu nedenle, Ayşe'nin bir kere ondan beklentisi yoktu, biyolojik olarak artık Muhammed'den aşk beklemek mümkün değildi.

Bir de Ayşe gibi bir kadın kendi işini bilirdi, Muhammed'den sonra -istemişse- koca ayarlayabilmiştir. Kim bilir ve garanti eder ki, Muhammed'den sonra Ayşe 50 yıl tek başına yaşamış, artık başka bir erkekle yaşamamıştır! tabii ki yaşamışsa diyecek bir şey yok: Genç kadın ve onun en doğal hakkı. Ayşe, Hatice gibi cömert, eli açık biri değildi. Devlet onun maaşını veriyordu. Zenginliğine küçük bir örnek vereyim. İbni Asakir'in anlattığına göre, Onun köleleriyle-işçileriyle İbni Abbas'ın köle-işçileri arasında bir ara kavga çıkınca, Ayşe bunu duyar duymaz -çözmek için- hemen koşarak olay yerine gider.[84] Kadın her yönüyle becerikli biri.

Bir kere başlangıçta babasının onu Muhammed'e vermesi büyük bir yanlışlık, hatta bir insanlık suçu idi. İster yaşı 9 olsun, ister 15 olsun fark etmez. Bir kere Muhammed 55 yaşlarındaydı ve başka hanımları da vardı. Bunun savunulacak hiçbir tarafı yok.

Burada demek istediğim, aşk konusunda Ayşe'nin zaten Muhammed'den bir beklentisi yoktu. O yüzden eğer Ebubekir ve Ömer Muhammed hakkında bir suikast plan-

---

83 Sevde, Hafsa, Cüveyriye, Marya, Ümmü Habibe, Ümmü Seleme, Safiye, Meymune, Zeynep b. Cahş vs.

84 İbni Asakir, Muhtasar'u Tarih-i Dımaşk. 13/293, Zehebi, Düvel'ul İslam, 22.

lamışlarsa ve o da bu iki kadın tarafından uygulanmak istenmişse, bunlar rahatlıkla bu plana iştirak etmişlerdir.

Muhammed'in vefat ettiği ay Haziran ayı ki, o coğrafyanın en sıcak aylarından. Kaldı ki bugünkü gibi sıcaklığa karşı tedbir de yoktu. İşte halifelik kavgaları yüzünden cenaze o yaz sıcaklığında 3 gün dışarda kalır. Burada, cenazenin ne kadar bozulduğunu insan herhalde tahmin edebiliyor. Daha önce de belirttim, cenaze üç gün yerde kalmıştır; ama Ayşe kendi evindeydi, Ebubekir'le Ömer de o üç gün içinde halifelik peşindeydi.[85]

Bu büyü hadisinden bahsetmekte maksadım şu: "Birileri Muhammed'e sihir yapmıştı, o da akli dengesini kaybetmişti" sözü, mantık ve ilmi açıdan boş bir iddiadır. Aslında bu da Muhammed'e yapılmak istenen planın bir parçasıdır: Olay sihir değil; belki de ilaç yedirmek/içirmek gibi bir komplo söz konusu. Tekrarlıyorum: Sihir yapıldı açıklaması zaten Ayşe'ye dayanır. tabii ki bu da anlamlı. Hadis uzun ve içinde çok lüzumsuz şeyler var; ben hepsini anlatmadım. Mesela Ayşe diyor ki, bu büyü Muhammed'de o kadar olumsuz etki yapmıştı ki, hanımlarıyla seviştiği halde sevişmedim diyordu/bunun farkında değildi.

"Sonuçta bir gün Muhammed bana dedi ki, Ayşe ben çaremi buldum. İki kişi (melek) bana gelip dediler ki, bu adama sihir yapılmış; o sihrin malzemesi de Yahudilere ait olan **Zekvan** kuyusuna atılmış. Bunu anlattıktan sonra benle Muhammed gittik, söylediği malzemeyi kuyudan çıkar-

---

85 Hz. Muhammed'in cenazesinin üç gün yerde kaldığını içeren kaynaklardan birkaçı:

a- İbni Kesir, Bidaye-Nihaye, 5/292. Hz. Muhammed ne zaman gömüldü bölümünde.

b- İbni Hişam, siyer 4/315.

c- Taberi, Tarih. 3/217. Özel başlık: Ne zaman öldü, ne zaman defnedildi kısmında.

dık, böylece onun büyü işi bitti, rahatsızlığı geçti. Bu arada ben Muhammed'e, "Peki bunu insanlara anlat" dedim. O, gerek yok, nasıl olsa ben sağlığıma kavuştum; başkası önemli değil dedi." Bunları anlatan Ayşe'nin kendisi...

Çok açıktır ki, Ayşe çaktırmadan ona bir şeyler yedirmiş; onun izini benzer uydurmalarla kaybettirmeye çalışmış; ama kaybolmaz ki. Çünkü açıklamalar inandırıcı değil.

Ayşe'den farklı bir hadis. Muhammed hasta iken bana, "**Ayşe sen benden önce ölseydin ben sana dua ederdim**" dedi. Ayşe devam ediyor: "Söze bak! Vallahi benim bildiğim, sen ölümümü istiyorsun. Hâlbuki senden önce ölsem, aynı gün sen gider başka hanımlarınla aşk yaşarsın" diyor. Ayşe'nin bu hadisi, en başta Buhari'de pek çok yerde geçmektedir. Bir de değişik kaynaklarda bunun farklı versiyonu da var. Hz. Muhammed, Ayşe'ye, "sen benden önce ölseydin ben senin cenaze namazını kılar, seni kabre indirirdim" diyor. Bunun üzerine Ayşe sert tepki gösteriyor: "Bu açıklaman gösteriyor ki, sen bir an önce gitmemi ve benden kurtulmanı istiyorsun" diyor. Belli ki Muhammed ondan kurtulmak istemiş; ancak çaresini bulamamıştır.[86]

Hele Muhammed'in Ayşe hakkında şu açıklaması şüpheleri daha da artırmaktadır. Kendisiyle Ayşe arasında olup bitenler bağlamında bir ara, "**Yazıklar olsun! Bu kadın (Ayşe) başarabilirse ne yapmak istiyor, neyin peşindedir!**" diyor.[87] tabii ki bunu anlatan Ayşe, olayı başka konu-

---

86 a- Buhari, Mer'da, kavl'ül marid kısmında ve Ahkâm, istihlaf kısmında.
b- İbni Sad, Tabakt, 2/353, Hz. Muhammed'in ağrısı, hastalığı kısmında.

87 a- İbni Sad, Tabakat, 2/351, Hz. Muhammed'in 'Beki'a çıkması' başlığıyla.
b- Müsned-i Teyalisi, 1/202.
c- Müsned-i Ebu Ya'li, 8/87. no: 4620.
d- Beyhakı, Şa'b'ül İman 1/214 ve Sünen-i-Kübra, 5/289.
e- Ahmet b. Hanbel, Müsned, 6/111.

larla ilişkilendiriyor: Mesela bir gece kalkıp gitti, ben de sandım ki başka hanımlarına gidiyor (kıskandım), peşine takıldım. Meğerki mezarlığa, ölülere dua etmeye gidiyormuş. İşte beni görünce o arada bu sözü söyledi diyor. Bunun bir çarpıtma olduğu belli. Aslında bu söz, ona verilen ilaçtan sonra veya kendisine karşı Ayşe'nin çevirdiği genel planlar bağlamında söylenmiştir. Yoksa Ayşe'nin anlattığı böyle basit şeyler yüzünden söylenen bir söz değildir.

Şu da var ki, verilen bilgilere göre Muhammed son günlerde Ayşe'nin evinde kalmış ve artık orada vefat etmiş. Anlaşılan, yer de böylesine bir komplo için tam uygun. Bu durumda Ayşe kimseyi kolay içeri almamış demektir ve rahatlıkla istediğini kendi evinde yapabilmiştir.

Hatırlanacağı gibi biraz önce de açıkladım, kendisi Ayşe'ye şeytan demişti.

İşte Hz. Muhammed'in Ayşe'ye karşı kullandığı yukarıdaki cümle, İslam âlimleri arasında tartışmalara neden olmuş, hatta bazı Kur'an yorumcuları ve İslam düşünürleri bu ve benzeri kanıtları göz önüne alarak, Ayşe ile Hafsa'nın (tabii ki Ebubekir ve Ömer'in de direktifleriyle ki bir an önce iktidarı ele geçirsinler diye) Muhammed'i katlettiklerini, ona zehir içirdiklerini net söylüyorlar... Mesela; **Muhammed b. Mesut Ayaşî** (h.4. asırda yaşamış) kendi tefsirinde[88] bu konuda halife Ömer, Ebubekir ve kızları olan Ayşe ve Hafsa'nın Muhammed'i zehirleyip öldürdüklerini ve hepsinin katil olduklarını açıkça belirtiyor.

Benzer ağır ithamlar Sünni kaynaklarda da var. Her ne kadar yazdıkları halde katılmıyorlarsa da, Zehebi, İbni Hacer gibileri şu ağır ifadeleri de eklemişler. Kimileri (isim de vererek), Ebubekir ve Ömer'e Firavun demişler, kızları Ayşe ve Hafsa'yı Lut kavmine benzetmişler şeklinde net açık-

88 Al-i İmran suresi 144. ayetin açıklamasında.

lamaları var.[89] Ayaşî'yi sadece sivri bir örnek olarak gösterdim. Hatta Meclisî gibi Şia ekolüne bağlı yazarlar[90] Ebubekir-Ömer ve kızlarını daha ağır bir şekilde suçluyorlar.

Her ne kadar İslam'ın Sünni kesim yazarları bu konuyu soyutlayarak, insanlardan gizli tutmak istemişlerse de, aslında kanıtlar çok güçlü ki, Muhammed bir siyasi cinayete kurban gitmiş ve bunu tertipleyenlerin baş aktörü de Ömer'dir; ancak Ebubekir'i de yönlendirmiş ve hatta kullanmıştır demek yerinde olur. Bunu yaparken de en önemli avantajları, kızlarının Muhammed'le evli olmaları ve onunla yaşamaları. Zaten Muhammed'den sonra Ömer'in Ebubekir için aktif bir şekilde çalışması, aslında kendi geleceğinin altyapısını güçlendirmekti; bunu hep söylüyorum. Nitekim Ömer'in yaptıklarına dayanamayan Hz. Ali, bunu açıkça Ömer'e karşı söylemiştir: "**Aslında Ebubekir senin umurunda değil. Sen bununla geleceğini garantiye almak istiyorsun**" demiştir.[91]

Şimdi farklı bir tarihçiden bazı bilgiler sunacağım. Bu adam Hz. Ali ile çok samimi, onunla birlikte yaşayan biri. Adı **Selim bin Kays Hilali (h.2–76)**. Kitabında enteresan şeyler anlatıyor.

Aslında bu konuda var olan tüm bilgilere bakınca, yazarın bu olayı bir sonuca bağladığını anlıyor.[92]

Selim'in anlattıklarından bir özet sunayım.

Ebubekir, Ömer, Ebu Ubeyde, Muaz bin Cebel ve Salim başta olmak üzere, Muhammed'in Ali'yi halife olarak ad-

---

89 Zehebi, a-) 'Siyer'ü A'lam-i Nübela', 15/578. b) 'Mizan'ül İtidal', Ahmet b. Muhammed b. Sırrı b. Ebi Darem kısmı, no 551, s. 2/283. Siyer-i A'lam'ın ilgili dip notunda Zehebi'nin Tezkiretü'l Huffaz, 3/884, Lisanü'l Mizan, 1/268 ve Suyuti'nin Tabakat'ül Huffaz 364, no: 822'de de geçtiği yazılı.

90 Bihar'ul Envar adlı yapıtı, cilt 22/239 ve 22/516.

91 Belazuri, Ensab, 1/587.

92 Meclisi aslında Şia; ama uzunca da bir kaynak hazırlamış, tam 110 cilt.

res göstermesi yüzünden harekete geçenler kendi aralarında bir plan yapıyorlar. Bunu da uygun zamanlarda Ka'be içinde yürütüyorlar. Hani ibadet yeridir kimse bunu tahmin etmez niyetiyle (bilerek) Ka'be'yi seçiyorlar. Muhammed bu planı bilmesin diye Ayşe ve Hafsa da bu konuda görev alıyorlar, göz-kulak oluyorlar. Daha sonra bu sayı hayli kabarıyor, 34 civarında bir kitle bu plana dahil oluyor ve giderek sayı artıyor. Sıra sözleşme metnini yazmaya gelince Ebubekir'in evinde toplanıyorlar. Sait bin As da bu sözleşmenin kâtipliğini yapıyor. Olay tarihi hicri 10. yılı ki bir yıl sonra da Muhammed vefat ediyor. Yazılan yazı Ebu Ubeyde'ye veriliyor, o da götürüp Ka'be'de uygun bir yerde gömüyor. Belge orada kalıyor ta ki Ömer halife olana kadar.

Peki, alınan karar ne!

Hedefleri, Ali'nin halife olmasına fırsat vermemek için, bir darbe ile Muhammed'i ortadan kaldırmak. Bu gerçekleştikten sonra da sırayla Ebubekir, Ömer ve Ebu Ubeyde'in halife olmalarına karar veriyorlar. Daha önce Tebük'te yaptıkları gibi, burda da Veda haccından dönmekte olan Muhammed'i yolda öldürmeye karar veriyorlar. Bu iş için 10–15 kişik bir katil grup da ayarlıyorlar. tabii ki Muhammed'in de istihbaratı güçlü, bunun bilgisini alıyor ve plan yine boşa çıkıyor. Selim'in kitabında daha enteresan şeyler de var. Mesela Ömer bir sözünde, "**Benim yanımda ha Muhammed'in davası, ha pislik içinde yetişen bir hurma, aralarında hiç fark yok**" diyor. Bunu duyan Muhammed çok kızıyor, bir toplantısında dolaylı olarak da olsa bunu belirtiyor; ama ne fayda! Karşısında en başta Ömer ve çok güçlü bir muhalif kitle var; fiziki olarak yapılacak hiçbir şey yok.[93]

93 Selim b. Kays Hilali, Kitab'ü Selim, nami diüeri Kitab'ü Sakife, s. 148 ve sonrası. Ayrıca 235 Ömer'in Muhammed'e ihaneti kısmında.

Yineliyorum, Muhammed'e karşı olanlar çok güçlü insanlardı. O yüzden elinde iki tedbir vardı. Birincisi, sık sık ayetler oluşturup bu yolla onları durdurmak, ikincisi ise, maddi olarak tedbirini almak.

İşte Tahrim sursindeki anlatılanlar, Muhammed'e karşı yapılmak istenen ve içinde eşleri Ayşe ile Hafsa'nın da bulunduğu bu suikastlerle ilgilidir aslında. Muhammed, Ayşe ve Hafsa'dan bir şeyler sezmiş ki, durumu ayetlerle formüle ederek bir taktik ve tedbir olarak uyguluyor.

Bir bal şerbeti, bir gece hayatı meselesi değil olay, bu kadar ayetleri bunun için oluşturmaz.

İktidar kavgaları yüzünden ta Tebük'ten bu olaya kadar sonuç vermeyen plan, Ayşe ve Hafsa'nın ona zehir içirmeleriyle sonuç veriyor ve maksadına ulaşıyorlar. Hem baştan beri verilen bilgiler, hem de bundan sonra anlatacaklarım bir bütün olarak değerlendirilirse ve bu insanların da 1400 yıl önceki bir toplumun insanları oldukları düşünülürse, aslında senaryonun gayet normal ve oluşan kanaatin de bu yönde olduğunu rahatlıkla söylemek mümkündür.

Bir de eğer anlatılanlar doğruysa, Ayşe bugünkü saf Müslümanların inandığı gibi, pek de dine inanan biri değildi. Burada yine başta Buhari ve Müslim'den somut örnekler vereyim. Mesela Kur'an'da Mirac'la ilgili İsra suresi var. Ki güya Muhammed Cebrail eşliğinde bir gece Burak denen bir araca (her ne ise!) bindirilip Mekke'den Kudüs'teki Mescid-i Aksa'ya, oradan da göklere, Allah yanına götürülmüş(!) tabii ki bu olay İslam'da meşhurdur ve bir de bunun adında bir sure var: İsra suresi. Burada bu hikâye üzerinde durmaktaki amacım, Ayşe'nin bu olayla ilgili yorumundan dolayı. Ki o zaman henüz dünyaya bile gelmediği halde; zaman içinde bu konuda konuşulunca fikrini söylüyor. Kendisi, "**Aslında Muhammed bedeniyle/fiziki**

olarak göklere çıkmamıştır; o ancak rüya yoluyla bunları anlatıyor" diyor.[94]

Yine en başta Buhari ve Müslim'de geçen ve Ayşe'ye atfedilen önemli bir söz var: Ahzab suresi 50. ayetin bir yerinde deniliyor ki, Muhammed bir kadını eğer beğenirse, ona mehir ücretini vermeden/bedava alabilir. Yine 51. ayette, Muhammed'e tam özgürlük verilir: "Kadınlarından istediğini boşayabilir, istediğini geri getirebilirsin, eşlerin arasında geceleyin sıralama yapmayabilirsin' gibi avantaj ayetleri oluşunca, Ayşe buna çok kızar ve o meşhur sözünü burada söyler: "**Bakıyorum senin Allah'ın senin zevkin doğrultusunda acele ederek hemen ayet gönderiyor.**"[95] İşte benzer örneklere bakılınca, Ayşe'nin Muhammed'in peygamberliğine inanmadığı düşüncesi kesinlik kazanmaktadır.

21. asırda yaşıyoruz; peki günümüzde hangi Müslüman bu kadın kadar cesaret edip böylesine eleştirel bir söz kullanabilir? Dediğim gibi İslam tarihi çok güvensiz ve uydurmalarla doludur. Ancak sağlam diye kabul edilen kaynaklarda geçen bu söz Ayşe'ye ait ise, demek ki kadın gerçekten harikaymış.

Ama aynı şekilde kaynaklarda şunlar da var.

Muhammed, gelip Ayşe ile oynasınlar diye, ara sıra ufak çocukları çağırırdı.

Bariz bir örnek vereyim. Bir ara eve gelince bakıyor ki Ayşe çocuklarla oynuyor, deri gibi o günkü malzemeden iki kanatlı bir at yapmışlar. Muhammed soruyor, "Bu da

---

94 Fahrettin er-Razi, Taberi ve daha birçoğu, bunu İsra suresi ilk ayetin açıklama kısmında anlatıyorlar.

95 a- Buhari, Ahzab suresi 50. ayet tefsiri bağlamında.
b- Müslim, Reda, 49, bir kadın gece sırasını kumasına hibe edebilir mi kısmında.

ne?" Ayşe, "Bu Süleyman peygamberin atıdır, hani onun da kanatları varmış ya!" karşılığını verince, Muhammed gülmekten bayılıyor.[96] İşte bir taraftan oyuncakla uğraşan küçücük bir çocuk; diğer taraftan nerdeyse filozof gibi gösterilen bir Ayşe. Onun için hep karşımızda uyduruk bir resmi İslam tarihi vardır diyorum.

Ayşe ister filozof olsun, isterse çocuk; Ömer onu ve Hafsa'yı bu komploda bir piyon olarak kullanmıştır. Hatta bu konuda Ebubekir bir hiçtir demek mübalağa değildir. Saflığına ve hiçliğine küçük bir örnek vereyim. Bilindiği gibi onun lakabı '**Sıddık**'tır. Bunun tarihçesi de şu: Muhammed, ben göklere/miraca çıktım deyince o da tartışmasız olarak buna inanırım demiş ve bu unvanı bu olaydan dolayı almıştır. Sıddık demek, çok doğru sözlü demek. İşte böylesine saf bir Ebubekir'i Ömer kolay yönlendirebilmiştir. Hele biraz da ona prim vermişse (yönetici olursun diye) iş tamam olmuştur. Hafsa'nın da bu konuda bir hadisi var. Muhammed'e, "bakıyorum sen hasta olursan Ebubekir'i namazda öne geçiriyorsun" diyor. Buna karşı Muhammed, "Ben öne geçirmiyorum ki; Allah onu öne geçiriyor/yani vahye dayanıyor" diyor. Nerde bu gibi sözler varsa hep Ayşe ve Hafsa'ya dayanıyor. Belli ki onlar da iyi çalışmışlar![97]

f- Halife Ömer Hz. Muhammed'i Konuşturmuyor!

Hz. Muhammed ölüm döşeğindeyken, "**Bana kalem-kâğıt getirin size öyle bir vasiyette bulunayım ki, onu yerine getirirseniz zarar görmezsiniz**" diyor. Bunun üzerine halife Ömer, "Hz. Muhammed artık hastadır, ne dediğini

96 a- İbni Hibban. No: 5863-64, Oyun kısmında, 13. cilt.
b- İbni Kesir Tefsiri, Sad suresi 30. ayet ve devamı.
97- İbni Asakir, Tarih-ü Medinet_i Dımaşk, 30/265

bilmiyor. Dolayısıyla Kur'an var, o bize yeter" diyor ve sözü edilen o vasiyetin yazılmasına engel oluyor/Hz. Muhammed'i konuşturmuyor. tabii ki Ömer'in bu sözü üzerine orada bulunanlar arasında tartışma çıkıyor: Kimisi, madem Muhammed'in arkasında Allah vardır, hasta da olsa yine doğru konuşur diyor, kimisi de Ömer'i haklı buluyor. Bunun neticesinde Muhammed onlara "Çıkın burdan" diyor ve vasiyet yazılmadan konu kapanıyor. Hatta İbni Abbas, **"Hayret! Bırakmadılar ki peygamber sözünü tamamlasın"** diyor. Bu açıklama en başta Buhari'nin eserlerinde birçok yerde, Müslim'de ve diğer İslami kaynaklarda anlatılmaktadır.

Her ne kadar kimi rivayetlerde Ömer'le birlikte başkaları da Muhammed'in yanında varmış, onlar da onun bu vasiyetine itiraz etmişler deniliyorsa da, aslında Ömer dışında hiç kimsenin adı geçmiyor. Zaten Ömer'den başka da kimse bu ifadeyi kullanma cesaretinde bulunamazdı. Buhari'de birkaç yerde Ömer'in bu konuda ismi geçiyor.[98]

Burada kullanılan tartışmalı bir terim var. Ömer yukarıdaki cümleyle birlikte burada Muhammed'e karşı '**HCR**' kelimesini kullanıyor. Bunun anlamını İbni Esir'den dinleyelim. '**Hecere**' demek, boş konuşmak, ne dediğini bilmemek diye genel sözcük anlamını verdikten sonra, az önceki hadise değiniyor ve Hz. Muhammed'e bunu demekten kasıt, artık hastalıktan dolayı sözlerini karıştırıyor, sağlam konuşamıyor demektir diyor ve ekliyor: Hz. Muhammed'e karşı bu ifadeyi kullanan da Ömer'in kendisidir diyor. Aynı açıklama İbni'l Manzur tarafından da yapılmıştır.[99]

98-Buhari, İlim, bab'ü kitabet-il ilmi.Mer'za, bab'ü kavl'il meriz. İsti'sam, bab'ü kerahet'il hilafi. Buhari bu 3 yerde Ömer'in ismini verir; ayrıca birçok yerde bu karşı çıkışı isimsiz olarak verir . Müslim, Vasiyet, no: 1637

99 a- İbni Manzur, Lisan'ül Arab, 5/254.
b- İbni Esir, Nihaye fi Garib-il Hadis, 5/212.

Ömer sadece bu olayda itiraz etmiyor. Yine bu hastalık anında Muhammed hanımlarından kâğıt-kalem istiyor, verin size önemli şeyler yazayım diye. Onlar getirmeye çalışınca o sırada Ömer geliyor, durumu öğreniyor, **"Siz kadınlar ancak ağlamaya varsınız; başka neye yararsınız"** diyor ve burda da engel oluyor/bırakmıyor. Bunun üzerine Muhammed (demek ki artık dayanamıyor) ?**kadınlar senden daha iyidir"** diyor. Bunlar aslında önemli açıklamalardır.[100]

Sonuç şu: Ömer, Hz. Muhammed'e, "Artık hastadır, akli dengesi yerinde değildir, abuk-sabuk konuşuyor. Dolayısıyla onun söylediklerinin bir değeri yoktur" demek istemiş; kullanılan kelimenin anlamı bu. Şu da var ki, bir kere Ömer'in bu karşı çıkması İslam inancına uygun değildir. Eğer inansaydı ki Muhammed'in projesinde Allah var, -İslam inancına göre Allah cansızları da, hastaları da konuşturur- o zaman bunu söylemezdi. Çünkü iş sadece akılla olsa, o zaman Muhammed'in mucize iddiası nerede kalır? Yani ne olursa olsun bu karşı çıkış Ömer için olumlu değil; ancak, Ömer'in burada korktuğu bir şey varmış ki karşı çıkmış. Aşağıda bunun nedenini anlatacağım.

g- Halife Ömer Neden Telaşlıydı?

a) Belki Muhammed bu son nefesinde, Ömer'in de içinde bulunduğu Tebük'teki suikastçıları ve yine Ömer'le Ebube-

---

c- Buhari, a- Cizye, Yahudilerin arap yarımadasından çıkarılması kısmında.
d- Megazi, Muhammed'in hastalanması bölümünde.
e- Cihad, hel yüşfeu ila ehli-l zimme babında.).
f- Müslim, Vasiyet, babü terk'il vasiyet. Ömer'in ismi var. Ayrıca 1-2 hadis de isimsiz var.
g- Buhari- Müslim ortak hadisleri: El'lü'lü'ü ve'l Mercan, no:1059. 'Hecere' kelimesi var.

100 A. Razzak, Musannaf, no: 18771 İbni Sad'dan alıntı yapıyor.

kir'in, kızları Ayşe ve Hafsa aracılığıyla Muhammed'e karşı tertipledikleri komployu açıklar endişesi Ömer'i sarmış olabilir.

b) Bir diğeri de, belki damadı Ali'yi toplum içinde halife ilan eder korkusu. İşte bu durumda Ömer'in planı suya düşerdi. tabii ki her iki neden de önemli. Hatta son nefeste Hz. Ali onun yanında yalnız kalıyor ve dışarı çıkınca soruyorlar: Muhammed'in durumu nasıl? diye. O da iyi diyor. Ancak amcası Abbas artık Muhammed'in çok ağır olduğunu ve vefat etmek üzere olduğunu anlıyor. Kendisi bunu oradakilere söylüyor. tabii ki bu başbaşa kalmakta Muhammed'in ona halifeliği konuştuğunu söyleyenler ta o zamandan vardı. Hatta, Hz. Muhammed'in Ali'yi kendine vasi olarak seçip seçmediğini Ayşe'den soruyorlar. Ayşe sert tepki gösteriyor, "bu da nerden çıktı, 24 saat Muhammed'in yanındaydım, hatta tuvalet ihtiyacını altından alırdım. Böyle bir şey olsaydı ilkin ben duyardım" diyor ve Ali'nin vasi olduğunu inkâr ediyor. Bunlar, en başta Buhari'de anlatılan şeyler.[101]

Az önceki hadis çok uzun ve ilginçtir ki, Ayşe ile ilgili bu hadis sadece Buhari'de 18 yerde tekrarlanmıştır. Ayşe burada Ali ile ilgili şu önemli açığı da veriyor/ona kızgın olduğunu belirtiyor, şöyle diyor: Benim ifk olayıyla ilgili (hani bir savaş dönüşü yolda Safvan adında biriyle zina yapmakla suçlanıyordu) henüz Nur suresindeki ayetler inmemişti, bu konudaki belirsizlik sürüyordu (Allah neden uzun süre onları bu konuda seyretmek istemiş ve daha sonra yaklaşık 10 ayet birden göndererek Ayşe'nin ve dolayısıyla Muhammed'in ailesinin dosyasının sağlam olduğunu belirtmiş; tabii ki bu da notlarımız arasında kalsın!) Ayşe

101 Buhari Megazi, mered'ü Nebi. Müslim, Vasiyet. Mercan, no: 1058. Kur'an'ın Kökeni adlı yapıtım bu konuda detaylı bilgi var.

devam ediyor. Bir ara Hz. Muhammed hem Ali, hem de Üsame bin Zeyd'i huzuruna çağırıp sordu: Siz bu iş için ne dersiniz, ben Ayşe'den ayrılayım mı? diye. Üsame, "Senin eşindir, sen onu daha iyi tanırsın" karşılığını verdi, benimle ilgili olumlu konuştu; ama Ali, "Ey Muhammed, dünyayı kendine dar etme; sanki sana kadın mı yok" dedi. Ali'nin bu sözleri Ayşe üzerinde çok olumsuz bir iz bırakmış. Çünkü daha sonra meydana gelen tarihi olaylarda Ayşe hep Hz. Ali'ye karşı olan cephede yer almıştır.[102]

Konunun aydınlanması açısından şu olay da önemli: Bir kere Muhammed son nefesinde Ali ile başbaşa kalmış ve ona bir şeyler söylemiştir. Hatta hadisler var ki, Muhammed Ebubekir ve Ömer huzurunda Ali'yi halife olarak ilan edince Ömer buna itiraz bile etmiş: Sen kendin mi Ali'yi tayin ediyorsun, yoksa bu atama konusunda vahiy ile mi hareket ediyorsun, demiştir. O da, "Ben vahiyle konuşuyorum" diyor. Bunu ilerde Hz. Ali-Fatma kısmında daha detaylı olarak anlatacağım. Zaten daha önce de bu konuda bazı değinmelerim oldu. İşte bu bilgiler de var iken, Ayşe'nin "Hz. Muhammed Ali'yi vasi yapmadı" şeklindeki açıklaması doğruluk ifade etmiyor. Bir kere Ayşe artık taraftır ve benzer konulardaki açıklamaları asılsızdır.

Mutezile ekolüne yakınlığıyla itham edilen İbni Ebi'l Hadid'den birkaç cümle eklemek istiyorum (**h.656.ö**). Aynı şeyler Necahî Tai'nin "**İğtiyal'ül Halifet'i Ebibekir**" adlı yapıtında daha fazla ve detaylıca işlenmiştir. Bu ikiliden kısa bir özet sunmakta yarar var. Konuya ilişkin anlattıklarımdan çıkan sonuca yardımcı olur diye düşünüyorum. Şunu anlatıyorlar:

---

102 a- Buhari-Müslim'in ortak hadislerini alan El'Lü'lüü ve'l Mercan, Tevbe bölümü, İfk kısmında, no: 1763.
b- Buhari, Şehadat kitabı, birkaç yerde. Tefsir, Nur suresi, birkaç kez.
c- Müslim, Tevbe bölümü, ifk kısmında.

Ömer, henüz Hz. Muhammed hayatta iken Ebubekir'le konuşur: Kimse senin halife adayı olacağını zaten düşünemez, herkes buna sürpriz der; ancak sen olursan pek tehlike olmaz. Sen halim selim/yumuşaksın, her kesim sana ılımlı bakar. Onun için ilkin seni halife yapalım, bir yıl sonra da sen ayrılırsın ben başa geçerim gibi pazarlıklar ve senaryolar anlatılır. Hatta bir yıl geçtikten sonra Ebubekir çekilmek istemeyince, "Aslında beklentim şuydu, diyordum ki Ebubekir sistemi rayına oturttuktan, sükuneti sağladıktan sonra bir hafta içinde kendisi bir bahane bulur ve bir yılı beklemeden görevden ayrılır, bana devreder; ama işi uzattı!" şeklinde Ömer'den böyle bir açıklama aktarıyorlar.[103]

Zamanla Ebubekir'le Ömer'in arası açılır. Hatta Ebubekir Ömer'i hac görevinden alır. Daha da cesaret edip ileri giderek bir ara Ömer'e, "**Bana kalırsa sen bu halifelik işinden vazgeçersen daha hayırlı olur**" der. Taberi bunu farklı bir şekilde aktarır: Ömer bu halifelik işinden vazgeçseydi daha iyiydi şeklinde aktarmış.[104] Bundan sonraki gelişmeleri, Ebubekir'in nasıl katledildiği bölümüne bırakayım.

Sonunda Ebubekir görevden ayrılmayınca ve hac yetkilerini de Ömer'den alınca araları tam açılır ve Ömer, gelecekte halifeliğin riske gireceğini artık anlar. Bundan sonrasını az önceki yazarların kaynaklarından dinleyelim: Ebubekir, konuşulan sürede istifa etmeyince halife Ömer harekete geçer ve onu ortadan kaldırmak için planlar yapar. Bunu, Ebubekir'in ölümü konusunda izah edeceğim. Hatta ilk başta Ebubekir, ya Ömer halife olsun ya da Ebu Ubeyde diyordu, halife Osman'ın adı hiç yoktu. Ama daha sonra nedense Osman öne çıkar ve Ebu Ubeyde birden gündem-

---

103- İbni Ebi'l Hadid, Şerh'ü Nehci'l Belaga, 2/31 vd.
104- a)İbni Hiban, Sıkat 2/192 , b)Taberi Traih-I 3/428

den düşer. Hatta Ömer iş başı yapınca, Ebubekir'in çoğu valilerini görevden alır.[105]

Yine Ebu Süfyan ile oğlu Muaviye'ye çok aşırı ayrıcalıklar tanır ki bunlar Osman'ın akrabalarıydı. tabii ki bu ilk adımdı; zaman içinde Osman iktidara gelince bu akraba saltanatını daha da geliştirir ve bilindiği gibi bundan dolayı Emeviler dönemi başlar. Yani bu görevden almalar ve yerlerine Emevi soyuna bağlı kişileri tayin etme olayı, Ömer'le Osman/ dolayısıyla onun soyu arasında yapılan pazarlıkların bir soncuydu aslında.

Burada gözden kaçan bir şey var: Halifelik makamına geçme olayı halk arasında bilinen o çok basit şekilde gerçekleşmemiştir; tam tersine ilk halifeden itibaren hep zorlu ve skandallarla olmuştur.

Şu sorulabilir: Mademki Muhammed bütün bu olup bitenleri biliyordu, artık burada Ömer'i bu son nefeste ne gibi hesaplar için dinliyordu ki? Artık ne varsa açıklamalıydı.

İşte bu onun sorunudur, neden söylemedi bilemeyiz. Yalnız şu gibi hesaplar kuvvetle muhtemeldir: Mesela; açıklasam daha kötü olur, sistem dağılır. Veya damadım Ali rahatlıkla halife olsun, ben sorun yaratmayayım; dolayısıyla kızım Fatma da rahat eder gibi hesaplar yapmış olabilir; ama şu keŝin ki, Muhammed, Ömer'e karşı hep defansa çekilmiş, çekinmiş ve etkisinde kalmıştır.

Yeri gelince Hz. Fatma kısmında belirteceğim gibi, Haziran ayında vefat eden Muhammed'in cenazesi üç gün yerde kalırken, Ebubekir'le Ömer cenazeyi bırakıp iktidarı ele geçirmek için kulis yapıyorlar. Halifelik işini sağlama bağladıktan sonra Muhammed'in cenazesine döndüklerin-

---

105- Mesela Halit b. Velit, Müsenna b. Haris, Şerahbil b. Hasene, Enes b. Malik, İkrime b. Ebi Cehil, Ebu Ubeyde b. Cerrah gibi. Yine Osman'a yakın kişileri/Emevileri iş başına getirir. Sait b. As, Velit b. Ukbe gibi

de; artık cenazesi gömülmüştü, yetişememişlerdi. Burada çok basit bazı yorumlar var: Mesela bu üç gün olayı, acaba Muhammed'i Mekke'de mi yoksa Medine'de mi gömelim veya millet lidersiz kalmıştı, mecburen bunlar uğraşacaktı gibi laflar. Bunlar zaten dini kaynaklarda da pek öne çıkmamış; ancak cılız da olsa bazı eserlerde geçiyor ama dediğim gibi gerçekle ilgisi yok.[106]

Daha sonra Ebubekir'le Ömer, Hz. Fatma ve Ali, Eubekir'in halifeliğini tanısınlar diye onlara gidince Fatma aynen şunu diyor: En zor anımızda bizi cenazemizle başbaşa bırakıp kendi işlerini görmeye çıkan kişilerle bizim işimiz yok; ne bizden izin aldınız, ne de bu konuda (halifelik konusunda) bize bir hak verdiniz.[107] Ömer, Hz. Ali'nin evine baskın düzenleyince Hz. Fatma bunu o sırada söylüyor, "babamın cenazesini yerde bırakıp çıkarınız peşine düştünüz; bizden ne istiyorsunuz" diyor. Acaba, Ebubekir vefat edince Ömer'in hemen halife olması tesadüf müdür? Bütün bunlar yapılan planların birer sonucudur. Halbuki halifelik için ilk başta en çok adı geçen Ebu Ubeyde idi ama ne hikmetse Ömer öne çıkıyor ve Ebu Ubeyde birden tarihe karışıyor, ortalıktan kayboluyor.

Nitekim Ebubekir öldürülünce, Ömer hemen başa geçiyor.

h- İbni Mesut'un Önemli Açıklaması

İbni Mesut, "Bana teklif edilse ki, ey İbni Mesut; sen yemin içer misin ki Muhammed katledilmiştir diye? Ben de derim ki, değil ki bir kere; dokuz sefer bu konuda rahatlıkla yemin

106 Şehristani, Milel ve'l Nihal, s. 1/31.

107 a- İbni Küteybe Dineveri, El-İmame ve's-Siyase adlı yapıtında Ebubekir kısmında, s. 21.
b- Ömer Rıda Kehhale, A'lam-I Nisa, 4/114.

içerim ki Muhammed suikasta kurban gitmiştir. Ancak bana, 'Yemin içer misin ki Muhammed normal eceliyle ölmüştür diye?" teklif gelse, bu konuda tek bir sefer bile yemin içemem" diyor. Önemli bir kişiden önemli bir açıklama. Bu hadis, birçok İslami kaynakta geçmektedir.[108]

tabii ki İbni Mesut bu açıklamayı yaparken detayını anlatmıyor: Nasıl katledildi, neydi olay, bunu izah etmiyor. İslami kesim burada Yahudi kadının Hayber'de verdiği zehir olayını gündeme getirebilir; yoksa Ayşe miydi, Hafsa mıydı... Müslüman yazarlar bunu akıllarından bile geçirmezler veya geçirmek istemezler. Ama olay tek bu hadise bağlı değil ki, görüldüğü gibi kanıtlar fazla.

Şa'bi bu konuda, "**Yemin ederim ki, Hz. Muhammed suikasta kurban gitmiştir**" diyor.[109]

Daha önce de Enes b. Malik'in, "**Hz. Muhammed'in Hayber'de yediği o zehirli et, onun küçük dili ve ağız bölgesinde iz bırakmıştı, tahribat yapmıştı**" hadisini aktardım. Ki Hayber zehirinden de etkilendiği bir gerçek; ama o olayla ölümü arasında üç yıllık bir zaman var.[110]

Az önceki hadise bakıldığında, acaba gerçekten dini bir emir gereği mi; yoksa bu ilaçtan dolayı ağız bölgesinden dökülen etler sonucu meydana gelen çirkinlikten dolayı mı Hz. Muhammed'in resim-heykele yasak koyduğu konu-

108 a- Zehebi, Siyer-i A'lam, 27/437.
b- İbni Kesir, Bidaye-Nihaye, hicri 9.yılı olayları Tebuk seferi kısmında ve 11. yılı olayları. Muhammed'in ölümü kısmında 5/247.
c- Hakim, müstedrek no: 4394, 3/60-61.
d- İbni Sad, 2/350.
e- İmam Ahmet b. Hambel, Müsned, Abdullah b. Mesut müsnedleri, no: 3435.

109 Müstedrek, Megazi, no: 4395.

110 a- Buhari-Müslim hadisler, El-Lü'lüü ve'l-Mercan, no: 1413.
b- Müslim, Selam, Zehirleme kısmında.
c- Buhari, Hibe, 51: Müşriklerden hediye kabul etme kısmında.

sunda tereddüt içinde kalıyoruz. Yani belki de, "Bundan sonraki nesil beni bu halde görmesin" demek istemiş ve bu nedenle resminin yapılmasına izin vermemiştir. tabii ki bu da bir yorum.

Burada şu sorulabilir: Peki buraya kadar anlatılanlardan nasıl bir sonuç çıkaralım? Yani Muhammed'i, Ayşe ve Hafsa aracılığıyla Ömer-Ebubekir iktidar kavgası için mi katletmişler, Hayber'de yediği zehirli yemekten mi ölmüş, yoksa normal kaderiyle mi? İşte bence bu sorulara sağlıklı yanıt almak için kitabı sonuna kadar takip etmek lazım. Çünkü böyle olursa verilen yanıt daha da sağlıklı olur. Yine de buraya kadar anlatılanlardan okuyucu ne anlamışsa tabii ki bu onun algısı ve takdiridir. Ama dediğim gibi sağlıklı karar için kitaptaki tüm bilgileri bitirmek lazım.

Ancak şu var ki, iktidar kavgası yüzünden, Ebubekir ve Ömer öteden beri Hz. Muhammed'e karşı suikast düzenlemişler; ancak bir nevi başaramamışlar. Bardağı taşıran son damla ise, Hz. Muhammed'in, Ali'yi halife göstermesi ve Ebubekir, Ömer gibi Hz. Ali'ye rakip çıkabilecek, ileride sorun yaratabilecek kişileri de, dönüşü imkânsız bir savaşa gönderip bu yöntemle ortadan kaldırması. Nitekim vefat ettiği ayın pazartesi günü Üsame'ye bu görevi verirken hasta değildi; bundan sonra çarşamba günü hasta olur ve fazla geçmeden vefat eder.[111] Demek ki artık ölüm-kalım savaşı; onlar o arada işi hızlandırmışlar.

111 İbni Sad, Tabakat, 2/345.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

HALİFE EBUBEKİR

a- Ebubekir Nasıl Halife Oldu?

Hep söyleniyor, Hz. Muhammed'in vefatından sonra Ebubekir nasıl halife oldu; zorlukları var mıydı, tüm Müslümanlar bir ağızdan mı kabul etti, Hz. Muhammed'in onayı var mıydı gibi sorular hiç sorulmamış, bu konular hiç de irdelenmemiştir. Şimdi Ebubekir'in nasıl halife ilan edildiğine ilişkin İslami kaynaklardan bir özet sunmak istiyorum. Çünkü biliyorum ki, bu konuda da insanların bilmedikleri önemli şeyler var.

Muhammed vefat edince, Hz. Ali hem onun damadı, hem de amcaoğlu olduğu için, onun cenazesiyle ilgilendi. Yaygın olan görüşe göre de **cenaze üç gün yerde kaldı**. Peki niye? Çünkü iktidarı ele geçirmek için, halk tabiriyle halife olmak için çok ciddi çekişmeler vardı da ondan. Hele Ebubekir ile Ömer bu iktidar kavgasının merkezindeydi. Zaten Ebubekir ve Ömer'in, kızları Hafsa ve Ayşe eliyle, iktidar için Hz. Muhammed'i katlettiklerini daha önce yazdım. Ölümünden sonra artık sıra uygulamadaydı. Bu yüzden onlar iktidar derdindeydi; cenaze önemli değildi. Bu tür iktidar kavgaları tarih boyunca hep olmuştur. Başka ülkelerin tarihini irdelememize gerek yok; geçmiş dönemlerde Osmanlı padişahları, Cumhuriyetten bu yana da Türkiye'de bu gibi olayların varlığını bilmeyen yok. Hz. Muhammed'le halifeleri için de aynı planlar geçerli ve hatta

mevcut bilgilerden o dönemde bu tür suikastların daha fazla var olduğu ortaya çıkıyor.

Aslında Hz. Muhammed'in ölümü ve bu arada cenazesinin yerde kalması hiç de Ebubekir ile Ömer'in umurunda değildi. Burada Buhari'de pek çok yerde tekrarlanan bir olayı aktarayım.[112] Beni Temim kabilesinden bir heyet Muhammed'e gelir. O sırada Ebubekir'le Ömer de Muhammed'in yanındalar. Bunlar, Muhammed'in huzurunda tartışmaya, birbirlerine kırıcı sözler söylemeye başlarlar. Bu sırada Hucurat suresi ikinci ayeti iner: "**Ey iman edenler! Seslerinizi, Peygamber'in sesinin üstüne yükseltmeyin.**"

Bu sure hicri 9-10. yılında inen Kur'an'ın en son gelen/oluşan surelerinden. Yani İslamiyetin ilk yılları olsaydı denilebilirdi ki Ebubekir'le Ömer yeni Müslüman olmuşlar, Muhammed huzurunda kavga etmeleri, saygı göstermemeleri normaldir; ancak bu sure geldiği zaman nerdeyse Kur'an bitmek üzere, Muhammed'in artık son yılları. Anlaşılan o ki, Muhammed bunları kendi sözleriyle durduramadığı için Tanrı-Cebrail formülünü uygulamak zorunda kalmış.

Hele Ömer bir kızdı mı zaten ancak ayetle durdurulabilirdi. Bu konuda Ömer'le ilgili özel bir bölüm sunacağım. Orada kendisinin ne kadar etkili olduğu ve Tanrı'nın ne kadar ona önem verdiği örneklerle açıklanacaktır. İşte Ebubekir-Ömer, Muhammed'e aşırı derecede bağlıydı (dini bağlılık kastediyorum) demenin yanlış olduğuna Buhari'nin birkaç yerinde anlatılan bir örnek, ki Muhammed onlar sayesinde zorda kalıp kurtuluşu ayet oluşturmakta bulur. Bu konuda oluşan ayetin bir de yanlış bir yanı var. Çünkü ayet

112 Buhari, Megazi, Vefd'ü Beni Temim kısmında. Tefsir kısmı, Hucurat suresi bölümünde ve İ'tisam kitabı Bab'u ma yekrehü mine-t-Teammük-ı kısmında.

genel değil; Muhammed'e özel. Dolayısıyla kendisi 1400 senedir yok. O zaman bu ayetin Kur'an'da kalmasının Müslümanlara ne faydası var ki; fazladan orada duruyor. Çünkü o artık yok ki Müslümanlar ona karşı sesini kıssınlar, yüksek sesle konuşmasınlar. Yani, ayetin bir kere muhatabı ortada yok.

Kaynaklarda Muhammed'in vefatı sonrasında Ömer'in ortaya çıkıp "Kim Muhammed ölmüştür diyorsa onu öldürürüm. Aslında o Allah'ın yanına çıkmış, yakında dönecektir" gibi sözler sarf ettiği anlatılıyor. Daha sonra Ebubekir "**Sünh**" denilen Medine dışındaki ailesinin yanında iken ölüm haberini duyup gelince, hemen minber tarafına geçip konuşmaya başlar. Bu arada Ömer'e de kızıp, otur oturduğun yerde diye talimat verir ve o sırada halk huzurunda güya Ömer'i sakinleştirmek için Kur'an'dan şu ayeti okur: "**Ey Muhammed, şüphesiz sen de öleceksin, onlar da.**"[113] Buna karşı Ömer, Ebubekir'e, "Sen hatırlatmasaydın böyle bir ayetten haberim yoktu" diyerek adeta teşekkür eder.

Besbelli ki ikisi birlikte bu senaryoyu hazırlamışlardır. Yoksa niye Ebubekir kalkıp toplum içinde Ömer'e kızsın, onu sustursun; başka adam mı yoktu: Biri nalına vuruyor, diğeri mıhına. Aslında zekice bir plan. Benzer örnekler günümüzde de var: İnsanlar faili meçhule kurban gider (ki aslında failler belli) ve aynı katiller tarafından ah-vah denilerek onların cenazeleri kaldırılır. Bu gibi taktikler Ömer ile yandaşları için daha fazla geçerli. Bir taraftan vurmak, katletmek, diğer taraftan timsah gözyaşları dökmek! Niye timsah gözyaşları? Çünkü Ömer okur-yazar ve Muhammed'in vahiy kâtiplerinden. Dolayısıyla Kur'an'da olup bitenleri iyi bilmesi lazım.

113 Zümer suresi, 30. ayet. Cahız, Osmaniyye, s. 80.

Kendisi, bilerek işi acemiliğe vurmuş; yoksa Ömer Muhammed'in ölmeyeceğini iddia edecek kadar cahil biri değildi. Bir de, Ebubekir'in ona hatırlattığı ve onun da "bunu bilmiyordum" dediği ayet dışında, -Tanrı hariç- herkesin öleceğini açıkalayan ayetler Kur'an'da çok. Peki, hiç mi bir tane aklına gelmedi veya hiç mi onların içerdiği anlam Ömer'in aklında kalmadı? Bu konuda birkaç ayet vereyim. Ta Uhud harbinde inen (oluşan) "Muhammed eğer ölür veya öldürülürse geriye mi döneceksiniz!" ayeti var. Ki Muhammed'in de hem ölebileceğini, hem de öldürülebileceğini belirtiyor.[114] Bir de Kur'an'ın birkaç yerinde tekrarlanan, "Her canlı ölümü tadacaktır/ölecektir" ayetleriyle[115] bunlara eşanlamlı, "Allah'tan başka her şey yok olacak, yeryüzünde bulunan her şey yok olacak, nerede olursanız olun ölüm size ulaşır" gibi ayetler var iken ve üstelik de işin mantık yanı bir tarafa; Ömer bunların kâtibi iken ve ayetlerin oluşmasında hep Muhammed'i yönlendirmiş iken, Ebubekir'e, "Ben Muhammed'in de öleceğini içeren ayeti bilmiyordum" demesine inanmak için ancak saf olmak gerek.

İktidar için Muhammed'i ortadan kaldıran bir Ömer, Muhammed için üzülür mü hiç! Herhalde kalkıp da "Ey ahali, Muhammed'i ben öldürdüm" diyecek hali yoktu! Bir de orada kılıç çekmekle farklı bir mesaj da vermek istemiş aslında. Halk Ömer'in aşırı derecede dindar olduğuna inansın diye. Çünkü onun halkla işi vardı, ileride onların başına geçecekti; kendini daha iyi takdim etmek için tabii ki böyle bir reklam onun lehine olurdu. Bir diğer önemli taktik de, böyle yapmakla aslında zaman kazanmak istiyordu. Çünkü Ebubekir'le birlikte yola çıkmıştı, beraber bir plan

114 Al-i İmran, 144.
115 Al-i İmran, 185, Enbiya, 35, Ankebut 57.

gerçekleştirmişlerdi ve o an için de Ebubekir hazır değildi. Medine'nin dışına, başka bir hanımının yanına gitmişti. İşte Ebubekir'in yetişmesi için aslında oyalamak istiyordu. Hele Ebubekir de gelince ona, 'geç yerine, bilmiyor musun ki Kur'an'da her canlı ölümü tadacaktır diye ayet var' demesi, tiyatronun başka bir parçasıydı.

Gerçekten Ebubekir'le Ömer adeta tiyatro oynuyorlardı. Defalarca Muhammed'i öldürmek isteyen ve sonunda başaran Ömer'in yukarıda yazdığım sözünün hiçbir değeri yoktur.

Burada komik bir olay da yaşanıyor; onu da ekleyeyim. Muhammed ağır hasta ve o gece artık ölecek. Ebubekir ona, "Bu gece falanca eşimin sırasıdır, onda kalmalıyım" diyor ve sanki gitmek için izin istiyor. Buna karşı Muhammed gidebilirsin diyor. Sözünü ettiği Medine dışında '**Sünh**' adında bir yer. Bir eşi orada kalıyordu, Esma binti Umeys de Medine'de onun yanındaydı. Haftada bir kez perşembe günleri hanımı Binti Harice'nin yanına giderdi, sabahleyin cuma günleri de saç ve sakalını boyar ondan sonra yola çıkar, Medine'ye gelirdi. İbni Sad nerdeyse Ebubekir'in bu saç-sakal boyama işine kendi kitabında sayfalarca yer ayırmıştır.[116]

Kadın o sırada da Ümmü Gülsüm adında bir kız çocuğa hamileydi. Hani İslam'a göre eğer bir erkek birden fazla kadınla evliyse, onlara sıra yapar, her gece birinde kalırdı. Ebubekir de böyle bir durumdaydı. Onun Binti Harice, Ummü Ruman, Esma binti Umays gibi eşleri vardı. Hatta Ebubekir vefat edince, eşlerinden Esma onu yıkıyor. Yani

116 a- Zebidi, Tac'ül Arus, SNH maddesi.
b- İbni Esir, Nihaye. SNH md.
c- Siret-i Halebi, Muhammed'in ölümü kısmı.
d- Kenz'ül Ummal, Ebubekir kısmı, no: 14077.
e- İbni Sad, Tabakat, Ebubekir'in halife seçilmesi konusunda, 3/99-102.

Hz. Muhammed'e sözünü ettiği kadın değil; başka bir eşi onu yıkıyor.

İlginçtir ki, Ebubekir'i yıkayan bu kadın, daha once Hz. Ali'nin ağabeyi Cafer'le evlenmişti. Cafer öldürülünce bu kez Ebubekir'le hayatını birleştirmişti. Anlattığım gibi kendisi ölünce bu Esma onu yıkamıştır. Ama aynı Esma ve hele bir zamanlar Hz. Ali'nin ağabeyi

Cafer'le evli olan bu kadın, Ebubekir'in ölümü üzerine bu kez de Hz. Ali ile evleniyor ve bunlardan iki de çocuk dünyaya getiriyor. Bu kadının her üç eşinden de çocukları vardı. İşte nerdeyse kendilerine tapılan o dönemin insanları böyleydi.[117]

Ebubekir sabahleyin Muhammed'in ölüm haberini alınca merkebine binip geldi ve Ömer'in az önceki (sözüm ona sinirli) halini gördü ve onu yatıştırıcı bir konuşma da yaptı.[118]

Hani kurt hep sisli havayı sever, diye bir söz var; Ömer de önemli kişilerin cenazeyle uğraşmalarını fırsat bilip bir an önce işi sonuca götürmek istedi ve nitekim de başardı. Halifelik işi sağlama alındıktan sonra Ebubekir'le kendisi kabir başına döndüler; ancak o zaman da artık cenaze kaldırılmıştı ve ona yetişemezlerdi. Ali kabirle meşgul iken onlar o 2-3 günde işi bitirmişlerdi. Cenaze kefenlenirken, yıkanırken, defnedilirken ne Ömer ne de Ebubekir ortalıkta vardı. Hele ünlü Kur'an yorumcusu ve tarihçi Taberi (hicri 310'da vefat etmiş) kendi tarih kitabında Ebubekir'in üç gün sonra ancak cenaze başına geldiğini yazıyor. Bu konuda kaynak çok.[119]

---

117 Kur'an'da Kadın ve Muhammed'in Hanımları, s. 234. Orada çok kaynak var.

118 Sireti Halebi, Muhammed'in ölümü kısmı.

119 a- İbni Şeybe, Musannaf, 20/579- hadis no: 38201.

Bir de hep söylenir: Muhammed Ayşe'nin kucağında vefat etti diye. Anlaşılan o ki, bu da doğru değildir. Evet bu konuda hadisler var; ancak bunlar da Ayşe menşe'ilidir ve bir taktiktir. Mesela bu konuda İbni Sad bağımsız bir bölüm açmış ki, bazı rivayetlere göre Hz. Ali'nin kucağında vefat etmiştir. Örneğin; Ömer artık halife, bir ara ondan soruyorlar: Hz. Muhammed'in son sözü neydi diye? O, ben bilmiyorum; Ali'den sorun diyor. Demek ki son nefesinde Ali'nin kucağındaymış. Bir de İbni Abbas'tan soruyorlar, Ayşe diyor benim kucağımda vefat etti, acaba doğru mu? Kendisi, "Bu da nerden çıktı; Allah'a yemin ederim ki Ali'nin kollarında vefat etti" diyor.[120] Yani ortalık toz-duman.

Diğer taraftan Hz. Ali ve eşi Fatma, cenaze işi bittikten sonra, (Ali halife olsun diye) halkın karşısına çıkıyorlar; ama artık onlar için çok geç: Ebubekir'le Ömer, işi çoktan sağlama almışlardı. Hz. Ali'nin daha sonra gidip halktan destek talebinde bulunduğu düşüncesi, İslam'da Sünni kesimin iddiası. Şia kesimin tarihçileri ise, "Hz. Muhammed sağ iken halifeliği zaten Hz. Ali'ye vasiyet etmişti" fikrini savunuyorlar ve Ali'nin de, "Nasıl olsa artık halifelik benim hakkım. Dolayısıyla cenazeyi kaldıralım, ondan sonra bu işle ilgilenirim" hesabından dolayı başta ilgilenemediğini ve Ömer'le Ebubekir'in cenazeyi fırsat bilip halifeliği gasbettiklerini söylüyorlar. Benim için ha Ali halife olmuş, ha başkası olmuş fark etmez. Burada belirtmek istediğim, bu dinin lider kadrosunun hep skandallarla, suikastlarla yönetimi ele geçirmiş olmalarıdır.

b- Hindi, Kenz'ül ummal 5/652- no: 14139.

c- Taberi Tarihi, 11. yılı olayları Ebubekir'in halife seçilmesi kısmında, cilt 3/201.

d- Ömer Rıda Kehhale, A'lam-i Nisa, 4/114

e- İbni Küteybe, İmame-Siyase, 1/21 ve Şehristani, Milel-Nihal. C. 1/32.

120 İbni Sad, Tabakat, 2/381. Hindi, Kenz. No: 18789-18791.

Şu da var ki, Muhammed'in ölümünden sonra yönetime talip çıkanların hepsi zaten Müslüman: Ebubekir, Sad b. Ubade ve Hz. Ali bunların tümü de meşhur sahabeler; yani iktidar kavgası sadece Müslümanlar arasında oluyordu. Şunu da unutmamak lazım: İlk başta –zorlu mücadelede Ebubekir Ubeydullah'ı bile öneriyordu. Ama her nedense zaman içinde bu kayboluyor ve onun yerine halife Osman ortaya çıkıyor. Bunun nedeni Osman taraftarlarıyla Ömer arasında yapılan pazarlıklar ve sonunda Ebubekir'i ortadan kaldırma planıdır.

Yukarıda değindiğim gibi iktidar mücadelesinde Mekke'den gelenlerin başını Ebubekir-Ömer çekiyordu. Medine'nin yerlileri olan ve kendilerine **Ansar** denilen grup ise **Sad b. Ubade**'nin etrafında toplanmıştı. Medineli Müslümanlara Ansar denmesinin nedeni şu: Mekke'den göç eden Müslümanlara yardımcı oldukları için bu adı almışlardı. Zaten Ansar kelimesi çoğul olup, yardımcılar anlamına gelir. Başta Muhammed olmak üzere, Müslümanların Medine'ye gelmelerini sağlayan, buna yardımcı olan Sad b. Ubade'dir. Akabe biatında da bu adam vardı. Bu buluşmayı sağlayan ve Muhammed'le Müslümanların Medine'ye gelmelerine zemin hazırlayan etkili bir isim. Bedir hariç tüm savaşlarda bulunan bir sahabe. Rivayetlere göre hergün kendi evinden Muhammed'e etli yemekler götürüyordu. Asil bir ailedendi ve çoğu kez seslenip 'kimin evinde et-yemek yoksa buyrun Sad'ın evine gelip yemek yesin' diyordu.[121]

Bir zamanlar Muhammed muhtaç iken onlar yardım edince, övgü anlamında kendi Kur'an'ına bunlar hakında ayetler de oluşturuyordu. Bu konuda Kur'an şöyle diyor: "**Mekke'den gelenlerden önce Medine'ye yerleşmiş ve**

121 İbni Sad, Tabakat, Sad b. Ubade kısmında, 3/310.

imanı da gönüllerine yerleştirmiş olanlar, hicret edenleri (Mekke'den gelen Müslümanları) severler. Onlara verilenlerden dolayı içlerinde bir rahatsızlık duymazlar. Kendileri son derece ihtiyaç içinde bulunsalar bile yine Mekke'den gelen Müslümanları kendilerine tercih ederler (yani yemezler; ancak yediririler)" diyor.[122]

İşte böyle; başta yardım etsinler diye oluşturduğu ayetlerle onları şişiriyor; ama iş sağlama alınıp da zaman içinde sıra paylaşıma gelince onlara bir şey yok, düşman ilan ediliyorlar ve insan yerine konmuyorlar.

Evet; Sad b. Ubade'yi halife olarak destekleyen ve çoğunluğu Medine yerlilerinden oluşanlar, Sad halife olsun diye "**Sakife Beni Saide**" denilen gölgelik bir yerde toplanıp durum değerlendirmesi yapıyorlar. Bunun haberini alan Ebubekir'le Ömer oraya gidiyor. İki grup arasında yapılan konuşmalar sırasında halife Ömer, Ebubekir'in avantajlarını anlatmaya başlıyor: Hem ilk Müslümanlardandır, hem Muhammed hasta iken cemaate imam olmak için onu önerdi, Hz. Muhammed'in kayınpederi (Ayşe'nin babası), hicret esnasında onunla birlikte Medine'ye gelen çok yakın bir dava arkadaşı gibi olumlu taraflarını öne sürüyor ve bu arada "**Bakın ilk olarak ben onun elinden tutup halifeliğini kabul ederim**" diyor.

Bunun üzerine iki kesim arasında tartışmalar, hatta kavgalar başlıyor. O arada adamın biri Hz. Ali halife olsun deyince (tabii ki Ali orda yok, kendisi cenazeyle meşgul), Ömer kılıcını çekip kendi yandaşlarına, "**Bu köpeğin haddini bildirin**" diyor. Yine Sad taraftarlarından **Hubab b. Munzır**, "Halifelik bizim hakkımız, Mekkeli Müslümanlar kabul etmiyorlarsa, bunlar zaten buralı değil; şehrimizi terk edip memleketlerine gitsinler" deyince, Ömer ona, "**Allah**

122 Haşir suresi, 9. ayet.

belanı versin" diyor. Yine adamın biri 'Ebubekir olamaz, halifelik biz Medinelilerin hakkıdır' deyince, Ömer kılıcını ona doğru uzatıp seni paramparça ederim diyor ve kendi adamlarına da "**Bunu öldürün**" emrini veriyor. Sad'ı destekleyenlerden biri Ömer'in sakalından tutup "**Ey Ömer, sen onun kılına dokunursan senin ağzında bir tane diş kalmaz"** diyecek kadar sert tepki gösteriyor. Diğer bir şahıs, "Anlaşılan o ki başka çözüm yok, bu iktidar işi ancak kanla halledilir" diyor...

Hatta Ebubekir durumun vehametini görünce, ya Ebu Ubeyde, ya da Ömer halife olsun ben olmayayım, ya da iktidarı aramızda paylaşalım diyor. Ebubekir'in bu açıklaması birçok kaynakta anlatılmaktadır. Hele ibni Ebi Şeybe bu konuda birçok hadis aktarmıştır. Hatta bu konu Buhari'de de anlatılır ve burada Ebubekir, Ömer ile Ebu Ubeyde arasına girip onların ellerini tutar, "Ben sizden biri halife olsun" derim teklifinde bulunur. Çünkü evdeki hesap çarşıya uymamış: Sert tartışmalar, ciddi rekabet ve hatta kavgalar olmuştur. Ebubekir korkusundan bu öneride bulunur. Yoksa başlangıçta Ömer'le farklı bir plan yapmıştı.

Ebubekir'in bu önerisini en başta Ömer kabul etmedi. Ömer biliyordu ki, eğer Ebubekir olmazsa, ilk aşamada kimse Ömer'i kabul etmez. Çünkü kendisi çok sert biriydi, kimse onun yönetici olmasını kaldıramazdı. O da bunun farkındaydı.

O yüzden gelecekte halifeliği garantiye almak için, ilk etapta tehlikeyi (pek de becerikli olmayan ve zaten yaşlı olan) Ebubekir üzerinden atlatmak istiyordu. Kaldı ki, zaten ikisi arasında daha önce bu yönetim konusunda planlar yapılmıştı. Bunu Muhammed'in zehirlenerek öldürülmesi kısmında anlattım. O nedenle Ömer hep Ebubekir olsun diye ısrar ediyordu. Zira bunun dışında seçilen bir halife

Ömer'in kendi hesaplarını altüst edecekti, Ömer bunu çok iyi biliyordu, farkındaydı.

Her ne kadar Ebubekir'in halife olma durumu bir sürpriz de olsa, yaşlı biri olduğu ve Ömer kadar da sert olmadığı için, halk ona evet diyebilirdi. İşte bu noktada Ömer sonuç alma konusunda biraz rahattı ve nitekim de başardılar. Bu arada ben bunu anlatırken başka bir olay hep aradan kaynayıp gidiyor. Hz. Muhammed vefat etmeden önce, Üsame b. Zeyd komutasında Bizanslılara karşı savaşmak için İslam ordusunu Suriye tarafına gönderiyor. Ortalıkta Ebubekir, Ömer gibi önemli isimler varken, Üsame gibi birini komutan seçmesi onlara göre normal bir durum değildi. O yüzden karşı çıkıyorlar ve ne Ebubekir, ne de Ömer onunla birlikte savaşa katılıyor. Bundan şu anlaşılıyor: Hz. Muhammed, Ömer gibilerini bu zor savaşa gönderip etkisiz hale getirmek, harcamak ve gelecekte halifelik için Hz. Ali'nin önünü açmak istemiş. Onlar Hz. Muhammed'i dinlemiyor ve savaşa katılmıyorlar. Muhammed'in ölümünden sonra Ebubekir'in araya girmesiyle, Kureyş'ten birçok önemli kişi Medine'de kalıyor. Ömer zaten demirbaş, o savaşa katılmıyor. Yani ortada satranç gibi çok çetrefilli bir oyun var aslında. Ama kimse bu olayların üzerine bu şekilde gitmemiş.

Kaynaklarda, o dönem çoğu insanın Ebubekir aday olacak diye tahmin etmedikleri anlatılıyor.[123] Ama Ömer onu zorla öne çıkartıp illa Ebubekir olsun diye ısrar ediyordu. Hep söylüyorum: Ancak bu yolla Ömer halife olabilecekti. Bu kadar muhalefet varken, Ömer de bir sözünde, "Halkın

123 Mesela Muhammed'in amcası Osman. Zübeyir, Haşimoğulları, Sad b. Ubade, Halit b. Sait b. As, Talha b. Ubeydulah -Her ne kadar Ebubekir onu önerdiyse de, muhalif olduğu için kerhen, durumu yatıştırmak ona ikram ediyordu- Mikdad b. Esvet, Selman-i Farisi, Ebu Zer, Ammar b. Yaser, Bera b. Azıb, Übey b. Ka'b, Ebu Süfyan ve daha niceleri Ebubekir'e karşıydı.

üzerinde anlaşmadığı kişinin halifeliği meşru değildir, hatta bununla savaşılır" dediği halde, ısrarla ve hatta zorla Ebubekir'i halife ilan ediyordu. Bu olay, uzunca bir hadiste en başta Buhari'de anlatılmaktadır. Burada deniliyor ki, Ömer camide bir konuşma yapıyor, Ebubekir'le birlikte halk da dinliyor. Daha sonra Ömer gelip Ebubekir'e, minbere çık halk gelsin sana biat etsin/elini tutup seni kabul etsin diyor; ama Ebubekir çıkmıyor. Bu arada Ömer ısrarla onu minbere çıkartıyor.[124]

Hatta deneme mahiyetinde henüz Ebubekir seçilmeden Ömer, Ubeydullah'a, seni halife yapalım diyor. Ubeydullah kurtların çok olduğunun farkındadır, kimse bu lokmayı ona yedirmez; o nedenle hayır diyor. Bir de ortamdan anlıyor, kimin kimden yana olduğunu biliyor ve zaten Ömer de bir taktik olarak ona bu teklifi sunuyordu.[125]

İşte başlangıçta Ebubekir'in halifeliği sürprizdir diyenlere kızan Ömer, daha sonra bunun sürpriz olduğunu itiraf ediyor: Evet doğrudur diyor. Medineliler Sad b. Ubade halife olsun diyorlardı. Mekke'den gelenlerin bir kısmı Ebubekir olsun diyordu; ama bazıları da Hz. Ali'nin evinde karargâh kurmuşlardı, o olsun diyorlardı. Sonuçta Ebubekir'in tarafı ağır basıyor ve kendisi halife seçiliyor.[126]

İşte böyledir: Başlangıçta kim sürpriz diyorsa asar keserim diyen bir Ömer, daha sonra tam tersini söylüyor, bunun bir sürpriz olduğunu kabul ediyor.[127]

---

124 Buhari, Kitab'ül Ahkam, İstihlaf bölümü. Taberi Tarihi, 3/220.

125 İbni Hacer, Sevaih-i Muhrika, hemen başta birinci bab, Ebubekir kısmında. Buhari ve Müslim'den naklen. İbni Asakir, Tarih-ü Medinet'i Dımaşk, c. 30/274.

126 Buhari, Hudut, Bab-ü recmi-l hubla kısmında. Belazuri, Ensab, 2/272.

127 a- A. Razza, Musannaf, Megazi kısmı, Muhammed'in hastalığı babında. No: 9756.
b- Buhari, Ahkam, İstihlaf bölümü.

Anlatılanlardan anlaşılıyor ki, Ebubekir çok beceriksiz bir insan; ancak Ömer onun üzerinden geleceğini sağlama almak istemiş, onunla daha önce pazarlığını yapmış; adam artık mecbur. Hatta Ebu Süfyan Ebubekir'in halife olduğunu duyunca Hz. Ali'ye; "**Kureyş'in en pasif-zavallı kişisi halife seçilmiş, nerdeyse fıtık olurum (alay edercesine)**" diyor. Yine Selman-i Farisi o zaman Farsça bir cümleyle, "**Kerdaz ve nakerdaz**" şeklinde bunu belirtiyor. Yani bir şey yaptınız; ama iyi etmediniz diyor ve devamla, Hz. Ali'yi seçseydiniz hepinizin yararına olacaktı diyor.

Selman-i Farisi hakkında kısa bir bilgi vereyim. Kur'an'da Nahl suresinde "Derler ki Kur'an'ı bir insan Muhammed'e öğretiyor (tanrısal boyutu yok)" şeklinde bir ayet geçiyor.[128] İşte burada çoğu Kur'an yorumcuları Selman-i Farisi üzerinde durmaktadır. Demek istediğim, bu insan önemli biri. Kısa bir örnek vereyim. Ayşe anlatıyor: Muhammed geceleri Selman-i Farisi ile yalnız kalırdı, kendi aralarında konuşurlardı, hatta öylesine sohbete dalardı ki, bazen bizi unuturdu.[129] İşte Muhammed'in kendisinden bilgi aldığı Selman-i Farisi, Ebubekir hakkında az önceki sözü söylüyor. Kendisi aslen İranlıydı ve ailesi İran'da Zertüştilik dininde bir bakıma diyanet reisliğini yürütüyordu. Muhammed'e varana kadar, yollarda yıllarca değişik haham ve papazlardan da bilgi alış-verişi yapmıştı, tüm kutsal ve diğer Ortadoğu dinlerini iyi biliyordu. İşte Ebubekir'i tayin etmekle hata yaptınız diyen kişi böyle biridir.

Ebubekir halife olunca Talha kılıcını çekip ortaya çıkıyor, biz Ebubekir'e mi kaldık diye. Hatta Ömer ona, "dur durduğun yerde ey köpek" diyerek ağır hakaretlerde bulunu-

---

c- İbni Kesir, Bidaye. 5/269.

d- İbni Ebi-l A'sem, el-Ahad ve-l Mesani, 1/14.

128 Nahl, 103. ayet.

129 İbni Abdi'l Ber, İstiab, Selman-i Farisi kısmı, No: 1014.

yor. Halit b. Sad da sert tepki gösteriyor. Yani umulmadık bir sürpriz oluyor insanlar arasında. Ebubekir de bunu itiraf ediyor; ancak ortada bela var, ben bunun için kabul etmek zorundayım diyor.[130]

Sakife Beni Saide toplantısında bir ara Ebubekir, Ömer ve Ebu Ubeyde arasında durararak, "**Ya Ömer halife olsun, ya da Ebu Ubeyde**" deyince, Ömer, en başta Ahmet b. Hanbel'in Müsned'inde ve daha birçok İslami kaynakta geçen, "**Vallahi senin önüne geçsem boynum kırılsın! Benim için en ağır günah, sen hayatta iken benim senin önüne geçmemdir. Olur mu, böyle yapar mıyım? Sen hayatta iken kimsenin haddine değil ki senin önüne geçsin, Muhammed seni namazda öne geçirmedi mi, kimsenin haddi değil ki seni arkaya çeksin. Vallahi ben iman üzere öldürülsem, bir daha dirilsem, bir daha öldürülüp dirilsem yine senin önüne geçemem! Ver elini önce ben siftah edeyim, seni kabul edeyim**" diyerek hep onun propagandasını yapıyordu.[131]

Aynı teklifi, Ömer Ebu Ubeyde'ye sununca, sen halife ol deyince o, "**Ey Ömer, sen Müslüman olalı senden hiçbir şey anlayamadım. Ebubekir var iken nasıl ben öne geçerim**" diyor.[132] Aslında danışıklı dövüş olmazsa Ebu

---

130 Belazuri, Ensab, 2/271-74, Cahız, Kitabü'l Osmaniye, s. 172. Taberi, Tarih, 3/206.

131 a- Belazuri, Ensab, 1/580 ve dv ayrica 2/263.
b- Cahız, Kitabü'l Osmaniye, s. 232.
c- Kenz, no: 14131-14137, cilt 5/643.
d- Taberi tarihi, 3/206 Sakife Beni Saide kısmında.
e- Muhibbüddin Taberi, Riyad'ü Nadre, 1/162.
f- Siyer-i İbni Hişam, 4/310.
g- Ahmet b. Hanbel, müsned, 1/183. Sakife Beni Saide kısmında.

132 a- İbni Asakir, Tarih-i Medine-i Dımaşk, cilt 30/274.
b- Hindi, Kenz'ül Ummal, 5/643, no: 14132.
c- M.Taberi, Riyad 1/151.

Ubeyde o kadar kitle içinde bu sözü Ömer'e karşı kullanamazdı. Bu söz aslında Ömer'in de hoşuna gidiyor.

Ömer'le Ebubekir'inki bir danışıklı dövüştü; ancak Ebu Ubeyde, kimsenin bu makamı ona teslim etmeyeceğini bildiği için hep arkaya çekiliyor, hayır diyordu. Yani kendisi senaryodan habersizdi. Ancak kendisine yapılan tekliflin boş olduğunun farkındaydı. O nedenle kabul etmiyordu.

Bu durumda haklı olarak şu soru sorulabilir: Madem baştan beri Ebubekir Ömer'le bir komplo içindeydi ve sonuçta Muhammed'i ortadan kaldırmayı başardılar; peki niye ilk başta ben olmayayım demiş ve hasta iken de son nefesinde yine bunu tekrarlamış: Keşke ben halife olmasaydım diye? Hal böyle olunca ortada çelişkili bir durum söz konusu. Aslında çelişki yok. Çünkü:

İlk başta o toplantıda ben olmayayım demesinin nedeni, kendisinin gördüğü kavgalardan korkmuş olması ve bu nedenle adaylıktan çekilmek zorunda kalması. Çünkü bakmış ki, çarşıdaki hesapla evdeki hesap birbirlerini tutmuyor. O nedenle ben olmayayım sonucuna varmış. Son nefesindeki pişmanlığa gelince; bunun birçok nedeni var.

Birincisi, Ebubekir zaman içinde kendisinin Ömer tarafından kullanıldığını fark ettiği için bunu söylemiş olabilir. Bu konuda yeri gelince Ebubekir'in ölümü başlığı altında önemli bazı örnekler verereceğim. Ki araları açılır, artık Ebubekir de ona karşı illallah diyecek hale gelir.

İkinci neden ise, Ebubekir'in iki buçuk yıllık icraatının çok kanlı geçmiş olması, son nefesindeki pişmanlığına neden olmuş olabilir. Bilmiyorum ama bunları bir film şeridi gibi son nefesinde gözler önüne getirince etkilenmiş olabilir diyorum. Hele en başta da Fatma ve Hz. Ali'ye, Ömer bas-

kısıyla yaptığı haksızlık onu etkilemiş olabilir. Bu başlık altında zaten belirteceğim ki, Ebubekir talimatıyla Ömer gider Fatma'yı tekmeler, sonuçta Fatma hem çocuk düşürür, hem de bu olayda aldığı darbelerden dolayı kısa zaman içinde vefat eder ve Ali'nin de başına getirmedikleri kötülük kalmaz.

Hele Muhammed'in vefatından sonra Ebubekir'in kitlesel bir şekilde dinden çıkanların üzerine gitmesi ve onlara uyguladığı katliamların benzeri tarihte az bulunur. Sadece Yemame'de katledilen insanların sayısı 21 bindi. İşte Ebubekir'in son nefesindeki pişmanlığı bunlardan dolayı olabilir. tabii ki var olan bilgilerden yola çıkarak böyle bir sonuç muhtemeldir diyorum, yoksa niye pişman olsun ki.

Şu da önemli, Medine'nin asıl sahipleri olan Ansar grubu, yani Sad b. Ubade'yi destekleyen kesim, ikili bir yönetim de önerir ve başlangıçta Ebubekir buna evet der: **Bir lider bizden olsun, diğeri de sizden** düşüncesindedir. Aslına bakılırsa bu adil bir öneri; ancak Ömer buna karşı çıkıyor. Çünkü onun amacı kısa zamanda yönetimi ele geçirmekti. tabii ki sonuçta Ebubekir halife oldu; ancak diğer rakip Sad b. Ubade, "**Yerle gök birleşse bile ben onun halifeliği tanımam**" dedi. Onu rahat bırakmadılar, o da Medine'yi terk edip Şam tarafına gurbete gitmek zorunda kaldı. Buna rağmen onu orada da rahat bırakmadılar: Ömer halife olunca onun arkasından Halit bin Velit ve Muhammed b. Mesleme'yi gönderip onu gurbette öldürttü[133] ve sonunda şu yakıştırmada bulundu: "**Efendim tuvalet ihtiyacını giderirken o durumda cinler onu öldürür**" şeklinde masalımsı bir gerekçe...[134]

133 Belazuri, Ensab, 1/580 vd- 2/261-272.
134 Belazuri, Ensab, 1/586 vd- 2/272.

Dediğim gibi, bütün bunlar bir film şeridi gibi eğer Ebubekir'in gözünün önünden geçmişse, geçmişin hesabını yapmışsa ve Ömer tarafından kullanıldığını da fark etmişse son nefesindeki pişmanlık bunlardan dolayı olmuş olabilir. Ebubekir'in pişmanlığını içeren hadisi, bundan sonraki kısımda Fatma'nın malı konusunda anlatacağım.

Ömer'in Ebubekir'den sonra halifelik makamına oturması çok kolay olmuştur: Ebubekir ölünce hemen o gece Ömer birkaç kişiyle, -tabii ki içlerinde halife Osman da var- hemen onun cenaze namazını kıldı ve o gece götürüp defnettiler. Sabah olduğunda ise Ebubekir vefat etti, yerine de beni tayin etti diyerek halifeliği bu şekilde ele geçirdi. Neden geceleyin gömdü, acelesi neydi? Çünkü itirazlar olabilirdi, başına dert açılabilirdi. O yüzden birkaç önemli kişiyi de yanına alarak onu geceleyin gömdü ve güya vasiyeti üzerine halife olduğunu halka duyurdu.[135]

Ebubekir, Ömer'e görev verdi, o da hemen kolayca iş başı yaptı iddiası doğru değildir; bu iddia gerçeği yansıtmıyor. Ebubekir'in ölümü konusuna yeterince açıklık getireceğim. Ancak az önce değindiğim gibi söz Ebubekir'in gece defninden açılmışken bir fıkra anlatmam gerekiyor. Bizim Diyarbakır'da hocanın biri öğrencisine adını sormuş. "Adım İskân" demiş öğrenci. "Peki, babanın adı ne?" diye ikinci bir soru sormuş öğretmen. "Onun da adı İskân" ce-

135 a- Taberi Tarih-i, 3/421 ve devamı.
b- İbni Esir, el-Kamil 2/263.
c- İbni Sad, 3/111.
d- İbni Ebi Şeybe, Musannaf, Ömer'in halifeliği kısmında, no: 38211.
e- Kenz, Ömer kısmı. no: 14178.
f- İbni Asakir, Tarihi Dımaşk, 30/411-415.
g- İbni Sad, Tabakat, 3/111 Ebubekir bölümü 3/146 halife Ömer kısmında.
h- Suyuti, Tarih'ül Hulefa, s. 68.
ı- İbni Esir, el-Kamil, hicri 13. yılı olayları.

vabını almış. "Baban ne iş yapar?" "İskân müdürlüğünde memur" demiş öğrenci. "Peki, nerede, hangi semtte oturuyorsunuz?" Çocuk, "Biz İskân evlerinde oturuyoruz" yanıtını vermiş. Yani hep iskân, hep iskân...

Tıpkı bunun gibi; başta Muhammed olmak üzere Osman, Ebubekir, Hz. Fatma (mezarı bile belli değil) gibi önemli kişiler de hep gece gömülmüşlerdir. Bunun bir anlamı olmalı.

Halifelikle ilgili bu zorlu seçime bakılınca haklı olarak şu soru insanın zihnine geliyor: Neden Muhammed kendinden sonra halife olacak kişiyi, kendisi henüz hayatta iken belirlememiş? Acaba kimse onu dinlemezdi diye mi cesaret edememiş; yoksa kendisinden sonra iktidar yüzünden kavgaların çıkacağını tahmin edememiş de ondan mı veya Ali gibi birini belirlemiş; ancak o dünyasını değiştirince sonrakiler buna uymamışlar mı?

İhtimaller çok: Dediğim gibi ya hiç düşünmemiş, bunu aklına bile getirmemiş, ya da belirlemiş ve hem damadı, hem de amcasının oğlu olan Ali'yi tavsiye etmiş; ancak vefatından sonra Ömer-Ebubekir ekibi iktidarı zorla, hileyle ele geçirmişler. Bir kere Muhammed'in kendisinden sonra neler olacağını bilmediğini iddia etmek çok yanlış olur. Başka bir tabirle, "Muhammed kendisinden sonra iktidar yüzünden neler yaşanacağını bilmiyordu" demek ancak saflık olur. Belirlememenin bir diğer ihtimali de, karşısında aynı zamanda kayınpederi olan Ömer gibi güçlü birinin olması olabilir. Diğer tarafta Ebubekir ve hem damadı, hem de amcasının oğlu olan Hz. Ali vardı ve bunlar gibi Mekke'den gelenlerden, Medine yerlilerinden birçok önemli kişiler vardı. İşte bu zorlu tablodan birini belirlemeye cesaret edememiş demek de mümkün. Dolaylı olarak belki birini belirlemiş; ancak açıkça belirlemekten kaçınmış olabilir.

Bütün bunlar ihtimaller. Ancak en güçlü olanı, Hz. Muhammed'in Ali'yi belirlemiş olması ve daha sonra Ebubekir-Ömer'in buna uymamış olmaları. İleride bunun üzerinde duracağım.

Ben görevin kime devredildiğinden ziyade cinayetler üzerinde duracağım. Ama okuyucuları aydınlatmak için bu konuya da açıklık getireceğim.

Bu zorlu ve karmaşık tablo olmasaydı, son hutbesi olan veda hutbesinde, toplanan binlerce insan kitlesi huzurunda kendi halefini ilan edebilirdi ve bu durumda kolay kolay kimse itiraz etmezdi.

Muhammed için sonuç alıcı bir yöntem olamayacağı için buna başvurmamış olabilir. Çünkü bu durumda en başta Ömer onu dinlemeyebilirdi, henüz hayatta iken Ömer'le arası açılabilirdi. Zira Ömer'i çok iyi tanıyordu. Buna kanıt olarak, Kur'an'ın Kökeni adlı yapıtımın Ömer'le ilgili bölümü önemlidir: Muhammed'i ne kadar yönlendirdiği o kitapta örneklerle açıklanmıştır; hatta birçok kez Muhammed, Ömer'in karşısında sıkıntıya düşünce, onu sevindirmek, ondan kurtulmak için, onun istekleri doğrultusunda ayetler oluşturup Kur'an'ına eklemiştir. Bu konuda adı geçen kaynağımda pek çok örnek verdim. Ayrıca elimdeki çalışmamın sonlarına doğru Ömer'in bilinmeyen yönleriyle ilgili bir bölüm açacağım; orada da onun Muhammed için ne kadar önemli, etkili ve baskın olduğu örneklerle açıklanacaktır.

Bir diğer ihtimal de, tüm zorluklara rağmen, Muhammed'in kendine bir halef seçmiş olmasıdır, bu mümkündür. Ama herkesin duyabileceği bir ortamda değil; belki az bir cemaat yanında söylemiş olabilir. Bunun da değişik nedenleri olabilir. Bu konuda -başta Buhari ve Müslim olmak üzere- önemli bazı bilgiler var. Mesela Muhammed ölüm dö-

şeğindeyken bazı tavsiyelerde bulunur, şu üç nokta önemlidir der. **Birincisi**: Arap yarımadasında iki din bir arada olmasın/tek din olsun veya müşrikler bu adada kalmasınlar. **İkincisi**: Size gelen elçileri (barış elçileri veya başka amaçla gelen elçileri kastediyor) iyi karşılayın. **Üçüncüsü ise maalesef** belirsiz... Neden belirsiz; bunun gerekçesi ilginç. Olayı aktaran İbni Abbas, **"Muhammed bu ikisini söyledi; ama üçüncüyü de ya kendisi sustu/söylemedi, ya da söyledi de ben hatırlayamıyorum"** şeklinde geçiştiriyor. Çok komik ve inandırıcı olmayan bir açıklama.

Bu hadis bile tek başına o dönemde olup bitenlerin ne kadar sağlıksız bir şekilde zapturapt altına alındığına kanıt olarak yeterlidir. Ben bu hadisin ilk ravisi tarafından bu şekilde söylendiğine inanmıyorum. Daha sonra, hadisler yazılırken bilerek bu şekilde yazılmıştır, bazı yerleri silinmiştir; bu kesindir. Üstelik bu hadis en başta Buhari'de birkaç yerde ve Müslim'de geçmektedir.[136]

b- Halife Ebubekir'le Ömer Hz. Fatma'nın Malına El Koyuyor

Bu başlık altında gözden hep uzak tutulmak istenen konulardan birini daha sunmak istiyorum. Buna ilişkin malzeme İslami kaynaklarda çok fazla. Bir şeyler anlaşılsın diye elimden geldiğince toparlayıcı bilgiler vermeye gayret edeceğim. Müslüman kamuoyu en çok Hz. Ali ve Ömer üzerinde durmuştur, Ebubekir ise çok mütevazı biri olarak lanse edilmiştir; aslında durum hiç de böyle değildir. Bu başlıkta çok farklı bazı konularla karşılaşılacağınızı şimdiden söyleyebilirim.

---

136 Buhari-Müslim hadisleri, El-Lü'lüü ve'l Mercan, vasiyet kısmı, no: 1059. Buhari, Cihat, Megazi ve Cizye bölümlerinde. Müslim, Vasiyet no: 1637

Tarihin egemenler tarafından yazıldığı bir realitedir; hele İslam tarihi için bu sav daha fazla geçerlidir. Buna rağmen yine de İslami kaynaklarda işleyeceğim konular hakkında sağlam kanıtlar vardır. Şunu da hatırlatmakta yarar var ki, bugün kitaplarda tasvir edilen, anlatılan Hz. Muhammed kendi zamanında bu kadar popüler, tabu haline gelmiş biri değildi, o günkü insanlar şimdiki Müslümanlar kadar ona tapmıyorlardı; ancak daha sonra büyütülerek farklı ve hayali bir Hz. Muhammed yaratıldı ve bu şekilde dinin hakikatını bilmeyenlere takdim edildi. Bu, Ebubekir, Ömer, Osman ve diğer meşhur sahabeler için de geçerlidir. Birazdan, Hz. Muhammed'in ölümünden sonra Ebubekir'in, Kur'an'a rağmen Hz. Fatma'ya yaptığı bir zulümden söz edeceğim. Bunu anlatırken de, başta Buhari ve Müslim'den bilgi sunacağım. Kaldı ki, anlatacağım konu hakkında İslam otoriterleri nezdinde zaten tartışma da söz konusu olmamıştır/Ebubekir'in yaptıkları iyi karşılanmıştır.

Şuna da vurgu yapmak isterim ki, 14 asır önce bir kadına yapılan zulüm ve haksızlığı gündeme getirmekteki amacım, İslamın lider kadrosunun halk nezdinde bilinen kimlikleriyle asıl kimliklerinin aynı olmadığını, bunların gerçekte çok farklı olduklarını ortaya koymak, bu konuda insanları bilgilendirmek ve bu tabulardan kurtulmalarına katkı sunmak; yoksa normalde 1400 yıl önce 20 yaşlarındaki bir kadının başına gelenlerden söz etmek, ancak abesle iştigal olur. Çünkü hem dünya genelinde, hem de ülkemizde her gün insanlar katlediliyor. O bakımdan amacım burada asırlar önce bir bireye yapılan uygulamadan bir ders çıkarıp İslam hakkında gerçeklerle hayaller arasındaki farkı okurlarla paylaşmaktır. Başka bir tabirle, bir kadına yapılan haksızlıktan yola çıkarak, bir inancın liderlerinin gerçek kimliklerini ortaya koymak ve dolayısıyla İslam hakkında doğru olan bilgileri takdim etmektir.

Bilindiği gibi Hz. Muhammed'in vefatından sonra Ebubekir halife oldu. Bu arada Hz. Fatma kendisine gidip babasından kalan malı, bir varis olarak talep etti. Fakat Ebubekir bunu kabul etmedi/ben veremem dedi. tabii ki bunu tek başına yapmadı; onu yönlendiren Ömer onun hep yanındaydı. Gerekçesi de şuydu: Ben Hz. Muhammed'in bir açıklamasını biliyorum, şunu diyordu: "**Biz peygamberler ölürken varislerimize/arkamızda bıraktığımız yakınlarımıza mal bırakmayız; eğer bizden herhangi bir mal-mülk kalırsa, o hazineye devredilir**" anlamında bir hadis bahane etti ve Hz. Muhammed'in malından Fatma'nın payına düşeni vermedi. Bunun üzerine Hz. Fatma darıldı, kızdı ve evine döndü. Ölene kadar da halife Ebubekir ve Ömer'le konuşmama kararı aldı, konuşmadı da. Kimi rivayetlere göre Hz. Fatma babasının ölümünden sonra 75 gün, kimisine göre 3 ay, kimisine göre de en çok altı ay yaşadıktan sonra -20 küsur yaşlarında iken- vefat etti.

Bu arada Hz. Fatma'ın eşi Hz. Ali de onunla birlikte evine kapandı ve ne Ebubekir'le konuştu, ne de onun halifeliğini kabul etti, belli bir süre. Bu konudaki olup bitenleri, Hz. Ali'nin başına gelenleri kısmen daha önce anlattım, kalanını da onun bölümünde anlatacağım.

Söz Ebubekir ve Ömer'in bu vasiyet olayından açılmışken, burada farklı bir olay hatırıma geldi; sanırım buraya uygundur. Hani daha önce belirttim, ben bu çalışmamda başta Kur'an olmak üzere Sünni kaynakları temel alacağım; şimdi sözünü edeceğim kişi İslam'da en eski tarihçidir. Hz. Muhammed zamanında yaşamış; ancak onunla görüşme fırsatı bulmamış. Hz. Muhammed vefat ettiğinde, bu tarihçi 15 yaşlarında bir delikanlıydı. Adı **Selim bin Kays Hilali (h.2-76).** Kitabında konuya ilişkin şunu anlatıyor: Hz. Ali, Muhammed'in cenaze işlerini bitirince bakıyor ki Ebubekir

ve Ömer halifelik işini çoktan halletmişler bile. Onlara, "**Peki siz daha dün Muhammed huzurunda beni halife olarak kabul etmediniz mi, ne çabuk Muhammed'den uzaklaştınız**?" deyince; Ebubekir şunu diyor: Haklısın, doğru; ancak Muhammed bana, "**Peygamberlikle halifelik bizde olmaz: Ben peygamber oldum; halifelik artık başka bir aileye geçsin**" dedi. Hz. Ali soruyor, senden başka bu hadisi duyan var mı diye? Ömer hemen ortaya çıkıyor, ben şahidim ve bir-kişi de yine onların ekibinden biz de varız diyorlar. tabii ki olay çok uzun; burada maksadım Ebubekir'in bu gizli vasiyetlerine yeni bir örnek daha katmak. Adı geçen kaynakta çok ilginç bilgiler var![137]

Peki, Kur'an Ebubekir'in bu yaptığına ne diyor; şimdi de buna bakalım.

Aslında Kur'an'a göre kesinlikle Hz. Fatma haklı. Nisa suresinde (7. ayet) "**Ölen anne-babanın bıraktıklarından** (veraseti kastediyor) **kızlarına da, erkek çocuklarına da pay vardır**" deniliyor ve daha sonra yine aynı surenin 11. ayetinde, "**Eğer ölen bir anne veya babadan tek bir kız kalırsa, o zaman tüm malın 1/2 sini alır**" deniyor. Bu durumda Halife Ebubekir, Hz. Muhammed'e ait olan tüm malın yarısını gasp etmiş olmaktadır ve verdiği karar da Kur'an'a terstir. Hatta bazı durumlarda eğer ölenden yalnız kızı kalırsa, o zaman malın tümünü de alabilir. Ancak burda Hz. Muhammed'in hanımları da var. Bunların payı zaten belli: Malın 1/8'i. Hanımlar bu payı kendi aralarında bölüşüp paylaşırlar. İster bir hanım olsun, ister birden fazla olsun fark etmez: Burada ölenin çocuğu olduğu için onlar ancak 1/8'ini alıp paylaşırlar. Kur'an'a göre bu davada Hz. Fatma, babasından kalan malın yarısına sahip olmalıydı.

---

137 Selim Hilali, s. 153 ve sonrası. Ayrıca konu hakkında Meclisi'nin 'Bihar'ül Envar' c. 28/96 vd. da ilginç bilgiler var.

Hz. Fatma'nın babasının malını Ebubekir'den istemesi ve Ebubekir'in az önce belirtilen gerekçeyle ona vermemesi olayını içeren açıklama, müttefakun-aleyhtir. Yani hem Buhari'de birkaç yerde, hem de Müslim'de anlatılmaktadır.[138] Ne ilginçtir ki, başta dört mezhep lideri olmak üzere bir kere İslam âleminde Ebubekir'in bu icraatına karşı herhangi bir itiraz da söz konusu olmamıştır.

Hz. Muhammed'den kalan mal da çok fazlaydı. Fedek sayfiye/yazlık köyünü bir baskında Yahudilerden ele geçirip kendine tahsis etmişti. Yani bu, hazine malı değildi.[139]

Hz. Muhammed, ele geçirdiği bu Hayber gelirinden her yıl her hanımına (10'dan fazla hanımı vardı o zaman) 100'er vasak/yani yaklaşık 11-12 ton ayırırdı. Bunun % 20'sini arpa, kalan % 80'ini de hurma olarak onlara verirdi. Bu zaten en başta Buhari'de anlatılmaktadır.[140] Bir de Medine'de ona ait ganimet malı vardı. Bunu da yine Beni Nadir Yahudilerini Medine'den/asıl yurtlarından sürerek onlardan ele geçirmişti.

Dikkat edilirse, Hz. Muhammed'den kalan her üç yerdeki malı/serveti Yahudilerden kalma talan malıdır.

Ömer Halife olunca Hz. Muhammed'in eşlerinden ve aynı zamanda Ömer'in kızı olan Hafsa ve yine Hz. Muhammed'in eşlerinden Ebubekir'in kızı Ayşe, Hayber gelirinden artık mahsül değil de arazi kabul ettiler-araziye ortak oldular; ama Hz. Muhammed'in diğer eşleri yıllık mahsül almaya devam ettiler.[141] Toprak altındır derler ya. Halife Ömer

---

138 a- Buhari, 1) Megazi/ Hayber kısmında. 2) Farz'ül Humus, Hadis'ü Beni Nadir ve Feraiz bölümünde. 3) Menakıb kısmında.
b- Müslim ise Cihad-Siyer bölümünde bunu işlemiştir.
c' Tirmizi, Hz. Muhammed'den kalan mal kısmında, Siyer.

139 Kur'an'da Kadın ve Hz. Muhammed'in Hanımları. s. 178 vd.

140 Buhari, Müzaraa kısmı.

141 Müslim, Müsakat kısmında.

de kızına düşen payı toprak olarak ayırdı. Çünkü nasıl olsa kızı artık yasak ayetler nedeniyle evlenemezdi ve o mal onlarda kalırdı, halife olduğu için hamalları da çoktu, onu bedava işletirdi.

İlginçtir ki Ebubekir'in el koyduğu bu Fedek Sayfiye köyü, Muaviye b. Ebi Süfyan iş başı yapınca üçe bölünüp bedava olarak şu kişilere dağıtıldı: Mervan b. Hakem, halife Osman'ın oğlu Amr ve kendi oğlu Yezit. Daha sonra mülkün hepsi Ömer b. Abdülaziz'in eline geçti. O da bu konuda halka bir konuşma yapıp asıl sahiplerine vereceğini söyledi ve Hz. Fatma'nın torunlarına (artık kim kalmışsa) iade etti. Zaman içinde Yezit, Hz. Fatma'nın torunlarından tekrar alıp Mervan oğullarına verdi ve böylece mülk sürekli elden ele yer değiştirdi.

İşte Ebubekir'in vermediği, halkın malıdır dediği Fedek'in kaderi budur. Daha önemlisi, Ebubekir zamanla Hz. Fatma'ya çok yalvardı, bağışla beni diye; ama Fatma kabul etmediği gibi, Ebubekir'e çok ağır sözler söyledi: "Ben hayatta olduğum sürece hep namazdan sonra seni Allah'a şikâyet edeceğim, hakkında beddua edeceğim..." Bazı Sünni kaynaklarda, Fatma'nın bu sert konuşması karşısında güya Ebubekir etkilenmiş, Fedek hakkında bir kâğıt yazıp Fatma'ya vermiş (senin olsun diye). Ömer bunu Fatma'nın elinde görünce almak istemiş; ancak Fatma vermemiş. Ömer kâğıdı zorla Fatma'nın elinden almak isteyince de Fatma, kâğıdı göğüslerinin arasına koymuş. Buna rağmen Ömer zorla kâğıdı oradan almış ve yırtmış. Fatma ona da şunları söylemiş: Sen nasıl kâğıdımı yırttın Allah da senin karnını yırtsın/belanı versin demek istiyor. İşte Sünni kaynaklarda bunlar da anlatılıyor.[142] Zaten daha sonra Halife

142 Ömer Rıda Kehhale, A'lam-i Nisa, 4/120-25.

Ömer'in karnı yırtılıyor, bir adam onu katlediyor. Buna da yeri gelince açıklık getireceğim.

Bu da gösteriyor ki, Ebubekir, Ömer'in karşısında hiç değerinde bir insanmış ve hep kullanılmış.

Şu olayı, Hz. Muhammed'in eşlerinden Ebubekir'in kızı meşhur Ayşe anlatıyor ve en başta da Buhari (altı yerde), Müslim, Tirmizi (üç yerde), Nesai, Ebu Davud (üç yerde) İmam Ahmet b. Hanbel (birkaç yerde) yazmışlardır: "Hz. Fatma, babam Ebubekir'den Hz. Muhammed'in malını isteyip de babam vermeyince, darıldı evine gitti. Bu olaydan 6 ay sonra da öldü ve bu süre zarfında da babama küskündü, konuşmadı. Hz. Ali onun cenaze namazını kıldı ve geceleyin gömdü. Niye gece? Çünkü babamla halife Ömer duyup da cenaze namazına, kabri başına gitmesinler diye. Hz. Ali de Fatma hayatta olduğu sürece babamın halifeliğini kabul etmedi; ancak Fatma ölünce babama haber yolladı: Evime gel seni halife olarak kabul edeyim dedi. Bunu duyan halife Ömer hemen müdahale etti ve babama, '**Sen nereye gidiyorsun? Ya eğer senin başına bir şey getirse**' gibi •sözler söyledi, engel olmak istedi. Babam, '**Ben Ali'den olumsuz bir şey beklemiyorum, niye bana karşı bir kötülük düşünsün ki. Ben giderim**' dedi ve gitti. Bu kabul esnasında Hz. Ali halka karşı bir de konuşma yaptı, Ebubekir'i ilk etapta halife kabul etmeyişinin nedenini, bunun kendi hakkı olduğuna inandığı için direndiğini; ancak olan olmuş ve ben de artık Ebubekir'i halife olarak kabul ediyorum" diye Hz. Ali'nin uzun uzadıya yaptığı bu açıklamasını aktarır Ayşe.[143]

143 a- Buhari-Müslüm hadisleri, El-Lü'lüü ve'l Mercan, no: 1149. Cihad kısmı
b- Müslim, Cihad. no: 1759.
c- Buhari, Cihad, no: 2748, Farzü'l Humus, no: 2926, Menakıb, no: 3508, Megazi, Hayber kısmında. no: 3810. ve 3998, Feraiz kısmı, no: 6346 ve daha ulaşamadığım başka yerler.

Olayın, Ayşe'nin anlattığı şekilde olmadığını daha önce aktardım: Hz. Ali'nin evine yapılan baskınlar, boğazına geçirilen ip ve o şekilde disiplin altında Ebubekir'in yanına götürülmesi gibi olaylar yaşanmıştır. tabii ki Ayşe'nin bu açıklamaları gerçeği yansıtmıyor; bunlar artık davanın bir tarafı. Buna rağmen onun bu sözlerinden yine hoş olmayan bir şeylerin o dönemde yaşandığı kesin. Bir bakıma bu da önemli bir açıklama; ama tam değil.

İşin daha önemli yanı, Fatma'nın istediği verasetten Fedek sayfiye köyü, zaten daha önce babası tarafından kendisine hibe edilmişti; babası hayatta iken zaten onu Fatma'ya devretmişti. İsra suresi 26. ayeti inince (Muhammed oluşturunca), bu köyü o sırada kızı Fatma'ya hibe etmişti. Ayetin anlamı şu: "**Akrabaya, yoksula, yolcuya haklarını ver.**" Ebubekir, babası henüz hayatta iken kendisine bağışladığı bu Fedek'i de Fatma'ya vermedi. Bu köyün, Hz. Muhammed'in henüz hayatta iken kızı Fatma'ya hibe ettiğine ilişkin açıklamalar, İslami kesimce güvenilir sayılan kaynaklarda anlatılmaktadır.[144] Yani bu köy artık

d- Ebudavud, Harac, no: 2963, 2968 ve 2973 hadisler.
e- Nesai, Fey' kısmı, no: 4141.
f- Tirmizi, Siyer kısmı, no: 1608-1610.
g- Zehebi; Siyer'ü A'lam, dört halife kısmı Ebubekir bölümünde.
h- A. Razzak Musannaf, no: 6554-6556 hadisler.
i- Ömer ibni Şebbe, Tarih'ü Medinet-il Münevver, no: 318 ve 511.
j- Belazuri, Ensab, no: 1186-1/586 vs.

144 a- İmam Suyuti, 'Dürrü'l Mansur' adlı tefsiri, İsra suresi 26. ayette bunu işlemiş.
b- Ebu Ya'li el-Mevsıli, Müsned'inde, Ebu Said el-Hudri kısmı, no: 1379 da. aktarmış.
c- İbni Hacer Askalani, 'Metalib-i Aliye' Tefsir kısmı, no: 3801
d- Hindi, 'Kenz'ül Ummal' adlı yapıtı no: 8696 hadiste bunu aktarmış..
e- Şevkani, 'Feth'ül Kadir', İsra suresi 26. ayetin açıklama kısmında.
f- Beyhakı, 'Sünen-i Kübra' 'Fey' ve Ganimet' bölümünde ve daha sayamadığım birçok yazar, Fedek köyünün daha önce Fatma'ya bağışlandığını -kanıtlarıyla- anlatmaktadırlar.

veraset de sayılmazdı; Fatma'nın kazanılmış bir hakkıydı, öz malıydı.

Konuya ilişkin şu sorular yanıt istemektedir: Bilindiği gibi Hz. Muhammed başta Ebubekir, Ömer ve Ali olmak üzere kendi çevresinden seçtiği 10 kişiye cennet müjdesini vermişti. Bir de kendi kızı Hz. Fatma hakkında, **"Fatma benden bir parçadır; kim ona kızar, haksızlık yaparsa, o bana kızmış-haksızlık yapmış olur"** anlamında birçok söz söylemiştir ve bunlar hadis külliyatında ve Müsnedlerde değişik versiyonlarla geçmekte ve en başta da Buhari ile Müslim'de ortak olarak işlenmektedir.[145]

Peki, bu durumda denklem nasıl çözülecek? Ya Ebubekir haklıdır cennete girecek (din mantığına göre!) ve Hz. Ali ile Fatma haksızdır. Ya da Ebubekir suçludur, onlar haklıdır. Bu durumda da Hz. Muhammed, Ebubekir'e hak etmediği halde cennet müjdesini vermiş olmuyor mu? En önemli soru da şu: Neden bu kadar önemli olan bir hukuki konuda (peygamberden kalan mal yakınlarına verilmez diye) Kur'an'ın Allah'ı bir ayet göndermemiş de, bunu Muhammed'in hadislerine bırakmış; o da ancak gizliden Ebubekir'e söylemiş olsun! Kur'an'a bakıyoruz onun Allah'ı salatalık işlemiş, sarmısak, mercimek, soğan işlemiş.[146] Yine bakıyoruz dört yerde merkeb/eşek işlemiş,[147] beş yerde köpek işlemiş,[148] katır, at, deve[149] işlemiş. Ama insan hukukuyla ilgili bu kadar önemli olan bir konuda işi Hz. Muhammed'in sözüne bırakmış, o da (tabii ki bu, Ebubekir'le Ömer'in şahsi planlarıdır) başka kimsenin bilmediği bir giz-

145 (a) Buhari, Menakıb-i Fatma. b) Müslim, Fedail-i Fatma kısmında.
146 Bakara 61).
147 Bakara, 259, Nahl 8, Lokman 19 ve Cuma 5.
148 Araf 176, Kehf 18 ve yine Kehf 22'de de üç sefer.
149 Nahl, 8.

lilikle ancak Ebubekir'e aktarmış olsun. Gizlilik diyorum. Çünkü böyle bir açıklaması olsaydı, bir kere Hz. Fatma ve eşi Hz. Ali, Ebubekir'den mal istemezlerdi.

Söz verasetten açılmışken, burada farklı bir noktayı da hatırlatmak uygun olur. Hani hep diyorum, neden Ebubekir bu malı Fatma'ya vermedi? Peki, Fatma'nın annesi Hatice'nin malı ne oldu? Kadın o kadar zengin, işçileri vardı, bir ara Muhammed de onun işçisiydi ve daha sonra evlendiler. Hatice ölünce acaba Muhammed ondan kalan maldan Fatma'ya düşen payını verdi mi? Fatma evlenmemiş de olsa annesinden kalan verasetten pay almalıydı. Hatice'nin malından Muhammed'in payı 1/4'tür. Çünkü Hatice'nin çocukları vardı. Kalan ise Fatma ve diğer kızlarına ait olmalıydı. Peki, Muhammed bunu yaptı mı? Hayır. Kendi kurduğu sisteme, oluşturduğu Kur'an'a kendisi de duruma göre uyuyordu, duruma göre de uymuyordu. Bunun üzerinde fazla durmuyorum. Ancak onun da Hatice'nin malını Fatma'ya vermediği kesindir.

Nisa suresi 11. ayetine göre Hz. Muhammed'den kalan malın yarısı Fatma'nın hakkı iken, Ebubekir'le Ömer'in kendi keyfi kararlarıyla Fatma'ya vermedikleri gibi, Kur'an'a da inanmadıkları bir gerçektir. Zaten onlar Kur'an'ı ancak kendi çıkarları için bir araç olarak kullanmışlardır; olaylara bir bütün olarak bakıldığında, başta Ebubekir-Ömer olmak üzere, o günkü inananların bugünkü Müslümanlar kadar Muhammed'i tabulaştırdıkları, ona aşırı derecede inandıkları diye bir şey yoktur; sadece rant ve siyasi iktidar peşindeydiler.

Daha önce de belirttim; Hz. Muhammed'in cenazesi 3 gün yerde kalırken (hele o sıcak mevsimde), Hz. Ali ve diğer yakınları cenazeyle meşgul iken, Ebubekir'le Ömer halifelik işi bitinceye kadar cenazeyle ilgilenmediler ve gö-

müldüğü zaman da iktidar kulisleri yüzünden bu ikisi kabri başında yoktular. Demek istediğim, bugünkü inananların Muhammed'e bakış açılarıyla o günküler arasında dağlar kadar fark vardı. O günkü inananlar çıkar için inanıyorlardı: Cariye, talan, ganimet gibi avantajlardan ötürü inanıyorlardı.[150]

Ebubekir'in bu pratiğini anlatırken Ebu Hanife'nin onun hakkında kullandığı ilginç bir ifade var, onu da buraya almak istiyorum. İmam Ebu Hanife şunu diyor: Benim yanımda Ebubekir'le İblis'in/şeytanın imanı birdir. Ebu Hanife'nin bu açıklamasını böyle önemsiz tarihçiler değil; çok meşhur İslam tarihçileri aktarıyor. Mesela; Hatib-i Bağdadi (392-463) ve İbni-l Cevzi (ö.597.h) gibi İslam düşünürleri. Ama neden Ebu Hanife, Ebubekir'i seçip onun hakkında bu ağır ifadeyi kullanmış, bu ayrı bir konu. Belki de Ebubekir'in icraatını beğenmediği için bu benzetmeyi yapmıştır. Sonuçta ağır bir benzetme.[151]

Ebubekir zehirlenerek ölüm döşeğine yattığında güya pişman olmuş. Abdurrahman b. Avf onu ziyarete geldiğinde Ebubekir'in iyiliklerinden söz ederken Ebubekir şunları söylemiş: "**Hayatımda yaptığım üç şey için keşke yapmasaydım diyorum. Yine hayatımda yapmadığım üç şeyi de keşke yapsaydım diyorum. Yapmasına pişman olduğum şeylerden biri, keşke Fatma'ya yaptıklarımı yapmasaydım. Bir de, ateşte yakmak suretiyle işkenceyle öldürdüğüm Fücae Sülemi'yi keşke ya serbest bıraksaydım, ya da normal bir şekilde öldürseydim?** demiş.

---

150 a- İbni Ebi Şeybe, Musannaf, 20/579-no: 38201.
b- Hindi, Kenz'ül Ummal 5/ 652-no: 14139.

151 a- Hatib-i Bağdadi, Tarih-ü Bağdat, Numan b. Sabir (Ebu Hanife) kısmında. no: 7249, cilt 15/509.
b- İbni-l Cevzi, El-Muntazam. No. 805 cilt. 8/133. Hicri 150 yılıncı olayları kısmında.

Yapmadığına pişman olduğu üç şeyden ikisi ilginç: Keşke Hz. Muhammed hayatta iken bu halifelik işini ondan sormuş olsaydım, senden sonra kim halife olsun diye. Dolayısıyla bu kadar sıkıntı çekilmezdi. Bir de bana Eş'as b. Kays'ı getirdiklerinde keşke onu öldürseydim diyor. Tüyler ürpertici açıklamalar: Pişman olduğu olaylar hep cinayet.

Ebubekir'in yukarıdaki açıklaması, nerdeyse ilgili tüm İslami kaynaklarda vardır; yani kenardan, kıyıdan aldığım bir açıklama değil. Hep vurguluyorum: Bilinmeyenlere dokunduğum zaman kimilerine zor gelebilir; bunu biliyorum. Onun için şüphe kalmasın diye dokümana önem veriyorum.[152]

---

152 a- Taberi Tarih-i, 3/430.
b- İbni Hacer Askalani, Lisan-ül Mizan, no: 5293, Ulvan b. Davud Beceli kısmında, 5/472.
c- Kenz'ül Ummal, no: 14113- cilt 5/631.
d- Muhibbüddin Taberi (694.ö), Riyad-ü Nadre,1/241 ve Zehair. 1/109.
e- Taberani (918.ö.m), Mucem-i Kebir, Aşerei Mübeşşere, Ebubekir kısmı, no: 43.
f- İbnü Abdirabbih (328.ö) Ikd'ül Ferid, Ahbar'ül Hulefa, Ebubekir kısmında.
g- Ebü-l Feda, İmadüddin İsmail b. Ali (h.732.ö), 'Tarih', Ebubekir kısmında.
h- İbni Kuteybe Dineveri (279), 'el-İmame ve-s' Siyase, diğer adı, Tarih'ül Hulefa adlı yapıtında)
i- İbni Asakir (571), a) Muhtasar'ü Tarih-i Dımaşk, 13/ 122. ve b) Tarihi Dımaşk, 30/411 vd- Burda çok hadis var. Aslında bu iki kaynak da İbni Asakir'in. Dolayısıyla birini verseydim yeterliydi; ancak belki konulardan anlayan ve ilgi duyan bir okur çıkıp ben bir bakayım der ve bunlardan ancak birine ulaşabilir; o yüzden ikisini de verdim.
k- İbni Teymiye (661-728), Minhac'ü-s Sünne, 8/290 ve devamında.
l- İbni Abdirabbih, Ikd'ül Ferid, Sakife Beni Saide kısmında.
m- İbni Asakir, Tarih-ü Medinet-i Dımaşk, cilt 30 Ebubekir bahsi.
n- Tarihi Yakubi, 2/155
o- Mesudi, Muruc'u Zeheb, 2/308
p- Heysemi, Begiyet'ü Raid Tahkik'ü Mc'mai Zevaid, 5/366, no: 9031.
r- Zehebi, Mizan'ül Ütidal, 3/108, no: 5763.

Kimi İslam düşünürleri, efendim Hz. Muhammed kendinden sonra halife olacak kişiyi belirlemiş. Bunun işareti de, kendisi hasta iken Ebubekir'i göstermiş, "**Sen camiye git, cemaate namaz kıldır**" gibi sözleri gerekçe kabul edip, bununla halifeliğin Hz. Muhammed'in işaretleriyle belirlendiğini öne sürerler. Hatta bu konuda şu gibi aktarmalar da var: Hz. Ali ve amcası Abbas Muhammed'in cenazesiyle meşgul iken, kalabalıktan Ali bir şeyler anlıyor, hemen dışarı çıkıp Ebubekir'e, "Bize hak tanımadınız mı bu halifelik işinde, bu da ne?" diye sorunca Ebubekir, "Evet haklısın; ancak işin içinde fitne var, bunun için artık ben görevi üstlendim" diyor. Bu arada Ali, "Biliyorum; Muhammed hastayken sen imam oldun, onunla beraber hicret ettin, ancak hakkımızdı. Ama bizimle istişare etmediniz. Neyse, Allah günahlarını affeylesin" diyor ve o da onu kabul ediyor gibi söylentiler de var.[153]

Ben bu aşamada bu konuya girmiyorum ama şunu ekleyeyim: Eğer bir namaz kıldırmakla halife olunuyorsa, iki gözünden de kör olan İbni Ümmi Mektum halife olurdu. Çünkü Hz. Muhammed Medine'yi bırakıp bir yere gittiğinde bu kör adamı yerine tayin ediyordu, sen cemaate imam ol diyordu ve bu, on üç kez gerçekleşen bir olaydır.[154] Bir de gerçekten eğer Hz. Muhammed, Ebubekir'i halife olarak belirlemiş olsaydı, başta Hz. Fatma ve eşi Hz. Ali, Ebubekir'i kabul eder, ona saygı gösterirlerdi. Kaldı ki, Ebubekir'in az önceki itirafı var: Pişman olduğu şeylerden birinin Hz. Muhammed'den halifeliğin kime geçeceği: Bunu niye sormadım, diyor. Dediğim gibi konu çok karışık.

Ebubekir'in az önceki açıklamasında, sanki hayatında bir şey yapmamış da sadece anılan o birkaç olaya karışmış

153 Belazuri, Ensab'ül Eşraf, cilt 2/263.
154 Kur'an'ın Kökeni adlı yapıtım, s. 14.

gibi bir masumane durum söz konusu. Aslında Ebubekir'in iki küsur yıllık iktidarı çok vahim olaylarla geçmiştir.

Burada konuya şu soruyla giriş yapmak isterim.

Kur'an'da 110'uncu sure olan Nasr suresinde, "**İnsanların bölük bölük İslamiyeti kabul etmesine karşı, Hz. Muhammed'in Allah'a teşekkür etmesinden**" söz edilir. Peki, madem öyle, neden Hz. Muhammed'in ölümünden sonra Müslümanlar kitlesel bir şekilde İslam'dan çıktılar ve bunun sonucu olarak da Ebubekir onları tekrardan ya kılıç zoruyla İslam'a dönderdi veya katletti? Ortada çelişkili bir durum söz konusudur. Peki, niye böyle?

Kur'an'da Müslümanlara ganimet, talan, fidye, cizye, cariye gibi avantajlar tanınmış iken, bir de eğer savaşlarda Müslümanlar öldürülürse cennete girecek, orada çok güzel, iki gözün görmediği, aklın hayal etmediği kızlar (huriler) var diye buna inanılır iken ve yine şayet karşı taraftan öldürülen olursa cehennemliktir diye buna inanılıyorsa, tabii ki böyle bir zihniyetten oluşan orduyu yenmek imkânsızdır. O zaman teknoloji de yok, kılıçla savaşılmaktadır ve böyle bir inanca sahip tarafın kazanma şansı yüksektir. Ortada hem maddi, hem de manevi olarak çıkar var..

Zaten bu çıkarlar Kur'an'la da meşrulaştırılmaktadır. Bu zihniyet her zaman savaş ister. Çünkü savaşta çıkar var. Somut bir örnek vereyim. Müslümanlardan bir grup talan avında, ganimet elde etme seferindeyken, bir ara hayvanlarını güden bir insanın yanından geçip selam verirler ve adam onların selamını da alır. Buna rağmen ganimet avına çıkan o grup çobanı katleder ve hayvanlarını alıp götürür. Daha sonra Muhammed bunu öğrenince, şöyle bir ayet gelir (oluşturur). Diyanet'in Kur'an tercemesinden vereyim: "**Ey iman edenler! Allah yolunda sefere çıktığınız zaman, gerekli araştırmayı yapın. Size selâm veren**

kimseye, dünya hayatının geçici menfaatine (ganimete) göz dikerek, 'Sen mü'min değilsin' demeyin. Allah katında pek çok ganimetler vardır."[155]

Hemen hemen tüm önemli tefsirlerde, Kur'an'ı yorumlayanlar bu ayetin az önceki insanın cinayeti üzerine indiğini belirtiyorlar. Şu cümlecik dikkat çekici: **"Allah katında pek çok ganimetler vardır"** diye geçiyor. Bunun anlamı çok açık: Yani böyle göze çarpan, halk nezdinde makul görülmeyen bireylerden uzak durun, şimşekleri üzerimize çekmeyin, ganimetlerin başka yolları-yöntemleri vardır, başka gün, başka seferler yapar yine ganimet elde edebiliriz demektir.[156]

Burada kısa bir ara verip kutsal dinlerin talancı olduğuna ilişkin bir örnek de Tevrat'tan vereyim. Süleyman peygamberin haraç-vergilerden topladığı yıllık altın miktarı yaklaşık 35 tondu. Ordusundaki kalkanların büyük çoğunluğu altındandı. Fil dişinden saray yaptırmıştı ve hep altın kaplamalıydı. Kullandığı kap-kaşık hep altındandı. Gümüş hiç kullanmıyordu. İşte talancı zihniyet böyledir: Biri kazanır, diğeri din adına onu alıp sefasında kullanır.[157]

Tekrar soruya döneyim: Neden bu insanlar kitlesel bir şekilde İslam'a girdiler ve neden Muhammed vefat edince yine kitlesel bir şekilde dinden çıktılar?

Çoluk çocuğum öldürülmesin, malım talan edilmesin, ben öldürülmeyeyim, eşim cariye olarak düşmanın eline geçmesin gibi hesaplardan dolayı insanlar İslamiyet'i kabul

155 Nisa suresi, 94. ayet.

156 a- Suyuti, Durru'l Mansur, Nisa suresi 94. ayet. Ayrıca diğer tefsirlere de bakılabilir.
b- İbni Ebi Şeybe, Musannaf, 14/581-no: 29544.
Her iki kaynakta da Buhari, Müslim, Ebu Davud, Nesai ve daha birçok eserden alıntılar yapılmış.

157 Tevrat'tan, 1. krallar, 10/14 ve devamı. 2. Tarihler, 9/13 ve devamı.

etmek zorunda kalıyordu (korkudan). Meşhur İslam tarihçisi İmam Zehebi'den çok küçük bir örnek vereyim: "Müslümanlar Afrika'yı ele geçirince, savaşa katılan her şahsa bin dinar (altın para) düşüyor. Yani bunlar Afrika'nın işlenmiş kıymetli mücevheratını talan ediyorlar."[158] Her cepheden yapılan baskınlarda ganimet adı altında karşı tarafın her şeyi alınıyordu. Ama Hz. Muhammed öldürülünce, onlar tekrardan İslamiyet'i bıraktılar. Çünkü İslam ordusunun Muhammed'den sonra eski gücünde kalabileceğine inanmıyorlardı.

Sonuçta Ebubekir çok sert tedbirlerle İslamiyet'i terk edenlerin üzerine gitti ve büyük katliamlar gerçekleştirdi. Bunu yaparken de ordusuna şunu söyledi: "Bakın Kur'an'a göre siz öldürülürseniz şehit ve dolayısıyla cennetliksiniz, onlar ise cehennemliktir. Sizin için onların hanımları ve kızları cariye olarak helaldır; ama bu avantaj onlar için yoktur." Bir diğer söylediği şey şu: "Bize zararlı olanlardan bir kısmını da yabancı memleketlere, sürgüne göndereceğiz..." Abdullah bin Mesut, "Ebubekir döneminde biz bu proje ile kazandık, yoksa işimiz zordu" diyor.[159] Bu konuda birçok İslami kaynakta bilgi var; ancak Vakıdi, 'Kitab'ül Ridde' adlı eserinde bu dinden çıkmalar ve Ebubekir'in onlara ne yaptığı konusunda detaylıca bilgi verir. Vakıdi, Hz. Muhammed'e zaman olarak da en yakın olan İslam tarihçisidir.[160]

Burada İslam âleminde saygınlığı olan meşhur Halit bin Velit'ten kısa bir-iki örnek vermekle Ebubekir'in nasıl bir Ebubekir olduğu konusunda somut bir bilgi vermek istiyorum. Bir taşla iki kuş misali; hem Ebubekir'in nasıl bir kişi

158 Zehebi, El-İber, 1/18.
159 İbni Esir, el-Kamil. Ebubekir kısmı, dinden çıkma bölümü. Cilt 2/205.
160 Hicri 130 ile 209 yılları arasında yaşamıştır.

olduğuna örnek olsun, hem de Halit b. Velit'e ve özellikle de Hz. Muhammed'in nasıl biri olduğuna örnek olsun istiyorum.

Hz. Muhammed henüz hayatta iken, Beni Temim kabilesinden Malik b. Nüveyr de Müslüman olur (diğer kabileler gibi korkudan veya gerçek, her ne ise) ve Muhammed onu o bölgenin zekâtını, vergilerini toplamakla görevlendirir. Muhammed'in ölümü üzerine Müslümanlar kitlesel bir şekilde İslamiyeti terk edince, Ebubekir değişik bölgelere baskınlar yaptırır. tabii ki asayişi sağlamakla meşhur olan Halit b. Velit de bu baskınlarda aktif bir şekilde yetkili bir komutandır. Bu arada Halit b. Velit bir gün Malik b. Nüveyr'in bölgesine gider. Malik'in, Leyla binti Sinan adında çok da güzel bir hanımı varmış. Halit onu görünce dayanamaz ve kocasını bir hiç uğruna öldürüp o kadına cariye olarak el koyar ve hemen orada, memleketine dönmeden o kadınla cinsel ilişkide bulunur.

Hâlbuki Kur'an'a göre, bir kadının eşi ölür veya öldürülürse, ikinci bir erkekle evlenebilmesi/cinsel ilişki yaşayabilmesi için en az dört ay on gün beklemesi lazım.[161] Bundan amaç, belki eski eşinden hamile ise doğacak çocuğun kimden olduğu belli olsun diyedir. Ama bu süre, savaşta ele geçirilen karşı tarafın kadınları için geçerli değildir. Müslümanlar en kısa zamanda onlarla cinsel ilişkide bulunsunlar diye, Müslüman savaşçılara bir indirim yapılmıştır. Esir alınan kadın tek bir sefer adet görse yeterlidir denilmiştir.[162]

161 Bakara suresi, 228 ve 234.
162 a- Ebu Davud, Nikah, no: 2157.
b- Beyhakı, Süneni Kübra,7/449.
c- A. Razzak, Musannaf, no:12898.
d- Taberani, Mucem-i Kebir, 24/69.

Ama bu olayda Halit b. Velit bu tek bir seferlik adet görme şartını da beklemez, hemen orada kadınla sevişir. Hz. Muhammed de hep böyle yapardı. Hayber'de Safiye, Beni Mustalık'ta Cüveyriye ve yine başka bir baskında ele geçirdiği Reyhane örnek gösterilebilir. Yani o da hiç beklememiştir o belirlenen tek adet görme şartını. Neyse konumuz bu değil; bu işin teferruat kısmı.

Halit b. Velit'in az önce sözü edilen cinayet olayı ve kadını cariye olarak ele geçirme durumu Ebubekir ve Ömer'e iletilince Ömer, Halit'i taşlayarak öldürelim. Çünkü Halit, bir kadını kendine almak için Müslüman bir kişiyi katletmiştir der. Burada kısa bir hatırlatmada bulunmak isterim: Aslında Ömer bu olayda kıskançlığından dolayı Halit'e sert tepki göstermiştir. Çünkü Ömer'in genel durumuna bakıldığında, o da bundan farklı bir şey yapmamıştır. Bir kere cariyelik kurumunu onaylayan bir sistem var ortada ve Ömer de bundan yararlanmıştır. Buradaki tepki, Halit'e karşı özel nedenlerden dolayıdır. Bu, hem siyasi olabilir, hem de aralarındaki ilişkiden de olabilir. Bir örnek vereyim. İslami kaynaklarda, Ömer'le Halit henüz Müslüman değilken, bir ara güreşiyorlar.

Halit, Ömer'in bir bacağını kırıyor. Bu olay anlatılırken şu da söyleniyor: Zamanla Ömer'le Halit arasında meydana gelen hoşnutsuzluğun nedeni bu olaya dayanır. Yani Ömer bunu hazmetmez ve hep ona karşı tavır alır. Hatta Ömer'in, Suriye tarafında öldürülen Halit'in cinayetinde parmağı var diyen İslam tarihçileri bile var.[163]

Ancak Ebubekir, Ömer'in bu ceza teklifini kabul etmez, düşmana karşı kılıç kullanan bir insana ben ceza vermem der. Ömer, Halit b. Velit'e şunu söyler: "Nasıl olur da sen

---

163 Hindi, Kenz'ül Ummal, Halit b. Velit bahsi, 13/369, no: 37020.

bir Müslüman'ı, eşini alabilesin diye katlettin" gibi sert sözler. Buna rağmen Halit'e herhangi bir ceza uygulanmaz.[164]

Hani belki kamuoyu bilmiyordur; Muhammed döneminde birçok kişi de bölgelerinde kendilerini peygamber olarak ilan etmişlerdi. Mesela, **a) Müseyleme**, yine aslen Hıristiyan olan, Arap yarımadasından **b) Şecah** binti Haris adında bir kadın, **c)** Yine '**Yakıd**' adında bir kadın, Suriye'nin Halep tarafında peygamberlik iddiasında bulunmuştu. Buna ilk olarak babası inanır[165] **d) Lakit bin Malik Ezdî** (Umman'da peygamberliğini ilan eder ve zaten İslamiyet'ten önce de oranın emiriydi, asıl adı Cülendi idi) **e) Esved-i Ansî**, **f) Tuleyha b. Huveylid Esedî** gibileri de kendi bölgelerinde peygamberliğini ilan etmişlerdi. Hepsi Ebubekir zamanında bastırılır ve böylece o coğrafyada İslam galip gelir, yayılır. İslamiyet'ten öyle kaçışlar olur ki, mesela Hz. Muhammed'in bir savaşta ele geçirdiği develerden kendisine 100 deve rüşvet olarak verdiği **Uyeyne b. Hısn/veya Husayn** bile (Kur'an'ın Kökeni adlı yapıtımda bu konuda geniş bilgi var ve en başta Buhari'den alıntı var. s. 248) İslamiyet'i bırakıp yedi yüz savaşçısıyla birlikte Tuleyha'ya katılır. Daha sonra yakalanıp Medine'ye götürülünce Müslümanlar ona, utanmadın mı ki dinden çıktın, deyince o, "Zaten hiçbir zaman İslamiyet'e inanmadım ki" karşılığını verir. Yani hep çıkar, hep çıkar.

---

164 a- İbni Esir, a- El-Kamil, 2. cilt, Ebubekir'in halifeliği kısmında, 2/218. ve b- Üsd'ül Gabe, Malik b. Nüveyr kısmında.
b- İbni Kesir, el-Bidaye ve'l Nihaye, 6/322 Ebubekir'in halifeliği kısmı.
c- İbni Teymiye, Minhac'ü Sünne, aynı konuda, 5/518.
d- İbni Hacer Askalani, İsabe, no: 7702 Malik b. Nüveyr kısmı.
e- Vakıdi; Kitab'ü Ridde, s. 107-108.
f- Kenz'ül Ummal, 5/619, no: 14091.

165 a)Yakub'ül Hamevi (574-623), 'Mucem'ül Büldan', 5/426 ve b) Zebidi, (1145-1205.h) 'Tac'ül Arus', s. 2369.

Burada şunu eklemekte yarar var: O dönemlerde, eskiden beri süregelen mitolojilerin gitgide genişleyip büyüyerek bir kültür haline geldiği bir gerçeklik var. Nasıl şimdi demokrasi veya sosyalizm deniliyorsa ve bunlar popülist ise o dönemde de bu tür mitolojilerle insanlar kendilerini ortaya koyarlardı, bu yöntemle kendilerini topluma kabul ettirirlerdi. Kimin formülü tutarsa artık atı alan Üsküdar'ı geçer misalı iktidarı elde tutması kolay olurdu.

Ebubekir döneminde Yemame'de peygamberlik iddiasında bulunan Müseyleme güçleriyle çok şiddetli bir savaş yaşanmıştır. Burada Müslümanların verdiği ölü sayısı binlerle ifade edilecek kadar fazla ve bu ölenler arasında Uhud, Bedir gibi savaşlarda Muhammed'le birlikte olan seçkin sahabeler de vardır. İslami kaynaklarda var olan bilgilere göre Müseyleme'nin silahlı gücünün 40 bin olduğu söyleniyor.

Yine İslami kaynaklardaki bilgilere göre, bu savaşta toplam yirmi bir bin insan katledilir. Zaten Kur'an'ı kitap haline getirelim fikri, bu savaştan sonra ortaya çıkmıştır. Çünkü bu savaşta Kur'an'ı bilen birçok Müslüman katledilir. O yüzden henüz ortalıkta Kur'an izleri var iken bunu kitap haline getirelim, garantiye alalım fikri ortaya atılır. Bu konuda ihtilaf yoktur. Bu gerekçe, en başta Buhari ve Müslim'de anlatılmaktadır. Ayrıca Müseyleme'ye karşı yapılan savaşta öldürülen Müslümanların listesi birçok tabakat ve siyer kitaplarında yazılmıştır.[166]

Kısacası, Bahreyn, Umman, Yemen, Hadramut, Kinde, Nehre, Beni Amır, Havazın, Selim, Yemame, Gatafan, Beni

166 a- Taberi, 3/253-330.Hicri, 11. yılı olayları.
b- el-Kamil, 2. cilt Ebubekir'in halifeliği kısmında.
c- İbni Kesir, el-Bidaye ve'l Nihaye 6/338-358. Ebubekir'in halifeliği bölümünde.
d- Yakubi tarihi, 2/143 vd.

Temim ve topyekun bölge insanları İslamiyeti çok kısa zamanda ve hızlı bir şekilde bıraktılar.[167] Yalnız bu sonuç, insanların niçin Muhammed zamanında Müslüman oldukları noktasında iyi bir yanıttır aslında: Niye inandılar, neden kaçtılar?

Kaldı ki bu peygamber adaylarından çoğunun projeleri aynı zamanda mantıklıydı. Gerçi İslam hâkim olunca onların öne sürdükleri prensipleri yok etmiş veya yerine kötü/alaylı prensipler koymuştu ki insanlar İslam'a daha da bağlansınlar; ama yine de bazı kalıntıları kalmıştır. Mesela onlardan Tulayha şunu diyordu: Cebrail vahiy getirdi, Allah'ın şunu dediğini aktardı: Siz insanlar çok şereflisiniz. Dolayısıyla sizin benim için namazda secde edip kafanızı/o en kıymetli organlarınızı yere koymanızı kabul etmiyorum. Kaldı ki, Allah olarak benim buna ne ihtiyacım var ki... gibi açıklamalar. Bir de şunu diyordu: Allah vahiy göndererek bizim günde üç sefer namaz kılmamızı istiyor. Yani sabah ve yatsı namazları yoktur diyordu. Ahirete iman onlarda da vardı: Zerre kadar bir şey hesapsız kalmaz diye. Onlara göre insanoğlu çok dikkatli olmalıydı; içki içmek, zina etmek de haramdı. Hele en ilginci, bir erkek evlendiği zaman, eğer erkek çocuğu dünyaya gelir ve yaşarsa, artık ikinci bir kadınla evlenmesi haramdır diye yasak vardı. Yani bunlara göre ancak istisnai durumda ikinci evlilik olabilirdi. Bu gibi vahiylerinden dolayı Tuleyha'nın peygamberliği hızla yayıldı, çok da taraftar topladı; ancak Müslüman-

---

167 a- İbni Kesiri Bidaye-Nihaye, 6/340 ve devamı.
b- Taberi, Tarih 3/280-330), Buhari, Fedail-i Kur'an, Cem'ul Kur'an kısmında... Ki ilk defa Yemame savaşı nedeniyle kitap haline getirilmesine karar verilir.
c- İbni-il Esir, el-Kamil, Ebubekir'in halifeliği kısmında. 2. cilt.

lar ganimet ve cennetteki huri avantajlarıyla bunları etkisiz hale getirdiler.[168]

Müseyleme için de, efendim çok gezgin biriydi, mitolojileri çok iyi bilirdi ve halka anlatırken onları güzel etkileyebilen bir yapısı vardı; cin, sihir gibi konularda uzmandı gibi yakıştırmalar yapmışlardır İslami yazarlar. Yani Muhammed'inki Tanrı'dan gelme; Müseyleme ise çok bilgili olduğu için kendi şahsi projeleri vardı ve o yalancı peygamberdir diyorlardı. Bir de Muhammed hayatta iken Müseyleme ona mektup göndererek, peygamberliği aramızda paylaşalım demiştir (Hani Musa ve ağabeyi Harun, yine Yakup ve oğlu Yusuf, İbrahim ve oğulları İsmail-İshak gibi biz de aramızda paylaşalım diyordu) ama Muhammed bunu kabul etmemiştir.

Yine Muhammed'den sonra Emevi ve Abbasiler döneminde de peygamber adayları çıktı ortaya. Örneğin; Sakif'te Muhtar b. Üseyid, Şam'da Haris b. Sait, Irak'ta Beyan b. Sem'an, Küfe'de Mugire b. Sait ve Ebu Mansur el-Aceli, Esed kabilesinden Ebu Hattap, Himyeri/San'a'da Ali B. Fazl peygamberlik iddiasında bulunanlar arasındaydı.[169]

İşte böyle: Eski dönemlerde Orta Doğu'da kim peygamberim deyip de kendini kabul ettirirse o yaşardı. Bunun için Muhammed döneminde birkaç peygamber adayı ortaya çıktı; ancak onlar ganimet, talan, çapulculukta ordularını harekete geçiremedikleri için kaybettiler, Muhammed ise bunların arasından sıyrıldı.

---

168 a- İbni Esir, Kamil, İrtidat olayları kısmında.
b- İbni Esir, Bidaye-Nihaye, İrtidat olayları kısmı, 6/353 vd Secah binti Haris konusunda.

169 Daha fazla bilgi için, bu konuda doktora tezi olarak bir çalışma yürüten ve kitap haline getiren Medine'deki Ümmü'l Kura üniversitesi öğretim üyelerinden Ahmet bin Sad Gamıdi'nin 'Akidet'ü Hatmi Nübüvveti bi nübüvveti'l Muhammediye s. 173-195 bakılabilir.

Aslında Ebubekir'in Halit bin Velit'e ceza vermemesi, Hz. Muhammed'in felsefesine uygun ve aynı zamanda ona saygıdır. Niye mi? Hemen somut bir-iki örnek vereyim.

Hz. Muhammed Mekke'yi tekrardan geri alınca (yani Mekke'nin fethinde), o baskın sırasında insanları yere yığılmış bir cenazenin başında toplanmış olarak görüyor. Ölenin kim olduğunu ve neden öldürüldüğünü sorunca, cenazenin bir kadına ait olduğunu ve öldüren kişinin ise Halit b. Velit olduğunu söylüyorlar. Burada Muhammed'in gösterdiği tepki sadece şu: Baskınlarda kadınlara, çocuklara ve yaşlılara dokunmayın.[170] Halit'e herhangi olumsuz bir şey söylediği kayıtlı değil.

Yine Halit bin Velit'le ilgili en başta Buhari'de anlatılan şöyle bir katliam olayı var:

Mekke'nin fethinden sonra, civarda bulunanlar da İslama girsinler diye, Hz. Muhammed, Halit b. Velit'i Beni Cezime kabilesine gönderiyor ve karşı koymazlarsa sakın onlara bir zarar vermeyin, diye talimat da veriyor. Halit, baskın ekibiyle birlikte onları İslam'a davet ediyor ve onlar da kabul ediyorlar; ancak İslam'ın formalitelerini henüz bilmedikleri için, halk nezdinde İslamiyet'i kabul ettim anlamına gelen eşanlamlı başka bir kelime kullanıyorlar. Sonuçta Halit onların bir kısmını katlediyor, kalanlarını da esir edip arkadaşlarına köle-cariye olarak dağıtıyor. Sabah olunca bu kez arkadaşlarına: "**Herkes elindeki esirleri öldürsün**" talimatını veriyor. Fakat bu esirler onlara karşı gelmedikleri ve üstelik de İslamiyet'i kabul ettikleri için, Halit tarafındaki bazı insanlar onun bu teklifine karşı çıkıyor ve asla biz öldürmeyiz diyorlar.

Sonuçta durum Hz. Muhammed'e iletiliyor. O, "**Allah'ım, ben Halit'in yaptığından uzağım**" diyor ve bunu

170 Siyeri İbni Hişam, Mekke'nin fethi kısmında.

iki, bazı rivayetlere göre de üç kez tekrarlıyor. Yani Halit'in yaptığını yanlış buluyor.

İbni Hacer Askalani, İbni Sad'dan alıntı yaparak bu hadisin şerhine şunu da eklemektedir:

Halit'le birlikte o baskına gelen Selimoğulları, Halit'in talimatını dinleyerek ellerindeki tüm esirleri katlederler; ancak Mühacir ve Ansar grubu Halit'e karşı çıkar ve ellerindeki esirleri öldürmez. Şu da var ki onlar köle-cariye olarak kalsa hiç olmazsa onlardan yararlanırlardı; peki öldürülseydi bunları katleden Müslümanların bunda ne gibi çıkarları olurdu? Yani karşı çıkanlar bu kölelik avantajından dolayı böyle bir girişimde bulunmuş olabilirler veya belki de iyi niyetli insanlarmış; olabilir. tabii ki İbni Hacer bu hadisin açıklama kısmında tüyler ürperten bazı detaylar da aktarır; ben artık onlara girmiyorum.

Şu da bilinmeli ki, Halit b. Velit çok sonraları İslamiyet'i kabul edenlerdendir, Muhammed'in ölümünden yaklaşık üç yıl önce. Peki, şu hiç sorgulanmaz mı: Acaba ne oldu da Halit ve diğer meşhur sahabeler İslam'ı seçti? Hep vurgu yapıyorum: Olay kimileri için iktidar kavgasıydı, kimileri için ganimet, cariyelerden yararlanma düşüncesiydi. Kimileri ise çoluk çocuğum cariye-köle adıyla anılmasın, malım talan olmasın endişesiyle korkudan Müslüman oluyordu. Halit b. Velit gibileri, nasıl olsa yeni bir sistem kuruluyor, biz de bir an önce yerimizi alalım, bu pastadan pay alalım hesapları yapıyorlardı. Hele bu fikir, en başta halife Ömer için geçerliydi, nitekim kendisi bunu çok iyi başarmıştır.

O dönemin önemli siyasetçileri için tek neden iktidara ortak olmaktı; ama geniş halk kitleleri için dediğim gibi ya korku, ya da ganimet-talan ve cariye kazanmak gibi maddi çıkarlar ön plandaydı; yoksa Muhammed Tanrı görevlisiydi, mucize gösterdi de insanlar bundan dolayı ona inan-

dılar gibi fikirler, o zaman için hiç de geçerli değildi. Geçerli olsaydı, onun ölümünden sonra insanlar kitlesel bir şekilde dinden çıkmazdı ve Ebubekir de bu irtidâd olaylarıyla uğraşmazdı.[171]

Ebubekir o zaman zekât vermeyen ve güya dinden çıkanlar hakkında, ordusuna şu talimatı veriyordu: Ya onlar geri dönüp zekâtlarını verecekler veya hepsi kılıçtan geçirilecek.

Arap yarımadasında Hz. Muhammed'in vefatından sonra insanlar bazı yerlerde toplu halde, bazı yerlerde de kısmen İslamiyet'i bıraktılar. Bu arada kitlesel bir şekilde gerçekleşen bu İslam'dan çıkma olayları karşısında Ebubekir, **"Yahudiler bununla çok sevinirler. Dolayısıyla tek bir muhalif kalana kadar savaşa devam"** diyordu. Sonuçta binlerce insan kılıçtan geçirildi. Öyle ki Hz. Muhammed'den sonra Arap yarımadasında üç adet cami kaldı. Bunlar, Mekke, Medine ve Bahreyn'e bağlı '**Cüvasa**' köyündeki Abdülkays camisidir. Bunlar dışında hiçbir cami kalmadı, herkes İslamiyet'i terk etti.[172]

Yani Ebubekir'in haksızlıkları böyle Hz. Fatma'ya yaptığı gibi ferdi düzeyde değildi; kendisi kitlesel bir şekilde katliamlar gerçekleştirmiştir...

Bunda zaten İslam düşünürleri arasında ihtilaf yok; onlara göre Ebubekir din için cihat etmiştir, bu kadar basit.

---

171 Buhari, Megazi kısmı, Halit b. Velit'in Beni Cüzeyme'ye gönderildiği bölümde.

172 a- İbni Asakir, Tarih-ü Medinet-i Dımaşk, cilt 30/319. İbni Esir, el-Kamil, 2/205, Taberi Tarihi, 3/225
b- Kandehlevi, Hayat-i Sahabe, 2/25.
c- İbni Kesiri Bidaye-Nihaye, 6/340 ve devamı.
d- Taberi, Tarih 3/280-330, Buhari, Fedail-i Kur'an, Cem'ul Kur'an kısmında. Ki ilk defa Yemame savaşı nedeniyle kitap haline getirilmesine karar verilir.
e- İbni-il Esir, el-Kamil, Ebubekir'in halifeliği kısmında. 2. cilt.

Kendisine '**Sıddık**' yani çok doğru denilen Ebubekir'in hayatından kısa bir numune sundum.

İşte, Ebubekir'in kendi icraatından örnekler göstererek pişmanlık duyduğu olaylar keşke yalnız onlardan ibaret olsaydı: İki buçuk yıllık halifelik dönemi hep katliamlarla geçmiştir.

O yüzden kimi İslam tarihçileri Ebubekir'in durumunu, Kur'an'da mitolojisi anlatılan Firavun'un denizde boğulmasına benzetmişlerdir: Güya Firavun suda boğulmaya başladığı an pişman olup "**Musa'nın Rabbine inanırım**" demiş de, o sırada Azrail inip ona, "Şimdi mi inanırsın, sen suçlusun" deyip ağzına çamur doldurup onu boğmak suretiyle ruhunu almış misali.[173] İşte Ebubekir'in durumu da buna benziyor demişler...

Hatta Zehebi, Mizan'ül İtidal adlı yapıtında Muhammed b. Ahmet b. Hammad'el Kufi'den şu farklı rivayeti de ekliyor: Kimileri, Ebubekir ve Ömer'in yaptığı zulme karşı onları Firavun'a benzetmiş, kızları ve aynı zamanda Muhammed'in de eşleri olan Ayşe ile Hafsa'yı da fitne unsuru olarak nitelemişlerdir. Ebubekir ve Ömer için de kimileri, "Ey zalimler, sizin ölüm anındaki korkunuz ve pişmanlığınız tıpkı Firavun'unki gibi artık size fayda vermeyecektir" demişlerdir.[174]

c- Halife Ebubekir'in Öldürülmesi (Siyasi Cinayet)

Halk arasında Hz. Ali, Ömer ve Osman'ın öldürüldükleri biliniyor; ancak Hz. Muhammed'in katledildiği bilinmediği

173 Yunus suresi, 91.
174 Zehebi, Mizan'ül İtidal, Ahmet b. Muhammed Sırri kısmında, 1/284, no: 551.

gibi; insanlar Ebubekir'in de en yakın arkadaşları tarafından bir siyasi cinayete kurban gittiğini bilmiyor. Ebubekir'in zehirlenerek katledildiğine ilişkin açıklamalar İslami kaynaklarda çok fazladır; ancak kendi arkadaşları tarafından bir komployа kurban gittiğini net olarak belirten bir İslam düşünürü hemen hemen yoktur. Necah Taî[175] ile itikadi mezheplerden Mutezile ekolüne yakınlığıyla bilinen İbni Ebi'l Hadid, bu konuda çok çarpıcı ve net bazı bilgiler vermişlerdir. Necah Taî'den kısa bazı bilgiler vereyim.

Necah'ın kaynağındaki bilgiler gerçekten ilginç. Kaldı ki, alıntı yaptığı kaynaklar hepsi ünlü İslam düşünürlerin kaleminden. İlk önce kitabından bir özet sunacağım; daha sonra da değerlendirmesi ne kadar doğru diye, başka Sünni kaynaklarla karşılaştıracağım. Ayrıca onun alıntı yaptığı kaynaklardan da birçoğunu dipnot olarak ekleyeceğim.

Kendisi birinci cildin 40. sayfasından başlamak üzere konuya ilişkin şu bilgileri veriyor:

İlk başta Ebubekir'le Ömer arasında yapılan konuşmada, Ebubekir bir yıl görevde kaldıktan sonra ayrılıp halifeliği Ömer'e teslim etmeliydi, plan buydu; ancak Ebubekir bunu yapmıyor, görevde direniyor ve üstelik de Ömer'e karşı tavır alıyor. Mesela onun Ömer'i Hac görevinden alması gibi. Bunun üzerine Ömer, Osman'ın bağlı olduğu Emevilerin etkili isimleriyle görüşüyor. Mesela Ebu Süfyan ve oğlu Muaviye gibi. Plan şu: Biz birlikte Ebubekir'i ortadan kaldıralım, ondan sonra yönetimi paylaşalım diye. İlkin Ömer halife olacak, ondan sonra da Osman ve bu arada tabii ki Emevi kesimine gitgide tolerans tanınacak. Zaten Ebubekir halife olduğunda Ebu Süfyan hep onun halifeli-

---

175 Necah, 1955 Irak doğumludur. Kendisi bir akademisyen. Ancak ne olursa olsun adam güzel bir çalışma ortaya koymuş; beğenilir veya beğenilmez bu ayrı bir dava.

ğiyle alay ediyordu, adam mı kalmadı da bunu seçtiniz diyordu.

Sonuçta Ebubekir'e, doktoru Haris b. Kelde'ye, Mekke valisi Attab'a ve Ebu Kebşe'ye zehir içiriliyor ve hepsi de bir yıl sonra hemen hemen aynı gün veya günlerde vefat ediyorlar. tabii ki ilacı nasıl verdiklerinin detayı hakkında pek bilgi yok. Ancak Ebubekir, Zeyd b. Sabit ve Abdullah b. Selam'a güvenirdi, onları kötü niyetli olarak tahmin etmezdi. İşte bu iki kişi aracılığıyla planlarını uygulamışlardır diye rivayetler var.

Necah iddialarını güzel hazırlamış; birçok İslami kanıt ve argümanlarla tezini destekliyor, inandırıyor. Yani öne sürdüğü kanıtlar hep İslami kesimden; ancak belki kimse onun kadar fark edememiş, bu ayrı bir şey.

İddialarından bir kesit:

Daha sonra anlatacağım ki, güya Ebubekir son nefesinde Osman'a vasiyetini yazdırmış, ben ölürsem Ömer halife olsun diye. İşte bu konuda Necah şöyle diyor:

-Bir kere ağır hasta olan Ebubekir artık halifeyi tayin edecek durumda değildi. Zaten bu olup bitenler sırasında vefat ediyor. O yüzden, Osman'ın Ebubekir'in yanına girip dışarı çıkınca halka, "**Beni dinleyin, size Ebubekir'in vasiyetini ilan ederim; ki Ömer'i halife olarak önerdi"** sözleri Ebubekir'e ait değildir. Aslında bu vasiyetname daha önce Ömer ve Osman tarafından planlanıp bir kâğıda yazılmış ve Osman'a verilmiş ki, Ebubekir'in son nefesinde içeri girip çıksın ve Ebubekir bana yazdırdı desin. Sonuçta, bu sahte bir vasiyetnamedir, burada bir senaryo söz konusudur, diyor.

Çünkü Ebubekir'in yanında son nefesinde Osman'dan

başka şahit olacak kimse yoktu, hem de hiç kimse Osman'ın bu açıklamasının Ebubekir'e ait olduğuna inanmıyordu. Çünkü Ebubekir genelde uzlaşmacı bir konuşma yapıyordu. Osman'ın okuduğu yazı ise çok farklı ve sonunda da Şuara suresinin 227. ayeti eklenmişti. Ayetin içeriği şu: "**Zulmedenler hangi akıbete uğrayacaklarını göreceklerdir.**" Yani burada şu söyleniyor: Her zaman yumuşak konuşan, moral veren bir Ebubekir, son nefesinde bu ayeti işleyerek sanki alın halifeliği, Allah belanızı versin gibi bir yaklaşım söz konusu. İşte bu, Ebubekir'in üslubu değildir. Bir de daha sonra İslami kesimin kaynaklarından sunacağım bilgilere göre Osman dışarı çıkınca şunu diyor: Bana inanırsanız size Ebubekir'in vasiyetini okuyayım; yoksa okumam diyor. İşte hem o sıra onu ve Ömer'i saran heyecan, hem de onun bu şekilde bir açıklama yapması şüpheleri daha da artırmaktadır.

-Bir de o ana kadar Osman'ın piyasada hiç ismi yoktu. Sakife Beni Saide'de hem Ebubekir, hem de Ömer bir ara halifeliği Ebu Ubeyde'ye teklif ediyorlar. Peki neden bu adam birden kayboldu da yerine Osman ortaya çıktı? Aslında bu da doğru bir tespittir. Kaldi ki, Ömer halife olunca Emevilere aşırı derecede ayrıcalıklar tanıyor. Mesela en başta Ebu Süfyan ve oğlu Müaviye'ye çok iltimas yapıyor. Hatta Muhammed'in eşlerinden Ümmü Habibe, Ebu Süfyan'ın kızı olduğu için, Hz. Muhammed'in diğer eşlerinden farklı olarak hazineden ona daha fazla aylık bağlanıyor (ayda 1200 dirhem). Halbuki Mekke fethinde Ebu Süfyan Müslüman olmuşsa da, bu artık mecburiyetten olmuş; yoksa kendisi hayatında hiçbir zaman İslamiyeti benimsememiştir.

Hatta bir ara Muhammed'i Medine'de vurdurmak için plan da yapmış; ancak başarısız olmuştu.

Necah'a göre Ebubekir, Emeviler'in suikastla katlettikleri ilk kurbandır. Ebubekir'den sonra Emeviler tarafından suikastlarla öldürülenlerden ayrıca uzun bir liste de veriyor ve bu suikastların baş aktörü olarak da Muaviye'yi gösteriyor.[176] Zaten Muaviye'nin, **"Allah'ın baldan da askerleri vardır"** sözü meşhurdur. Yani bal içine zehir katarak insanları vurmayı kastediyor. Onun bu sözü birçok İslami kaynakta geçiyor.

Hem başka kaynaklarda, hem de bu kaynakta anlatılıyor ki, Muaviye hem meşhur Hz. Ayşe'yi, hem de iki kardeşi Abdurrahman ve Muhammed'i suikastla öldürmüştür. Kimi rivayetlere göre Hz. Ayşe'yi bir kuyuya atıp o kuyunun etrafını kapatıyor ve bir daha umuma açmıyor.

Kimi rivayetlere göre Muaviye minberde oğlu Yezit için propaganda yapınca Ayşe ona karşı çıkıyor. Bunun üzerine Muaviye Ayşe'yi bir çukura gömmek suretiyle katlediyor. Bir başka aktarım da, Ayşe'yi damdan düşürmek suretiyle katledip geceleyin de gömüyorlar. Muaviye, Ayşe'nin kardeşi Abdurrahman'ı da hem zehirliyor, hem de can çekişirken o halde mezara gömüyor. Diğer kardeşi Muhammed ise zaten Muaviye'nin talimatıyla Mısır'da yakalanıp bir merkebin içine konuyor ve eşekle birlikte onu yakıp o şekilde katlediyorlar.[177]

Bu ve başka Şia mensupları, Hz. Muhammed Mekke'den Medine'ye hicret ederken yanında Ebubekir de varmış[178] olayını inkâr ediyorlar; kesinlikle bu doğru değildir,

---

176 Ebubekir'den sonra suikast mağdurlarından bir liste veriyor: İbni Avn, Ebubekir oğlu A. Rahman, Ebubekir oğlu Abdullah, Ebubekir kızı meşhur Ayşe, Hasan b. Ali, A. Rahman b. Halit, Sad b. Ebi Vakkas, Malik Eşter, 2. Muaviye, Abdullah b. Ömer, Ömer b. A. Aziz, İgtiyal'ül Halife Ebubekir, s. 1/43.

177 İgtiyal'ül Halife Ebubekir, 1/108 vd.

178 Tevbe suresi, 40. Ayet.

ikisinin Mekke'ye hicret zamanları farklıdır diyorlar. Hatta Necah, Ebubekir'in mağarada olmadığına dair bir de özel bir kitap hazırlamış.

Her ne kadar İslami kaynaklarda Ebubekir'in Ömer ve Osman tarafından bir siyasi cinayete kurban gittiği açık olarak yazılmıyorsa da; şu var ki, aynı eserlerde konuya ilişkin var olan kanıtlar, aslında olayın sis perdesini ortadan kaldıracak kadar güçlüdür. Bunları zaten aktaracağım.

Ebubekir'in ölümüyle ilgili Sünni kesimin kaynaklarında var olan bilgiler şöyle: Yanında bulunan Mekke valisi Attab ve doktoru Haris b. Kelde ile birlikte, kendilerine (Yahudiler tarafından) sunulan zehirli yemekten yediler. Yedikten sonra dokroru Haris b. Kelde o sırada Ebubekir'e, "Yediğimiz yemekte zehir vardı, bunun süresi de bir yıllıktır; bir yıl sonra yaşama şansımız yoktur" dedi. Nitekim yiyen iki kişi bir yıl sonra vefat etti. Kimi rivayetlere göre Ebubekir ile Mekke valisi bir yıl sonra aynı günde vefat ettiler. Yani birbirlerinin ölüm haberini bile duyma fırsatları bulamadılar. Enteresan gerçekten.[179]

Hz. Muhammed'in zehirlendiği konusunda tarih belli (Hayber baskını), olay belli, zehirli eti hazırlayan kadın belli (Zeynep); onu af mı etmiş, idam mı etmiş yine az çok bazı bilgiler var. Ama Ebubekir'in ölümüyle ilgili doyurucu açıklama yok. Sadece Yahudiler tarafından zehirlenip katledilmiş, şeklinde çok kısa bir bilgi var.

Kimi rivayetlerde, "Dünya ne kadar boştur! Hz. Muhammed de, Ebubekir de zehirlenerek bu dünyadan göç ettiler" şeklinde farklı, kısa ama ölüm nedeni aynı şekilde anlatılıyor. Ebubekir'in ölüm nedeni birçok kaynakta bu şekilde belirtiliyor. Ama az da olsa kimi yazarlar Ebubekir'in banyo yaptıktan sonra üşütüp zatürre olduğunu ve bu ne-

179 Safedi, El-vafi bi'l Vefeyat, 19/289-no: 7562. Attab kısmında.

denle öldüğünü yazıyor. Bazıları da, Muhammed vefat ettikten sonra, Ebubekir'in kendisine olan hasreti yüzünden çok olumsuz etkilendiğini ve bu hasretten dolayı öldüğünü yazıyorlar. Ancak benimsenen görüş, tabii ki Ebubekir'in zehirlenerek öldürülmüş olmasıdır.[180]

Şu bilgiyi de eklemekte yarar var: O dönemin insanları, birilerini ortadan kaldırmak istedikleri zaman genelde zehirli yemekler kullanırlardı. Hatta Hz. Ali tarafından Mısır'a görevlendirilen Malik bin Eşter, Muaviye'nin adamları tarafından zehirlenerek katledilince Muaviye, "**Allah'ın baldan da askerleri vardır**" cümlesini sarfetmiştir. Bunu az önce de belirttim. O dönemde genelde bala ve yemeklere zehir konuluyor, bu yöntemle insanlar öldürülüyordu. Muaviye az önceki cümlesiyle bunu vurgulamak istiyor. Bazı yazarlar o dönemle ilgili bu yöntemle katledilen kişilerin listesini de çıkarmışlar. Zehirleme yöntemi o dönemde çok yaygındı.

Mesela, Hz. Ali'nin oğlu Hasan, kardeşi Hüseyin'e, üç sefer beni ilaçla öldürmeyi denediler; ama tedbirimi aldım

---

180 a- Müntehab'ü Kenz'il-Ummal, Ebübekr'in ahlak ve ölümü kısmında.
b- İbni Sad, 3/105.
c- İbni Kuteybe, 1) el-Maarif, s. 100, b) İmame-Siyase, s. 18.
d- Zehebî, Siyer-i A'lam, cilt 28/20 halifeler bölümü.
e- İbni Asakir, 1) Muhtasar'ü Tarih-i Dımaşk, 13/118 Ebubekir kısmında. 2) Tarih-i Dımaşk, 30/409.
f- Salihi, Sübül'ül Hüda, 12/204.
g- Suyuti,Tarih'ül Hulefa, 67 vd..
h- Taberi Tarihi, 3/419-22.
i- Ikd'ül Ferid, Ebubekir'in vefatı kısmında.
j- İbni Esir, El-Kamil, 2. cilt, Ebubekir'in ölümü bölümünde. Burda İbni Sad ve Hakim'den de alıntı yapıyor.
k- Ebü'l Feda, Tarih. 1/222.
l- İbni'l Cevzi, Sıfat-i Safeve, 1/263. Ebubekir konusunda.
m- Muhibbüddin Taberi, Riyad'ü Nadre, 1/222, no: 554.
n- İbni Ebi'l Hadid, Şerh'ü Nehci'l Belağa, 2/31-34.

başaramadılar demiştir. Ne yazık ki, bu kadar tedbire rağmen sonuçta hanımı Ca'de binti Eş'as bin Kays, ona zehir vermek suretiyle hayatına son veriyor.[181] Evet; o dönem için ilaçla can almak yaygındı.

Peki bilgiler bunlar iken Ömer'in ve Osman'ın Ebubekir'i zehirleyerek öldürdüğü söylenebilir mi? Şimdi de konuyla ilgili var olan bilgileri vermeye başlayayım.

Ömer'le Ebubekir, başlangıçta, henüz Hz. Muhammed'i öldürmeden önce halifelik konusunda anlaşarak adım atmışlardı. Bunu Muhammed'in ölümü konusunda anlatmıştım. Bunların arası, Ebubekir'in halifeliğinin ilk yılında iyi görünüyor. Mesela o dönem hac işlerinden sorumlu olan yetkili, halifeden sonra gelen ikinci adamdı. Ebubekir ilk yıl bu görevi Ömer'e vermiştir. Hem Ömer'in sert mizaçta olması, hem de zamanla Ebubekir'in yetkilerine müdahale etmesi, hatta onu dinlememesi Ebubekir'i rahatsız etti. Somut örnek gerekirse:

Muhammed Huneyn baskınında karşı taraftan aldığı binlerce deveden rüşvet dağıttı. Yeni Müslüman olmuş, çevrelerinde söz sahibi olan insanlara İslama adam kazandırsınlar diye, 100'er deve Ebu Süfyan ve oğlu Muaviye'ye, 100'er deve de Uyeyne adındaki kişiyle Ak'ra' b. Habis'e ve daha birçok önemli şahıslara dağıttı. Bu son iki kişi o kadar önemliydi ki, bir ara Hz. Ali, bir baskında ele geçirilen altınları Muhammed'e gönderdi, o da bunları dört kişiye dağıttı. Bu dört kişiden ikisi yine Ak'ra b. Habis ve Uyeyne'dir. Hatta Muhammed bu altınları bunlara dağıtırken, bu dağıtıma sert tepki gösterenler de oldu: **"Ey Allah'ın resulü; Allah'tan kork. Biz bu mücevherata daha**

---

181 a- İbni Asakir, Tarih'ü Medinetüi Dımaşk, 56/376 ve Muhtasar'u Tarih-i Dımaşk, 24/24.
b- Hasan b. Ali. Heytemi, 'Savaik-i Muhrika', s. 196.

müstahak idik" gibi sert eleştirilerde bulundular. Bu arada Halit b. Velit Muhammed'e, "**İzin ver de böyle diyenin kellesini uçurayım**" dedi. Bu olaylar, en başta Buhari ile Müslim'de ve Diyanet'in terceme ettiği Tecrid-i Sarih'te anlatılmaktadır. Ama ne yazık ki daha önce de bir vesileyle belirttiğim gibi, Muhammed'in vefatından sonra bu Uyeyne 700 taraftarıyla birlikte İslamiyeti terk etmiştir. Sonunda yakalanınca, "**Ben hiçbir zaman Muhammed'e inanmadım ki"** itirafında bulunmuştur.[182]

Burada konuyu biraz daha açmakta fayda var. Muhammed, Huneyn harbinde karşı taraftan aldığı develerden-maldan ne varsa, kendi soyuna bağlı henüz Müslüman olmuş önemli kişilere dağıtmıştır.

Zaten o sırada Mekke yeni alınmıştı ve Muhammed'in kendilerine torpil yapıp ikramda bulunduğu kişiler de yakın zamana kadar Müslümanlarla savaşan insanlardı. Önemli gördüğü kişilere 100'er deve verince tabii ki bu kıdemli Müslümanların/özellikle Medinelilerin zoruna gitmiştir.

Muhammed bunu duyunca Medineli Müslümanlarla özel bir toplantı yaptı ve şunları söyledi: Ben onlara o develeri, kalpleri İslam'a ısınsın diye verdim. Şunu bilin ki, ben sizleri onlardan daha fazla severim. Ben iki tercih arasında kalsam sizi tercih ederim. İstemez misiniz ki onlar malla sevinsinler, ben ve siz de sonsuza kadar biribirimizi sevelim şeklinde bir konuşma yaptı ve onları kuru sevgiyle, cennetle susturdu. tabii bu açıklamasıyla o insanları çıkar hesaplarıyla susturmak istiyordu. Aynı zamanda onları sevmediğini de kabul ediyordu. Üstelik mal dağıtmakla güya tarafına çektiği tüm o önemli insanlar, ileride Müslümanlara başbelası olmuşlardır. Örneğin Muaviye gibi. Bu

182 a- Tecrid-i Sarih, no: 1642.
b- el-Lü'lüü ve'l Mercan, Zekat kısmı, 1/230, no: 632-639.

konuda hem Buhari, hem de Müslim birçok hadis aktarmıştır.[183]

İşte bu iki meşhur insan (Uyeyne-Ak'ra'), Ebubekir halife iken günün birinde gelip ondan, hazineye ait bir miktar arazi istediler, biz ortağına ekip biçelim dediler. Ebubekir buna onay verdi ve ayrıca bir mukavele de yaptılar, alın götürün Ömer'e söyleyin o da bu işin şahidi olsun dedi. Bunlar gidip Ömer'e anlatınca, Ömer kızdı ve ellerindeki sözleşmeyi alıp yırttı. Buna karşı bu iki kişi, "**Vallahi biz bilmiyoruz halife sen misin yoksa Ebubekir midir!**" diyerek bu şekilde tepkilerini gösterdiler. Ömer bundan sonra doğruca Ebubekir'e gidip "Bu toprak senin mi, yoksa hazinenin mi, nasıl bunlara verirsin!" diyerek ona da sert bir şekilde çıkıştı ve bu işin gerçekleşmesine engel oldu, bu anlaşma iptal edildi.[184]

Hatta kimi rivayetlerde Ömer'in o iki kişiye karşı kullandığı şu sözler de var: Muhammed bir ara size bakıyordu, para-deve veriyordu. O zaman İslamiyet zayıftı, kalbiniz İslamiyet'e ısınsın diye yapıyordu ama şimdi böyle bir sorun yok. Gidin kendinize çalışın dedi. Kaldı ki, o iki insan Ebubekir'den tarla isterken de şunu diyorlardı: Ekilmeyen, kıraç, çorak bir arazi ver onu işler hale getirelim, değerlendirelim. Daha sonra onlar da Ebubekir'in yanına gittiler. "Halife sen misin, yoksa Ömer mi?" diye sordular. Ebubekir, "**Asıl yetki Ömer'indir, bana yalnız saygı gösterilir**" yanıtını verdi.

---

183 a- Buhari, Menakıb-i Ansar, Farzü'l humus ve Megazi kısmında.
b- Müslim, Zekat, no: 1059-1062. Ondan fazla hadis almış.
c- Lü'lüü-Mercan, Zekat kısmı, 1/226. no: 632-637.

184 a-İbn-i Asakir, Tarih-ü Medinet-i Dımaşk, 9/195.
b- İbn-i Hacer, İsabe: Uyeyne b. Husayn/Hısn kısmında. No: 6155.
c- Hindi, Kenz, İhya'ül Mevat kısmında no: 9151.
d- Yakub Fesevi, el-Marifet-ü ve'l Tarih, 3/294.

Bu konuda İbni Asakir tarihinde daha farklı örnekler de var. Mesela; yine Akr'a ve Zebberkan adında iki kişi Ebubekir'e gelir, Bahreyn haracını bize ver, biz de söz veririz ki tek bir kişi bizden size karşı muhalefet etmez, dinden çıkmaz. Ebubekir bunu da kabul eder; ancak Ömer yine senetleri yırtar ve burada da sözleşme iptal edilir. Ebubekir bu olayda da, "Asıl yetkili Ömer'dir; bana ancak saygı gösterilir" açıklamasını yapar. Hani şimdi de bazı ülkelerde kral var; ancak ülkeyi idare eden parlementodur, kral formalite olarak bulunur. Ebubekir de Ömer'e karşı aynen bu durumdadır.[185]

Fırsatlar dünyası: Bir zamanlar az önce sözünü ettiğim o iki kişi tehlike arz ederken, Muhammed başkalarından aldığı talan malını (altın-100 deve gibi) onlara bedava dağıtırdı; ama tehlike bitince, onların 'toprağı ortağına işletelim, hamal gibi çalışalım, kıraç yerleri işler hale getirelim' dedikleri bu teklifleri bile artık kabul görmez hale gelir. Ne demişler: Köprüyü geçene kadar ayıya dayı denir... Ama bunun da ötesinde, önemli olanın Ömer'in, Muhammed'e karşı etkili olduğu gibi Ebubekir için fazlasıyla otoriter olduğunu bilmek-anlamaktır. İşte Ömer'in bu tip kırıcı müdahaleleri Ebubekir'e olumsuz etki yapıyor ve zamanla araları açılıyor.

Bunun sonucu olarak, Ebubekir halifeliğin ikinci yılında Ömer'i hac görevinden aldı, yerine de Mekke valisi Attab'ı görevlendirdi. Bu insan zaten Muhammed zamanında Mekke valiliğine atanmıştı. Ebubekir halife olunca tekrar iş başı yapmıştır. Ömer hac işleri görevinden alınınca bu kez aynı görev Attab'a verilir.[186] Burada artık Ömer anladığını anlar ve planlarını uygulamaya başlar. Çünkü yalnız bu hac

---

185 İbni Asakir, Tarih'ü Medinet-i Dımaşk, 9/194-196.

186 a- İbni Asakir, Tarih'ü Medinet'i Dımaşk, 13/77.

görevinden alınma işlemi, statü itibariyle Ömer'i Attab'ın gerisine götürür; Ömer bununla puan kaybettiğinin farkındadır. Ancak az önceki örnekte belirttiğim yetkiye müdahale gibi faktörlerle birlikte, Ömer aynı zamanda çok sert bir insandı, halkla ilişkileri tatlılık düzeyinde değildi. Çok sert olmasıyla ilgili örnekleri, Ömer'in halifeliği kısmında vereceğim.

İşte Ebubekir ona karşı değişince, Ömer de var olan kozlarını kullanmaya başladı. Bir ara Ebubekir'in halifeliği için, "**Kardeşim Zeyd ve arkadaşlarını dinlemiş olsaydım, Ebubekir halifeliği siftah etmezdi**" diyor. Bir başka karşı çıkışında da Ebubekir'i tehdit ederek, "**Rahat dur! Yoksa senin hakkında bildiklerimi söylerim; o zaman yolda giden süvariler bile atlarından/develerinden inmek zorunda kalırlar**" diyor. Yani bugünkü halk tabiriyle, eğer söylesem yer yerinden oynar gibi bir cümle kullanıyor.[187] Peki, neymiş o yeri yerden oynatan şeyler acaba! Demek ki aralarında çok vahim şeyler varmış ki bu cümleyi kullanıp böylece Ebubekir'in hızını kesmeye çalışıyor.

Yine Ebubekir halife olurken o zaman insanlar buna sürpriz diyorlardı.

O günkü geleneğe göre bir genel mutabakat (ilkel de olsa) bir nevi cumhurun onayı gerekiyordu. İşte Ömer bunu duyunca çok kızıyor, kim bunu söylüyorsa asar keserim diyordu. Ama zaman içinde bu konuda Ömer'in değiştiğini görüyoruz, "Evet; halifeliği sürprizdi; ancak başka da yapılacak bir çözüm yoktu" gibi bir farklılık gösteriyor. Dikkat edilirse burada yine ayarlı bir konuşma yapıyor. Yoksa mil-

---

b- Safedi, El-Vafi bi'l Vefeyat, 19/289-no: 7562.

c- Müzi, Tehzib-i Kemal, no: 3762- 19. Cilt.

187 Necah Taî, İğtiyal'ül halifet-i Ebibekir, 1/41-42. Burada Muhibbüddin Taberi'nin el-Müsterşid ve İbni Ebi'l Hadid'in Şerh'ü Nehci'l Belaga'dan da alıntı yapılıyor

let ona inanmazdı ve "Sen ona çalıştın, iş başına getirdin, sürpriz değil dedin; şimdi de farklı konuşuyorsun" diyecekti. Bir de şu gerçek var ortada: Ömer Ebubekir'i halife olarak desteklerken, onu bir basamak olarak kullanıyordu, kısa zamanda işler düzelirse o ayrılır ben başa geçerim hesapları yapıyordu. Bunu zaten daha önce vurguladım. Hatta Ömer Ebubekir için, "**Ben diyordum ki, işler rayına oturunca Ebubekir bir hafta içinde halifelik görevini bırakıp bana devredecek**" ifadesini kullanıyordu.[188]

İnsan, zaman zaman bu hoşnutsuzluğun emarelerini Ebubekir'in konuşmalarından fark ediyor. Mesela bir ara, "**Aslında bu adam (Ömer) beni bu işe itti/sürükledi**" diyor.[189] İşte böylece ipler kopma noktasına geliyor ve Ömer artık bir an önce farklı yöntemleri uygulamaya başlıyor. Hatta Ebubekir bir hutbesinde, "**Benim bir şeytanım var. Şayet beni kaydırırsa beni uyarın. İcraatım yerinde ise o zaman bana uyun**" diyor.[190] İşte bazı İslam yorumcularına göre Ebubekir'in burada şeytandan kastı Ömer imiş. Yani o beni etkiliyor demek istemiş diyorlar. İşte aralarında sorunlar olduğu için net olarak Ömer'in ismini diyememiş diyenler de var. Çünkü eğer gayesi cin olan (din mantığına göre) şeytan ise, onu görmediğine göre nasıl diyebilir ki benim bir şeytanım var?

Ömer, halifeliğin riske girdiğini anlayınca çareyi Ebubekir'i ortadan kaldırmakta buluyor ve bu yönlü çalışmalar yürütüyor. Şöyle ki, Emevilerle konuşuyor, bu işi birlikte yapalım, sonunda sırayla ben ve Osman halife olalım diyor. Emevi ailesi çok genişti: Mesela Mekke valisi Attab da

188 Necah Tai, İğtiyal'ül Halifet-i Ebibekir, 1/52. İbni Ebi'l Hadid Mutezili'den alıntı yaparak.
189 Kandehlevi, Hayat-i Sahabe, 2/250.
190 A. Razzak, Musannaf, no: 20701, cilt 11/336.

Emevi'ydi; ancak Ebubekir'den yanaydı. Yine Eban, Sad b. As ve çocukları Hz. Ali'yi destekliyordu. Ama en geniş Emevi kesimi Ömer'den yanaydı ve en sabıkalı olanlar bu kesimin içindeydi. Mesela Ebu Süfyan ve oğlu Muaviye gibi.

Ömer'in sunduğu teklifte çıkar olduğu için, Ebubekir'i ortadan kaldırmaya yönelik plan üzerinde anlaştılar. Başta da belirttiğim gibi yemeğe zehir katıp bu yöntemle onu katletmeye karar verdiler. Daha sonra İslam tarihi denilen resmi tarih yazılırken de Yahudilere mal edilerek ve çok kısa bir açıklamayla, "Efendim Ebubekir ve yanındaki heyet, Yahudilerin kendilerine verdikleri zehirli yemekten etkilenirler ve bundan dolayı da zaman içinde vefat ederler" şeklinde, çok kısa bir not düşmek suretiyle kaynaklarına geçirdiler.

Ama ne yazık ki bu cinayet işi içinde Osman da vardı, onun bağlı olduğu Emevi kabilesinin önemli şahsiyetleri de vardı.[191]

Uygulama aşamasına gelince... Burada çok akıllıca davrandılar, hiç kimsenin hayal edemeyeceği iki Yahudi asıllı kişiyi ayarladılar: Osman zamanında Kur'an bir araya getirilirken komisyon başkanlığına seçilen Zeyd bin Sabit'e ve yine önemli bir isim olan Abdullah b. Selam'a bu işi havale ettiler. İşte bunlar olursa Ebubekir rahatlıkla öldürülür düşüncesiyle karar verdiler. Ama sonuçta, ne adla, kimin evinde tertipledikleri konusunda detay yok.[192] Bakalım kanıtlar ne derece güçlü!

Bu planla ilgili İslami kaynaklardan derlediğim önemli bazı bilgileri sunacağım. Sanırım vereceğim bilgiler çözüm noktasında bir şeyler ifade eder.

191 Şerh'ü Nehci'l Belaga ve İğtiyal'ül Halifet'i Ebubekir.
192 Necah, İğtiyal'ül Halifet-i Ebubekir, 1/62.

Burada çok komik bir not eklemek isterim. Ebubekir'le birlikte doktoru da o yemekten yedikleri zaman doktorun, 'bu yemekte zehir vardı, maalesef fazla yaşamayacağız; ancak bir yıl yaşama şansımız var' dediğini daha önce de belirttim. Bir yıl sonra doktorla birlikte yatağa düşen Ebubekir, gidici olduklarını anlamıştır. Bazı kişiler doktora gitmesini, fayda görebileceğini söylemişlerdir.

Ebubekir ise "Doktorumdan sordum, gereken teşhisi koydu" şeklinde yanıt vermiştir: Bu işin çaresi yoktur demek istemiştir. Ebubekir'in sözünü ettiği doktor, onunla birlikte o zehirli yemeği yiyen gerçek ve meşhur doktordur; ancak İslami kesim bunu işleyince ilginç bir senaryo çizilmiştir. Özeti şu: Güya Ebubekir çok kanaat sahibiymiş, artık hakiki doktorum olan Allah beni götürecek demek istemiş. Gerçekten ne garip yorumlar...

Peki madem Ebubekir bu planla ortadan kaldırıldı, o zaman onlar nasıl halife oldular, o kadar da kolay mıydı, ortalık o kadar boş muydu sorusu nasıl bir yanıt bulur?

Daha önce Necah'dan bu konuda bazı bilgiler aktardım, şimdi de farklı kaynaklardaki bilgileri de ekleyerek daha fazla detaylandırayım.

Anlatılanlara göre Osman, Ebubekir'in tek vasisidir ve onun vasiyeti sırasında ne olmuşsa ikisi arasında olmuştur.[193] Osman'dan önce Abdurrahman b. Avf Ebubekir'in yanına gider. Ebubekir ona, Ömer'e görev versem ne dersin, diye görüş bildirmesini ister. Abdurrahman, "Ömer'i benden daha iyi tanırsın" deyince Ebubekir, "Olsun, yine de düşünceni belirt" der. Abdurrahman, "Bildiğinden daha fazla iyidir; ancak serttir" diye karşılık verir. Ebubekir daha sonra Osman'ı çağırıp aynı soruyu ona da sorar, görüş bildirmesini ister. Osman, **"Bana göre Ömer'in içi dışından**

193 İbni Esir, el-Kamil, ikinci cilt, hicri 13. yılı olayları. İbni Asakir, 30/411.

daha temizdir" yanıtını verir. O arada Ebubekir kendisine, "Vasiyetimi yaz" der. Besmele yazdıktan sonra Ebubekir kendini kaybeder/ağır hastadır. Osman o arada vasiyet kâğıdına, Ebubekir'den sonra Ömer'in halife olacağını yazar. Daha sonra Ebubekir ayılınca (tabii ki eğer doğruysa, ayılmışsa!) hemen Osman'a: Hele oku ben kendimi kaybedince sen benden sonra ne yazdın, diye sorar. O arada bakıyor ki, Osman vasiyet kâğıdına Ömer'in halife olacağını yazmış. O zaman Osman'a, "**Bakıyorum ben bayılınca sen korkmuşsun, ya vasiyet etmeden vefat etse ne yapacağız diye hemen Ömer'i yazmışsın. Ama iyi etmişsin, ben de zaten onu gösterecektim**" demiştir.

Bazı kaynaklarda, Ebubekir'in Osman'a, "Aslında sen Ömer yerine kendini yazsaydın daha uygundu" dediği de geçiyor.[194] Talha bin Ubeydullah (cennetle müjdelenen on kişiden biri) Ömer'le ilgili bir şeyler sezince hemen içeri girip Ebubekir'e, "Sen Ömer'i halife olarak vasiyet ediyorsan, yarın Allah huzurunda cevabın ne olacak?" diyerek itiraz etmiştir. Şu da var ki, bu adam muhalif olduğu için daha sonra Osman'ın yandaşı Muaviye tarafından katledilir. Zaten hep vurgu yapıyorum, Ebubekir'in atadığı kişiler zaman içinde ya görevden uzaklaştırılmış, ya suikastla öldürülmüş veya savaşlara gönderilip bu şekilde ortadan kaldırılmışlardır. Basit bir örnek: Zehebi, "Muaz b. Cebel, Ebu Ubeyde ve Şürahbil b. Hasene, halife Ömer zamanında Şam tarafında bir kıtlıkta ölmüşlerdir" diyor.[195]

---

194 M. Taberi, Riyad'ü Nadre, 2/116.

195 a- İbni Sad, Tabakat, 3/106, İbni Sad, müracaat ediyorlar Ebubekir'e Ömer olmasın. 3/146.
b- İbni Kuteybe, İmame-Siyase, 32. İbni Hacer, İsabe, no:4270. Talha b. Ubeydullah md.
c- Kandehlev, Hayat-i Sahabe, 2/253. Zehebi Tarihi, hicri 18. yılı olayları.
d- İbni Asakir, 30/413.

Ama Ebubekir zamanında bunlar değişik bölgelerde önemli görevlerdeydi.

Sonunda, Ebubekir tarafından Ömer'in halife tayin edildiğini söylemek isteyen Osman dışarı çıkar. Bunu söylemeden önce ilginç bir yaklaşım tavır gösterir: "Açıklayacağım vasiyete inanırsanız okurum, yoksa okumam" şeklinde bir pazarlık yapar. Ve başlar okumaya. Kısa bir yazıdır zaten. Sadece Ömer'in halifeliğiyle ilgili çok kısa bir metindir. Bu arada Ömer'in önerildiğini ilan edince, millet bu vasiyetin Ebubekir'e ait olmadığını fark eder. Çünkü Osman'ın okuduğu kâğıtta Ebubekir'le ilgili bir işaret yoktur; Ebubekir vahiy kâtibiydi, okuryazardı, kendisi yazabilirdi ama yazı onun değildir.

Yanı sıra şahit yok, o günkü âdete göre benzer vasiyetler yapılınca imza gibi bir işaret olurdu; ama böyle bir şey yoktu. Bir de işin içinde panik-acele vardı, kabul ederseniz okurum gibi inandırıcı olmayan şeyler söyleniyordu. Hele bir de Osman'ın yanında Ömer de var, amigo gibi sürekli halka, "Dinleyin, bakalım Osman ne diyecek?" gibi aceleci bir hali vardı.

Zaten milletin o ana kadar Ebubekir'den böyle bir teklifin geleceğine ilişkin tahminleri de yoktu. Adeta sürpriz bir açıklamaydı

İşte İbni Ebi'l Hadid, Necah gibileri burada tam isim koyuyorlar: Hileyle, skandalla iş başına gelme.

Kısacası, Ebubekir artık hastaydı, Osman ve Ömer'in hazırladıkları düzmece bir vasiyetname millete ilan ediliyordu ve maddi gücün ağırlığı da iki tarafta olunca halifelik bu şekilde gasp edilmiştir.

Kaynaklarda şu da var: Halk, Ebubekir'in Ömer'i halife olarak önerdiğini öğrenince hem muhacirlerden, hem de Ansar'dan Ebubekir'in huzuruna çıkanlar, sen bu adamın

nasıl biri olduğunu iyi biliyorsun, görevi buna vermekle yarın Allah huzurunda nasıl bir cevap vereceksin, diye veryansın ederler. Buna karşı Ebubekir, "Ben de Allah'a, kanaatime göre iyiydi ki görev verdim" diyeceğim yanıtını verir. Hatta şunu da söyler: Hastalığımdan dolayı duyduğum acı bir yana; bakıyorum hepinizin burnu havada: Niye Ömer'i öneriyorum diye. Kanımca bu gibi bilgiler gerçeği yansıtmıyor. Bunlar uyduruk şeyler. Çünkü Ebubekir'in vasiyeti falan yok. Osman'la Ömer kendi aralarında düzmece bir mektupla işi bitirmişler.

Ünlü tarihçi ve müfessir Taberi daha net bilgiler aktarıyor: Ebubekir son nefesinde yalnız Osman'ı yanına alır ve ona "**Vasiyetimi yaz**" der. Besmele yazdırdıktan sonra kendini kaybeder. Bu arada Osman kafadan bir şeyler yazmaya devam eder. Ebubekir bir ara iyileşince Osman'a, "**Hele oku bakalım sen ne yazdın**?" diye sorar.[196] Osman okuyunca memnun kalır ve "Ben bayılınca sen korkmuşsun, belki vefat ederim de halife belirlenmemiş olur; dolayısıyla sorun yaratılır. Biliyorsun ki halifelik vasiyet edilmeden ölüm gerçekleşirse Müslümanlar arasında olumsuz durumlar meydana gelir. İşte bunu düşünerekten hemen Ömer'i yazmışsın; ama iyi etmişsin" der. Yani bir bakıma Osman yazdıklarıyla Ebubekir'den puan da almış olur. Ama ne ilginçtir ki bu konuda farklı aktarımlar da var: Osman içeri girince Ebubekir ona, "**Aslında sen halifeliğe daha uygunsun**" der; ancak Osman hayır karşılığını verir ve kendi yerine Ömer'i önerir. Çünkü Osman'la Ömer arasında bu konuda yapılan bir pazarlık vardı. Buna rağmen Osman o an için halife olamazdı. Onun için hayır demek zorunda.

---

196 a-İbni Asakir, Tarih'ü Medinet-i Dımaşka. C.30/411.
b-Taberi Tarihi, 3/123

Bir gün Ömer, Ebubekir'in yanına varınca, bakıyor ki dilini tutmuş uğraşıyor. Ömer, hayırdır diye soruyor. Ebubekir, "İşte başıma ne gelmişse bundan gelmiştir" diyor. tabii ki emareler haddinden fazla çoktur ki, bu ikisi arasında bazı planlar yapılmıştır. Öyle ki, biri diğerine karşı rahatlıkla harekete geçemiyordu: Adeta birbirlerine ihtiyaçları vardı, birbirlerine mecburdular.[197]

Ebubekir'in Ömer ve Osman tarafından planlanan bir suikastla öldürüldüğünü teyit eden ve aynı zamanda birçok İslami kaynakta anlatılan olaylardan birkaçını özetlemek isterim.

Kısacası, bunun bir siyasi cinayet olup olmadığının izini sürmeye devam edelim.

a) Zaman içinde halife Osman'ı katledenler arasında Ebubekir'in oğlu da var ve kendisi o zaman Afrika'dan Osman'ı katletmeye gelen baskıncıların içinde ön saflarda yer alıyor. Hatta Osman'a yanına geldiğinde çok ağır hakaretlerde bulunuyor. Birinci baskında Hz. Ali'nin araya girmesiyle bunlar Osman'ı katletmekten vazgeçip geriye-yollarına devam ediyorlar. Onlar geri dönünce, bu arada Osman hemen kendine bağlı olan Afrika valisine mektup yazıp bir personeline veriyor. O da devlete ait bir binitiye (deve-at) binip Afrika yoluna çıkıyor. Mektubun içeriğinde şu var: Afrika'daki valisine, şu şu insanları yakala, feci bir şekilde katlet diye talimat verilmiş.

Ölüm fermanları istenen kişilerin başında da Ebubekir'in oğlunun adı yazılıydı. Bu mektup baskıncılar tarafından ele geçirildi ve burada artık Osman'ın sonu gelmişti. Baskıncılar tekrar geri döndüler ve Osman'ı katledip cena-

197 a- İbni'l Cevzi, Menakib'ü Emiri'l Mü'minin Ömer b. Hattab, s. 55.
b- İbni Ebi Şeybe, Musannaf, Megazi, 20/579-no: 37202.

zesini de Yahudilerin tuvalet olarak kullandıkları bir mezbeleye attılar. Üç gün orda kaldı; kimse korkudan gidip cenazeyi kaldıramadı. Sonunda Hz. Ali yine araya girince baskıncılar defin için izin verdiler ve Osman gömüldü.

Hz. Ali halife olunca Ebubekir'in bu oğlunu Mısır'da görevlendirdi; zaman içinde Muaviye iş başı yapınca, bu kez onun talimatıyla yakalanıp bir merkebin içine kondu ve o merkeple birlikte ateşe verilerek işkenceyle öldürüldü. Halife Osman kısmında bu konularda detaylıca bilgi vereceğim.[198]

Bu arada Ebubekir'in kızı ve aynı zamanda Muhammed'in de eşi olan Hz. Ayşe de Osman'a karşı sert tavır aldı, hatta millete, **"Öldürün bu Na'sel'i"** diyecek kadar ileri gitti, Osman'ın ölüm fetvasını verdi. Na'sel demek, bunak-beyinsiz demektir. İşte hem Ayşe'nin bu tutumu, hem de Mısır'daki kardeşiyle Osman arasındaki ilişki, insanı cidden şüphelendiriyor: Demek ki bunlar, Ömer ve Osman'ın Ebubekir hakkında çevirdikleri planları biliyorlardı ki Osman'a karşı cephe aldılar. Bu tavırlarını ancak babalarının cinayetiyle ilişkilendirmek mümkündür. [199]

Yine İbni Kuteybe'nin Maarif'te anlattığına göre, Ömer'in öldürülmesinden sonra, kızı ve aynı zamanda Muhammed'in de eşi olan Hafsa ile Ayşe'nin (bunlar kuma) arası açılır/aralarına mesafe konur. Peki bu niye!

Burada şu soru akla gelebilir: Madem Ömer-Osman-Ebubekir'i ortadan kaldırdılar, peki niye Ayşe ve Ebubekir'in diğer çocukları yalnız Osman'a karşı cephe aldılar,

---

198 a- İbni Esir, Üsd'ül Gabe, Muhammed b. Ebubekir kısmında.
b- İbni Abdi'l Berr, İstiab. No: 2320.

199 a- Taberi, Tarih: 4/459.
b- İbni Manzur, Lisan'ül Arab, 11/669.
c- Ebül Fida, Muhtasar'ü Ahbar'il Beşer, 1/172.
d- İbni Esir, Nihaye fi Garib'il Hadis, 'Na'sel' md. 5. Cilt.

neden Ömer'e karşı da böyle bir plan yoktu? Olay şudur: Ömer bir kere çok disiplinli-acımsız biriydi. Benim kanaatim o ki, Ömer zamanında Ebubekir'in cinayetinden haberi olanlar korkudan söyleyememiş olabilir. Veya kim bilir belki de normalde daha sonra ortaya çıkmış olabilir. Zaten dünyada bunun örnekleri çok, bazı ölümlerin komplolarla gerçekleştiği zamanla ortaya çıkıyor.

Burada önemli gördüğüm bir bilgi daha vereyim. Ebubekir'in diğer bir oğlu Abdullah da Muhammed zamanında Taif seferinde aldığı yaralardan dolayı belli bir süre sonra vefat etmişti. Adam evliydi. Ondan dul kalan eşi **Atike binti Zeyd** ile halife Ömer evlendi. Ömer nerdeyse Ebubekir'in yaşıtıydı; artık Ebubekir'in dul kalan bu gelininin kaç yaşında olduğu, onunla Ömer arasındaki yaş farkı herhalde tahmin edilebilir. Daha enteresan bir örnek vereyim. Ebubekir hicri 13. yılında vefat ederken, eşi Habibe binti Harice hamileydi. Çocuk doğunca adını Ümmü Gülsüm koydular. Ebubekir ölünce Ömer aynı sabah iş başı yaptı; zaten konumuz da bu. Ve Ömer 10 yıl halifelik yaptıktan sonra öldürüldü. Yani Ömer dünyasını değiştirdiği vakit bu kız 9-10 yaşlarındaydı.

İşte bu Ömer, bu kızı da kendine eş olarak Hz. Ayşe'den istedi ama alamadı. Daha sonra Ümmü Gülsüm, dedesi yaşında olan ve cennetle müjdelenen Talha bin Ubeydullah'la evlendirildi, Zekeriya, Yusuf ve Ayşe adlarında üç çocuk dünyaya getirdi. Kız 9-10 (o da eğer Ömer ona son yılında talip çıkmışsa!), Ömer ise 60 yaşlarındaydı. Ömer'le Hz. Ali'nin kızı konusunda buna biraz daha değineceğim.

İlginç: Bir yandan birbirlerini katlediyorlar, diğer yandan birbirlerinin ufak çocuklarıyla evleniyorlar. Hz. Ali de Ebubekir'in ölümünden sonra kendisinden dul kalan eşi Esma

binti Umeys'le evlendi ve çocukları oldu. Bunu daha önce de yazdım. Onlarda yaşam böyleydi.[200]

b- Gerek bireysel, gerek kitlesel şekilde insanlar Ebubekir'in yanına çıkarak, "Aman Ömer çok serttir, nasıl halife olarak tayin edersin, bunu yaparsan Allah'a karşı nasıl hesap vereceksin" dedikleri halde, Osman'ın bunlardan farklı olarak Ebubekir'e, "**Aslında Ömer iyidir, onun içi dışından daha temizdir**" demesi anlamlıdır. Az önce belirttim ki, Talha b. Ubeydullah, Ömer'in halifeliği konusunda Ebubekir'le konuşurken Talha olumsuz rapor vermişti. İşte bu Talha daha sonra halife Osman'ın damadı Mervan tarafından Osman'a karşı tavır alanlardan olduğu için katledildi.[201] İşte bunlar da cinayetin gerçek adresi noktasında önemli birer ipuçlarıdır.

c- Yine Ömer'in, Ebubekir'in vefat ettiği aynı gecede hemen alelacele cenaze namazını kılıp onu gömmesi, bizzat kabre indirmesi ve sabahleyin de halifelik görevine başlaması, bu arada Ebubekir için ağlayan aile fertlerini, kadınları kırbaçlaması anlamlıdır. Neden alelacele gömüyor, neden cenazenin merasimle kaldırılmasına izin vermiyor? Daha önce Ebubekir'le Ömer'in arasının ne kadar açık olduğunu örneklerle izah ettim. Dolayısıyla Ömer'in bu defin işinde hizmet gibi görünen davranışları, aslında bir hizmet niyetiyle değil; bir an önce bu cenaze işi bitsin, kimse duymasın, kolayca sabahleyin iş başı yapayım niyetiyledir. Bir de tabii ki babası, annesi, bir yakını ölse insan ağlar; bu

200 Bu konuda Kur'an'da Kadın ve Hz. Muhammed'in kadınları adlı yapıtımda geniş bilgi var. s. 238 ve 269.
Askalani, İsabe, no: 12235, İbnil Esir, Üsd, Ümmü Gülsüm md.
201 İbni Kuteybe, Maarif, s. 133.

doğal bir şeydir. Ömer'in bu kadınları dövmesi, korkusundandır: Kimse duymasın diye bu tavrı göstermiştir. Çünkü yine Ömer zamanında Halit b. Velit ölünce kadınlar ağlamıştır. Ama Ömer burada bir sorun çıkarmadığı gibi; üstelik ağlasınlar diye izin de vermiştir. Bu da onun niyetinin ne olduğunu açıkça ortaya koyuyor: Kadınlar, Ebubekir'in yakınları ölülerine ağlıyorlarsa sana ne! tabii ki bu da kuşku uyandırıyor, anlamsız değil.[202]

Daha önce de ifade ettiğim gibi, birçok İslami kaynakta geçen şu bilgi önemli: Osman'ın vasiyet esnasında tek başına Ebubekir'in yanında kalıp vasiyetini yazması, Ebubekir'in bayılması sonucu Osman'ın Ömer'in ismini yazması ve Ebubekir'in aklı başına gelince bunu okuyup onaylaması ve sonunda Osman'ın bir kölesiyle birlikte dışarı çıkıp o arada Ömer de onlarla birleşince, halka "Kabul ederseniz okurum yoksa okumam" demesi, Ömer'in acele- panik içinde Osman'ı dinleyin demesi ve hele hele Ebubekir'in de okur-yazar, vahiy kâtibi olduğu halde onun o kâğıda yazdığına dair hiçbir işaretin bulunmaması, üstelik şahitsiz bir kâğıt) tabii ki kuşkuları daha da artırıyor. Bir de Ebubekir'in yazıları, genelde uyarılar içeriyordu, içinde vaz'u-nasihat vardı. Bu vasiyette ise, "Ömer'i halife olarak öneriyorum, iyilik yaparsa iyi olur; aksini yaparsa ben ne yapayım?" gibi hiç de Ebubekir'in söylemlerine uymayan bir stille yazılan ifadeler. Bunlar da şüphe uyandıran noktalar.

Bir de Ebubekir çok hastadır, öyle ki besmele kelimesini bile yazmadan bayılmıştır. Peki, gerçekten bu baygın halinde Osman'la bunları konuşabilir mi? Yine madem Osman dışında kimse yoktu içerde; Ebubekir'in baylıp bir da-

202 Taberi Traihi, hicri 13. yılı olayları bölümünde. İbni Asakiri Tarih'u Medineti Dımaşk, 8/27.

ha ayıldığını ve Osman'a, bravo iyi etmişsin de Ömer'i vasiyetime almışsın gibi sözler söylediğini Osman dışında kim duydu? Osman'dan başka şahit yok![203]

d- İster teklifleri ciddi olsun, ister deneme mahiyetinde olsun; Hz. Muhammed'den sonra halife seçimi konusunda yürütülen çalışmalar sırasında hem Ebubekir, hem de Ömer Ebu Ubeyde'ye, **"Sen aday ol"** diyorlardı, o sıralarda Osman'ın adı hiç geçmiyordu. Ama Ebubekir'in vefatıyla birlikte her ne hikmetse Osman öne çıkıyor ve Ebu Ubeyde ismi ortadan kalkıyor. Üstelik Ebubekir döneminde atanan eyalet valileri, askeri yetkililer, vergi memurları görevden alınıp yerlerine de en çok Emevi sülalesine bağlı kişiler atanıyor ve zamanla Emevi saltanatı meydana geliyor. Ebubekir döneminde görev yapıp da Ömer döneminde uzaklaştırılan bu insanların çoğu, Ömer'in halifeliği döneminde şu veya bu şekilde ortadan kayboluyorlar/öldürülüyorlar.

Mesela Muaz bin Cebel ile Ebu Ubeyde için Şam tarafında bir kıtlıkta (Amvas kıtlığı) ölmüşlerdir diye bilgi verilmiş. Daha önce de yazdım, Mekke valisi ve aynı zamanda hacdan sorumlu Attab adındaki kişi zehirli yemekle öldürülüyor ve kısa bir notla cinayeti Yahudilerin işlediği kayda geçiriliyor, o dönemde sanki Yahudi mi kalmıştı! Muhammed zamanında Hayber, Beni Kaynuka, Beni Nadir ve Beni Kureyza Yahudilerinin işi çoktan bitmişti. Ancak şu olabilir: Kalan Yahudilerden plan konusunda bilgi edinmiş ve sonuçta Yahudi asıllı Zeyd bin Sabit ile yine Yahudi asıllı Abdullah bin Selam gibi şahısları da aracı olarak

203 a- İbni Abdirabbih, Ikd'ül Ferid, cilt 1, Ebubekir'in Ömer'i halife seçmesi kısmında.
b- İbni Esir, El-Kamil, Ebubekir'in Ömer'i halife göstermesi bölümünde

kullanmış olabilirler; yoksa o sırada Yahudilerden etkili bir kesim kalmamıştı.

Yine Ebubekir'in önemli görevlilerinden, özellikle irtidâd hareketlerini bastırma konusunda meşhur olan Halit bin Velit görevden uzaklaştırılır ve Suriye'nin Hımıs kentinde hicri 21. yılında Ömer zamanında vefat eder. O da zehirlenerek öldürülür. Mesela İbni Teymiyye gibi İslam önderleri, Halit b. Velit zehirlenerek ölmüştür, diyor. Zaten Ömer hiç onu sevmiyordu, ona kalsaydı Ebubekir zamanında Malik'in eşini aldığı zaman taşlanarak öldürülmeliydi.[204] Yine Ebubekir'in görevlilerinden Utbe bin Gazvan da hacdan dönerken devesinden/atından düşer ve ölür, en azından böyle söyleniyor; eğer doğruysa! tabii ki bu da kuşkulu. Tekrar oluyor ama bir kere daha hatırlatmakta yarar var: O dönemin muhalifleri ya zehirlenerek öldürülmüş veya başarılması zor savaşlara gönderilip bu şekilde etkisiz hale getirilmişlerdir.[205]

e- Aslında Ebubekir'ın bir ara Abdurrahman b. Avf'a, "**Keşke Halit b. Velit'i Şam'a gönderdiğim zaman Ömer'i de Irak'a gönderseydim**" demesi anlamlıdır. Yani keşke Ömer'i başımdan kovsaydım, uzaklaştırsaydım demek istiyor. Ebubekir'in bu açıklaması neredeyse konuyu işleyen ilgili tüm İslami kaynaklarda var. tabii ki bu da önemli bir tespit.[206]

---

204 İbni Teymiyye, 8/204.

205 İbni Kuteybe, Maarif, s. 133, 144, 161. İbni Sad, Tabakat, 3/221, İbni Asakir, M.Tarih-i Dımaşk, 10/290.
Ayrıca ilgili isimler kısmında İsabe, Üsd ve İstiab'da geniş bilgi var.

206 a- Taberi Tarih-i, 3/430.
b- İbni Hacer Askalani, Lisan-ül Mizan, no: 502, Ulvan b. Davud Beceli kısmında.
c- Kenz'ül Ummal, no: 14113.

Bir de kitapları okuyanlar, hemen okuyup geçiyor, olaylar arasında ilişki kurmuyorlar. Mesela Ebubekir'le birlikte Attab da o zehirli yemekten yiyor ve ölüyor deniliyor. Ama kimse bunun üzerinde durmadan, bilgi olsun diye kısa not şeklinde geçiştirmişlerdir. Bu Attab da kim, o niye bu plana dahil olmuş, yoksa o da tesadüfen mi orada bulunuyordu diye kimse bunu irdelememiş. İşte bu sorunun yanıtı da konuyla alakalıdır. Bu şahıs, Muhammed zamanında Mekke valisiydi. Ebubekir gelince ilk yıl yine bu görevi sürdürdü ve ikinci yılı hac işlerinden sorumlu göreve getirildi. O dönem hac işlerinden sorumlu olan kişi, halifeden sonra gelen ikinci yetkili adamdı.

İşte Attab'ın zehirlenmesi bir tesadüf değil; tersine ona karşı da bir komplo söz konusu. Çünkü bu adam Ömer'in rakibi ve hatta onu geçebilecek durumda.[207]

Keza Ebubekir'in, "**Aslında Ömer halife olmazsa daha iyi olur**" şeklindeki açıklaması var. Bundan da, Ebubekir'in Ömer'den memnun olmadığı belli oluyor; ama öyle görülüyor ki, işin başında birlikte bazı planlar yapmışlar; artık Ebubekir istemese de yerine getirmek zorunda. Hatırlanacağı gibi Ömer'in bir ara onu tehdit ettiğini, senin hak-

---

d- Muhibbüddin Taberi (694.ö), Riyad-ü Nadre,1/241 ve Zexair. 1/109.

e- Taberani (918.ö.miladi), Mucem-i Kebir, Aşerei Mübeşşere, Ebubekir kısmı, no: 43.

f- İbnü Abdirabbih (328.ö) Ikd'ül Ferid, Ahbar'ül Hulefa, Ebubekir kısmında.

g- Ebü-l Feda, İmadüddin İsmail b. Ali (h.732.ö), 'Tarih', Ebubekir kısmında.

h- İbni Ebi Şeybe (235.ö) 'Musannaf' adlı yapıtı, Ebubekr'in halifeliği kısmında 8/572.

i- İbni Asakir (571), a) Muhtasar'ü Tarih-i Dımaşk, 13/ 122. ve b) Tarihi Dımaşk, 30/421 vd.

j- İbni Teymiye (661-728), Minhac'ü-s Sünne, 8/290 ve devamında.

207 İbni Asakir, Muhtasar'u Tarih'i Medinet-i Dımaşk, 13/77.

kında bildiklerimi açıklasam suvariler bile atlarından/develerinden inmek zorunda kalırlar dediğini yazmıştım. Hatta Ömer'i istemeyen o kadar çok insan vardı ki, Ömer'in halife olmaması için kitlesel olarak Ebubekir'in yanına gidiyorlar, Ömer çok sert-haşin biri, makam sahibi olursa daha da sertleşir, sakın ola halife olmasın diyorlar; bunu daha önce yazdım.[208]

Ayrıca bu zehirli yemeği ayarlayanlardan Yahudi asıllı Zeyd bin Sabit'in daha sonra Ömer ve Osman tarafından çok önemli görevlere getirilmesi, kafaları daha da karıştırıyor. Mesela halife Osman zamanında hazırlanan Kur'an için bu Zeyd komisyon başkanı olmuştur. Gerçi Ebubekir zamanında bu konuda yapılan çalışmada yine komisyon başkanıydı. Kur'an'ın Osman zamanında nasıl kitap haline getirildiğine, daha doğrusu nasıl oluşturulduğuna ilişkin elimde yeni bir çalışmam var; orada bu konuları detaylıca anlatacağım. Ancak merak edilmesin diye burada kısa bilgi vereyim. En başta Hz. Ali gibileri onlarca vahiy kâtibi var iken ve ta Mekke'den beri Hz. Muhammed'le beraber iken, Kur'an'ı baştan beri takip edenler var iken, Medine döneminde Müslüman olan ve Muhammed'le tanışırken de 11 yaşlarında bir çocuk olan bu Yahudi asıllı Zeyd bin Sabit'in, Kur'an'ın bir araya getirilmesi komisyonuna başkan olması, izah edilebilir bir olay değildir. Yine örneğin Ömer hicri 17. yılında hacca gidip 21 gün kalırken, Zeyd'i kendi yerine görevlendirir. Yine aynı yıl Ömer umreye gidince Zeyd'i bir daha tayin eder.[209] Sanki başka adam mı yoktu. Osman'ın kendi zamanında onu tekrar aynı göreve getirmesi, ister istemez kuşku oluşturuyor: Acaba Ebubekir'e ze-

208 İbni Ebi Şeybe, Musannaf, Megazi, no: 38211, cilt, 20/584.
209 İbni'l Cevzi, el-Muntazam..., 4/231.Hicri 17. yılı olayları kısmında.

hirli yemek yedirdiği için ödüllendirilmiş midir veya bir pazarlık sonucu mudur?

Ayrıca halife Ömer iki kez hacca, bir kez de Şam tarafına gitmiştir ve yerine de Zeyd bin Sabit'i üç sefer Medine valisi olarak tayin etmiştir. Aynı toleransı Osman da göstermiştir. Bunlar tesadüfi olan şeyler değildir.[210]

f- Taberi gibi (ö.310) bir müfessir (Kur'an yorumcusu) ve tarihçinin şu açıklaması dikkate değer. Ebubekir ölüm döşeğindeyken Osman'a, sana bir şeyler söyleyeceğim; Allah senden razı olsun sakın kimseye anlatma diyor. Osman, "evet; kimseye söylememem" sözünü verince Ebubekir, "**Aslında Ömer halife olmazsa onun hayrınadır"** diyor ve bu konuşmanın sonunda yine Osman'ı uyarıyor; "sakın bu söylediklerimi, seni niye yanıma çağırdığımı kimseye anlatma" diyor. Taberi'de bu açıklamanın yapıldığı yerde dipnotta, ibni Sad'ın da bunu aktardığı eklenmiştir.

Belli ki Ebubekir-Ömer arasında bozulması zor olan pazarlıklar daha önce yapılmış ki, Ebubekir, Ömer'i istemediği halde artık bir şey yapamamaktadır. Örneğin Hz. Muhammed'e karşı birlikte tertipledikleri cinayet planı... Ömer nasıl Muhammed'e karşı etkili biri idiyse, Ebubekir'e karşı da çok baskın /otorite sahibi bir insandı. Dikkat edilirse Ebubekir, Osman'la Ömer hakkında bir cümle sarf ediyor. O cümlenin hem başında, hem de sonunda, sakın ha bunu ağzından kaçırma diyor. Bu aslında somut bir kanıttır. Zaten daha önce Ebubekir'in Ömer'e karşı ne kadar etkisiz olduğunu örneklerle açıkladım.[211]

---

210 a- İbni Abdilberr, İstiab, no: 840 Zeyd b. Sabit md. Yine Necah Tai, İğtiyal'ül halifeti Ebibekir, 1/62.

211 a- Taberi Tarihi, 3/428. b)İbni'l Esir, El-Kamil, 2. cilt Ebubekir'in halifeyi tayin kısmında.

g-) Yine Ebubekir'in (nabız yoklaması da olsa) Osman'a, "Aslında halifeliğe sen daha uygunsun" demesi ve Osman'ın buna karşı, "yok Ömer olsun, o daha uygundur" diye cevap vermesi, gösteriyor ki plan Osman'la Ömer arasında sonuçlandırılmış, bir karara varmışlar, artık programı yavaş yavaş uyguluyorlar. Pazarlıklar olmasaydı, onu zehirlememiş olsalardı, Osman bu fırsatı kaçırmazdı. Çünkü onun bağlı bulunduğu Emeviler çok güçlüydü, bir de Osman, Muhammed'in damadıydı (kızlar Muhammed'in olmadığı halde yine de bu önemli bir faktördü), millet bunu da göz önüne alırdı. Ebubekir cidden ona teklif sunmuş olsun diye düşünelim; Osman artık olup bitenlere karşı yeni bir adım atamazdı, "hayır" demekten başka bir yolu yoktu.

Başlığı şöyle kapatmak isterim: Madem bu kadar İslami kaynakta Ebubekir zehirlenerek öldürülmüştür deniliyor,[212] peki hangi olaydan dolayı, nerede, zehirli yemek yediren kim, faili ne oldu diye sormak lazım. 'Yahudiler onu zehirledi' şeklindeki kısa açıklamayla bu olay kapatılamaz.

Olup bitenlere bakıldığında, şöyle bir planın yapıldığı ortaya çıkıyor: Aslında Ebubekir artık son nefesini verirken, Osman tarafından göz hapsine alınmış, evine girilip çıkılmış, yoklanmış; Osman onu nöbet tutarcasına takip etmiş ve artık can verme anında iken, aslında daha önce Ömer'le birlikte yazdıkları o hazır kâğıdı cebinden çıkarıp "Ebube-

212 Az da olsa kimi yazarlarca, Hz. Muhammed'den sonra güya Ebubekir çok üzülmüş de gitgide çökmüş ve bu sıkıntıdan dolayı ölmüş deniliyor. Bunun bir abartı olduğu belli. Kaldı ki bunu pek fazla işleyen yazar da yok. Kimileri de soğuk bir gecede banyo yaparken zatürre olmuş, daha sonra vefat etmiştir şeklinde rivayetler aktarmışlar. Ancak insan, bu konunun işlendiği kaynaklann toplamına bakınca ve olay da 1400 yıl önceki bir toplumda meydana geldiğine gore, ölüm nedeninin suikast olduğu kesinlik kazanır.

kir'in vasiyetidir" şeklinde halka ilan etmiştir. Bu anlatılanlardan böyle bir film çevrildiği rahatlıkla anlaşılabiliyor.

Ölüm hangi yaşta gelir bunu kimse bilemez; ancak Ebubekir altmış yaş civarında ölürken babası henüz hayattaydı. Kimseyi cani diye ilan etmekten zevk alacak halim yok; ancak sansüre rağmen bu bilgiler önemli İslami kaynaklarda var.

BEŞİNCİ BÖLÜM

HALİFE ÖMER

a- Halife Ömer Neden Katledildi?

Halife Ömer'in cinayet nedeni çok ilginç ve maalesef Müslümanlar bunu bilmiyor. Onların kafasında hep "adaletin kılıcı, merhametli bir Ömer" olarak yer edinmiş. 1986'dan sonra ben Diyarbakır merkezdeydim, ta 92'ye kadar. Bir ara müftülük, halife Ömer'in katli ile ilgili bir piyes tertiplemişti, ben de izlemeye gittim. O piyesin etkisiyle izleyicilerde büyük bir nefret ve infial oluşmuştu: "Keşke Ömer'in katili Ebü Lü'lü'ü ele geçirip paramparça etseydik" mesajı, onların gözlerinden okunuyordu. O günlerde bu konuda fazla bilgi sahibi değildim; ama fanatik de değildim. Zaman içinde Ömer'in asıl kimliğini/icraatını öğrendim, o piyesteki insanların o nefreti hatrıma geliyor; üzülüyorum. Geçenlerdę bir yazı okudum; Yemen'de kanun çıkarmışlar, bir kız çocuğu 17 yaşına gelmeden evlenemez diye. Kadınlar bunu duyunca niye böyle bir kanun çıkarıyorsunuz diye ellerine birer pankart alıp meclise yürüyüşe geçmişler. Hâlbuki o kanun kadınların lehinedir. Burada olay şu: Onlar İslam'a inanıyorlar. İslam'da da küçük yaş kızlar için problem değil. Bu kanunu çıkarmakla Yemen hükümeti İslamiyet'e saygısızlık yapmış oluyor! İşte karşı koyuşlarının nedeni bu.

Evet, Ömer neden öldürüldü?

Halife Ömer kolay kolay Farsları şehre sokmazdı, onların Medine'ye yerleşmelerine izin vermezdi. Bir gün Mugire b. Şube, Ömer'e bir mektup yazdı. Mektubun içeriği şu: Yanımda Fars/İranlı biri var, adam hem iyi bir demirci, hem marangoz ve hem de ressam/figür işini iyi yapan biri. İzin verirsen Medine'ye gelsin orada bizim insanlarımıza faydalı olsun. Önerdiği kişi Mugire'nin kölesidir, kalabalık bir merkezde kalmasını, fazla müşterisi olmasını arzu etmektedir. Sonunda Ömer izin verir ve adam Medine'ye yerleşir. Her gün (para kazansın kazanmasın) patronuna iki dirhem (o günkü para birimi) vermek zorundadır. Bir süre sonra bu kadar para vermek adama zor gelmeye başlar. Bir ara Ömer'e durumunu anlatır, bu kadar ücreti ödeyemeyeceğini söyler. Ömer, sen kazanırsın, birçok sanatın var der ve ona yardımcı olmaz.

Bu arada Ömer ona, "Duyduğuma göre sen hava ile çalışabilecek değirmen de yapabiliyormuşsun" der. Adam evet dedikten sonra ve Ömer'e kızgın bir bakış atarak "Ömrüm yeterse sana öyle bir değirmen yapacağım ki, numune olsun, insanlar hep onu konuşsun" diye ekler. Ömer'i öldürme duygusuyla doludur. Ömer de onun bakışlarından bu durumu fark ederek, "Baksanıza bu adam beni tehdit ediyor" der. tabii ki alaylı bir şekilde. Ve adam gidip iki ağızlı, uzun bir hançer yapar, bir gün sabaha karşı camide Ömer'e saldırır ve üç darbe vurup kaçar. Kaçarken de önüne gelenlere, onu yakalamak isteyenlerin hepsine saldırır ve rivayetlere göre on üç kişiyi katleder. Hançerin zehirli olduğunu da belirtmeliyim. Sonuçta teslim olmamak için intihar eder.

İşte Ömer'in ölüm hikâyesi böyle.

Haksızlığa maruz kalan ve kendi memleketinde önemli bir ailenin de evladı olan bu insan, bir hiç uğruna köle

statüsüne tabi tutuluyor, Ömer'e derdini anlatıyor ve Ömer de, "Çalış, çalış. Senin elinden birçok iş gelir" karşılığını veriyor. Şunu belirteyim ki, Ömer'in cinayetiyle ilgili Müslümanlar tarafından ezberlenmiş o bilgi gerçeği yansıtmıyor. Ömer'i katleden Firuz, yine Ömer'in halifeliği döneminde Müslümanlarca ele geçirilen İran'a bağlı Nihavend şehrindendir. İslam tarihindeki bilgiye göre Müslümanlar 100 binden fazla insanı katlediyor bu savaşta. Otuz bini savaş alanında, seksen bini de baskınlarda öldürülüyor. Bu savaşta her Müslüman süvari askere altı bin dirhem ganimet dağıtılıyor. Piyadeye de iki bin. Önemli kişiler katlediliyor. Kadınlar cariye ve birçoğu köle statüsüne tabi tutularak Medine'ye götürülüyor. Böyle bir manzaraya ne denilebilir ki. Ömer'i katleden Firuz, çoğu kez o çocukların yanına gidip başlarını okşardı ve "Ne yapayım, yapılacak bir şey yok. Ömer, ciğerlerimi yedi/parçaladı" diyordu ve hep düşünüp taşınıyordu.

İşte bundan sonrası önemli.

İbni Teymiyye Minhac'ü Sünne adlı yapıtında bu konuyu işlerken şunu söylüyor: Bu adamın Ömer'i katletmesi bir siyasi olaydır. Bunu basit bir vergi meselesine bağlamak doğru değildir. Adam, alınan şehrini düşünüyor, katledilen insanlarını düşünüyor, Medine sokaklarında her gün o esir çocukları görünce eriyor, katledilen o Nihavend kadınlarını gözünün önüne getiriyor. Ve bu yüzden bir an önce Ömer'i nasıl yok ederim planları yapıyor. tabii ki kendisine biçilen vergi de ağır, o da etki yapmış olabilir; ama asıl neden, siyasidir.

Afrika'ya, İspanya'ya, Orta Asya'ya kadar uzanarak fütûhât adı altında o zamanki yerüstü kaynaklarını talan ettiler. İyi ki teknoloji devri başladı; yoksa bu fütûhâtlar hâlâ devam edecekti ve nice Firuzlar ya esir olup bir patrona

uşak yapılacak, ya da katledilecekti; kadınlar-kızlar da cariye olacaktı ve mal-mülk ne varsa hepsi ganimet olarak dağıtılacaktı.[213]

b- Bilinmeyen Yönleriyle Halife Ömer

En başta Hz. Muhammed olmak üzere, Ebubekir ve daha birçok önemli kişinin ölümünden sorumlu tutulan Ömer'in yapısının gerçekten buna müsait olup olmadığını iyi anlamak için, bilinmeyen yönlerine iyi bakmak lazım. İslami kesimce sağlam diye kabul görmüş kaynaklardan derlediğim bazı özelliklerini bu başlık altında özetlemek istiyorum.

İlkin halife Ömer'in niçin ve nasıl Müslüman olduğu konusuna değinmek istiyorum. Onu tam tanıyabilmek için bu konunun da bilinmesinde yarar var.

Ömer'in nasıl Müslüman olduğu konusu, neredeyse imanın şartları gibi her Müslüman'ın ezberindedir. Onun için formaliteler üzerinde pek durmayacağım. Ancak iddia edildiği gibi Ömer o komik nedenden dolayı mı Müslüman olmuştur; yoksa başka nedenleri mi vardı, buna katkı sunabilecek bazı ipuçları vereceğim.

İslami kaynaklarda anlatılan şu: Mekke döneminde henüz Müslümanların sayısı 40 civarında iken, inanmayanlar Hz. Muhammed'i ortadan kaldırmak için kiralık katil ayarlamaya karar verirler. Sonuçta Ömer ortaya çıkıp bu işi ben yaparım der ve anlaşırlar. Bunun sonucu olarak Ömer kılıcını kuşanır Muhammed'i öldürmek için dışarı çıkar. Yolda Nuaym b. Abdullah adındaki birine rastlar. Adam Ömer'e, "**Senin yakınların Müslüman olmuş, önce kendi aileni**

---

213 a- Abdurrazzak, Musannaf, Megazi, Hadis'ü Ebu Lü'lü. No: 9775.
b- Taberi Tarihi, 4/116-136 ve 190 vd.
c- İbni Asakir, Tarih'ü Medinet-i Dımaşk, 44/409.

bir düzelt de ondan sonra git başkasıyla uğraş" der. Ömer, "Hangi ailemden söz ediyorsun?" diye sorunca, Nuaym b. Abdullah, "**Amcanın oğlu ve aynı zamanda enişten Said b. Zeyd b. Amr ve kız kardeşin Fatma bint-i Hattab işte bunlar Müslüman olmuşlar"** der. Bunun üzerine Ömer hemen yolunu değiştirip onların evine doğru gider. Kapıya varınca, Habbab adındaki kişinin onların evinde Kur'an'dan ayetler okuduğunu işitir. Ömer içeri girer, "Az önce okuduklarınız ne idi?" diye sorar. Kız kardeşi ile eniştesi bunu inkâr edince Ömer, "Duydum ki ikiniz de Muhammed'e uymuşsunuz ve onun dinine girmişsiniz" der ve hemen eniştesi Said b. Zeyd'in üzerine çullanır. Fatma kalkıp onu kocasının üzerinden uzaklaştırmak isteyince Ömer onu da tokatlar ve başını yarar. Bu arada kız kardeşi ve eniştesi ona, "Evet, biz Müslüman olduk. Sen ne yaparsan yap" derler.

Ömer, kız kardeşinin başını yarıp kanattığını görünce duygulanır ve o andan sonra kız kardeşine, "Demin okuduğunuz eğer yazılı varsa bana getirin, Muhammed'in davası neymiş bir bakalım?" der ve ondan sonra onlara yumuşak davranmaya başlar. O sırada kız kardeşi Fatma ona, "Ey kardeşim! Sen puta taptığın için necissin/pissin (temiz değilsin!) Hâlbuki Kur'an'a temiz olanlar ancak dokunabilir!" der. Bunun üzerine Ömer kalkıp yıkanır ve kardeşi Fatma da ona o sayfaları getirip verir. Sayfalarda Taha suresi ile Tekvir suresinin birkaç ayeti yazılıymış. Ömer Taha suresinin baş tarafındaki ayetleri okuyunca, "**Bu sözler, ne kadar güzel, ne kadar değerli!**" demekten kendini alamaz ve o andan sonra da gidip Muhammed'le konuşup Müslüman olduğunu ilan eder ve artık Muhammed'le çalışmaya başlar. İşte İslami kaynaklarda halife Ömer'in Müslüman oluşunun kısa hikâyesi bu.

Ömer'i çok etkileyen ve Müslüman olmasına neden olan ayetlerin içeriğinde neler var, neymiş o olağanüstü mesajlar ki Ömer artık dayanamamış, sonuçta inanmış? Önce bu ayetlere bir bakalım. Bir kere birinci ayet (**Ta ha**) anlamı olmayan bir kelime; bunu geçelim. Ömer'in dinlediği (kalan) 15 ayette, biz Kur'an'ı sana güçlük verelim diye değil de, Allah'tan korkanlara öğüt olsun diye indirdik. Yerle gökleri yaratan Allah'tır. Rahman/Allah Arş'ta istiva etmiş (Bu da çok tartışmalı ve Tevrat'la örtüşen bir ayet. Hani Tevrat'ta deniliyor ki Allah evreni 6 günde yarattıktan sonra yedinci günü Arş'a oturmuş. Burada da bunun çağrışımı var), göklerle yerin ve ikisi arasındakilerle yerin dibindeki ne varsa hep Allah'ındır, Allah gizliyi de aşikârı da bilir. Allah'tan başka Tanrı yoktur ve en güzel isimler Allah'ındır denir.

Bunlar söylendikten sonra hemen Hz. Musa olayına atlama yapılır ve ilginçtir ki Allah burada soru şeklinde giriş yapar: Musa olayı sana (ey Muhammed) ulaştı mı, der ve anlatır: Hani Musa uzakta bir ateş görünce ailesine, "Hele bir gidip bakayım, ola ki o ateşten bize bir parça getiririm veya yanında biri varsa sorarım belki bize yardımcı olur" gibi Tevrat'ta anlatılan mitolojiden bir özet var son kısımda (Sunduklarım, Ömer'in dinleyip de etkilendiği ayetlerdir.)

Bir de o sırada Ömer'in dinlediği Tekvir suresinin ilk 14 ayetinde neler var, bunları da özet şeklinde Diyanet'in Kur'an tercemesinden vereyim. "Güneş dürüldüğü zaman, yıldızlar söndüğü zaman, dağlar yürütüldüğü zaman, gebe develer salıverildiği zaman, yaban hayatı yaşayan (irili ufaklı) tüm canlılar toplandığı zaman, denizler kaynatıldığı zaman, ruhlar (bedenlerle) eşleştirildiği zaman, diri diri gömülen kız çocuğunun, hangi günahtan ötürü öldürüldüğü sorulduğu zaman, amel defterleri açıldığı zaman, gökyüzü

(yerinden) sıyrılıp koparıldığı zaman, Cehennem alevlendirildiği zaman, Cennet yaklaştırıldığı zaman, herkes önceden hazırlayıp getirdiği şeyleri bilecektir."[214]

İşte Ömer'i etkileyen ayetler bunlar.

Şunu da hatırlatmakta yarar var: Bir kere Ömer bu ayetleri yeni duymuyordu! Bunları ve daha nicelerini çarşıda, pazarda, sokakta ve her yerde Muhammed'den açık bir şekilde dinliyordu. Zaten Muhammed bunları anlattığı için muhalefet ona inanmıyordu ve Ömer bu yüzden kılıcını alıp onu öldürmeye gitmişti. Peki, neden dışarıda bunların daha fazlasını dinlediği halde etkilenmedi de, içeride birkaç ayet okuyunca onda iz bıraktı ve olağanüstü ayetler diye İslam tarihine geçti? Ömer'in daha önce bu ayetleri hiç duymadığını, bu olayda duyduğunu kabul edelim! Peki, az önce anlamlarını sunduğum bu ayetlerde ne vardı ki Ömer çok etkilenerek Müslüman olmuştur?

Aslında Ömer kız kardeşini döverek onu yaraladığında, bundan bir nebze (o an için) etkilenmiş olabilir. Ancak Ömer'le ilgili tüm bilgiler bir araya getirildiğinde, onun İslamiyet'i kabul ettiği andan itibaren, gelecekle ilgili kafasına bazı düşünceleri yerleştirdiğini söylemek kuvvetle muhtemeldir. Çünkü o dönem Mekke'de farklı ve etkili bir siyasi örgütlenme yoktu; nasıl olsa bu din formülüyle Muhammed bir şeyler yapmaya, yeni bir sistem kurmaya çalışıyordu; hiç olmazsa ben de fazla düşman kesilmeden şimdiden bağlanıp gelecek için planlarımı yapayım şeklinde düşünmesi ve buna yönelik hesaplar yapması en gerçekçi olanıdır. tabii ki eğer Ömer'in İslamiyet'i kabul etmesi anlatıldığı gibi ise. Ama belki de farklı bir şekilde Müslüman olmuştur, bunu bilemiyoruz. Hep söylüyorum: İslam tarihi maalesef çok karanlık bir tarihtir, bağımsız yazılan bir

214 Tekvir, ilk 14 ayet.

tarih değildir. Az sonra sunacağım hadiste ve daha birçoğunda Hz. Muhammed, Ömer için, "**Şeytan bile senden kaçar**" demektedir. Yani Ömer boşu boşuna, hemen gidip ben de Müslüman oldum demez; bu, çok safça bir düşünce olur.

Şimdi de Ömer'in gerçek hayatından somut birkaç örnek vereyim.

Örnek 1: Sad b. Ebi Vakkas aktarıyor: Bir gün halife Ömer Muhammed'in yanına girmek için izin ister. O sırada da Muhammed'in yanında birtakım kadınlar da vardır. Bunlar hem onunla sohbet eder, hem de yüksek sesle konuşup kadın haklarıyla ilgili bazı isteklerini, sıkıntılarını dile getirirler. Ömer içeri girince onlar hemen kalkıp perde arkasına gider, saklanırlar. Buna karşı Muhammed gülmeye başlar. Ömer bunun nedenini sorunca Muhammed, "Bu kadınlara şaştım: Ben ve onlar başbaşa iken serbesttiler, bir sorun yoktu; senin sesini duyunca koşup perde arkasına gittiler" der. Ömer, "Bunlar, asılında sana karşı böyle disiplinli olmalıydı" der ve o kadınların bulunduğu yöne doğru dönerek, "Ey kendine düşman olanlar! Muhammed'den çekinmiyorsunuz da benden mi çekiniyorsunuz?" diyerek onlara serzenişte bulunur. Kadınlar da, "**Evet! Senden korkarız. Çünkü Sen çok sert mizaçlı bir insansın**" karşılığını verirler. Bu arada Muhammed, "**Allah'a yemin olsun ki, ey Ömer eğer şeytan sana bir caddede rastlamış olsa, mutlaka senin tuttuğun yoldan yönünü çevirip başka bir yol alır**" der. Evet; Ömer'in sertliğini ortaya koyan bu önemli hadis, Buhari ile Müslim'de ortak olarak işlenmiştir.[215]

---

215 Buhari ve Müslim, Fedail kısmı, Hz. Ömer konusunda. Lü'lüü ve'l Mercan, no: 1552.

Ömer'le ilgili benzer örnekler İslami eserlerde çoktur; birkaçını daha aşağıya alıyorum...

Örnek 2: Leyla adında bir kadın anlatıyor. Biz İslamiyet'i kabul ettiğimiz için muhalif olanlar (Mekke'de) bize eziyet çektiriyorlardı, bunların başında da Ömer geliyordu. Kendisi çok sert bir insandı. Bize uygulananlara dayanamadığımız için eşim **Amır b. Rab'i** ile birlikte hazırlandık, Habeşistan'a göç edeceğiz. Ömer bu hareketliliğimizi görünce "Hayırdır, nereye?" diye sordu. Ben de, "bize yaptığınız zulme dayanamadık burdan kaçıyoruz" dedim. Buna karşı Ömer sert bir davranışta bulunmadı; tam tersine, "Allah sizinle olsun" dedi. Daha sonra Ömer gidince eşim yanıma geldi. Ben eşime, Ömer'le aramda geçenleri anlattım, Ömer'in bana yumuşak davrandığını söyledim. Bu sırada eşim, "**Ömer'in merkebi/eşeği Müslüman olmayana kadar Ömer Müslüman mı olacak sanki**" dedi. [216]

Burada, az önceki örnekte anlatılan Ömer, Müslüman olmadan önceki Ömer'dir; İslamiyet'i kabul ettikten sonra değişmiş ve adaletin kılıcı olmuş gibi sözler söylenebilir. Kanımca bu başlık sonuna kadar takip edilirse ve kitapta olup bitenler de göz önüne alınırsa Ömer'in değişip değişmediği daha kolay ortaya çıkar.

216 a- İbni Asakir, Tarih'ü Medinet-i Dımaşk, cilt 44/23.
b- Mecme-ü Zevaid, Habeşistan hicreti kısmında, no: 9840.
c- Zehebi, Tarih-ül İslam, 1/181. Ömer'in nasıl müslüman olduğu kısımda.
d- el-Kamil fi Tarih, İslam-ü Ömer kısmında 1. cilt.
e- İbni Kesir, Bidaye-Nihaye, 3/108 ve siyer, 2/33.
f- Taberani, Mucem-i Kebir, 18/207, no: 20570.
g- Revd-ül Unuf, İslam-ü Ömer kısmında.
h- Beyhakı, Delalil, 2/95, no: 522 vs.

Örnek 3: Burada anlatacağım olay, az önceki örnekle aynı mesajı içeriyor. Hz. Muhammed'in genç eşi Ayşe anlatıyor. Ben ve eşim Muhammed evde oturuyorduk. O arada sesler, çocuk sesleri geldi. Kendisi kalkıp baktı. Meğerki Habeşistanlı bir dansöz oynuyor, etrafında insanlar, çocuklar toplanmış bakıyorlar. Muhammed bana, "**Ayşe, sen de bakmak ister misin**?" dedi. Ben evet dedim ve kendisine yaslandım birlikte bakmaya başladık. Bir ara "**Artık yeter mi**?" diye sordu. Ben hayır; hoşuma gidiyor seyredelim dedim. O sırada Ömer de oraya geldi. İzleyiciler Ömer'in geldiğini görünce dağıldılar. Bunun üzerine Muhammed, "**Ne kadar şeytan varsa (ins-cin) hepsi bu Ömer'den korkar**" dedi.

Buna benzer farklı bir olay daha ekleyeyim. Bu sefer Ayşe'nin hizmetlisi Büreyde anlatıyor. Muhammed bir savaştan dönmüştü. O sırada zenci bir kadın huzuruna geldi ve şunu söyledi. Ben bir adakta (yeminde) bulundum ki, eğer bu savaşta Muhammed'in başına bir şey gelmeden kendisi eve dönerse ben de elime def alır çalar, oynarım. Acaba günah değil mi, yapabilir miyim? O da, madem böyle demişsin sorun yok, yapabilirsin dedi. Kadın programına başladı. Bu arada Ebubekir geldi yine sorun yok, kadın devam ediyor. Osman ve Ali geldiler yine sorun yok. Daha sonra Ömer gelince, kadın korkudan durdu ve defini altına alıp üzerinde oturdu: Sanki hiçbir şey yapmamış gibi yaptı. Bunun üzerine Muhammed Ömer'e, "**Şeytan bile senden korkar.** Biz o kadar insanlar izlerken problem yoktu, kadın oynuyordu; ancak sen gelince vazgeçti" dedi. [217]

---

217 a- Ahbari Ömer, Tirmizi'den naklen, s. 389.
b- Kenz'ül Ummal, Menakıb-i Ömer, no: 35839.
c- Beyhakı, Sünen no: 19888.

Ömer kişilik olarak sert olduğu kadar tip/fizik olarak da farklıydı, korkutan bir görüntüsü vardı. Onun ne kadar sert biri olduğuna bir örnek vereyim. Kendi halifeliği döneminde kadının biri bir suçla itham edilir. Ömer haber gönderir, yanıma gel diye. Kadın bunu duyunca, **"Vay başıma gelenler; Ömer'le ne işim var"** der ve tabii ki zorunlu olarak Ömer'in yanına gelmek için yola çıkar. Kadın o sıra hamiledir ve doğum yapmak üzeredir. Gelirken Ömer'in korkusundan yolda çocuk düşürür ve düşürülen çocuk bir-iki kez ses de verir. Yani sekiz-dokuz aylık bir çocuk.

İslami kaynaklarda Ömer'in özellikleri yazılırken şu ilginç belirleme de yapılmıştır: Ömer kızdığı zaman bıyıklarını tutup çevirirdi, ah-of çekerdi, bir şey üfürür gibi yapardı. Kafasında saç yoktu; kel bir insandı.[218]

Bu hadislerden şu çıkıyor ortaya: Demek ki şeytan, Ömer'den korktuğu kadar Muhammed'den o kadar korkmuyormuş. Bu da İslam mantığına göre Ömer'in Muhammed'den daha dindar olduğu anlamına gelir. Çünkü İslam inancına göre insan ne kadar dindar ise şeytan o kadar ondan uzak durur. Bu gibi örneklerle aslında Muhammed, Ömer'in çok sert ve kaba biri olduğunu vurgulamak istemiştir. Kendisi ailesiyle birlikte izlediği halde sorun yok. Ama Ömer gelince millet dağılıyor. Fakat Muhammed de cesaret edip Ömer'e, "Ey Ömer bu işte günah yoktur, bak

218 a- Nevevi, Mecmu', Diyat, 19/11 ve 15/234.
b- İmam Şafii, el-Ümm, 7/215-no: 2686. 'Cinayet'ü Sultan' kısmında.
c- Beyhaki, Sünen-i Kübra, 8/322,
d- İbni Kudame, el-Muğni, no: 1464- 12/35 Diyat bölümü, hükm'ü İskati'l Cenin'i min'el feza' bölümünde.
e- Taberani, M. Kebir, 1/65, no: 54.
f- Heysemi, M. Zevaid, 5/166.
g- Hindi, Kenz'ül Ummal, no: 9170-3/921 ve 35972, cilt 12/645 ve no: 40201.
h- Tabakat, 3/146.

ben de izliyorum, insanların istirahatını bozma, peygamber ben miyim yoksa sen misin?" diyemiyor, kendisi bile Ömer'den korkuyor, yanlışlarına karşı bir şey diyemiyor, hep suskunluğu tercih ediyor veya Ömer'in yaptığı çok ağır bir suç da olsa (işlediği cinayetler gibi) onu kurtarmak için hep ondan yana oluyor, hatta bazen gerektiğinde Cebrail Ömer'den yana zaman zaman ayet de getiriyormuş (!) Bu konuda az sonra birkaç somut örnek sunacağım.

Muhammed'in kadın sanatçıları, def çalan kadınları dinlediğine ilişkin hadisler, Buhari ve Müslim'de defalarca geçiyor. Mesela Ayşe anlatıyor; hem hac mevsiminde Mina'da, hem de normalde Medine'de ve üstelik de camide sanatçı kadınlar oynardı, ben ve Muhammed de izlerdik. Bir ara babam Ebubekir bunları görünce kızdı, bunlar şeytandır dedi; ancak eşim Muhammed, "**Bırak oynasınlar; bugün seyrandır boşver**" dedi ve onlar oynamaya devam ettiler. Bellidir ki Ebubekir biraz yumuşak olduğu için Muhammed ona bir şeyler diyebilmiş; ama Ömer olsaydı sonuç farklı olurdu.

Bu hadisler pek duyulmamış olabilir; ancak İslam'ın sağlam kaynaklarında var. Bunları, Ömer'in mizacına birer örnek olsun diye buraya aldım. [219]

Örnek 4: Şu tespiti iyice dikkate almak lazım: Muhammed Mekke'de iken Kur'an'ın 114 suresinden 86'sı inmişti/oluşmuştu. Bu Mekke surelerinden hiçbirinde kadınlar aleyhine bir şey yoktur. Kur'an'da var olan kadınlar aleyhin-

---

219 a- Buhari, Bayram namazları kısmında ve Menakıb, Muhammed'in Medine'ye geçmesi kısmında.
b- Müslim, Bayram namazları kısmında 7 hadis bir arada almış.
c- Tirmizi, Mebakıb kısmında.

deki ayetlerin tümü Medine'de oluşan 28 surede geçiyor.[220]

Peki, niye Mekke'de böyle bir şey yok; ama Medine'ye gelince oluşan surelerde kadınlar aleyhine ayetler sık sık geliyor? Evet, burası önemli!

Mekke'de bir kere en başta Muhammed'in kadınlarla ilgili sorunu yoktu. Tek evliydi ve eşi Hatice de zengin biriydi. Dolayısıyla onun keyfi yerindeydi. Ayrıca o dönem Mekke'de erkek egemen sistem hâkimdi; ancak Medine çok farklıydı. Bence bugün şehirlerde yaşayanlara medeni insanlar demenin tarihçesi Medine'ye dayanır. Gerçekten nerdeyse anaerkil bir sistem vardı Medine'de. Somut bir örnek vereyim. Medine'de Hz. Muhammed birçok kadınla evlenince tabii ki evde huzursuzluk meydana gelir. Bu kadınların çoğunun aileleri güçlüydü. Dolayısıyla Muhammed onlara olumsuz bir şey de diyemiyordu. Mesela Ayşe Ebubekir'in, Hafsa Ömer'in kızıydı. Bu kadınlar iki gruba ayrılırlar. Birinin başını Ayşe, Hafsa, Safiye ve Sevde çeker. Diğeri ise Ümmü Seleme ve kalan kadınlarından oluşuyordu. Ben burada bunlar arasındaki kavgaları anlatmıyorum. Maksadım, Medine döneminde çok eşlilik olduğundan dolayı huzursuzluk ortaya çıkıyor ve bir ihtiyaçtan dolayı kadınlar aleyhine ayetler oluşuyor.[221]

Her ne kadar Medine'de kadınlar daha özgür de olsa, yine zaman zaman kadına baskı uygulanırdı; özellikle Mekke'den giden Müslümanlar bunu yapardı. Bir ara bazı kadınlar, eşlerinin kendilerini dövdüklerini Muhammed'e şikâyet ederlerdi. Bunun üzerine kendisi, erkekler eşlerini dövmesinler şeklinde bir açıklama yaptı ve bu söz etrafa yayıldı. Bunu duyan halife Ömer hemen gelip Muham-

220 Bakara, Nisa, Talak, Ahzab, Nur gibi.
221 Tecrid-i Sarih, no: 1130, cilt 8/17.

med'e baskı kurdu: "Kadınlar eşlerine karşı azdılar, fetva ver de gerektiğinde erkekler onları dövebilsinler" dedi. Bunun üzerine –her ne kadar daha önce dövmeyin diye açıklama yapmışsa da- bu sefer Nisa suresi 34. ayeti geldi ki, bu ayete göre gerekirse erkekler eşlerini dövebilirler şeklinde açık bir şekilde dövmek için fetva ayeti indi. Bu ayet inince, erkekler eşlerini dövmeye başlarlar; hatta öyle olur ki, eşleri tarafından dövülen 70 kadın Muhammed'in evine doğru yürüyüşe geçer. Ama ne fayda! Ömer tarafı ağır basmış ve kadınlar dövülebilir diyen ayet artık Kur'an'a geçmişti. Kaldı ki, zaten kadınlar güçsüzdü, ayet onların dediği şekilde oluşamazdı. [222] Çünkü kuvvet her zaman güçlüden yanadır.

Örnek 5: Hz. Muhammed bir gün bir iş icabı Müdlic b. Amr adında bir kişiyi halife Ömer'e gönderir. Meğerki o sırada Ömer elbisesiz bir durumda uzanıyormuş veya belki de uyuyormuş. Adam onun yanına varınca avret yerini görüyor ve tabii ki Ömer bunu fark ediyor. Daha sonra Ömer Muhammed'in yanına gelince durumu anlatıyor ve "İnsanlar başkasının evine gidince, önce izin isteyin/kapı çalın da ondan sonra girin" anlamında bir ayet olsaydı çok iyi olurdu. Çünkü gönderdiğin adam geldi, beni uygun olmayan bir vaziyette gördü" diyor. Bunun üzerine Nur suresinde ayetler iniyor.[223]

222- a- Nisa suresi 34. ayet hakkında tüm uzun tefsirler. Özellikle Suyuti'nin Dürrü'l Mensur'u önemli.
b- Kur'an'nın Kökeni, s. 81 dipnot. Burada çok kaynak var.
c- A. Razzak, Musannaf, no: 17945.
d- Ebubekir Hemedani Şafii, el-İtibar'u fi'l Nasih-i ve'l Mensuh... s.1/180.
e- İbni Sad, Tabakat, 8/351.
f- Hindi Kenz: no: 44984.

223 Nur suresi, 58-59. ayetler.

Yani Ömer'in teklifi Allah katında makbule geçiyor ve hemen Cebrail'i gönderiyor. Ayetin anlamı şu: "Ey inananlar, ellerinizin altında bulunanlar (köle ve hizmetçiler) ve henüz erginliğe ermemiş çocuklarınız üç vakitte (odalarınıza girebilmek için) izin istesinler: Sabah namazından önce, öğle vakti elbisenizi çıkarıp yatacağınız/uzanacağınız zaman ve yatsı namazından sonra. Bunlar sizin üstünüzün açık olabileceği üç vakittir. Bu üç vakit dışında (köle-hizmetçi ve çocuklar) izin almadan içeri girebilirler; bunda ne size, ne de onlara bir sakınca yoktur. (Onlar sizin) yanınızda dolaşabilirler, birbirinizin yanına girip çıkabilirsiniz. Allah ayetleri size böyle açıklar. Allah bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir. Çocuklarınız erginlik çağına geldiklerinde, kendilerinden öncekilerin izin istedikleri gibi onlar da izin istesinler. Allah âyetlerini size böyle açıklar. Allah, hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir" [224] diyor. İlginçtir ki her iki ayetin de sonunda, "Allah âyetlerini size böyle açıklar. Allah, hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir" ifadesi geçiyor. Yani bu ev girişleriyle ilgili gelen ayetler, olağanüstü bir şey olarak sayılmış olmalı ki, Kur'an'ın Tanrısı tarafından bu son cümle iki sefer tekrarlanıyor.

Söz Ömer'in az önceki olayından açılmışken, aynı surede bu ev izinleriyle/kapı çalmayla ilgili başka ayetler de var, onları buraya almak istiyorum. Çünkü ilginç şeyler var. Ayetlerin anlamı şu: "Ey iman edenler! Kendi evlerinizden başka evlere giderken izin alıp selâm vermeden içeri girmeyin. Bu davranış sizin için daha hayırlıdır. Düşünüp anlayasınız diye size böyle öğüt veriliyor. Kimseyi bulamıyorsanız, size izin verilinceye kadar oraya girmeyiniz. Eğer size, "Geri dönün!" deniliyorsa, siz de dönün. Çünkü bu, sizin için daha nezih bir davranıştır. Allah, yaptığınızı bilir.

224 Nur suresi, 58-59. ayetler.

"İçinde kendinize ait eşyanın bulunduğu boş evlere (han, otel gibi) –izinsiz- girmenizde herhangi bir sakınca yoktur/girebilirsiniz. Allah, sizin açığa vurduklarınızı da, gizlediklerinizi de bilir."[225]

Evet; çok ilginç şeyler. Sanki dünyanın sorunları bunlarmış, sanki başka sorunlar yokmuş; tanrı gelip evlere nasıl girilir adabını insanlara anlatıyor. İşte Ömer'in uygun olmayan bir durumda yakalanmasının getirdiği sonuç: Bir sürü ayet; hem de nasıl ayetler... [226]

Örnek 6: Bedir'de adeta aileler arasında meydana gelen bir savaş yaşandı. Muhammed'e karşı olan Mekkeliler, Ebu Süfyan komutasında Medine'ye yakın bir yere kadar geliyor ve Muhammed'le ona inanan ve çoğunluğu yine Mekkeli ve karşı tarafın çok yakın akrabası olan insanlar da öbür cephede bekliyorlardı ve yapılan savaş yakın akrabalar arası bir savaştı. Burada bir örnek vereyim. Halife Ömer, kendi öz dayısı As b. Hişam'ı katletti bu savaşta. Vurduktan sonra bir de As'ın oğlu Sait'e, "Babanı katlettiğim için senden özür dilemem. Çünkü senin baban olduğu kadar benim de dayımdır" dedi. Buna karşı Sait, "**Hak yolda olmadığı için öldürmüşsün, buna ne diyebilirim ki**" karşılığını verdi. [227]

Hz. Muhammed'in meşhur amcası Hamza, Bedir harbinde kendi yakınlarından Utbe ve Şeybe b. Rabi' kardeş-

---

225 Nur suresi, 27-29. Ayetler.
226 Nur sursi 58. ayetin tefsirinde:
- a- Suyuti, Dürrü'l Mansur.
- b- Kurtubi.
- c- Vahidi, Esbab-i Nüzul.
- d- İbni-l Cevzi Zadü'l Mead
- e- İbni Esir, Üsd Müdlic b. Amr kısmında.
- f- İbni Hacer İsabe, Müdlic b. Amr kısmında.

227 İbni Abdi'l Ber, İstiab, Sait b. As kısmı, no: 987.

leri vuruyor. Ebubekir'in oğlu Abdurrahman hem Bedir, hem de Uhud harbinde Müslümanlara karşı savaşıyordu ve babası da diğer tarafta/Müslüman ordusunda yer alıyordu. Bir ara Bedir harbinde Ebubekir Muhammed'e, "İzin ver de ben savaş meydanında oğlumla karşı karşıya, teke tek vuruşayım" diyor. Muhammed, "Sen benim gözüm kulağımsın olmaz" karşılığını veriyor ve engel oluyor. [228]

Şuna da vurgu yapmak gerekir ki, Muhammed, Ebubekir'e hayır deyince zaten gerekçesini de belirtiyor: Sen benim gözüm kulağımsın diyor. Yani, "oğlundur, onunla nasıl savaşırsın?" demiyor. Amacı, Ebubekir yaşlı olduğu için muhtemelen oğluna karşı kaybedecekti ve Muhammed önemli bir yardımcısından olacaktı. Maksadın bu olduğu zaten Muhammed'in verdiği yanıttan belli. Muhammed'in hayır demesini farklı tarafa çekebilenler olabilir diye özellikle vurgu yaptım... Yine Muhammed tarafından cennetle müjdelenen Ebu Ubeyde Amır b. Cerrah, Allah rızası için babası Abdullah b. Cerrah'ı Bedir harbinde katlediyor. Aynı zamanda Mus'ab b. Zübeyir, kendi öz kardeşi Ubeyd'i bu savaşta öldürüyor. İşte akraba savaşı olduğu ve Müslümanlar birçok yakınını bu savaşta katlettikleri için, ister istemez bazı Müslümanların kafası karışabilir, morali bozulabilir. Buna fırsat vermemek için, bu olup bitenler esnasında şöyle bir moral ayeti oluşur:

"Allah'a ve ahiret gününe iman eden hiçbir topluluğun, babaları, oğulları, kardeşleri yahut kendi soy-sopları olsalar bile, Allah'a ve peygamberine düşman olan kimselere sevgi beslediğini göremezsin. İşte Allah onların kalplerine imanı yazmış ve onları kendi katından bir ruh ile desteklemiştir. Onları, içlerinden ırmaklar akan ve içlerinde ebedi kalacakları cennetlere sokacaktır. Allah onlardan razı ol-

228 İstiab, no: 1394 Abdurrahman b. Ebubekir kısmında.

muş, onlar da Allah'tan razı olmuşlardır. İşte onlar, Allah'ın tarafında olanlardır. İyi bilin ki, Allah'ın tarafında olanlar kurtuluşa erenlerin ta kendileridir." [229] Evet; bu ayet, Ömer gibi en yakın akrabasını Allah rızası için katledenleri takdir ediyor, benzer cinayetlere devam edin, bunları işlemekle siz Allah tarafı sayılırsınız, ne mutlu sizlere diyor. Üstelik cennetle müjdelenen Ebu Ubeyde'nin katlettiği babasının adı, Abdullah, yani Allah'ın kulu. Bir hiç uğruna bu insanlar katlediliyor ve oluşan Kur'an ayetleriyle de bunlar takdir kazanıyor.

Burada olay şu: O katiller arasında yine halife Ömer vardı. Kim bilir o olmasaydı belki de bu moral ayetleri oluşmazdı (!), hiç de gündeme gelmezdi. Kritik konular olduğu için, bunları içeren güvenilir İslami kaynaklardan bir listeyi aşağıya alıyorum. [230]

Örnek 7: Ömer, hicri 6. yılında Hüdeybiye antlaşması sırasında Muhammed'e karşı sert bir çıkış yaptı. Çünkü Muhammed, yanına aldığı 1400 kişilik bir Müslüman kitleyle birlikte Medine'den, Umre niyetiyle Mekke'ye doğru yola çıkmıştı. Henüz şehre girmeden Mekkeliler haber aldı ve onlara engel olmak istedi. Sonuçta iki taraf arasında bir sözleşme yapılması kararına varıldı. Tarih, miladi 628. Bu antlaşmaya Hudeybiye/Biat-i Rıdvan adı verilmiştir. Kâtipliği ise Hz. Ali yapmıştır.

Karşı tarafın heyet başkanı Süheyl b. Amr'dı. Sıra antlaşma metnini yazmaya geçince, Muhammed, Hz Ali'ye,

229 Mücadele suresi, 22. ayet.

230 Tefsirlerden: Kurtubi, Suyuti, Begavi, İbni Kesir ve daha birçoğu, Mücadele suresi 22. ayet açıklamasında. Ayrıca İbni Hacer, Telhis ve İsabe'de, İbni, Abdi-l Ber İstiab, Hakim, Beyhakı, Taberani, Ebu Naim gibi birçok muhaddis ve siyer yazarları da bunları işlemişlerdir.

"**Bismillahirrahmanirrahim**" ile başla dedi; ama karşı taraf bu şekilde yazılmasını kabul etmedi; "**Bismikellahümme**" şeklinde yazılsın dediler. Muhammed, "**Tamam böyle olsun fark etmez**" diyerek onların teklifini kabul etti, Hz. Ali de o şekilde düzeltti. Muhammed yine Ali'ye, "Bu antlaşma, **Allah'ın peygamberi Muhammed** ile Mekkeli heyetin başkanı Süheyl arasında yapılan bir antlaşmadır" ibaresini yaz deyince, Süheyl buna da itiraz etti, "Eğer senin peygamber olduğuna inansaydık zaten aramızda sorun olmazdı ve bugün burada bu antlaşmaya gerek kalmazdı, siz de rahat bir şekilde gelir Ka'be'ye girer, tavafınızı yapardınız. O yüzden böyle bir cümlenin antlaşma metnine geçmesini kabul etmiyoruz; sadece Abdullah oğlu Muhammed yazarsanız olur" dedi. Bu, Müslümanların itirazlarına neden oldu, bu hakarettir, kabullenemiyoruz dediler. Bu arada Muhammed müdahale etti ve bizzat kendi eliyle Allah'ın peygamberi terimini silip Abdullah oğlu Muhammed şeklinde düzeltti. Yazılan antlaşmanın şu iki maddesi Müslümanlara çok ağır gelmiştir:

1- Müslümanlar o yıl Ka'be'yi ziyaret etmeden oradan geri dönecekler.

2- Medine'den herhangi biri gelip Mekkelilere sığınırsa Müslümanlara geri verilmeyecek; ancak Mekke'den herhangi biri Müslüman olup Medine'ye sığınırsa, o tekrar geri verilecek.

İşte bu duruma Ömer sert tepki gösterir: Peygamber değil misin, hak yolda değil misin, biz niye ta uzaklardan buralara geldik, sen demedin mi ki biz Umre niyetiyle Ka'be'yi ziyarete gideriz? şeklinde ağır eleştiriler yöneltti. Buna karşı Muhammed, evet ben dedim Ka'be'yi ziyaret edeceğiz; ama yılın ismini vermedim ki. İşte seneye bu iş olacak karşılığını verdi. Verdiği yanıt tatminkâr olmadığı için Müslümanların kırgınlığını gideremedi.

Müslümanlar Ka'be'ye girmeden oradan döneceklerdi. O yüzden Muhammed onlara, kalkın tıraş olun, kurbanlık hayvanlarınızı kesin dedi; ama kimse onu dinlemedi. Bu çağrıyı üç sefer tekrarladı; ama nafile: Kimse dediğini yapmadı... Sonuçta, beraberinde götürdüğü hanımı Ümmü Seleme ile istişare etti: Bu insanlar benim sesime kulak vermiyor ne yapmam lazım? diye sordu. Kadın da, çağırmak yerine sen ilk önce kalk kurbanını kes, herkes sana bakıp kurbanlıklarını kesmeye başlar dedi. Muhammed kurbanını kesmeye başlayınca, Ümmü Seleme'nin dediği oldu ve diğerleri de kesime başladılar. Bu olay zaten meşhur, en başta Diyanet'in terceme ettiği Tecrid -i Sarih'te anlatılmaktadır. İşte bu olayda Ümmü Seleme'nin önerisi daha makul ve gerçekçiydi. [231]

Örnek 8: Şu örneği Kur'an'ın Kökeni adlı yapıtımda yazmıştım; ancak Ömer'i tanıma babında buraya alınmasını uygun görüyorum. Konu, Nisa suresi 65. ayet. İlkin anlamını vereyim, sonra sebep-sonuç ilişkisini anlatayım. Diyanet'in tercemesinden: "**Hayır! Rabbine andolsun ki onlar, aralarında çıkan çekişmeli işlerde seni hakem yapıp sonra da senin verdiğin karara içlerinde hiçbir sıkıntı duymaksızın, tam bir teslimiyetle boyun eğmedikçe iman etmiş olmazlar**" diyor Kur'an.

Peki olay ne ki, kimmiş bu Hz. Muhammed'in vermiş olduğu kararı kabul etmeyen/ler ve bu yüzden de bu ayete göre imansız ilan edilenler? Değişik tefsir ve İslami kaynaklardan bunun yanıtını vermeye çalışayım. Burada çok komik nedenler anlatılıyor.

231 Tecrid-i Sarih, No: 1164-8/171.

Biri şu: Hz. Muhammed'in hala oğlu Zübeyir b. Avam ile (ki Muhammed tarafından cennetle müjdelenen kişilerden biri) bir başka Müslüman (ki aynı zamanda Bedir harbine katılan önemli biri) arasında arazi sulaması konusunda ihtilaf çıkar. Bunlar çözüm için Hz. Muhammed'e gidip olayı anlatınca, Muhammed hala oğlu Zübeyir'e hak verir. Bunun üzerine diğer adam, "**Ne yapayım ben hala oğlu (yani akraba) değilim ki**" diyerek sert tepki gösterir. İşte az önceki ayet bu olaydan dolayı inmiş denilir.

Bir diğer önemli neden de şu:

Bir dava konusunda iki kişi arasında anlaşmazlık çıkar. Hz. Muhammed yardımcı olsun, çözsün diye onun yanına giderler. Sonuçta biri kazanır, diğeri kaybeder. Bu arada kaybeden kişi der ki, iznin varsa bir de durumu Ömer'e iletelim, bakalım bu konuda o ne diyecek? Muhammed de "Sorun yok, gidebilirsiniz" yanıtını verir ve o iki kişi kalkıp doğruca Ömer'in yanına giderler. O sırada onlardan biri, biz bir dava için Hz. Muhammed'e gittik sonuçta birimize karar verdi; ama bir de Ömer'den soralım diye ondan izin istedik; bakalım senin fikrin ne, der. Ömer, bekleyin, içeri girip çıkayım, yanıtınızı veririm der. İçeri gitmesiyle gelmesi bir olur. Geldiğinde elinde çıplak bir kılıç vardır ve tek hamlede o iki insandan birinin kafasını uçurur. Diğer adam korkudan kaçıp Muhammed'e varır, olup bitenleri anlatır.

Muhammed ilk etapta, "Ben buna ihtimal vermiyorum, Ömer nasıl cinayet işler?" diyerek yapılanın yanlış olduğunu belirtir. Ama gerçekten Ömer bunu yapmıştı ve adam da artık geri gelmeyecekti. Burada en iyisi yine Ömer'i kurtarmaktı. Nitekim o sırada hemen ayet gelir ve Ömer'in yaptığına onay verilir. Yani başlangıçta Muhammed'in olamaz dediği Ömer'in cinayetine, olur fetvası çıkar Tanrı'dan. Ömer burada üstelik ekstradan bir de unvan alır. O da şu:

Muhammed, Cebrail bu ayeti getirirken "**İşte Ömer böyle bir Ömer'dir, aslında o adaletin kılıcıdır**" sözünü de söyledi diye ekler. İşte halk arasında Ömer'le ilgili o meşhur, "Adaletin kılıcı" unvanı bu olaydan dolayı Cebrail, (dolayısıyla Allah) tarafından Ömer'e verilen bir yadigar olmuştur.

Aşağıya alacağım kaynaklarda hem bu ayetin Ömer'in işlediği cinayet için geldiği/oluştuğu, hem de "Adaletin kılıcı" unvanının bu olaydan dolayı Allah tarafından Ömer'e verildiği anlatılıyor. Özellikle bunun Tecrid-i Sarih Diyanet tercemesinde anlatıldığını hatırlatmak isterim. [232]

Örnek 9: Ömer'le ilgili farklı bir örnek. Bir gün kendisi cemaatın önüne geçip namaz kıldırır. O sırada eli tenasül organına (canı kaşınır diyelim) değer. Bilindiği gibi Araplar uzun fistan dışında bir şey giymiyor. Buna bir itirazım yok, sıcak bölgeden kaynaklanan bir kültür. Ömer o sırada konuşsa (ki elim falanca yerime değdi abdest bozuldu diye) hepsinin namazı fasit olacak. Peki, bu durumda formül ne? Kendisi cemaate dönüp işaretlerle bekleyin ben geleceğim, sorun çıktı şeklinde bilgi verir. Zaten şeriatın da gereği bu. O sırada kendisi abdest almaya gider; ama cemaat esas duruşta imamı beklemek zorundadır. Hele İmam Ömer ve üstelik de halife olunca, kimse kıpırdayamaz! Sonuçta Ömer abdestini alıp döner ve kaldığı yerden nama-

---

232 a- Tecrid- Sarih Diyanet tercemesi, 2/352-no: 261.
b- Tefsirlerden: Suyuti, Mesela Dürrü-l Mansur, Lübab'ü Nükul Nisa 65. ayet kısmında. Ayrıca 'İtkan' adlı tefsir usulü kitabı 10. bölümde ve Tarihül Hulefa s. 124'te bunları işlemiştir...
Kadı Beydavi, Hazın, Vahidi, Fahrettin Razi, İbni Kesir, Hamdi Yazır gibi müfessirler Nisa suresi 60. ayetin açıklama kısmında anlatmışlardır.
Nesefi, Nisa 59'da almış bu bilgileri. Zamahşeri, Nisa 61-65. ayetlerde. Daha fazla kaynak için Kur'an'ın Kökeni adlı yapıtım s. 74'e bakılabilir.

za devam edilir. [233] Söz Ömer'in bu abdest bozulma olayından açılmışken, benzer bir olay daha hatırıma geldi, onu da ekleyeyim. Sahabeden meşhur Sad b. Ebi Vakkas anlatır: "Yanımda biri Kur'an okurdu (ismini de veriyor). O sırada elim cinsel organıma değdi; ben yanımdaki arkadaşa sordum: Ne olacak, bundan abdest bozulur mu, diye. O bana, 'Kalk git abdest al. Çünkü İslam'a göre bu durumda abdest bozulur' dedi" diye aktarır. [234]

Söz ayetlerin ne gibi nedenlerle ortaya çıkmasından açılmışken, burada bir ayetin inmesine neden olan ilginç bir olay aklıma geldi; onu da özetleyeyim. Kur'an'da Hicr suresi var. Bu surenin 24. ayetinde, "**Andolsun ki biz (Allah olarak) içinizden öne geçmek isteyenleri de, geri kalmak isteyenleri de biliriz**" deniliyor. Hamdi Yazır'ın Türkçe tercemesi de bunun gibi. Ayete farklı anlamlar verenler de var. Mesela; andolsun ki sizden önce geçenleri de, sonrakileri de biliriz şeklinde. Yani bu yoruma göre, Allah geçmişi de, geleceği de bilir demek. Ben bunun üzerinde durmuyorum. Burada vurgulamak istediğim farklı bir şey var: Güya millet Peygamberin arkasında camide namaz kılarken, cemaat içinde kadınlar da varmış. Bu kadınlardan biri çok güzelmiş.

Bu arada bazı erkekler utanıp öne geçmişler (kadınlar namazda eğilince görmeyelim diye), bazıları da o güzel kadına veya kadınlara bakmak için geriye çekilip onların arkasında saf tutmuş. Öyle olmuş ki, artık herkes bunu biliyormuş. İşte bu yüzden az önceki ayet gelmiş ki cemaat bu konuda dikkatlı olsun: Tanrının, ben öne geçenleri de

233 a- Kenz'ül Ummal, Taharet, no: 27051.
b- Musannaf, Taharet kısmında 1/114. No: 416.
c- Beyhaku, Sünen 1/131 -590.

234 A. Razzak, Musannaf, no: 415, Taharet, 1/114.

arkaya çekilenleri de bilirim demesinin temelinde bu olay yatıyor. Kaldı ki bu açıklama önemli müfessirlerin kaynaklarında geçiyor; bunlardan birkaçını aşağıya alıyorum. [235] İşte Kur'an'ın Tanrı'ya bakışı bu!

Örnek 10: Yine oruç ilk farz kılındığında şöyle bir uygulama vardı: Akşam iftardan sonra kadın ya da erkek, uykuya dalıp uyanırsa, artık o gece sabaha kadar cinsel ilişki haramdı. İşte gecelerden bir gece Ömer, Muhammed'e takılıp eve geç geldi. Geldiğinde eşini kaldırıp onunla sevişmek istedi. Kadın da, sen yokken ben uyudum. Dolayısıyla kurala göre haramdır, olamaz dedi. tabii ki Ömer onu dinlemedi ve istediğini yaptı. Sabahleyin Muhammed'e gidip olup bitenleri anlattı. O sırada şu ayet geldi. Diyanet tercemesinden vereyim: **"Oruç gecesinde kadınlarınıza yaklaşmak size helal kılındı. Onlar, size örtüdürler, siz de onlara örtüsünüz. Allah (Ramazan gecelerinde hanımlarınıza yaklaşarak) kendinize zulmetmekte olduğunuzu bildi de tövbenizi kabul edip sizi affetti. Artık eşlerinize yaklaşın"** diyor. Bakara suresinin ilgili ayet açıklamasında ve ayetler arasında sebep-sonuç ilişkisini irdeleyen usulü't-Tefsir uzmanları bu ayetin gelişine, Ömer'in az önceki olayını gösteriyorlar.[236]

---

235 a- İmam Suyuti, (Dürrü'l Mensur), Vahidi, (Esbab-i Nüzul), Zamahşeri (Keşşaf), İbni'l Cevzi, (Zad'ül Mesir...), Şevkani (Feth'ül Kadir), Kadı Beydavi (Envar'ü Tenzil ve Esrar'ü tevil), İbni Kesir (Tefsir'ül Kur'an'il Azim), Kurtubi, (El-Cami'ü li Ahkam'il Kur'an) ve daha niceleri Hicr suresi, 24. ayet tefsirinde yazmışlardır. Ayrıca İmam Ahmet Müsned'inde Abdullah b. Abbas hadislerinde almış. Tirmizi, Hakim, İbni Hiban ve daha birçoğu bunu almışlardır.

236 a- Suyuti, Dürrü'l Mensur tefsiri, Bakara suresi 187. ayeti.
b- Nisaburi, Esbab-i Nüzul, Bakara 187.

Ömer genelde kadınların adet günlerini de pek dikkate almazdı. Bir gece adette olan eşiyle münasebette bulunuyor ve ertesi günü Muhammed'den soruyor. O da Allah seni bağışlasın diyor ve sadaka vermesini öneriyor. Ömer böyle işte; sert bir insan, tuttuğunu koparan biri. Ailesinden bir örnek vereyim. Bir gün nedense gelininden memnun kalmıyor ve oğluna, onu boşa diyor. Oğlu da Muhammed'e gidip olup bitenleri anlatıyor ve şunları söylüyor: Benle eşim birbirimizi çok severiz; ancak babam hayır diyor/bizi ayırmak istiyor; ne yapayım? Muhammed, "Eşini boşa, babanı dinle" diyor ve adam Ömer yüzünden sevdiği eşini boşuyor. Yorum yapmadan bunu geçiyorum.[237]

Yine zina yapan bir deli kadını Ömer'e getiriyorlar. Ömer o sıralar halife. Karar veriyor, bunu recimle/taşlayarak katledin diye. O sırada Hz. Ali bunu duyuyor ve engel oluyor. Çünkü deli, çocuk ve uykuda olanın sorumluluğu yoktur diye hadis var diyor ve böylece o kadın kurtulmuş oluyor. Yine evlenen bir kadın 6 ay sonra doğum yapıyor. Ömer buna da, altı ayda bir kadın doğum yapmaz. Dolayısıyla bu kadın daha önce zina yapmıştır ve bu çocuk başkasındandır diyor ve onu zina cezasıyla cezanlandırmak istiyor. Burda da Hz. Ali Kur'an'dan ayetler göstererek onu ikna ediyor ve yeni evlenen kadın da böylece cezadan kurtulmuş oluyor. Arap atasözlerinde meşhur olan "**Ali'den olmasaydı Ömer helak olurdu**" sözü bu olaylardan ötürü oluşmuştur.[238]

237 Ahmet b. Hanbel Müsned-i, c. 2/40-42 ve Beyhaki, Sünen, 7/322. Kenz'ül Ummal, no: 45889.

238 Sünen-i Ebu Davud, Hudut Zina cezaları kısmı, no: 4399 ve 4402. Ayrıca Suyuti, Dürrü'l Mensur tefsiri, Bakara 233 ve Ahkaf 15. ayetlerin açıklama kısımları. Bir de bu iki ayetle ilgili diğer tefsirler. M. Taberi, Zehair'ül Ukba, 146 vd.

Örnek 11: Halife Ömer bir gün Muhammed'e gelip, "Aman helak oldum (yani ağır bir suç işledim)" der. Muhammed, "Hayırdır; ne yaptın ki?" diye sorunca, **Ömer, "Ben eşimle cinsel ilişkide bulunurken makattan (arkadan) yaptım"** cevabını verir. Muhammed hiç yanıt vermeden belli bir süre bekler ve o arada istenen ayet iner.[239] Anlamı şu: "**Kadınlarınız sizin tarlanızdır. Dolayısıyla tarlanıza istediğiniz yerden girebilirsiniz**" der Kur'an.

Ömer'in yukarıdaki "**Helak oldum. Çünkü eşimle arkadan seviştim**" sözünü içeren ve ayetin bunun üzerine indiğini açıklayan birkaç kaynağı aşağıya alıyorum.[240] Bu ayetle ilgili farklı sebep-sonuç ilişkilerinden de söz edilir; ama tabii ki başrolde olan Ömer'dir!

İmam Suyuti, 'Dürrü'l Mansur' adlı tefsirinde ilgili ayetin açıklama kısmında çok teferruatlı bilgiler, görüşler akta-

---

239 Bakara suresinin 223.

240 a- Tefsirlerden: Cessas, İbni Kesir, Kurtubi, İbni'l Arabi,Taberi, Suyuti, Er-Razi, Begavi ve daha niceleri ilgili ayet yorumunda Ömer'in yukarıdaki olayı üzerine bu ayetin indiğini belirtiyorlar.

b- İbni Hibban, 9/516-no:4202.Burada dipnotta başka birkaç kaynak da veriyor: Ebu Ya'li Mevsıli, İmam Ahmet b.Hanbel, Abdullah b. Abbas hadisleri kısmında. Bir de Tirmizi, Taberi tefsiri ilgili ayette, Nesai, Vahidi, Begavi tefsiri ilgili ayet, suyuti...

c- Tirimizi, no: 2906 Bakara tefsiri, Tuhfet'ül Ahvazi Tırmizi şerhi burada Ebu Davud ve İbni Mace'nin de bunu aldıklarını yazıyor .

d- Ahmet b. Hanbel Müsned, 1/297 Abdullah b. Abbas hadisleri kısmında.

e- Beyhakı, Sünen'ül Kübra 7/321, hadis no: 14125. Burada dipnotta ayrıca kaynaklar veriyor.

f- Sünen-i Nesai, 5/314. ve 6/302.

g- Taberani, Mucem-i Kebir 12/10-no: 12317. Taberani'nin muhakkiki Hamdi Selefi burada açıklama kısmında bu hadisin İmam Ahmet, Tirmizi, Nesai, Ebu Ya'li ve Heysemi tarafından da alındığını yazıyor.

h- Mecme'ü Zevaid, 6/319.

j- İmam Nevevi, Mecmu', 16/419.

k- Tehzib-i Kemal, 1/337. Tirmizi, 4/184...

rır, bu ayet hakkında İslam âlimleri arasında üç görüşün var olduğunu belirtip açıklar. Burada bu üç görüşü özetlemekte kanımca yarar var. Şu da önemli: Bir kere görüş ne olursa olsun az önceki ayet üzerinde herhangi bir etki yapmaz. Çünkü ayet gayet nettir ve savunulacak yanı yoktur; ama yine de bir özet vereyim.

Şunu da belirteyim ki, burada bu ayete değinmemin nedeni, halife Ömer'i daha iyi tanıma fırsatına sahip olmaktır.

Birinci görüş: Mekke'den Medine'ye giden Müslümanlardan bir grup bir ara kendi aralarında "Biz hanımlarımızla sevişirken onları her pozisyonda tutarız: Ayakta, yatırarak, domaltarak gibi (Özür dilerim! Terbiyem bu terimleri kullanmaya müsait değil; ancak kaynaklarda bunlar ismen geçtiği için söylemek durumundayım. Bir de ibret olsun ki, bu 21. asırda insanlar hâlâ neyin peşindeler, kimlerin arkasına takılmışlardır diye var olan bilgiyi olduğu gibi aktarmak durumundayım!). Bunu duyan bir Yahudi, "**Hey Allah'ım bunlar hayvan mıdır nedir ya**!" diyerek hayretini dile getirir. Güya Yahudilerde sevişme anında tek yön kullanılıyormuş; başka pozisyonlar yokmuş. İşte benzer olaylardan dolayı bu ayet inmiş ki, bir erkek her pozisyonda eşini tutup sevişebilir; ancak sevişme yeri belli ve hep aynı olmalı. İşte ayetin niçin geldiği (oluştuğu) konusunda bir görüş bu.

İkinci görüş: Bu ayete göre insanlar hanımlarıyla hem mutad yoldan, hem makattan istediği şekilde cinsellik yaşayabilir; ayet buna bir fetvadır diyenlerin görüşü. Bunu savunanlar arasında İmam Ahmet b. Hanbel, Abd b. Hamit, muhaddislerden Tirmizi, Nesai, Ebu Ya'li el-Mevsıli, İbni Cerir, İbni Munzir, İbni Ebi Hatem, İbni Hiban, İmam Tabe-

rani, Beyhakı, Haraiti, İbni Ömer, Nafi gibi isimleri sıralar İmam Suyuti. Hatta şunu da aktarır: İmam Şafii'den sormuşlar: Bir erkek eşiyle sevişirken makattan da ilişkiye girebilir mi? diye. O da, bu konuda kanıt yok; anlaşılan o ki, helaldır/dinen sakınca yoktur yanıtını vermiş.

Hatta İmam Şafii ile Muhammed b. Hasan arasında bu konuda bir tartışmanın geçtiğini de aktarıyor İmam Suyuti. Muhammed diyor ki, mademki kadını tarlaya benzetmiş (verimlilik demek) o halde bilinen yol dışında haramdır. Çünkü başka yerlerden sevişmekte verimlilik yok. Çocuk ancak o malum yerde cinsellik olursa oluşur. Onun için başka yerler anlaşılmamalı diyor. İmam Şafii buna karşı, peki diyelim bir erkek eşinin karnıyla oynadı veya bacaklarıyla oynadı ve tatmin oldu. Peki, bu durumda bir sakınca var mı? Adam hayır yanıtını veriyor. O zaman imam Şafii, "O halde arkadan da sevişmek bu ayete göre helaldır" diyor. tabii ki dine her halukârda toz kondurmayanlar, burda da "Ola ki İmam Şafii'nin bu görüşü, daha Bağdat'ta iken ortaya attığı eski görüşüdür (ki buna kavl-i kadim denir)" şeklinde bir kurtarma operasyonu iddiasında bulunabilirler!

Suyuti, 'Dürrü'l Mensur' adlı, Cessas da kendi tefsirinde şu somut örneği veriyorlar: Malik b. Enes'ten sormuşlar; insan arkadan/makattan cinsel ilişkide bulunsa acaba bunun dinde yeri nedir? O da demiş ki, hele bir saçıma bakın ıslak daha; ben aynısını az önce eşimle yaptım ve yıkanıp dışarı çıktım" diye karşılık verir. İbni Kudame de, yukarıdaki ayete göre kadınla makattan cinsellik yaşamakta sakınca yoktur yorumunu yapmıştır (Muğni adlı kitabında).

Üçüncü görüş: Anılan ayetin azl için inmesi mümkün demişler. Yani cinsel ilişki anında erkeğin, menisini dışarı akıtması demek. İşte bu ayet inmiş ki erkek böyle bir durum-

da özgür olsun/yapabilisin diye. Hâlbuki bunun az önceki ayetle uzaktan yakından ilgisi yok. Ayet açık diyor ki, kadın erkek için bir nevi tarla durumundadır. Dolayısıyla tarlasına istediği yerden girebilir. O kadar açık ve net.

Bazen bir fotoğraf-bir manzara, açıklamaya gerek duymadan birçok şey ifade eder. Kanımca bu ayet ve geliş seyri de böyledir: Yani iş gelir dolaşır yine Ömer'e dayanır; diğerleri önemli değildir: Acaba kendisi Muhammed'e gidip eşimle ters yattım demeseydi bu ayet gelir miydi! Asla! Gerçek şu ki, kalan diğer yorumlar boşuna yazılmış, gerçeği yansıtmıyor. Ayetin gerçek nedeni, Ömer'in az önceki olayıdır.

Anlatıldığı gibi Yahudiler, genelde Hz. Muhammed'in yandaşlarının, özelde Ömer'in cinsel ilişki biçiminlerini beğenmeyip onlarla alay edince, Allah da ayet gönderip Müslümanların yaptıklarının normal olduğunu söylüyor ve bunu meşrulaştırıyor. Demek ki yeryüzünde artık başka problem kalmamış, Tanrı da kalkmış bu gibi konular için ayet gönderiyor.

Birkaç kaynağımda yazdım ve şu an elimde olan yeni bir çalışmamda yine farklı bir şekilde değiniyorum ki, "**Halife Ömer'in düşünceleri ayetle yanıt buluyordu**" açıklaması İslami kaynaklarda çok işlenmiş. Net bir şekilde, "**Ömer görüş belirtiyordu, onun düşüncesi doğrultusunda ayet geliyordu**" ifadeleri var. Yine Ömer'in oğlu, "**Ömer bir fikir söyleseydi, diğer insanlar onun tersini söylemiş olsaydı, illaki gelen ayet Ömer'in fikirleri doğrultusundaydı**" diyor. Birçok yazar bu konuda Ömer'in, ayetlerle şekillenen sözlerini liste halinde bile yazmışlardır.[241]

241 Heytemi, Ahmet bin Hacer Mekki (h.974.ö), 'Sevaikü'l Muhrika', s. 138 ve devamı.

Sanırım Ebu Hanife, Ömer'in bu durumunu göz önüne almış ki, "**Ben Hz. Muhammed'le birlikte yaşasaydım, kendisi benim birçok sözümü alır seçerdi**" cümlesini kullanmış. Hatta Ebu Hanife bunu derken, biraz da konuyu açıyor ve şöyle devam ediyor: "**Çünkü din iyi fikirlerden oluşan nasihatlerden ibarettir**" diyor. Nitekim aynen halife Ömer gibi birçok konuda kendisine Hz. Muhammed şöyle demiş denildiği halde, Ebu Hanife tam tersini yapıyor. Hatta bu konuda Hz. Muhammed'in **dört yüz** hadisine ters kararlar aldığı, İslami kaynaklarda anlatılmaktadır. Somut birkaç çarpıcı örnek vereyim.

Mesela Hz. Muhammed bir savaşa gittiği zaman kur'a çekmek suretiyle bir eşini yanına alır götürürdü; bu meşhur bir olay. Bilindiği gibi bir seferinde de eşlerinden Ayşe'yi götürüyor ve yolda onun başına o meşhur '**İfk'** olayı geliyor.[242] Ebu Hanife bu yöntemi tasvip etmediği gibi, üstelik bu kuralın **kumardan farkı yoktur** diyor. Yine hem hadis var, hem de Hz. Muhammed'in uygulaması ki bir savaşta Hz. Muhammed piyade olan askere ganimetlerden tek hisse, atlı olana da iki hisse fazladan pay veriyordu. Yani atın payı daha fazlaydı. Ebu Hanife burada, acaba bir insanın değeri **hayvandan daha mı düşüktür** diyerek çok sert eleştiride bulunuyor ve Hz. Muhammed'in bu uygulamasını kabul etmiyor.[243]

Yine meşhur bir İslami kuraldır ve aynı zamanda mezheplerin de uygulamalarında var ki, alış-verişlerde her şey bitse de, alıcı ile satıcı o mekânı terk etmedikleri sürece pişman olmak isterlerse olabilirler hükmü var. Ebu Hanife bunu da kabul etmiyor: İşlem bitti mi artık her şey biter di-

---

242 Buhari, Tefsir, Nur 12. ayet kısmında.
243 Bağdadi, 15/536-no: 7249. Burada yaklaşık Ebu hanife'ye 150 sayfalık yer verilmiş; çok şey var.

yor ve çok da mantıklı açıklamalar yapıyor. Şöyle diyor: Peki diyelim iki kişi uzun süre aynı cezaevindeler veya bir nedenden dolayı uzun süre bir gemide kalırlar; bunların durumu ne olacak!

Diyelim bunlar arasında bir satış akdi gerçekleşse, bu durumda demek ki cezaevinde, gemide veya uzun bir yolculukta (Hani eskiden insanlar yaya olarak aylarca hacca, askerliğe giderdi) oldukları sürece istedikleri zaman cayabilirler diyor ve bunu saçma buluyor.

İmam-i A'zam buna benzer çok örnekler veriyor.[244] İşte bu tavırlarıyla İslam otoriterleri nezdinde sevilmemiş; hep aleyhinde yazıp çizilmiştir.

Bilindiği gibi, İslam'da Kur'an'dan sonra gelen en güçlü kaynak Buhari ve Müslim'dir. Ama her ikisi de İmam A'zam Ebu Hanife'den hiçbir hadis aktarmamışlar. Üstelik İmam Buhari onu şiddetle eleştirmiştir: İmam A'zam dinde tahribat yapmıştır diyor. İmam A'zam aynı eleştiriyi, Malik, İmam Evzai, İmam Süfyan-i Sevri gibi mezhep sahiplerinden de almıştır. Mesela; Malik, İslam'da Ebu Hanife kadar daha zararlı biri yeryüzüne gelmemiştir, onun dine verdiği zarar, şeytanınkinden de fazladır diyor.

İmam Evzai'ye Ebu Hanife'nin ölüm haberi verildiği zaman, "Allah'a şükürler olsun ki gitti; yoksa bu dini bitirecekti" diyor. Süfyani Sevri (o da hak bir mezhep sahibi, ancak taraftarı kalmamış), "İslam'da Ebu Hanife kadar uğursuz biri ortaya çıkmamıştır" diyor. Malik bin Enes birinden soruyor: Sizin yurdunuzda İmam-i A'zam anılıyor mu, taraftarı var mı? Adam, evet deyince Malik b. Enes, "O zaman bu memlekette durmak haramdır; burayı terk etmek lazım" diyor.[245] Şunu da unutmamak lazım ki, bunlar aynı

244 Bağdadi, 15/535.
245 Bağdadi, 15/551.

zamanda onun çok zeki olduğunu da belirtiyorlar. Mesela İmam Şafii'nin Malik b. Enes'ten aldığı şöyle bir yorum var: İmam-i A'zam öyle biriydi ki, eline bir taş, bir tahta parçası alıp altındır deseydi, onu altın olarak dinleyenlerin kafasına sokardı, o kadar zekiydi diyor.[246]

Bir gün Kâ'be içinde iken adamın biri ona, ben yeryüzünde bir Ka'be'nin var olduğuna inanıyorum; ancak şu an içinde olduğumuz bu mekân mı yoksa dünyanın başka bir yerinde mi emin değilim diyor. İmam A'zam ona, senin bu açıklaman imanına zarar vermiyor diyor.[247] Ve en ilginci, şeytan/iblis ile halife Ebubekir'in imanı aynıdır, hatta Hz. Âdem'le şeytanın imanı aynıdır diyor.[248]

En ilginci, fıkıh kaynaklarında helal sular için kulleteyn diye bir ölçü var. Özetle, bir mekânın hacmi şu kadar olsa ve içinde toplanan suyun rengi, kokusu, tadı bozulmuyorsa dinen helaldır hükmü var. Bu meşhur bir kural. Diyelim ilkel koşullarda bir suyun rengi normal, kokusunda da sorun yok ve tadı da normal; ancak içinde öldürücü bir şey var veya bilerek konmuş, bunu ancak ilgili uzmanlar bilir. Peki, az önceki kurallar yeterli mi? Hayır. İşte bunun için Ebu Hanife şöyle karşılık veriyor: O zaman arkadaşlar işesin ve bu hacimde bir idrar biriktirsinler; sonunda da Hz. Muhammed'e gidip, "işte ölçüler tutuyor, peki bu durumda bu sidik de artık kulleteyn sayılır. Dolayısıyla helal mi

---

246 a- Ahmet Emin, Duha'ül İslam, 2/156-195.
b- İbni Ebi Şeybe, Musannaf, no: 37310-14.
c- Bağdadi, 15/463-no: 7249.

247 a- İbni'l Cevzi (597.h), El-Muntazam, hicri 150. yılı olayları kısmı, Ebu hanife bölümünde.
b- Bağdadi (463.h) 'Tarih'ü Medinet'i Selam', 15/ 507 ve devamı, no: 7249, Numan b. sabit kısmı.
c- İbni Ebi Şeybe (h.235), Musannaf, no: 37371-72.

248 Bağdadi, Tarih, no: 7249-15/509.

olacak bu idrar?" diye sorsalar, acaba Hz. Muhammed buna evet helaldır yanıtını mı verecek diyor!..[249]

Yine İbni Mübarek kendisinden, "Hz. Muhammed namazda rükû ederken (eğilirken) kalktığında iki elini yukarıya doğru kaldırıyordu. Dolayısıyla bir insan namaz kılarken rükûdan kalktığında ellerini kaldırsın mı, ne dersin, diye soruyor? İmam A'zam, "**Hayrola! Uçup uzaya mı gideceğiz ki kanatlarımızı açalım!**" şekinde alaylı bir yanıt veriyor.

Burada dikkatleri çeken, Ebu Hanife'nin, "**Dini bir nevi kanun, güzel fikirler**" gibi algılamış olmasıdır. İnsan onun bu düşüncelerini iyi tahlil edince, net anlaşılıyor ki kendisi İslam'ın tanrısal boyutuna inanmamış; tersine o günkü şartlara göre bir nevi beşer kanunu olarak değerlendirmiştir. Halife Ömer hakkında da önemli sözleri var. Bir gün Ömer'in fetvaları İmam A'zam'a anlatılınca kendisi, "**Bırakın bu şeytan sözlerini**" karşılığını vermiştir. Yine Halife Osman için şu ilginç ifadeyi kullanıyor. Hz. Muhammed iki kızını bir Yahudi'ye verdi diyor. Hani Osman Muhammed'in iki kızıyla evlenmişti, bunu kastediyor. Yine ona atfedilen şöyle bir olay var. Bir adamın iki katırı varmış. Birine Ebubekir, diğerine de Ömer adını vermiş. Yani her iki halifeyi sevmediği için isimlerini katırlarına vermiş.

Bir gün başka bir adam gitmiş bu iki katırdan birini öldürmüş. İmam-i A'zam'a da olayı anlatmışlar. O, gidin bakın öldürülen Ömer adındaki katır mı acaba demiş! Gidip bakmışlar meğerki oymuş.[250] İşte bu aşırı fikirlerinden dolayı, bilindiği gibi hem ağır bedel ödemiştir, hem de hak diye bilinen mezhep liderleri ona şeytan bile demişlerdir.

Bir önemli İslam müctehidinden sorarlar, Ebu Hanife o kadar gezmiş, ancak Medine'ye gitmemiş; sen bunu nasıl

249 Baüdadi, Tarih 15/535.
250 Bağdadi, Tarih, 15/534-15/499.

yorumluyorsun? Adam, Hz. Muhammed demiş ki Deccal Medine'ye giremez. Ebu Hanife de bir çeşit Deccal olduğu için Medine'ye gitme şerefine nail olamamıştır diyor.[251]

Yine Hz. Muhammed zina suçundan dolayı birkaç Yahudi'yi recimle/taşalayarak katletmiştir. Bu konuda uzunca bir listeyi başka bir kaynağımda sundum. Ebu Hanife buna da karşı çıkmıştır. Madem dinleri ayrı, o zaman onlarla ne işimiz var ki onları katlediyoruz diyerek böyle bir uygulamaya karşı çıkıyor.[252]

Şu bilinen bir gerçek ki, İslam'a az veya çok dokunan, elbette ki tutunamaz; tersine aforoz edilir ve hatta fırsat varsa fiziki olarak ortadan kaldırılır. Nitekim İmam-i A'zam da bir cezaevinde gördüğü işkenceden sonra zehirlenerk hayata veda etmiştir.

Şu olay meşhurdur ki, 7-8 kişilik bir grup Medine'ye Hz. Muhammed'in yanına gelir, hastayız bize bir çare, diye yardım isterler. O da, falan yere gidin orada bizim develer var, çobanlar size onların sütünden versinler, bir de o develerin sidiğini için iyileşirsiniz diyor. Bu hadis başta Buhari olmak üzere birçok İslami kaynakta geçiyor ve meşhur bir olay. Hatta güya o insanlar iyileşiyor ve sonunda çobanı öldürüp o develeri çalıyorlar. Muhammed de onları yakalayıp işkenceyle öldürüyor. Hatta Kur'an'da Maide suresinden çok ağır ceza içeren bir ayetin bu olay üzerine indiği de anlatılıyor kaynaklarda. İşte Ebu Hanife bu idrar içme olayında da Muhammed'e ters düşüyor, kabul etmiyor.[253]

Burada şunu da belirtmek durumundayım ki, ben Ebu Hanife'nin bu farklı yanlarını anlatırken, onun çok ilerici ol-

251 Bağdadi, 15/ 544-550-İbni Ebi Şeybe, Musannaf, no: 37245-47, cilt 20/68.
252 Kur'an'ın Kökeni adlı yaptım. İbni Ebi Şyebe, Musannaf, 37202-206.
253 İbni Ebi Şeybe, Musannaf, 37371-72.

duğunu, her şeyiyle beğeni kazandığını vurgulamak istemiyorum. Onun da aklın kabul etmediği fikirleri çoktur. Ancak burada onun durağan olmadığını dikkate almak lazım. Onun kurcalayıcı yanı hoşuma gidiyor. Hak vermek lazım ki, o günkü koşullarda ancak bu kadar çıkış yapılabilirdi; bunu da inkâr etmemek lazım.

Yine birçok hadis var ki, insanın bir cariyesi (savaşta ele geçen kadın) şayet zina yaparsa onu kırbaçlayın. Bunu üç sefer tekrarlarsa artık bir ip değerinde de olsa onu satın diyor. Ebu Hanife bu konuda da muhalefet ediyor-bunu benimsemiyor.[254]

Ebu Hanife bütün baskı ve zorluklara rağmen çizgisinden vazgeçmeyince, hele siyasilere alet olmak istemeyince, dönemin (Abbasi) halifesi tarafından hapse atılır ve orada işkence edilir, daha sonra da zehirlenerek öldürülür. Hicri 80'de doğmuş, 150'de de öldürülmüştür.

İşte en basiti bu insan: Halk arasında bilinen İmam-i A'zam'la bu kısa başlık altında değindiğim İmam-i A'zam arasında hiçbir benzerlik var mı? Asla... İşte hep söylüyorum: Şu anki İslam, idareciler tarafından 14 asırdır ilave edile edile bu hale gelmiş ve resmi bir İslam tarihi oluşmuştur; bunun gerçeklerle hiç ilgisi yoktur; bu ancak hayali bir İslam tarihi ve hayali bir kadrodur. Nereden biliyoruz? İslami kaynaklardan biliyoruz. Çünkü o zaman belki koşulların da uygun olmamasından kaynaklı, profesyonelce bir sansür uygulanmamıştır. Çok açık bilgiler ve ipuçları kendi kayıtlarına geçmiştir. tabii ki ilim ve mantık da görevini yapar, gerçeği ayıklar. Söz Ömer'in kerametlerinden açılmışken ben biraz İmam-i A'zam'a değindim. Nedeni buydu; yoksa konuları dağıtmak istemem.[255]

254 İbni Ebi Şeybe, age. 37240-44, cilr 20/60.
255 Heytemi, Ahmet bin Hacer Mekki (h.974.ö), 'Sevaikü'l Muhrika', s. 138

Ömer, özellikle kadınlara karşı çok sertti.

Velisinin izni olmadan bir kadın evlense bu evlilik sayılmaz ve bu çifte zina cezası uygulanır diye hüküm veriyordu. Nitekim bunu uyguluyor ve valilerine de bu konuda talimat veriyordu.

Bir gün Eş'as bin Kays Ömer'e misafir oluyor. Ömer onun yanında bile eşini dövmeye başlıyor. Eş'as araya girince Ömer, Hz. Muhammed'in, "bir erkek eşini dövmekten sorumlu değildir" sözünü aktararak kendini haklı çıkarmaya çalışıyor.

Zaten Ömer'in kamçısı/kırbacı hep elindeydi, hizmetlileri, cariyeleri döverdi. Kadınlara ihtiyaç fazlası elbise almayın. Çünkü kadın kısmı biraz gözlerini açtı mı kontrolden çıkar diyordu. Burada somut bir örnek vereyim. Halife Ebubekir ölünce, doğal olarak yakınları ağlıyor. Ömer onların seslerini duyunca kızıyor ve Hişam b. Velit'e, "Bu kadınları evden dışarı çıkart" diyor. Onun bu sözü Hz. Ayşe'nin zoruna gidiyor ve aralarında tartışma çıkıyor. Sonuçta adam onları çıkartıyor ve Ömer kendilerini kırbaçla dövmeye başlıyor: Niye ağlıyorsunuz diye.

Ömer'in bu baskısı, kadınları dövdüğü olayların zamanlaması çok önemlidir. Çünkü Ebubekir akşam vefat ediyor ve aynı gece Ömer tarafından yıkanıp gömülüyor ve sabahleyin de, Ebubekir vefat etti, arkasında da Ömer'in kendisini halife seçti diye ilan ediyor. Kanımca bu olayda kadınların ağlamasından duyduğu rahatsızlığın nedeni, çevrenin, Ebubekir'in vefat ettiğini duymasını istememesi. Çünkü duyarlarsa toplanırlardı ve kim halife olsun diye tartışmalar çıkardı. Nitekim Muhammed'in ölümünden sonra olduğu gibi. İşte bu durumda Ömer'in halifelik işi zorlaşırdı. O yüzden sükûneti sağlamaya çalışmış demek yerinde olur. Hindi bu konuda aldığı üç hadisin ikisinde, Ömer'in

onları kırbaçladığını, Ayşe'nin Ömer'e tepki gösterdiğini yazıyor. İlginçtir ki hemen aynı bölümde şunu da aktarıyor: Bir sahabi, "derler ki Ömer ölüler için ağlayan kadınları döverdi"; ben bu söze hayret ederim. Çünkü Halit b. Velit vefat etmişti ve kadınlar da yüksek sesle ağlıyorlardı; bu arada Ömer hiç ses çıkarmadı şeklinde bir hadis.

Farklı bir hadis de Ömer, Halit b. Velit için ağlayanlara, "Yeterki feryat etmesinler; ağlamalarında sorun yok" demektedir... Burda Ömer'i saran bir endişe-korku var da ondan farklı davranmış demek daha gerçekçi olur. Ama aynı Halit b. Velit için farklı hadisler de aktarılıyor: Ömer onları dövüyor, türbanları yere düşüyor. Hatta Ömer'e, bak türbanları düştü şeklinde hatırlatmada bulunulduğu halde o, "Türban düşsün, önemli değildir" diyor...

Adamın biri Ömer'e, bir eşim var ben ondan bir yere gidemem çok kıskançtır. Diğer eşimi ancak sırasında/nöbetinde görebiliyorum diyor. Ömer, "**Kadın milleti hep böyledir: Ne Allah'a inanır, ne de müminlere güvenir**" karşılığını veriyor. [256]

Muhammed'in Ömer'den ne kadar korktuğu ve yine Ömer'in ne kadar Muhammed'i yönlendirdiği konusunda, Kur'an'ın oluşumunda fikirlerini ayetlere dönüştürmek hususunda somut bir örnek anlatmakla bu bölümü burada kapatmak istiyorum. Anlatacağım örnek en başta Buhari ve Müslim'de geçmektedir. Kaldı ki, sözünü edeceğim ayetler de ortada. Ayrıca birçok tefsirden de açıklamalar sunacağım.

---

256 a- İbni Mace, Nikâh, Kadını dövme kısmı, no: 1986.
b- Kenz, no: no: 42907-42911; 45628,45760, 45914-45920.
c- Abdurrazzak, Musannaf, no: 6680-82 ve 17938.
d- Taberi Tarih-i, 3/423- 13. hicri yılı olaylan kısmında.
e- İbni Esir, El-Kamil, 2/204, hicri 13. yılı olayları, Ebubekir'in ölümü kısmı.

a) İbni Ömer'den:

İbni Selül (Medine döneminde Muhammed'in önemli bir rakibi) ölmüştü. Oğlu, Hz. Muhammed'e gelip kendisinden, "**Gömleğini ver babama kefen yapayım. Bir de babamın cenaze namazını kıl, günahlarının bağışlanması için de ona dua et**" dedi. Peygamber gömleğini verdi, bir de izin ver namazını kılayım dedi. Adam izin verdi. Hz. Muhammed kalkıp namazını kılmaya gidince, Hz. Ömer müdahale etti: Bu adam senin düşmanın. Dolayısıyla sen nasıl gider namazını kılarsın diyerek karşı çıktı. Sonuçta Muhammed kendi dediğini yaptı ve gidip namazını kıldı. Bunun üzerine Tevbe suresi 84. ayeti indi (ki ayet, bu olayda Hz. Ömer'in fikrini onaylamış oluyor) Anlamı şu: "**Onlardan (münafıklardan) ölmüş olan hiçbirinin namazını kılma. Onun kabri başında da durma. Çünkü onlar Allah ve peygamberini inkâr ettiler ve fasık olarak öldüler**" [257] diyor.

b) Yine İbni Ömer ve yine Buhari'den:

İbni Selül ölmüştü. Bu arada oğlu Hz. Muhammed'in yanına geldi. Muhammed de ona gömleğini verdi, götür babana kefen yap dedi ve kefen işi bitince de bana haber ver gelip cenaze namazını kılayım dedi. Bu arada Hz. Ömer itiraz etti: Allah sana münafıklar üzerinde namaz kılmanı yasaklamadı mı, nasıl gider namazını kılarsın dedi. İşte bu tartışmalar devam ederken, Tevbe suresinin az önceki ayeti (84) indi ve böylece Hz. Muhammed, İbni Selül'ün namazına gitmedi. [258] Dikkat edilirse bu hadis, önceki hadisle ters düşüyor. Ama kaynak da olayı aktaran kişi de aynı.

257 Buhari, Cenaiz.
258 Buhari, Libas, Bab'ü Lebsi'l Kamis kısmında.

c) Bir daha İbni Ömer ve bir daha Buhari'den:

İbni Selül öldüğünde oğlu Hz. Muhammed'e geldi. Bu arada Muhammed ona gömleğini verdi, "Götür babana kefen yap" dedi. Bir de kalkıp onun cenaze namazını kılmaya gidince Ömer, "Nasıl münafıkların namazını kılmaya gidersin!" diye itiraz etti. Sonuçta namazını kıldı, **biz de onunla birlikte cenaze namazını kıldık**. Bu olay üzerine Tevbe suresinin 84. ayeti indi diyor İbni Ömer. [259] Evet; yine olayı aktaran kişi aynı, kaynak aynı ve görüldüğü gibi içerik nasıl?

d) Yine Buhari; ancak bu sefer İbni Abbas halife Ömer'den aktarıyor:

İbni Selül ölünce, Hz. Muhammed onun namazını kılmaya çağrıldı. Muhammed bunu olumlu buldu ve kalkıp namazını kılmaya gidince Ömer, "Bu adam hayatta iken sana karşı şöyle şöyle diyordu (senin aleyhinde çalışıyordu)" diyor ve adamın olumsuz yanlarını anlatıyor. Buna karşı Muhammed gülüyor ve Ömer'e, "Boşver" diyor. Sonunda gidip namazını kılıyor. Bu arada Tevbe suresinden iki ayet iniyor (biri az önce sözü edilen 84. ayeti). Ömer bu olup bitenlere karşı, daha doğrusu başarısına karşı, "**Ben cesaretime hayret ettim**" diyor. [260]
Ömer Muhammed'e yaptığı bu gibi itirazlar sonucu oluşan ayetleri görünce, coşuyor, hatta bir sözünde, **"Üç konuda benimle Allah'ın görüşleri çakıştı/ paralel çıktı"** diyor ve onları teker teker anlatıyor. [261]

259 Buhari, Tefsir, Tevbe suresi 84.
260 Buhari, Tefsir bölümü, Tevbe suresi 80. ayet kısmında.
261 Müslim, Fedail-i Ömer no:1865.

e) Yine Buhari, aynı olay; bu kez alıntı Cabir'den:

İbni Selül gömüldükten sonra oğlu Hz. Muhammed'e geldi. Muhammed'in isteği üzerine babası tekrardan kabirden çıkarıldı ve dizleri üzerine kondu. Hz. Muhammed tükürüğünden onun üzerine sürdü, üfürdü-püfürdü ve sonunda gömleğini ona kefen yapıp tekrardan gömdüler şeklinde açıklama yaptı. Cabir'in aktarımına göre, Muhammed'in gidip namaz kıldığı, Ömer'in buna itiraz ettiği ve buna bağlı olarak ayet indiği açıklaması yok. Yani önceki hadislerden farklı aktarım söz konusu burda. [262]

f) Yine İbni Ömer, bu kez Buhari ve Müslim'in ortak hadislerinden:

İbni Selül ölünce, oğlu gelip Muhammed'den, babasına kefen yapsın diye gömleğini istedi ve Muhammed verdi. Adam bu arada, babamın cenaze namazını da kıl dedi. Muhammed kalkıp gidince Ömer itiraz etti: Münafıktır namazı kılınmaz dedi. Ama **Muhammed gidip namazı kıldı.** Ondan sonra Tevbe suresinin 84. ayeti indi şeklinde aktarıyor. [263]

Aslında bu konuda Buhari ve Müslim'de ne kadar hadis var, yapı ne kadar hantal diye genel bir tarama yapmadım. Çünkü amacım bu hadis değil ki. Bunu bir örnek olarak ekledim. Belki de Buhari-Müslim'de başka bölümlerde ve aynı kişilerden daha farklı/çelişik hadisler de var konu hakkında; olayın anlaşılabilmesi için hantala gerek yok; verdiğim örnekler yeterli.

262 Buhari, Libas. Bab'ü lebsi-l kamis.

263 a- Buhari, Tefsir bölümü, Tevbe suresi, 80. ayet kısmında.
b- Müslim, Sıfat-i Münafikin ve Fedail-i Ömer kısımlarında.
c- El'lü'lüü ve'lMercan, no: 1553.

Müslim-Buhari'nin ortak olarak aldıkları şu hadisi de aktarmak istiyorum. Konunun bütünlüğü açısından buraya yazılması uygundur.

- Hz. Muhammed, "**İnsanlar yüz deveye benzer. Birine binmek istersin; ama uysal birini bulamazsın**" diyor.[264] Burada toplumun gericiliğinden, cehaletinden söz etmek istiyor, bunu dillendiriyor.

Müslim'i Türkçeye çeviren mütercim bu konuda şunları aktarıyor:

Hz. Muhammed neden münafık olan İbni Selül'e bu kadar ilgi gösterdi, diye sorulunca, şöyle yanıt verilebilir: Demek ki Hz. Muhammed o kadar merhametli ki, kendine düşman olanların namazına bile gidiyor veya burada politik bir mülahaza da düşünülmüş olabilir. Nitekim onun gitmesinin olumlu sonuçları olmuştur diyor. Şöyle devam ediyor mütercim: Bir de bu olaydan şunları da öğrenmiş oluruz ki, artık münafık olanın namazı kılınmaz; ancak yıkanır ve kefenlenebilir. Başka bir hüküm de, artık Hz. Muhammed'in burada yaptığı gibi, gömlek kefen olabilir. Hani o da gömleğini vermişti ya...

Bu olaydan çıkan bir başka önemli not da, halife Ömer'in ne kadar büyük bir insan olduğu, fikirlerine ayetle yanıt verilen bir kişilik sahibi olduğu şeklinde yorumlar yapıyor. Bir diğer ders alınacak husus da, demek ki gerek varsa cenaze kabirden çıkarılabilir; buna kanıt olarak da Muhammed'in İbni Selul'ün cenazesini çıkardığı gibi. Ama Muhammed'in o tükürüğüne nasıl bir yanıt verirler bunu merak ediyorum. Çünkü hadislerde, Muhammed onu kabirden çıkarıp tükürüğüyle yüzüne üfürüp püfürdüğü cümlesi de var.

264-Lü'lüü ve-l Mercan, no: 1651.

Bu olaydan İslam âlimleri ne kadar önemli hüküm ve fetvalar çıkarmışlar; çok ilginç!

Ömer'in bilinmeyen yönleri çok; bunlar ancak çok cüz'i bir kısım. Ama sanırım yine de bu örnekler bir şeyler ifade ediyor. Belirttiğim gibi bunları, İslam'da en sağlam diye kabul edilen kaynaklardan derledim. Zaten Ömer'le alakadar olan ayetler ortada; aslında bir bakıma hadislere hiç de gerek yok.

İşte böylesine bir Ömer'den suikastlar beklenir mi beklenmez mi? sorusuna sanırım bu açıklamalar katkı sunabilecek durumda.

Halife Ömer'e biraz da farklı bir pencereden bakalım. Bilgiler yine İslami kaynaklardan.

Ömer bir ara yerden bir hayvan püskülünü alır, şöyle der: "**Keşke ben de bu püskül gibi yaratılsaydım, keşke insan olarak yaratılmasaydım, keşke annem beni doğurmasaydı, bir hiç olsaydım, unutulup gitseydim**" gibi feryat içeren ifadeler kullanır. Diğer bir sözünde, gökten haber gelse ki, herkes cennette girecek, yalnız tek bir kişi kalacak; onun da ben olacağımdan korkarım" demiş. Onun hakkında şu gibi sözler de var. Bir gün halk Ömer'in gelip konuşması için toplanmış ama o çok geç gelmiş. Arkadaşları bunun nedenini sorunca kendisi, "**Elbisem kirlenmişti, yıkadım. Başka da yedek yoktu ki giyip de dışarı çıkayım. İşte kuruyana kadar beklemek zorunda kaldım**" demiş. Buna benzer farklı bir hikâye de şöyle: Ömer öylesine mütevazı bir insandı ki, örneğin; hurmanın en ucuzunu alırdı, onda kibir falan yoktu. Yemek yerken ellerini yalar, diliyle temizlerdi gibi methiyeler anlatılır İslami kaynaklarda. Bundan kastedilen mesaj da şu: Yani parmaklarını selpak olarak kullanmak suretiyle hem temizliğe önem verirdi, hem de zerre kadar bir yiyecek boş gitmesin diye parmaklarındaki o artıkları bile değerlendirirdi.

Bir gece biri onun yanına gidip selam verir; o arada Ömer bir şeylerle meşguldür ve adamın selamını almaz. Daha sonra yanında yanmakta olan mumu söndürüp bir yere bırakır, başka bir mum alıp yakar, ondan sonra o adamın selamını alır. Nedenini şöyle açıklar. Önceki mum hazineye aitti, elimdeki iş de kamu işiydi. Dolayısıyla devlete ait mum yanmakta iken selamını alsaydım, belki daha sonra özel konulara devam edecektik; işte o vakit özel sohbetlerde devlet malını kullanmam söz konusu olurdu ve ben günaha girerdim. Ama yaktığım bu ikinci mum ise benim şahsıma aittir. Dolayısıyla şimdilik istediğimiz kadar konuşabiliriz der.

Bir diğer menkîbesi (anısı), Ömer o kadar Allah'tan korkardı ki, hep ağlıyordu ve akan gözyaşları onun yüzünde iz bırakmıştı, dere gibi iki şerit oluşmuştu yüzünde şeklinde anlatımlar.[265]

Benzer örneklerden birkaçını daha vereyim. Kudüs alınmış, Halife Ömer gidip merasimle bu işi ilan edecekmiş veya diyelim Mescid'i Aksa'nın anahtarlarını alacakmış (Bunlar meşhur, halk dilinde hep söylenen şeyler. O yüzden kaynak olarak ben bu hikâyelerin peşine takılmadım). Kudüs yoluna çıkarken yanında hizmetlisi de varmış. (Anlaşılan tek bir biniti hayvanları varmış). Ömer hizmetlisine, belli bir süre sen bin, belli bir süre de ben bineyim/sırayla binelim, adalet yerini bulsun diyor ve sırayla biniyorlar. tabii ki öbür tarafta millet toplanmış onu karşılamaya hazırlanmışlar, halife ne zaman gelecek diye merak içindeler. Tam yolun sonuna/milletin toplandığı yere geliyorlar (orada su var soyunup sudan geçmeleri gerekiyor), yürüme sırası Ömer'e geliyor, Ömer'in o deveden inip suya girmesi

265 Beyhaki, Şa'bü'l İman, no: 785-2/240.

gerekiyor; yanındaki hizmetlisi/kölesi de hayvana binip o şekilde karşıya geçecek. Hizmetlisi artık burada sen bin demişse de Ömer, "Hayır; adalet yerini bulsun, sıra senindir bineceksin" diyor ve kendisi suya girip o şekilde karşı tarafa geçiyor, kölesi ise hayvana binerek karşıya geçiyor ve Ömer'in dediği gibi adalet yerini buluyor...

Yine bir ara neler oluyor acaba diye halkı yoklamak, olup biteni gözlemek için bir gece dışarı çıkıyor. O sırada yetimleri olan bir kadından, "Biz perişanız durumumuz sanki halifenin umurunda mı" şeklinde sözler duyuyor ve hemen geri dönerek hazinenin malından bir torba un sırtına alıp onun evine götürüyor; o arada ben halifeyim demiyor. Kadın onun bu iyiliğine karşı, "İşte senin gibi merhametli insanları halife yapmıyorlar ki" diyerek ona övgülerini dile getiriyor.[266]

Onun hakkında şu gibi övgüler de var: Ömer halife olduğu halde gömleği dört parçalıydı, yani o kadar tevazu gösteriyordu veya o kadar parasız pulsuzdu. Buna rağmen devletin bir şeyini almıyordu gibi laflar. Bir diğer olay da, Ömer ibadet ederken bir ayet okur ve o ayetin onda bıraktığı tesirle ağlar bayılır, bunun sonucu olarak da onu o baygın haliyle evine alırlar. Öyle olur ki belli bir süre yataktan kalkamaz, hastalandığı etrafa yayılır. Hâlbuki hasta değil; okuduğu ayet onda çok etki yapmış da bundan bayılıp kalmış deniliyor![267] tabii ki hangi ayetti denilmiyor. Denilseydi bari başka inananlar da okur, denerdi!

---

266 a- İbni sad, 3/193.
b- İbni Ebi Şeybe, Musannaf, Zühd kitabı, no: 34480.
c- Suyuti, Tarih'ül Hulefa, 1/116.
d- Beyhaki, Şa'b'ül İman, 1/485, no: 787.
e- Hindi, Kenz, 12/837 vd no: 35912-35916.
f- İbni Teymiyye, Minhac'ü Sünne, 5/482.

267 İbni Ebi Şeybe, Musannaf, Züht, no:35598-35635. halife Ömer bölümü.

Halk arasında onun şu sözü de meşhur: "Fırat nehri kenarında bir kuzunun başına olumsuz bir şey gelse, bundan da Allah'a hesap vermekten korkarım veya bundan da sorumluyum" gibi abartılı ifadeler ona mal ediliyor. Böyle bir söz söylemiş veya söylememiş bu hiç de önemli değil. Önemli olan onun pratiğidir/icraatıdır. Ve hele hele önemli olan Kur'an'ın kendisidir. Örneğin; madem Kur'an diyor ki savaşlarda inanmayanların boynunu vurun, parmaklarını da doğrayın ve yine madem Kur'an diyor ki, savaşlarda Müslümanlara yardım etsinler, insanları öldürsünler diye ben melekler gönderiyorum ve yine madem Kur'an diyor ki cennette dört ırmak var, bal ırmağı, şarap ırmağı, temiz su ırmağı ve süt ırmağı ve bunlara benzer daha neler neler, o zaman iş bitiyor.[268] Ama olaylara bir bütün olarak bakılınca Ömer'in de hakkını vermek lazım: Halkın bildiği Ömer gerçek Ömer mi, yoksa hayali Ömer mi! Burada hakem akıldır, bilimselliktir ve tarihte olup biten gerçeklerdir.

Bir sözünde de, "**Keşke ben babamın ahırında bir kuzu olarak dünyaya gelip büyüseydim.** Hiç olmazsa büyür koç olurdum ve kesilir bazılarına vitamin olurdum" diyor. Diğer bir hikâyesi de şöyledir: Bir gün hasta iken minbere çıkıyor ve durumunu anlatıyor, nesi var, neresi ağrıyor diye. Cemaatten birileri de ona, "Bu durumda senin ilacın baldır" diyor. O da, benim şahsi balım yok; var olan da devletin/hazinenindir, dolayısıyla ben kullanamam/haramdır diyor. Orada bulunanlar kendisine izin veriyorlar, ondan sonra ancak ilaç kadar kullanabiliyor. (Peki devlet malıysa, sadece oradakiler mi fetva verse helal olur. Ya diğer bölgelerdeki Müslümanların hakkı?) Onun övgülerinden biri de, adamın biri onun ölümünden sonra kendisini rüyasında görüyor, bakıyor ki Ömer ter içinde kalmış, terini temizli-

268 Enfal, 9; 12. Al-i İmran 124-125 ve Muhammed suresi 15. Ayetler.

yor. Bu ne haldir diye sorunca Ömer, "İnan ki ben öleli on yıl oldu, hep burda hesap vermekle meşgulüm. Nesye ki yeni kurtuldum" yanıtını veriyor.[269]

Bu masalları anlatanlar; ya, işte Ömer böyle bir Ömer'dir mesajını vermek istiyorlar kaynaklarında.

Hatırlıyorum, Diyanet bu gibi masallarla dolu hazır hutbeler gönderirdi, hocalar da milletin kafasına okur, dünyadan haberi olmayan insanları bu masallarla uyutmaya çalışırdı. Cemaat de bunları dinleyince, 'ya biz nerde, eskiler nerde' diyerek imanlarının zayıf olduğuna, daha fazla çalışma gerektiğine inanırlardı.

Bir kere onun bu kadar korkması, davasına bağlılığının zayıf olduğuna bir kanıttır. Çünkü onun inandığı peygamberi ona cennet müjdesini vermişti. Bu durumda niye cehennem için tek bir kadro varsa o da benim desin ki! Yoksa peygambere inanmıyor muydu? Bu konuda en başta Buhari ve Müslim'de anlatılan şöyle bir olay var. Bu bir örnek; yoksa buna benzer hadisler çok. Hz. Muhammed bir gün ona, "Rüyamda cennette bir köşk gördüm, yanında da bir havuz ve bir kadın vardı, o kadın havuzdan abdest alıyordu. Ben sordum, bunlar kime ait diye? Denildi ki bunlar Ömer'indir. Senin kıskanç olduğunu bildiğim için onlara bakmadım" diyor. Bunun üzerine Ömer, "**Yok yok sana karşı kıskanç olur muyum**" karşılığını veriyor.[270]

İşte bir taraftan cennette parsellerden söz etmek, diğer taraftan ağlamak olmaz: Şayet cennete ve kendisine verilen cennet garantisine, oradaki hurilere, kebaplara inanmış olsaydı, o zaman aman ha ben bu çileli dünyada ne yapacağım, bir an önce gideyim demesi gerekiyordu. Demek ki bilindiği gibi değil; işler çok farklı!

---

269 İmam Suyuti, Tarih'ul Hulefa, s. 114-1120.

270 Buhari-Müslim hadisleri, El-Lü'lüü ve-l Mercan, no: 1550.

Aslında Ömer'in yaptığı da şuna benzer: Bilindiği gibi bir taraftan Hz. Ali'nin çocuklarını katletmişler, diğer taraftan da imam efendiden, "**Acaba insanın elbisesinde bit/kene, haşere kanı varsa namaz fasit olur mu!**" diye fetva sormuşlar. Bir taraftan kan seline çeviriyorsun coğrafyaları, senin eline geçse son ömründe, 7-8 yaşlarındaki çocukla evlenmek istiyorsun (Ebubekir'in kızı), hem Hz. Fatma'nın başına getirmediğin kalmıyor, keza kocası Hz. Ali ve halifelik makamını kullanarak 60 yaşlarında olduğun halde onların 9-10 yaşlarındaki kızını alıp eş olarak onunla yaşıyorsun, Hz. Muhammed olsun, Ebubekir olsun ve sana muhalif olan valiler ve daha neler neler... sen onları ortadan kaldırıyorsun, şimdi de kalkmış ağlıyorsun, cehennem için tek kişi ayrılmışsa o da benim diyorsun.

Bu başlığı yine Ömer'in bir sözüyle kapatmak istiyorum. Eğer Allah'tan bir haber gelse, "Ey Ömer Allah senin durumunu açıklamadan sana kalsa sen şu üç şıktan hangisini kendine uygun bulur ve seçersin: Cennetlik mi, Cehennemlik mi, yoksa öldükten sonra toprak olup kaybolmak mı? Ömer, ben bir daha dirilmemek üzere toprak olup kaybolmamı tercih ederim diyor.[271] Aslında onun döneminde İslam fütûhâtı adı altında ele geçirilen memleketlerin trajedileri anlatılmaz. Bence vereceği hesabın çok kolay olmayacağının kendisi de farkına varmış. O yüzden toprak olup da bir daha dirilmemek üzere demiş. Ev sahibi kendi evinin durumunu herkesten daha iyi bilir, diye bir söz var.

Ben bu olayları yazınca bir taraftan sinirlerim bozulur. Çünkü işin içinde suikastlar, komplolar, trajediler, katliamlar, cariyeler, talan-ganimet vs var. Bu gibi masalımsı, fıkra

---

271 Beyhakı, Şa'bü'l İman, no: 884.

tipi olayları işleyince bir taraftan da bazen kendi kendime gülerim. Ama bir bakıma da çok üzülürüm. Çünkü 21. asırdayız hâlâ kitlesel bir şekilde bunlara takılan, kurtuluşu bunlarda bulan insanlar var. İşte bu çok hazin bir tablodur.

ALTINCI BÖLÜM

Hz. ALİ ve EŞİ Hz. FATMA

a) Hz. Ali, Ebubekir'in Halifeliğini Nasıl Kabul Etti!

Önce olayın özetini vereyim. Yukarıda Ebubekir'in halife seçilmesi konusunda biraz değindim; ama burada farklı bazı bilgiler sunacağım. Muhammed'in ölümünden sonra Hz. Ali onun cenazesiyle uğraşırken Ebubekir ve Ömer halifelik konusunda çalışarak Ebubekir'i halife ilan ederler. Yine yukarıda ifade edilidiği gibi Ebubekir halife olunca, Hz. Fatma Ebubekir'e gidip babasına ait veraset malından kendi hissesini almak ister; ama Ebubekir vermez. Sonunda Fatma çok rahatsız olur, hatta ona kızar ve evine gider. Bu arada Hz. Ali de halifelik hakkımdır diyerek Ebubekir'in halifeliğini tanımaz. Hz. Ali, hem Fatma'nın bu veraset malına el konması nedeniyle, hem de halifeliğin kendine verilmemesi yüzünden evine kapanır. Bir diğer neden de (kaynaklarda bu çok nadir işlenmiş; asıl sebep halifelik ve Fatma'nın hissesine el konulmasıdır) Hz. Ali güya Kur'an kitap haline gelmeyene kadar ben toplum içine çıkmam demiş ve bu arada evinde Kur'an'ı kitap haline getirmekle meşgul olmaya başlamış. Dolayısıyla Ebubekir ve Ömer'den alakasını keser. tabii ki hem Muhammed'in damadı, hem de amca oğlu olduğu için, önemli bir kitle Ebubekir'in halife olmasından sonra hâlâ onu destekler, evinde toplantılar yapar. Hatta o arada Ebubekir'e, "Sen rahatımızı bozdun, bizimle istişare etmeden halife oldun" diyerek sert

tepki de gösterir. Ebubekir de, "Haklısın; ancak sanıldığı gibi bu iş kolay değil, her kafadan bir ses çıkıyor, ben bu işe soyunmasaydım fitne çıkacaktı" der.[272]

Durum bu iken, bir gün Ömer, Ebubekir'e, "**Bu adam (yani Ali) muhalif kaldığı sürece bize rahat yüzü yok. Sen en iyisi onu sustur**" diye öneri sunar, Ebubekir bunu olumlu karşılar. Sonuçta, Hz. Ali ve yanındakiler gelip Ebubekir'in halifeliğini tanısınlar diye bir heyet gönderirler. Ömer, Ebubekir döneminde Ali'nin işini halletmezse, ileride halifelik konusunda kendisinin rahatının bozulacağını biliyordu, farkındaydı. O yüzden hep Ebubekir'i kışkırtıyordu.

Bu konuda kaynak çok; anlattıkları birbirlerine yakın olanları bir arada özetlemek isterim; farklı bilgiler ihtiva eden kaynaklardan ayrıca aktarmalar yapacağım.

Şimdi başta **Ömer Rıda Kehhale, İbni Küteybe, Belazuri**'den bir özet sunmak istiyorum. Ömer ve Ebubekir'in kararlaştırdıkları ekip, 3-4 sefer Hz. Ali'nin evine gidip gelir; ama istenen sonuç alınmaz. Bir kere Hz. Fatma bunları görünce onlara evin kapısını bile açmaz. Hal böyle olunca halife Ömer bu görevi bizzat üstlenir ve yanına aldığı ekiple onların evine gider. Ebubekir o sırada Ömer'e, "**Ali ve yanındakileri en disiplinli, hakaretvari bir şekilde getireceksiniz**" diye talimat da verir. Hatta direnirlerse onlarla savaşın, onları katledin gibi emirler de verir. Bu son cümle farklı kaynaklarda var, yeri gelince daha da detaylandıracağım... Ömer Hz. Ali'nin evinin önüne varınca, "**Dışarı çıkın**" diye seslenir. İçerdekiler onu dinlemeyince, Ömer kendilerine karşı baskı kurar ve nihayet onlar çıkmak zorunda kalırlar. Bu baskıyla ilgili ayrıca bağımsız bir başlık açacağım. Çünkü burada bir trajedi yaşanır, hatta cinayet işlenir; bunu ayrı ele almakta fayda var.

---

272 Mes'udi, Müruc'ü Zeheb, 2/307.

O insanlar evden çıkıp Ebubekir'in yanına gider ve halifeliğini kabul ederler (tabii ki baskıyla); ancak Hz. Ali mazeret beyan edip evinden çıkmaz. Güya mazereti de yukarıda belirttiğim gibi; Kur'an bir araya/kitap haline gelmeyene kadar ben halk arasına girmem diye yemin içmiş (tabii ki uydurma, bunun gerçekle alakası yok).

Her ne kadar diğerleri gidip Ebubekir'in halifeliğini kabul etmişlerse de, Ömer yine buna sevinmez, ona göre iş daha bitmemiştir. Tekrardan Ebubekir'le konuşur: "**Sana muhalefet eden Ali'yi getirmez misin**?" diye. Ebubekir yine teklifini kabul eder ve birini -Ali de gelip halifeliğini kabul etsin diye- gönderir. Elçi gelip durumu aktarınca, Ali, "**Subhanellah; Ebubekir'in hakkı olmayan bir şeyi onaylamaya davet ediliyorum, bu olacak iş mi?"** der ve gitmez. Elçi Ebubekir-Ömer'e dönüp durumu izah edince, güya Ebubekir o arada ağlar. Ömer ise Ebubekir'e hiç danışmadan hemen yanına bir ekip alıp doğruca Hz. Ali'nin evine gider. Oraya varınca kapıyı çalar. Hz. Fatma onların sesini duyunca yüksek sesle, "**Ey babam, ey Allah'ın Resulü, senden sonra Ömer ve Ebubekir'in başımıza getirdiklerine el'eman"** diyerek feryada başlar. Mahalle sakinleri Fatma'nın ağlamasını ve feryadını duyunca onlar da ağlamaya başlarlar, neredeyse orada bir vaveyla kopar. Buna rağmen Ömer ve beraberindekiler Ali'yi zorla evden çıkartıp Ebubekir'in yanına götürürler ve orada ona, "Ebubekir'i kabul et" derler. Hz. Ali, "**Şayet kabul etmezsem ne olur**?" diye sorunca, Ömer, "**Allah'a yemin olsun ki, kabul etmezsen kellen gider"** karşılığını verir. Ali devamla, "O zaman siz bir Allah kulunu ve Muhammed'in kardeşini katletmiş olursunuz" der. Ömer, "Evet, Allah'ın kulusun bu doğru; ama Muhammed'in kardeşi değilsin" karşılığını verir. tabii ki bu konuşmalar esnasında Ebubekir suskundur.

Bunun üzerine Ömer, "Ali'ye bir şey demeyecek misin?" diye Ebubekir'i uyarır. Ebubekir, "Yanında Fatma dururken ben ona bir şey diyemem" der ve olay bu seferlik böylece kapanır. tabii ki Ali'yi götürünce Fatma da, acaba ne olacak diye beraberinde gitmiştir de ondan Ebubekir az önceki sözü söylüyor.

Ali onlardan ayrılınca doğruca Muhammed'in kabri başına gider, orada bağırıp çağırır, ağlayarak Muhammed'e seslenir, **"Görüyorsun! Beni zayıf düşürdüler, nerdeyse beni öldürecekler"** diyerek manevi huzurunda onları şikâyet eder. Şu da var ki, Fatma hayatta olduğu sürece Hz. Ali, Ebubekir'in halifeliğini kabul etmez. Hatta Hz. Ali onlara, "Asıl siz beni halife olarak tanıyın, zaten hakkımdır, siz benden gasp ettiniz" der, halifeliğin kendi hakkı olduğu konusunda uzunca bir konuşma yapar. Bir taraftan baskıyla Hz. Ali'yi yola getirmeye çalışırken, diğer taraftan Ebu Ubeyde gibileri onu başka şekilde ikna etmeye çalışırlar: Ebubekir yaşlıdır, deneyimlidir; sen ise daha gençsin, bu işleri zor yaparsın gibi telkinlerde bulunurlar. tabii ki fayda etmez.

Daha sonra Fatma'nın gönlünü almak için Ebubekir'le Ömer bir ara onu ziyarete giderler. O sırada Fatma'ya selam verirler; ama kendisi onların selamını almaz ve yüzünü duvara çevirip bu şekilde tepkisini gösterir. Sonuçta Fatma hayatta olduğu sürece (ki 75 gün ile 6 ay arası kısa bir yaşama dönemi var) ne Fatma onlarla konuşur, ne Hz. Ali Ebubekir'in halifeliğini tanır. Evet,birkaç tarihçinin konuya ilişkin ortak açıklamaları böyle (özetle).[273]

---

273 a- Ömer Rıza Kehhale, A'lam-i Nisa, Hz. Fatma kısmı, 4/114 ve devamı.
b- İbni Kuteybe, el-İmame ve Siyase, s. 21 ve devamı.
c- Belazuri, Ensab. 1/576 ve 2/268.

Burada Sünni kaynaklarda şu da var. Özellikle Maide suresinin 67. ayetinde Muhammed'e hitaben, "Sana gönderileni duyur; aksi halde görevini yapmamış olursun" denir. İşte burada duyurulmak istenen, Hz. Ali'nin halifeliğiymiş, güya Allah demiş Ali halife olsun; ancak Muhammed tereddütte kalmış: Söylesem mümkün mü, değil mi gibi. Bu ayetin açıklama kısmında hem Suyuti, hem de Nisaburi bunu işlemişler. Bu da not olarak kalsın.

Burada şöyle bir soru düşünülebilir: "Ya Ebubekir, durup dururken Ömer'e ne olmuş, ona ne ki, bu kadar onu yönlendirmiş?" Bunun yanıtını yine Hz. Ali'den dinleyelim. Ömer ekiple birlikte onun evine gidince Ali kendisine şunu der: Aslında halifelik hakkım ama senin ortalıkta bu kadar oynamanın nedeni, Ebubekir gidince senin onun yerine halife olmayı istemen. Evet, Ömer'in tek amacı buydu. Ali'nin bu açıklaması kısa da olsa Ömer'in amacını özetliyor aslında. Kaldı ki, Ebubekir de artık o kadar zorlanır ki, Ömer'in kahrını çekemez hale gelir ve bir gün bir ara açıkça onun huzurunda bunu belirtir. Konuya ilişkin hadisi aktaran Zeyd bin Eslem. Ebubekir şöyle der: **"Ben istifa ederim, bu işi yürütemem. Beni bu işlere bu (dilini tutarak) soktu"** der. Hatta Muhibbüddin Taberi, Ebubekir'in bir ara istifa etmek istediğine dair özel bir başlık da açmış ve Ömer'le ilgili bu açıklamayı bu bölümde anlatmaktadır.[274] Yine aynı istifa durumunu İbni Küteybe de işlemiş. Kanımca bunu Ebubekir'e dedirten Ali ve ailesine karşı haksız uygulamaları, bir de Ömer tarafından kendisinin kullanıldığının farkına varmış olması. İşte bu yüzden üzülür.

Buraya kadarki açıklamalar, birkaç kaynakta hemen he-

274 Belazuri, Ensab, 2/270. İbni Ebi Şeybe, Musannaf, no: 38202. Kitab'ül Megazi. Cilt, 20/579.
M. Taberi, riyad-ü Nadre, Zikr-ü İstikalet-i Ebibekir mine'l Bey'a, 1/175

men aynı şekilde işlenen bilgiler; ancak iş bununla da bitmedi, bu konuda farklı bilgiler var onları da aktaracağım.

Mesudi'in (346.ö) konuya ilişkin çarpıcı aktarımları var; ondan bir özet vermek istiyorum.

Muhammed vefat ettikten sonra Ebubekir-Ömer halifelik işiyle uğraşırken, bu arada Hz. Ali cenazeyle ilgilenir. Ebubekir'le Ömer, Medineli'lerin bulunduğu "Sakife Beni Saide" semtine gidip oradaki toplantıda, biz Muhammed'e daha yakınız, halifelik Kureyşilerde kalmalı gibi sözlerle onları etkilemeye çalışırlar ve epey zorluklara rağmen Ebubekir halife olur. tabii ki elini ilk tutan ve onu alkışlayan Ömer'dir.

Bu arada artık defin işi bitmiş, olaylardan haberdar olan Hz. Ali, etrafında bulunan ve onu destekleyen başta Muhammed'in sırlarını bilen Hüzeyfe bin Yeman, yine Tebük suikastında Muhammed'le birlikte olan Ammar bin Yaser, Selman-i Farisi, Übey bin Ka'b olmak üzere yaklaşık kırk ileri gelen sahabeyle bir toplantı yapıp, orada şunları söyler:

'İddia edildiği gibi eğer halifelik Kureyşilerin ise, o zaman benim hakkımdır; yok eğer böyle bir şey yoksa o zaman görev Medinelilere düşer' der ve orayı terk edip, arkadaşlarıyla beraber evine gider. Bu arada bu halifelik olayı hakkında, Kur'an'dan ayetler okuyarak ve durumunu da buna uyarlayarak bir değerlendirmede bulunur: "Aslında benim bu halifelik konusunda durumum/mağduriyetim şu beş peygamberinkine benzer.

Mesela Hz. Musa'nın kendi kavmine,

"Sizden korktuğum için hemen aranızdan kaçtım."

Hz. İbrahim'in o günkü zalimlere karşı, "**Sizi ve Allah'tan başka taptıklarınızı terk ediyor ve Rabb'ime ibadet ediyorum. Böyle yapmakla da mutsuz olmayacağımı umuyorum**" dediği gibi,

Yine Harun'un, kardeşi Hz. Musa'ya, "**Ey anamoğlu, bu insanlar beni güçsüz buldular, nerdeyse beni öldürüyorlardı. Sen de bana böyle davranarak düşmanları sevindirme**", Hz. Lût'un kendi kavmine, "**Keşke size karşı (koyacak) bir gücüm olsaydı, ya da sağlam bir desteğe dayanabilseydim**? ve son olarak da Hz. Nuh'un, "**Ey Rabbim! Ben yenilgiye uğradım, yardım et**" diye dua ettiği gibi ben bugün bu pozisyondayım" der.[275]

Bu arada hazırladığı Kur'an'ı bir gün eline alıp toplumun içine girince ve onlara bunu anlatınca, işte bu Kur'an'dır, biz de Muhammed'in en yakınlarıyız; dolayısıyla Muhammed demiş ki size iki emanet bırakacağım: Kur'an ve en yakınları olan bizleri, sizi bu uyarıları dinlemeye davet ediyorum der. Bunun üzerine bazıları onunla alay edercesine, "Al kitabını götür. Bizim ne sana, ne de kitabına ihtiyacımız var, boşver kitabını, bırak onu" derler. Ali de tekrar evine döner. Bu arada iktidarın adamları onun peşinden eve gelip zorla kendisini tutarak illaki Ebubekir'in halifeliğini kabul edeceksin; aksi halde seni öldüreceğiz derler. Burada ayrıca farklı bir plan ortaya koyarlar: Halit bin Velit'e görev verirler, Ali'yi öldürmesi için. Ebubekir'in hanımlarından Esma binti Umeys, Hz. Ali'ye haber verir (bilgin olsun seni öldürmeye karar vermişler der). Ali bundan sonra tedbirini alır ve bu plan da gerçekleşmez. Mes'udi, Hz. Ali ile iktidar sahipleri arasında mücadelenin bu şekilde devam ettiğini anlatıyor.[276]

Yakubi (ö.294.h) bu baskın olayını biraz daha farklı anlatıyor. Hz. Ali ile birlikte birçok kişi muhalif kalınca, Ebubekir'le Ömer geceleyin Abbas'ın yanına gidiyorlar: Ebube-

275 Şuara, 21, Meryem 48, Araf 150, Hud 80 ve Kamer, 10. ayet.
276 Mesudi, İspatü'l Vasiyye, s. 153 vd.

kir'in halifeliğini kabul edin, sana da bazı ayrıcalıklar tanıyalım. Biliyoruz sen Hz. Muhammed'le Ali'nin amcasısın; senin hakkın var bunun farkındayız diyorlar. Amaç bu yolla onların muhalefetini kesmektir. Ama Abbas sert tepki gösteriyor ve bu girişim de sonuç vermiyor. Nihayet çareyi zor kullanmakta buluyorlar ve bir ekiple birlikte Ömer, Ali'nin evine baskın düzenliyor. Bu arada hem Ali'nin, hem de Zübeyir'in kılıçlarını zorla alıyorlar ve eve giriyorlar. Çünkü içeride başka insanlar da vardı, onları alıp götürmek için içeri giriyorlar. O sırada Fatma ortaya çıkıp, ya burayı terk edersiniz, ya da başörtümü atıp sizi Allah'a havale ederim deyince, baskını yapanlar çıkıp gidiyorlar ve bir iki gün içinde herkes gidip Ebubekir'i kabul ediyor; ancak Ali altı ay veya kırk güne kadar kaldıktan sonra Ebubekir'in halifeliğini kabul ediyor (Fatma'nın ölümüne kadar) şeklinde anlatıyor.[277]

İlginçtir ki bazı İslam yazarları bu konuda olup bitenleri örtmek için o kadar akıl almaz uydurmalar yazmışlar ki, buna çocuklar bile inanmaz. Mesela İbni Cerir Taber'in tarihine aldığı şu açıklama: Hz. Ali'ye Ebubekir'in halifelik haberi gelince (ki halk onu benimsemiş diye) elbise giymeden, bir an önce gidip Ebubekir'in halifeliğini kabul etsin diye, sevinçten üzerinde tek fistanla koşuyor. Kabul ettikten sonra birini gönderiyorlar, Ali'nin elbisesini getiriyor ve Ali orada giyiniyor. Yani Ebubekir'in halife olmasına o kadar taraftarmış ki, nerdeyse yalın ayak koşmuş demek isteniyor. Ama aynı Taberi devamında, Fatma'nın mal varlığından dolayı araları açılmıştı, Fatma ölmeyene kadar Hz. Ali Ebubekir'i kabul etmedi, evinde Kur'an'ı kitap haline getirmekle uğraşıyordu diyor.[278]

---

277 Yakubi, Tarih, 2/139-141.
278 Taberi Tarihi, Sakife Beni Saide kısmı, 3/207 vd.

Şimdi, yazıları İslami kesime sert geldiği için kendisine pek olumlu bakılmayan bir yazarın konuya ilişkin düşüncelerini özetlemek isterim. Adı, Selim bin Kays Hilali (**h.2-76**).

Bu adam Muhammed zamanında yaşamış; ancak o dönem Medine'nin dışında olduğu için kendisiyle görüşememiş. Muhammed vefat ederken, bu yaklaşık 14 yaşlarındaymış. Hz. Ali ile birlikte çalışmış; ancak daha sonra Haccac'dan gördüğü zulüm nedeniyle sürgüne, uzaklara gidip gurbette vefat etmiş. Hem tarihsel olarak çok eski, ilk tarihçilerden, hem de Ali ile epey kaldığı için, kanımca bildikleri doğruya en yakındır. Çünkü diğer İslami kaynaklar hem daha sonra, hem de resmi tarih takipçileri oldukları için, onlar bununki kadar güvenilir değildir. Bakalım neler yazmış.

Hz. Ali muhalif kalınca, bir ara Ebubekir talimat verir: "En sıkı ve şeref kırıcı bir şekilde onu yakalayıp getirin." Bunlar gidince Hz. Ali direnir, kılıca sarılır; ancak gidenler fazla oldukları için onu yakalayıp boynuna da bir ip geçirerek ve o ipi tutup o şekilde Hz. Ali'yi arkalarından çekerek Ebubekir'in yanına götürürler. Ömer elinde kılıçla Ali'nin başındadır. Yanı sıra meşhur Halit bin Velit, cennetle müjdelenen Ebu Ubeyde, Muaz bin Cebel, Mugire b. Şube gibi meşhur sahabeyle birlikte, halktan da insanlar orada toplanmışlardır.[279]

Hz. Fatma da bu hengamenin içinde, Hz.Ali anormal şekilde götürülünce o da birlikte gelmiştir, Ebubekir'e ve orada bulunanlara karşı feryat etmektedir. Onun halini gören herkes ağlamaktan kendini alamaz; ancak Ömer, Halit b. Velit ve Mugire ağlamadıkları gibi; üstelik Ömer, "Bizim

---

279 Salim Mevla Ebi Huzeyfe, Üseyit b. Hudeyr, Beşir b. Sait gibi sahabiler de vardı. Kitab'ü Selim, s. 151.

kadınlarla (Fatma'yı kastederek) işimiz yok" diyerek daha da sertleşir. Hz. Ali o haliyle bile, orada etkili bir konuşma yapar, halifelik hakkımdır der. Sonuçta Ebubekir (kanımca Fatma'dan da etkilenerek) Ali'yi serbest bırakır. tabii ki Ali'nin elinde silah falan yok; almışlar. Ancak etraftakiler, onu getirenlerin hepsinin ellerinde kılıç vardır

Ali serbest bırakılınca, "Ey Ebubekir; ne çabuk Muhammed'i unuttunuz, hangi hakla bu insanlara, beni halife olarak kabul edin diyebiliyorsunuz. Daha dün (amaç, yani yakın zamanda) beni halife kabul etmediniz mi Muhammed'in huzurunda, ey burada bulunanlar, siz de bunu bilmiyor musunuz!" diye seslenir.

Sonuçta Ebubekir şunu diyor: "**Dediklerin doğrudur, Muhammed bu görevi bizim yanımızda sana tavsiye etti; ancak bu konuda şöyle bir hadisi de var: "Bizim familyemizde hem peygamberlik, hem de halifelik olmaz. Halifeliği artık başka familyeler yürütsün"** der. Ali devamla, "Ebubekir'den başka bunu Muhammed'den duyan var mı?" diye sorar. Başta Ömer, Ebu Ubeyde, Muaz b. Cebel ve Salim (yani Ebubekir'in kadrosu), "Ebubekir doğru söyler, biz şahidiz" derler. Burada Ali, "Kendi aranızda üstelik de Ka'be içinde planladığınız o anlaşmayı işte bugün hayata geçiriyorsunuz: Ki Muhammed giderse biz halifeliği onun ailesinden alacağız demiştiniz der.

İşin böyle sürüncemede kalması, en çok halife Ömer'i düşündürüyordu. Bu adam bize teslim olmazsa veya hayatta olduğu sürece, Muhammed'e en yakın kişi olması münasebetiyle bana ilerisi için, Ebubekir'den sonra sorun olacak diye düşünüyordu. O yüzden sürekli uğraşıyordu. Bir gün, henüz küçük olan Hasan ile Hüseyin'in hazır olduğu bir sırada Ömer, minberde olan Ebubekir'e, "Bu adam sağ kaldığı sürece seni oraya rahat çıkartmazlar; izin ver de

öldürelim" diyecek kadar ileri gitti. Bunu duyan küçük yaştaki Hasan ile Hüseyin ağlamaya başladı, Ali onlara, "korkmayın bir şey yapamazlar" dedi ve onları yatıştırmaya çalıştı. Bu tartışma, hakaretler yayılınca, Muhammed'in bakıcısı olan Ümmü Eymen gelip Ebubekir-Ömer'e kızdı. Bu arada Ömer, "Hele bize ve kadınlara bakın, çıkarın bunları camiden" dedi. Bu sefer Büreyde Ömer'le tartıştı, "Muhammed, Ali halife olsun" deyince, sen ve Ebubekir, 'bu açıklaman vahiyle mi, yoksa senin görüşün mü' demediniz mi diye sordu? O da vahiyle bunu söylüyorum dedi. Ebubekir bu açıklamayı doğruluyor, ancak yine yukarıda sözünü ettiğim hadisi öne sürüyor, Muhammed ailemizde hem peygamberlik, hem de halifelik olmaz demiş diye. O yüzden Ali'yi kabul etmiyoruz diyor. Ömer orada Büreyde'ye de çatıyor, hakaret edip onu susturuyor. Sonuçta Ali mecbur kalıp Ebubekir'in halifeliğini kabul ediyor; ancak kendi elini yumruk şeklinde tutmak suretiyle (yani kerhen) Ebubekir'in eline dokunduruyor.

Yine bu tartışmalarda ip Ali'nin boğazında duruyordu, Ebubekir'i kabul ederken ip hâlâ çözülmemişti diye ekliyor Selim Hilali.

Kabul sırasında Hz. Ali Kur'an'dan, "Ey anam oğlu (Muhammed'i kastederek) beni zayıf düşürdüler, nerdeyse öldürecekler" diye okuyordu. Bundan sonra sıra Ali'yi destekleyenlere geliyor. Cennetle müjdelenen Zübeyir b. Avam, Ebu Zer-i Gıffari, Mikdat ve Selmani Farisi gibi. tabii ki onların sonu daha kötü bir şekilde getirilmiştir. Aslında bu yazar çok şeyler, önemli skandallar anlatıyor; ben sadece konuyla ilgili bir özet çıkardım.[280]

Bu gibi açıklamalar İslami kaynaklarda da var. Ama bu

280 Kitab-ü Selim bin Kays Hilali, diğer adı, Kitab'ü Sakife, s. 151 ve devamı.

kitapta anlatıldığı gibi toplu halde olmadığı için dikkat çekmemiş. Mesela Ömer Rıza Kehhale, 'A'lam-i Nisa' adlı yapıtında İbni Küteybe ve İbni Ebi'l Hadid'den alıntı yaparak Ali'nin boğazına ip geçirilerek, insanlık dışı bir şekilde Ebubekir'in yanına götürüldüğünü, Hz. Fatma'nın da ağlayarak, bağırıp çağırarak arkasından gittiğini, aynı zamanda küçük olan Hasan ile Hüseyin'in, babalarının bu acılı haline ağlayarak arkasından koştuklarını yazıyor. Alıntı yaptığı İbni Hadid'in, bunun doğru olmadığını, buna inanmadığını da ekliyor. Ama burada önemli olan konunun işlenmesidir. Rastgele doğrudur veya yanlıştır diye karar vermek isabetli değildir.[281]

Birçok kaynakta şu cümle ortak olarak işlenmektedir: Ebubekir, Ömer ve beraberindekileri bu ev baskınına gönderirken Ömer'e, **"Şayet direnirlerse onlarla savaşacaksınız"** talimatını da veriyor. Buna, daha önce de değindim.[282]

Burada şunu belirteyim: Belki bu boğazına ip geçirme olayı ağır gelebilir. Ancak şu da bir realite ki, herhalde direnen bir Ali'yi kalkıp da rahat bir şekilde, merasimle götürmemişlerdir. Bir kere eğer Ali direnmişse -ki direnmiştir- o zaman işin doğasında bu disiplin vardır.

Sünni kaynaklara göre şu kesin ki Hz. Ali, en azından eşi Hz. Fatma hayatta olduğu sürece Ebubekir'in halifeliğini kabul etmemiştir. Daha önce de en başta Buhari'den sunduğum hadislerde Hz. Ayşe, "Fatma'nın Ebubekir'e kızdığını, ilişkisini kestiğini, ölene kadar küs kaldığını, ölünce de ne Ebubekir, ne de Ömer'in cenazesine gelmemelerini vasiyet ettiğini ve yine Ebubekir ve Ömer mezarı başı-

---

281 Ömer Rıda Kehhale, A'lam-i Nisa, 4/116 dipnotunda.

282 a- İbn-ü Abdirabbih, Ikdü'l Ferid, cilt 1, Ebubekir'in halifeliği bölümünde.
b- Ebü'l Feda Tarih, Ebubekir'in halife seçilmesi bölümü, 1/156.

na gitmesinler diye onun vasiyeti üzerine Hz. Ali tarafından gece gizlice gömüldüğünü belirtmiştim. Hatta Ebubekir ve Ömer mezarını bilmesinler diye gömüldükten sonra kabrinin yerle bir edilip tesviye edildiği veya Ali'nin kendi evinde gömdüğü, İslami kaynaklarda anlatılıyor. Konunun daha iyi anlaşılabilmesi için Hz. Fatma ile ilgili bundan sonraki bölümü de birleştirmekte fayda var.

b) Yoksa Hz. Fatma Öldürülmüş mü?

Bir kere insan genç iken de ölebilir; bu bir realite. Ancak 20 yaşlarındaki Fatma'nın babasının ölümünden hemen sonra ölmesi, tek başına soru işaretidir. Kaldı ki Hz. Fatma'nın Ömer tarafından katledildiğine ilişkin İslami kaynaklarda çok önemli kanıtlar var; bunları bu bölümde detaylıca anlatacağım. Hz. Fatma babası öldüğü sırada hamileydi; bu arada halife Ömer tarafından dövülürken çocuk da düşürmüştür. Bu yetmiyormuş gibi, 60 yaşlarındaki halife Ömer, halifelik makamını kullanarak Fatma'nın ölümünden sonra onun küçücük/yaklaşık 10 yaşlarındaki kızını (Ümmü Gülsüm'ü) nikâhına alıyor ve bu ikiliden iki çocuk da dünyaya geliyor.

Ebubekir, halifeliğini kabul etmedi diye ceza olarak Hz. Fatma ile Hz. Ali'nin evinin yakılmasına karar veriyor ve nitekim de gereken yapılıyor. Buna, Hz. Ali halifeliği nasıl kabul etti bölümünde değindim. Burada, Fatma'nın bu baskın sırasında başına nelerin geldiği, nasıl baskılarla karşılaştığı ve Ömer'in onu öldürüp öldürmediği cevap verilmesi gereken sorulardır. Bu sorulara açıklık getirmeğe çalışacağım. Şu sorulabilir: 14 asır öncesine ait bir olay. Fatma ölmüş ya da öldürülmüş bize ne? Böyle değil aslında. Bu bilinmeyenler deşifre olursa, kutsal diye anlatılan ve kökeni

mitolojilere dayanan İslamiyet'in gerçeği anlatılırsa, sonucun nereye varacağı herhalde tahmin edilir: İnsaoğlu, kaderini tayin noktasında tek yetkilinin ancak kendisi olduğunu anlar ve ona göre gerekeni yapar.

Daha önce de bir vesileyle belirttiğim gibi, halifelik yüzünden Ömer Ebubekir'i kışkırtıyor.[283]

Sonuçta Ömer ekiple birlikte Ali-Fatma'nın evine gidince kapıda Fatma'yla karşılaşıyor ve orada onunla konuşuyor: Ya evdeki insanlar dışarı çıkıp diğer insanların Ebubekir'i kabul ettikleri gibi onlar da kabul edecekler, ya da ben evi üzerinize yakar-yıkarım diyor.

Okuyucuların aklına, "**O dönemde bu kadar ağır suçlar işlenmiş iken, 14 asırdır hiç mi duyarlı bir İslam düşünürü bir şey yazıp çizmemiş bunlar hakkında**?" sorusu gelebilir. Evet; buna değinen İslam otoriterleri olmuştur. Ama nasıl değinmişlerdir? Bunu, kitabın sonlarına doğru bazı İslam düşünürlerin savunmaları kısmında çarpıcı örneklerle anlatacağım.

Önce olay nedir kısaca belirteyim, ondan sonra detayına geçeyim.

İslami kaynaklarda anlatılanlara göre, Ömer eve girmesin diye Hz. Fatma kapının arkasında durup engel olmak istiyor, arkadan kapıya yaslanıyor. Daha önce de belirttim ki, o sırada Fatma hamiledir. Ömer kapıyı zorlayınca Fatma hem kapı ile duvar arasında sıkışıp kalıyor, hem de kapı arkasındaki çivi o sırada onun göğsüne batıyor. tabii ki sonunda kapıyı açıyorlar ve bu arada Ömer ayrıca kılıcın kabzasıyla Fatma'yı dövmeye başlıyor, kadın kan revan içinde kalıyor, bağırıp çağırıyor. O sırada ayrıca kaburga kemikle-

283 Başta Halit bin Velit, halife Osman, Üseyd, Seleme, Sabit b. Kays, Muhammed b. Mesleme, Muaz b. Cebel, Muaviye, Beşir b. Sad, İbni'ül As, Muğire, Ebu Ubeyde b. Cerrah, Salim, Kunfüz vs.

ri de kırılıyor. Bu baskında Fatma çocuk da düşürüyor ve burada hem çivinin göğsüne batmasıyla, hem de kırılan kaburga kemikleri ve darbeler sonucu gitgide durumu kötüleşiyor ve hele psikolojisi/morali kalmıyor. Dolayısıyla babasının ölümünden birkaç ay sonra kendisi de bu baskında aldığı yara ve darbelerden dolayı vefat ediyor.

Hz. Ali'yi ne şartlarda Ebubekir'in yanına götürdüklerini daha önce yazdım. Kısacası, verilen bilgiler Ömer'i hem Fatma, hem de çocuğun katil zanlısı olarak gösteriyor. Hassas bir konu olduğu için, varolan bilgileri birkaç kaynaktan ayrı ayrı özet şeklinde sunmak istiyorum; ayrıca geniş bir kaynak listesini de dipnot olarak ekleyeceğim.

Zehebi ve İbni Hacer Askalani olayı şöyle anlatmışlardır: Ömer eve baskın düzenlediği sırada Fatma onun içeri girmesine engel olmak istiyor. O sırada Ömer kendisini tekmeliyor ve hamile olan Hz. Fatma çocuk düşürüyor, adını da Muhsin koyuyorlar. Hatta bazı kaynaklarda (az sonra Safedi kısmında değineceğim gibi) Fatma'nın çocuk düşürme nedeni, Ömer'in onun karnına vurması olarak belirtiliyor. Yani yalnız kapıyı itip de Fatma düşmüş ve sanki kasıt yokmuş gibi bir durum söz konusu değil. Farzedelim ki sadece baskın yapılmış; ama kimse yara almamış. İşte bu tek başına izahı olmayan bir durumdur. Ancak bunun ötesi var, işin içinde kasıt var, beteri var. Hem konuyu özetleyeceğim, hem ilgili kaynakları da vereceğim. Şu notu da eklemek isterim. Ömer, bir an önce Fatma'nın gitmesini istiyordu. Çünkü Ali'yi Ebubekir'e götürdüklerinde o hep, "Fatma dururken ben Ali'ye bir şey yapamam" diyordu. Onun için Ömer fırsat buldukça Fatma'yı öldürmek isterdi; ki, bir daha Ali'yi Ebubekir huzuruna götürdüğünde artık sorun çıkmasın.

Fatma'nın bu dramını anlatanlar arasında İbni Ebi Darem denilen Ebubekir Ahmet b. Muhammed adındaki kişi de var (h.352'de vefat etmiş). Zehebi (hicri 748'de ölmüş) ve İbni Hacer (h.852.ö) bu adamdan söz ederlerken, "**Önder, hafızası çok güçlü, büyük adam, çok zeki**" diye başlamışlar. Ama halife Ömer'in böyle bir cinayeti işlediğini bir türlü hazmedemeyen bu yazarlar, adamla ilgili açıklamalarının sonlarına doğru, kendileriyle çelişen ve hiç de mantıklı olmayan, gerçeği yansıtmayan bir kusur bulmuşlar ve konuyu şöyle bağlamışlar: Bu adam, Kur'an'ın Hakka suresi 9. ayeti hakkında şöyle yorum yapıyormuş. Önce ayetin gerçek anlamını vereyim: "**Firavun, ondan önceki ve altüst olan belde halkı (Lut kavmi) hep o günahı (şirki) işlediler.**" İşte sözü edilen İbni Ebi Darem ise, burada şu yorumu yapıyormuş: "Ayette geçen Firavun'dan kasıt halife Ömer demektir, ondan öncekinden maksat ise halife Ebubekir ve altı üstüne getirilen Lut kavmi de, Muhammed'in eşlerinden Ebubekir kızı Ayşe ve Ömer kızı Hafsa'dır" şeklinde bir yorum yapmış, daha doğrusu bunları eleştirmiş.

İşte bu eleştiriden dolayı bu iki yazar onun açıklamalarını sağlıklı bulmamışlar. Çünkü adam bu yorumuyla resmi İslam'ın dışına çıkmış oluyor. Aslında Muhammed ve kızı Fatma'ya karşı yapılanlara bakınca adam az önceki yorumu yapmış olabilir.

Demek ki onun Ebubekir, Ömer ve kızlarıyla ilgili negatif o kadar çok şey var ki, artık dayanamayıp az önceki benzetmede bulunmuştur. Zaten kim bu adamı kitabında işlemişse hep zeki, akıllı, hafızası güçlü biri diye tanımlamıştır. Yani onlar da bu adamın boş biri olmadığını kabul ediyor. Şunu da belirteyim ki, bir kere bu adamın Kur'an'la ilgi tefsiri de yok! Dolayısıyla onun ayet hakkında böyle bir yoru-

mu nerede yaptığı da ilginç. Daha doğrusu, ona kusur bulmak için iftira da olabilir.

Bir de bu yorumdan dolayı adamın tüm sözleri de yalandır sonucunu çıkarmak da doğru değil. Kaldı ki Ömer tarafından Hz. Fatma'nın başına getirilenleri sadece bu adam aktarmıyor ki. İşte şartlanma böyledir: Bu adam, Zehebi ve Askalani gibi yorumculardan asırlar önce yaşamış, zaman olarak Muhammed'e ve o günkü olaylara daha yakın: Aralarında yaklaşık dört asırlık bir zaman dilimi var. Ama onun verdiği bilgiler resmi İslam tarihinin dışında olduğu için ille de ona bir kusur bulmak zorundalar; nitekim eften püften kusur bulmak için hazırlar. Halbuki İslam'da en meşhur tefsirlerde bile sayısız saçmalar var; ama o saçmalar Kur'an'ı sarsmadığı için, onlar da Kur'an mantalitesine uygun olduğu için sorun oluşturmuyor. Adamın bu farklı açıklamalarından ötürü az önce sözünü ettiğim yazarlar gibi başkaları da onun hakkında olumsuz açıklamalarda bulunmuştur...

Benim hakkımda da kötü düşünebilirler; ama rastgele çamur atmakla olmaz ki. Ortada bilgi var, belge var, ilim var, mantık var ve 14 asır önceki bir toplumun örf-adetleri, inançları var, pratik olarak da şu an (21. asırda) buna göre şekillenen devletler var (İslam ülkeleri), bir de demokrasiyle yönetilen ülkeler var: Görünen köy kılavuz istemez.

Hem Suyuti, hem de Zehebi, çocukların bile kullanmaktan imtina ettikleri, "Allah belasını versin" şeklinde çok yakışıksız-sığ bir ifade kullanmışlar, sözü edilen adam hakkında.

İşin ilginç yanı, Zehebi hem bu adamı eleştiriyor, hem de ona önem verip çoğu kaynaklarında kendisine, Sünni şahsiyetlerden daha fazla yer veriyor. Bu şunu gösteriyor:

Demek ki aktarımları bunların kafalarını karıştırmış; ama nedense o şartlanma çemberini kıramamışlar.[284]

Belazuri (ö.276) bu konuda özetle şunları yazıyor: Ebubekir Ömer'i Hz. Ali'nin evine gönderirken (gelip onu halife olarak tanısın diye), "Onu yakalayıp getirirken en disiplinli/haysiyet kırıcı bir şekilde getireceksiniz" emrini de verir. Bunlar gidince Ömer bir de eline -gerektiğinde evi yakmak için- ateş fitili alır. Şunu da belirteyim ki, bazı kaynaklarda ateş, bazılarında ateş fitili gibi farklı kelimeler kullanılmış; ama sonuç aynı. Hz. Fatma Ömer'e, "Sen evimi mi yakmak istiyorsun ya Ömer?" diye sorunca, Ömer, "Evet, böyle yapmakla senin babana geleni (dini) güçlendiriyorum -alay edercesine-" şeklinde karşılık veriyor. Belazuri burada farklı rivayetler de aktarır; ancak Ali'nin altı ay (Fatma'nın ölümünden) sonra gidip Ebubekir'i kabul ettiği bu meşhur hadisi o da buraya alır. Yine onunla Ömer arasında meydana gelen tartışmalardan söz eder. Bir rivayete göre de Hz. Ali Ebubekir'e, "Peki bu halifelik hakkımız değil miydi?" diye sorunca Ebubekir, "Biliyorum, kabul ediyorum ki senin hakkındı; ancak bu işte fitne vardı. Dolayısıyla ben çok riskli bir görev üstlendim" yanıtını verir.

Ebubekir'in diğer rakibi (Sad b. Ubade), Ömer'in derdinden Şam'a kaçmak zorunda kalır. Ama daha sonra Ömer halife olunca adamlarını gönderip onu orada katle-

---

284 a) Zehebi.

1-) 'Siyer'ü A'lam-i Nübela', 15/578.

2) Tezkiret'ül Huffaz, 3/884, no: 852

3-) 'Mizan'ül İtidal', Ahmet b. Muhammed b. Sırrı b. Ebi Darem kısmı, no 551, s. 2/283.

b-) Askalani, Lisabü'l Mizan, 1/609 Ahmet b. Muhammet b. Sırri kısmında. No: 759.

c-) Suyuti'nin Tabakat'ül Huffaz s. 362.

der ve tuvalete giderken cinler çarpmış şeklinde bir de komik hikaye uydururlar.

Kısacası, Belazuri bu konuda epey bilgi toplamıştır ve eski tarihçilerdendir, hicri 279'da vefat etmiştir ve Zehebi, İbni Teymiyye gibi bu konuyu anlatırken kişilere kusur bulmaya çalışmamıştır. Zaten Belazuri bu konuyu işlerken, az önce Zehebi'nin eleştirdiği İbni Ebi Darem daha dünyada yoktu. Belazuri 276'da vefat etmiş, İbni Ebi Darem ise 352'de ölmüştür. Yani Belazuri farklı kişilerden bilgi almıştır. Örneğin, ben bu bilgiyi Medaini'den aldım, o da Mesleme'den, kendisi de Süleyman'dan, o da İbni Avn'dan almış şeklinde farklı bir liste ile olaya ulaşıyor ve dediğim gibi hiç kimseye de çatmıyor.[285]

Mesudi (ö.346.h)'nin aktardığı bilgiler daha farklı ve net. Baskında evin kapısını yakarak Ali'yi zorla alıp götürdüler diye yazıyor. Hz. Fatma ile ilgili de, baskıncılar kapıyı sıkıştırınca, hamile olan Fatma kapı ile duvar arasında kalıp sıkışıyor ve bir erkek çocuk düşürüyor bilgisini verdikten sonra şu enteresan açıklamayı da yapıyor. Ebubekir-Ömer ile Ali ve taraftarları arasındaki hoşnutsuzluk devam ederken, bir ara Ebubekir tarafı (tabii başrolde hep Ömer var), çareyi Ali'yi ortadan kaldırmakta bulur ve bu konuda görevi Halit bin Velit'e verirler: Sen gidip şu şu şekilde onu katledeceksin diye. Bu arada Ebubekir'in hanımı Esma binti Umeys, Hz. Ali'ye gizliden bilgi iletir, böyle bir planları var, tedbirini al der. Böylece bu suikast planı da başarısız olur. İlginçtir ki, Ebubekir vefat edince Hz. Ali onun bu hanımı ile evlenir (İslam tarihinde bu evlilik tartışmasız ve itirazsız-

285 a- Belazuri, Ensabü'l Eşraf, 1/586.
b- TDV ansiklopedisi, 11/422...
c- İbni Esir, Üsd, no: 6706. Esma md.
d- D.bekiri, Traih-i Hamis, 2/284.

dır: Olmuştur) ve bunlardan iki çocuk (Yahya ve Avn adında) dünyaya gelir. Daha enteresanı, bu Esma, Ebubekir'den önce Hz. Ali'nin ağabeyi Cafer'le evlenmişti. Ancak kendisi Mute harbinde öldürülünce bu kez de Ebubekir'le hayatını birleştirmişti. Bunlarda hayat böyleydi işte.[286] tabii ki Mes'udi bunları anlatırken Zehebi gibileri olayı aktaran kişilere çatmaz; sadace bildiklerini aktarır geçer.

Yakubi (ö.294.h), Ömer ve ekibi, Hz. Ali ve arkadaşlarını evden almak için baskına gidince, Ali ve Zübeyir'in kılıçlarını alıp evin içine giriyorlar (Çünkü evde muhalif olanlar vardı, onları alıp götürmek istiyorlardı), Fatma bağırıyor ve "Eğer evimi terk etmezseniz ben türbanımı çıkarıp sizi Allah'a şikâyet ederim" gibi ifadeler kullanıyor. Bu yüzden onlar orayı terk ediyorlar. Anlaşılan, o zaman hür bir kadının kavgalarda türbanını çıkarması önem arz ediyormuş. Bu inanç benim yaşadığım çevrede de vardı, iki kişi kavga ettiği zaman, bir kadın araya girip tülbendini çıkarsaydı, her iki taraf kavgayı bırakırdı. Buna uymayanın toplumda yeri yoktu, ayıplanırdı. O dönem de buna benzer bir geleneğin varlığı söz konusu. Burada önemli olan, Yakubi'nin de anlatımlarından Fatma'nın en azından psikolojik olarak rahatsız olduğu ortaya çıkıyor.[287]

Safedi (ö.764.h) ve Şehristani (ö.548.h), kendi zamanında itikadi bir mezhebin başını çekmiş olan İbrahim b. Seyyar/Nazzam (160-231) hakkında bilgi verirken bir yerinde şunu aktarıyorlar. Bu adam birçok önemli sahabeyi eleştiriyor, halifeliğin Muhammed tarafından Ali'ye verildiğini, çoğu insanların bunu bildiğini, ancak Ömer'in Ebubekir için

286 Mesudi, 'İspatü'l Vasiyye', s. 153 vd 'Kıssat'ü Sakife' bölümünde.
287 Yakubi, 2/139 vd.

çalıştığını ve buna engel olduğunu belirtiyorlar. Aynı zamanda bu kişinin Hz. Ali'yi de eleştirdiğini yazıyorlar. Daha sonra bu halifelik davası yüzünden Ali'nin evine yapılan baskında, Ömer'in Hz. Fatma'nın karnına vurması sonucu Fatma'nın çocuk düşürdüğünü de aktarıyorlar. Her iki yazar bunu kaynaklarında işledikleri halde, gerçek olduğuna katılmıyorlar. Bir taraftan sözünü ettikleri, ondan alıntı yaptıkları adamı göklere çıkarıyorlar. Mesela adamın lakabı Nazzam'dır. Bunun anlamı, hem oluşturduğu cümleler anlam bakımından harika, hem de edebi yapısı itibariyle çok güzel demek, bir bakıma her şeyi nizam ve intizam içinde olan kişi demek. Onun bu güzel tarafını belirttikten sonra, "Aslında korku olmasaydı bu adam İslam'a inanmazdı. O yalnız Allah'a inanan bir insandı; peygamberlere inanmıyordu (Yani deist bir insandı)" anlamında ona bir de bir tanımlamada bulunmuşlardır.

Halbuki sözünü ettikleri kişi daha eski bir tarihçi, hicri 231'de vefat etmiş. Safedi'nin bu adama itirazları yetmiyormuş gibi, kitabını redakte edenler de, "Bu yalandır, iftiradır" şeklinde tek bu iki kelimelik dipnot düşürmüşler. Ama niye yalan-iftira? Bunun açıklaması yok; sadece evet-hayır şeklinde geçiştirme var o kadar. Peki madem bu gibileri (daha önce benzer bir örnek Zehebi ve Askalani'den vermiştim) dinsiz ve olayları çarpıtıyor, o zaman İslami kaynaklarda bu gibi tartışmalara neden olan insanlara neden yer verilmiş?[288]

İbni Abd-i Rabbih (h.328.ö) Ebül- Feda (h.732.ö). Bu da diğerleri gibi bilgi vermektedir. Ebubekir, Ömer'i Hz. Ali'ye gönderirken "**Şayet direnirlerse savaşırsınız**" tali-

---

288 Safedi, el-Vafi bi'l Vefeyat, 6/15, no: 91. Şehristani, el-milel'ü ve'l Nihal, s. 71.

matını veriyor, Ömer giderken beraberinde ateş meşalesini de götürüyor. Bunu da, evden çıkmazlarsa, Hz. Ali ve Fatma'nın evini yakmak için götürüyor (yazar özellikle bunu belirtiyor). Giden baskın grubunu ilkin Hz. Fatma karşılıyor. Ömer'in elindeki ateş korunu görünce, **"Bu ne ateştir, evimi mi yakarsın ne yaparsın?"** diye soruyor. Ömer, "Evet, ya çıkıp Ebubekir'in halifeliğini kabul ederler, ya da evi yakarım" karşılığını veriyor.

Sonuçta Ali çıkıp Ebubekir'in yanına gidiyor ve onu kabul ediyor. Bu arada şunu da söylüyor: Aslında sana karşı değilim. Kur'an'ı kitap haline getirinceye kadar toplumun içine girmemeye yemin içtim. Olay sadece bundan ibarettir diyor. tabii ki aynı yazar aşağıya doğru farklı şeyleri de aktarıyor. Örneğin Fatma hayatta olduğu sürece Ali'nin Ebubekir'i kabul etmediği rivayetleri de anlatıyor. Bir de Ebubekir'e karşı halife adayı olan ve Ömer'in baskısı sonucu Şam tarafına gitmek zorunda kalan Sad bin Ubade'nin de olayını anlatıyor: Sonunda Ömer adamını gönderip onu Şam'da katlediyor gibi bilgiler veriyor. tabii ki bu yazar olup bitenleri normal karşılıyor, herhangi bir itirazda bulunmuyor, bazıları gibi savunma da yapmıyor. Kendisi sadece tarihi bilgiyi verip geçiyor.[289]

İbni Teymiyye (h.732.ö) bu konuda çok kısa bir bilgi veriyor. Kendisi, "Bazı ahmak-beyinsiz kişiler derler ki, halifelik yüzünden Hz. Fatma'nın evini yakıp yıkmışlar, onun karnına vurup çocuğunu düşürmüşler" diyor ve bu gibi yazarlara küfür ediyor. Zaten savunmalar kısmında bunun da yorumlarına yer vereceğim.[290]

---

289 Endülüsi, Ikdü'l Ferid, 5/13. Ebü'l Feda, Tarih, Ebubekir'in halife seçilmesinden söz eden bölüm.

290 İbni Teymiyye, Minhac'ü Sünne, 8/291.

Ömer Rıda Kehhale farklı bilgiler veriyor, ondan da bir kesit sunayım. Ebubekir'in halife seçilmesi aşamasında Hz. Ali'yi desteklemek isteyen bir kısım insanlar Hz. Fatma'nın evinde toplanıyor. Ebubekir, Ömer'i onların üzerine gönderiyor. Ömer gelince, "Dışarı çıkın" diye sesleniyor; ancak onlar dinlemiyorlar. En son yanındakilere, "Bana ateş verin" diyor ve "**Allah'a yemin ederim ki, ya çıkacaksınız veya evi sizin üzerinize yakarım**" diyor. O sırada birileri onu, "Ne yapmak istiyorsun; içerde Hz. Fatma var" diye uyarınca o, "İçerde Fatma olsun fark etmez. Ya bu iş olacak, ya da yakarım" diyor. Bundan sonra çıkıp Ebubekir'e biat etmeye gidiyorlar; ancak Ali gitmiyor, "Yeminliyim ki, Kur'an'ı kitap haline getirmeyene kadar bir yere çıkmam" diyor. O sırada Fatma, "Çok çirkin, münasip olmayan bir şekilde evime baskın düzenleyen, babamın cenazesini yerde bırakıp makamını sağlamlaştırmaya çalışan, bizi hiç takmayan, bize halifelik konusunda hak tanımayan kişilere halifelik sözümüz yoktur" diyor. Bunun uzun bir bölümünü Ali'nin nasıl halifeliği kabul ettiği kısımda zaten anlattım. Burada amaç, Fatma bu baskından nasıl etkilendi konusuna açıklık getirmek.[291]

İbn'i Ebi'l Hadid (ö.656)'in konuya ilişkin verdiği bilgiler farklı. Muhammed'in kızlarından Zeynep Mekke'den Medine'ye göç ettiği zaman onun önünü kesiyorlar; hamile olan kadın yere yığılıyor ve çocuk düşürüyor. Bunu yapan kişinin adı da Hübar/Hebar b. Esved. Hz. Muhammed bunun haberini alınca, bunu yapan kişinin katli vaciptir diye fetva veriyor. İşte bu yazar, Fatma'nın durumu aynı maddeye tabidir. Dolayısıyla Hz. Muhammed hayatta olsaydı, Fat-

291 Ömer Rıda Kehhale, A'lam-i Nisa, 4/114... Hz. Fatma kısmında.

ma'ya bunu yapan kim olursa onu (ları) da katlederdi/bunların katli vaciptir diyecekti diyor.[292] tabii ki yapanlar da belli. Zımnen de olsa en azından Ömer'i kastediyor. Bunun verdiği farklı bilgi böyle. Yani İbni Hadid'e göre halife Ömer'in katli vacipmiş.

İbni Ebi Şeybe (159-235) ve **Hindi (ö.975.h)** bu konuda şu bilgiyi aktarıyor. Ebubekir halife seçilirken, o arada Hz. Ali ve Zübeyir b. Avam, Hz. Fatma'nın yanında bu halifelik konusunda fikir alış verişi yapıyorlar. Ömer bunu duyunca çıkıp oraya gidiyor (burada Ebubekir'den söz edilmiyor) ve Fatma ile karşılaşınca şunu diyor: Biliyorsun ki en çok babanı seviyorum ve ondan sonra da seni. Ancak bu şu demek değildir ki bu insanlar senin evinde toplansınlar, muhalefet yapsınlar ben de onları çıkarmayayım. Çıkmazlarsa kesinlikle ben evi içindekilerle birlikte yakarım diyor. Bunun üzerine Fatma içeri girip onlara bilgi verince kendileri çıkıp Ebubekir'in yanına, halifeliğini kabul etmeye gidiyorlar.[293]

A. Kahir İsferaini (h.429.ö) de bu halifelik tartışmalarına değiniyor; ancak bunlara inanmıyor. Mesela bir itikadi mezhep kurucusu olan Nazzam hakkında "Bu adam, Ömer'in Fatma'yı dövdüğünü, yine Ömer'in imanının zayıf olduğunu, Muhammed'e karşı komplo kurup suikast yapmak istediğini" iddia ediyor. Dolayısıyla sözlerine güven yoktur diyor. Yani burada olayı irdelemek yerine; adamı yalancı ilan ediyor ve bu şekilde üstünü kapatmaya çalışıyor.

---

292 İbni Ebi'l Hadid, Şerh'ü Nehci'l Belaga, 14/193. Dar'ü İhyai'l Kütübi'l Arabiyye.

293 a- İbni Ebi Şeybe. Musannaf, Kitabü'l Megazi, no: 37045, cilt 20/579-584. b- el-Mütteki Hindi, Kenz'ül Ummal, no: 14138, Ebubekir kısmı.

Ama ne hikmetse kitabında yer verdiği diğer inanç ekollerinden ziyade buna çok yer ayırmıştır.[294]

Konuya ilişkin İslami kaynaklardaki bilgiyi özetlersek;

Kimi rivayetlerde geçiyor ki, Hz. Muhammed henüz hayatta iken, "Bizim çocuk (Fatma'nın baskın anında düşürdüğü çocuk) doğduğunda eğer erkek ise adı Muhsin olsun. Nasıl Harun peygamberin çocuklarının adları Şeber, Şübeyir ve Müşbir ise, bizim de aynı kalıba/ölçüye gelen Hasan Hüseyin ve Muhsin olsun" demiş.[295]

Bu ancak ek bilgi/detay; yoksa kesin olan bir şey var ki, Fatma'nın evine yapılan baskında kendisi çocuk düşürüyor; eldeki yazılı veriler bunu gösteriyor. Konuya ilişkin varolan rivayetlerde biraz fark var. Bazılarında Ömer kapıyı itince Fatma düşüyor ve o sırada çocuk düşürüyor. Bazılarında Kunfüz adında biri baskın sırasında Fatma'yı tekmeleyince çocuk düşürüyor deniliyor. Kimi kaynaklarda da Ömer kapıyı itince Fatma hem yere düşüp çocuk düşürüyor, hem de Ömer kılıç kabzasıyla onun kaburga kısmına vuruyor ve o bölgede kırılmalar meydana geliyor. Kapı zorlanınca arkasındaki çivi de Fatma'nın göğüslerine batıyor ve bu hengâmeden sonra gitgide durumu ağırlaşıyor, babasının vefatından birkaç ay sonra o da vefat ediyor. Yani ecelle değil, bu ev baskınında aldığı darbeler ve yaralar sonucu vefat ediyor. Bazı İslami kaynaklarda Ali ve Fatma'nın evini yakıyorlar. Mısır'ın Sünni ve meşhur şairi Hafız İbrahim bunu çok açık olarak şiirlerinde işlemiştir.[296]

---

294 El-İsferaini, el-fark'u Beyne'l Firek, s. 103.

295 a- Ahmet b. Hanbel 1/118. b- Üsd'ül Gabe Hasan b. Ali kısmında.
c- Hakim, Müstedrek, Heysemi ve daha birçok tabakat kitapları da bu isimlendirme olayını aktarmışlardır...

296 a-) Muhibbüddin Taber, Delailü'l İmame, s. 43.
b-) Hafız İbrahim, Divan. s. 82: Burada Ömer Fatma'nın evini yaktı diyor.

Yine en başta Buhari'de geçen ve Ebubekir'in kızı Ayşe'nin anlattığı bilgiler var; onları daha önce anlattım. Hani veraset davasından dolayı Fatma kızar, ölene kadar konuşmaz gibi bilgiler vardı. Fatma'nın ölümünden sonra Ali babama haber gönderdi, evime gel halifeliğini kabul edeyim diye. Ömer babama, "Gitme" dedi/engel olmak istedi; ancak babam gitti şeklinde uzun bir hadis aktarıyor.[297]

Burada Selim Hilali'nin anlattığı farklı bir şey daha var onu da eklemek istiyorum. Hz. Ali Fatma'yı gizlice defnedince, Ebubekir ve Ömer'in zoruna gidiyor ve hatta gidip kabirden çıkaralım, yeni bir cenaze merasimi yapalım (insanlar demesinler ki Fatma bunlardan kırgın bir şekilde ayrıldı gitti); ama ters tepebilir düşüncesiyle yeniden planlarından vazgeçiyorlar. tabii ki Ali'yi bir daha zorlayacaklardı, mezarı nerede göster gibi zorluklar olurdu. Bir de anlatıldığına göre Ali Fatma'yı kendi evinde gömmüş.[298]

Burada konunun özetine ara verip farklı bir şey eklemek istiyorum. Aslında Ayşe'nin az önceki bilgiyi vermesi de olağanüstü bir olaydır. Yani Ayşe'nin bu kadar bilgiyi sızdırması, doğrusu beklenmemesi gereken bir durumdur. Neden? Açıklayayım. Osman halife olmuş, her taraftan Müslümanlar onu ablukaya almışlar ve mevsim de hac sezonu. Ayşe, Osman hakkında, "Bu Nasel'i öldürün, kâfirdir" talimatını verir ve hacca gider. Dönüşte henüz Medine'ye varmadan yolda bazılarıyla karşılaşır, "Benden sonra Medine'de neler oldu?" diye sorar. Onlar da, senden sonra Müslümanlar halife Osman'ı katlettiler derler. Ayşe bir daha sorar, "Peki daha neler oldu?' Onlar, "**Millet Hz. Ali'yi halife seçti**" yanıtını verince Ayşe, "Artık benim için Me-

297 Buhari, Megazi, Hayber bölümü kısmı.

298 İbni Şehraşub, Menakib'ü Al-i Ebi Talib, c.3/365 ve devamı..Selim b. Kays Hilali, s, 386-395

dine'ye yerleşmek uygun olmaz, Ali halife olunca orayı terk etmem lazım" diyor ve tekrardan yarı yoldan dönüp Mekke yolunu tutuyor.

Ayşe orada "**Keşke Osman öldürülmeseydi**" deyince adamlar artık dayanamıyorlar, doğrudan söylüyorlar ona: Sen milleti teşvik ettin, Osman kâfirdir, katli vaciptir dedin, şimdi de farklı konuşuyorsun" deyince Ayşe, "Doğrudur, ben de söyledim, diğer insanlar da söyledi. Ama isterim ki konuya ilişkin son cümlem ilk cümleden daha güzel olsun" diyor. Oradakilerden biri Ayşe'nin bu çelişkili durumuyla ilgili altı mısralık bir de şiir söylüyor. Adı Ubeyd b. Ümmü Küllab ve açıkça Ayşe'ye "Senin durumun çelişkilidir" diyor. Şunu özellikle vurgulamak isterim ki, bu açıklama en başta Kur'an yorumcusu, tarihçi Taberi'nin (h.310ç ö) kaynaklarında, yine meşhur Fahrettin er-Razi (h.606) kaynağında, İbni Menzur (H.722), İbni Kuteybe (h.276), İbni'l Esir (h.630), İbni Asakir (h.571), Zebid-i (1205.h) gibi önemli şahsiyetler işlemiş ve bazıları gibi kurtarma operasyonlarında da bulunmamışlar: Aktaran şahıslar güvensizdir gibi yakıştırmalarda bulunmamışlardır.[299]

Eve baskın yapanlar, Hz. Ali'yi destekleyenlerden Zübeyir b. Avam'ın kılıcını zorla alıp onu etkisiz hale getirirler. Bu, sayısiz İslami kaynakta geçmektedir. Şuna da hep vurgu yapıyorum ki bu Zübeyir, cennet müjdesini alan on kişiden biridir. Yine aynı şekilde Hz. Ali'nin de kılıcının zor-

299 a- Fahrettin er-Razi, 'el-Mahsul fi ilmi usuli'l fıkıh' c. 4/343. el-Kelam'u fi'l Ahabar kısmında.
b- Taberi tarihi, 4/459. Hz. Ali'nin halife seçildiği kısım.
c- İbni Manzur, Lisanü'l arab, 11/670. Nasel md.
d- İbni Esir: 1-) Nihaye, Nasel md. Veb. 2-) el-Kamil Cemel vak'ası bölümü, 3/206.
e- İbni Kuteybe, el-İmam ve'l Siyase, s. 80-88.
f- İbni Asakir, Tarih'u Medinet'i Dımaşk, Hz. Hasan kısmında, 13. cilt.
g- Zebidi, Tacu'l Arus, Nasel md. 8/14.

la alındığı anlatılıyor. Zaten Hz. Ali kısmında bu konuda gerekli bilgileri verdim.

İslami kaynaklarda, Ömer ekibiyle birlikte evi basınca, içeri girmesinler diye Fatma'nın başındaki örtüyü ya çıkardığı ya da burayı terk etmezseniz çıkaracağım dediği şeklinde bilgi de var. Bu baskınlardan sonra Hz. Ali, Muhammed'in kabri başına gidip ağladığı gibi Fatma'nın da gidip babasına seslendiği ve manevi şikâyette bulunduğu, "Senden sonra Ebubekir ve Ömer'in başımıza getirdiklerini görüyor musun?" dediği ve bu arada ağladığı rivayetler arasında geçiyor. Bunları anlatan kaynakları kısmen verdim, birçoğunu başlığın sonuna doğru dipnot olarak ekleyeceğim.

Hatta Hz. Ali'yi Ebubekir'in yanına götürürken kendisi, "Peki Ebubekir'i kabul etmezsem ne olur?" dediği zaman Ömer'in, "O zaman kellen gider" dediği ve Fatma'nın Ebubekir'e, "Peki beni dul, çocuklarımı da yetim mi bırakmak istiyorsun?" dediği şeklinde bilgileri de var. Bu arada Fatma, mahalle sakinleri, Hasan-Hüseyin'lerin ağladığı da anlatılıyor kaynaklarda. Bir ara helalleşmek, gönlünü almak için Ebubekir'le Ömer, Fatma'ya gidip selam verince, kendisi yüzünü çevirir ve onların selamını bile almaz. Baskın sırasında Ömer'in elinde ateş var, evi yakmak ister, Fatma ona yalvarır gibi açıklamaların geçtiği kaynakların haddi hesabı yok. Ve hele Ömer'in şu alaylı sözleri birçok yerde geçiyor: Baskın sırasında ev yakmayı Fatma ile tartışırken, "**Yaptıklarımla baban Muhammed'in icraatını daha da güçlendiririm**" diyor. Ömer'den sorarlar, Hz. Fatma, Muhammed'in kızıdır sen nasıl evini yakarsın diye? Ömer, Muhammed'in kızı olsun, ben yakarım yanıtını verir.

Yine Ebubekir'in Ömer'e verdiği şu talimat birçok İslamolog tarafından işlenmiştir: "**Gidin onu getirin. Şayet si-**

ze karşı koyarlarsa, gelmezlik yaparlarsa onlarla savaşın ve yakalayıp en onur kırıcı bir şekilde getirin" diyor... Yine bazı kaynaklarda açık bir şekilde Ömer bu baskında Fatma'nın evini yaktı anlamında bilgi var.[300]

Birçok İslami kaynakta Ebubekir'in (ölüm döşeğinde iken) bu ev baskınıyla ilgili itirafları var: Bana karşı savaş da yapmış olsalardı, keşke Fatma'nın evine baskın düzenlemeseydim diyor.

Bu olup bitenler karşısında 20 yaş civarındaki Fatma kendi normal kaderiyle mi ölmüş veya öldürülmüş mü bunun yanıtını artık okuyucuya bırakıyorum. Kimseyi cani ilan etmek gibi bir yaklaşımım yok. Elde o dönemle ilgili (o da tek taraflı, resmi İslam tarihine dayalı) bazı yazılı bilgiler var; ben de bunları bir araya getirerek takdim etmeye çalıştım. Bunun dışında o dönemle ilgili zaten başka kanıt mümkün değil. Bu bilgileri İslamı ve dolayısıyla o dönemi savunan kalemşörlerin kaynaklarından topladım. Bir dini veya örgütü savunanların kaleminden o din, o örgüt kadroları hakkında bu kadar olumsuz bilgiler yazılmışsa, açıkçası insan daha beterini mülahaza edebilir. Kabul ederler

300 a- Belazuri, Ensab, 2/263. Ebubekir itiraf ediyor ki, görev Ali'nin hakkıydı.
b- Ömer Rıda Kehhale, A'lam-i Nisa, 4/114 ve devamı Ömer, Fatma da evde olsa yakarım diyor. Ayrıca burada dipnotta geçiyor ki, Ömer ve Halit b. Velit ekibi, Zübeyir ve Ali'yi zorla alıp götürüyorlar.
Yine bu arada Ömer'in Fatma'yı kapı ile duvar arasında sıkıştırdığı ve Ömer'in ekibi tarafından dövüldüğü, bu olup bitenler yüzünden Fatma'nın çocuk düşürdüğü ve Ali'nin kafasına urgan geçirilip götürüldüğü yazılı.
c- İbni Kuteybe, İmame-Siyase, s. 22. Fatma ağlayınca millet de ağlıyor ve şehir adeta mahşer gününe dönüyor.
d- 'Hindi, Kenz, no: 14060. Ali'nin evine yapılan baskında Zübeyir kılıçla saldırıyor.
e- Mes'udi, Müruc'ü Zeheb, 2/308. Ebubekir Ali'ye hak veriyor; ancak fitne var diye görevi üstlendiğini söyler.
f- Muhibbüddin Taberi, Riyad'ü Nadre, 1/168. Baskın sırasında Zübeyir'in kılıcını alıp kırıyorlar.

veya etmezler bu ayrı bir şey; ancak Zehebi, İbni Hacer A
kalani, İbni Ebi-l Hadid, Şehristani, A. Kahir Bağdadi, Sa
di, Muhibbüddin, Taberi gibi İslam tarihçileri, net bir şel
de Ömer'in bu ev baskınında Fatma'yı dövdüğünü yazm
lardır.[301]

Şimdiye kadar konuya ilişkin verdiğim bilgileri, meşh
yaygın İslami kaynaklardan sağladım. Şimdi ise en eski
rihçi, Hz. Muhammed döneminde yaşamış, Hz. Ali ile b
likte çalışmış bir yazarın kaleme aldığı kitabından bazı ç
pıcı bilgiler özetlemek isterim.

Sözünü ettiğim yazar, Hz. Muhammed henüz Me
ke'de iken dünyaya gelen "Selim b. Kays Hilali'dir.
adam hicretten iki yıl önce dünyaya gelmiş ve yine h
76. yılında vefat etmiştir. Kendisi o dönemde yaşadığı h
de, Hz. Muhammed'i görmemiş. Çünkü O zaman Me
ne'de değildi. Zaman içinde halife Ömer döneminde ke
disi Medine'ye yerleşir. Yazdığı kitaba kendi adını taka
'**Kitab-ü Selim**' demiş. Şunu da belirteyim ki, bu konul
da Şia kaynaklarında bambaşka bilgiler var; ben oralara g
miyorum. Ama sözünü ettiğim yazar, resmi İslam'ın dış
da bazı bilgiler verdiği için, ona karşı da cephe alınmış
yazdıklarından hep kaçınmak istenmiştir. Halbuki İslam'
ilk tarihçidir o.

Burada bir bilgi vereyim. Bugün İslam alemin
Kur'an'dan sonra gelen Buhari adındaki hadis kitabıdır. B
nu yazan, İsmail oğlu Muhammed bugünkü Özbekistan
Buhara kentinde dünyaya gelmiş, daha sonra Mekke-M

301 a- Zehebi (748.h), 1-) Siyer-i A'lam 15/578 ve 2-) Mizan'ül İtidal, 1/1
b- İbni Hacer Askalani (852.h), Lisan'ül Mizan, 1/268.
c- A. Kahir Bağdadi, (429.h) el-ferk'u beyne'l firek, s. 103.
d- Şehristani (h.548)el-Milel ve'l Nihal, s. 1/21.
e- İbni Ebi'l Hadid (h.656), Şerh'u Nehci'l Belaga, 6/49.
f- Safedi (764.h) 'el-Vafi bil'l Vefeyat', 6/15.

dine'ye gidip Hz. Muhammed'e ait bu hadisleri toplamış, hicri 256'da vefat etmiştir. Yine en az Buhari kadar önemli olan Sahih-i Müslim'in yazarı Nişaburludur, vefat ettiği tarih 261'dir. Yine Ebudavud'un yazarı 275'te, Tirmizi'nin 279'da ve Sünen-i Nesai yazarı da 303'te vefat etmişlerdir. Yani Muhammed'den yaklaşık 3 asır sonra, o da çok değişik coğrafyalardan gelip Muhammed hakkında bilgi toplayıp yazanlar doğru kabul edilirken, Muhammed döneminde yaşamış, olayların içinde olan Selim Hilali gibileri yanlış kabul edilmektedir! Kaldı ki, biraz önce de belirttim, bu adam hep Hz. Ali ile yaşamış, mücadele vermiş bir Müslüman'dır. Ama tabii ki yazdıkları resmi İslam tarihiyle ters düşüyorsa elbette ki iyi karşılanmamıştır. Bu kısa notu düştükten sonra kitabından bir özet vereyim.

Selim Hilal-i'nin kitabındaki bilgileri özetlerken, tekrar olmasın diye şimdiye kadar anlattıklarımı bir daha yazmayacağım. Kitap bu gibi konulara özel hazırlandığı için her şeyi çok detaylı almış. Yani şimdiye kadar anlattıklarımın hemen hepsini zaten içeriyor; ancak ilave bilgiler de var, ben onlardan bir kesit sunacağım.

Aslında onun yazdıkları, meşhur-yaygın olan Sünni kesimin anlattıklarından pek de farklı değil; ancak tüm kitabını bu gibi konulara ayırdığı ve bazı konuları da net konuştuğu için onunki göze çarpıyor ve bu nedenle de Sünni kesimin çizgisi dışında biri olarak değerlendiriliyor. Halbuki aynı bilgiler İslami kaynaklarda da var; ancak dağınık olduğu için onlarınki hep gözden kaçmış. Yazar Hz. Ali hakkında da farklı bilgiler veriyor. Ben kısmen Ali bölümünde bunları ekledim; ancak burada yalnız Fatma'yı ilgilendiren noktaları yazacağım.

Bu baskın sırasında Ömer, Fatma'nın kapısına varınca Fatma, "Senin yüzünden ne yapalım ya Ömer bizden ne is-

tiyorsun?" şeklinde tepki gösteriyor. Ömer kapı arkasında Fatma'ya kılıçla (kınından çıkarmadan) vuruyor; Fatma bağırınca onun yanlarına ve kollarına da vuruyor. Fatma hep "Baba senden sonra bunlar başımıza neler getirdiler!" şeklinde feryat ediyor. Fatma burada aldığı darbeler ve yaralar sonucu vefat ediyor. Yazar bunları Selman-i Farisi'den aktarıyor ve şunu da söylüyor: Fatma o kadar bağırıp çağırıyordu ki, ağlamayan yoktu, hatta Ebubekir bile ağlıyordu. Ancak Ömer eylemlerine devam ediyordu ve "Hele bizimle bu kadınların haline bakın" şeklinde Fatma'nın durumuna hiç acımıyordu diyor.

Bu arada Fatma'nın bu halini gören Ümmü Eymen ve Muhammed'in eşlerinden Ümmü Seleme, Ömer'e kızıyor, ne istiyorsun bu kadından diye. Ömer onlara da çatıyor, bize ve kadınların haline bakın diyor ve onları oradan kovuyor.

Ömer ekibine talimat veriyor, evin etrafında odun çemberini oluşturun evi yakarım diye. Ve ilkin kapıdan başlıyor yakmaya. Hz. Ali dışarı fırlayınca onu yakalayıp boğazına ip geçiriyorlar. Selim'in anlatımına göre adeta savaş alanı, kılıçlar hep havada uçuşuyor; tabii ki tek taraflı.

Hz. Ali o haliyle bile Ebubekir'den soruyor, ne çabuk Hz. Muhammed'i unuttunuz, hangi hakla, hangi yüzle sen bu insanların başına geçip de halife oldun, neden bu makamı gasp ettin diyor. Bu arada Ebubekir, evet haklısın; ancak Hz. Muhammed bir sözünde, "Bizim ailede hem peygamberlik, hem de halifelik olmaz" diyordu. Onun için ben araya girdim diyor. Hatırlanacağı gibi başka bir yerde yazdım ki, Ebubekir Ali'ye, "Evet halifelik senin hakkın; ancak kimse kabul etmiyor, fitne çıkacak. Bu nedenle ben bu görevi üstlendim; ama çok da riskli" demişti. Bu arada Ebubekir'in ekibi şahitliğe başlıyor: Ömer, ben de şahidim ki,

Muhammed halifelikle peygamberlik aynı ailede olmaz diyordu. Selim kitabında hep o dönemle ilgili trajedileri anlatıyor.

Bu yazarın çoğu anlattıklarını başka birkaç kaynakta da gözden geçirdim.[302] Dediğim gibi bunların hemen hepsi İslami kaynaklarda var; ancak konular çok dağınık, parçalı yazıldığı için sanki hiç yokmuş gibi bir durum söz konusu. Zaten çoğu kaynakları konunun başında takdim ettim. İşin ilginç yanı, bu yazar kitabında Hz. Muhammed'e karşı tertiplenen başka bir komplodan söz ediyor. Güya Ebubekir-Ömer Hz. Muhammed'in görevi Ali'ye devredeceğini anlayınca, ona karşı yeni bir komplo hazırlıyorlar ve yaklaşık 10-15 kişilik bir baskın grubu Veda haccı dönüşünde 'Cuhfe' denilen yerde Muhammed'i öldürmeye hazırlanırken, kendisi bunun bilgisini alıyor ve plan sonuçsuz kalıyor. Bu kaynaktaki açıklamalar çok teferruatlı; ben sadece kısa değinmelerle geçiyorum. Şia âlimlerinden başta Meclisi'nin (1111 hicri yılında ölmüş) yazdığı 110 ciltlik 'Biharü'l Envar' adlı yapıtında daha ağır suçlamalar var; bunu da hatırlatayım.

- Hz. Ali'nin boğazına urgan geçirerek toplum, ailesi ve hele çocuklarına karşı haysiyet kırıcı bir şekilde ve arkalarından çekerek Ebubekir'in yanına götürmeleri ve orda da "Şayet Ebubekir'i kabul etmezsem ne olur?" diye sorduğunda, Ömer'in ona, "O zaman kellen gider" demesi, Fatma ve çocuklarının ağlamaları, Fatma'nın bu halini gören mahalle sakinlerinin de ağlaması ve Ali'nin Muhammed'in mezarı başına gidip onları manen şikâyet etmesi,

---

302 Kitab'ü Selim Hilali s. 149 ve devamı, bir de 386 ve devamı.
1- M. Fadıl Mes'udi, el-esrarü'l Fatimiyye.
2- İbrahim b. Hilal Sakafi (h.283'te vefat etmiş) 'Kitabü'l Garat.'
3- Mukatil b. Atiyye, 'el-Halafet'ü ve'l İmame'
4- Cevheri (323.'te ölmüş), Sakife ve Fedek.

"Görüyorsun; sen gittikten sonra nerdeyse beni ortadan kaldıracaklar" demesi hep İslami kaynaklarda anlatılmaktadır. Yine Ömer'in baskını sırasında çevredeki insanlar onun elinde ateş görürken, "Ne yapmak istersin, Fatma'nın evidir!" diye uyardıklarında o, Fatma olsun ben gerekeni yaparım diyor. Bu söz de birkaç yerde geçiyor. Hele babasından kalan mal ve özellikle de Fedek'i vermemeleri ve daha sonra gelen İslam idareciler bunu kendi yakınlarına ve yandaşlarına dağıtmaları tartışmasız bir konu. Bütün bunlar hem Selim kitabında, hem de daha önce belirttiğim İslami kaynaklarda anlatılmaktadır...

- Ali'nin evinde onunla beraber hareket eden Zübeyir b. Avam'ın, Ömer ve ekibi eve gidince bu zulme dayanamayıp da kılıcını alıp dışarı çıkması ve sonunda etkisiz hale getirilmesi, birçok kaynakta anlatılmaktadır. Ömer bu ev baskınını gerçekleştirdiği an Fatma'nın ondan "Evimi mi yakıyorsun?" diye sorması ve onun da alay edercesine Fatma'ya, "Evet, böyle yapmakla senin babanın getirdiği dini daha da güçlendirmeyi amaçlıyorum" demesi birçok kaynakta yer almaktadır. Hele Ebubekir'in Ömer'e, "Gidin onları en disiplinli ve onur kırıcı bir şekilde evden çıkartıp getirin, gelmezlik yaparlarsa onlarla savaşın" cümlesi, birçok güvenilir İslami kaynağında da anlatılmaktadır. Yine Ebubekir'in Ali'ye, !biliyorum halifelik senin hakkındı; ancak fitne var, ben çok riskli bir görev üstlendim' demesi, halifeliğin ne şekil ele geçirildiğinin bir kanıtıdır.[303]

303 1)Belazuri, Ensabü'l Eşraf, 1/588 vd
2) İbn-i Abdirabbih, Ikdü'l Ferid, 5/13. Ebubekir'in halife seçilmesi kısmı.
3) Ömer Rıda Kehhale, A'lam-i Nisa, 4/114 vd
4) Tarih-i Yakubi, 2/141 vd
5) Tarih-i Ebufida, 1/156. Halife Ebubekir bölümü.
6) Kitab-ü Selim b. Kays Hilal-i, s. 388 ve devamı.
7) İbni Kuteybe, el-İmame ve'l Siyase, s.21

Bu olup bitenlere karşı ve Muhammed'in, "**Fatma benden bir parçadır. Onu kızdıran beni de kızdırmış olur, onu üzen beni de üzmüş olur**"[304] gibi sözleri de göz önüne alındığında, Ebubekir ve Ömer'in durumunu izah etmek gerçekten zor. Kısacası durum iç açıcı değildir. Daha fazla bilgi için ben uzun bir kaynak listesini aşağıya alıyorum. tabii ki bu kaynaklarda Ebubekir nasıl halife oldu, Ömer'in rolü, Hz. Ali ve Fatma'nın durumu detaylıca işlenmiş. Merak eden ve Arapçadan anlayan varsa, kafa yorabilir.[305]

---

8) Mesudi, İspatü'l Vasiye, s. 153
9) Tarih-i Yakubi, cilt 2/141
10) Hindi, Kenzü'l Ummal, no: 14060.
11) Taberi, Tarihi, 3/202
12) Muhibbüddin Taberi, Riyad-ü Nadre, 1/168

304 Buhari, Bed'ül Halk. Müslim, Menakıb-i Fatma.

305 1) Belazuri, (279)Ensab'ül Eşraf,, 1/582-589 ve 2/259 ve sonrası, Sakife beni Saide bölümü.
2) İbni Kuteybe Dineveri (279), 'el-İmame ve-s'Siyase', diğer adı, Tarih'ül Hulefa.
3) Mesudi, (346) a)"Ispat'ul Vasiye" s. 116-119. b) 'Mürucü Zeheb' kaynakları.
4) Ömer Rıda Kehhale. A'lami Nisa. Hz. Fatma kısmında. 4/114-117.
5) Yakubi (h.292.ö), Tarih, 2. cilt Ebubekir bölümü.
6) Safedi (h.764.ö),'El-Vafi bil Vefeyat', Elif harfi, Nazzam/İbrahim b. Seyar b. Hani el-Basrî kısmında.
7) Ebü-l Fetih Şehristani (h.548.ö)' el-Mille ve-l Nihal' 1/14. Nizamiye ekolü kısmında.
8) İsferaini, (429) 'el-Ferk'u beyne'l Firek' adlı yapıtı.
9) Zehebi (ö.738), a) Mizan'ül İtidal, Ahmet b. Muhammed Sırri (ibni Darem) bölümünde 1/139. b) Siyeri A'lam, 15/ 578 yine Ahmet b. Muhammed b. Sırri (İbni Darem) kısmında.
10) Muhammed b. Ali b. Şehraşub, Mebakıb-i Al-i Ebi Talib.
11) Muhibbüddin Taberi, a) 'Riyad'ü Nadre', b) 'Zehairü'l Ukba.'
12) İbni Hacer Askalani (ö.852.h), 'Lisan'ül Mizan' Ulvan b. Davud Beceli ve İbni Ebi Darem md.
13) İbni Halili, 'Ebubekir b. Kuhafe.'
14) Buhari, Ahkam kitabı, İstihlaf kısmı.

c) 60 Yaşlarındaki Halife Ömer Hz. Fatma'nın Kızıyla Evleniyor.

Ömer, miladi 581 veya 586'da doğmuş, nerdeyse Muhammed'in yaşıtı. Hz. Fatma ise miladi 605 veya 609 tarihinde dünyaya gelmiş. Bu durumda, Ömer ile Fatma arasında yaklaşık 25 yıllık bir yaş farkı var. Kaldı ki, Fatma henüz Hz. Ali ile evlenmemiş iken, hem Ebubekir, hem de Ömer ona talip oluyorlar; ancak Muhammed, "**Kızım küçüktür, aranızda yaş farkı vardır**" diyor ve onlara değil de; Hz. Ali'ye veriyor[306]... Denilebilir ki, madem onun için yaş farkı o kadar önemliydi, peki niye diğer kızlarını (Zeynep, Rukiyye, Ümmü Gülsüm) o küçücük yaşta evlendirdi ve hem de Osman onların dedesi durumundaydı. Bunu bu kaynağımda özel bir başlık altında anlatacağım. Şimdilik şunu söyleyeyim: Müslüman kamuoyunda yanlış bir bilgi var: Bir kere Fatma dışındaki kızlar Hz. Muhammed'in değil.

---

15) İbni Asakir, Tarih'ü Medinet'i Dımaşk, 30 ve Muhtasar'u Tarih-i Dımaşk, 13. cilt.
16) A. Razzak, Musannaf, Megazi kısmında; no: 9758 vedevamı. Ebubekir'in halife seçilmesiyle ilgili.
17) Ebni Ebi Asım, el-Ahad ve'l Mesanî, Ebubekir kısmı.
18) İbni Kesir, Bidaye-Nihaye, 5/ 269. Sakife Beni Saide bölümü.
19) Taberi Tarih-i 3/430 Ebubekir kısmı, Sakife Beni Saide.
20) Kenz'ül Ummal, no: 14113.
21) Taberani, Mucem-i Kebir, Aşerei Mübeşşere, Ebubekir kısmı, no: 43.
22) Ebü-l Feda, 'Tarih', Ebubekir kısmında.
23) İbni Ebi Şeybe, Musannaf, no: 38201 ve 38211.
24) İbni Teymiye (661-728), 'Minhac'ü-s Sünne, 8/290 ve devamında.
25) İbni Abdirabbih, 'Ikd'ül Ferid', Sahife beni Saide kısmında.
26) Cahız, el-Osmaniye.
27) Heytemi, Savaik-i Muhrika.

306 a- Ali Nasıf, Tac: Nikah kısmı, 2/287.
b- Nesai, Nikah, 7. bab, no: 3219.
c- İbni Eesir, Üsd. No: 7175.
d- Tabakat-i Ibn-i Sad, cilt 8/463.

Ne gariptir ki, Hz. Fatma'yı alamayan Ömer, günün birinde Fatma'nın kızıyla/yani Hz. Muhammed'in torunuyla evlenir ve bu iki çiftten Zeyd ile Rükiye adlarında iki çocuk dünyaya gelir.

Hz. Ali-Fatma evliliği h. 2. yılında gerçekleştiği zaman, Hz. Ömer en az 40 yaşlarındaydı. Hele Fatma ve Ali'den doğan çocuklar da sırayla Hasan, Hüseyin, Zeynep ve Ümmü Gülsüm olunca, durum daha da farklılaşır. Yani, Ömer'in evlendiği Ümmü Gülsüm, Fatma'nın dördüncü sırada doğurduğu çocuğudur... Halife Ömer bununla hicri 17. yılında evlenir... Bir kere şunu akılda tutmak lazım ki, Hz. Fatma'nın evlenmesinden 15 yıl sonra kızı gelin olur. Peki, bu 15 yıl içinde önce Hasan, daha sonra Hüseyin ve Zeynep dünyaya geldiğine ve daha sonra Ümmü Gülsüm doğduğuna göre; acaba kızcağız evlenirken kaç yaşlarındaydı, kocası Ömer kaç yaşında?

Kabul edelim ki Ümmü Gülsüm, Fatma'nın ilk çocuğu olsun; Hz. Ali-Fatma evliliğinin de hicri ikinci yılında olduğu kesin ve bir yıl da Ümmü Gülsüm'ün anne karnında kalma süresi olsun; o zaman kızcağız 13-14 yaşlarında, Ömer de 55 yaşlarında olmuş olur ki, bu da çok anormal bir farktır... Ama daha bitmedi. Kız kesinlikle Hz. Ali ve Fatma'nın ilk çocuğu değildir. Bir kere bu, konuyu işleyen tarihçiler nezdinde tartışmasızdır. Ondan önce doğan Hasan, Hüseyin ve Zeynep'lere 1'er yıl süre versek, yine en az bu kızın hicri 6. yılında dünyaya geldiği ortaya çıkar. Bu, işin matematiksel yanı. Bir de zaten İslam tarihçileri, bu çocuğun doğduğu yılı yazmışlardır, az sonra bu kaynaklardaki bilgileri sunacağım. İslami eserlerde, "**Ömer'le evlenirken kız henüz ergenlik çağına gelmemiş, çocuklarla oynuyordu. Bu arada Ömer'den sorarlar, sen bu çocuğu ne yapacaksın diye. Ömer, amacım aşk değil; Hz. Muham-**

med'e akraba olmak isterim diyor ve bu evlilik gerçekleşiyor, ayrıca bunlardan iki çocuk da dünyaya geliyor? şeklinde çok net bilgiler var.[307]

Yeri gelmişken, halife Ömer'le ilgili şu hadiseyi de özetlemek isterim. Ömer bir gün, Hz. Muahammed'den dul kalan Ayşe'ye, "**Git kız kardeşin olan Ümmü Gülsüm'ü bana iste**" diyor. Bu ayrı bir Ümmü Gülsüm/Halife Ebubekir'in kızıdır. Ayşe ona, "Gittim söyledim kabul etmedi" diyor. Aslında Ayşe kabul etmiyor; ancak Ömer'e bu şekilde yanıt veriyor. Çünkü bir kere kız daha çocuk, iradesi yok ki. Ayşe o arada durumu Amr b. As'a bildiriyor, bize bu konuda yardımcı ol diyor. Amr Ömer'in yanına varıyor, bu çocuğu ne yapacaksın, her gün senin yanında baba baba diyecek, seni rahatsız edecek diyor. Ömer orada Amr'a, "Bu aklı sana Ayşe verdi değil mi?" diyor; konuyu kapatıyor ve böylece kızcağız Ömer'den kurtuluyor. O arada kız, "Eğer beni Ömer'e verirseniz ben Hz. Muhammed'in kabrine koşar orda bağırırım, elalem bizi seyreder" diyor. Belli ki bunlar Ayşe'nin direktifleridir; yoksa kız daha çocuk, bunları bilmiyor.[308] Hâlbuki Ebubekir 634'te vefat ettiği zaman bu kız henüz annesinin karnındaydı ve Ebubekir öldüğünde Ömer yaklaşık 50-53 yaşlarındaydı...

Demek ki Ömer başarabilseydi bunu da eş olarak alırdı. Yine Ömer halifeliğin son yıllarında, dul kalan Ümmü Eban b. Utbe'yi kendine eş olarak istiyor; kadın, ben bu sert adamı ne yapacağım diyor ve onu kabul etmiyor.[309]

307 a- İbni Sad, Tabakat, No: 4620- 8/463.
b- A. Razzak, Musannaf, no: 10351-354.
c- Zehebi, Siyer-I A'lam, 3/500.
308 a- Asbahani, el-Ağani, 16/31.
b- Hindi, Kenz'ül Ummal. Ümmü Gülsüm md. No: 37590.
c- İbni Esir, El-Kamil, 2/450. Ömer'in ailesi bölümünde.
309 Kur'an'da Kadın ve Hz. Muhammed'in Hanımları adlı yapıtım s. 239

Burada çok ilginç bir örnek daha vermek istiyorum; nasıl olsa Ümmü Gülsüm'ü işleyeceğim, o zaten ana konu.

En başta Buhari'nin anlattığı şöyle bir olay var. Anlatan Muhammed'in eşlerinden Ayşe, şöyle devam ediyor: Eşim Muhammed'le birlikte yemek yiyorduk. O sırada Ömer ordan geçti. Eşim ona, "Buyrun sen de gel" dedi ve geldi. Biz birlikte yemek yerken, onun parmakları parmaklarıma değdi. O sırada biz Muhammed kadınlarıyla ilgili Ahzab suresindeki örtünme, erkekler yanında kalmama ayetleri geldi diyor. Sanırım yoruma gerek yok. Çünkü mesaj gayet net.[310] Bunları anlatmaktan maksat, Ömer'i bu konuda iyi tanımak, gerçekten Muhammed'i sevdiği için mi o kızla evlendi; yoksa o bir bahane mi; buna bir-iki somut örnek vereyim dedim. Zaten Ömer'le ilgili özel bir bölümde daha önce işledim.

Ömer, Muhammed'in torunuyla bu evliliği yapınca da, ancak Muhammed'e yakın olmak, onu çok sevmek niyetiyle yapmak istediğini, net bir şekilde aşk düşünmediğini söylüyordu. Peki, madem böyleyse; o zaman bu ufacık kızın kucağındaki iki çocuk ne, peki ya eğer başarsaydı Ebubekir'in o ufaklığını ne yapacaktı, onun da kucağına çocuk vermeyecek miydi?

Bir taraftan Muhammed ve Ebubekir'in cinayetlerinden sorumlu/bunu yapıyor; diğer taraftan onları çok sevdiği

---

310 a- Buhari, El-Edebü'l Müfred, bab 483, sayfa 381 ve hadis no: 1053. bölüm, erkeğin eşiyle yemek yemesi
b- Heysemi, M. Zevaid, Ahzab sursi tefsiri.
c- Taberani M. Sagir, no: 226. İbrahim bölümü ve M. Vasit, no: 3062. İbrahim md.
d- Tabari, İbni Kesiri Suyuti ve daha birçok müfessir de Ahzab sursi 53. ayet kısmında.
e- Fethü'l Bari, Buhari şerhi. Tefsir bölümü, Ahzab 53. ayet bağlamında. C.8/408.
f- Asbahani, Tarih'ü Ahbar'i Asbahan, İbrahim b. Bendar md. s.192.

için bu küçücük kızları eş olarak alıyor. Fatma'nın başına getirmediği kalmıyor; kadını ve çocuğunu öldürüyor; hatta Ayşe'den aktarılan ve en başta Buhari ve Müslim'de geçen "Fatma hayatta olduğu sürece Ebubekir ve Ömer'e küstü, kırgındı; ayrıca ölünce de vasiyeti üzerine Ali onu gece gömdü ki ne Ebubekir, ne de Ömer cenaze merasimine katılmasınlar" açıklaması da var; şimdi de kendisi 60 yaşlarında, kalkmış Fatma'nın 9-10 yaşındaki kızını almakla Muhammed'e çok yakın olmak istiyorum diyor... Acaba Hz. Fatma duysa ki Ömer onun ölümünden sonra bu ufak kızıyla evlenmiş, çocuk sahibi de olmuş, peki sinir krizleri geçirmez mi? Daha bitmedi; anlatacağım: Kızla tam tanışmak için kız onun yanına gelirken Ömer onun eteğini kaldırıp avret yerine bakıyor![311]

Şimdi de İslami kaynaklardan olayın ilginç yanını sunmaya başlayayım. İnsan anlatmaya utanıyor; ancak insanların bunu bilmesi lazım: Gerçek Ömer'le hayali Ömer birbirinden ayırdedilmeli.

d) Halife Ömer Ümmü Gülsüm'ün Avret Yerine Bakıyor!

Aslında bunu bir kaynağımda detaylıca anlatmıştım;[312] burada şu maksatla bir daha gündeme getiriyorum: Kitap-

311 a- İbni Esir, Üsd, No: 3824, 7175.
b- TDV İslam Ansiklopedisi, 12/219.
c- İbni'l Cevzi, Sıfat-ı Safve, 1/152.
d- Askalani, 1) İsabe, No: 5740, 11583; 2) Tehzib-i Tehzib, No: 2860-12/468.
e- İbni Abdi'l Ber, İstiab, No: 1878, 4057.
f- Halebi, İnsanü' Uyun, age., 3/367.
g- Zehebi, Sireti A'lam..., 2/119.
h- Ali Nasıf, Tac, Fedail, dipnotta, 3/378.

312 Kur'an'da Kadın ve Hz. Muhammed'in kadınları, Ömer'in eşleri kısmında.

ta halife Ömer'le Hz. Ali ve Fatma aralarında olup bitenlere karşı Ömer'in bir de onların bu ufacık kızlarını almasını bir ibret olarak anlatıyorum...

Yaşlarıyla ilgili az önce bilgi verdim. Bunlar evlenirken Ömer yaklaşık 55-58 yaşlarında, kız da 10 yaş civarında. Şu da bilinmeli ki, bu evliliğin gerçekleştiği dönemde Ömer halife ve iş başındadır. Bir gün Hz. Ali'ye, "**Kızın Ümmü Gülsüm'ü bana ver" diyor. tabii ki Ali buna karşı hayret ediyor; ne yapacaksın bu çocuğu diye soruyor? Ömer, bu evlilikten kastım zevk değil; aksine Hz. Muhammed'e akrabalık bağıyla daha yakın olmaktır"** diyor... Hz. Ali, "**Hayır; kızım çocuktur/ergenlik çağına gelmemiş, bir de ağabeyimin çocuğuna/yeğenime vermek istiyorum"** diyor. Bu arada bazıları Ömer'e, "**Aslında Ali bahane uyduruyor, sana vermek istemediği için bu gerekçeleri öne sürüyor**" diyorlar. Ömer teklifinde israr ediyor ve sonuçta Hz. Ali kızını veriyor.

Ben şahsen bunun resmi tarih bilgisi olduğu ve gerçekleri yansıtmadığı taraftarıyım. Edindiğim izlenim, Ömer bu konuda halifelik yetkisini kullanarak bu çocuğu zorla ele geçirmiştir. İddiamı haklı çıkaracak olan da Ömer'in Hz. Fatma ve Ali'nin başına getirdikleridir. Ömer bir yandan daha önce anlattıklarımı onların başına getirecek, diğer yandan Ali kalkıp bu küçücük kızını kendi rızasıyla ona verecek; bu aklın işi olamaz. Bu olup bitenlere karşı aslında kızla Ömer aynı yaşta da olsalar, yine Ali vermemeliydi. Normalde bu mümkün görülmüyor.

Kaldı ki satır aralarından da anlaşılıyor ki, Ömer kızı zorla almıştır.

Çünkü çoğu kaynaklarda Ömer isterken Ali'nin bundan rahatsız olduğu yazılı. Ayrıca kızım küçüktür dediği ifadesi de var. Hatta bu konuda iki çocuğu Hasan, Hüseyin'le ve

amcası Abbas, ağabeyi Akıl ile de istişare ettiği anlatılıyor. Akıl, Hz. Ali'ye çok sert tepki gösteriyor: "Farkında mısın gün geçtikçe gözlerin kör oluyor/sağlıklı karar veremiyorsun" diyor. Daha sonra Ömer bunu duyunca Akıl'a, "Budala, ahmak-beyinsiz" diyor.[313]

Sıra kızı görmeye geliyor: Ömer kızın ergenlik çağına girdiğinden yüz de yüz emin olmak istiyor.

Trajedik bir konu olduğu için, bu bilgileri içeren kaynaklardan bir sürü dipnot olarak vereceğim.

Bu konuda var olan yüzlerce kaynaktan müşterek bir özet vermek isterim. Vereceğim bilgi İslami kaynaklardan, yani resmi tarih; ama yine de ilginç.

Resmi tarih diyorum. Çünkü Ömer, Hz. Ali'den kızı isteyince, Ali, ağabeyi Akıl, amcası Abbas ve oğulları Hasan ve Hüseyin'le konuyu konuşuyor. Akıl çok kızıyor ve Hz. Ali'ye "**Bakıyorum günler, aylar, zaman geçtikçe sen aklını yitiriyorsun. Eğer bu iş olursa şöyle şöyle yaparım. Ve başlıyor elbiselerini çekmeye, sinir olmaya**" şeklinde reaksiyon gösteriyor. Şöyle şöyle yaparım ifadesinin hemen yanında, "Birçok şey saydı" şeklinde sansürlü bir cümlecik var. Hz. Ali ağabeyinin bu çıkışına karşı şu ilginç ifadeyi kullanıyor. "Aslında senin yaptığın kardeş nasihatı değil. Sen Ömer'in kamçısına/kırbacına kafa takmışsın (Ömer hep kamçıyla gezerdi, cariyeleri, hizmetçileri, cenaze için yüksek sesle ağlayan kadınları... kırbaçlardı), o yüzden hayır diyorsun" diyor. Aslında bu kırbaç olayı bazı işaretler veriyor: Demek ki ortada sopa varmış. Bazı kaynaklarda Hasan'ın da Ali'ye karşı sert çıkış yaptığı yazılı. Ama

---

313 a- Nevevi, el-Mecmu, 16/327: Burada Taberani'nin bunu aktardığını ve Bezar'ın aldığını belirtiyor.
b- Mamekani, Tenkih'ül Makal fi ilim-i r-Rical, 3/73.
c- Taberi, Zahair-i Ukba, s.288 vd.

nasıl olsa o henüz çocuk.[314] Buna rağmen Ali'in bu teklife bozulduğu-hoşuna gitmediği ve üstelik de Ömer'e, "Sen bu kızı ne yapacaksın?" şeklinde hayretini dile getirdiği yazılı.

Nihayet Ali, Ömer'le baş edemiyor ve üstelik de pek adet olmayan bir uygulama yapıyor. Herkes gider kızı baba evinde ister; ama Ali kendi kızını Ömer'in ayaklarına kadar gönderiyor. Güya kız çakmasın diye, Ali ona bir aba veriyor ki Ömer'e versin. Ömer kızı görür görmez hemen kucağına alıp öpüyor. Ayrıca eteğini kaldırıp avret yerine bakıyor (Ergenlik çağına gelmiş mi, artık aşk nedir bilir mi diye). Onun bu hareketi kızın zoruna gidiyor. Bu arada kız ona, "**Sen halife olmasaydın ağzını burnunu kırardım**" diyor. Kızın kullandığı bu tabir değişik kaynaklarda aynı anlamda ancak eşanlamlı kelimelerle anlatılmıştır. Örneğin; Çek (elini) anlamında arapçası '**Ersil**' kullanılmış, bırak anlamına gelen (**meh**), halife olmasaydın, yüzüne/gözüne çarpardım anlamında (**Sekk**), gözlerini oyardım (**tems**) ve burnunu kırardım (**Kesr**) terimleri geçiyor İslami kaynaklarda. Kız oradan ayrılırken Ömer, ona, "**Babana söyle kabul ettim, kabul ettim, kabul ettim**" şeklinde üç sefer tekrarlıyor.

Kız geri gelince Ali ne olduğunu soruyor. Olup bitenleri olduğu gibi anlatıyor kız, bir de şunu ekliyor: "**Baba sen beni çok kötü bir yaşlıya gönderdin. Şöyle şöyle yaptı**" diyor. Hz. Ali de, "Kızım seni onunla nikâhladım, artık eşisin" diyor ve ondan sonra düğün oluyor, bu çift evleniyor ve bunlardan Zeyd ile Rukiyye adlarında iki çocukları da oluyor.

---

314 a- Heysemi, Begıyet'ü Raid fi tahkik-i Mec'ma-i Zevaid, Nikâh kısmı 4/499, no: 7430.
b- Taberani, Mucem-i Kebir 3/36, no: 2633.

Kimi rivayetlere göre Ömer kırk bin, kimilerine göre de yüz bin dirhem mehir ücreti vermiş.[315]

Şu dikkatimi çekti: O kadar ağır bir konu olmasına karşı bir İslam düşünürü kalkıp da buna itiraz etmemiş. Mesela İbni Kesir o kadar kaynak yazmış (Kur'an tefsiri, Siyer, tarih gibi) bu konu hakkında şunu diyor: Ümmü Gülsüm, Hz. Muhammed ve Fatma ile Ali'nin kızı olduğu için halife Ömer muazzam bir düğün yaptı, kıza 40 bin dirhem mehir ücretini verdi diyor. Yine İslam otoriterlerinden San'ani bu konuda farklı ve bir o kadar da ilginç bir belirlemede bulunuyor. tabii ki o halifelik hakkında konuşuyor; şöyle diyor: Eğer derlerse ki, halifeliği Ali'den almakla Ebubekir ve Ömer kâfir olmuşlar; ben de derim ki, Hz. Ali de kızı Ümmü Gülsüm'ü bir kâfire (Ömer'e) verdiği için o da bir o kadar kâfirdir. İbni Teymiyye'nin savunması ilginç: Bazıları, Fatma dışında Muhammed'in kızları da onun değildir, Ebu-

---

315 a- Musannaf, küçüklerin evliliği bölümü kısmı, no: 10351-354, 6/162.
b- Muhibbüddin Taber, a) Zahair'ül Ukba, s. 288 ve devamı. b) Taberi, Riyaz'ü Nadre, 2/80.
c- Bağdadi, Tarih-i Bağdat. İbrahim b. Mihran Aşkalani kısmında, no: 3190.
d- İbni-l Cevzi, El-Muntazam fi'l Tarih, Hicri 17. yılı olayları kısmında. cilt 4/237.
e- Şevkani, Neyl'ül Evtar, 6/126. Evlilik teklifi yapılan kıza bakmak kısmına/Nikah bölümü.
f- Zehebi, Siyeri A'lam, 3/500.
g- İbni Hacer Askalani, İsabe, no: 12233. Ümmü Gülsüm kısmında.
h- İbni Abdi'l Berr, İstiab, no: 4204, cilt, 3/423.
i- Safedi, El-Vafi bi'l Vefeyat, 24/272.
j- İbn'il Esir, Üsd'ül Gabe, Ümmü Gülsüm md. Kadın bölümü. No: 7578, el-Kamil, 2/450. Ömer kısmı.
k- İbni Sad, Tabakat, 8/463, no: 4620.
l- Hindi, Kenz, no: 37586-88: Ümmü Gülsüm kısmında.
m- Kandehlevi, Hayat-i Sahaba,Ahmet Meylani ter. 3/319.
n- Beyhaki, Sünen, no: 13162, cilt, 7/64.
o- Prof. İbrahim Canan, Kütüb-i sitte, 15/527.

bekir ve Ömer halifeliği zorla ele geçirmişlerdir, Ömer Hz. Ali'nin kızını gasp etmiştir diyorlar. Bunları söyleyenler hep dine iftira edenlerdir, bu yalandır, bunlara inanılmaz şeklinde bir savunma yapıyor.[316] Yani, Ömer neden bu küçük yaştaki çocuğu aldı şeklinde bir tartışma değil de; eğer Ömer kâfirse niye Ali kızını bir dinsize verdi şeklindedir. Burada yine kızcağızı düşünen yok: Niye bu yaşta, suçu neydi, kimse bunu sormuyor. Savunma da yapmıyorlar diğer konular kadar. Çünkü söz konusu bir kadın. Dolayısıyla Kur'an mantalitesine göre zaten kadın kısmı emtiadır, erkek için vardır ve normaldir. O yüzden bu konuya fazla takılmıyorlar...

Ömer'in kızı zorla aldığı bir gerçektir. Zaten kimi kaynaklarda, İslam'da ilk gasp edilen kız çocuk budur şeklinde net ifadeler de vardır.

İbni Teymiyye'nin de farklı bir niyetle değindiği gibi, Ömer'in bu kızla evliliğini bir gasp olayı olarak değerlendirenler de var. Özellikle Şia kesimi buna veryansın ediyor. tabii ki bunun tasvip edilecek bir tarafı yok. Demek ki o zaman ya kız çocuklarına böyle bakıldığı, değer verilmediği için Hz. Ali de direnmemiş, ya da direnmiş ancak Ömer'le başedemeyince/ vermek zorunda kalmıştır; çünkü belirtiler ortada.[317]

Şu da birçok tarihçi tarafından ortak olarak anlatılıyor; hem de zevkle: Hem kız ergenlik çağına gelmemişti, çocuktu diye yazıyorlar, hem de hemen düğün yapıldı şeklinde açıklama yapıyorlar. Zaten Ömer'in fazla da zamanı

---

316 a- İbni Kesir, (h.774.ö) 'Bidaye-Nihaye', Hz. Muhammed'in evlatları kısmında, c. 5/331.
b- San'ani (h.562.ö),'El-Ensab', 1/207.
c- İbni Teymiyye (h.728.ö), 'Minhac'ü-s'Sünne', 4/493.

317 Ebu Muaz İsmaili, 'Kitab'ü Zevac-i Ömer b. Hattab min Ümmi Gülsüm binti Ali b. Ebi Talib'adlı eser gibi.

yoktu; kızla 6 yıl yaşıyor ve öldürülüyor. Bu süre zarfında bir de bu çocuğun kucağına iki çocuk bırakıyor ve bu evliliğin adı da Muhammed'i çok sevmek oluyor.[318]

Hz. Ali her ne kadar mecburi olarak onay vermişse de, aynı zamanda bu konuda kendisinin de sicili pek temiz değildir. Çünkü bakıyoruz aynı şeyleri o da yapmıştır. Bilindiği gibi Hz. Fatma hayatta olduğu sürece Ali tek evliydi. Başka kadınla evlenmek için girişimde bulunduysa da Muhammed buna engel olmuştu.

Ama Muhammed ve Fatma'nın ölümlerinden sonra o da rekor düzeyde çok evlilikten geri kalmamıştır. Küçük bir örnek vereyim. İsmail Ebü'l Kasım, el-Envar adlı kitabında Hz. Ali'nin 32 çocuğunun isimlerini ve annelerini yazıyor. Yine Ya'meri 29 çocuk diyor. Muhibbüddin Taberi gerek Riyad'ü Nadre ve gerekse Zahair'ül Ukba adlı eserlerinde 32 çocuğun isimlerini veriyor. Yine İbni'l Cevzi Sıfat-i Safve adlı yapıtında (c.1/309) 33 çocuğun isimlerini, annelerinin isimleriyle birlikte yazıyor ve daha niceleri. Anlaşılan, o dönem için çok eşlilik ve hele aşırı derecede ufak olan kızları almak yaygın ve hatta kültürün bir parçası. Demek ki kız çocukları üzerlerinde insan organları tam belli oldu mu hemen evlendirilirdi.[319]

318 İbni'l Cevzi, Muntazam, 4/237, h. 17. yılı olayları kısmında.

319 Hz. Ali'nin çocukları:

1- Hasan, Hüseyin, Zeynep, Ümmü Gülsüm ve Muhsin Hz. Fatma'dan.
2- Muhammed Hanefi, Havle binti Ca'fer'den.
3- Ubeydullah, Ebubekir Leyla binti Mesut'tan.
4- B. A'bbas, Osman, Ca'fer, Abdullah Ümmü'l Benin binti üzam'dan.
5- K. Muhammed Ümmü Veled'den.
6- Yahya ve Avn adlarında iki erkek çocuk Esma binti Amis'ten.
7- B. Ömer, Rukiyye Seh'ba'dan.
8- O. Muhammed Ümame binti Ebü'l As'tan.
9- B. Remle ve Ümmü'l Hasan Ümmü Sait'ten.

Konuyu, Bağdadi'nin tarihine yazdığı kızın bir cümlesiyle bitirmek istiyorum. Hz. Ali, Ümmü Gülsüm'ü Ömer'e gönderirken, Ömer çok memnun kalır ve kız ondan ayrılınca da, "Babana söyle Allah razı olsun, çok memnun oldum, çok memnun oldum, çok memnun oldum" şeklinde üç sefer bu cümlesini tekrarlar.[320] İşte halk nezdinde bilinen Ömer'le bilinmeyen Ömer arasındaki fark budur. Ben bu trajik, insanın asabını bozan konularla ilgilene ilgilene iyi bir feminist oldum desem mübalağa olmaz!

10- Ümmü Hani, Meymune, K. Zeynep, Remle, K. Ümmü Gülsüm, Fatma, Emame, Hatice, Ümmü Hiram, Ümmü Ca'fer, Cemale, Nefise, Ümmü Seleme ve bir kızdan daha söz edilir; işte bunların Farklı farklı anneleri var diye geçiyor islami kaynaklarda. Örneğin, Tarih'ül Hamis, 2/283 ve Sıfati Safve 1/309. Toplam 34 çocuk çıkıyor ortaya. Tabii ki Muhsin baskında düşürülmüştü; bunu da belirteyim.

320 Bağdadi (ö.463.h), Tarih-i Bağdat. İbrahim b. Mihran Askalani kısmında, c.7/126, no: 3190.

YEDİNCİ BÖLÜM

HZ. MUHAMMED'İN ÇOCUKLARI VAR MIYDI?

Söz Fatma-Ali ve kızları Ümmü Gülsüm'den açılmışken, en az bunlar kadar zorluk çeken ve güya Muhammed'in çocukları sayılan diğerleri hakkında da bazı bilgiler vermek isterim. Bunlarda da bir o kadar bilinmeyenler vardır.

Bu başlığa bakılınca ilk etapta basit görülebilir; ancak o kadar da değil. Nedense bu konu bile İslam tarihçileri tarafından çarpıtılmış ve gerçek dışı bir şekilde bilgi verilmiştir. Yediden yetmişe hangi Müslüman bu konuda konuşsa Hz. Muhammed'in erkek ve kızlarının isimlerini bülbül gibi anlatır; ama ne yazık ki bu isimler Muhammed'in çocukları değildir. Nasıl mı? Bu başlık altında anlatacağım.

Hz. Muhammed ve diğer suikastlarla bu olayın ne ilgisi var, niye bu kitapta bu konu işleniyor, denilebilir. Sebebi şu: İslami kesim bu basit konuda bile işi ne kadar farklı boyutlara çekmiş, bunu okurla paylaşmak istedim. Yani bu basit örnekten ibret almak için bunu da buraya aldım. Ayrıca önemli bilgiler de var; faydalı olacağı kanısındayım.

Bilinsin ki İslam tarihinde bu çok önemsiz konuda yapılan çarpıtmalar, aslında önemli konularda ne kadar gerçek dışı şeylerin yazıldığının bir göstergesi ve kanıtıdır.

Burada Muhammed'in kız çocukları hakkında her yönüyle bilgi vermeye çalışmıyorum; ancak önemli gördüğüm ve gözlerden hep uzak tutulan bir konuya açıklık ge-

tirmeye çalışıyorum. Her nedense bugüne kadar bir İslam düşünürü konuya ilişkin var olan bu çok açık çelişkiler hakkında bir yorum yapmamıştır.

Bu anlattıklarımdan şimdilik bir şey anlaşılmayabilir. O yüzden fazla uzatmadan konu nedir, ne değildir hemen anlatmaya geçeyim.

Bilindiği gibi, İslam kültüründe meşhur olan şu: İslam lideri Muhammed'in ilk eşi Hatice'den Zeynep, Rukiye, Ümmü Gülsüm ve Fatma adlarında dört kız, Kasım ve Abdullah adlarında da iki erkek çocuk dünyaya gelir. Bu kızların üçü ile iki oğlan Muhammed'den önce vefat eder; ancak Fatma babasından sonra birkaç ay daha yaşar.

İlk önce konuya ilişkin bir durum tespiti yapmam lazım. İslami kaynaklarda yaygın olan görüş şu: Muhammed **25** yaşında iken, daha önce de iki erkekle (1- Ebu Hale Temimi (Hind), 2- Atik b. Abid/ya da Atik b. Aiz Mahzumi ile) evlenip sonra dul kalan **40** yaşlarındaki Hatice ile evlenir. Muhammed-Hatice çiftinden de yukarıda isimleri sunulan çocuklar dünyaya gelir; bir de Muhammed'in, Marya adındaki cariyesinden İbrahim isminde bir erkek çocuğu olur ve yaklaşık 16 aylık iken o da vefat eder. Zaten tüm çocukları da ondan önce ölmüş; ancak az önce de belirttiğim gibi Fatma ondan sonra birkaç ay daha yaşamıştır.

İslami kaynaklarda yaygın olan bilgi bu; ancak kimi İslam tarihçilerine göre Hatice ile Muhammed'den sekiz çocuk dünyaya gelmiş, kimilerine göre dokuz çocuk, hatta **11** diyenler de var ve şöyle sıralarlar: Kasım, Abdullah, Abdülmenaf, Tayyip, Mütayyip, Tahir, Mütahhir adlarında 7 erkek çocuk, Zeynep, Rukiye, Fatma ve Ümmü Gülsüm adlarında da dört kız çocuk (hepsi Muhammed-Hatice'den). Bunlardan Tayyip ile Mütayyip ikiz, ayrıca Tahir ile Mütahhir'in de ikiz olarak dünyaya geldiklerini, yani daha önce

genç iken evlendiği o iki eşten pek çocuk sahibi olamayan bir Hatice, kırkından sonra Muhammed'le evlenince maşaallah iki kez çift doğurur.[321]

Bu çocukların doğumlarıyla ilgili İslami eserlerde farklı bilgiler var; bunu kısaca belirteyim.

Kaynaklarda genel kanı, Muhammed'in kızlarının peygamberlikten önce doğmuş olmalarıdır; ancak bazı ünlü İslam düşünürleri farklı yönde bilgi vermişler. Onlardan bir özet vermek istiyorum.

Heysemi bir rivayetinde, Kasım, Zeynep dışında diğerleri Muhammed, peygamber olduktan sonra dünyaya gelmişler diyor. D. Bekiri bu konuda çok net konuşuyor, Rukiye-Osman evliliği İslam'dan önce olmuştur diyor. Yine Kastalani, kimi rivayetlere göre Muhammed-Hatice'den 12 çocuk doğduğunu bunlardan A. Menaf dışında hepsinin de Muhammed peygamber olduktan sonra dünyaya geldiklerini aktarıyor.

Yine A. Menaf dışında hepsinin peygamberlikten sonra doğduğuna ilişkin Makdisi'nin de rivayetleri var: Kasım, Abdullah, Zeynep, Rukiye, Fatma, Ümmü Gülsüm bunların hepsi İslamiyet'ten sonra doğmuşlardır diye yazıyor... İbni Kesir Bidaye-Nihaye'de Zübeyir b. Bekâr'dan alıntı yaparak, Abdullah, Ümmü Gülsüm, Fatma ve Rukiye'nin peygamberlikten sonra doğduklarını ifade ediyor.

Yine meşhur tarihçi İbni Asakir, İbni Abbas'tan aktararak şunu diyor. Muhammed'in çocuğu ölünce kimileri kendisine, '**Kısır adam**' lakabını takıyorlar. Bu yüzden Kevser suresinin son ayeti iniyor ki, "**Seni kıskanan ancak kendisi kısırdır**" diyor ve bundan sonra artık diğer çocuklar

321 a- Tarih'ül Hamis, 1/272-275.
b- İbni Asakir, Tarih'ü Medinet'ü Dımaşk, 3/132.
c- İbni Kesir, Bidaye-Nihaye, 5/330.

doğmaya başlıyorlar diye bir hadis aktarıyor. tabii ki bu yazarlar farklı rivayetler de yazmışlar; ancak bunlar arasında bu kızların İslamiyet'ten sonra doğdukları görüşü de var. İşte bu görüşe göre şu demek oluyor ki, Muhammed kırk yaşını, Hatice de elli beş yaşını geçtikten sonra ancak bu çocuklar doğmaya başlamışlar. Hatice 55'te başlamışsa, menopoz bir yana; bir kere kalan ömür (7 yıl) bu çocukları doğurmaya nasıl yetmiş; merak konusu! Çünkü bu görüşe göre hepsi Hatice'nin 55'inden sonra doğmuşlar. Hele tümünü de bir seferde doğurmadığına göre, gerçekten büyük yalan.[322] Bu farklı görüşü belirttikten sonra şimdi de bu kızlar hakkındaki bilginin detaylarına geçeyim.

a) Zeynep

Muhammed'in kızlarından Zeynep, teyzesinin oğlu Ebü-l As/Lakit ile evlenir. Bu evlilik, Muhammed henüz peygamber olmadan gerçekleşir. Prof. Dr. Rıza Savaş bunu kaynağında anlatırken şöyle der: İslam'dan önce bazı ailelerde, anneler kız çocuklarını evlendirirdi. Mesela; henüz Muhammed peygamber olmadan, Hatice'nin kendi kızı Zeynep'i kız kardeşinin oğlu Ebu'l As ile evlendirmesi ve Muhammed'in buna ses çıkarmaması örnek gösterilebilir diyor. Ama aynı Rıza Savaş gibi ilahiyat akademisyenleri şunu görmüyorlar: Madem Muhammed 25 yaşında evlendi ve ondan sonra bu kız dünyaya geldi; kırk yaşında da peygamber olduğuna göre, peki bu kızcağız peygamber-

322 a) Makdisi, el-Bed'ü ve Tarih, 4/139 ve 5/16.
b) Kastalani, Mevahib... 1/39.
c) Tarih-i Hamis, 1/272 ve sonrası.
d) İbni Kesir, Bidaye-Nihaye, 5/329. Muhammed'in çocukları bölümünde.
e) Heysemi, M. Zevaid, 9/217, no: 15244.
f) İbni Asakir, Muhtasar'u Tarih-i Dımaşk, Evlad-i Nebi kısmında, 2/263-64.

likten önce evlenirken kaç yaşlarındaydı diye hiç sorgulamıyorlar! Maalesef hiçbir İslam mütefekkiri bu çelişkilere değinmemiştir. Bunun da nedeni, ya evlenen bir kadında yaşın küçük olmasına bakmayıp bunu normal karşılamak, ya da yorum yapmaktan kaçınmak.

Yine konuya ilişkin Diyanet işleri başkanlığınca terceme edilen Tecrid-i Sarih'te şu var: Henüz Muhammed'e peygamberlik gelmeden Hatice bir gün Zeynep'i kendi kızkardeşinin oğluna teklif eder. Muhammed de buna ses çıkarmaz/onay verir ve bunlar evlenir şeklinde bir bilgi veriliyor. Burda da diğer kaynaklarda olduğu gibi kızın evlendiği tarih, peygamberlikten önce; yalnız yaşı konusunda bir açıklık yok.[323]

Daha önemlisi, birçok İslami kaynakta, bunların doğum tarihleri bile yazılmış. Mesela; Muhammed 30 yaşında iken Zeynep, 33 yaşında iken Rukiye, bundan sonra Ümmü Gülsüm ve yine Muhammed 35 yaşında iken Fatma dünyaya gelmiştir şeklinde çok net açıklamalar var. Hatta İbni Hacer Askalani, "**Zeynep peygamberlikten çok az bir süre önce doğmuş; ancak bu sürenin 10 yıl önce olduğunu söyleyenler de vardır**" diyor. Zehebi, Zeynep'in hicri sekizinci yılında vefat ederken 30 yaşında olduğunu yazmış. tabii ki bu durumda, Muhammed 13 yıl Mekke'de peygamberlik yapmış, 8 yıl da Medine'de yapınca bu kadın ölüyor. Demek ki Muhammed peygamber olduğu sırada kadın 9 yaşlarında ve sayısız kitaplarda geçiyor ki, İslam'dan önce de evlenmiş.[324]

---

323 a- Prof. Dr. Rıza Savaş, Hz. Muhammed devrinde Kadın. S. 35. Burada Taberi tarihinden alıntı yapar.
b- Dulabi tarafından el-Zürrüyyet'ül Tahire adlı yapıtında da geçiyor. 1/5.
c- Diyanet, Tecrid-i Sarih Diyanet tercemesi, no: 313 ve 625.

324 a- İstiab, Zeynep, no: 3360, Rukiye no: 3343 ve Ümmü Gülsüm no: 4201.
b- Üsd'ül Gabe, Zeynep kısmında.

Muhammed peygamber olup Medine'ye geçtiği zaman, Zeynep-Ebü'l As ikilisinin evliliği Mekke'de yine devam ediyordu. Zeynep'in eşi, Mekke'nin ileri gelenlerinden, güvenilir bir kişi, maddi bakımdan zengin ve tüccardı. O yüzden etrafındaki insanlar ona, "Zeynep'i boşa, sana istediğin kızı getiririz. Çünkü hem maddi, hem de manevi olarak önemli birisin. Dolayısıyla birçok kız seni ister" diyorlar. Buna rağmen adam onlara olumsuz yanıt veriyor ve evlilikleri devam ediyor. Hatta tarihçi-müfessir Taberi ve İbni Hacer Askalani, "**Peygambere rağmen bunlar birbirlerinden ayrılmadılar, seviyorlardı birbirlerini**" diyorlar.[325]

Burada aşırı sevgilerine somut bir örnek vereyim: Hicri ikinci yılında meydana gelen Bedir savaşında, Zeynep'in eşi müşrikler safında yer alır ve sonuçta Müslümanlara esir düşer. Zeynep onun esaret haberini alınca Hatice'nin, evlilik esnasında kendisine hediye olarak verdiği gerdanlığını çıkarıp Muhammed'e ve Müslümanlara fidye olarak gönderir ki, eşini serbest bıraksınlar. Muhammed bunu duyunca kocasını karşılıksız olarak bırakır ve güya ona, "**Sen de git kızımı gönder**" der ve adam da buna söz verir, gerekeni yaparım der.[326]

Muhammed böyle bir torpili başka bir savaşta sütkardeşi için de yapmış. Esir alınanlar arasında onun sütkarde-

---

c- Tarih-ul Hamis, 1/273-75. Burada İbni İshak'ın da, Muhammed 30 yaşında iken Zeynep doğmuş rivayetini alır.
d- Askalani, İsabe, Zeynep md. No: 11354.
e- Nihayet'ül Ereb, 18/212.
f- Zehebi, Siyer-I A'lam, 1/334 ve sonrası.

325 a- Taberi Tarih-i, 2/468 Bedir harbi kısmında.
b- Askalani, İsabe, Zeynep md. No: 11354.

326 Tecrid-i Sarih, Diyanet tercemesi, no: 313 hadisin açıklama kısmında. Ayrıca tabakat kitaplarında sıkça işlenir.

şi bir kadın da bulununca, onları affetmiş! İşte bu olaydan sonra Hz. Muhammed'in kızı Zeynep'le eşi birbirlerinden ayrılmak zorunda kalırlar. Çünkü az önce de belirttiğim gibi, adam esaretten kurtulunca Zeybep'i Medine'ye göndermeye söz vermişti. Mekke'ye gelince Zeynep'i birilerine teslim edip gönderir. Böylece Zeynep babasının yanına Medine'ye gitmek için yola koyulur.

Ancak Zeynep'in bu şekilde, eşinin Muhammed'e esir düşmesi sonucu yapılan pazarlıklar yüzünden gitmesi ve giderken de gündüz, herkesin gözünün önünde yola çıkması, tabii ki Mekke müşriklerinin zoruna gitmiştir: Hani hem savaşta bizi mağlup etti, esirlerimizden fidye aldı, hem de namusumuzu bizden alacak diye düşünerek Zeynep'in gitmesini istememişlerdir. Normalde Ebü-l As'a, "Eşini boşa" diyorlardı; ancak burada ayrılık nedeni farklı olunca zorlarına gitti. O yüzden Zeynep yola çıkınca, Hebbar b. Esved adında bir kişi ona baskın düzenledi ve yere düşen kadının kaburgası kırıldı. Eski eşinden hamileydi ve çocuğunu da düşürmüştü. Zeynep aldığı darbeler ve kan kaybı sonucu gitgide ağırlaştı. Bu olay onun vefatına neden olmuştur.[327]

Kadın henüz hayatta iken yaklaşık 170 kişilik bir Müslüman grubu onun eski eşinin de içinde bulunduğu bir Mekkeli ticaret kafilesinin yolunu kesti. Eşi kurtulmayı başardı ve kaçıp Medine'ye gitti, bir gece gizlice eşine sığındı;

---

327 a- Tarih-ul Hamis, 1/274.
b- İstiab, Zeynep kısmı, no: 3360.
c- İbni Kesir, Bidaye-Nihaye, 5/330.
d- Askalani, İsabe Zeynep md. No: 11217.
e- Dulabi, Zürrüyyet-i Tahire, 1/59-65.
f- Mas'ab Zübeyri,Neseb'ü Kureyşin. s. 21 ve sonrası.
g- İbni Hişam, Sire, 2/293 ve sonrası, Bedir kısmında.
h- Belazuri Ensab'ül Eşraf, 2/23 ve devamında.
l- D.bekıri, Tarih-i Hamis, 1/274.

Zeynep, Muhammed'e bile danışmadan yüksek sesle, eski eşinin geldiğini, kendisine sığındığını ve onu affettiğini halka ilan etti. Haberiniz olsun, ona kimse dokunmasın dedi. Muhammed bunu duyunca sevindi, güya Zeynep'in eşi de artık o andan itibaren Müslüman olmuştu ve Medine'de yaşamlarını sürdürdüler.

Bu ikiliden Ümame adında bir kız, Ali adında da bir erkek çocuk dünyaya geldi. Oğlan küçük yaşta vefat etti; ancak kız büyüdü ve teyzesi Hz. Fatma'nın vefatından sonra Hz. Ali ile evlendi.[328] Bu kızcağız da Hz. Ali ile evlenirken kaç yaşlarındaydı, yaşı evlilik için uygun muydu diye kimse düşünmemiş, bunun üzerinde durmamıştır. Ben de detaylı olarak üzerinde durmayacağım. Ancak şu var ki, Ümame ile Hz. Ali arasında yaş farkı çoktu. Küçük bir ipucu verip geçeyim. En başta Diyanet'in terceme ettiği Tecrid-i Sarih no: 313'te şu var: Muhammed namaz kılarken bu kız öylesine küçüktü ki, bazen namaz kılarken Muhammed'in sırtına tırmanırdı. Ayrıca bu açıklama en başta Buhari ve Müslim olmak üzere diğer hadis kaynaklarında geçmektedir.[329]

Şu hatırlatmayı yapmakta yarar var: Namaz, henüz Muhammed Medine'ye hicret etmeden yaklaşık birbuçuk yıl önce, onun Mirac'a çıkmasıyla farz kılındı. Fatma da hicri 11. yılı vefat ettiğine göre, kızcağızın hangi yaşta evlendiği tahmin edilebilir.

---

328 a- Tabakat, 7/258 ve dv. no: 4086.
b- D.bekiri, Tarih-i Hamis, 1/273.
c- Mas'ab Zübeyri, Neseb'ü Kureyşin, s. 158 ve 219.
d- İsabe, no: 11354.

329 a- Buhari, Edeb 18. bab. Müslim, Mesacid, 42. bab. Ebudavud, Namaz, 165. bab. Nesai, Mesacid, imame ve Sehiv kısımlarında.
b- İsabe, Zeynep kısmında, no: 11354.

Ali ile evlendikten sonra zaman içinde bir gün Ali ona, "**Korkarım ki ben ölünce Ebu Süfyan oğlu Muaviye sana talip çıksın! Bu durumda beni dinlersen Nevfel oğlu Mugire ile evlen**" dedi. Daha sonra Hz. Ali öldürülünce kadın Mugire ile evlendi. Evet; bu açıklama Diyanet'in tercemesinden ve tabii ki aynı zamanda diğer birçok İslami kaynaktan. Demek ki kocanın kendi ölümünden sonra hanımına eş bulması onlara göre normal bir öneriymiş![330] Muhammed ise hanımlarına, ben ölsem bile artık size evlilik yok demiştir![331]

b) Rukiye ve Ümmü Gülsüm

Muhammed'in kızlarından Rukiye, babası henüz peygamber olmadan (yani 40 yaşın altında iken), Ebu Leheb'in oğlu '**Utbe**' ile evlendirilir. Kızlarından Ümmü Gülsüm de peygamberlikten önce Ebu Leheb'in bir diğer oğlu **Uteybe** ile evlendirilir. Yani iki kardeş bacanak olur. Yaygın olan kanaat, Muhammed peygamber olunca yine bu evlilik devam eder; ta ki Ebu Leheb hakkında Kur'an'daki Tebbet suresi oluşuncaya kadar. İşte bu sure inince, Ebu Leheb ve hanımı Ümmü Cemil kendi oğullarına, "**Muhammed'in kızlarını boşayın**" derler. Bu surenin anlamı şu: "**Ebû Leheb'in elleri kurusun. Zaten kurudu (1). Ona ne malı fayda verdi, ne de kazandığı (2). O, bir alevli ateşe girecektir (3), Boynunda bükülmüş hurma liflerinden bir ip olduğu halde sırtında odun taşıyarak karısı da o ateşe girecektir**. (4-5) Bu Tebbet suresi, iniş sıralamasında Kur'an'ın 114 suresi içinde altıncı sırada. Yani peygamberliğin hemen ilk yıllarında oluşan bir sure.

---

330 Tecrid-i Sarih, no: 313,cilt 2/453. İsabe, no: 11354 ,Zeynep md. 10954, Ümame md.

331 Ahzab, 6 ve 53.

Tekrar ediyorum, bu sure ininceye kadar, Muhammed'in kızlarıyla Ebu Leheb'in oğulları arasındaki evlilik devam etmiştir; tıpkı Zeynep'le eşininki gibi. Ancak bu sure inince; artık Ebu Leheb ve eşi Ümmü Cemil'in canına tak eder/dayanmazlar, oğullarına, "Bu adamın kızlarını boşayın" derler. Ayrıca Mekkeliler de Ebu Leheb'in bir oğluna, "Muhammed'in kızını boşa" diye teklifte bulununca o, "Eban bin Sait bin As'ın kızını bana getirirseniz ben kabul ederim" yanıtını verir. Sonuçta onlar da şartını kabul ederler ve zaten anne-babanın da bu konuda teklifleri vardı; bu yüzden Rukiye ile Ümmü Gülsüm'ü boşarlar.

Burada İbni Hacer, "Rukiye peygamberlikten önce Ebu Leheb'in oğluyla evlendirilir, İslamiyet gelince ayrılırlar ve bu kez de Osman'la evlendirilir" diyor. Hatta farklı rivayetler de var Rukiye'nin Ebu Leheb'in oğluyla evliliği konusunda. O da şu: Rukiye Utbe ile evlendirildikten sonra bu evlilik devam eder, ta ki kocası ölene kadar. Daha sonra da Osman'la evlendirilir. Kimi rivayetlere göre Osman bu kadını döver ve bundan dolayı o genç yaşta vefat eder.[332]

Burada ilginç bir durum daha var. Dulabi gibi bazı siyer/tarih yazarları, Osman, Rukiye ile evlenince Muhammed henüz peygamber değildi, diyorlar. Bu durumda bu kızların Ebu Leheb'in çocuklarıyla evlenmeleri ancak hayal olur veya bunlar Osman'dan önce Ebu Leheb'in çocuklarıyla evlenmişse, o zaman bunların ayrılma nedeni din değil; başka bir şey olmalı. Ancak bu kızların Ebu Leheb'in

332 a- Tabakat, 7. cilt, no: 4087-4088.
b- Dulabi, El-Zürrüyyet'ül tahire, s.1/56 vd.
c- Taberi Traih, 2/468.
d- D.bekiri, Tarihü Hamis, 1/273.
e- Belazuri, Ensab, 2/23 vd.
f- İbni Hacer, İsabe, no: 11354. ve 11318 Rukiye md.
g-Tarih'ü Ehli'l Beyt, s. 92

çocuklarıyla evlilikleri konusunda İslami kaynaklarda hemen hemen fikirbirliği var ve Tebbet suresinin onların boşanmalarına neden olduğu görüşü yaygın. Ki bu durumda artık peygamberlik vardı. O yüzden Osman'ın da peygamberlikten önce bununla evlendiği fikri, dengeleri altüst eder.

D. Bekiri, Dulabi gibileri ya bu kızların Ebu Leheb'in çocuklarıyla evliliklerini inkâr etmeli -ki bu inkâr edilemez- veya başka neden göstermeleri gerek. Çünkü bunlara göre eğer Ebu Leheb'in çocuklarıyla olan evliliklerini de kabul edip İslam'dan önce gerçekleştiği görüşü benimseniyorsa, o zaman bu kızların İslam'dan önce iki kez evlendikleri söz konusu ve doğum tarihleri de belli: Rukiye, peygamberlikten 7 yıl önce dünyaya gelmiş, Ümmü Gülsüm de ondan sonra doğmuş. İşte bu 5-6 yıllık ömürle nasıl iki kez evlenmişlerdir; bu imkânsız bir şey. İşte görüldüğü gibi öyle kötü-beceriksiz bir tarih hazırlamışlar ki, insan ne yapacağına, nasıl doğruyu bulacağına şaşıyor.[333]

Görüldüğü gibi konu çelişkilerle dolu; zaten ben de bu anormal durumları tespit etmeseydim, böyle bir kitap yazmam söz konusu olmazdı.

Muhammed daha Mekke'de iken Müslümanlar bir-iki kez Habeşistan'a hicret eder. Birincisi Muhammed 45 yaşında iken gerçekleşir, diğeri de 46 yaşlarında iken. Her iki seferde de halife Osman'la eşi ve aynı zamanda Muhammed'in kızı diye iddia edilen Rukiye de vardı. Bu kadın hamileydi ve yolda gemiyle giderken çocuk düşürmüştür veya çocuğu doğurduktan sonra bir horoz çocuğun gözüne

333 a-Dulabi, el-Zürrüyet'l Tahire, 1/72. no: 63 Rukiye kısmında.
b-Tarih-i Hamis, 1/406. Ayrıca Moğultay'ın da bunu söylediğini yazıyor yazar: 1/275.
c-Muhibbüddin Taberi, Zehair-ül Ukba, 162

vurmuş, gözünü çıkarmış ve çocuk ölmüştür. Rukiye, daha sonra Medine'ye geçti ve hicretin ikinci yılında orada vefat etti. Kimi kaynaklarda Osman'ın onu dövmesi sonucu vefat ettiği iddia ediliyor. Bunu az önce de belirttim.[334]

Rukiye'nin ölümü üzerine Osman dul kaldı, bu kez halife Ömer kendi kızı Hafsa'yı ona teklif etti; ancak Osman cesaret edemedi. Çünkü Muhammed'in de Hafsa'ya talip olduğunu öğrenmişti. Muhammed haberi duyunca çözümü buldu: Hafsa benim olsun, Osman'a da ikinci bir kızımı (Ümmü Gülsüm'ü) vereceğim dedi ve bu şekilde anlaştılar: Hafsa Muhammed'e, Ümmü Gülsüm de Osman'a... Bu evlilik Medine'de, Bedir harbinden sonra gerçekleşti. Çünkü o tarihe kadar Rukiye yaşıyordu, onun ölümünden sonra bu ikinci evlilik gerçekleşti.

Yalnız burada bilinmeyen bir şey var: Fatma, Rukiye ve Zeynep'in ne zaman, nasıl Mekke'den Medine'ye hicret ettikleri İslami kaynaklarda anlatılıyor; ama Ümmü Gülsüm'le ilgili bu konuda herhangi bir bilgiye rastlamadım: Acaba ne zaman ve kimle Medine'ye gitmiş? Yalnız şöyle bir bilgi var; ancak bu da muğlâk: Hz. Ali, Muhammed'den mektup alınca -Siz de Medine'ye gelin diye- o, yanına Fatma'ları ve Ümmü Eymen adındaki kadınla Ebu Vakıd Leysi adında bir erkeği alıp yola çıkar. Fatma'lar da Hz. Fatma, Esed b. Hişam kızı Fatma, Zübeyir b. Abdülmuttalib kızı Fatma ve Muhammed'in amcası Hamza'nın kızı Fatma'dır.

334 a- Üsd, Rukiye md.
b- İbni Asakir, Tarih'ü Medinetüi Dımaşk, 3/127.
c- El-Makdisî' (ö.355)el-Bed'ü ve'l-Tarih, 5/17.
d- Tehzib'ü Tarih-i Dımaşk, 1/298.
e- Muhibbüddin Taberi, Zehairü'l Ukba. 163.
f- Nüveyri,Nihayet'ül Ereb, 18/212.
g- Askalani, İsabe, no: 11181 Rukiye md.
h- İbni Abdil Ber, İstiab, Rukiye md. No: 3343.

Ayrıca Müslümanlardan fakir-fukara, zayıf olanlar Ali ile beraber yolculuk yaparlar. Demek istediğim, burada Ümmü Gülsüm için biraz şüphe var: Acaba o da bunlarla mı gitmiş diye. Fakat burada da hiçbir işaret yok. Yabancı olan Fatma'lar bile sayılıyor; ama bu kızcağız yok. Neyse bu o kadar önemli değil; yalnız konuyu karıştırınca herkesin nasıl hicret ettiğini gördüm; sadece bundan söz edilmemiş, o yüzden açıklama yapmak zorunda kaldım. Bu kadın hicretin dokuzuncu yılında Medine'de vefat etmiştir.[335]

Muhammed bu kızları Osman'la evlendirirken de çok enteresan açıklamalar yapmıştır. Bunlardan birkaçını sunayım.

İlkin Rukiye'yi Osman'a verirken şunu söylüyor: Cebrail bana Allah'tan vahiy getirdi ki Allah demiş kızını Osman'a ver, ben de buna dayanarak veriyorum. Daha sonra Rukiye ölünce bu kez aynı vahiy olayını ikinci kızı Ümmü Gülsüm için kullanır, burada da ben Allah'tan aldığım vahiyle kızımı Osman'a veriyorum der. Zamanla bu da vefat edince, bu sefer şuna benzer açıklamalar yapar: Üçüncü bir kızım olsaydı onu da Allah'ın vahyiyle Osman'a verirdim. Diğer bir sözünde, on kızım olsaydı hepsini Osman'a verirdim: Biri öldü mü diğerine başlardım; ta ki hepsi bitene kadar. Başka bir sözünde, kırk kızım olsaydı hepsini Osman'a verirdim. Diğer bir hadisinde, yüz (100) kızım olsaydı yine Allah'ın emriyle Osman'a verirdim demiştir.[336]

---

335 a- İbni Abdi'l Ber, İstiab, no: 4201 Ümmü Gülsüm md.
b- Dulabi, el-Zürriyyetü'l Tahire, s.1/88
c- İbni Esir, Üsd, Ümmü Gülsüm md.

336 a- İbni Asakir, Tarih'ü Medinet-i Dımaşk, 3/127 ve 39/40-45.
b- Kastalani, Mevahib-i Ledüni, 1/394.
c- Taberani Mucem-i Kebir, 6/ 176 , 17/184 ve 22/436.
d- İbni Kesir, Bidaye-Nihaye: 5/530.
e- Hindi, Kenz'ül Ummal. Osman kısmı.no: 36199-36208 ve 36246.
f- Heysemi, Mecme-ü Zevaid, no: 14509-14512

Demek ki Muhammed'in yaşındaki Osman'da çok maharetler, kerametler varmış ki, onun Allah'ı bu kadar sıklıkta Cebrail'i göndermiş olmalı!

Konuyla ilgili şöyle bir olay aklıma geldi, onu da buraya alayım. Muhammed'in çocuğu olmayınca, inanmayanlardan **As b. Vail** onun hakında, "Kısır adam" diye bir cümle kullanıyor. Muhammed'in canı sıkılıyor. Hemen Kevser suresinde şöyle bir ayet indiriyor (oluşturuyor): "**Ey Muhammed! Kuşkun olmasın ki, soyu kesik/kısır olan, seni kötüleyenin ta kendisidir.**" Bu konuda tüm tefsirlere, sebeb-i nüzul kaynaklarına bakılabilir. Bu konuda İslami kaynaklarda çok ilginç bilgiler var. Mesela Taberani, D. Bekiri, Kastalani, Dulabi, Heysemi, İbni Abdi'l Ber, Makdisi gibi tarihçiler şu farklı rivayetleri de aktarmışlardır: Muhammed'in tüm kızları peygamber olduktan sonra (yani 40 yaşından sonra) doğmuşlardır... Bunu daha önce de belirttim.[337]

Ama daha önce de açıkladım, birçok kaynakta, çocukların bırakın peygamberlikten sonra doğmasını; peygamberlikten önce bu çocukların evlendiklerine dair açıklamalar bile var. Evet; birbirlerinden 180 derece farklı aktarımlar.[338] Çocukların hepsi kırk yaşından sonra doğmuşsa, Ha-

---

337 a- D.bekiri, Tarih'ül Hamis, 1/272.
b- Kastalani, Mevahib'i Ledüni, 1/391.
c- Dulabi, El-Zürriyyetü'l Tahire, 1/46.
d- İstiab, Hatice kısmı 4/1818, no: 3311.
e- Taberani, 22/455.
f- Mecme'ü Zevaid, 9/253.
g- Makdisi, Med-Tarih 4/139 ve 5/16.

338 a- Tarih-i Hamis, 1/406. Ayrıca Moğultay'ın da bunu söylediğini yazıyor yazar: 1/275.
b- Muhibbüddin Taberi, Zehair-ül Ukba, 162.
c- Dulabi, el-Zürriyyet'ül Tahire, 1/72.
d- Suyuti, Traih'ül Hulefa, s. 165.

tice 55 yaşını geçtikten sonra doğuma başlamış demektir. Her ne kadar adı geçen tarihçiler, bu kızlar peygamberlikten sonra doğmuşlar demişlerse de, bu görüş zayıftır; güçlü olanı, bunların peygamberlikten önce doğmaları ve aynı zamanda peygamberlikten önce evlenmiş olmalarıdır. Çünkü çoğunluğun ibresi bu yöndedir ve Hatice'nin ilerlemiş yaşında doğum yapması da olası değildir. Çünkü Muhammed ilk peygamberlik iddiasında bulunduğunda, kendisi 40, Hatice de 55 yaşlarındaydı. Hatice 63 yaşında vefat etti. 55'ten sonra bu çocukları doğurmuşsa, bünyesi müsait miydi sorusuna yanıt vermek gerekiyor ama ondan önce bu kadar çocuğu doğuracak zamanı var mıydı diye de sormak gerekiyor.

Şimdi de verdiğim bilgileri somutlaştırmaya çalışayım. Gerçi bazı şeyler belli oluyor artık ama yine de kolay anlaşılabilir bir özet haline getireyim.

1- Farzedelim ki Zeynep, babası 30 yaşında iken doğdu ve peygamberlik yaşı olan 40'tan önce de teyzesinin oğluyla evlendi. Arada 10 senelik bir ömür var ve hemen onuncu yılda evlenmiş diye bir bilgi de yok. Kim bilir belki daha erken evlenmiştir. Peki, bu yaşta kocaya verilmesi nasıl açıklanabilir? Üstelik Zeynep'in, babası 30 yaşında iken doğduğu açıklaması, başta Diyanet'in terceme ettiği Tecrid-i Sarih olmak üzere birçok İslami kaynakta geçmektedir.[339]

2- Peki nasıl olur da Muhammed 33 yaşında iken Rukiye dünyaya gelir ve henüz peygamberlik gelmeden (40'tan önce) onu Ebu Leheb'in oğluyla evlendirir? Tam kırkıncı yılda evlendirildiğini düşünsek bile kız o zaman ancak 7 yaşında oluyor. Ve nasıl oluyor da din nedeniyle es-

---

339 Tecrid-i Sarih, Diyanet tercemesi, no: 625/cilt 4/319 hadisin açıklama kısmında.

ki eşinden ayrılan bu Rukiye'yi yine peygamber olmadan (40'tan önce) Osman'a veriyor ve peygamberliğin beşinci yılında (yani kız 12 yaşında iken) Osman'la birlikte Habeşistan'a hicret ediyor ve bu sırada Osman'dan hamile iken de yolda çocuk düşürüyor? Halife Osman ile Muhammed hemen hemen yaşıttılar, aralarında 1-5 yaş fark vardı. Kızcağız hicri ikinci yılında vefat ederken, İslam tarihindeki verilere göre 21 yaşındaydı. Kabul edelim ki bu kızla Osman'ın evliliği peygamberlikten sonra olsun; peki bu kadar yaş farkına ne diyeceğiz! Şunu hep vurguluyorum: Osman, Muhammed'in yaşıtıydı ve bu kızla kardeşi Ümmü Gülsüm de Osman'ın kadınlarıydı ve doğum tarihleri de bellidir! İşte İslam'a gönül veren müçtehitler, akademisyenler bu yaşı doğal karşılıyorlar. Niye? Çünkü İslam'da bunun somut örnekleri var: Muhammed'in 9 yaşındaki Ayşe'yi alması ve 55-60 yaşlarında iken aldığı gencecik Safiye, Cüveyriye, Marya, Hafsa gibi. O yüzden İslami kesim bunu sorun olarak görmüyor.

3- Rukiye ölünce, Muhammed, bu defa onun bir küçüğü olan Ümmü Gülsüm'ü Osman'la (dede Osman'la) evlendiriyor ve bunu yaparken de Tanrı bana bu konuda vahiy gönderdi diyor. Kaldı ki, o da ablası Rukiye gibi daha önce Ebu Leheb'in bir diğer oğlu Uteybe ile evlendirilmişti ve din engeli yüzünden boşanmıştı. Bu kızlar Muhammed'indir desek (zaten İslami kaynaklarda böyle yazılıyor), o zaman bu işin içinden nasıl çıkılır?

Dikkat edilirse ben bunların yaşlarıyla ilgili en yüksek olanı temel alıp değerlendirme yapıyorum. Daha önce de belirtildiği gibi, bunların peygamberlikten sonra doğduklarını yazan önemli İslam tarihçileri de var. Yineliyorum: Bu yoruma göre tüm bu çocukları, Hatice 55 yaşından sonra doğurmuştur, hem de iki sefer ikiz doğurmak suretiyle di-

yen birçok İslam tarihçisi var.[340] Bu menopoz *(Menopause)* döneminde Hatice'nin bunları nasıl doğurduğunu, bunu aktaran ve safça inanan tarihçilerden sormak lazım. Daha önce de belirtildi: Hatice Muhammed'den evvel iki sefer evlenmişti diye. Peki, genç yaşta neden o kadar çocuğu evlendiği kişiler için de yapmadı; 55 yaşına gelince mi harekete geçti! Biliyorum; yanıt hemen hazırdır: O Allah'ın peygamberidir, bu yaşta Hatice'ye değil ikiz; üçüz de, dördüz de ve daha fazlasını da Allah doğurtabilir demeleri gayet mümkün ve nitekim de bunu rahatlıkla söylüyorlar.

Bu son görüşü (peygamberlikten sonra doğdular diye) dikkate alsaydım zaten işin içinden çıkılmazdı; o bakımdan en yüksek yaşı seçtim. Buna rağmen ortada inanılmaz bir manzara var.

4- Hz. Fatma henüz Hz. Ali ile evlenmemiş iken hem Ebubekir, hem de Ömer onu kendileri için Muhammed'den isterler; ama o vermez. Gerekçe de şu: Kızım küçük, aranızda yaş farkı var der ve sonuçta Hz. Ali'ye verir. Peki, aynı Muhammed neden bu yaş farkını diğer kızları için de göz önüne almadı, onlara da yazık değil miydi? Göz önüne almadı... Çünkü çocuklar onun değildi...

5- Yukarıda belirttim, bir görüşe göre bu kızlar İslamiyet geldikten sonra doğmuşlardır. Bu durumda kızların halife Osman ve Ebu Leheb'in oğullarıyla evlenmeleri mümkün değildir. Hâlbuki yüzlerce kaynak gösteriyor ki, bu evlilikler gerçekleşmiştir. Demek ki bu görüşün ciddiye alınacak bir tarafı yoktur.

6- Eğer bu kızlar da Muhammed'in ise, neden onlarla ilgili İslam literatüründe önemli bir kayıt yok! Kaldı ki, er-

340 a- Kastalani, Mevahib-i Ledüni, 1/391.
b- İbni Kesir, El-Bidaye ve'l Nihaye 11. hicri yılı olayları 5/330.
c- Makdisi, el-Bed'ü ve'l Tarih, 4/139 ve 5/16 Aynı şeyi Taberani de alır.

ken de ölmemişler. Rukiye hicri ikinci yılında, Zeynep sekizinci, Ümmü Gülsüm de dokuzuncu yılında vefat etmiş. Muhammed de hicri on birinci yılında öldürülmüş. Ama Hz. Fatma hakkında sayılmayacak kadar hadis var; bunlar hakkında ise hiçbir şey yok: Yetim oldukları belli. Nasıl mı? Anlatacağım.

Aslında İslami kaynaklarda var olan bilgilere bakılınca, Hz. Fatma dışında Muhammed'in çocuğunun olmadığı fikri ağır basıyor. Çünkü Muhammed vefat edince ondan birçok genç kadın dul kaldı. Örneğin Ayşe 18 yaşında dul kaldı, Cüveyriye, Safiye, Hafsa, Ümmü Habibe, Ümmü Seleme, Zeynep b. Cahş... Hep 20-35 yaşlarında kadınlardı. Peki, neden bunlardan hiçbiri Muhammed'den hamile kalmadı da (görüldüğü gibi yaşları uygun ve henüz menopoz devresi de onlar için söz konusu değildi) Hatice o yaşta bu kadar çocuk doğurdu hem de iki kez ikiz doğurmak suretiyle!

Burada şu söylenebilir: Marya da Muhammed'den hamile kalarak İbrahim adında bir erkek çocuk doğurmuş. Hayır; Marya'nın doğurduğu çocuk (İbrahim) Muhammed'den değildi. Nitekim Muhammed Hz. Ali'yi görevlendirmiş, git hem Marya'yı, hem de onunla cinsel ilişkide bulunan kişiyi öldür demişti. Daha sonra farklı bir formül bulunmuş, ikisi de infaz edilmekten kurtulmuştu. Ben bu olayı kanıtlarıyla birlikte başka bir kaynağımda anlattığım için burada detayına girmiyorum.[341] Bunu gündeme getirmekle, bu çocuğun Muhammed'den olmadığını belirtmek istedim.

Fatma, Muhammed'in kızıdır diyorum. Çünkü İslami kaynaklarda ona çok yer verilmiştir, Fatma hakkında Muhammed'in hadisleri de çok fazladır. Mesela; "Fatma ben-

341 Kur'an'ın Kökeni, s. 213. üçüncü baskı.

den bir parçadır. Kim ona eziyet ediyorsa bana etmiş olur" gibi onu öven çok farklı hadisler var;[342] ancak benzer açıklamalar, diğer kızları hakkında yok. Hâlbuki onlar da uzun yaşadılar, ikisi Muhammed'den bir-iki yıl önce vefat etti.

Okuyucu haklı olarak merak edip şunu sorabilir: Peki bu hengâmenin, olup bitenlerin sonucu ne oldu?

Ben de soruyorum acaba sonuç ne oldu? Aslında konumuz şu bulmacaya benziyor: Ortada üç deve var. Biri insanları, diğeri develeri, üçüncüsü de semereleri yiyor. Gel de bunları sıraya diz! Zor bir iş değil mi! Ama ben yine konumuzu bir sonuca bağlamaya çalışayım.

Biraz önce de belirttim, Hz. Fatma dışında kalan bu kızlar (Zeynep, Rukiye ve Ümmü Gülsüm) Muhammed'le Hatice'nin çocukları değildi. Hatice'nin **Hale** adında bir kız kardeşi vardı. Bu kadın daha önce biriyle evlenmişti; evlendiği kişinin de bir başka hanımından kız çocukları vardı. Babaları ölünce bunlar üvey annede (Hatice'nin kız kardeşinde) kaldılar. O da vefat edince kızlar ortada sahipsiz kaldı. Hatice'nin maddi durumu müsaitti ve bu çocukları yanına aldı. Hatice zengindi ve kızlar ona yardım da ediyorlardı. Hatice, Muhammed'le evlenince, Muhammed bir bakıma bu kızlara üvey baba olmuştu.[343] Araplarda o zamanlar üvey baba önemliydi. Nitekim Muhammed de bunu Kur'an'ına ekleyerek meşru hale getirdi, Tanrı buyruğu saydı. Nisa suresi 23. ayete göre, bir erkek bir kadınla evlenmiş ve cinsel ilişki yaşamışsa, artık o kadının başka kocadan kızlarıyla (varsa eğer) evlenemezdi. Bunlar üvey evlat sayılırdı ve İslam terminolojisine göre bu durumda olan bir kıza 'Rebibe' adı verilirdi. İşte Hatice'nin kız kardeşi Ha-

342 Buhari-Müslüm, Fadail-i Fatma.
343 a- Menakıb'ü Al-i Ebi Talip 1/59-162.
b- Ebülkasım Kufi, 'İstigase' 1/68.

le'den olan kızları Hatice'nin evinde oldukları için böyle değerlendirilmiştir.

Dolayısıyla halk arasında o zaman bunlara Muhammed çocukları denirdi ve o günkü kültüre, inanca göre de bu gayet normaldi, bu durumda olan başka insanlar için de durum aynıydı. Bunu anlatan kaynaklar çok; ancak kızları Muhammed'den alan İslam tarihçileri yok: Hep onun kızlarıdır diye yazmışlar.

İslam aktörleri bu yabancı çocukları neden zorla Muhammed'e yazmışlar; doğrusu bunu anlamak zor. Evet; İslam'ın en eski tarihçileri bile Muhammed'den en az bir asır sonra ortaya çıkmıştır. Mesela; Vakıdi, İbni İshak, İbni Hişam, İbni Sad, Taberi vs. Bunlar toparladıkları bilgilerde, Muhammed'in üvey kızları durumundaki kızlar "Muhammed'in çocukları" diye tanımlandığı için; bunları gerçek kızları sanıp bu şekilde kayıtlara geçirmişlerdir. Bu iş yanlışlıkla oldu diye düşünelim; ama kızlara yükledikleri anormal doğum tarihleri neden, bunları nerden çıkardılar?

Sonuç şu:

a) Ya çoğunluğun iddia ettiği gibi bu kızlar Muhammed-Hatice'nindir ve Muhammed henüz peygamber olmadan bunlar doğmuş ve yine daha peygamber olmadan bunlar 5-7 yaşlarında iken evlendirilmişlerdir. Ben şahsen buna ihtimal vermiyorum.

b) Ya da bunlar peygamberlikten önce doğmuş; ancak İslamiyet'ten sonra evlenmişlerdir. Buna da ihtimal vermiyorum. Çünkü daha önce de iki kez evlenen Hatice'nin yaşı geçmiştir, bu kadar çocuk (kimilerine göre 12 çocuk) doğurması tıbben mümkün değildir. Şunu da belirtmek lazım ki Muhammed, Hatice zengin olduğu için onunla evlenmeyi kabul etmiştir; normalde o yaşta ve o günkü koşullarda kimse bunu yapmazdı.

c) Bir diğer sonuç da, kızlar Muhammed'in peygamberliğinden sonra doğmuştur ve adı geçen şahıslarla evlendirilmişlerdir. Bilgiler arasında bu da var. Malum damatlardan biri de halife Osman'dır ve hicri beşinci yılında bu kızlardan Rukiye ile evliyken ve Rukiye hamileyken Habeşistan'a hicret ediyor. Bu durumda da Muhammed'in 40 yaşından sonra bu kızların doğduğu ve bunlardan birinin Muhammed 45 yaşında iken hamile olduğu iddia edilmektedir. Evet; bir görüş de bu.

d) Ya da az önce belirttiğim gibi bunlar başkalarının çocuklarıydı ve yetim kalmışlardı, Muhammed-Hatice onları evlendirmişlerdir.

Burada olaylardan şu sonucu çıkarmak lazım: Bu kadar insan, bu kızların peygamberlikten önce mi, sonra mı doğduklarını veya onların Muhammed-Hatice'nin çocukları olup olmadığını bilmiyorsa, İslami kaynaklar da tartışmalıysa, Muhammed'in hadisleridir diye ortalıkta dolaşan bu kadar yazı ne kadar sağlıklıdır? Bu kadar önemli insanın ne zaman yaşadığını, kimden doğduğunu iyi tespit etmeyen bir sistem, hiç şüphesiz ki Muhammed'in cümlelerini, sözlerini kontrol edememiştir. Bu önemli bir göstergedir.

Kızların Muhammed'in olmadığına ilişkin İslam tarihinde bir kaynağa rastlamadım. Burada söz ettiklerim eski tarihçilerdir tabii ki. Hep söylüyorum; İslam tarihi resmi tarihtir, sansürlü tarihtir ama profesyonelce yazmamışlar. İşte, durum ortada.

Yalnız yaklaşık bin yıl önce yaşayan bir yazarın bu konuda bir şeyler yazdığı kaynaklarda geçiyor. Adı İbni Şehraşub (h.588.ö) Onun verdiği bilgiler, İslam'da varolanlarla ters düştüğü için, İslam otoriterlerince pek dikkate alınmamış/nerdeyse unutulmuş. Yine Ebü'l Kasım Ali b. Ahmet

Kufi (h.352.ö) '**el-İstigase**' adlı yapıtında benzer şeylerden söz ediyor. Ki çocuklar Muhammed-Hatice'nin değildir diye.

Aynı zamanda Mamekani (1351-h), 'Tenkih'ül Makal...' adlı yapıtında, bu kızlar Muhammed'in olmayabilir şeklinde kanaat belirtmiş.[344] Diyelim ki bunlar Müslüman ama Hz. Ali taraftarı veya Mutezile veya İslam'ın başka bir ekolün sempatizanları; ama bu konunun taraftarlıkla alakası yok ki. Olay, direkt Muhammed ve çocuklarıyla ilgili. Burada Muhammed'e bir eleştiri gelirse, Şia da, Sünni de, tüm İslami cemaatler de rahatsız olur.

Yine Sünni kesimin tarihçilerinden Moğultay'ın siyerinde: Hatice, Muhammed'den önce ikinci eşi olan Ebu Hale Nebbaş b. Zerare'den Hind, Hars ve Zeynep adında üç çocuk doğurmuş şeklinde bir açıklama var. Bu durumda muhtemeldir ki Zeynep, Hatice'nin bir önceki eşinden olan kızıdır. Yine önemli olmamakla birlikte bu konuda şöyle bir hadis var: Zeynep'in eşi Ebü'l As bir gün Muhammed'e hediye olarak bir şey getirir. Bunu anlatan ravi, Hatice'nin damadı Muhammed'e bir şey getirdi şeklinde aktarır. Burada denilebilir ki, madem Muhammed'in de damadıydı niye Hatice'nin damadı şeklinde söylenmiş? Ama aynı metin içinde Zeynep'in Muhammed'in kızı olduğu da söyleniyor. tabii ki burada Muhammed'in kızıdır diye yazılmışsa da bundan kasıt üvey kızıdır demek mümkündür. Dolayısıyla bu şekilde söylenmesi normaldir demek de mümkündür. Aslında bu kızların Muhammed'den olma ihtimali bu

---

344 a- Tenkih'ül Mekal fi İlmi Rical. 3/79 Zeynep konusunda. Aynı zamanda Tusteri, bunun şerhi olan Kamusi Rical'da bunu işlemiştir.
b- İstiğase, s. 89.
c- İbni Şehraşub, Menakıb-i Al-i Ebitalib, 1/159-163. Burada başta Belazuri olmak üzere birkaç kaynaktan söz eder.
d- Amili, Benat-ü Nebi, s. 83 ve sonrası.

kadar zayıfken, benzer hadislere ihtiyaç olmamalıdır. Yalnız hadis denkleminde böyle bir açıklama var.[345]

Buhari'de, konuya uyan şöyle bir hadis de var: İki kişi, meşhur sahabi İbni Ömer'den bir şeyler sormuşlar. Bunlar arasında, "Sen Hz. Ali ve Osman hakkında ne dersin?" şeklinde bir soru da var. İbni Ömer, "**Osman, umarım Allah onu bağışlamış; ama siz bundan hoşlanmazsınız biliyorum. Ali'ye gelince, o hem Muhammed'in amcaoğlu, hem de damadıdır**"[346] diye yanıt vermiş.

Burada açık bir şey var: Eğer Osman da gerçekten damat olsaydı, İbni Ömer, Hz. Ali hakkında, onun Osman'dan farkı, Muhammed'in damadıdır demezdi. Çünkü o kızlar Muhammed'in olsaydı, Osman damatlık konusunda Ali'yi geçmiş olmalıydı. Çünkü bu durumda o iki kızını almış oluyordu. Şu halde bunlar Muhammed'in kızları değildi sonucuna varmak söz konusudur. tabii ki yine de böylesine ikincil gerekçelere ihtiyaç yok. Çünkü kızların onların olmadıkları yönünde var olan kanıtlar güçlüdür. Yine Muhammed bir ara Hz. Ali'ye, "Üç şey sende var, onlar kimseye nasip olmadı. Benim gibi biri senin kayınpederindir, kızım Fatma gibi bir hanımın var ve sizden de Hasan-Hüseyin gibi iki torunum var" diyor.

İşte bu söz anlamlı aslında. Çünkü eğer halife Osman ve Ebü-l As da onun gerçek damatları olsaydı o zaman bu ifadelerin bir anlamı kalmazdı.

Rukiye'nin çok güzel bir kız olduğunu İslam tarihçileri de yazmışlar; ancak burada İbni Şehraşub farklı bir şey ekliyor: Bir gün halife Osman Ebubekir'e (ki bu ikilinin araları çok iyiydi), "Muhammed'e söyle eğer Rukiye'yi bana verirse ben de ona iman ederim/inanırım" diye teklif sunar.

345 a) Moğultay, Siyer, s. 12. b) Abdurrazzak, Musannaf, cilt 5/224, no: 9441.
346 Buhari, Tefsir bölümü, Bakara sursi 193. ayeti kısmında.

Ebubekir bunu aktarır ve Muhammed de kabul eder. Bu rivayete göre kızın veriliş nedeni ve halife Osman'ın niçin Müslüman olduğu konusu farklı bir boyut kazanır.[347]

İslami kesim akıldan ziyade rivayete önem verdiği için Hz. Fatma dışında da Muhammed'in kız çocukları bulunduğuna dair şu ayeti de kanıt olarak gösterebilirler: Ahzab suresi 59. ayette özetle, **ey Muhammed; kadınlarına, kızlarına ve inananların kadınlarına söyle başlarını örtsünler**. İşte burada denilebilir ki, eğer Fatma dışında kızları olmasaydı ayet çoğul olarak (kızlarına) oluşmazdı. Hâlbuki buna yanıt vermek çok kolay. Çünkü baştan beri anlattığım gibi, o günkü örf-âdete göre bu üvey kızlar da artık hürmeten üvey babanın kızları sayılırdı. Kaldı ki, cümle cümle açıklama getirme yerine, baştan beri anlatılan bu trajedilere yanıt bulmak daha önemlidir; ama bunu yapamıyorlar.

Enteresandır ki, İbni Hacer Askalani gibi bir İslam düşünürü bile bunları anlatırken yaş hesabına hiç değinmemiştir. Şunu diyor: Rukiye, Ebu Leheb'in oğluyla evliydi; peygamberlik gelince din yüzünden boşandı. Yani bu evlilik İslam'dan önce gerçekleşmişti diyor. Peki, madem Muhammed 25 yaşında, Hatice de 40 yaşında iken evlendiklerini, Muhammed'in 40 yaşında iken peygamber olduğunu biliyorsun, o zaman insan, bu kız kaç yaşlarında iken evlendirildi diye merak etmez mi? [348]

Burada konuyu şöyle bağlamak isterim: Eğer bu kızlar Muhammed'inse, kendisinin kalkıp bunları kendi yaşıtı olan Osman'a vermesi nasıl izah edilebilir?

Ayrıca Hatice'nin ileri yaşta bu kadar doğum yapması

347 Menakib-ü Al-i Ebi Talib'den naklen Amili, 'Benat'u Nebi ve Rebaibuhu s. 1/83-95.

348 İsabe, no: 11318 Rukiyye md.

nasıl açıklanabilir? Evet, istisnalar var; ama daha önce iki kez evlenip bu kadar doğum yapmayan Hatice, nasıl oluyor da kırkından sonra bu kadar doğum yapıyor?

Şu önemli nokta hep gözden kaçmıştır: Peki, ne oldu da bu kızlar küçük yaşlarda vefat etti? Diyelim Fatma, Ömer tarafından katledildi, bu farklı; peki ya Rukiye ve Ümmü Gülsüm'e ne oldu? Evet, insan her yaşta ölebilir; ancak benim olaylardan çıkardığım, şu ihtimal de göz önünde tutulmalı: O küçük çocukları o küçük yaşta cinselliğe zorlayınca ve düşük de olsa bunlar doğum da yapınca, bünyeleri bunu kaldıramamış, bunun sonucu olarak vefat etmiş olabilirler. Bu, büyük bir ihtimaldir. Çünkü ifade edildiği gibi yaşları aşırı derecede küçüktü.

Burada, "Bu çocuklar Muhammed'in olsun veya başkasından olsun bize ne, bu gibi konuları işlemenin ne yararı var?" gibi bir soru sorulabilir. Aslında böyle bakmamak lazım. Çünkü nerdeyse bir düzine kadar insan var ortada ve onlarla ilgili sorulacak bazı sorulara verilecek cevaplar kolay olmalıydı: Doğdukları gün, ay ve yıl; peygamberlikten önce mi yoksa sonra mı doğmuşlardır, Hatice 55 yaşına geldikten sonra mı yoksa daha erken mi doğmuşlardır, ne zaman evlenmişlerdir gibi... Ama bir cemaat kadar olan bu insanların peygamberlikten önce mi, yoksa sonra mı doğdukları bilinmiyorsa, bugün kitaplara geçmiş bir sözün/hadisin ne kadar sağlıklı bir şekilde yazılıp yazılmadığını tahmin etmek zor değildir. Veya Muhammed'den sonra yazılan Kur'an cümlelerinin ne kadar sağlıklı olup olmadığını...

SEKİZİNCİ BÖLÜM

HALİFE OSMAN

a) Halife Osman'nın Yönetimine Karşı Gösterilen İlk Tepkiler

Halife Osman'ın kötü yönetimine karşı ilk sert tepkiyi gösteren "Cebele el-Ansari"dir. Bu adam Bedir harbine katılmış önemli ashabdandır. Bir gün evin yanında iken Osman oradan geçiyormuş. Osman o zaman halifeymiş ve millet ondan şikâyetçiymiş. Cebele de Osman'ın yönetiminden memnun olmayanlardan biriymiş. Bu yüzden Osman'a, "**Ey N'asel! Seni öldürür cesedini bir deveye bindirip sıcak bir yere götürür atarım**" demiş. Adam önemli biri olduğundan Osman ona bir şey diyemeden doğruca camiye gitmiş. Cebele de arkasından gitmiş, o da camiye girmiş. İçeri girdiğinde Osman'ın minbere çıktığını görmüş. Osman'ın kolundan tutup aşağı indirmiş ve şerefini rencide edecek şekilde davranmış. Burada olay kapanıyor.

Başka bir gün elinde bir iple geliyor ve Osman'a, "Ya senin boğazına geçiririm, ya da yanlışlarından vazgeçersin" diyor ve şöyle devam ediyor: "Sen Haris b. Hakim'e şehrin piyasasını teslim etmişsin, alış-veriş yapanlardan usulsüz bir şekilde haraç alıyor." Osman icraatına devam ediyor, adamı kaale almıyor. Bu arada birileri Cebele'ye, "Vazgeç, nasıl olsa halifedir, sen baş edemezsin" deyince o, "Yarın Allah huzuruna çıksam, biz amirlerimize saygı gösterdik; ancak onlar bizi dalalete götürdüler" diyece-

ğim, onu şikâyet edeceğim diyor. Yine henüz Osman'a karşı kitlesel isyanlar başlamadan, Ceh'cah' adında bir başka sahabiden Osman'a uyarı ve hatta tehdit geliyor. Öyle ki, daha sonra Osman'ın evine yapılan baskında, bu adam bastonla Osman'ı dövmeye başlıyor.[349]

Osman'a karşı çıkmak sadece halkın bireysel ve amatörce tepkisinden ibaret değildi. Görevden aldığı önemli insanlar da halkla birlikte onun aleyhinde çalışıyorlardı. Mesela halife Osman tarafından Sad b. Ebi Vakkas Kufe valiliğinden alınıyor, yerine Velit b. Ukbe atanıyor. Velit, halife Osman'ın kardeşiydi, anneleri aynıydı. Yine daha sonra atadığı Sait b. As onun akrabasıydı. Ebu Musa'el Eş'ari'yi Basra valiliğinden alıyor, yerine de dayısının oğlu Abdullah b. Amır'ı tayin ediyor. Amr b. As'ı Mısır eyalet valiliğinden alıp yerine kendi sütkardeşi Abdullah b. Sad b. Ebi Serh'i görevlendiriyor. Halife Ömer zamanında Şam valiliğine atanan Muaviye'ye daha fazla imtiyazlar tanıyor, Şam'ın gelirini ona bırakıyor. Bunlar, Osman'nın icraatından birer örnek ve tabii ki görevden uzaklaştırılanlar da halkla birlikte onun aleyhinde çalışıyorlar...

Hatta Muaviye Şam'dan gemilerle içki ticareti yapıyor ve Osman'ın izniyle buradan sağlanan parayı kendine alıkoyuyordu. Şam'da askeri komutan olarak görev yapan Ubade b. Samıt, gemi içinde bu içkileri görünce hepsini yere döküyor. Saf adam, bilmiyor ki Osman bundan haberdardır, bunu yaparsa aleyhine olur. Elbette ki Muaviye bundan rahatsız oluyor. İçki olduğu için korkudan konuyu da irdeleyemiyor. Ancak bu olay Ubade için artık bardağı taşıran son damla oluyor ve Şam'da Osman ve Muaviye'yi eleştirmeye başlıyor. Bu yüzden Osman, Ubade'yi merkeze alıyor.

349 Belazuri, Ensab'ul Eşraf, 6/160.

Ebu Musa Osman'a karşı muhalefete geçiyor ve onun kötü yönetimini anlatmaya başlıyor. Halife Osman, Hz. Muhammed zamanında bile hazineye ait olan Medine'ye bağlı **Mehruz** bölgesini, yine amcası Hakem'in oğlu Haris'e veriyor. Fedek köyünü Hz. Muhammed kendine almıştı ve zaten Kur'an'a göre veraset yoluyla kızı Fatma'ya verilmeliydi. Ama Ebubekir'le Ömer el koymuşlardı; bunu daha önce anlattım. Halife Osman bunu da Hakem'in oğlu Mervan'a veriyor. Afrika'yı alınca, oradan sağlanan 1/5 lik geliri de Mervan'a hibe ediyor. Osman'ın bu ayrıcalığı o dönemde yaşayan şairlere bile konu olmuş.

Osman tarafından sürgün edilen Abdurrahman b. Hanbel bir şiirinde özetle şunu anlatmaktadır: "Kâinatın rabbi bize öyle bir fitne bırakmış ki (Osman'ı kastediyor), ya o bize bela olur, ya da biz ona. Nasıl olur da millet aç iken sen kalkıp Afrika'nın beşte birini tek insana veriyorsun" diyor. Bilindiği gibi şu an var olan Kur'an, Osman zamanında Yahudi asıllı Zeyd b. Sabit başkanlığında bir komisyon tarafından hazırlanmıştır. İşte zaman içinde Osman bu Zeyd'e yüz bin dirhem hibede bulunur. Zeyd ölünce, ondan kalan mal-altın-külçe o kadar çoktur ki, varisleri bu külçeleri balta ile kırıp bölüşmüşlerdir. Hepsi Afrika'dan şurdan burdan sağlanan talan malıydı ve haddi hesabı yoktu.[350] İşte Osman'ın yönetimine karşı gelmenin ilk işaretleri bireysel başlamıştır, daha sonra kitleselliğe dönüşmüş ve zamanla kontrolden çıkmıştır.

350 a- İbni Kuteybe, Maarif, 112-113.
b- Belazuri, Ensab.., 6/149.
c- İbni Kuteybe, Maarif, s. 112.
d- Başka bir eserim olan Sümerlerden İslama Kutsal kitaplar ve Dinler, s. 23.

b) Halife Osman Müslümanlarca Katledilir, Cesedi de Bir Çöplüğe Atılır

Hüzeyfe b. Yeman bir ara halife Osman'a, "**Öküz gibi ortaya çıkacaksınız, deve gibi kesileceksiniz ve kolay da can vermeyeceksiniz**" şeklinde çok ağır bir cümle kullanmıştır. Bunlara daha önce kısmen değindim. Gerçekten Osman'ın ölümü çok fecidir ve işkenceyle gerçekleşmiştir. Hz. Muhammed ve Ebubekir'in cinayetleri Müslümanlardan gizlenmeye çalışıldığı gibi, halife Osman cinayetinin gerçek yanı da hep gizlenmek istenmiştir. Sanki çok basit bir suikastla, bir kazayla ölmüş gibi gösterilmiş. Ama gerçek hiç de böyle değildir. Cinayetiyle ilgili güvenilir İslami kaynaklardan derlediğim çarpıcı bir bölümü buraya alıyorum. Hakkında sunacağım bilgiler okunduğunda görülecektir ki, halife Osman'ın halk nezdinde bilinen ölümüyle gerçek ölümü arasında çok fark vardır.

Önce Osman'a karşı yapılan baskını özetlemek istiyorum. Daha sonra da cenazesinin nereye atıldığını, nasıl ve nerede gümüldüğünü ve baskının nedenlerini özet şeklinde anlatmaya çalışacağım.

Osman değişik heyetler tarafından: "Yapma, millet senin yönetiminden memnun değil, sonun kötü olur" diye defalarca uyarılır. Ancak, "Size mi düştü, siz mi bana akıl veriyorsunuz" diyerek onları dinlemediği gibi, üstelik gelen elçileri cezalandırır. Müslümanlar en son, Amır b. Abdullah Temimi adında yaşlı birini temsilci olarak Osman'la konuşmaya gönderirler. Adamcağız Osman'a, "Ben temsilciyim, arkadaşlar senin için toplanıp icraatını konuştular. Senin büyük yanlışlar içinde olduğunu, dolayısıyla Allah'a tövbe etmeni, ondan korkmanı ve yaptığın yanlışlardan dönmeni istiyorlar" der; Osman, "Hele buna bakın! İnsanlar da sanır ki bu da bir şey biliyormuş; sonra gelip benim-

le icraatımı konuşuyor. Hâlbuki Allah'ın nerde olduğunu bilmiyen bir cahildir" diyerek onunla alay eder.

Adam hem akıllı, hem de çok önemli kişiler tarafından görevlendirilmişti. O arada Osman'a, "**Ben Allah'ın nerde olduğunu çok iyi biliyorum, merak etme o seni gözetleyecektir**" der.

Benzer heyetler sık sık Osman'a gelir, yanlış yapıyorsun, böyle olmaz diyerek onu uyarıyorlardı. Ama giderek durum daha da kötüye gidince, Osman değişik eyaletlerdeki önemli valilerinden **Muaviye** b. Ebi Süfyan, **Abdullah b. Sad** b. Ebi Sarh, **Sait b. As**, **Amr b. As**, **Abdullah b. Amır** gibilerini merkeze/yanına çağırıyor, onlarla durum değerlendirmesi yapıyor. Bunlardan Abdullah b. Amır'ın önerisi şu: Birilerine karşı kazanılması zor olan bir savaş başlat, bunları savaşa gönder, savaşla meşgul olsunlar, sen de rahat edersin; sonunda onlar gelip sana yalvarırlar. Sait b. As'ın önerisi de şu: Sana bağlı olan her kabilenin, aşiretin, bölgenin bir lideri vardır. Sen onu ortadan kaldırırsan onlar sahipsiz kalır dağılırlar diyor.. Muaviye'nin önerisi de şu: Eyaletlere vergi memurlarını daha fazla gönder, biz de yardımcı oluruz, bu sorun ancak bu yöntemle biter: Yani hem baskı, hem de ağır vergi yükü asayişi sağlar diyor. Abdullah b. Sad da, "Ey Osman; insanlar menfaatle yola gelir, sen en iyisi bunlara maddi bir şeyler ver kurtul" diyor... Amr b. As'a gelince, "Ey Osman, sen insanların istemedikleri şeyleri yapıyorsun. Karar ver! Bunlardan vazgeç ve adaletli davran" şeklinde karşı bir öneri getiriyor. Osman bu öneriye sert tepki gösteriyor ve bundan dolayı araları açılıyor. Amr Mısır valisi iken görevden alınıyor ve onun yerine de Hz. Muhammed'in hiç sevmediği, münafık ilan ettiği Abdullah b. Ebi Serh tayin ediliyor. Amr'ın Osman'a kafa tutmasının başka bir nedeni de vardı. Toplum içinde

Amr'ın kabilesi, Osman'ınkinden daha itibar ve şöhret sahibiydi. Hatta zaman zaman Amr bunu Osman'a karşı dillendiriyordu.[351] İşte bu toplantıda da bir bakıma bu büyüklüğünü, farkını ortaya koyuyor; ancak fayda vermiyor.

Osman giderek daha da sertleşiyor, radikal tedbirler almaya başlıyor. Bazı yerlere yeni atamalar yapıyor. Bu arada Sait b. As'ı Kufe valiliğine tayin edince, oranın halkı hem kabul etmiyor, hem de yönetime karşı silahlanıyor. Öyle ki, Sait geri dönmek zorunda kalıyor ve yerine de Ebu Musa el-Eş'ari atanıyor. Ama olaylar durmak bilmiyor ve adım adım Osman'ın sonu gelmeye başlıyor. Peki, neymiş Osman'ın suçu, neler yapmış ki insanlar beğenmiyor? Bunu birazdan detaylıca anlatacağım.

Müslümanlar Osman'ın icraatından o kadar huzursuz olmuştu ki, bu konu caddede, sokakta, her yerde konuşuluyordu. Ahnef bin Kays, "Camide toplanmıştık, kalabalık hayli fazlaydı. İçimizde Hz. Ali, Talha, Zübeyir, Sad gibi ünlü isimler de vardı. O arada halife Osman da geldi ve hemen konuşmaya geçti. Kendi iyiliklerini anlatıyordu. Ben de bu arada Talha ve Zübeyir'e dedim ki, bu adam gidicidir, sonunda katledilecek" şeklinde anlatıyor. Bunu aktaran, Buhari'nin şarihi Askalani ve tabii ki değişik kaynaklarda da geçiyor.[352] Bu arada Medine'deki sahabiler, değişik coğrafyalara yayılmış Müslümanlara mektuplar göndererek "**Geri gelin, siz Allah için İslamiyeti yaymaya çıkmışsınız; ama maalesef din elden gitmiş, uzaklara gitmenize gerek yok, geri gelin asıl cihat burda, içerde**" diyorlardı. Öyle olmuştu ki, bir ara Osman camide hutbe okurken-konuşurken, Hz. Ali, Talha ve Zübeyir gibi cennetle müjde-

351 İbni Kesir, Bidaye-Nihaye, 7/190.

352 Feth'ül Bari, Kitab'ül fiten, bab'ü iza ilteqe'l müslimani bi seyfihima, cilt 13/35.

lenen önemli kişilerin de bulunduğu o ortamda bazıları, "**Adama bakın, eninde sonunda öldürülecek, ölümü hak etmiş**" gibi ağır sözler söylerdi. Yani iş bu noktaya gelmişti.[353]

Ve sonuçta Halife Osman'a bağlı tüm coğrafi bölgelerden isyan sesleri yükselmeye başlıyor. Sadece altı yüz süvari, kimi rivayetlere göre bin süvari Mısırlılardan ve dört kafile halinde başlarında da Abdurrahman b. Udeys, Kenane b. Bişr, Amr b. Hamık ve Sudan b. Hamran olmak üzere Osman'ı ablukaya almak, onu katletmek için yola çıkıyorlar. Kimse bilmesin diye, Umre niyetiyle yola çıktıklarını söylüyorlar. Ancak niyetleri Osman'ı ortadan kaldırmak.

Yine iki yüz kişilk bir başka baskın grubu, Irak'ın Küfe kentinden harekete geçiyor. Tüm grupların birbirlerinden haberi var. Bunların da başlarında Malik b. Eşter var. Yüz kişilik bir isyan grubu da Irak'ın Basra kentinden yola çıkıyor. Onların başlarında da Hükeym b. Cebele var. Osman'ın da istihbaratı vardı, onların niyeti hakkında bilgi almıştı ve kendince de tedbirliydi ama baskın o kadar güçlüydü ve kontrol edilmesi o kadar zordu ki, Osman'ın taraftarları bunları önleyecek durumda değildi.

Şehre varınca Hz. Ali devreye giriyor ve sonuçta onlar Ali'yi dinleyerek davalarından vazgeçip memleketlerinin yollarını tutuyorlar. Ancak yolda, halife Osman'ın yazdığı, mührüyle mühürlediği bir mektup ele geçiriliyor. Üzerinde mektup bulunan kişi de halife Osman'ın bir görevli memurudur; hatta onun bindiği hayvan bile Osman'a/devlete ait

353 a- Taberi Tarihi, 4/333-367.
b- İbni Teymiye, Minhac'ü Sünne, 3/206.
c- İbni Kasir, Bidaye... 7/222 Zehebi'den alıntı yaparak.
d- Askalani, Feth'ül Bari, 13/35.

bir hayvandır. Mektupta, ilgili valilerine, **bu isyancıları yakalayın, bir kısmını infaz edin, önemli elebaşlarını da çarmıha germek suretiyle-işkenceyle öldürün, bazılarının da kol ve bacaklarını kesin**" gibi talimatlar vardı. Zaten onlar, daha önce Hz. Ali'nin araya girmesiyle isteksizce eylemlerinden vazgeçmişlerdi. Ama bu mektup olayından sonra artık onları durdurmak mümkün değildi: Tekrardan geri dönüyorlar ve sonunda Osman'ı feci bir şekilde katlediyorlar.

Osman korkudan imza ve mührün sahte olduğunu, kendisine ait olmadığını iddia ediyor; ancak inandırıcı gelmiyor, güven sarsılıyor ve gereken yapılıyor.

Değişik yörelerden gelen bu insanların hepsi ittifak halinde halife Osman'ı ablukaya alıyorlar. Onu yakalayınca saçını, sakalını yoluyor, çenesini çekiyorlar, ağzı açık kalıyor. Bu arada isyancılar Osman'a '**Na'sel**' diye bağırıyorlar. Değişik İslami kaynaklarda Na'sel şöyle tanımlanıyor: O sırada Medine'de Mısır asıllı budala biri varmış, adı da Na'sel. Osman'a bu amaçla bu lakabı takmışlar. Veya Na'sel demek, beyinsiz kişi/ahmak-bunak demek. Her ne ise alaylı bir söz olarak Osman'a karşı kullanıyorlardı.[354] Veya Na'sel, Medine'de ihtiyar, aptal bir Yahudi varmış, o yüzden hakaret anlamında Osman'a bu isimle hitap ediyorlar.

Mısırlı grubun başındaki şahıslardan **Kinane b. Bişr**, Osman'ın alnından ve kafasının ön kısmından demir parça-

---

354 Tüm bu kaynaklarda Na'sel'in ne anlama geldiği ve niçin Osman'a Na'sel dendiği anlatılıyor:
a- İbni Asakir, Tarih-ü Medinet-i Dımaşk, 39/327.
b- Kamus'ül Muhit, Na'sel md.
c- Zamahşeri, el-Faik, 4/52.
d- İbn'ül Esir, el-Nihaye 5/177
e- Zebidi, Tac'ül Arus, 1 cilt Na'sel md.
f- İbni Manzur, Lisan'ül arab, 11/669.

sıyla vurunca, Osman yere yığılıyor. Aynı gruptan **Sudan b. Hamran** adındaki şahıs da Osman'ı döve döve komalık ediyor. Yine Mısır grubundan Amr b. Hamık, Osman'ın göğsüne çıkıyor, ona dokuz darbe vuruyor; bunlardan üçü Allah için olsun, kalanı da ben rahat edeyim, kendim için vurdum diyor. tabii ki bu arada Osman onlara çok yalvarıyor: 'Ben ilk Müslümanlardanım, peygamberin iki kızıyla evlendim, insan ancak dinden çıkarsa, zina yaparsa, cinayet işlerse öldürülür. Ben bunlardan hiçbirini yapmadım' gibi yalvarmaları artık fayda etmiyor. Millet ona karşı öylesine kızgın ki, öldürdükten sonra da kafasını gövdesinden koparmak, onu ustura-makas gibi aletlerle parçalamak istiyorlar, hatta şeytan taşlaması gibi naaşını taşlamak istiyorlar. Bu arada Osman'ın hanımları Naile ile Ümmü'l Benin ve kızları kafasını gövdesinden koparmalarına izin vermiyorlar, araya giriyorlar, onların ellerinden çıplak kılıçları almak istiyorlar. Onlar kılıçlarını güçlü bir şekilde çekince, Osman'ın eşlerinden Naile binti Ferafise'nin parmakları kesiliyor. Bu manzara karşısında tüm aile ağlaşmaya başlıyor, Hz. Muhammed'in eşlerinden de araya girenler oluyor ve Hz. Ali de baskın liderlerinden Abdurrahman b. Udeys ile konuşunca (yapmayın diye) bu eylemlerinden vazgeçiyorlar. tabii ki daha sonra bu kadının parmakları Şam'da hutbelerde çok dile getiriliyor, Muaviye tarafından propaganda aracı olarak kullanılıyor. Bu ayrı bu konu.[355]

Şu da var ki, isyancılar yaklaşık 40 gün Osman'ı evinde mahsur bırakıyorlar, sudan, yemekten mahrum bırakıyorlar. Birilerin ona su vermelerine bile izin vermiyorlar. Bu arada Osman'ı savunanlardan çok sayıda insan öldürülüyor. Mesela Abdullah b. Veheb, Abdulah b. Ebi Meysere ve Muği-

---

355 a- İbn-i Kesir, Bidaye-Nihaye, cilt 7/211 vd.
b- Hindi, Kenz, no: 36306.

re b. Ahnes gibileri. Hatta Osman'la birlikte öldürdükleri bazı kişilerin gömülmelerine izin bile vermiyorlar: Kurdakuşa, köpeklere yem olsunlar diyorlar. Osman'a, istifa edersen sana karışmayız dedikleri halde Osman, ben ölümü tercih ederim; ama istifa etmem karşılığını veriyordu.[356]

Aslında detaya gerek yok. İnsan biraz düşünürse zaten işin vahâmetini anlar. Şöyle ki, madem bu kadar isyancı Müslüman Kufe'den, Basra'dan, Mısır'dan değişik coğrafyalardan geldiler, peki ya Mekke, Medine, çevre Müslümanları ve hele hele Hz. Ali nerdeydi diye insan merak ediyor? Demek ki çevresi dışında kimse onun yönetiminden memnun kalmamış ki sonuç böyle olmuş. En başta Ebubekir'in oğlu Muhammed, ta Mısır'dan gelen heyetin içinde ve aktif bir şekilde Osman'a karşı cephe alanlar arasında. Osman'a ulaştığında da, çok hakaretvari bir şekilde sakalından tutup çekiyor, böylece Osman'ın ağzı açık kalıyor ve daha önemlisi onu yerde süründürüyor. Burada şu hatırlatmayı yapayım:

Hani Ebubekir'in cinayetinde Osman'ın da parmağı vardı diye yazmıştım. Sanırım İslam tarihinde bu konuda bazı açıklanmayan noktalar var. Mesela neden tüm sahabeler arasında Ebubekir'in oğlu Osman'a böyle davranmıştır? En azından Osman babasının çocukluk arkadaşıydı! Kanımca Ebubekir'in oğlu babasıyla ilgili planları bildiği için, burada adeta onun rövanşını alıyordu. Bu uzak bir ihtimal değildir.[357]

---

356 a-İbni Asakir, Tarih'ü Medinet'i Dımaşk, 5/521-26.
b- İbni Esir, El-Kamil, Osman kısmı.

357 İlerde bu önemli şahsiyetlerle ilgili bilgi vereceğim zaten. Mesela; aktif olarak onun ölümünde görev alan Amr b. Hamik, Şebes b. Rab'i, Abdurrahman b. Udeys, Ferve b. Amr Ensari, Ekder b. Hamam ve Muhammed b. Ebi Hüzeyfe gibi şahsiyetler.

Başta da belirttim; Müslümanlar Osman'ı defalarca uyardılar, temsilci gönderdiler; ama o hep ceza veriyordu. Hatta bir ara Hz. Ali'yi temsilci olarak gönderiyorlar. Gidip halife Osman'a önemli uyarılarda bulunuyor. Osman ise onu da dinlemediği gibi, minbere çıkıp şunları söylüyor: Bu ümmetin fitnesi, ayıplayanlar ve eleştirmenlerdir (tabii ki isim vermeden Hz. Ali'yi kastediyor) diye başlıyor ve eleştirel bir konuşma yapıyor. Bu arada Osman'ın sağ kolu Mervan sert çıkıyor, gerekirse seni eleştirenlerle savaşırız diyor. Mervan, Osman'ın veziriydi. Osman, işin vahâmetini bildiği için olayın fazla büyümesini istemiyor/Mervan'a izin vermiyor.[358]

Şunu da bilmekte yarar var, tüm halifelerin devrilmesinde Yahudilerin rolü çok büyüktür. Her ne kadar bu sebep pek öne çıkmamışsa da, aslında bu önemli bir faktördür. Yahudiler artık o coğrafyada onlara iktidar verilmeyeceğini biliyorlardı. O yüzden hep bozmaya ve karışıklıklar çıkarmaya çalışıyorlardı. Savaşla kazanamıyorsak, bari planlarla, farklı komplolarla işi götürmeye çalışalım diyorlardı ve nitekim de bunu çok mükemmel başardılar...

İsyancılar Osman'ı öldürdükten sonra cenazesini bir mezbeleye, tuvalet olarak kullanılan bir yere atıyorlar ve onların korkusundan en yakın akrabası bile yanaşamıyor. Cenaze, atılan yerde üç gün kalıyor. İslam tarihçileri, Kur'an yorumcuları, 'Osman'ı katlettikten sonra cenazesini '**Haşş Kevkeb**' denilen yere attılar. Burası öyle bir yer ki, o zaman Yahudiler tarafından tuvalet olarak kullanılıyordu şeklinde açıklama yapıyorlar.

İbni Hacer, İsabe, no: 486, 3959, 5267 ve 5822.

İbni Esir, Üsd. Muhammed b. Ebi Huzeyfe, Ferve b. Amr ve Amr b. Hamik maddeleri.

358 Taberi Tarihi, 4/338 vd.

Konu garip gelebilir. O bakımdan Osman'ın bu tuvalet yerine atıldığına ve cenazesi üç gün orada kaldığına, baskıncıların korkusundan kimsenin gidip onu alamayacağına ilişkin bir yığın güvenilir İslami kaynak aşağıya alıyorum.[359]

c) Halife Osman'ın Cenazesi, Bir Tuvalete Gömülüyor

Osman'ın cenazesinin Yahudilerin tuvalet olarak kullandıkları bir mezbeleye atıldığını ve orada üç gün kaldığını, korkudan kimsenin gidip onu defnedemediğini yukarıda yazdım. Bu arada onu öldürenler şeytan taşlar gibi cesedini taşlamaya başlıyorlar ve gömülmesin, herhangi bir yere atılıp kalsın ve bu şekilde çürüyüp gitsin istiyorlardı. Sonunda yine Hz. Ali'nin devreye girmesiyle isyancılar defnine izin verdiler. Tarihçi İbni Şebbe bu konuda, "Ebu Süfyan'ın kızı ve aynı zamanda Hz. Muhammed'in de eşi olan Ümmü Habibe ortaya çıkıp ya bu adamın defnine izin vereceksiniz, ya da ben Hz. Muhammed'in perdesini (başörtüsünü kastediyor) başımdan alır atarım" diyor.[360]

İşte Hz. Ali ile Ümmü Habibe'nin araya girmesi, hem eşlerinin ağlamaları nedeniyle isyancılar eylemlerinden vazgeçiyorlar, bundan sonra birkaç kişi gidip cenazesini alı-

---

359 a- İbni Asakir, Tarih'ü Medinet'i Dımaşk, 39/532.
b- Taberani, Mucemi Kebir, 1/78-no: 107.
c- Taberi Tarihi, 4/412 ve devamı.
d- Ebu Naim Asfahani, Marifet'ü Sahabe, no: 248.
e- Heysemi, Mecme-ü Zevaid, 9/95, no: 14558.
f- İbni-l Manzur, Lisan'ül Arab, 6/283 Heşş Kevkeb md ve Na'sel md.
g- İbnil Esir, El-Nihaye fi Garibi-l Eser, 1/966.Heşş Kevkeb/Na'sel.
h- Yakut Hamevi, Mucem'ül Büldan, 2/262.
ı- İnbi Kesir, Bidaye ve'l Nihaye, 7/213.
j- İbni Esir, Üsd. Eslem b. Evs kısmına.
k- Tehzib-i Kemal, 19/457.

360 İbni Şebbe, Tarih'ül Medine, Osman'ın kabri kısmında no: 321-323.

yor, onu gece karanlığında gömüyorlar (tabii ki cenaze işinde, kabir başında Hz. Ali yoktur, kendisi katılmıyor). Osman'ın cenaze namazının kılınıp kılınmadığı konusunda farklı rivayetler var.

Kimileri, "Katledenler namazına izin vermeyince, üzerinde namaz kılınmadan gömülüyor" diyorlar. Mesela Ebucehm adındaki kişi onun namazını kılmak isteyince isyancılar izin vermiyor; bu arada adam, "**Siz üzerinde namaz kılınmasına engel olursanız sorun değil. Çünkü Allah ve melekler cenaze namazını kılmışlardır**" diyor.

Maşaallah o dönem herkes Tanrı ile Cebrail ile irtibat halindeymiş, normal vatandaş da yukarılardan ilham alıyormuş.

Kimileri de, birkaç kişi onun cenaze namazını kılıp **Baki** kabristanında defnetmek isteyince, isyancılar bunu duyuyorlar ve kesinlikle normal bir mezarlıkta defnetmeyeceksiniz, diyerek engel oluyorlar. Bu nedenle, daha önce atıldığı yere, o tuvalet olarak kullanılan yere götürülüp orada gömülüyor ve belki tekrar isyancılar cenazesini çıkarırlar korkusuyla, mezarını yerle tesviye ediyorlar.

Bu arada isyancılar defne izin verdiklerinde şu koşulu da öne sürüyorlar, Osman'ın yakınları onu mezara götürürken biz de yolun sağından ve solundan yürüyerek hacda şeytan taşlar gibi ona taş atacağız diyorlar. Yine her zamanki gibi Hz. Ali'nin araya girmesiyle bu koşuldan vazgeçiyorlar.

Gece gizlice, alelacele o tuvalet olarak kullanılan bataklığa götürüp bir çukur kazarak içine atıyorlar; böyle normal bir kabir hazırlayamıyorlar. Üzerine mezar taşı bile koyamıyorlar. Hatta Osman'ın kızı ağlayınca, mezarı kazanlardan biri ona kızıyor: "Biz o kadar titiz davranıyoruz ki kimse duymasın. Peki, bağırıyorsun, ya muhalifler senin sesini

duyup gelir, babanın cenazesini tahrip ederlerse iyi mi olacak?" diyerek, onu susturmaya çalışıyorlar. Gömenler arasında bir de Osman'ın eşlerinden Naile var. Karanlık olduğu için, o da eline bir mum alarak kabirde rahat çalışılabilmesi için mezarın başında duruyor. İslami eserlerde anlatıldığına göre, çalışanlar, isyancılar görmesin diye insanların olduğu tarafla mezar arasına perde gibi veya kerpiçten bir duvar yapıyorlar.[361]

Cenaze namazı kılınmıştır diyenlere göre de ihtilaf vardır. Genel kanı, cenaze namazının bir veya dört kişi tarafından kılındığı yönündedir. Hatta bazı kaynaklarda, korkudan kimse onu gömmek istemeyince; ancak Mervan'la, Osman'ın eşlerinden Naile onu geceleyin gömmüşler şeklinde bilgi var. Osman'ın eşlerinden dedim; çünkü Osman öldürüldüğünde yanında dört hanımı vardı: **Remle, Naile, Ümmü Benin ve Fahite.**[362] Yani öyle ki, Osman'ın cenazesi ortada kalıyor, korkudan kimse onu defnedemiyor. Hatta önemli İslami kaynaklarda çok farklı bilgiler de var. Mesela onu öldürdükleri zaman, eşi Naile araya girmek istiyor. Bu arada onun da elini, kimilerine göre de parmaklarını kesiyorlar. Hele halife Ebubekir'in oğlu Muhammed, Osman'ın kolundan tutup kapıya kadar sürükleyince Osman, "Senin baban dostumdu, neden bana böyle yapıyor-

---

361 a- Taberi, Tarih 4/412 vd. ve Asbahani, Marifet-ü Sahabe, no: 265-66.
b- İbni-l Esir, El-Kamil. halife Osman kısmı 2. cilt.
c- İbni Kuteybe, İmame Siyase, 1/64.
d- Askelani, İsabe, no: 1082. Cebele b. Amr b. Evs kısmında.
e- İbni Asakir, Tarih-i Dımaşk, 39/532.
f- Taberani, Mucem-i Kebir, 1/78-no: 107.
g- Heysemi M.Zevaid, no: 14558-9/95.
h- Yakut Hamevi, Mucem'ül Büldan, 2/262.
ı- İbni Hacer, Talhis-ül Habir, 2/145.
j- İbni Sad, Tabakat, 3/37-44.
362 Taberi Tarihi, 4/415-421.

sun' diyor. Ebubekir'in oğlu, "Sen gerçek Kur'an'ı yaktın, kendince yeni bir Kur'an ortaya çıkardın" diyor. Kimi rivayetlere göre de Ebubekir'in oğlu onun kulağına şiş sokup boğazından çıkarıyor.

Şurası çok önemli, baskını düzenleyenler Müslümanlar ve Ebubekir gibi birinin oğlu da aşırı derecede ona işkence ediyorsa ve Hz. Ali de savunma niyetiyle hiç ortalıkta bulunmuyorsa, artık Osman'ın o günkü Müslüman halk nezdindeki değerinin nerelere kadar düştüğü anlaşılıyor.

Bazı İslami kaynaklarda Osman katledildikten sonra, baskını gerçekleştirenlerden Umeyir b. Dabi-i adındaki kişi gidip onun canından parçalar kopararak, "Sen ki babamı zulmen/suçsuz yere hapse attın ve orada öldü. İşte senin de sonun böyle olacak" diyor. Yukarıda da belirttim, onu katledenler, bedenini tahrip etmek, parçalamak istiyorlar; ancak bazılarının aracı olmasıyla eylemciler bundan vazgeçiyorlar.[363]

Bir de şu var, Osman'ın cenazesini, bir kapı tahtası üzerine bağlayıp o şekilde kabre götürürken, belki birileri duyar, gelir engel olur kaygısıyla koşarak götürüyorlar. Cenazeyi götüren şahıslardan biri, "Biz korkudan öylesine koşuyorduk ki Osman'ın kafası, üzerinde taşıdığımız tahtaya çarpıp tak-tuk diye ses veriyordu" diyor. Bu olay, az sonra bölüm sonunda ekleyeceğim kaynakların hemen tümünde vardır.

İşte halife Osman'ın halk arasında bilinen ölümüyle gerçek ölümü arasındaki fark bu kadar büyüktür. Osman'ın Müslümanlar tarafından katledildiği, cenazesinin Yahudilere ait bir çöplüğe atılıp orada üç gün kaldığı, daha sonra

363 a-Taberi Tarihi, 4/412-414.
b- İbni Kesir, Bidaye-Nihaye, 7/207 vd.
c- İbni Kuteybe, Maarif, s. 113.

Hz. Ali'nin, Hz. Muhammed'in bazı eşlerinin ve Osman'ın eşlerinin hatırı için gömülmesine izin verildiği ve bunun da ancak aynı çöplükte gerçekleştiği, mezara da yangından mal kaçırırcasına, sür'atle götürüldüğü ve bu arada başının hep tahta üzerinde sağa sola çarparak ses çıkardığı, cenazesinin korkudan birkaç kişi tarafından gizlice defnedildiği, katledilirken işkence yapıldığı ve hatta canından parçalar koparıldığı, baskın anında haftalarca evde aç ve susuz mahsur kaldığı, yardım etmek isteyenlere izin verilmediği, o dönemde varolan Kur'an'ları yakıp yeni bir Kur'an ortaya koyduğu, kötü yönetimi yüzünden vurulduğu gibi konular, birçok İslam düşünürü tarafından kaleme alınmıştır. Ne yazık ki, geniş halk kitlesi bunları bilmemektedir. Bu olup bitenleri içeren İslami kaynaklar gerçekten çok fazladır.[364]

---

364 Yukarıda Osman'ın ölümüyle ilgili açıkladığım bilgiler şu kaynaklarda geçiyor. Daha nice kaynaklar da var:

1- İbni Sad, Tabakat, 3/37-43.
2- Taberi Tarihi, 4/412 vd.
3- Ali b. Yunus el-Amili, Sırat'ül Müstakim, 3/30.
4- İbni A'sem, el-Fütuh, 1/64.
5- Ebü'l Feda, el-Muhtasar fi Ahbar'il Beşer, 1/172.
6- İbni Abdirabbih, Ikd'ül Ferid, 4/270.
7- Zebidi, Tac'ül Arus, 8/139-141.
8- İbn'il Manzur, Lisan'ül Arab, 11/670 Nasel ve Haşş Kevkeb md
9- İbn'il Esir, a) En-Nihaye fi Garib'il Hadis'i ve'l Eser, 1/969 ve 5/80. b) el-Kamil fi Tarih, h.35. yılı, halife Osman bölümü, c) Üsd'ül Gabe, Eslem b. Evs b. Becre el-Ansari bölümünde.
10- İbni Asakir, Tarih'ü Medinet'i Dımaşk, 39/532 vd Hz. Osman konusu.
11- Taberani, Mucem-i Kebir, halife Osman kısmı. 1/78-no: 107-109.
12- İbni Hacer, a) İsabe, no: 1081 Cebele b. Amr kısmında. Ve Eslem b.Evs b. Becre el-Ansari bölümünde. b) 'Telhis'ül Habir', 2/145 ve 5/275.
13- Heysemi, Mecme'ü Zevaid, 9/95, no: 14558 .
14- İbni Abdilberr, İstiab, A.Rahman b. Udeys ile Eslem b. Evs. B. Becre bölümleriyle halife Osman kısmında.
15- İbni Şebbe, Medine Tarihi, Osman'ın kabri bölümünde, no: 321 vd.
16- Hindi, Kenz'ül Ummal, no: 36172 ve 36298, halife Osman kısmında.
17- İbni Kesir, Bidaye-Nihaye, Osman bölümü, 7/192 vd.

d) Halife Osman Neden Müslümanlarca Katledildi?

Az önce de anlatıldığı gibi, Halife Osman'ı feci bir şekilde katledenler Müslümanlardır. Peki, Osman bunu hak etmiş miydi, neydi bunun en önemli nedenleri ki, insanlar ta Mısır'dan, Basra'dan, Küfe'den... değişik yörelerden gelip eylem birliği yaparcasına toplanarak Osman'ı katlettiler? Demek ki ortada çok ciddi bir sorun vardı ki Osman'ın çevresi, hele Hz. Ali bile bu baskınları artık durduramamıştır. Bu nedenlerden önemli gördüklerimi İslami kaynaklardan özetlemek istiyorum.

Etrafındakilere ayrıcalık tanımak-iltimas

1) Hakem b. Ebi-l As olayı

Hz. Muhammed'e karşı olduğu, onunla anlaşmadığı, hatta Muhammed konuşunca, kendisi kaş-göz işaretleriyle onunla alay ettiği için, Muhammed hem Hakem'i lanetler, hem Medine'den çıkartıp Taif taraflarına sürgüne gönderir. Bu konuda birçok İslami kaynakta hadisler var. Mesela İmam Ahmet b. Hanbel, Bezar, Heysemi, Fakihi, İbni Asakir ve daha birçok İslamolog, Hakem'in sürgün edilmesi ve lanetlenmesi konusunda hadisler aktarmışlardır.[265]

18- Muhibbüddin Taberi, Riyad'ü Nadre, Osman konusunda, s. 3/70 ve sonrası.
19- Müzi, Tehzib-i Kemal,19/457-no: 3847 Osman b. Affan kısmında.
20- Yakut Hamevi, Mu'cem-ül Büldan, 2/262 Haşş Kevkeb kısmında.
21- Ebu Naim Asbahani, Marifet'ü Sahabe, Osman kısmı, 1. cilt, no: 263 ve sonrası.
22- Belazuri, Ensab'ül Eşraf, 6/160 ve devamı.

365 a- İbni Asakir, Tarih'ü Medinet'i Dımaşk, 57. cilt/270 vd. No: 3712.
b- Heysemi, Mec'me'ü Zevaid, no: 431 ve 9233.
c- Taberani, Mucem-i Kebir, Abdullah kısmında no: 13770.
d- Bezar, Bahr'ü Zihar, no: 2060.
e- Fakihi, Ahbar-u Makke, no: 706.

Taberani şöyle bir olay da aktarıyor: Bir ara Hz. Muhammed kendi arkasına dönünce görüyor ki, Hakem el işaretleriyle kendisiyle alay ediyor; bazen de oğlu Mervan'la birlikte Muhammed'in minberine çıkıp iniyor (taciz niyetiyle). Yani hem Muhammed'in davasına inanmıyordu, hem de değişik davranışlarla onu psikolojik olarak rahatsız ediyordu. Daha sonra Ebubekir ve Ömer halife olunca, yine Taif'ta kalmaya devam ediyor/ bunlar Medine'ye dönmesine izin vermiyorlar. Hatta geri dönsün diye bu konuda Ebubekir'e teklifte de bulunuyorlar. Ama o kabul etmiyor. Ancak Osman halife olunca, onun ve oğlunun geri gelmesine izin veriyor, adam gelip Medine'ye yerleşiyor ve ölene kadar orada kalıyor, ayrıca o günkü parayla kendisine devlet malından (ki devlet malı zaten haraçtan, ganimetten, talandan, çapulculuktan sağlanıyordu) yüz bin dirhem para veriyor.

Şu not da önemli, Hakem b.Ebi-l As, aynı zamanda halife Osman'ın amcasıydı. Şu da önemli: Tarihte şöhret sahibi olan Muaviye de Osman'ın amcaoğullarındandır. Osman, Hakem'in oğluna da, maliye müdürü gibi Medine'de bir görev veriyor: Yapılan alış-verişlerden sağlanan verginin 1/10'unu, karşılıksız ona tahsis ediyor. Daha sonra Mervan, Osman'ın damadı olunca, ona aşırı derecede ayrıcalıklar tanıyor. Mesela Hz. Muhammed'e ait olan ve vefat edince, kızı Fatma'ın hakkı olduğu halde Ebubekir'le Ömer'in vermediği Fedek arazisini de Mervan'a veriyor. Osman, yine Afrika halkından alınan 1/5 vergi, talan her ne ise damadı Mervan'a veriyor. Bunları zaten birazdan Mervan konusunda anlatacağım.

Muhammed'e rağmen, Osman'ın bu insanlara tanıdığı imkânlar, o zamanki şairlerin şiirlerinde de sıkça işlenmiştir.

Osman katledilince, Müslümanların mezarlığı olan Ba-

ki'de gömülmesine engel olan Eslem bin Evs, bir şiirinde şöyle diyor: "Allah'a yemin olsun ki, hiç kimsenin yaptığı kötülük yanında kâr kalmayacak, cezasını çekecektir. Sen ey Osman, Muhammed'in lanetlediği o insanı (Hakem'i) getirdin ve ona imkânlar tanıdın. Devlet malının 1/5'ini alıp Mervan'a verdin, ayrıca devletin malını kendine ve çevrene tahsis ettin. Ebu Musa el-Eş'ari'nin getirdiği ganimetleri sen istediklerine dağıttın."[366]

Yine halife Osman'ın sürgün ettiği bir başka şair Abdurrahman b. Hanbel el-Cemhi bir şiirinde, "Allah'a yemin ederim ki hiçbir suç karşılıksız kalmaz" diye başlıyor ve Osman'ın kötü yönetimini işledikten sonra şiirin bir yerinde, "Bize öyle bir fitne (Osman için diyor) yaratıldı ki, hem biz onunla ceza çekiyoruz, hem de o kendisi için başbelası oldu" diyor... Şair burada, Osman'ın feci bir şekilde katledildiğini ve kendilerine de bela olduğunu belirtmek istiyor.[367] İşte sonunu getiren sebeplerden biri, hem Hz. Muhammed'in lanetleyip sürgüne gönderdiği bu insanı geri getirmek, hem de ona ve oğluna aşırı derecede ayrıcalıklar tanımak. tabii ki bu, halkta olumsuz etki yapıyor.

366 Belazuri, Ensab'ül Eşraf, 6/149.

367 a- İbni Kuteybe, Maarif, s.112 ve 199 Mervan kısmında.
b- Ibni Abdil'ber, Istiab, no: 529. Hakem b. Ebi-l As kısmında.
c- Muhibbüddin Taberi, Riad'ü Nadre, 3/72 ve devamı.
d- Hakim, Müstedrek, 4/479-481. Hakem b. As kısmında.
e- İbni'l Esir, Üsd, 4/348 Mervan kısmında; aynca Hakem kısmında da bilgi verir.
f- İbni Hacer Askalani, İsabe no:8324 Mervan kısmında.
g- İbni Sad, Tabakat.. Taberani, Mucem-i Kebir. Zehebi, Siyer-i A'lam. Ve daha birçok tabakat kitaplarında bu konuya yer verilmiştir.

2) Mervan b. Hakem

Az önce de belirttim, Mervan da babasıyla birlikte Hz. Muhammed tarafından Taif şehrine sürgüne gönderilmişti; Osman babasıyla birlikte onu da geri getiriyor ve üstelik de kendi kızı Ümmü Eban'la evlendiriyor ve kendine vezir-başdanışman yapıyor. Afika'dan sağlanan ganimet-talan ne varsa hepsinin 1/5'ini damadına tahsis ediyor. Bir örnek vereyim. Afrika alındığında oranın yöneticisi Cürcir'le bir anlaşma yapıyorlar ve 2 buçuk milyon dinar (altın para) onlardan haraç olarak alınıyor. Ayrıca her katılımcı askere bin dinar, kimisine göre de üç bin dinar (altın para) düşüyor. Yani Mervan'a verilen bu gelir büyük bir rakam oluşturuyordu. Yine Osman zamanında **Kıbrıs** adası alınınca, halkından her yıl yedi bin dinar (altın para) cizye/haraç alıyordu.

Yine halife Osman, Mervan'ın kardeşi Haris b. Hakem'e, devlet malından üç yüz bin dirhem yardım yapıyor; ayrıca Medine merkezinde ona çok önemli bir alış-veriş merkezini hibe ediyor.[368]

Az önce de vurgu yapıldığı gibi bu aile Hz. Muhammed nezdinde cezalıydı; özellikle babaları.

Zaman içinde öyle oluyor ki, Mervan, Osman'ı tamamen kontrol altına alıyor. Damattır diye ona öylesine geniş yetkiler veriyor ki, artık o Osman'ı yönlendirir hale geliyor. Zaten İslami kaynaklarda, Osman'ın Mısır valisine gönderdiği ve isyancıların katlini istediği mektubun Mervan tarafından yazıldığı iddia ediliyor. Bu mümkün olabilir. Çünkü Osman'ın veziriydi ve zaten tüm yetkiler ondaydı. Yalnız tek bu olaya bakarak Osman'ı temize çıkaranlar olsa da, her taraftan Medine'ye Osman'ı linç etmeye gelen o insanların öfkesini bununla atlatmak mümkün değildir. Kaldı ki Osman'a, yeter ki istifa et kurtul denildiği halde görevin-

368 a- Taberi Tarihi, 4/256-272., b- İbni Kuteybe, Marif, 112.

den ayrılmıyordu. Demek ki sorun Osman'daydı. Hatta Osman'ın eşlerinden Naile ve son zamanlarda Hz. Ali de Osman'ı Mervan konusunda uyardıkları halde Osman onları dinlemedi, yoluna devam etti.

İşte Hz. Muhammed'in, babasıyla birlikte sürgüne gönderdiği böylesine bir adamın, Osman sayesinde geldiği aşama budur. Bu, Osman'ın sonunu getiren çok önemli bir nedendir. Ömer kısmında belirttiğim gibi, Ebü Lü'lü hem marangoz, hem ressam, hem de demircilikte uzman biridir ve hatta onun o zaman rüzgârla çalışabilen değirmen yapabilecek kapasitede bir insan olduğunu yazmıştım. Ama patronuna günde 2 dirhem vergi bile ödeyemiyordu. Osman ise bir çırpıda kendi adamlarına ve üstelik de Muhammed'in lanetlediği ve sürgüne gönderdiği insanlara ve daha nicelerine müthiş imkân tanıyordu. Osman'ı katletmek için bu insanlar ta Mısır'dan, Kufe'den, Basra'dan boşuna gelmiyorlardı. Onlar çalışsın, para kazansın, Osman da vergi adı altında onlardan alıp yakınlarına dağıtsın; tabii ki güçleri varsa kabullenemezlerdi. Nitekim de onu en ağır bir şekilde cezalandırdılar.[369] İşte Osman'ın sonunu getiren sebeplerden biri de Mervan'dır: Hem Muhammed'e rağmen onu babasıyla birlikte geri getiriyor, hem maddi ve siyasi olarak ona ayrıcalıklar tanıyor. tabii ki bunlar halk nezdinde olumsuz etki yapıyor.

---

369 1- İbni Asakir, Tarih'ü Medinet'i Dımaşk, 57.cilt/270 vd. No: 3712. İbni Asakir bu eserinde ona 56 sayfa yer vermiş. 224'ten 280. sayfaya kadar.
2- İbni Kesir, Bidaye-Nihaye. Osman'ın katli bölümünde,7/290 ve devamında.
3- Ahmet b. Hanbel, Müsned'ül müksirin, Müsned'ü Abdullah. no: 6233.
4- Taberi, Riyad'ü Nadre, 3/79 vd.
5- İbni-l Esir, Üsd, Mervan ve hakem kısmında.
6- Suyuti,Tarih'ül Hulefa, s. 130 ve devamı.
7- İbni Kuteybe, Maarif, 112.

3) Sütkardeşi Abdullah b. Ebi Serh

Daha önce Mısır valisi Amr b. As idi. Osman bunu Medine'ye geri alıyor ve yerine/Afrika'ya, sütkardeşi olan Ebu Serh'i tayin ediyor, böylece onu ödüllendiriyor, ona büyük imkânlar sağlıyor. tabii ki bu olaydan sonra Osman'la Amr b. As'ın arası açılıyor, o da Osman aleyehinde çalışıyor.[370] Osman'ın atadığı Ebu Serh öyle bir insandı ki, Hz. Muhammed kendi zamanında onun hakkında ölüm fetvası vermişti. Olayın özeti şu:

Bu adam daha önce Hz. Muhammed için kâtiplik yapıyor ve Kur'an ayetlerini yazıyordu.

Zamanla Muhammed'i tanıyınca anlıyor ki, onun davasında tanrısal boyut yok. Adam şunu diyor: Muhammed bana başka şeyler yazmamı öneriyordu, ben ise, "**Acaba farklı şeyler yazarsam anlar mı?**" diye onun isteklerine ters olan şeyler yazıyordum ve tekrardan ona okuyordum. Oda bana, "**iyi iyi, güzel**" diyordu. Kur'an, benim bu tür sahte yazılarımla doludur" diyor ve "**Durum bu ise, ben Kur'an'dan daha mükemmel bir kitap ortaya çıkarabilirim**" ifadesini kullanıyor. Bu açıklamayı yaptıktan sonra artık Muhammed'le kalmıyor. Hem bu açıklama, hem de İslamiyet'ten çıktığı için, Muhammed'in korkusundan (Belki öldürür diye) Medine'yi terk edip Mekke'ye kaçmak zorunda kalıyor. Adam, ben de Kur'an gibi bir kitap yazabilirim dediği için, Muhammed burada yine işi Cebrail-Allah'a havale ediyor ve şöyle bir ayet indiriyor.

Ayetin anlamını Diyanet'in çevirisinden vereyim: "**Allah'a karşı yalan uyduran veya kendine bir şey vahyedilmemişken, 'Bana vahyolundu' diyen, ya da 'Allah'ın indirdiğinin benzerini ben de indireceğim' diye laf**

370 İbni Kesir, Bidaye, 7/190.

eden kimseden daha zalim kimdir? Zalimlerin şiddetli ölüm sancıları içinde çırpındığı; meleklerin, ellerini uzatmış, 'Haydi canlarınızı kurtarın! Allah'a karşı doğru olmayanı söylediğiniz ve onun âyetlerinden kibirlenerek yüz çevirdiğiniz için bugün aşağılayıcı azap ile cezalandırılacaksınız' diyecekleri zaman hallerini bir görsen!" deniliyor Kur'an'da. Adam onu deşifre ettikten, iş işten geçtikten sonra o kalkıp ayet oluşturma yöntemiyle insanlara tehdit savuruyor, gözdağı veriyor. Bu ayetin, en çok adı geçen kişi için indiği/oluştuğu anlatılıyor tefsirlerde ve diğer İslami kaynaklarda; ancak Muhammed'in peygamberlik konusunda önemli bir rakibi olduğu için, bu ayetten Müseyleme de kastedilmiştir diyenler de var. Hatta Yemenli olan ve peygamberlik iddiasında bulunan Secah adındaki kadın ve yine ben de peygamberim diyen Rahman Yemami ve Esvet Ansi'nin de bu ayetin sebep-sonuç ilişkileri arasında isimleri geçiyor. Bunlar sonucu değiştirmiyor. Çünkü onlar da bu peygamberlik formülünü kullanmak istiyorlardı, bu yöntemle iktidar sahibi olmayı arzuluyorlardı. Dolayısıyla Muhammed, oluşturduğu bu ayetle tüm muhaliflerini hedeflemiştir demek isabetlidir.[371]

Zamanla Muhammed Mekke'yi alınca, "Bu adam 'Ka'be'nin içinde de olsa onu yakaladığınız an öldürün" talimatını veriyor. Adam gizlice halife Osman'a sığınıyor. Çünkü Osman'ın sütkardeşiydi. Osman onu belli bir süre saklıyor, uygun ortam yakalamaya çalışıyor ve bir gün adamı da yanına alarak birlikte Muhammed'in yanına gidiyorlar, "Bu adamı bağışla" teklifinde bulunuyor. Muhammed uzun süre bekliyor, sessiz kalıyor ve daha sonra onu bağışlıyor. Bunu yaparken de şunu söylüyor: Aslında Osman

---

371-Suyuti, Dürrül Mensur, Taberi Tefsiri, Kurtubi ve diğer tefsirler, En'am suresi 93. ayetin açıklama kısmında ve İbni Kuteybe, Maarif, s. 169 vd

onu yanıma getirince ben onun bağışlanmasını istemedim, bir süre beklememin nedeni şu: Ona karşı yaklaşımımı biliyorsunuz. Onun için belki bana görev düşmeden içinizden biri kalkıp onu öldürür dedim. Yani ben bu beklememle bu fırsatı vermek istedim; ancak içinizden biri çıkmayınca ben de bağışladım diyor.

tabii ki bunu söylemekle, severek bağışlamadığını, hâlâ ona karşı kininin devam ettiğini belirtiyor ve aynı zamanda arkadaşlarını da eleştiriyor: Neden biriniz onu katletmediniz diye! İşte Osman kendi halifeliği zamanında Muhammed'in sevmediği, hatta Kur'an sahtedir, sağdan soldan toplanan bilgilerdir, içinde birçok yalanım var, ben de Kur'an gibi bir kitap rahatlıkla yazabilirim diyen birini ve üstelik Muhammed'in hakkında ölüm fermanı verdiği bu adamı, Mısır'a vali olarak tayin ediyor. Hâlbuki Osman'ın görevden aldığı eski vali Amr b. As, bu adamdan daha deneyimliydi: Hem Muhammed, hem de Mısırlılar Amr'ı severdi. Bu da Osman'ın sonunu getiren önemli nedenlerden biridir. Hem halkın hoşuna gitmiyordu bu görev değişikliği, hem de Osman'ın yönetimine karşı Amr anti propaganda yapıyordu. Hatta görevden alınan Amr b. As'a Osman'ın öldürüldüğü haberi verilince o, "**Ben bir insana bir darbe vurdum mu, kanatırım**" karşılığını vermiştir.[372]

372 1- istiab, no: 1553.
2- Zehebi,Siyer-i a'lam, 3/33 vd.
3- İbni Sad, Tabakat, no: 3997-7/230.
4- İbni Kuteybe, el-Maarif, s, 169.
5- İbni Asakir, Tarih'ü Medinet'i Dımaşk, 29/34 vd.
6- Ebu Davud, Hudud hemen başta.
7- Nesai, Tahrim-i dem, mürted kısmında.
8- M.Taberi, Riyad'ü Nadre, 2/112 vd

4) Halife Ömer'in oğlu Ubeydullah'ı korumak

Halife Ömer, Medine'de bir Müslüman'ın yanında köle olarak çalışan Ebu Lü'lü tarafından katledilince, oğlu Ubeydullah da gidip buna karşı Hürmüzan, Ebu Lü'lü'nün küçük kızı ve bir de Hıristiyan asıllı Cüfeyne adında başka birini katlediyor. Hürmüzan Müslüman olmuştu; ancak Cüfeyne Hıristiyandı ve Medine'ye okumaya gelmişti. Bu haksız cinayetler Müslümanlar arasında çok tartışılır, bu konuda Osman'la birlikte toplantılar yapılır; ancak sonunda Osman Ubeydullah'ı serbest bırakır, ona ceza uygulamaz. Hâlbuki Ubeydullah masum insanları katlemişti. Hz. Ali, Ubeydullah cezasız kalmasın, öldürülsün diyordu. Hatta bir ara: Peki senin babanı katleden başka, ya sen onun suçsuz kızını niye öldürdün, diye suçluyordu onu. Nitekim sıra Hz. Ali'ye gelip kendisi halife olunca, Ubeydullah'ın katline karar veriyor. Bu yüzden Ubeydullah kaçıp Muaviye'ye sığınıyor ve daha sonra Sıffin savaşında öldürülüyor. Kimi rivayetlere göre Hz. Ali onu katlediyor. İşte Osman'ın bunu koruması da halkta olumsuz etki yapıyor: Osman, fakir-fukaraya ceza veriyor, ancak sıra dostlarına, yandaşlarına gelince torpil yapıyor, şeklinde konuşuluyordu.[373]

5) Velit b. Ukbe olayı:

Bu adam, Halife Osman'ın kardeşiydi: Anneleri Erva binti Küreyz'di, babaları ise farklıydı. Velit'in babası Ukbe, Bedir harbinde sağ olarak ele geçirilmiş ve Muhammed'in talimatıyla öldürülmüştü. Daha sonra Beni Mustalık kabilesi Müslüman olunca (tabii ki Muhammed onlara karşı savaşmıştı ve bunlar kılıç zoruyla müslüman olmuşlardı), Hz.

373 a- İbni Asakir, Tarih-i Dımaşk, 38. cilt/60ve devamı.
b- M. Taberi, Riyad'ü Nadre, 3/77.

Muhammed onlara diyor ki, ben falan tarihte adamımı gönderirim, zekâtınızı/verginizi ona teslim edersiniz. Günü gelince Hz. Muhammed Velit b. Ukbe'yi bu işle görevlendiriyor. Ancak adam yarı yoldan geri dönüyor. Dönmesinin nedeni de korkudur: Çünkü daha önce bu kabile ile Velit b. Ukbe arasında husumet olduğu için, korkudan gitmeye cesaret edemiyor: Ya gittiğimde başıma bir şey gelirse diye evhama kapılıyor ve geri dönüyor. Bu arada Muhammed, "Ne yaptın?" diye sorunca o, "**Ben gittim, meğerki onlar tekrardan İslamiyet'ten dönmüşlerdi, ben zor kurtuldum; yoksa beni de öldüreceklerdi. Üstelik zekât da vermeyeceklerini söylediler**" diyor. Bunun üzerine Muhammed onlara karşı savaş hazırlığına başlıyor. Aslında böyle bir şey de olmamıştı. Adam oraya hiç uğramamıştı.

Diğer taraftan Muhammed'in elçisi belirlenen zamanda gitmeyince, Beni Mustalık tarafında da bir evham başlıyor ve hemen liderleri olan ve aynı zamanda Muhammed'in eşlerinden Cüveyriye'nin de babası olan kişi Medine'ye gelip durumu öğreniyor ve "Yalandır, biz zekâtımızı topladık, hazır; ancak memur bekliyorduk. Fakat bize herhangi biri uğramadı" diyor. Bunun üzerine Muhammed tahkikat yapıyor ve sonuçta elçisi Velit b. Utbe'nin onlara uğramadığı ve üstelik de onlara karşı büyük bir iftirada bulunduğu ortaya çıkıyor. Bu olay üzerine Muhammed, Hucurat suresinin altıncı ayetini indiriyor. Anlamı şu: "**Ey inananlar! Bir fasık/kötü insan size bir haber getirirse onu tahkik edin/araştırın. Yoksa bilmeden bir topluluğa kötülük edersiniz/ onlara karşı yanlış yaparsınız da sonra yaptığınıza pişman olursunuz.**" Hemen hemen tüm önemli tefsirlerde ve ayetlerin sebep-sonuç ilişkisini irdeleyen kaynaklarda, bu ayette sözü edilen fasık/kötü insandan kasıt, bu olaydan dolayı Velit b. Ukbe'dir. Askalani, el-İsabe

adlı yapıtında, İbni Abdi-l Berr, bu ayetin Ukbe için indiğine ilişkin İslam âlimleri arasında ihtilaf yoktur diyor.

Burada bir not düşüp konuya devam edeceğim: Hani Hz. Muhammed geçmişten geleceğe her şey biliyordu? Peki, bu olayda adam gelmeseydi ve böylece bu yalan ortaya çıkmasaydı ne olurdu? Çünkü Muhammed, onun yalanları üzerine savaş hazırlığına başlamıştı ve tabii ki büyük bir katliam olacaktı

İşte Osman böylesine bir insanı vali olarak tayin ediyor. Hz. Muhammed'in sevmediği, hakkında fasıktır/kötü insandır diye ayet indirdiği bir insana, önemli bir konuda (halkı yönetmede) görev veriyor. Kaldı ki, bu adam öylesine içki içerdi ki, bir gün kendisi cemaate sabah namazını kıldırırken, 4 rekât kıldırır (ki sabah namazı iki rekâttır) ve namaz içinde cemaate dönüp, "Daha fazla kıldırayım mı?" diyecek kadar ayyaş biriydi. Öyle ki halk onu içki konusunda Hz. Osman'a şikâyet etmiştir. Osman sonuçta, Hz. Ali'nin de baskısıyla mecbur kalıp, onu hem görevden alıyor, hem de içki içtiği için kırk kırbaç içki cezası uyguluyor. Bu ceza uygulamasını Sahih-i Müslüm'den aktarayım. Şahitler toplum içinde halife Osman'a ifade verirler ki, bu adam içki içti ve kustu diye.

Sonuçta Osman Hz. Ali'ye, "Kalk sen cezayı uygula" diyor. Ali bunu yapmıyor ve oğlu Hasan'a sen kalk kırk kırbaç vur diyor. Hasan da, buna karşı çıkıyor, bana ne bu işlerden diyor. En son Abdullah b. Cafer cezayı uyguluyor. Evet, bu açıklama Müslim'dendi.[374] Hatta öylesine içerdi ki, zaman zaman kusardı diye İslami kaynaklarda bilgiler var. Cezanın uygulanması için Hz. Ali'nin oğlu Hasan'a görev verilince o, "Halifeliğin iyi tarafından yararlanan o, kötü tarafını da o uygulasın" diyor. Böylece Osman'a sen yap,

374-Sahih-i Müslim, Hudud, İçki cezası kısmında.

ben niye bu işe bulaşayım gibi sözlerle karşı koyuyor. Sonuçta Velit 40 kırbaçla cezalandırılıyor ve artık bu olup bitenlerden sonra görevden de uzaklaştırılıyor.

Osman, daha önce Küfe'de valilik yapan Sad b. Ebi-l Vakkas'ı görevden alıp yerine bu Velit'i atamıştı. Velit'i görevden alınca, bu kez de yerine Sait b. As'ı tayin ediyor. Hatta Rumlara karşı bir savaşta bile Velit içki içerken, arkadaşları ceza verelim diyorlar; ama Hüzeyfe b. Yeman engel oluyor, savaş var karşımızda biz içki ile mi uğraşacağız diyor. Bu arada Velit, "Haram da olsa, size rağmen ben içki içerim" diyor. Osman'ın sonunu getiren yanlışlardan biri de böylesine bir adama yaptığı iltimas-ayrıcalıklardır.[375]

Bütün bu olup bitenlere karşı yine İslam düşünürleri Osman'ı savunmuş, onun cinayetinde parmağı olan sahabeler hakkında ağır konuşmuşlardır. Mesela İbni Teymiye, Osman'ın ölümüne çalışanlar, bunu gerçekleştirenler suçludur, isyancıdır, haddi aşanlardır diyor. Zehebi de bu doğrultuda açıklamalarda bulunmuştur; ama olaylar öylesine açıktır ki, Osman'ı savunabilecek hiçbir haklı neden yoktur. İbni Teymiye gibilerine kalırsa, Osman'ın bu zulmüne karşı çıkanların hepsi cehennemliktir. Hâlbuki Osman'ın ölümünü isteyenler arasında, Hz. Muhammed'den cennet müjdesini alanlar da vardı. Mesela Talha ve Zübeyir gibi.[376]

---

375 a- Müslim, Hudut, Hadd'ül Hamr kısmında.
b- İbni Kuteybe, Maarif, s. 180 vd.
c- Zehebi Siyer-i A'lam, 3/412 vd. No:67. Burada kitabı tahkik eden, dipnotta ayrıca İmam Ahmet b. Hanbel, Taberani, Tehzib-i Kemal, Bidaye- Nihaye, İstiab, İsabe, Ağani, Üsd'ül Gabe, El-Kamil fi Tarih, el-Marife ve Tarih (Besevi) Neseb'ü Kureyş gibi kaynaklarda da geçtiğini belirtiyor.
d- İbni Asakir, Tarih-i Dımaşk, 63. cilt/218 vd. no: 8033.
e- Askalani, İsabe, Velit b. Ukbe kısmında. No: 9153.

376 a- Taberi Tarihi, 3/433.
b- İbni Esir, El-Kamil 2/535.

6) Damadı Abdullah b. Halit b. Üseyd olayı

Osman kızını bu adama verince, hazine yetkilisine, bunlara altı yüz bin/kimi rivayetlerde de dört yüz bin dirhem yardım ver, diye talimat verir ve bu kadar para devlet malından kızına ve damadına verilir. Ayrıca bu çifte, devlete ait mallardan çeşitli hediyeler verir. Hatta Osman ölünce o günkü para birimiyle elli bin civarı dinar (altın para) onun muhasebecisinde bulunur. Yine 30 milyon üzeri gümüş para (dirhem) ve 1000 deve ile birlikte Vadi'l kura, Hayber, Rebeze gibi yerlerde 10 milyon dinar (altın para) değerinde servet bırakır. Şunu hep hatırlatırım: Bunların tümü talandan, ganimetten, haraçtan... sağlanan gelirlerdir.[377]

Bu iltimas kısmını özetleyecek olursam;

- Amcası Hakem'i Muhammed'e rağmen sürgünden geri getirmek ve yüz bin dirhem devlet malından ona bağışta bulunmak.

- Hakem'in oğlu Mervan'ı da sürgünden getirmek, kendine vezir yapmak, kendi kızı Ümmü Eban'ı ona vermek, Afrika'da ele geçirdiği yerlerin 1/5 vergilerini ona bağışlamak vs.

- Yine Hakem'in bir diğer oğlu olan Haris'e, üç yüz bin dirhem para bağışında bulunmak ve 'Mehruz' denilen Medine'deki önemli bir alış-veriş merkezinin gelirini ona hibe etmek.

- Kardeşi olan Abdullah b. Ebi Sarh'a aşırı derece imkân tanımak, Afrika'ya vali atamak, oranın gelirini kendisine tahsis etmek.

- Yine akrabası olan meşhur Ebu Süfyan'a, hazineden iki yüz bin dirhem para hibe etmek.

---

377 a- Muhammed Rıda (1865-1935), 'Osman b. Affan' adlı eseri, Osman'dan kalan servet kısmında.
b- İbni Kuteybe, Maarif, s. 112-113.

- Ebu Musa el-Eş'ari'nin Irak'ta topladığı vergileri, kendi yakın akrabasına ve Emevi soyuna bağlı kişilere dağıtmak.

- Abdullah b. Halit b. Üseyd'e kızını vermesi ve bu damadına hazineden altı yüz bin dirhem bağışta bulunması, başka hediyeler vermesi.

- Yine kardeşi olan Velit b. Ukbe'yi Kufe valiliğine ataması ve Sad b. Ebi Vakkas'ı görevden uzaklaştırması.

- Şam'ın tüm vergilerini Muaviye'ye hibe etmesi.

- Ebu Musa ve Osman b. Ebil As'ı görevden alıp yerlerine dayısının oğlu Abdullah b. Amr'ı ataması ve daha niceleri. İşte bütün bunlar, halkı galeyana getiren son derece kötü örneklerdir.

Muhalif olanlara şiddet uygulaması ve sindirme politikası

1) Ammar b. Yaser olayı

Hatırlanacağı gibi Ammar b. Yaser, Tebük suikastında Hz. Muhammed'in devesini önden çeken kişi ve o olaya karışan insanları da bilen ikinci tanık. Halife Ömer tarafından Kufe'ye görevli olarak atanıyor, yanısıra Abdullah b. Mesut da bir nevi talim-terbiye ve hazineden sorumlu bir görevli olarak oraya gidiyor.[378]

Halife Osman iş başı yapınca onu Medine'ye alıyor.

Her taraftan Osman'ın yönetimine karşı başkaldırılar çoğalınca, Medine'de de ciddi bir muhalefet oluşuyor Osman'a karşı. Bir gün, her kabileden önemli kişiler toplanıp Osman'ı uyarmak için bir ültimatom/metin hazırlıyorlar. Bunlar arasında Mikdad b. Amr, cennetle müjdelenen Talha ve Zübeyir gibi toplamları elli civarında olan önemli bir

378 Muhammed Rıda, Hz. Osman b. Affan, s. 204.

seçme heyet kendi aralarında Ammar'ı temsilci olarak seçip o ültimatom yazısıyla birlikte Osman'a gönderiyorlar.

Ammar, Osman'a konuyu açınca, Osman çok kızıyor ve o kâğıdı alıp yere atıyor. Ammar ona, "**Bu iş çok ciddi, sen Hz. Muhammed'in arkadaşlarının sana karşı haklı olarak yazdıkları mektubu yere atamazsın, saygısızlık yapamazsın**" deyince, Osman adamlarına talimat veriyor, Ammar'ı yere yıkıp kol ve bacaklarını bağlıyorlar. Bu arada Osman onu tekmelemeye başlıyor. Sonuçta Ammar baygınlık geçirip fıtık oluyor. Osman hem onu dövüyor, hem de "Allah seni rezil etsin" gibi sözleriyle de hakaret ediyor. Ammar daha sonra baygın haldeyken Hz. Muhammed'in eşlerinden Ümmü Seleme'nin evine alınıyor. Kimi rivayetlere göre Ümmü Seleme gelip Osman'a kızıyor, neden bu adamı komalık yaptın diye; kimilerine göre de Ammar'a, "Sen madem biliyordun ki bu adam halife, yetki var elinde, seni bu hale getirecek, o zaman niye karşı çıktın?" denildiği gibi farklı bilgiler de var. Bu arada Hz. Ayşe de olayı duyuyor ve Osman'a kızıyor, bu olaydan dolayı Ayşe ile Osman'ın arası açılıyor.

Osman'ın Yaser'i komaya sokması hakkında farklı rivayetleri de var. Değişik baskınlarda ele geçen talan malları arasında altın mücevheratı da varmış. Osman bunları kendi ailesi ve yakınlarına dağıtmaktadır. tabii ki bunları başka insanlar ele geçirmişti; ama o kendi yakınlarına dağıtıyordu. Halk bunu duyunca karşı çıkıyor ve onu protesto ediyor. Osman buna karşı, "Bu talan malından kimilerin hoşuna gitmese de biz ihtiyacımızda kullanırız" diyor. Böyle deyince Hz. Ali onu uyarıyor, sen asla böyle yapamazsın diyor. Bu arada Ammar da Osman'a sert çıkıyor. İşte burada Osman ona, "Sen ha, içinde idrarı durmayan falancanın oğlu, kim olursun da bana karşı bunları söylersin" diyor ve

adamlarına da, "Tutun bunu" emrini veriyor. İşte burada onu tekmeleyince komalık oluyor ve üç namaz kılamaz hale geliyor. Yani yukarıda anlatılan o komalık halinin hikâyesi böyle.

Sonuçta Ammar hem sevilen biri, hem de onun bağlı bulunduğu aşiret güçlü. Onlardan Hişam b. Velit gelip Osman'ı tehdit ediyor: "Aynı sözleri Hz. Ali de sana söyledi; ancak sen ona bir şey diyemedin. Bu sahipsiz olduğu için bak sen ne hale getirdin. Şayet başına bir şey gelirse, şunu bil ki, sizden en önemli kim ise o da öldürülecektir (Osman'ı kastediyor)" diyor. tabii ki Osman ona da kızıyor; ancak birini komalık yaptığı için artık onu dövdürmekten vazgeçiyor. Bu arada adamlarına "Bunu burdan çıkarın" diye talimat veriyor ve oradan uzaklaştırılıyor. Bu arada Hz. Ayşe ona, "Bak Hz. Muahmmed'in daha ayakkabısı, elbisesi duruyor, siz ne çabuk değiştiniz, işi laçkalaştırdınız" diyor. Ayşe'nin bu sözlerinden sonra Osman çok bozuluyor ve camiye gidiyor, orada ters konuşmaya başlıyor. Cemaat ona şaşkın şaşkın bakıyor, bu ne diyor diye.

İşte Muhammed'e karşı suikastta bulunanları bilen Hüzeyfe ve Ammar'ın başına gelenler bunlardır.

Bir tarafta halife Osman bu adama bu şekil haksızlık yaparken, diğer taraftan da kendisine yapılan baskın sırasında, yardımcı olması için Ammar b. Yaser'e haber yolluyor. Ammar'ın verdiği yanıt olumsuzdur; üstelik de haklı olarak sert tepki gösteriyor. Bu konuda anlatılanlar arasında az fark görünüyorsa da, Osman'ın onu tekmelediği ve adamı sakat bıraktığı gibi bir gerçek var ortada. Bu, birçok İslam tarihçisinin ortak olarak işlediği bir konudur.[379]

---

379 1- Mühibbüddin Taberi (694.ö) Riyad'ü Nadere fi Menakıb'il Aşere, 3/75.
2- Belazuri (279.ö) 'Ensab'ül Eşraf' 6/161 vd.
3- İbni'l Arabi Ebubekir (543.ö)' El-Avasim'ü min'el Kavasım.' s. 280 vd.

2) Abdullah b. Mesut'a yapılanlar

Osman, Abdulah b. Mesut'u döve döve kaburga kemiklerini kırar; ayrıca onu görevden de alır. Olayın özeti şu: Abdullah b. Mesut Kufe'de hem talim-terbiyeden sorumlu/eğitimci, hem de maliyeden sorumludur. Osman tarafından eski vali Sad b. Ebi Vakkas görevden alınıp yerine Velit b. Ukbe atanınca, Velit ondan, devlete ait/hazine malından bir miktar yardım ister, İbni Mesut da verir. Başkalarına da bu şekilde borç vermiştir; daha sonra müsait olduklarında onlardan geri almıştır. Onun Velit'e, "Bu borçtur, ödemen lazım" demesi Velit'in hoşuna gitmez. Çünkü Velit'in amacı geri vermemek üzere almaktır. Velit, bu davranıştan dolayı İbni Mesut'u halife Osman'a şikâyet eder. Osman kendisine bir mektup göndererek "**Sen bir memursun, Velit'ten hesap soramazsın**" der. Bunun üzerine İbni Mesut anahtarları teslim edip sivil bir vatandaş olarak Kufe'de yaşamaya devam eder. İslami kaynaklardaki bilgilerden anlaşılıyor ki İbni Mesut yumuşak başlı ve zararsız bir insandı. Hz. Muhammed'in çok samimi arkadaşı olduğunu bilen halk ona saygı gösterirdi. Bu arada İbni Mesut, halife Osman'ın icraatını ve oraya vali olarak atanan Velit'i her fırsatta eleştirmeye devam ediyordu: "**Zannediyordum ki ben Müslümanların hazinesinden sorumluyum; bilmiyordum ki Osman ve ona bağlı kişilerin hazinesine bakan bir memurum**" diyerek tepkisini gösteriyordu. tabii ki bu da ne Velit'in, ne de Osman'ın işine geliyordu. Bu yüzden Velit onu Osman'a bir daha şikâyet etti, "İbni Mesut'un kendisi aleyhinde propaganda yaptığını, halkı kışkırttığını" anlattı, Osman onu Medine'ye çağırdı. Osman'ın hutbe okuduğu bir sırada camiye girdi. Osman,

4- İbni Kesir (h.774.ö), Bidaye, Nihaye, 7/80 ve sonrası, Osman kısmı.
5- Suyuti,Tarih'ül Hulefa, s.130 ve sonrası.

"**İşte bakın şu an kötü bir hayvan içeri giriyor**" diyerek ağır hakaretlerde bulundu. O da, "Ben Hz. Muhammed'in arkadaşıyım ve Bedir, Rıdvan Biatına katılan biriyim" (Osman Bedir ve Rıdvan'a katılmadığı için burada aynı zamanda dolaylı bir şekilde onu eleştiriyor da) dedi. Bu arada Hz. Muhammed'in eşlerinden Ebubekir'in kızı Ayşe bunu duyunca, o da Osman'a kızdı ve tıpkı Ammar olayında olduğu gibi burada da Osman'a karşı tavır aldı.

Bazı İslami kaynaklarda İbni Mesut'un en son Osman'la anlaştığı ve onunla helallaştığı iddia ediliyor. Hatta bunu ispatlamak için İbni Mesut'un Osman hakkında, "Yanlışlıkla bir ok atsam, Osman'a isabet edip de öldürülse, buna karşı Uhud dağı kadar altın da bana verilse yine mutlu olamam" dediği söyleniyor. Bununla Osman'dan çok memnun olduğunu öne sürmek isteniyor. Hatta Osman onu sürgüne göndermek isterken birçok insan kendisine, "Sakın sürgüne gitmeyi kabul etme. Biz seni destekleriz, bırakmayacağız" deyince İbni Mesut, "Hayır; emrini dinleyeceğim. Çünkü bazı olaylar ve fitneler olacaktır. Bu yüzden ben istemiyorum ki bunun ilk kıvılcımını kendim yakayım" diyor. Daha önce de ifade edildiği gibi, Osman'ın, "Başka yere göndersem orayı da karıştırır" endişesinin yanısıra Hz. Ali ve bazı insanların araya girmesiyle İbni Mesut'un sürgüne gönderilmesinden vazgeçiliyor.

Açıkçası, Osman'ın hazırladığı Kur'an dışındaki nushaları yakması, halk üzerinde çok olumsuz etki bırakırken; en başta bu Kur'an konusu ve onun genel icraatı Osman'ın sonunu da getiriyor..

İşte burada uyduruyorlar, İbni Mesut demiş ki, eğer Osman'ı katlederlerse artık bir daha onun gibi bir halife bulamayacaklar. Hatta İbni Mesut daha hayatta iken Osman hakkında her yerden muhalefet oluşunca kendisi, ben Os-

man'a ok atmak istemiyorum demiş. Bellidir ki bazı uyduruk uzlaşma cümleleri kurmuşlar; ancak becerememişler.

Çünkü mademki memnun kalmış, o zaman daha örnek mi kalmadı ki, kendisi kalkıp Osman'ın ölümüyle ilgili örnekler versin. Görüldüğü gibi savunmuşlar; ancak ilkel bir savunma, inandırıcılığı yok.[380]

Osman, İbni Mesut'a toplum içinde hakaret ediyor, haysiyetini kırıyor ve onu camiden kovuyor; bu yetmiyormuş gibi, onu dövmek için ayrıca adamlarına talimat veriyor. Onlar kendisini komaya sokuyorlar ve kaburga kemiklerini kırıyorlar. Hz. Ali bu arada Osman'ı uyarıyor: "Sen Velit b. Ukbe yüzünden adama nasıl bu cezayı veriyorsun" diyor. Ama Ali'nin bu çıkışı fayda etmiyor; Osman bildiğini yapıyor. Bu olup bitenlerden sonra da onu sürgüne, tenha bir yere göndermek istiyor; ancak Mervan, Osman'a, "Sen Kufe'ye gönderdin, oradakileri senin hakkında örgütledi/alarma geçirdi. Durum bu iken sen Şam'a göndersen oradaki insanları da örgütler. En iyisi burda kalsın bari kontrol altında olur" deyince, Osman bunu uygun buluyor ve ücretsiz bir şekilde Medine'de yaşamaya mahkûm ediyor.

İbni Mesut, arkadaşlarından Ammar b. Yaser'e vasiyet ediyor, "Eğer Osman'dan önce vefat edersem sakın cenazeme katılmasın" diyor. Abdullah b. Mesut, Osman'dan önce vefat ediyor ve arkadaşı Ammar b. Yaser onun vasiyeti gereği Osman'a haber vermeden gömüyor. Daha sonra Osman bunu duyunca Ammar'a, "**Allah rahmet eylesin**" diyor. Ammar da, Osman'a alay edercesine, "Evet hepimiz tarafından Allah rahmet eylesin" karşılığını veri-

380 a)İbni Abdilber, İstiab, İbni Mesut md. No: 1659.
b) Heysemi M.Zevaid, no: 14548, cilt 9/109
c) Belazuri, Ensab, 6/148

yor. Osman bunun alay olduğunu anlıyor ve orada onunla tartışıyor. Hatta sürgüne göndermek istiyor. Hz. Ali burada da Osman'a karşı çıkıyor ve aralarında sert tartışmalar da meydana geliyor. Sonuçta olay orada kapanıyor.

İbni Mesut, ta Mekke'den beri Muhammed'le beraberdir ve ilk Müslümanlardan olup Kur'an hafızıdır. Osman kendi keyfine göre Kur'an adı altında ve Yahudi asıllı Zeyd bin Sabit başkanlığında bugünkü dünya piyasasında bulunan kitabı hazırlarken, İbni Mesut karşı çıkıyor ve bildiği farklı bir Kur'an nüshasına göre hareket ediyordu. Kufe'de iken de halka kendi Kur'an'ını anlatıyordu. İşte Osman onu geri çağırmış, diğer Kur'an nüshalarını yaktığı gibi onun da Kur'an nüshasını alıp yakmıştır. Bu konudaki detaylı bilgiyi, farklı bir çalışmamda işleyeceğim. O yüzden burada bunun üzerinde fazla durmuyorum. Sadece bir hatırlatmada bulundum. Ancak şu da muhtemel ki, İbni Mesut, Osman'ın hazırlattığı Kur'an'a karşı çıkmıştır. Osman'ın ona karşı asıl kini buradan kaynaklanmaktadır. Yukarıda özetlemeye çalıştığım nedenler de oluşunca, artık olay patlak veriyor.[381]

3) Ebu Zer-i Gıfari'yi sürgün etmek

Halife Osman döneminde çok kişi sürgün edildi, karşı çıkanların aldığı en hafif cezaydı sürgün. Halife Osman'ın talimatıyla Kufe'den, Sait b. As yönetiminden Suriye'nin Şam tarafına, yine Basra'dan Şam tarafına Muaviye emrine kitlesel bir şekilde sürgüne gönderilen pek çok insan var-

381 a- Belazuri, Ensab, 6/140-164.
b- Taberi Tarihi, 4/251 ve devamı.
c- İbnil Arabi, el-Avasım'u min'l Kavasım, s. 280.
d- Şehristani, Milel ve Nihal, s.14. Nizamiye mezhebi kısmında.

dı.[382] Sonuçta Muaviye onlarla anlaşamamıştır. Bunlar hakkında Osman'a mektup gönderiyor, bunlarla uyum sağlayamıyoruz diyor. Bu defa da başka bölgeye sürgüne gönderiliyorlar. Evliya Çelebi gibi oradan oraya sürgün hayatı yaşayan insan çoktu o zamanlar. Yine halife Osman Basra'dan, Abdullah b. Amır himayesinde yaşayan insanlardan başka bir grubu Şam tarafına sürgüne gönderiyor.

Şunu da belirteyim; İslami kesim Osman'ı kurtarmak, onun eksiğini kabul etmemek için çeşitli uyduruk savunmalar yapmıştır. Örneğin; bunlar hırsızmış, zinakârmış gibi yakıştırmalar vardır. Olay bu kadar basit olsaydı Osman'ın en yakın çevresi ona düşman kesilmezdi ve onu feci bir biçimde katletmezdi. Güya Ebuzer sürgün edildiği köye gönüllü olarak gitmiş.[383] Mesela İbni Sad gibi. Ama bu savunma yetersiz ve inandırıcı değildir. Çünkü adam Hz. Muhammed'e bağlı biriydi ve Muhammed'in gömülü olduğu Medine şehri varken herhalde kalkıp da ölene kadar ıssız bir köye gönüllü olarak yerleşmezdi.

Aslında olay şudur: Şam valisi Muaviye şöyle söylüyor: Şam diyarı Allah'ındır, yani ganimettir, devlet malıdır, dolayısıyla benimdir demek istiyor. Ebuzer de o sırada oradaydı ve bu sözlere karşı çıkıyor: Muaviye'nin ve bu arada halife Osman'nın yanlışlarını, zulümlerini kabul etmeyip halka anlatıyor. Bu olup bitenlere karşı Muaviye onun hakkında Osman'a rapor veriyor, bu bizi eleştiriyor, icraatımız hakkında propaganda yapıyor diye. Osman da Muaviye'ye, onu bana alelacele Medine'ye gönder diye talimat

382 Mesela Küfe'den Sabit b. Kays, Sa'saa b. Savhan, Amr-el Huzai, Amır b. Abdi-l Kays, Malik-i Eşter, Malik b. Kab, Kümeyl b. Ziyad gibi şahsiyetler, Suriye tarafına Muaviye emrine gönderilirler.

383 a- Taberi Tarihi, 4/317 ve devamı.
b- İbni Kuteybe, Maarif, s.113 ve 146.
c- Tabakt-i İbni Sad, 4/429.

veriyor. Ebuzer Medine'ye gelince Osman'ın kötü yönetimini orada da anlatıyor. Osman ona, sen burdan gideceksin. Bir yer iste seni sürgüne göndereceğim diyor. Adam, beni Mekke'ye gönder diyor; Osman bunu kabul etmiyor. Adam Kudüs olsun diyor. Osman onu da kabul etmiyor. Basra ile Kufe'den biri olsun diyor. Osman bunları da kabul etmiyor. Çünkü bunlar önemli merkezler, o gün için metropol durumunda olan bölgeler. Osman, onun halkla temas kurup, aleyhine çalışmasından korkuyor. Onun için bunları kabul etmiyor ve ona, "Seni Rebeze köyüne göndereceğim" diyor (Medine-Kufe arasında ıssız bir köy). Ebuzer buraya zorla gönderiliyor ve ölene kadar burda sürgün hayatı yaşıyor. Daha sonra Osman onun ölüm haberini alınca, "**Allah rahmet eylesin**" diyor. Osman'ın bu ifadesi Ammar b. Yaser'in zoruna gidiyor; Ammar buna karşı Osman'a şunu söylüyor: "**Evet biz de diyoruz Allah rahmet eylesin.**" Tıpkı İbni Mesut'un ölümündeki gibi bir durum yaşanıyor burda. Tabi ki bu sözlerle Osman'ı zımnen eleştiriyor: Yani 'hem adamı sürgüne gönder, ona ceza ver, hem de alay edercesine Allah rahmet eylesin de' mesajını iletmek istiyor ve tabii ki Osman bunu anlıyor. Bu yüzden Ammar'a sert çıkışıyor, görevlilerine "Bunun haddini bildirin" diye talimat veriyor. Adamları Ammar'ı döve döve komalık yapıyorlar.

Sonuçta Osman bunu da sürgüne göndermek istiyor; ancak kabilesinin araya girmesiyle Hz. Ali, Osman'a gidip şunları anlatıyor: Temiz bir insanı (Ebuzer'i kastederek) sen sürgüne gönderdin ve orada vefat etti. Sen buna benzer başka bir örnek daha mı uygulamak istiyorsun deyince, bu kez Osman'la Hz. Ali arasında sert tartışmalar oluyor, hatta Osman Ali'ye, "**Asıl sen sürgüne gitmelisin**" diyor. Hz. Ali de, elinden ne geliyorsa yap, bakalım başarabilir misin

karşılığını veriyor. Bu arada bu olup bitenleri duyanlar toplanıp halife Osman'a, "Kim sana karşı çıkarsa, seni eleştirirse sen de ona ceza verip sürgünlere yollarsan bu iş yürümez" deyince, Osman hem Ammar'ın sürgün olayını orada kapatıyor, hem de Ali ile tartışmalara son veriyor. Daha sonra Müslümanlar arasında meydana gelen Sıffin harbinde Ammar öldürülüyor.[384]

C) Halife Osman'ın bazı savaşlardan kaçması

Hz. Muhammed zamanında meydana gelen Bey'at-i Rıdvan'a ve Bedir'le Uhud gibi önemli savaşlara, halife Osman'ın sudan bahanelerle katılmaması, Müslümanlar üzerinde olumsuz etki bırakmıştı. Zamanla onun hakkında olumsuz düşünceler çoğalınca, halk nezdinde bu katılmama da artık mazeretten çıkıp önemli bir eksiklik olarak değerlendirilmeye başlandı. Her fırsatta yüzüne karşı şu şu savaşlardan kaçtığı açıkça söyleniyordu. İki savaşa katılmaması ve üstelik Bedir'de ele geçen ganimetlerden onun da pay alması, bir nevi açıkgözlük olarak değerlendiriliyordu ve Müslümanlar nezdinde itibarına gölge düşürmüştü. Kısacası, bu da Osman için bir eksiklik olarak değerlendiriliyordu, onun bu davranışı Müslümanların zoruna gidiyordu. Aşağıda A. Rahman b. Avf konusunda bu konuda somut örnekler vereceğim.

D) Osman'ın, tüm Kur'an nüshalarını yakması

Bu konuda elimde yeni bir çalışmam var, orada detaylıca anlatacağım. Olayın özeti şu: O zaman, şu an var olan Kur'an ortalıkta yoktu. Herkes Muhammed'den ayet adı altında bir şeyler almıştı. Bugün nasıl basın mensupları baş-

---

384 Belazuri, Ensab'ül Eşraf, 6/166 vd.

bakanın peşine takılıp bilgi alıyorlarsa, o zaman da böyleydi; ancak imkânlar farklıydı tabii ki. Bu bilgileri herkes aynı derecede Muhammed'den almıyordu. Bir gün bir kişi o günkü bilgileri alıyordu, bazen birlikte birkaç kişi oluyorlardı, bazen uzun süre bazıları hiç bulunmuyordu. Yani Muhammed'in konuşmalarının bugünkü Kur'an gibi bir araya gelebileceği hiç kimsenin aklından geçmiyordu. Bu, Muhammed'den sonra bir ihtiyaçtan dolayı ortaya çıkan yeni bir durumdur. İşte Osman, birçok kişide güya parça parça bulunan bu ayetleri bir araya getiriyordu. Pek çok insanın hazırladığı bazı ayetler varmış. Adeta herkesin cebinde farklı bir Kur'an vardı. Ömer, Yahudi asıllı Zeyd b. Sabit'e görev verip yeni bir Kur'an (bugünkü) hazırlatınca, o dönem var olan tüm Kur'an nüshalarını yakıyor. Hatta Hz. Ali'nin Kur'an'ı vardı ayrıca, İbni Mesut'un, Übey b. Ka'b'ın ve daha birçok sahabenin ayrı ayrı Kur'an'ları vardı. İşte bu yeni Kur'an'ı ortaya koymak ve var olanları yakmak milletin zoruna gidiyor, Osman'ınki adeta bir darbe yasası gibi algılanıyor ve bu konu da Osman'a karşı ciddi tavır alınmasına neden oluyor. Dediğim gibi bu konuda yeni bir çalışmam olduğu için fazla detaya girmiyorum; bu aşamada bu kısa bilgi yeterli. İşte bu konu da Osman'ın sonunu getiren önemli sebeplerden biridir.

e- Halife Osman'ın Katledilmesine Katkı Sunan Önemli Kişiler

1- Muaviye b. Ebi Süfyan

Osman'ın en önemli adamı ve o dönemde Şam valisi olan Muaviye bile ona yardım etmek istemedi. Bu konuda İmam Suyuti ve İbni Asakir gibi meşhur İslam tarihçileri şu-

nu aktarıyorlar. Ebu Tufeyl[385] ile Muaviye arasında bir diyalog geçiyor: Muaviye soruyor, sen de Osman'ı katledenler arasında var mıydın diye? Ebu Tufeyl hayır yoktum; ancak ben de hazırdım ve ona yardımcı olmadım. Çünkü ne Mekkeli, ne de Medineli Müslümanlar ona yardımcı olmadılar, kimse ona yardım etmedi diyor. Ebu Tufeyl, Muaviye'ye, "Sen de yardım etmedin" diyor. "Hâlbuki sen Şam valisiydin, yetkin daha fazlaydı; ama yardıma gelmedin?" Muaviye burada alay edercesine, "Benim onun kan bedelini almam daha iyiydi/bir bakıma gitmesi kalmasından daha iyiydi" karşılığını veriyor. Bu arada adam ona bir şiir de hatırlatıyor: fırsatçısınız diye.[386]

Zehebi tarihinde, halifelere ayırdığı özel kısımda şöyle farklı bir olay da aktarıyor. İbni Abbas bir gün Amr b. As'a, sen öyle Osman'ın aleyhinde çalıştın ki, Medine'yi alarma geçirdin, milleti ayaklandırdın. Muaviye'ye de, sen de Şam valisiydin, adama yağcılık yaptın; ama sonuçta senden yardım isteyince yapmak istemedin ve hatta öldürülmesini istedin diyor.[387]

Herkesin bir hesabı vardı. Muaviye daha yüksek bir yer hedeflemiş olabilir veya Osman'ın kurtuluşu yok; bari ben geleceğimi riske atmayayım diye düşünmüş olabilir. Yani mutlaka bir hesap yapmıştır. Çünkü Muaviye çok kurnaz bir insandı. Önemli bir ailenin çocuğuydu, babası Ebu Süfyan hem Bedir, hem de Uhud savaşında karşı tarafın lideri, başkomutanıydı.

---

385 Bu adamın asıl adı, Amır b. Vasile b. Abdullah el-Kenani. Muhammed zamanında vardı ve Muhammed'in sahabelerinden en son ölen kişi. İbni Asakir, no:3064, cilt 26/113 ve devamı.

386 a- Suyuti, Tarih'ül Hulefa, s. 200.
b- İbni Asakir, no:3064, cilt, 26/117 ve devamı.

387 Zehebi Tarihü'l İslam, Halifeler kısmı özel bölüm, s. 95.

2- Hz. Ayşe Osman'ın aleyhinde çalışıyordu

Birçok İslami kaynakta Ayşe'nin Osman için, "**öldürün, onun katli vaciptir**" gibi ölüm fetvaları verdiği anlatılıyor (Hatta Osman'ın yaptıklarına karşı Ayşe, "**Muhammed'in henüz ayakkabısı, gömleği, saçı bile duruyor; ama ne yazık ki onun getirmiş olduğu din gitti kayboldu (Osman'ın icraatını kastediyor)**" diyor.[388]

Kimi rivayetlere göre de, hacca giden Ayşe henüz Medine'ye varmadan yolda Osman'ın ölüm haberini alınca, "**Gök yere düşse bile hiç umurumda değildir?** karşılığını veriyor. Mervan, Zeyd b. Sabit ve A. Rahman b. Utab gibileri Ayşe'ye soruyorlar: "Bu insanlar senin sözünü dinliyorlar. Dolayısıyla Osman'a karşı bu tehlike var iken sen niye hacca gidiyorsun?" Ayşe şöyle diyor, "**Korkarım ki halk Osman hakkında benimle danışıp ona göre hareket eder; bunun sonucu olarak da, Ümmü Habibe'ye yapıldığı gibi bana da yapılır. O yüzden gidiyorum**" diyor. Bunun üzerine onunla Mervan arasında tartışmalar oluyor; ama tabii ki Ayşe yoluna devam ediyor.

Hatırlancağı üzere daha önce Ümmü Habibe hakkında bazı bilgiler vermiştim. O da Muhammed'e Tebük'te suikast yapmak isteyen Ömer, Osman gibilerin listesini bildiği için hep rahatsız ediliyordu.

İşte Osman'a baskın yapanlar, onu uzun süre evde mahsur bırakınca, su, yemek izni vermeyince, Hz. Muhammed'in eşlerinden Ümmü Habibe müdahale ediyor. Çünkü o aynı zamanda Ebu Süfyan'ın kızı ve Osman'ın akrabasıydı. Ama neredeyse onu da öldüreceklerdi, güçlükle onu olay yerinden uzaklaştırıyorlar. Ayşe az önce aktar-

---

388 a- Ebül Feda, el-Muhtasar fi Ahbar'il Beşer, 1/239.
b- Hakim Müstedrek, İsrail b. Musa'dan, 3. cilt no: 4607.
c- İbni A'sem, Futuh, 1/420.

dığım konuşmasında bu olayı kastediyor, böyle bir şey benim de başıma geleceğinden korktuğum için çareyi hacca gitmekte buluyorum diyor.[389]

Aslında Ayşe, Osman'ın saf dışı bırakılmasını çok istiyordu; ama korkuyordu. Daha önce de anlatıldığı gibi Ayşe'nin öz kardeşi Muhammed b. Ebubekir, Mısır'dan gelen ekip içindeydi ve Osman'ı yakalayınca yerde süründüren, sakalından tutup çeken, yüzüne vuran bir muhalifti. tabii ki Ayşe kardeşini bırakıp da Osman'a destek vermezdi. Kaldı ki, Osman da Ömer gibi Ebubekir'in ölümünden sorumluydu.

İşte Ayşe ve kardeşinin Osman aleyhinde faaliyet yürütmeleri bundan dolayıdır demek yanlış olmaz. Resmi İslam tarihinde ancak bu kadar bilgi kayda geçmiş; yani Ebubekir'in çocuklarıyla Osman arasındaki hoşnutsuzluğun asıl nedeni, Osman'ın Ebubekir'in cinayetinden sorumlu olmasıdır. Ayşe ve kardeşinin babalarının cinayetine dair bilgilerinin düzeyini İslami kaynaklardan tespit edemedim. Ancak Ayşe'nin bunun farkında olduğu, bildiğine ilişkin bazı işaretler var. Mesela Muaviye ona mektup gönderiyor, Osman konusunda yardımcı ol diye; o şunu diyor: Hz. Muhammed bir gün Osman'a şu açıklamayı yaptı: "**Ey Osman Allah sana bir fistan giydirdiği zaman (yani halifeliği kastediyormuş) sakın tehlike de olsa onu bırakmayasın.**"[390]

Hâlbuki Ayşe'nin bu açıklaması Osman için son derece tehlikeliydi. Çünkü isyancılar gelmiş kapıya dayanmışlardı ve eğer Osman görevi bırakırsa, karışmayız diyorlardı; Ay-

389 a-Taberi Tarihi, 4/386.
b- İbni Kesir, Bidaye-Nihaye, 7/210.
c- İbni Esir, El-Kamil 2. cilt, Osman kısmında.
d- İbni Sad, Mervan b. Haken kısmında. 5/19 vd.

390 Ahmet bin Abdullah b. Kays o da Numan b. Beşir'den.

şe ise Osman'ı direnişe teşvik ediyordu. Osman sadece bu söz dolayısıyla direniyordu demiyorum. Burada maksat, Ayşe'nin niyetini okumaktır. Bir kere Muhammed'in kimin halife olacağı konusunda açıklaması yoktu. Yani bu hadis Ayşe'nin kendi şahsi açıklamasıdır. Böyle yapıyor ki adam direnşin ve öldürülsün.

İşte bu gibi belirtiler, aslında Ayşe ve kardeşinin, Osman'ın Ebubekir cinayetinde parmağının olduğunu anlamışlardır sonucunu gösteriyor. Ayrıca asırlar sonra bazı kaynaklardan o zaman Ebubekir'e karşı yapılan bu plandan biz bile haberdar oluyoruz da, onlar o zaman bundan haberdar olmasınlar: Büyük ihtimalle bilgileri olmuştur. Yoksa durup dururken adamın ölüm fermanını niye versin ki! Demek ki aralarında çok ciddi bir sorun varmış.

Ayşe kendini koruduğu halde yine zaman zaman tehditler alıyordu. Ayşe bir gün Mesruk adında bir sahabiye şunu diyor: "**Sizler ilk önce Osman'ı beyaz elbise gibi öne sürdünüz, onu halife seçtiniz, şimdi de bir koç gibi onu kesiyorsunuz.**" Mesruk da, "Ey Ayşe, bu senin işin, insanlara talimat verip de onları Osman aleyhine kışkırtırsan sonuç böyle olur" diyor. Ayşe, "Ben hep evimde oturdum, kimseye mektup yazdığım falan yok" karşılığını veriyor. Hâlbuki Ayşe karışıyordu, onu öldürün, katli vaciptir diyordu. Nitekim Osman'ın ölüm haberini alınca bunu itiraf ediyor, onu öldürmek için ben de halkı teşvik ettim diyor.[391]

Hâlbuki İslami kaynaklarda önemli kanıtlar var ki Ayşe, "Osman dinden çıkmış, onu öldürün" şeklinde insanlara talimat veriyordu ve ona hakaret anlamında Na'sel (Yani bunak, ahmak, Yahudi kişiye benzetme) lakabıyla ilk sesle-

---

391 a- A. Razzak, Musannaf, no: 20967, cilt 11/447.
b- Halife b.Ğayyat Tarihi, s. 98.

nen Ayşe'nin kendisiydi. Medine'deki Yahudi veya Mısır asıllı bunak adama benzetmek bir yana; bir kere Na'sel'in kelime anlamı kötüydü. İbni Manzur şöyle diyor: Nasel demek, ahmak-beyinsiz demektir.

Şimdi İslam âleminde meşhur bir müfessir (Kur'an yorumcusu) ve aynı zamanda tarihçi olan İmam Taberi'den Ayşe'nin Osman'la ilgili yaklaşımı konusunda bir özet bilgi vereyim. Taberi dışında birçok İslam düşünürü de aynı şeyleri kaleme almış. Ayşe hacdan dönüp yolda Abd b. Ümmi Kilab/b. Ebi Seleme ile karşılaşınca, "Benden sonra Medine'de neler oldu?" diye soruyor. Adam ona, senden sonra Müslümanlar Osman'ı katletti diyor. Bu arada Ayşe, "aslında Osman zulmen katledildi, ben onun kan bedelini isteyeceğim" diyor. Adam buna karşı Ayşe'ye, "Allah'a yemin olsun ki Osman hakkında ilk kışkırtıcı sözleri sen söyledin, '**Onu öldürün, Na'sel'in katli vaciptir**' diye sen talimat verdin" diyor. Ayşe, "Evet ben de söyledim, halk da söylüyordu; ancak adam artık ölmüş ben isterim ki son sözüm onun hakkında olumlu olsun" diyor.

Adam burada Ayşe'nin çelişkileriyle ilgili irticalen 6 mısralık bir şiir okuyor. İçeriği (özetle) şöyle: Halifenin katlini isteyen, insanlara talimat veren sen idin, kâfirdir diyen yine sen idin. Biz de seni dinledik ve gerekeni yaptık. Bizim yanımızda katil kişi, öldüren değil, öldürmeye emir verendir şeklinde devam ediyor. İlginçtir ki, Ayşe'nin az önceki açıklamasını (ki Ali halife olmuş, kendisi yarı yolda tekrardan Mekke'ye dönüyor ve Osman'ı öldürün sözü gibi) Taberi gibi (310.hicri ölüm) bir Kur'an yorumcusu ve tarihçi anlatırken de hiç savunma yapmıyor, olduğu gibi kaynağında işliyor.

Fahrettin er-Razi de şu farklı bilgiyi veriyor. Halife Osman Ayşe'nin bazı alacaklarını geciktirince, Ayşe ona karşı

gazaba geliyor/kızıyor ve "**Ey Osman; sen emanete riayet etmedin, insanların haklarını göz ardı ettin ve yakınlarından zalim kişileri insanların başına getirdin. Beş vakit namazın hatırı olmasaydı insanlar seni, deve keser gibi keseceklerdi**" diyor.

Osman da buna karşı Tahrim suresinde geçen ve Ayşe-Hafsa ikilisiyle ilişkili olan bir ayet okuyor, onu Nuh ve Lut peygamberlerin hanımlarına benzetiyor, yani senin eşin peygamber; ancak kötü bir kadınsın demek istiyor. Bunu zaten daha önce Hz. Muhammed'in zehirlendiğine ilişkin açtığım bölümde anlatmıştım. Fahrettin Razi devamla diğer ünlüler gibi şöyle anlatıyor: Ayşe insanlara, Osman'ı öldürün, Na'seli öldürün. Hz. Muhammed'in henüz gömleği ortada iken Osman ne çabuk bu dini bitirdi gibi açıklamalar aktarıyor. Bu da hemen hemen Taberi'nin aktardığı açıklamaları veriyor, bu arada Ayşe'nin Mekke'ye döndüğünü, adamın Ayşe'ye, sen çok çelişkilisin dediğini de yazıyor.

İşte Osman'la Ayşe arasındaki olup bitenler hakkında birkaç örnek. Ayşe'nin Osman'ın katli vaciptir sözlerine ilişkin eski hadisçilerden Sam'ani (h.562) de kaynağında açıklamalarda bulunmuş. Orada konuya ilişkin şu bilgi var: Muammer Zühri'den, o da Urve'den aktarararak Ayşe'nin, "Ben Osman'a ne kötülük yaptıysam hep başıma gelmiş. Eğer ölümünü istemişsem bu da başıma gelsin" şeklinde bir açıklama. İşlenen bir cinayetten sonra Ayşe'nin, "Ey ahali, kusura bakmayın bu işin içinde ben de vardım ve başroldeydim" demesinin bir anlamı yoktur. Aklı başında biri bunu zaten söylemez. Kısacası, Ebubekir'in ölümünden sonra ve hele Osman'ın halifeliği döneminde bu iki ailenin arası açılmıştır.[392]

---

392 a- Taberi, Tarih: 4/459.
b- Fahrettin er-Razi, el-Mahsul fi ilmi Usuli'l fıkıh, 4/343.

3- Zübeyir b. Avam

Zübeyir b. Avam'a, "Halife Osman'ı ihmal ettiniz, ta ki katledildi ve şimdi de kalkmış onun kan bedelini istiyorsunuz" diyorlar. Zübeyir, Osman'nın cinayetiyle ilgili kendi sorumluluğunu kabul ediyor ve Kur'an'dan "Sakının o fitne ve beladan ki, geldiğinde herkesi (suçlu suçsuz) kapsar" ayetini okuyor.[393] Maalesef biz de bu Osman olayında hadisenin içine çekildik diyor. İmam Suyuti, Zübeyir'in bu açıklamasını, mezhep lideri Ahmet b. Hanbel, Bezar, İbni Munzir, İbni Merdeveyh ve İbni Asakir gibilerinden alıyor. Heysemi, İmam Ahmet b. Hanbel'in bunu iki yerde aktardığını belirtiyor.[394] Bu Zübeyir denilen seçme sahabi Cemel Vak'ası'nda öldürülünce, arkasında şu mal varlığını bırakıyor: On bir ev Medine'de, 2 ev Basra'da, bir ev Kufe'de, bir ev Mısır'da, büyük miktarda arazi ve elli milyon iki yüz bin o günkü para... Bunu anlatanların başında meşhur Buhari gelmektedir. Nerden gelmiş bu mal! Hep talan, hep

c- İbni Sad, Osman kısmında.
d- İbni Manzur, Lisan'ül Arab, Na'sel md, 11/669.
e- Ebül Feda, Muhtasar'ü Ahbar'il Beşer, 1/172 Hz. Ali kısmında.
f- İbni Kuteybe, İmame-Siyase, s.80-88.
g- İbni Abdirabbih, Ikd, 4/270.
h- İbnil Esir, El-Nihaye fi garib'il hadis, 5/80. Na'sel md.
i- Zebidi,Tac'ül Arus, Na'sel md. 8/141.
j- İbni Kesir, Bidaye-Nihaye, 7/209.
k- İbni A'sem, el-Fütuh, 1/420.
l- İbnil Esir, el-Nihaye fi Garib-il Hadis, 5/64. Na'sel maddesinde.
m- A. Razzak, Musannaf, 11/447, no: 20967.
n- Heysemi, Mecmeu Zevaid, no: 14568.

393 Enfal, 25.

394 a- İbni Hacer, Feth'ül Bari, Buhari şerhi, Kitab'ül Fiten, hemen ilk başta, cilt 13/6.
b- Suyuti, Dürrü'l Mensur, İbni Kesir ve daha birçok müfessir, Enfal suresi, 25. ayet açıklamasında.
c- Heysemi, Muceme'u Zevaid, Tefsir kısmı no: 11027. Ayrıca Zehebi, İslam Tarihi, özel bölüm, Halifeler kısmı, s. 504.

çapulculuk! Mekke'den gelip Medine'ye yerleştiler ve zaten bunlara muhacir deniliyordu; ama çok kısa zamanda zengin oldular.[395]

4- Abdurrahman b. Avf

Bu da Osman'a karşı olan önemli bir isimdi; cennet müjdesini alan kadrodan... Sait b. Müseyyeb anlatıyor: "Bir gün Osman, A. Rahman'a karşı sesini yükseltiyor, ona kızıyor. Buna karşı A. Rahman, ben senin gibi Uhud ve Bedir savaşlarından kaçmadım, bana karşı neden sertleşiyorsun diyor. Osman da, Bedir harbine katılmadım. Çünkü eşim hastaydı ve nitekim de o sırada vefat etti. Hatta Bedir harbine katılmadığım halde Hz. Muhammed bu savaşta elde ettiği ganimetlerden bana da pay verdi (İşte bu mantalitede olanlar ganimet malını paylaşmaktan zevk alıyorlar!) diyor. Osman savunmaya devam ediyor; Uhud savaşına gelince, haksız olduğumu kabul ediyorum; ancak Allah beni affetti diyor". Bu bağışlama olayını biraz açmak istiyorum; bu da ilginç bir durum. Uhud harbinde Muhammed yüzünden yaralanıyor, dişi kırılıyor ve hatta öldürüldüğü haberi yayılıyor. Bu yüzden safında yer alan bazı arkadaşları onu savaş meydanında bırakıp kaçıyorlar. Bunların arasında halife Osman da var. Daha sonra ölüm haberinin yanlış olduğu ortaya çıkıyor. Müslümanlar tekrar kaçanlar geri dönüyor.[396] Savaş bittikten sonra zararın neresinden dönülürse kârdır misali, Muhammed, onlarla uğraşmanın, neden kaçtınız diye onları sorgulamanın gereksiz olduğunu anlıyor. Çünkü olay Medine döneminin üçüncü yılında gerçekleşmiştir

395 Buhari, Farz'ul humus, Bab'u bereketi'l Gazi.

396 Kaçanlardan birkaçı: Halife Osman, Rafi b. Mualla, Harise b. Zeyd, Ebu Hüzeyfe b. Utba, Velit b. Utbe,

ve ordusu güçsüzdür. Burada yapılması gereken, kaçanların gönlünü almak ve onları tekrar kazanmak... Bunun da en sağlam yolu ayetten geçer. Bir ayet indirip, Allah sizi bağışladı demesi kadar makbule geçen bir formül olamazdı; nitekim o da bunu yapıyor ve 'Al-i İmran'dan falanca ayet geldi, Allah savaştan kaçan Müslümanları affetti' diyor. Ayetin anlamı şu: **"İki topluluğun karşılaştığı gün (Uhud günü), içinizden yüz çevirip kaçanları (savaşı terk edenleri), şeytan ancak yaptıkları bazı hatalardan dolayı yoldan kaydırmak istemişti. Ama yine de Allah onları affetti."**[397] Bu ayetin Uhud harbi bağlamında ve Osman'nın da içinde bulunduğu savaştan kaçanlar hakkında indiği birçok tefsir ve kaynakta anlatılmaktadır. Bunda ihtilaf yoktur. İşte **Seneca**'nın da dediği gibi "din sıradan insanlar için gerçek, aydınlar için yalan, iktidarlar için de kullanışlıdır."[398]

Velit b. Ukbe bir gün A. Rahman'a, neden Osman'a karşı tavır takınıyorsun deyince, o yine az önceki sözlerini söylüyor. A. Rahman, "Ben ölürsem ne Osman üzerime gelsin, ne de namazımı kılsın" diye vasiyet ediyor. Ölünce namazını Zübeyir veya Sad b. Ebi Vakkas kılıyor; vasiyeti üzerine Osman'a haber verilmiyor.[399]

397 Al-i İmran 155. Ayet.

398 a) İmam Suyuti, Dürrü'l Mensur, İbni Kesir, Kurtubi ve daha birçok müfessir, Al-i İmran 155. ayette.
b) İbni Asakir, Tarih'ü Medinet'i Dımaşk, 39/257-262 ve 42/139. Filozof, Seneca (m.ö 4, İ.s. 65).

399 a- Belazuri, Ensab, 6/172.
b- Heysem, M. Zevaid, 9/84.
c- Taberani Mucem-i Kebir, 7/226
d- Suyuti, Dürrü'l Mensur, Al-i İmran suresi 155. ayet yorumunda.

5- Talha b. Ubeydullah

İbni Şebbe (h.173-262), Talha b. Ubeydullah, Osman aleyhinde şiddetle çalışanların başında geliyordu diyor ve bu konuda birçok hadis aktarıyor. Hatta daha sonra, Ali ve Muaviye arasında meydana gelen iktidar kavgaları sırasında, Muaviye taraftarları, Hz. Ali'nin Osman'ı katlettiğini bile öne sürüyorlar. tabii ki cinayet sırasında Medine'de bulunanlar bu anlatımın yalan olduğunu bilirler. Amaç, diğer coğrafyalarda bulunanları Ali'nin aleyhine çevirmektir; ama bu inandırıcı olmuyor. Çünkü isyancıları birinci baskında geri çeviren Ali'nin kendisidir; Osman'ın yazdığı mektup Osman'ın sonunu getirmiştir ve onu kimse kurtaramamıştır. Bunları daha önce detaylıca anlattım zaten. Ev ablukası devam edince, Osman ve içerdekilerden yemek-su kesilince, Muhammed'in eşlerinden Ebu Süfyan'ın kızı Ümmü Habibe, Hz. Ali'ye gelip ricada bulunur; ancak o 'bu mektup olayından sonra artık yardım edemem' diyor. Ümmü Habibe Osman'ın akrabasıydı; bunu da belirtmek lazım. Yine Hayber baskınında Muhammed'in ele geçirip kendi nikâhına aldığı Safiye de gelip ricada bulunuyor, bunlara su verilsin-yemek verilsin, engel olmayın diye. İsyancılar onun bindiği hayvanı dövüyor, kadıncağız kendini zor kurtarıyor. Taberi kendi tarihinde, Hz. Ali'nin Talha ile tartıştığını, insanları neden Osman'ın aleyhine kışkırttın diye Ali'nin Talha'yı suçladığını yazıyor.[400] Talha'nın ablukaya alınan Osman'a su ve yemek yardımı yapılmasını engellediğini yazıyor. Hatta Osman bunu biliyor ve şöyle söylüyor: "Bu su vermeme ve yemek ambargosu aslında Talha'nın işidir..." Somut bir örnek vereyim. Adam anlatı-

400 a- Taberi Tarihi, 4/ 405.
b- İbni Şebbe, Tarih'ü Medine, s. 1160 ve sonrası, dördüncü cilt.

yor, Osman'ın ablukasında insanlar öylesine toplanmıştı ki, atılan bir taş yere düşmezdi, illaki bir insana değerdi. O sırada Osman seslendi, içinizde Talha var mı diye? Talha sesini çıkarmadı. Osman bunu üç kez tekrarlayınca Talha elini kaldırdı 'ben buradayım' dedi. Burada derken, eve su verilmesini yasaklayan kesimin içindeydi, o da yardıma engel olmak isteyen muhaliflerin içindeydi. Osman orada kendisiyle Talha arasındaki anılarını anlatmaya başlıyor; ancak fayda etmiyor. Bu kırk günlük ev ablukası süresince genelde Talha namaz kıldırıyordu cemaate.[401] Bu anlatılanların doğru olup olmadığı Talha'nın öldürülmesiyle test edilmiştir. Cemel Vak'asında Osman'ın damadı ve aynı zamanda veziri olan Mervan, Talha'yı katletmiştir. Kısacası, aktif bir şekilde Osman'ın katlinde görev alan önemli bir isim olan Talha, cennet müjdesini alan on kişiden biriydi.[402]

Burada dikkate alınması gerek bir nokta daha var. Hani Kur'an'da Ahzab suresinde deniliyor ki, Muhammed'in hanımları tüm Müslümanların anneleridir ve Muhammed öldükten sonra da onlar artık başkalarıyla evlenemezler.[403] Çünkü onlar artık annedir. Bu yasak ayetlerin oluşum nedenleri hakkında farklı rivayetler var. Bunların başında Talha ile Ayşe'nin isimleri geçiyor.

Olay şu: Talha b. Ubeydullah (güya Muhammed'den cennet müjdesi almış; ama baksanıza Muhammed'e ne diyor!) bir gün, **"Eğer Muhammed ölürse ben Ayşe'yi eş**

---

401 a- Taberi Tarihi, 4/371.
b- İbni Kesir, Bidaye-Nihaye 7/199.
c- Mecme'ü Zevaid, 9.cilt no: 14544 Osman kısmı.

402 a- Taberi Tarihi, 4/ 405.
b- İbni Abdilberr, İstiab, Talha md.
c- İbni Esir, el-Kamil, 2/541 Osman kısmı.
d- İbni Hacer, İsabe, Talha kısmı.
e- Belazuri, Ensab'ul Eşraf.

403 Ahzab, 6 ve 53. ayetler

olarak kendime alırım" diyor. Üstelik bu konuda birçok kaynakta ve özellikle de tefsirlerde malumat var.[404] İşte bunu duyan Muhammed rahatsız oluyor ve hemen bu yasak ayetlerini indiriyor: "Ben ölsem de artık eşlerim hiçbir Müslüman erkekle evlenemezler" diyor. Şunu da hatırda tutalım ki, Muhammed'den sonra 10 civarında hanımı dul kaldı ve hepsi (Sevde biraz yaşlıydı) genç yaştaydı. Bu yasak ayetler yüzünden resmiyette evlenme hakları ellerinden alınmıştı. Ancak benim demek istediğim bu değil; acaba Ayşe ile Talha'nın özellikle halife Osman'dan itibaren başlamak üzere ve Hz. Ali döneminde tam da zirveye çıkan aynı siyasi harekette bulunmaları, birlikte Kufe'ye, Basra'ya gitmeleri, bu eski aşkın hikâyesi olamaz mı! Zaten Cemel Vak'ası'nda Ayşe hakkında İfk olayı gibi bazı dedikodular çıkıyor; ancak üstü hemen kapanıyor.[405] Şunu hep vurguluyorum: Ayşe'nin bir erkekle yaşaması normaldir; Ayşe'nin bu konuda zerre kadar bir eksiği yok; üstelik o bir kurbandır. Yanlış, onu kurban seçen sistemdedir. Ayşe hakkında böyle bir itham varsa ayıp karşılamak doğru değildir. Kadın gençti ve onun da yaşamaya hakkı vardı.

Burada farklı bir şey daha eklemek istiyorum; sanırım konulara uyuyor. Ahzab suresinin 52. ayeti içinde ufak bir cümle var. Bu cümleyle ilgili farklı yorumlar da var (biraz

---

404 a- İbni Sad, Tabakat, 8/349. Yasak içeren Ahzab 53. ayeti Talha'nın sözü üzerine inmiştir diyor.
b- A. Razzak, kendi tefsirinde ilgili ayette Talha adını veriyor. 53. ayet.
c- Belazuri, Ensab, 10/123. Talha ve Ayşe isimini veriyor.
d- Begavi (516). Kendi tefsirinde Talha'nın adını veriyor. Ahzab 53. ayet.
e- İbni Ebi Hatem er-Razi (h.327) tefsirinde Ahzab 53 yorumunda.
f- İbni Kesir tefsirinde yine Talha-Ayşe diyor. Ahzab 53. Bu arada Ahzab 6. da önemli.
g- Vahidi (468) tefsirinde yine aynı şeyleri söylüyor ve daha birçok kaynak.

405 İbni Sad, Tabakat, 8/275.

ters geldiği için yapılan yorumlar zorakidir); ancak en yaygın olan yorum mantıklı olduğu kadar ilginçtir de. Ayet Muhammed'in evlilik hayatından söz ediyor. Zaten bu ayetten önceki ayet de sonrakiler de hep onun evlilik durumundan söz ediyor. O dönemde şu adet vardı: İki insan istedikleri zaman eşlerini değiştirebilirdi, becayiş yapabilirdi. Biri eşini başkasına, başkası da ona verebilirdi. İşte çok önemli biri ki Muhammed sözünü edeceğim o kişiye Havazin harbinde elde ettiği ganimetlerden 100 deve ikramda bulunmuştu, adı Uyeyne bin Hısn. Bu adam bir gün ansızın Muhammed'in yanına gidiyor ve orada bulunan Ayşe'yi de görüyor. tabii ki en azından genç bir kadın olduğu için onun hoşuna gidiyor ve hemen Muhammed'e, "**Ne dersin; becayiş yapalım mı, ben bir eşimi sana vereyim, sen de Ayşe'yi bana ver!**" diyor. Muhammed buna hayır diyor. İşte bu Ahzab 52. ayetin oluşum hikâyesi de böyle. Ayette şu var: Artık siz bundan sonra kadınlarınızı becayiş etmeyeceksiniz.

Adam gidince Ayşe Muhammed'e adamın kim olduğunu soruyor. Muhammed, işte bu da ahmak/beyinsizin biri, güya bir kabilenin de başıdır diye yanıt veriyor. Ama Muhammed aynı adama, başka kabilelere yaptığı baskın sonucu ele geçirdiği ganimet-talan develerinden 100 deve bağışta bulunmuştu, torpil yapmıştı ki kalbi İslam'a ısınsın. Şimdi de gelmiş Muhammed'den kadın istiyor. Bu konuda, en başta tefsirler olmak üzere İslami kaynaklardan geniş bir listeyi aşağıya alıyorum. Çünkü adeta hakaret içeren bir olayı, sanki ben söylüyorum gibi olmasın.[406]

406 a- Suyuti, Dürrü'l Mensur, Ahzab 52. Ayet.
b- Abdurrazzak, Tefsir. Ahzab, 52. ayet.
c- Begavi, Mealim..., Ahzab 52. ayet.
d- İbni Kesir, Ahzab, 52. ayet açıklamasında.

6- Amr b. As.

Bu adam Filistin'deki evinde kalıyordu, kendisi Hz. Ali, Talha ve Zübeyir b. Avam gibi önemli şahsiyetleri Osman aleyhine kışkırtmaya çalışıyordu. Hatta kendisi, 'yolda giden çoban, tüccar kim olursa olsun ben hep onlara Osman'ın kötü yönetimini anlatıyordum' diyor. Osman'ın ölüm haberini alınca keyiften, "**Ben Abdullah'ın babasıyım, birine bir darbe vurdum mu kanatırım**" cümlesini kullanıyor.[407] Filistin'de yaşarken gelen gidenden, ne var ne yok diye soruyordu hep. Bundan amaç, Osman'ın akîbetini öğrenmekti: Görevden uzaklaştırılmış mı veya katledilmiş mi?

Baştan beri anlattığım gibi Osman, gelen ganimet-talan malını hep yakınlarına, ailesine veriyordu. tabii ki millet bundan şikâyetçiydi. Bir gün ailesine yeni bir şey verdi, millet de dedikoduya başladı, dedikoduları Osman duydu. Hemen toplantı yapıp şunu söyledi: "Ben halifeyim yetki benimdir. Elimin altındakini kime vereceğim konusunda özgürüm. Birilerinin zoruna gitse bile, onlara rağmen yine yaparım..." Ammar b. Yaser de 'ben rahatsız olurum' diyor. Bunun üzerine Osman onu döve döve komaya sokuyor. O sırada Ammar, ne yapayım benim bunu ilk çektiğim değildir ki diyor. O sırada Amr b. As ile Osman arasında sert tartışmalar oluyor ve Ayşe de "Hz. Muhammed'in ayakkabı-

---

e- Kurtubi, Ahzab, 52.
f- İbni Abdilberr, İstiab, Uyeyne b. Hısn md. No: 2055.
g- Darekutni, 3/218 ve ayrıca İ. Hacer Askalani, Buhari şerhi Fethü'lbari, 10/455. ve Buhari Şerhi,U. Kari 15/74. Daha niceleri.

407 a- Taberi Tarihi, 4/357. Hicri 35. yılı bağlamında halife Osman kısmı.
b- İbni Esir, El-Kamil, 35. hicri yılı olayları.
c- Zehebi, İslam Tarihi, Halifeler kısmı özel bölüm, s. 95.
d- Ibni Asakir, Tarihi Dımaşk, 13/ 262.
e- İstiab, Amr b. As md, no:1931.

sıyla saçı bile henüz dururken ne çabuk bu dinden uzaklaştın ey Osman?" diyor. İbni Abdilber, Amr b. As bazen Medine'ye geldiğinde milleti Osman'ın aleyhine kışkırtırdı diyor.[408] İşte bunlar seçme, halk nezdinde göze çarpan kişiler; yoksa bunlar kadar nice sahabe Osman'ın katlini ya isterdi, ya da aktif olarak eylem içindeydi. Dikkat edilirse içinde cennet müjdesini alan seçme kişiler var (Zübeyir, Talha gibi).

İbni Teymiye gibi İslam düşünürleri bütün bu olup bitenlere karşı Osman'ı savunuyorlar. Hâlbuki çok kolay bir yol vardı. İsyancıların teklifi çok basitti: Osman ya istifa etmeli ya da Mervan'ı kendilerine vermeliydi. Aksi takdirde Osman'ın kellesini istiyorlardı. Makam çok tatlıydı, vazgeçilmezdi. Osman bunların hiçbirini kabul etmeyince sonuçta canından olmuştur.

Osman katledildiğinde 80 ile 90 yaş arasında olduğu genel kabul görmektedir. İşte Muhammed de, iki kızını bu dedeleri durumundaki adama verince, **"Cebrail geldi, Allah'tan vahiy getirdi, bu yüzden kızlarımı Osman'a verdim. Hatta yüz tane kızım da olsa, teker teker ölseler en son kızıma kadar hepsini Osman'a verirdim; bunu da yine vahye dayanarak yapardım"** demiştir.[409]

408 Belazuri, Ensab, 6/209. İstiab, no: 1931, Amr b: As md.
409 İbni Asakir, 39/40. Bu konudaki kaynaklar, kitabın sonlarına doğru gelecek olan Muhammed'in kızları bölümünde geçiyor.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Hz. MUHAMMED'İN ÖLÜM NEDENİ NEDEN HEP GİZLİ TUTULMUŞTUR?

Bu konuda birkaç ayet var, hem onlardan örnekler vereyim, hem de bu arada niye ölüm nedeni gizlenmek istenmiş; bunun da sebebini irdeleyeyim.

a) **"Allah'ın nurunu ağızlarıyla söndürmek istiyorlar. Oysa kâfirler istemeseler de Allah nurunu tamamlayacaktır. Allah'a ortak koşanlar hoşlanmasalar bile, o kendi dinini, bütün dinlere üstün kılmak için, peygamberini hidayetle ve hak dinle gönderendir."**[410] Bu ayetlere göre Hz. Muhammed'e Kur'an geldikten sonra bu din hem nitel, hem de nicel olarak dünya hâkimi olmalıydı; ama maalesef böyle olmamıştır. Nerede bir İslam ülkesi varsa hep üçüncü dünya ülkeleri statüsündedir. Sayı olarak da Hıristiyanlık dünyada bir numaradır!

b) "**Ey Peygamber! Rabbinden sana indirileni duyur. Eğer bunu yapmazsan peygamberlik görevini yerine getirmemiş olursun. Allah seni insanlardan koruyacaktır.**"[411] Bu ayeti sunmaktan kastım son cümleciktir: Hani **Allah seni insanlardan korur** diyor. Fahrettin er-Razi bu-

---

410 Tevbe, 32.33.
411 Maide, 67.

nunia ilgili şu ilginç açıklamayı yapıyor. Eğer ayette geçen, "Allah seni insanlardan koruyacaktır" cümlesi ile Hz. Muhammed'in Uhud'da yüzünün yarılıp dişinin kırılması arasındaki çelişki nasıl giderilir diye bir soru sorulacak olsa, buna iki şekilde yanıt verilebilir diyor. Birincisi, ayetten maksat, insanlar ne yaparlarsa yapsınlar seni öldüremeyeceklerdir demektir; ancak öldürülme dışında, yaralama ve diğer tüm belaları senin başına getirebilirler diyor.

İkincisi ise, bu ayet/cümle Uhud harbinden sonra inmiştir. Dolayısıyla o zaman Allah henüz Muhammed'e koruma sözünü vermemişti diyor! Burada konuyu biraz açmakta fayda var. Yine Er-Razi'den özetleyeyim. Uhud harbinde Abdullah b. Kumey'e el-Harisi, Muhammed'in dişini kırıyor, ayrıca yüzünü de yaralıyor. Muhammed'in yanındaki koruması Mus'ab b. Umayr onu korumak isteyince, Abdullah onu öldürüyor. O zannediyor ki öldürülen Muhammed'in kendisidir. İşte bu olup bitenler bağlamında Al-i İmran suresinden bir ayet gelir/oluşur.[412] Onun bir yerinde şu cümlecik var: "Eğer Muhammed ölür veya öldürülse geri mi döneceksiniz/ İslamiyeti terk mi edeceksiniz?" diyor.

Bu ayete göre eğer onun öldürülmesi mümkün olmasaydı bu ifade kullanılmazdı deniliyor. İşte burada Razi, o zaman Allah henüz Muhammed'e koruma sözünü vermemişti; daha sonra oluşan Maide 67. ayetiyle artık bu konuda söz veriyor: Ne yaparlarsa yapsınlar sana bir şey yapamayacaklar diyor. Burada ilginç bir olay var. Uhud harbinde Müslümanların sancağını alan Mus'ab b. Umeyr sağ kolunu kaybedince sancağı sol tarafına alır. Bu arada Muhammed'in yaralandığı, hatta vurulduğu haberi yayılınca bu adam, az önce ayet oarak verdiğim "Eğer Muhammed

412 Al-i İmran, 144.

ölür veya öldürülse geri mi döneceksiniz?" sözünü söylüyor. tabii ki o aynı zamanda Muhammed'in yanındaydı ve onun korumasıydı. Yani Muhammed'in kendisi bu sözü duyuyor. İşte bundan sonra bu söz ayet olarak ortaya çıkıyor. Bunu, bu şekilde Suyuti kendi tefsirinde anlatıyor.[413] Çok zeki bildiğim er-Razi'nin bu açıklamasına gülmemek elde değil.

c) "Hani sen mü'minlere, "Rabbinizin, indirilmiş üç bin melek ile yardım etmesi size yetmez mi?' diyordun. Evet, sabrettiğiniz ve Allah'a karşı gelmekten sakındığınız takdirde; onlar ansızın üzerinize gelseler bile Rabbiniz nişanlı beş bin melekle size yardım eder."[414]

d) "Hani Rabbinizden yardım istiyor, yalvarıyordunuz. O da, "Ben size ard arda bin melekle yardım ediyorum' diye cevap vermişti.?[415]

İşte ortalıkta bu gibi yardım ve garanti ayetleri var iken, buna rağmen Muhammed'in öldürüldüğü söylenirse o zaman ayetlerin bir anlamı kalmaz. O yüzden hep gizli tutulmak istenmiştir.

Hadislerden de bir örnek vereyim. Hatırlanacağı gibi Hz. Muhammed bir savaş dönüşünde, "Ben silahımı ağaca asıp uzanmıştım/hatta uykuya dalmıştım. Düşman tarafından biri, elinde silahıyla meğerki yanıma gelip kılıcımı almış başımda duruyordu. Bana seslendi: Kim bugün seni elimden kurtarır diye! Ben de Allah dedim. Sonunda adam donakaldı, bana bir şey yapamadı ve bu olup bitenlere kar-

413 Suyuti, Dürrü'l Mensur, Ali İmran, ayet,144.
414 Al-i Imran,124-125.
415 Enfal, 9.

şı teslim oldu" diyor. Bu, Buhari ve Müslim gibi kaynaklarda anlatılıyor.[416]

İşte az önceki ayetler gibi benzer hadisler de var iken, çelişki olmasın diye ölümü hakkındaki bilinmeyenler açıklanmamıştır. Bu konuda kanıt olarak daha fazla ayet ve hadis göstermek mümkün; ancak sanırım bu kadarıyla mesaj anlaşılıyor. Bunu daha fazla uzatmayacağım.

416 a- El'Lü'lüü ve-l Mercan, no: 1470.
b- Buhari, Megazi, Beni Müstalık gazası.
c- Müslim, Fedail kısmında.

ONUNCU BÖLÜM

BAZI DİN ADAMLARININ SAVUNMALARI

İnsanın aklına ister istemez bu cinayetleri, skandalları, trajedileri okuyunca, 'ya İslam önderleri buna karşı suskun mu kalmışlar, hiç mi bir şey dememişler, olacak iş mi,' gibi sorular geliyor. İslam âlimlerinin ezici çoğunluğu olayları anlatıp geçmiş, dokunup irdelememişler; ama birkaç yazar (onlar da asırlar sonra yaşayanlar) konular hakkında savunmalar yapmışlardır. Şimdi bazı örnekler vereceğim; inanıyorum ki okur bunları okuyunca hayretler içinde kalacak.

Hatırlanacağı gibi halife Ömer, Hüzeyfe'yi, "Acaba ben de bildiğin münafıklar içinde var mıyım?" şeklinde zaman zaman yokluyordu diye anlatmıştım. Bu konuda ilkin ünlü İslam düşünürü **İmam Gazali'nin** görüşünden başlamak istiyorum. Kendisi şunları aktarıyor. Hüzeyfe münafıkları biliyordu, Muhammed bu konuda onu özel olarak seçip bilgilendirmişti. Kendisi o münafıkları detaylıca biliyordu. O yüzden halife Ömer'le Osman ve başka önemli sahabeler zaman zaman ondan bilgi edinmek istiyorlardı: "Biz de onların arasında var mıyız yok muyuz" diye hep sorarlardı. Ama Hüzeyfe kimsenin ismini vermek istemezdi. Hatta Ömer kendisi hakkında, "Ben de o münafıklar içinde var mıyım?" diye yokladığında, o hayır diyordu. İmam Gazali bu kadarını anlatıyor. Kendisi, İbni Hazm gibi olayı anlatanlar yalancıdır, güvensiz kişilerdir gibi yakıştırmalarda bulunmuyor ve bu beyanatları olduğu gibi kabul ediyor.[417]

---

417 Gazali, İhyaü'l Ulum, Kitab'ü Şuab, 1/132.

Besevi'nin, Ömer'in o meşhur sorusuna karşı yaptığı savunma, Gazali'ninkinden farklıdır; şöyle diyor: Ömer'in, "Ben de o münafıklar listesinde var mıyım?" şeklinde soru sorması, bilgi edinmesi mümkün değildir, bu yalandır diyor. Çünkü Bedir harbine katılmış, henüz dünyada iken cennet müjdesini almış, Muhammed'in, "Benden sonra peygamber olsaydı Ömer peygamber olacaktı. Her toplumun bir ermişi vardır; ümmetimin de ermişi Ömer'dir" gibi takdirlerini almış bir Ömer, nasıl olur da, bu ifadeyi kullanır. Besevi böyle bir açıklama yaptıktan sonra İbni Hazm gibi olayı anlatanlara çatıyor, kurtuluşu onlardan birini kötülemekte buluyor ki, Besevi dışında hiçbir İslam âlimi onun kötülediği kişiye güvensiz biridir dememiştir.

Şöyle ki, "Bu hadisi anlatanlardan Zeyd b. Vehb adındaki kişi yalancının tekidir" diyor ve kendince böyle bir savunmayı yeterli buluyor. Kaldı ki, sözünü ettiği Zeyd b. Vehb, Hicri 76 yılında, Besevi ise ondan 2 asır sonra ölmüştür. Peki, sormak lazım: Behey Besevi, sen bu adamın yalancı olduğunu nereden biliyorsun, var mı senin alıntı yaptığın bir İslami kaynak! Yok. İşin gülünç yanı, Besevi'nin bu açıklamasını, kitabını tahkik edip redaksiyonunu yapan Dr. Ekrem Ziyaettin Ömeri dipnotunda onu yalancı çıkarıyor ve şöyle diyor: Hadisleri aktaran kişilerin durumunu değerlendiren İbni Hacer ve Zehebi, "Herkesin ittifakla güvenilir dediği Zeyd b. Vehb için, Besevi'nin onun hakkında, 'güvensizdir' ifadesini kullanması yerinde bir açıklama değil, talihsiz bir açıklamadır."[418]

418 Besevi, el-Marifet'ü ve'l Traih, 2/769. Dipnotunda İbni Hacer'in a) Tehzibi Tehzib 3/427, b) İsabe, 1/567 ve Zehebi'nin Mizan'ül İtidal, 2/107'den de alıntılar var. Besevi'nin sözünü ettüğü Zeyd b. Veheb, hicri 76 yılında vefat etmiştir.

İlginçtir ki, hem Zehebi, hem de İbni Hacer Ömer'in "Ben de münafıklar listesinde var mıyım?" sözü üzerine uyduruk savunmalar yaptıkları halde, buna rağmen Besevi'nin bu şekildeki savunmasını kabul etmemişlerdir. İşte, kitapta anlatılan bir kısım olaya karşı yapılan komik savunmalara somut bir örnek. Daha bitmedi; Besevi'nin iftirasını onun meslektaşlarının delilleriyle teşhir edeceğim.

İbni Hacer ve Zehebi'nin, Besevi'nin sözünü ettiği Zeyd b. Vehb hakkındaki değerlendirmeleri şöyle: İbni Hacer, Zeyd b. Vehb, Hz. Muhammed'in yanına giderken yolda vefat ediyor. Başta halife Ömer, Osman ve Hz. Ali olmak üzere birçok sahabeden hadisler rivayet etmiştir.[419] Kendisinden de birçok kişi bu hadisleri bir sonraki nesle aktarmışlardır diyor (İsimlerini de veriyor). İbni Hacer onun hakkında şunu da aktarıyor: A'meş demiş ki, Zeyd eğer size bir kişiden bir söz veya hadis aktarmışsa, öyle inanın ki sanki siz o birinci kişinin yanındaymışsınız, direkt ondan almışsınız gibidir. Yani o kadar dürüst bir insan demek istiyor.

Yine hadisleri aktaran kişileri (ravileri) inceleyenlerden İbni Muin, Zeyd b. Vehb için, "Güvenilirdir" demiştir diyor ibni Hacer. Keza İbni Haraş, "Güvenilirdir" demiş. İbni Hibban, İbni Sad, Ucli gibileri de güvenilirdir demişlerdir.[420] İşte İbni Hacer'in değerlendirmesi böyle.

Zehebi, Zeyd b. Vehb çok güvenilir bir insan ve büyük tabiilerdendir demiş.[421] Besevi dışında tüm hadis âlimleri ittifakla güvenilir kabul etmişlerdir diyor. Burada ayrıca Be-

419 Ebuzer, İbni Mesut, Huzeyfe b.Yeman ve daha birçok kişiden.

420 İbni Hacer Askalani, Tehzib-i Tehzib, 3/427.

421 Tabii odur ki, ne kendisi Hz. Muhammed'i görmüş, ne de Hz. Muhammed onu görmüş; ancak Hz. Muhammed'in ashabına yetişip onları gören mümin kişi demek.

sevi'den bir iki örnek hadis de veriyor ve Besevi'nin eleştirisini doğru bulmuyor, şöyle devam ediyor: Eğer biz kişiler hakkında şüphe yolunu açarsak o zaman elimizde kaynak kalmaz diyor. İbni Muin ve başkası onun hakkında, "Zeyd'den bir söz duymak, sanki ilk kişinin yanında olup da birinci elden duymak kadar güvenilirdir" değerlendirmesinde bulunmuşlardır diyor.[422] İşte Besevi'nin yalancıdır, ona güvenilmez dediği kişinin sicil defteri böyle; üstelik bu raporu verenler, Besevi gibi İslam önderleri, İslam'a toz kondurmayan şahsiyetler.

İmam Suyuti değişik konularda pek çok kitap yazmış; hatta birçok yerde İslam'ın genel çerçevesi dışına çıkmış, nerdeyse bir eleştirmen gibi görünüyor.[423] Ama kendisine layık görülmeyen bir tarzda, Ebubekir b. Ebi Darem hakkında kötü ifadeler kullanıyor. Çok kısa bir açıklama yapıyor; o da çelişkilerle dolu. Adam hakkında, "Zeki, hafızası güçlü" dediği halde, sahabeleri eleştirdiği için, "Allah ondan razı olmasın" şeklinde beddua ediyor. Böyle savunma mı olur? Ama şunu da ekliyor: Bu adam, Buhari ve Müslim üzerine kitap yazan Hakim'in (Müstedrek yazarı) şeyhi/ondan yararlandığı kişi olarak söz ediyor, 352'de vefat ettiğini yazıyor.

Öyle ilginç ki, adam tanıtılırken, nereli ve hangi kabileye bağlı olduğu yazılıyor ve bir yerde tanıtma zincirinde '**Şa'bi**' kelimesi geçiyor. Geleneksel İslam'a ters düşen bir hadis aktardığı için, onu lekelemek, gözden düşürmek için kelimede bile tahrifat yapmışlar. 'Şa'bi' kelimesini, '**Şia**' diye yazmışlar ki okur kitlesi onun hakkında, "Hani bu zaten Şiidir, güvensiz biridir" deyip, evhama kapılsın. Yani ada-

422 Zehebi, Mizanü'l İtidal, 3/158, no: 3034.
423 İtkan, Lübab'u Nükul, Dürrü'l Mensur gibi kaynaklarında çok ilginç aktarımları var.

mı, hoşlarına gitmeyen bir hadis aktarmış diye zorla Şia yapmışlar. Neyse ki kitabı tahkik eden, dipnot olarak bunu düzeltiyor.[424] İşte İslami kurmayların komik savunmalarına örnekler.

Hicri 360'da vefat eden **Taberani,** Ulvan'ın içinde bulunduğu bu Ömer hadisini aktarınca bu kişi hakkında bir şey demiyor-olayı anlatıyor ve geçiyor. Yine hicri 310'da vefat eden ünlü tarihçi ve Kur'an yorumcusu **Taberi,** bu hadisleri anlatırken, şu kişiler güvensizdir gibi bir tasnifte bulunmamıştır; bunlardan asırlar sonra gelen Zehebi (748), ibni Hacer (852) gibileri, kurtuluş yolunu adamı lekelemekte bulmuşlardır. Onların yaptıkları savunmalara kendilerinin de şahsen inandıklarına ben inanmıyorum. Çünkü işin içinde inandırıcılık-mantık yok.[425]

Cahız'ın yaptığı savunma:

Hani Hz. Ali'nin evi basılırken, Zübeyir b. Avam da onun evinde, Ali'yi destekleyenler arasındaydı. Ömer ve ekibi elinde ateşle eve doğru giderken ve o arada Fatma ile konuşurken, olup bitenlere karşı dayanamayan Zübeyir, kılıcını alıp dışarı fırlıyor. Baskıncıların sayısı fazla ve daha önce de tedbir aldıkları için onu tutuyorlar diye yazmıştım. İşte bu konu hakkında Cahız şunu diyor. Efendim Zübeyir bin Avam, Ebubekir'in Esma adındaki kızıyla evliydi ve bu çiftten üç de çocuk olmuştu. Ayrıca Zübeyir, Ebubekir sayesinde Müslüman olmuştu. Bir de kim diyebilir ki Zübeyir Ali'yi desteklediği için kılıç çekmiş; belki içerde olan yaşlı dayısı ve aynı zamanda Muhammed'in de amcası Abbas

424 Tabakat'ül Huffaz, s. 363, no: 822.
425 Mucem-i Kebir, 1/62, no: 43.

için halifelik istiyordu veya belki de kendisi için halifelik istiyordu!

Bir de Hz. Ali ile diğer halifeler arasında sorun olsaydı, kendi çocuklarına onların isimlerini takar mıydı: Ali'nin çocukları arasında hem halife, hem de İslam'ın önemli komutanlarının isimleri vardı diyor. Bir de aralarında sorun olsaydı Hz. Ali kızını ona verir miydi, diyor. Hatta ilk istediğinde Ali ona, "Kızım henüz çocuktur, ergenlik çağına gelmemiş" dediğinde Ömer, "Ben aşk için onunla evlenmiyorum ki, ben din için, Hz. Muhammed'i sevdiğim için evlenelim diyorum" diyor. İşte bu kadar temiz olan, dindar olan bir Ömer'e laf söylenir mi diyor Cahız!

Bir de, Hüzeyfe bin Yeman ve Ammar Osman hakkında, "Osman kâfir olarak kabre girmiştir. Kıyamet günü sırat köprüsünde günahkâr Osman'ın leşinden tüm insanlar rahatsız olacaklar" dediklerini aktarıyorlar. Ben Cahız olarak da derim ki eğer siz benim anlattıklarıma inanmıyorsanız sizin anlattıklarınızın doğru olduğunu nerden biliyorsunuz şeklinde savunmalarına devam ediyor. tabii ki bu arada Hüzeyfe b. Yeman ve Ammar b. Yaser'i de eleştiriyor.

Hatırlanacağı gibi daha önce anlatmıştım, halifelik konusunda Ebubekir, "Ya Ömer halife olsun, ya da Ebu Ubeyde" demişti. Cahız, "Aslında Ebubekir biliyordu ki onlar onu kırmazlar, onun önüne geçmezler. Dolayısıyla onun bu teklifi bir taktiktir" diyor. Savunma yapayım derken, bir taraftan da Ebubekir'i takiyyeci olarak takdim ediyor. Burada Ömer'in şu sözünü de aktarıyor. Ömer, Ebubekir'in bu teklifine karşı, "**Yemin ederim ki ben Ömer olarak yere serilip deve gibi kesilsem, benim için Ebubekir'in önüne geçmekten daha kolaydır. Olur mu? Senin önüne geçsem boynum kırılsın**" diyor. Bu durumda, Ebubekir'e karşı çıkıyormuş gibi mantık yürüterek, kendince sorunu hal-

letmeye çalışıyor.[426] Ortada inkâr edilmeyecek kadar bilgi ve kanıt var iken, böylesine basit bir akıl yürütmeyle işi geçiştirmek kolay olsa keşke!

Kimi savunma yapan İslamcılar da, İbni Kuteybe'nin '**el-İmame ve Siyase**' adında bir kaynağının olmadığını iddia ediyorlar. Önce bu kitapla ilgili bir bilgi vereyim, sonra iddialara geçeyim. Kitap şu an piyasada var. Örneğin; 1985'te Beyrut'ta Darü'l Menar adlı yayınevi tarafından yayınlanmış baskısıyla, bir de Mısır'da Nil yayınevi tarafından yayınlanan ve Muhammed Mahmut Rafii adındaki kişinin redakte ettiği başka bir baskısı da var. Kitap tek cilttir. İşte bu kitapta çok enteresan ve İslam'daki genel anlayışa ters düşen bilgiler olduğu için ve adam da çok eski bir tarihçi (hicri 3. yılında yaşamış) olduğu için bazı İslam savunucuları, kitap var ama İbni Kuteybe burada Muhammed b. Abdullah b. Ebi Leyla'dan alıntı yapmış ki, aralarında yaş farkı, zaman farkı var. Yani İbni Kuteybe bu adamla buluşamamıştır, kaldı ki böyle bir bilgiyi ondan almış olsun. Gerçekten ilginç savunmalar.

Hâlbuki bugün İslam'da Kur'an'dan sonra gelen Buhari kitabının yazarı, eski Sovyetler Birliğine bağlı Buharalı ve orada doğmuş. Bu adam hicri 256'da da vefat ediyor. Bunun, Muhammed'den asırlar sonra Mekke'ye gidip Hz. Muhammed'e ait hadisleri toplaması garip değil de; İbni Kuteybe'nin tek bir konuda zamanında yaşamamış bir adamdan alıntı yapması, onu, kendi kitabından bile ediyor. Bu kitabı o yazmamıştır diyebilecek kadar iftirada bulunulabiliyorlar. Ben de şu an yazıyorum ve benimle Hz. Muhammed arasında geçen ve olayı aktaran ravi zincirini hiç yazmıyorum; olayları direkt olarak yazıyorum. Ben ve herkes nasıl bir yerlerden bilgi topluyorsak, İbni Kuteybe de

426 Kitabü'l Osmaniyye, 222-237.

bir yolla adamdan bilgi edinmiştir. İşte savunmalardan biri de bu.

Görüldüğü gibi kitabın başından beri yazıyorum, alıntı yaptığım kaynaklar bitmiyor. O kadar geniş bir kaynak listesi var ki, bir-iki şâhısa çamur atmakla bu bilgiler çürütülemez.

Bu konuyu biraz açmak istiyorum. Yani kaynaklardan haberi olmayanlar sanırlar ki sanki bu kitapta anlatılanları sadece Ulvan, İbni Ebi Darem gibi iftiraya maruz kalmış kişiler aktarmışlar. O yüzden biraz açmak istiyorum. Bunu yaparken de yazarların yaşadıkları tarih sırasına göre ele alacağım.

1- İbni Ebi Şeybe (h.159-235) Muhammed b. Bişr'den, o da Ubeydullah b. Ömer'den, Zeyd b. Eslem'den, o da babası Eslem'den (Bu Eslem aynı zamanda halife Ömer'in azatlı kölesi) aktararak şunu anlatıyor: Ebubekir halife olunca, Hz. Ali ve Zübeyir gibi bazı ileri gelen ashab Ali'nin evinde konu hakkında istişare ediyorlar; yani Ebubekir'i kabul etmiyorlar. Onları getirmek için Ömer, Ali'nin evine varınca ilkin Fatma onu karşılıyor. Bu arada Fatma'ya, "Ali'ye ve içerdekilere söyle çıkıp Ebubekir'in yanına varsınlar, halifeliğini kabul etsinler. Seni seviyorum; ancak şu demek değildir ki, bunlar çıkmayınca ben evi yakmam. Allah'a yemin olsun ki çıkmadıkları takdirde evinizi yakarım" diyor. İşte en eski tarihçi, bilinen meşhur hadis âlimi Buhari'nin üstadlarından ve aynı zamanda kendisi de hadis âlimi, bu konuyu anlatırken kimseye iftira etmiyor, şahıslara çatmıyor. Üstelik onun alıntı yaptığı ravilerde ne Ulvan var, ne de İbni Ebi Darem; ama Ömer yemin içerek evi yakarım, gözyaşına bakmam diyor.[427]

427 İbni Ebi Şeybe, Musannaf, no: 37045- 20/579.

2- Belazuri (276.ö) Medaini'den, o da Müslim b. Muharib'den, Süleyman Teymi'den, İbni Avn'dan alıntı yaparak şunları aktarıyor: Hz. Ali, Ebubekir'in halifeliğini tanımayınca, Ömer ateş alıp onun evine doğru gidiyor. Fatma onun elinde ateş görünce soruyor, evimi mi yakıyorsun ya Ömer diyor. O da "Evet; babanın dinini güçlendirmek için böyle yapıyorum" diyor. Yine Belazuri, Bekr b. Heysem'den, o da Abdurrazzak'tan, Muammer'den, Kelbi'den, Salih'ten ve o da İbni Abbas'tan aktararak şu farklı bilgiyi de veriyor: Hz. Ali Ebubekir'e muhalif çıkınca, Ebubekir Ömer'e talimat veriyor "Gidin en onur kırıcı bir şekilde onu ve taraftarlarını getirin" diyor. Bu ravi listesinde de ne Ulvan var, ne İbni Ebi Darem ve ne de Belazuri'nin bir itirazı söz konusudur. Olayı anlatıyor ve gerçek olarak kabul ediyor.[428]

3- İbni Kuteybe (276) olayları direkt aktarıyor; yani diğer tarihçiler gibi isimleri sıralamıyor. Daha önce de birkaç kez anlattım, yine bir özet vereyim. Ali ve kendini destekleyenler Ebubekir'i kabul etmeyince, onun evine baskın düzenlenir ve sonunda zorla onu Ebubekir'in yanına götürürler. Ali onlara, **"Ne çabuk yalancı oldunuz, halifelik hakkım değil miydi!"** der. Bu arada Hz. Muhammed'in mezarı başına gidip manevi şikâyette bulunur, hatta ağlar, nerdeyse beni öldürecekler der. tabii ki baskıncılar Ali'nin evine giderken beraberlerinde ateş-odun da götürüyorlar, Ömer, "**Fatma da içinde olsa yakarım"** diyor. Hz. Fatma, siz babamın cenazesini yerde bırakıp iktidar kulisleri yapmaya çalıştınız, bizi hiç hesaba katmadınız, şimdi de gelip bizden onay istiyorsunuz; kesinlikle böyle bir şeyi bizden beklemeyin diyor. Fatma bunları ağlayarak anlatıyor. Bu arada Ali'yi zorla götürüyorlar şeklinde uzun uzadıya bilgi

428 Belazuri, Ensab'ül Eşraf, 1/586-87, no: 1184-87.

veriyor İbni Kuteybe. İşte burada da ne Ulvan ne İbni Ebi Darem gibi isimler var.[429]

4- Yakubi (294) hadisi kimden aktardığını yazmıyor, olayı direkt anlatıyor ve şöyle diyor. Hz. Ali, Ebubekir'e karşı çıkınca, Ebubekir'le Ömer, geceleyin Ali'nin amcası Abbas'a gidiyorlar ve ona rüşvet teklif ediyorlar. Ancak Abbas onlara kızıyor ve tekliflerini kabul etmiyor. Onlar bundan sonuç almayınca Hz. Ali'nin evine baskın yapıyorlar ve izin almadan eve giriyorlar. Fatma o sırada kızıyor, çıkın yoksa türbanımı atarım diyor. Hz. Ali elinde kılıçla dışarı çıkıyor; ama onu etkisiz hale getiriyorlar şeklinde bilgi veriyor. Burada da sözü edilen kişiler yine yok ve tabii ki savunma da, itiraz da yok.[430]

5- Taberi (h.310) bu konuya epey yer veriyor ve hiç itirazda da bulunmuyor. Kendisi Hamit'ten, Cerir'den, Mugire'den, Zeyad'dan aktararak özetle şöyle diyor: Hz. Muhammed vefat edince, Ebubekir'le Ömer iktidar kulisi yapıyorlardı. Hatta Taberi, Sakife Beni Saide denilen yerde halifelik işini hallettikten sonra ancak Ebubekir'le Ömer cenaze başına geliyorlar diyor ve bunun süresini de veriyor: Ebubekir, Hz. Muhammed'in ölümünün üçüncü gününde ancak cenaze başına gelebiliyor diyor. Defin işiyle Hz. Ali ve birkaç akrabası uğraşıyordu şeklinde anlattıktan sonra şunu aktarıyor. Başta Hz. Ali olmak üzere önemli birkaç kişi Hz. Ali'nin evinde toplanıp halifelik konusunda istişare ediyorlardı. Daha doğrusu onlar Ebubekir'in halifeliğini kabul etmiyorlardı. Kendileri de gelip kabul etsinler diye Ömer bir ekiple Hz. Ali'nin evine gidiyor, orada bulunan

429 İmam-Siyaye, s. 40 vd.
430 Yakubi Tarihi, 2/141.

Talha, Zübeyir ve birçok Ali taraftarını tehdit ediyor, ya gelir Ebubekir'i kabul edersiniz ya da evi başınıza yakarım diyor. Bu sözler üzerine Zübeyir bin Avam kılıcını çekip meydana çıkınca yere düşüyor. Bu arada baskıncılar kılıcını elinden alıp kırıyorlar.[431] Ömer, Zübeyir'le Hz. Ali'ye, "İster rızanızla olsun, ister zorla olsun siz gelip Ebubekir'i kabul edeceksiniz" diyor. Uzunca açıklamalar yapıyor Taberi. Kimi rivayetlere göre Hz. Ali, Fatma'nın ölümünden sonra ancak kabul ediyor, kimilerine göre daha erken şeklinde anlatıyor.

Hatta Taberi, Ebubekir'in Fatma'nın malını vermediğini, Fatma'nın ölene dek onlarla küs ve kırgın olduğunu, vasiyeti üzerine gece gömüldüğünü de anlatıyor. Fatma'nin, Ebubekir'in cenaze merasimine katılmaması için Hz. Ali'ye vasiyette bulunduğunu da belirtiyor.

Taberi'nin kaynağında bütün bu gerçekler var iken, kimilerin, **"Hayır Taberi böyle bir şey dememiş"** şeklinde iftirada bulunmaları ancak cahilliklerindendir demekle izah etmek mümkündür. Çünkü bazı yerlerde görüyorum, Taberi'nin bu gibi kritik konuları ele almadığı iddia ediliyor.[432] İşin bir diğer yanı, Taberi gibi bir tarihçi ve tefsir sahibi/Kur'an yorumcusu bunları anlatırken herhangi bir itirazda da bulunmamıştır ve üstelik de onun alıntı yaptığı kişiler listesinde ne Ulvan ne de İbni Ebi Darem vardır. İşte dogmatik bir şekilde inanan kesimin bir savunma yöntemi de bu gibi aslı astarı olmayan iftiraları üretmektir.

---

431 Hatta Şia kaynaklarında 600 kişilik bir grupla Halit b. Velit baskın yapıyor: Yani İslam tarihinde anlatıldığı gibi böyle basit değilmiş; çok kanlı bir iktidar mücadelesi yaşanmış bu baskında.

432 Taberi Tarihi, 3/201 ve devamı...

6- İbni Abdirabbih (h.328) de direkt konuyu anlatıyor; ravilerden söz etmiyor. Ebubekir, Ömer'i Ali ve yanındakileri getirmeye gönderirken, "Şayet direnirlerse şiddet kullanacaksınız" diyor. Gittiğinde de elinde ateş var ve yine Fatma soruyor, evi mi yakıyorsun diye. O da evet karşılığını veriyor. Burada da ne Ulvan var, ne de İbni Ebi Darem![433] Şu hatırlatmayı da yapayım, bu iki kişiden birinin adı Ebubekir'in bir sözünde geçiyor. Hani keşke şu üç şeyi yapsaydım, şu üçünü de yapmasaydım diye Ebubekir'in bir açıklaması vardı, kaç kez anlattım ve onlardan biri de, "Keşke Fatma'nın evini açmasaydım" şeklindeydi. Hâlbuki bu olay hiç de önemli değil. İbni Ebi Darem de, Fatma'nın baskın sırasında dövülürken çocuk düşürmesiyle ilgili hadiste ismi geçiyordu. Kaldı ki bu iki kişiye itfiraya gerek yok. Çünkü konu hakkında sayısız kaynak ve raviler var: Onları baştan beri değişik konularda verdim.

7- Mes'udi (346) ravi isimlerini vermeden olayları direkt anlatıyor. Ömer, Ali ve yandaşlarını almaya gidince evi yakıyorlar diyor ve devam ediyor. Ali'yi zorla alıp götürüyorlar, şayet Ebubekir'i kabul etmezsen seni katlederiz diyorlar. Hatta Halit b. Velit eliyle onu öldürmek için plan yapıyorlar; ancak Ebubekir'in eşi Esma'nın gizliden ona haber vermesi üzerine, bu plan başarısız kılınıyor. tabii ki ev baskınında Hz. Fatma da çocuk düşürüyor. Onun özeti bu. Dikkat edilirse, Mes'udi'ye göre ev yakılmış. İşte Mes'udi bunları anlatırken ne Ulvan'dan, ne de İbni Ebi Darem'den alıntı yapıyor.[434]

---

433 Ikd'ül Ferid, 5/13.
434 İspatü'l Vasiyeti, s. 153 ve devamı...

8- Selim b. Kays Hillai (h.76) daha önce detaylıca bu yazardan hayli bilgi verdim. Fatma'nın bile bu baskında katledildiğini aktarıyor, ev yakması, çocuk düşürmesi, Ali'yi katletme planları, Ali'nin boynuna ip geçirme gibi çok çarpıcı ve trajik konular aktarıyor. tabii ki bu da Ulvan ve Ebi Darem isimlerini vermiyor. Çünkü bir kere onun zamanında bu iki isim henüz yoktu, onlar yıllar sonra dünyaya geldiler. Peki, bu durumda ne olacak?[435]

9- İmam Taberani (360) en eski muhaddislerden olan bu âlim, Ebubekir'in pişmanlık duyduğunu ifade eden hadisin ravileri arasında adı geçen Ulvan'dan aynı hadisi almış ve herhangi bir itirazda da bulunmamıştır[436]; ama ondan 4 asır sonra dünyaya gelen Zehebi ve yaklaşık 5 asır sonra dünyaya gelen İbni Hacer, Ulvan'a itiraz ediyorlar! Gerçekten gülünç bir savunma.

Hani halife Osman'ın hatalarından biri de, Halife Ömer vurulurken, Ubeydullah adındaki oğlu o arada üç masum insanı katlediyor demiştim. Kural gereği Osman, Ömer'in bu oğluna ceza vermeliydi; ama onu affediyor ve katledilenlerin kan bedelini devlet malından ödüyor. Hatta bu arada Hz. Ali bile Ömer'in oğlu Ubeydullah boş yere üç cinayet işlemiştir, dini kural gereği bu adam öldürülmelidir dediği halde kabul edilmiyor. Kimileri, daha dün babası vuruldu, bugün de oğlunu mu katletmek istiyorsunuz gibi savunmalar yapıyorlar ve adama bir ceza uygulanmıyor.

İşte **İbn'il Arabî'nin (h.543.ö**) kitabını tahkik eden komisyon şu şekilde bir savunma yapıyor: Ömer gibi biri başka bir ülkede katledilseydi kan gövdeyi götürürdü. Dolayı-

435 Kitab-ü Selim Hilal, tek cilt ve baştan sona kadar bu skandallardan söz ediyor.

436 Mucemi Kebir, 1/62, no: 43.

sıyla, Ömer için üç kişi öldürülmüşse çok mu? İbni'l Arabî kitabında şunları aktarıyor: Hz. Muhammed demiş ki, bir Müslüman bir kâfir yüzünden katledilmez. Dolayısıyla bunlardan Ömer'i katledenin kızı ve Hürmüzan adındaki kişi mecusiydiler, öldürülen üçüncü kişi Cüfeyne de Hıristiyan'dı diyor ve hatta şunu da ekliyor. Abdullah b. Abbas önemli bir sahabi. Bir ara halife Ömer'e diyor ki, izin ver de bizimle yaşayan suçsuz ama ileri gelen İranlıları katledelim. Fakat Ömer izin vermiyor. İşte bu mecusileri topyekûn öldürmek için İbni Abbas gibi meşhur bir kişi fetva istiyorsa; artık biz kalkıp öldürülen üç insan için eleştiride bulunamayız... şeklinde bir müdafaa yöntemini seçiyor ve savunmasını şöyle sürdürüyor:

Derler ki, halife Osman Ammar b. Yaser'i dövünce adam fıtık olmuş, İbni Mesut'u da öylesine dövmüş ki, adamın bağırsakları çatlamış, ayrıca maaşını da kesmiş, bir de Osman uyduruk bir Kur'an ortaya koymuş ve diğer Kur'an nüshalarını yakmış; ayrıca devlet malını istediği şekilde kullanmış, Ebuzer'i Gıfari'yi 'Rebeze'ye', Ebu Derda'yı da Şam'a sürgüne göndermiş, Hz. Muhammed'in Taif'e sürgüne gönderdiği ve lanetlediği Hakem'i geri getirmiş, Muaviye ve Mervan gibi kötü insanları hem önemli görevlere getirmiş, hem de onlara ayrıcalıklar tanımış, halife Ömer hep beraberinde kırbaçla dolaşıp insanları kırbaçlıyordu, Osman da aynı şeyi bastonla yapıyordu, yine Osman sudan bahanelerle en başta Bedir ve Uhud olmak üzere birçok savaştan kaçmış... gibi Osman'a mal edilen eksikleri sıraladıktan sonra "**Bunların hepsi yalan**" diyor ve şöyle kanıtlamaya çalışıyor: Bir kere eğer dövdüğü şahıs fıtık olsaydı yaşayamazdı; kısa zamanda ölürdü. Çünkü fıtık olan kişi fazla yaşayamaz diyor ve şöyle kapatıyor, bir kere bu gibi eleştirileri kale almaya değmez, cahillerle vakit ge-

çirecek zamanım yoktur diyor. İşte İslam'da meşhur olan bir başka zatın savunması da böyle.[437]

10- İbni Teymiyye'nin savunmaları

Bu meşhur Şeyhü'l İslam kitapta anlattığım konular hakkında özetle şunları yazıyor: Biz kesinlikle biliyoruz ki, Ebubekir ne Hz. Ali'ye, ne de Zübeyir b. Avama'a herhangi bir eziyet yapmamıştır; hatta başlangıcından sonuna kadar Ebubekir'in halifeliğini kabul etmeyen Sad bin Ubade'ye bile olumsuz bir şey yapmamıştır diyor ve şöyle devam ediyor: Ebubekir, Fatma'nın evine devlete ait herhangi fazla bir malın o evde olup olmadığını kontrol etmek için adamlar göndermiştir diyor. Varsa, alıp bir an önce fakir-fukaraya vermek istemiştir diyor. Bilmem Fatma'nın evine gidip eziyet etmişler, Fatma'yı kapı-duvar arasında sıkıştırınca Fatma çocuk düşürmüş, Hz. Ali'yi zorla ve onur kırıcı bir şekilde evden çıkarıp Ebubekir'in yanına götürmüşler, hatta evini yakıp yıkmışlar, daha önemlisi Ömer halife olunca, bu makamı da Ali'ye karşı kullanarak kızını gasp etmiş gibi iddialar hep yalandır diyor ve devam ediyor;[438] bunları ancak cahil yalancılar, beyinsiz kişiler söyleyebilir. Halbuki bilgi ve marifet sahibi bunun yalan olduğunu biliyor diyor.

Bir diğer iddia da, güya Ebubekir ve Ömer mürted olmuşlar/dinden çıkmışlar diyorlar. Hâlbuki herkes biliyor ki Ebubekir, dinden çıkanlarla şiddetle savaşan biriydi şeklinde bir mantık yürütüyor. Artık İbni Teymiye'nin, "Kesinlikle biliyoruz ki, Ebubekir kimseye herhangi bir haksızlık yap-

437 'El-Avasim'ü Mine'l Kavasim' s. 118 vd ile 280-81.

438 Ümmü Gülsüm, yaklaşık 9-10 yaşlarında, Ömer de o zaman artık 60 yaşlarında. Bu evlilik konusunu özel olarak işledim ve tabi ki bir gerçek.

mamıştır" iddiasının garantisi nereden geliyor, bunu bilemiyorum. Olsa olsa Cebrail ona da vahiy getirmiş olabilir!

Kısacası, İbni Teymiye'nin savunmaları arasında mantık ve ilim yok; ancak bunu söyleyenlere hakaret ediyor, konuyu ise dalalet ehli, hayvan cinsinden olanlar, yalancı cahiller, beyinsizler gibi yakışıksız kelimelerle ve bir çocuğu bile ikna edemeyen sözlerle geçiştiriyor. İşte bu basit savunmayı yapan İbni Teymiyye, sözüm ona kendi zamanında meslektaşları nezdinde güya reformist görülmüş ve ömrü hep zindanlarda geçmiştir. Hatta ona zindanda kitap okumak bile yasaklanmıştır. Mısır'da cezaevine girmiş, Şam'da bir girmiş, bir serbest kalmış, bir daha girmiş şeklinde hep cezaevine gel-gitler yapmıştır. Ama görüldüğü gibi savunmaları da ancak gülünecek düzeydedir.[439]

Bu konuya İslami kesimce sansür konduğu kesindir; ancak bunu becerememişlerdir. Mesela İbni Kuteybe'nin kitabı '**el-Mearif**'te?, "Hz. Ali'nin oğlu Muhsin küçük yaşta iken helak olmuş" deniliyor. Ama eski baskısında, "Öldürülmüştür" diye açıklama var. En basit kanıt, İbni Şehraşub (588.ö), '**Menakıb-i Al-i Ebi Talib**' adlı yapıtında anlatıyor ki, İbni Kuteybe'nin de el-Maarif'te belirttiğine göre, baskın sonucu hamile olan Fatma, Muhsin'i düşürmüştür şeklindedir. Ama bu açıklama bugün el-Maarif adlı yapıtta yoktur. Hicri 588 yılında ölen ibni Şahraşub o zaman İbni Kuteybe'nin adı geçen kaynağında var diye belirtiyor. Anlaşılan o ki, daha sonraki baskılarda bu kritik cümleler silinmiştir. Bugün piyasada satılan 'el-Mearif'te sadece, "**Hz. Ali'nin oğlu Muhsin küçük yaşta helak oldu**" bilgisi var.[440] Helak olmak; düşürülmek anlamında da, ölmek an-

439 İbni Teymiyye, Minhac'ü Sünnet'i Nebeviyye, 4/493 ve 8/291 iki ayrı yerde ele almış.

440 El-Maarif, s.122

lamında da kullanılabilir. Belli ki, olayın izini ortadan kaldırmak için bu terim bilerek seçilmiştir. Ölmek kelimesi varken helak elimesini kullanmak bence anlamlıdır. Ama her şeye rağmen eski orijinali gibi "Ömer'in baskısı sonucu Fatma Muhsin'i düşürmüştür" şeklinde net bir ifade yeni nüshada yoktur.

Peki, o zaman Şehraşub neden İbni Kuteybe de el-Maarif adlı yapıtında bunu bu şekilde aktarmış, desin ki! İşte açık bir tahrifat örneği.

Bir başka somut sansür örneğini de İbni Abdilberr'den aktarayım. Bu yazar '**İstiab**' adlı yapıtında bu olayı anlatırken, Ömer, Hz. Ali'nin evine varınca, onu ve taraftarlarını tehdit ederek "şöyle şöyle diyor" şeklinde muğlâk ifadeler kullanıyor. Şöyle şöyle ne demek! Sen hicri 463'te vefat etmişsin. Demek ki Ömer'in bu sözleriyle ilgili sana kadar gelen bazı önemli noktalar var. Ama sen onları makaslıyorsun. Yoksa şöyle şöyle dediğini nasıl biliyorsun? Ne demişse açık bir şekilde yazacaksın... İşte yapılan savunma yöntemlerinin bir başka örneği: Makaslamak...

Aynı yazar, Tebük'te Hz. Muhammed'i öldürme girişiminde bulunanlardan biri olan meşhur sahabi Ebu Musa el-Eş'ari hakkında bilgi verirken de, "Huzeyfe b. Yeman, Ebu Musa hakkında kötü şeyler anlatmış; ancak kaynağımda onları anlatmaya dilim varmıyor" şeklinde çok açık bir sansür örneğini veriyor, hatta itiraf ediyor ve şunu da ekliyor: "Allah kusuratını bağışlasın" diyor ve konuyu kapatıyor.[441]

Sözün özü, her türlü sansür ve baskıya rağmen, yine konunun aydınlatılması için İslami kaynaklardaki bilgiler yeter de artar bile. Yorumlar ise, görüldüğü gibi bir ceviz kabuğunu doldurmayacak kadar boş şeyler.

441 İbni Abdi'l Berr, İstiab, Abdullah b. Kays, b. Selim kısmında ki aynı zamanda Ebu Musa el-Eş'ari'nin asıl adıdır, no: 1639

BİTİRİRKEN

Bu çalışmamda olabildiğince tarafsız kalmaya çalıştım. Biliyorum; ne kadar tarafsız da kalsam bu tarzda yazılan yazının İslami kesimce kabul edilmesi zordur. Ama kanıtlar güçlü: Hepsi de ya Kur'an ayetleri, ya hadis, ya da İslam'da meşhur olan müfessir, mühaddis ve tarihçilerin kaynaklarından derlediğim bilgiler... Dikkat edilirse, neredeyse hemen hemen her cümlenin dipnotu var. Hatta hassas konularla ilgili İslami kesimce sağlam diye kabul görmüş bir sürü kaynak ekledim. Bazıları okuyucuların kafasını karıştırabilir; bu taktikleri biliyorum: Şöyle ki, efendim önemli olan bol kaynak göstermek değildir gibi sözler. Kısa yoldan kurtulmak için, bu gibi taktikler hep yapılıyor. Mesela; efendim hadisler çok karışık, çeşitleri var gibi itirazlar. Sunduğum her şey ortada; objektif bakmak lazım.

İslami kaynaklarda gerek Hz. Muhammed'e yapılan suikastle ve gerekse onun zehirlenmesiyle ilgili; Ebubekir'in şüpheli ölümü, Hz. Ali ve Fatma'nın evine yapılan baskın ve başlarına gelenler, o küçük yaştaki kızlarının halife Ömer tarafından nikâhlanması gibi konular hakkında sağlam kanıtlar sundum. Ayrıca Ayşe ve Ömer'in yapıları acaba böyle bir suikast için uygun mu değil mi sorusuna açıklık getirmeye çalıştım. Var olan kanıtlara bakıldığında aslında ciddi şeylerin yaşandığı kesin. Zaten dünya tarihinde benzer siyasi cinayetler hep olmuştur ve oluyor da.

Diğer taraftan işlediğim konularla ilgili İslami otoritelerce yapılan savunmalardan da bir kesit sundum. Kanıtları ve argümanları sağlıklı ve inandırıcı mı, değil mi bunu da okurların takdirine bırakıyorum.

Özellikle bu kaynağımda yazdıklarımdan kim nasıl anlıyorsa öyle anlasın dedim, elimden geldiğince kendi özel yorumumdan kaçındım. Yazdıklarım sanki birer eleştiri imajını verebilir; halbuki tüm anlattıklarım İslami kaynaklarda vardır. Ben ise sadece onları derleyip bir araya getirdim, bir bakıma da sanki tercümanlık görevini yaptım.

İnsan bazen ilaç, yerine göre de iğne kullanır ve hatta gerekirse ağır ameliyat da geçirir. Bunlar keyfi yapılan şeyler değil; bir zorunluluk sonucudur. Kim ister ki keyfi olarak karnını, kalbini, kafasını vs. açsın. Demek ki acı da olsa bazen ameliyat olmak, olmamaktan daha faydalıdır. Yazılarım da böyle: Tabulardan kurtulmak için acı da olsa konuların üzerine gitmek gerekiyor. Yoksa aklı başında normal bir insan neden başkalarını üzmek, inançlarıyla oynamak gibi bir yaklaşım içinde bulunsun?

Her alanda, hele bu çağda sürekli değişim gerekirken; maalesef İslam âleminin hali ortadadır. İslamiyet'ten anlayan, anlamayan hep şu savunmayı yapıyor: Canım İslamiyet dört halifeden sonra bitti. Şu an yeryüzünde hiçbir ülkede uygulaması yok. Yani aslında İslami yasalar-kurallar iyi de; ancak pratikte bir şey yok! Hâlbuki böyle diyen, tek bir kelime Arapça da bilmiyor ki Kur'an ve hadislerden anlasın. Peki, mübarek, İslam'ın yasası Arapça, sen de tek bir kelime bilmiyorsun ve kalkıp bu şekilde savunuyorsun. İşte İslam'a inanan kitlenin ezici çoğunluğu böyle. Adam İslam'a ters gelen her şeyi yapıyor, Kur'an'dan hiçbir şey bilmiyor; ama İslam'ın gerçeğini bu şekil izah edenlere karşı en sert reaksiyonu da göstermekten geri kalmıyor.

Arif TEKİN
15 Aralık 2010

KAYNAKÇA

A. Melik b. Habib (h.238.ö) 'Kitab'ü edeb'i Nisa'; diğer adı, 'el-Gaye ve'l Nihay', tek cilt, Tahkik eden: A.Mecit, Dar'ul Garb'il İslami, Beyrut, 1992

A. Razzak Ebubekir b. Hemman San'ani (126-211 ö), 'el-Musannaf', 12 cilt, Tahkik eden: A.Rahman A'zamî, Mektebet'ul İslamî' Beyrut, 1983

Abdullah b. Abdulaziz el-Bekiri el-Endülüsi, (404-487.h) 'Mucem'ü Ma'stacem min Esma'il Bilad' 4 cilt, Tahkik eden: Musatafa Saka, Alem'ül Kütüb Matbaası, Beyrut, H.1403

Ahmet Emin, "Dua'l İslam" 3 cilt, Üsre Matbaası, Mısır, 1997

Ali-Naci Tantavi, "Ahbar-i Ömer", Mekteb'ül İslami Matbaası, Beyrut, 1983

Asbahani Ebu Naim (430.h) Delail-i Nübüvve, 2 mücelled, Tahkik eden: Dr. Muhammed Revvas ve Abdülberr Abbas, Dar-ü Nefais Matbaası, Beyrut, 1986

Atıf Ebu Muhammed, Şeceret'ü Nesebi-l Hulefa, tek cilt. Medine 1998

Bağdadi Ebubekir Ahmet b. Abdülaziz Cevheri (ö.323.ö), 'Sakife ve Fedek', Tahkik eden Muhammed Hadi el-Emini, Nineva Matbaası.

Belazuri Ahmet b. Yahya b. Cabir (h.279.ö)'Ensab'ül-Eşraf', 13 cilt, Tahkik eden: Dr. Süheyl Zekar ve Dr. Riyad Zerikli, Darü-l Fikir Matbaası, 1996, Beyrut

Besevî, Ebu Yusuf Yakub b. Süfyan (ö. hicri 277), "el-Marifelü ve'l-Tarih", 3 cilt, (İzmir İlahiyat Fakültesi Kütüphanesi no: 6679) Beyrut, 1974

Bezar Ebubekir Ahmet (292 ölüm),'Müsned'ül Bezzar/bahr'ü Zihar'. 13 cilt, Tahkik eden: Mahfuzurrahman Zeynüllah, Mektebet'ül ulum-i velhikem, Medine, 1994

Buhari Muhammet b. Ismail (194-256), 'Tarih-i Sağir/Tarih'ül Evsat' 2 cilt, Tahkik eden: Mahmut İbrahim Zayid, Mektebet'ü Dari Turas, Kahire, 1977

Cahız, Ebu Osman Amr b. Bahr (150-255), 'Kitabü'l Osmaniyye', tek cilt. 1991,Ceyl Matbaası. Tahkik eden: A. Selam Muhammed Harun, Beyrut, 1991

Cevheri, Ebubekir Ahmet b. A. Aziz Bağdadi (h.323.ö), **'Sakıfe ve Fedek'**. Tahkik eden: Dr. Muhammed Hadi, Nineva Matbaası, Tahran

D. Bekiri, Hüseyin b. Mahmut (990.h) Tarih'ül Hamis, 2 cilt, Müesseset'ü Şaban, tarihsiz, Beyrut

Dulabi, Ebu Bişr Muhammed b. Ahmet (224-310) "Zürriyyet-i Tahire", tek cilt, Selefiye Matbaası, Kuveyt, 1986

Ebu Mansur A. Kahir Bağdadi, (h.429.ö) 'el-Ferk'ü beyne'l Firek',Tahkik eden: Muhammed Osman Hışın, Mekteb'ü İbni Sina, Kahire

Ebu Ömer Yusuf b. Abdillah b. Muhammed b. Abd'il Ber (ö. hicri 463); a) "el-İstiab fi Marifeti'l Ashab, 4 cilt, Der'ü Nahde Matbaası, Mısır, tarihsiz, Tahkik eden: Ali Becavî; b) "el-İstizkar", 30 cilt, Daru Kuteybe, Beyrut, 1993, Emin Kal'acı; c) "ed-Dürrü'l Mesnun fi Ulumi Kitab-il Meknun", 11 cilt, Darü'l Kalem, Dımaşk, 1986 d) "ed-Dürerü Fi ihtisari'l Megazi ve-s- siyer", Darü'l Maarif, Mısır, H.1403, Tahkik eden: Şevki Dayf

Ebu Ubeyd Kasım b. Selam el-Herevî (h.157-224), "Kitab'ül Emval" Diyanet Küt. D. No: 17570, Ankara

Ebu Ya'li el-Mevsıli (h.210-307), "Müsned", 14 cilt, Tahkik eden: Hüseyin Selim Esed, Darü'l Me'mun li'l Türas Matbaası, Beyrut, 1986

Ebubekir ibn'il Arabî, (ö.543.h),' El-Avasim'ü min'el Kavasim'. Tek cilt. Tahkik eden: Dr. Ammar, Dar'ü Türas Matbaası, Kahire

Ebubekir Muhammed b. Musa Hemedani/Şafii (548-584), el-İ'tibar'ü fi'l Nasih'i ve'l Mensuh fi'lasar', tek cilt. Haydarabat, H.1356

Ebü-l Feda, İmadüddin İsmail b. Ali (m.1298.ö)'Tarih'ü Ebi-l Feda'. Diğer ismi,'el-Muhtasar fi Tarih-il Beşer', Dar-ül Kütüb-il İlmiye Matbaası, 2 cilt, Beyrut, 1997

Ebü-l Fida, İmadüddin İsmail b. Ali (m.1331.ö), 'Tarih', (Ebubekir kısmında)

El-Halal Ebubekir Ahmet b. Muhammet Bağdadi (234-311),'Kitab'ü Sünne', 7 cilt, Tahkik eden: Atiye b. Atik Zehrani, Dar'ü Raye, (Toplam 2196 hadis alır) Riyad 1994

El-Müzî, Cemalettin Yusuf (ö. hicri 742)
a) "Tehzib-i Kemal", **35 cilt**, Risale Matbaası, Beyrut, 1992
b) "Tuhfet'ül Eşraf". 14 cilt, Daru Kütüb'il İslamî, Beyrut, 1983,Tahkik eden: Komisyon

Endülüsi, Ahmet b. Muhammed ibni Abdirabbih (246-328)'Ikd'ül-Ferid', 9 cilt. Darü'l kütübi'l İlmiyye Matbaası, Tahkik eden: Dr. A.Terhini, Beyrut, 1983

Endülüsi, îbni Abdi Rabbih Ahmet (Õ. hicri 328), "İkılü'l Ferid, 7 cilt. Lecnetü telifat Matbaası, Kahire, 1965

Fahrettin er-Razi Muhammed b. Ömer (544-606.h)"el-Mahsul fi ilm-i Usul-il fıkıh" 6 cilt. Risale Matbaası, Tahkik eden: Dr. Taha Cabir Feyyaz Alvani, Beyrut

Galip Kureyşî. "Evveliyatü'l Faruki Ömer", Beyrut, 1990
Hafız İbrahim (1932) 'Divan' 2 cilt, Tahkik eden: Komisyon, Darü'l Kütübi'l Mısriyye, Mısır, 1987
Hatib-i Bağdad-i, Ebubekir Ahmet b. Ali (392-463),"Tarih-u Bağdat", 21 cilt, Tahkik eden: Dr. Beşşar Avvad Maruf, Darü'l Garbi'l İslam Matbaası, Beyrut, 2001
Heysemi, Nuretin Ali b. Ebubekir (735-807)
a-) Mecme'ü Zevaid, 8 cilt, Tahkik, Abdullah Mahmut Derviş, Dar'ül Fikir Matbaası, Beyrut, 1986
b-) Keşf'ül Estar, 4 cilt. Tahkik eden: Habib'ürrahman A'zami, Risale Matbaası, Beyrut, 1979
Heytemi Ahmet b. Hacer (h.974.ö) 'Sevaik-i Muhrika' tek cilt, Hakikat Kitabevi, İstanbul, 2003
Isfahanî, Ebü'l Ferec Ali b. Hüseyin (ö. hicri 967); "el-Eğanî...", 24 cilt, el'Hey'etü'l Amme, Tahkik eden: Ali Muhammed Becavî, Mısır, 1983
İbn-i Abdi-l Berr Yusuf Kurtubi (368-463).
a) Temhid, Muvatta şerhi. 26 cilt, Evkaf Bakanlığı Yayını, Tunus, 1967 Tahkik eden: Mustafa b. Ahmet ve Muhammed b. A.Kerim,
b) İstiab, Darü'l Fikir Yay., 2 cilt, Beyrut, 2006
İbni Asakir, Ebül Kasım Ali b. Hasan (499-571), 'Tarih'ü Medinet'i Dımaşk' 80. cilt, Tahkik eden: Muhibüddin Ebu Sait, Dar'ül Fikir, Beyrut, 1996
İbni Ebi Asım (206-287),'el-Ahad ve'l Mesani' 6 cilt, Tahkik eden: Faysal Ahmet, Raye Matbaası, Riyad, 1991.
İbni Ebi Şeybe, Ebubekir Abdullah b. Muhammed el-Kufi (159-235), 'Musannaf' 26 cilt, Tahkik eden: Muhammed Avvame, Darü-l Kible Matbaası, Cidde, 2006
İbni Esir el-Cezeri (h.630.ö):
a) El-Kamil fi Tarih. 11 cilt. Tahkik eden, Ebül Feda Abdullah, Darü'l Kütübi'l İlmiye Matbaası, Beyrut, 1992
b) el-Nihaye fi Garibi'l Hadis. 5 cilt, Tahkik eden: Tahir Ahmet ve Mahmut Muhammed, Darü'l Kütübi'l İlmiye Matbaası, Beyrut
c) Üsd'ül Gabe fi Marifet'i-Sahabe", 6 cilt, Dar'ül Fikir, Beyrut. 1993
İbni Esir İzzettin Ebü'l Hasan Ali b. Muhammed el-Cezerî (ö. hicri 630);
a) Üsd'ül Gabe fi Marifet'i-Sahabe". 6 cilt, Dar'ül Fikir Mat., Beyrut, 1993
b) "el-Kamil fi'l-Tarih", 13 cilt, Daru Sadır Matbaası, Beyrut, 1965
İbni Habib Bağdadi (h.245.ö) "El-Münammak" tek cilt. Tahkik eden: Hurşit Ahmet Faruk, Alemü'l Kütüb Matbaası, Beyrut, 1985

İbn-i Hacer Askalanî (ö. hicri 852);
a) "el-İsabe...." 8 cilt, "Dar'ül Ceyl MatbaasıTahkik M. Ali Becavî, Beyrut, 1993
b) "Feth'ül Barî". 15 cilt, "Dar'ül Fikir", Beyrut, 1996
c) "Tehzib'ü Tehzib". 12 cilt, Daru Sadır, Beyrut, 1968
d) "Lisan'ül Mizan" 10 cilt, Tahkik eden: A.Fettah Ebu Gadde, Mektubat'ül İslami Matbası, Beyrut, 2002
e) "Telhis'ül Habir", 4 cilt. Kurtube Matbaası, 1995

İbni Hazm, Ali b.Ahmet (h. 456. ö) 'Muhalla', 11 cilt, İdaret'ü Tabaat'il Münire, Mısır, H.1352

İbni Hibban, (354. ö) ' İbni Hibban bi tretib-i Belban' 18 cilt. Tahkik eden: Şuayıp Arnavut, Risale Matbaası, Beyrut, 1993

İbn-i Kesir (ö. hicri 774);
a) "Camiu'l Mesanidi ve's-Sünne", **37 cilt,** Dar'ü Kütüb-il İlmiye, Beyrut, 1994
b) "El-Bidaye ve'n-Nihaye".**20 cüz'**, Alem'ül-kütüb, Beyrut, 2003

İbni Kuteybe Dineveri, Ebu Muhammed Abdullah b. Müslim. (213-276),
a) "El-İmamet'ü ve'l Siyase", Tahkik eden: Muhammed Mahmut, Nil Matbaası, Kahire, 1904
b) Te'vil'ü Muhtelif-il Hadis, Tahkik eden: Muhittin Asfer. El-Mektebete'ül İslami, Beyrut. 1999
c-)Tefsir'ü Garib'il Kur'an, Dar'ül Kütüb'il İlmiye, Tahkik eden: S. Ahmet Sakar, Beyrut, 1978

İbni Manzur (630-711.h) "Muhtasar'ü Tarih-i Dımaşk", 31 cilt, Tahkik eden: Komisyon, Fikir Matbaası, Dımaşk/Şam,1984

İbn-i Seyyd-i Nas (734.h) "Uyun'ül Eser" 2 cilt, Beyrut, Tahkik eden: Komisyon

İbni Şebbe Nümeyri (173-262),"Tarih'u Medinet'il Münevvere" 4 cilt, Tahkik eden: Fehim Muhammed Şeltut, Mekke,1979

İbni Teymiye Ebü'l Abbas Ahmet b. A.Halim (661-728), 'Minhac'ü-s Sünne' 9 cilt, Kurtube Matbaası, Tahkik eden: Dr. Muhammed Reşad Salim, Kahire, 1986

İbni Zebale Muhammed b. Hasan (h.199.ö) "Ahbar-i Medine" tek cilt, Merkez'ül buhus ve dirasati-l Medine, Medine, 2003

İbni Zencevih, Hamit (ö.251),' Kitab'ül Emval', Tahkik eden: Salih Z. Feyyaz, 3 cilt, Riyad, 1986

İbni'l Cevzi Cemalettin Ebül ferec (510-597),
a-) "Sıfat-i Safve" 4 cilt, Tahkik eden: Mahmut Fahuri ve Muhammed Revvas. Marife Matbaası, Beyrut, 1985
b-) "el-Muntazam" 19 cilt, Darü'lkütübi'l İlmiyye, Tahkik eden: Komisyon, Beyrut, 1992

İsfraini, Abdülkahir b. Muhammed el-Bağdadi el-Temimi (h.429.ö) 'el-Ferk'ü Beyne'l Firek', tek cilt, Tahkik eden: Muhammed Muhittin A.Hamit, El-Mektebet'ül Asriye, Beyrut, 2004

Kastalani, Ahmet bin Muhammed (ö. hicri 923), ?el-Mevahihb-ü'l-Ledüniyye". 3 cilt, Darü'l Kütübi'l İlmiyye, Beyrut, 1996

Künci Muhammed b. Yusuf Şafii (h.658.ö),'Kifayet'ü Talib fi Menakıb'i Ali b. Ebi Talib. Sayfa 413, (Hz. Ali'nin çocukları kısmında.)

Mahmut b. Ömer Zamahşeri (h.467-538), 'el-Faik fi Garib'il Hadis' 4 cilt, Tahkik eden: Ali Muhammed Becavi ve M.Ebül Fazl. Dar'ül Fikir Matbaası, Beyrut, 1999

Masab Zübeyri (156-236) "Neseb-ü Kureş' tek cilt, H. 1119 Kahire, Maarif Matbaası

Mes'udi Ebü'l Hasan Ali b. Hüseyin (346.h)
a-) "İsbat'ül Vasiyye" tek cilt, Dar'ül Edva, Beyrut, 1988
b-) "Müruc'u Zeheb", 2 cilt. Tahkik eden: Muhammed Muhitin A.Mecit, Fikir Matbaası, Beyrut, 1973

Muhammed b. İshak (h.151.ö) Siyer. Darü'l Kütübi'l İlmiye, Tahkik eden, Ahmet Ferit, Beyrut, 2004

Muhammed b. Mükrim İbni Manzur (630-711.h), 'Lisan'ül Arab' 15 cilt, Daru Sadır, Beyrut.

Muhammed b. Zenceveyh (ö.251.h) 'El-Emval'. Tahkik eden: Şakir Z.Feyyaz, 3 çilt. Melik Faysal Matbaası, Suudi, 1986

Muhibbüddin Ahmet b. Abdullah Taberi (ö.694.h),
a) "es'Semtü's- Semin fi Menakıbi Ümmehat-il Müminin", Mektebü Kitabi'l Ezheriye, 1983, İzmir İlahiyat Kütüphanesi, No: 10334;
b) "Zehairü'l Ukha fi Menakıbi Zevi'l Kurba", Mekteb-et'ül kudsiye, Kahire. h.1356;
c) "Riyadü-n- Nadre fi Menakıbi'il Aşere", 2 cilt, Hüseyniye Matbaası, H.1327, Diyanet İşleri Başkanlığı Kütüphanesi, no; 5320. Ankara

Mutahhir b. Tahir (h.355.ö)'el-Bed'u ve'l Tarih' 6 cilt. Mektebet'ü Sekafer'il Diniye.

Ömer b. Şebbe Nümeyri, (173-262) 'Ahbar'ül Medinet'il Münevvere', Tahkik eden: F.Muhammed Şeltut, Dar'ü Türas Matbaası, Beyrut, 1990

Safedi S.Halil b. Aybek (696-764) 'El-Vafi bil-Vefeyat', 30 cilt, Dar'ü İhyai Türasi'l Arabî, Tahkik eden: Komisyon, Beyrut, 2000

Salihi (h.942) Sübül'ül Hüda, 12 cilt, Tahkik eden: A.Hamit, İhya-ü Türas-il İslam, Kahire, 1997

Sem'ani, Ebu Sad Abdü'l Kerim (h.562.ö)'Kitabü'l Ensab' 5 cilt,Tahkik eden Abdullah Ömer'ül Barudî. Darü'l Cinan Matbaası, Beyrut, 1988

Suyuti Celalettin Abdurrahman (911)

a-) Camiu'l Hadis, Fikir Matbaası, 21 cilt, Tahkik eden: Komisyon, Beyrut, 1994

b-) Tarih'ül Hulefa, Darü İbni'l Hazm, Beyrut, 2003

c-) Esbab-i Nüzul (Lubab'ü Nukul)'. tek cilt. Müesseset'ü Kütüb-i Sükafiye, Beyrut 2002.

d-) Dürr'ül Mensur, Tefsir, 17 cilt. Hecer Matbaası, Tahkik eden: Komisyon, Kahire, 2003

Şehristani Ebül-Fetih Tacettin b. Ebubekir (476-548),El-Milel ve Nihal, 2 mücelled. Tahkik eden: Emir Ali Mühenna ve Ali Hasan Faur, Darü'l Marife, Beyrut, 2008

Şehristani, Ebülfetih Muhammed b. Abdilkerim (ö.479-548),'el-Milel ve'l Nihal' 2 mücelled, Tahkik eden: Emir Ali-Ali Hasan, Dar'ül Marife, Beyrut, 2008

Şevkani, Muhammed b. Ali b. Muhammed, (1173-1250.h) 'Neylü'l Evtar' 8 cilt, Beytü'l Efkâr, 8 cilt, Lübnan, 2004

Taberani, Ebü'l Kasım Süleyman b. Ahmet (260-360), a)'Mucem-i Kebir' **25 cilt**, Tahkik eden: Hamdi A.Mecit Selefi, İbni Teymiye Matbaası, Kahire b)Mucem-i Evsat, 10 cilt, Tahkik eden: Komisyon, Darü'l Bahreyn Yayınevi, Kahire, 1995 c)Revd'ü Dani (Mucem-i Sagir), 2 cilt, Tahkik eden: Muhammed Şakir Mahmut Hac Emir, Beyrut, 1985

Taberi Ebu Cafer Muhammed b. Cerir (224-310). Tarih-i Taberi, 11 cilt, Tahkik eden: Muhammed Ebü'l Fadl, Darü'l Maarif Matbaası, Mısır, 1968

Yakubi Ahmet bin Ebi Yakup (h.294.ö),Tarih-i Yakubi, 3 cilt, Lübnan, 1988

Yakut Hamevi, Şehabüddin (h.622.ö), Mucem'ül Büldan. 5 cilt, Dar'ü Sadır, Beyrut.

Zehebi Şemsettin Muhammed b. Ahmet (h.748.ö)

a) Tarih'ül İslam, 55 cilt, Tahkik eden: Dr. A.Selam Tedmüri, Darü'l Kitabi'l Arabî, Beyrut, 1999

b) Siret-ü A'lam, 29 cilt, Müesseset'ü Risale, 1985 Beyrut, Tahkik eden: Komisyon

c) Mizan'ül İtidal, 8 cilt, Tahkik, Ali Muhammed Muavved ve Adil Ah-

met Abdulmevcut. Darü'l Kütübi'l İlmiye, Beyrut, 1995
d) El-İber, **4 cilt**, Tahkik eden Ebu Hacir, Darü'l Kütübi'l İlmiye, Beyrut
e) Tecrid'ü Esma-i Sahabe, 2 cilt, Darü'l Marife, Beyrut
f-) Tehzib'ü Tehzib-il Kemal 11 cilt, Tahkik eden: Komisyon, Farukü'l Hadise Yayınevi, Kahire, 2004
g-) Düvel'ül İslam, 2 cilt, Daru Sadır Matbaası, Tahkik eden: Komisyon, Beyrut, 1999

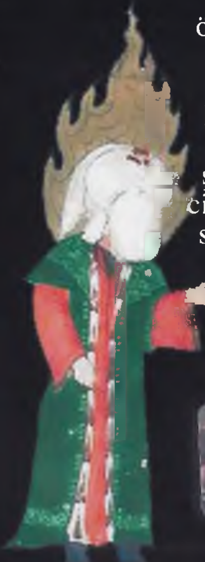

YTY
YURT
KİTAP-YAYIN

ARİF TEKİN

Hz. MUHAMMED'İN ÖLÜMÜ

Başta Kur'an olmak üzere, İslami kesimce kabul görmüş kaynaklar kullanılarak hazırlanan bu kitap, ağırlıklı olarak Hz. Muhammed'in ölümünü konu almaktadır. İslam peygamberinin ölümüyle ilgili farklı bilgiler mevcuttur; en yakın çevresinin Tebük ve Veda haccında ona iki kez suikast girişiminde bulunduğu bilinmektedir. Ayrıca Hayber savaşında Yahudi bir kadının kendisine verdiği "Zehirli Yemek" olayı da ortadadır. En önemlisi de Ebubekir ve Ömer'in, iktidarı ele geçirmek için kızları Ayşe ve Hafsa aracılığıyla ona verdikleri zehirli ilaç olayıdır... Bu konuda var olan bilgi ve kanıtlar sunuluyor. Verilen bu bilgilere bakınca da Hz. Muhammed'in ölümünün normal olmadığı; tersine, siyasi bir cinayete maruz kaldığı gerçeğiyle karşılaşıyoruz. Ayrıca bu çalışmada, Ebubekir ve Ömer'in ölümlerinin yanı sıra, Osman'ın Müslümanlar tarafından feci şekilde katledilmesine, nedenleriyle birlikte genişçe yer veriliyor. Başta Hz. Muhammed olmak üzere İslam'ın lider kadrosuna karşı, yine İslam'ın meşhur şahsiyetleri tarafından düzenlenen suikast ve cinayetleri okuyan insanlar; bu da nerden çıktı, saçma şeyler diyebilir; ancak işlenen kanıtlar çok güçlü. Kaldı ki dünya tarihi bu gibi karanlık cinayetlerin örnekleriyle dolu.

ISBN 978-975-9025-88-5
9 789759 025885

